הכל ממירין. בהמת חולין זו תחת זו של הקדש: **לא שאדם רשאי להמיר.** דהא כתיב לא ימיר: **מומר.** דמתפיס עלה קדושה ושתיהן קדושות, **וסופג את הארבעים.** משום לאו דלא ימיר: **גמ' לא שאדם רשאי דיעבד.** בתמיה. דלכתחלה אינו רשאי להמיר אבל דיעבד שפיר דמי: **ולא ימיר.** ומתני' קתני דהכל ממירין אפי' לכתחלה: ה"ג **אלא כי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד וכו'.** כלומר שתופסת קדושה תמורה בבהמה בין על פי אנשים בין על פי נשים (כ) ומשמע (ד) (אפי') דיעבד (ה) כמו (ו) דאם המירה אפילו אם שהה מופסת על פיה קדושת תמורה ולא שאדם רשאי להמיר כו': **יורש.** שהמיר בקרבן שהפרישו אביו בחייו שתמורתו תמורה: **יורש סומך.** על קרבן אביו שהפרישו אביו בחייו ולא הספיק להקריבו עד שמת: **מאי טעמא דר' יהודה.** דאמר יורש אינו ממיר: ה"ג **ליף תחילת הקדש מסוף הקדש.** גמר התחלת הקדש כגון תמורה: **מסוף הקדש.** דהיינו סמיכה דהוא סמוך לשחיטה. (ז) ומי קשיא הא דהוא סוף הקדש בנמסכת מזיר (דף לא.) משום דלא איירי התם בסמיכה כלל והוא לה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו לאותו קרבן הוי ראשון ומיתוי מאי איתוי יורש ודלא כר' יהודה (ח) דתנן (ט) יורש יסומך יורש ממיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יורש אינו סומך ויורש אינו ממיר מאי טעמא דרבי יהודה (י) יליף תחילת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש יורש אינו ממיר וסמיכה גופה מנלן תלת [2]קרבנו כתיבי חד קרבנו (יא) ולא קרבן עובד כוכבים וחד קרבנו ולא קרבן (יב) חבירו וחד קרבנו ולא קרבן אביו ולר' מאיר דאמר יורש סומך והכתיב קרבנו ההוא מיבעי ליה לרבות (יג) כל בעלי חוברין לסמיכה ורבי יהודה בעלי חוברין לסמיכה לית ליה מאי טעמא דהא לא מיחד קרבן דידהו ואיבעית אימא לעולם אית ליה וקרבן עובד כוכבים וקרבן חבירו מחד קרא נפקא (יד) [ג] (טו) דאייתר ליה חד לבעלי חוברין לסמיכה: (טז) ור"מ דאמר יורש ממיר מאי טעמא אמר לך (יז)[1]אם המר ימיר לרבו' (יח) היורש ויליף

הכל

(ח)ממירין (א)אחד אנשים ואחד נשים (ב)לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם (ג)המיר מומר וסופג את הארבעים: **גמ'** הא גופא קשיא אמרת (ד) הכל ממירין לכתחילה (ה) [א] והדר תני לא שאדם רשאי להמיר (ו) (אלא שאם המיר מומר) דיעבד [ב] ותיסברא הכל ממירין לכתחילה אדקשיא לך ממתניתין תיקשי לך (ז) קרא דכתיב (ח)לא יחליפנו ולא ימיר אותו אלא אמר רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים (ט) לא שאדם רשאי להמיר (י)שאם המיר מומר וסופג את הארבעים: הכל לאיתויי מאי לאיתויי (יא)יורש ודלא כר' יהודה (ב) (ג)דתנן (יב)יורש (יג)סומך יורש ממיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יורש אינו סומך ויורש אינו ממיר מאי טעמא דרבי יהודה (ד) יליף תחילת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש יורש אינו ממיר וסמיכה גופה מנלן תלת [2]קרבנו כתיבי חד קרבנו (יד)ולא קרבן עובד כוכבים וחד קרבנו ולא קרבן (טו)חבירו וחד קרבנו ולא קרבן אביו ולר' מאיר דאמר יורש סומך והכתיב קרבנו ההוא מיבעי ליה לרבות (ה)כל בעלי חוברין לסמיכה ורבי יהודה בעלי חוברין לסמיכה לית ליה מאי טעמא דהא לא מיחד קרבן דידהו ואיבעית אימא לעולם אית ליה וקרבן עובד כוכבים וקרבן חבירו מחד קרא נפקא (ו) [ג] (ז) דאייתר ליה חד לבעלי חוברין לסמיכה: (ח) ור"מ דאמר יורש ממיר מאי טעמא אמר לך (ט)[1]אם המר ימיר לרבו' (י) היורש ויליף

הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים. (טו) בהכל שוחטין לא תני אחד אנשים ואחד נשים וגבמ' מפרש משום דכל הפרשה כולה בלשון זכר נאמרה אינעטרין קרא לרבויי נשים: **וסופג את הארבעים.** וא"ת אמאי לא תני שמונים דהא כתיב (ויקרא מ) לא יחליפנו ולא ימיר אותו ויש לומר דלא נחת למנין מלקות אלא כלומר דלקי עליה (טז) ועוד י"ל דלעולם לא לקי אלא ארבעים ותרי לאוי לריכי חד בקרבן אלו וחד בשל מצירו וכגון דאמר כל המוקה להמיר יצא ויחיר (יז):

הא גופא קשיא אמרת הכל ממירין לכתחלה לא שאדם רשאי להמיר דיעבד. וא"ת מנא ליה לאקשה להכל ממירין לכתחלה הוא דלמא דיעבד הוא דכה"ג (יח) פריך בריש חולין (דף כ.) וא"ל דע"כ הכל ממירין לכתחלה דאי דיעבד אתרתי למה לי (יט) [ד] (פרש"י) [(איתא)] התם דר"ל דהכל שוחטין לכתחלה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי (כ) וכן (פרש"י) [(איתא)] התם דר"ל דהכל שוחטין לכתחלה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי (יא) ופירש רבינו שלמה שכרוכו לברכה התם דלכך לא קשה הכא תרתי דיעבד למה לי משום דאשמועינן בפיפא שסופג ארבעים דסד"א לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו ולפירושו קשה מאי פריך הכא ואין לומר דהיינו האי דקמשני דאין הלכה משמע כן ועוד מאי קמשני ממה שהקשה (יב) ופר"ת (ג)דתנן הכל ממירין לדיעבד אלמא לאשמועינן דאפילו במזיד התמורה נתפסת וסד"א ארבעים בכתפיה וכסר והיינו הא דקא משני וא"ת והיכי מצי למימר דתנא ליפא אלימא משום חידוש דמזיד הא אמר לקמן (יג) דהיינו לרבות שוגג כמזיד אלמא משמע דמזיד פשיטא טפי משוגג (ד) ותירץ רבינו ברוך דהא דאמר יהיה לרבות שוגג כמזיד לענין מלקות קאמר ורבינו שמשון משנ"ך חלק עליו דהא אמרי' אין מלקות בשוגג ויש ספרים חלוקין בדבר לקמן (דף ח.) דקאמר גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי ואית דגרסי גבי תמורה קדוש גבי קדשים לא קדוש וי"ל דהא דאמר יהיה לרבות שוגג כמזיד היינו לענין מתפס קדושה דאמר בעלמא (ה) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (ו) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (ז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (ח) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (ט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (י) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יא) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יב) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יג) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יד) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (טו) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (טז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יח) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (יט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כ) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כא) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כב) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כג) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כד) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כה) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כו) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כח) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (כט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (ל) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לא) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לב) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לג) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לד) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לה) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לו) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לח) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (לט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מ) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מא) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מב) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מג) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מד) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מה) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מו) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מז) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מח) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נשים דאמר לקמן מתפס קדושה דאמר בעלמא (מט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמועינן הכא דאף מזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכסר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין ליפא אלימא משום נש

ואין מביאין נסכים. פרש"י ואין מביאין של עובד כוכבים בפני עצמן כישראל שמתנדבין נסכים בפני עצמן אבל בהדי קרבנו מביאין כדאמר במסכת שקלים (דף י"א עמוד ד) דזה אחת מן התקנות שהתקינו ב"ד דעובד כוכבים שמשלח עולתו ודמי נסכו ממדינת הים שמקבלין ממנו אבל ולדי קרבנו טעון נסכים דבהדי קרבנו (טעון נסכים 1) מביאין נסכים משל צבור: **בממה דברים אמורים בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין.** פרש"י דאתאן לר"ש ור"י פירש דמסקנא דמילתא דר' יוסי וה"ק רבי יוסי אומר בכולן אני רואה להחמיר והא דקאמר ר"ש אין מועלין בהן בד"א בקדשי מזבח כו' ובתוספתא משמע כפרש"י דאיתא בהדיא אבל בקדשי בדק הבית מודה רבי שמעון: **קתני** מיהת **אין עושין תמורה.**

ופ"ת ודילמא לרבי יוסי קבעי דאמר בכולן להחמיר וי"ל דניחא ליה לאוקומי הבעיא אף לר"ש ע"ל דע"כ דלרבי יוסי לא אפשר לאוקומי הבעיא דכיון דאית ליה דעושין תמורה דאפילו אמ"ל דהיינו על ידי ישראל ומבעיא ליה לרבי בר חמא אם העובד כוכבים עצמו אפשר לעשותה הא לא מצית אמרת דע"כ אם ישראל מתפיסה לרץ שיאמר העובד כוכבים כל הרוצה להמיר יבא וימיר ואם העובד כוכבים עצמו אין עושה תמורה איאך אפשר לעשות עולה:

ויליף סוף הקדש מתחילת הקדש מה תחילת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך (ה) ר' יהודה האי ואם המר ימיר מאי עביד ליה לרבות (ו) את האשה וכדתניא (ז) לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא (ח) לשון זכר שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו (ט) אשה מנין (י) ת"ל ואם המר ימיר לרבות את האשה ולר"מ אשה מנא ליה נפקא ליה (יא) מואם ור' יהודה ואם לא דריש ובין ר"מ ובין ר' יהודה טעמא דדבי קרא לאשה הא לא רבייה קרא ה"א כי עבדא תמורה לא לקיא (יב) והאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל (יג) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה (יד) איצטריך מהו דתימא ה"מ עונש דשוה בין ביחיד בין בצבור אבל הכא כיון דעונש שאינה שוה בכל הוא דתנן (טו) אין הצבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי כי עבדא לא לקיא (יז) קמ"ל: בעי רמי בר חמא קטן מהו (יח) שימיר היכי דמי אילימא בקטן שלא הגיע לעונת נדרים (יט) לא תיבעי לך דכיון אקדושי לא אקדיש אמורי ממיר אלא כי קמבעיא ליה בקטן (כ) שהגיע לעונת נדרים מי אמרינן (כא) כיון דאמר מר איש מה ת"ל (כב) כי יפליא נדר לרבות (כג) מופלא הסמוך לאיש דקדשו קדוש מדאקדושי מקדיש אמורי נמי ממיר או דלמא (כד) כיון דלאו בר עונשין הוא בתמורה לא (כה) מיתפים (כו) אם תימצי לומר קטן עביד תמורה דהא אתי לכלל עונשין עובד כוכבים מהו שימיר מי אמרת מדאקדושי מקדיש (כז) דתניא (כח) איש איש מה תלמוד לומר איש (כט) לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות בישראל אמורי נמי ממיר או דלמא כיון דלא אתי לכלל עונשין כי עביד תמורה לא קדשה: אמר רבא ת"ש (ל) דתניא קדשי עובדי כוכבים (לא) לא נהנין ולא מועלין (לב) ואין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא (לג) ואין עושין תמורה (לד) ואין מביאין (עליהם) נסכים אבל קרבנו טעון נסכים דברי ר"ש א"ר יוסי בכולן אני רואה להחמיר (לה) בד"א בקדשי מזבח (לו) אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן קתני מיהא אין עושין תמורה (לז) ורמי בר חמא בהקדיש עובד כוכבים להתכפר עובר כוכבים לא קמיבעיא לי (לח) כי קמיבעיא לי בהקדיש עובד כוכבים ומתכפר (לט) בישראל בתר מקדיש אזלינן או בתר מתכפר אזלינן תיפשוט ליה מדר' אבהו דאבהו א"ר יוחנן (מ) המקדיש מוסיף חומש ומתכפר עושה תמורה והתורם משלו על הוה: **ואפילו אם תמלא לומר קטן עביד תמורה כו'.** רבותא אתא לאמשמועינן ולא לאמשמועינן דלא לאיתיה הכי: **מדאקדושי מקדיש.** דהא (מא) מדרבנן במנחות (מב) אים אים (מג) מבני ישראל אשר יקריב קרבנו (ויקרא כב) ואמרינן מה ת"ל אים אים לרבות עובדי כוכבים ונדבות בישראל: **דלא אתי לכלל עונשין.** דעובד כוכבים לא לקי לעולם אבל קטן אתי לכלל עונשין כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד: **לא נהנין ולא מועלין.** אם נהנה מהן לא מיימי קרבן מעילה דלא דייקינן ליה כשאר קדשים שנהנה מהן מעל ומשום דלא אסור בהנאה אלא מדרבנן כדלקמן (מג.): **ואין חייבין עליהן(יד) כו'.** כדמסיק לקמן [שם]: **ואין מביאין כו'** ה"ג **ואין מביאין נסכים** ול"ג **עליהן.** והכי (מד) פירושא דאין מביאין נסכים של עובדי כוכבים בפני עצמן כישראל שמתנדב נסכין בפני עצמן אבל בהדי קרבנו מביאין כדאמרינן [ד] במסכת שקלים (פ"ש מ"ו) שזו אחת מן התקנות שתיקנו ב"ד דעובד כוכבים ששילח עולתו ודמי נסכיהן ממדינת הים מקבלין אימנו [ה] אבל קרבנו ולדי טעון נסכים דבהדי קרבנו מביא נסכים: **כבולן רואה אני להחמיר.** דלא נהנין ומועלין ואיתיין עליהן משום פגול נותר וטמא דאתר קדשים חוץ מן הנסכים דולדי אין מביאין: **בד"א.** לעיל קמהדר ואמילתיה דת"ק וה"ק בד"א דקאמר תנא קמא אינו מועלין בקדשי מזבח של עובד כוכבים: **אבל בקדשי בדק הבית.** שהקדישו עובד כוכבים מועלין ובמסכת זבחים מפרש טעמא בפ' ב"ש (דף מה.) ואית דגרסי לה נמי (לקמן ו) הכא בתמורה: **קתני מיהא.** דקדשי עובדי כוכבים אינו עושין תמורה ותיפשוט מהא: **אמר לו בהקדש עובדי כוכבים.** כלומר אי משום הא לא איריא דמהכא ליכא למיפשט כלל דהיכא דהקדיש עובד כוכבים להתכפר עובד כוכבים שהפרישו לצורך כפרת עצמו: **לא קמיבעיא לי.** דאין הקדשו עושה תמורה הואיל ולא אתי לכלל עונשין: **ומפקפר ישראל.** שהפרישו עובד כוכבים לצורך ישראל שיתכפר בו ישראל: **כתר מקדיש אזלינן.** והמקדיש הוי עובד כוכבים דלא אתי לכלל עונשין ואינו עושה תמורה: **או כתר מתכפר.** שהוא ישראל דאיתיה בכלל מלקות: ה"ג [ו] **תיפשוט ליה מהא דתמר ר' אבהו.** לקמן: **המקדיש מוסיף חומש.** אם יגאל הקדשו כגון שנפל בו מום יכול לפדותו ומוסיף חומש אבל מימר אינו מוסיף חומש דכתיב אם המקדיש וגו' (ויקרא כז) על הקדש ראשון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני כגון תמורה (ז): ע"א אם המקדיש בית או שדה ואתו בעלים לפדותו לא פרקי בלא חומש דכתיב (שם) ואם המקדיש יגאל ויסף חמישיתו אבל אם גאלו אחר לא מייתיה לחמשת ליתן חומש: **ומפקפר עושה תמורה.** אם הפרישו ישראל קרבן כדי שיתכפר בו חבירו ישראל ואמר המתכפר זו תחת זו תמורתו תמורה ולוקה כדיון שהופרש לצורכו קרינא ביה קרבנו (ח) דכתר המתכפר אזלינן ותיפשוט מהא: **והתורם.** מתנותה שלו על מנעון של חבירו לפוטרו מן המעשרות: (ט) **טובת הנאה שלו.** של תורם שיכול ליתנו לכל כהן שירצה (לקמן (יא) ומאי דאמר לו ישראל הילך סלע זה ותנה לכן בתי כהן הוי אותו סלע של תורם ולא של כה"ן) נתרם בשבילו ולא מצי טעין הלה כיון שנתרמה על עבל (יב) שלו נמלא דזותן סלע על עלמו. הך מילתא דרבי אבהו תלת מילי ניהו: **הפס הוא דקאתיו מכח ישראל.** שהרי הפרישו ישראל ולהכי אזלינן בתר מתכפר דהוה ליה תחילתו וסופו ביד ישראל דאיתיה בכלל עונשין: הכי גרסינן **אבל הכא הכי קמיבעיא ליה מי בעינן מתחילה ועד סוף דקיקו נרשום מאן דעביד תמורה.** כלומר אבל הכא בהקדיש עובד כוכבים להתכפר ישראל מי בעינן מתחילת הקדש ועד סופו שתעמוד נרשום הקדש הלאו לעשות תמורה כגון ישראל והך בהמה כיון דתחילת קדושתה הויא מכח עובד כוכבים אף על גב דהוי המתכפר ישראל אינו עושה תמורה או דילמא כיון דלנסוף אתיא ביד מתכפר וחזי למיעבד תמורה תפסה בה קדושת תמורה. תיקו:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ש מהלכות תמורה הלכה ט:
ב מיי' פי"ח מהלכות נדרים הלכה ד טוש"ע י"ד סימן רלב:
א ג מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה כ:
ב ד מיי' פי"ח מהלכות מעילה הלכה טו:
ג ה מיי' פ"מ מהלכות פסה"מ הלכה כד:
ד ו מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ו:
ה ז מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ה:
ו ח מיי' פי"ח מהלכות מעילה הלכה טו:
ז ט מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה כ:
ח י מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ד:

מוסף רש"י

ד שוה הכתוב אשה לאיש לכל הענשין שבתורה. לאו ר"ת, אבל עשה לא הוי עונש, הלכך מותר עשה שאומן גרמא נשים בעונות, אבל לא תעשה בין שאומן גרמא נשים בין שלא אומן גרמא נשים מ"מ אין עונשין מלקות (שבועות כא:). כי"כי עונשן מלקות (שבועות כא:). מיה תלמוד לומר איש איש. אין אתה מצית ישראל ומן הכר הוא בישראל אשר יקריב קרבנו (ויק' ז, ט). במה דברים אמורים. דאין מועלין בקדשי עכו"ם, בקדשי מזבח. מעיס דמרגלין מעילה מטא מטא מ"מ דרומה. מה תרומה אין מיתה נוהגת אלא במרומה ישראל, דכ"ד כתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל, אף מעילה אינה נוהגת אלא בקדשי ישראל (ערכין ה:). אבל בקדשי בדק הבית. קדשי עכו"ם של בדק הבית, מועלין בהן. ומפרש התם (זבחים מה:) מה"ר שמעון, דכי גמרינ מעילה מטא מכח מתרומה דומיא דתרומה דכ"ד יומא כתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל, אף מעילה אינה נוהגת אלא בקדשי ישראל (ערכין ה:). אבל בקדשי בדק הבית. קדשי עכו"ם של בדק הבית, מועלין בהן. ומפרש התם (זבחים מה:) מה"ר שמעון, דכי גמרינ מעילה מטא מכח מתרומה,

ויליף נותר חילול חילול מטומאה. דנקדשי עובדי כוכבים אין בהן משום נותר[ד]: [כג] **וכיצד גבי נותר** (ויקרא יט) **ואוכליו עונו ישא כי אם קדש ה' חלל.** מה חילול האמור גבי טומאה ישראל ולא עובדי כוכבים אף חילול האמור כאן ישראל ולא עובדי כוכבים [כה]: כד] **השתא** קא מפרשינן לכולה ברייתא וקתני **ואין עושין תמורה.** ומאי טעמא אין עושין תמורה: ה"ג **דאיתקש תמורה בהמה למעשר בהמה.** כדאמרינן לקמן בשילהי פירקין (דף יג.) והלא מעשר בכלל שאר הקדשים וכו' למה יצא להקיש אליו ולומר לך דמה מעשר קרבן יחיד ועושה תמורה אף כל קרבן יחיד [כה] ועושה תמורה לאפוקי קרבנות צבור: **מעשר בהמה איתקש למעשר דגן.** כדאמרינן בבכורות (נג:) **עשר תעשר** [דברים יד] בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן: **וגבי מעשר דגן כתיב** (במדבר יח) **כי את מעשר בני ישראל.** דמשמע בני ישראל ולא עובדי כוכבים הכי נמי גבי מעשר בהמה ישראל ולא עובדי כוכבים וכי היכי דאמרינן גבי מעשר בהמה ישראל ולא עובדי כוכבים הכי נמי גבי תמורת בהמה שהרי הוקשו כולן זה לזה ומהכא נפקא דקדשי עובדי כוכבים אין עושין תמורה [כו]: **אזרח.** זהו ישראל ולא העובד כוכבים מנין נכסים כלל: **יכול לא תפא עולתו טעונה נסכים.** אפילו משל צבור: **ס"ל ללה.** דלכה עיקובת הוא דולמי טעונין נסכים ומשל צבור. (ג) [כו] **ולל"ל** דלכתיב נספרים ול"ג עליהן משמע הכי אזרח כגון ישראל מביא נסכים אפי' בפני עצמן ואין העובד כוכבים מביא אזרח בפני עצמן יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ללה עולתו דולמי קרבנו טעון נסכים אפי' משלו דמקבלים מיניה דמי נסכים: ה"ג **מאי טעמא לה' כתיב בהו** ול"ג **קדש לה'.** והכי מלאתי בזבחים בפ' ג"ם (דף מה.) מאי טעמא לה' כתיב בהו בקדשי עובדי כוכבים דכתיב אים אים מבני ישראל[לאלשריקיבקרבנוווגו'[ויקרא כג]והאי קרא מוקמינן[ו] בעובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל וכתיב בפיפיה דקרא לה' שנאמר שאר יקריב לה' לומר לך דליתיין להו בתורת שאר קדשים דמועלין בהן וחייבין עליהן משום פיגול כו': **והרי מימר דלאו שאין בו מעשה הוא.** דבדינורא תליא מילתא: **ר' יהודה היא** (ז) . דקא משתני לקמן בהא מילתא: **לא עשה מעשה פטור אוכ מנשבע כו'.** דלא"ג דלא עביד מעשה לוקה כדמפרש [כח] להו לקמן: **בשם** בשמו של הקב"ה: **נשבע מגלן.** לוקה: אין

על של חבירו [יטובת הנאה שלו [ט] א"ל התם הוא דקאתי מכח ישראל משום הכי אזלינן בתר מתכפר והוה ליה תחילתו וסופו ביד ישראל אבל הכא הכי קא מיבעיא ליה מי בעינן מתחילה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה [כ] תיקו: אמר מר [ל] [מ]מוקדשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מועלין לא נהנין [נ]מדרבנן [נ] ולא מועלין [נ]מדאורייתא מ"ט [ד] דכתיב [1]נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה [נ]וילפינן חטא חטא מתרומה [ס] ובתרומ' כתיב [2]בני ישראל ולא עובדי כוכבים ואין [ו] חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא דכתיב בה בטומאה [3]דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם [וגו'] ויליף נות־ חילול חילול מטומאה דכתיב גבי טומאה בני ישראל ולא יחללו וגו' וכתיב גבי נותר [4]ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ויליף פיגול עון עון מנותר דכתיב גבי פיגול [5]והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכתיב גבי נותר ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל וכולהו בני ישראל ולא עובדי כוכבים ואין עושין תמורה דכתיב [6]לא יחליפנו ולא ימיר וכתיב בריש ענין [ז] [7]דבר אל בני ישראל (7)לאמר) [מ] איש כי יפליא נדר בערכך [ע] ל"א ואין עושין תמורה מ"ט דאיתקשא תמורת בהמה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן [י] וגבי מעשר דגן כתיב [פ] (כל) [8][כי את] מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' בני ישראל ולא עובדי כוכבי' [כ]: ואין מביא (עליהן) נסכים אבל קרבנו טעון נסכים דברי רבי שמעון: מנה"מ דתנוי[ר] רבנן [9]אזרח [נ] אזרח מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל [9]ככה אמר ר' יוסי דואה אני בכולן להחמיר מאי טעמא [10]לה' כתיב [ד] ביה בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית [ט] מועלין בהן מ"ט דכי גמרינן מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדוש קדושת הגוף אבל בקדושת בדק הבית דקדושת דמים לא אמר רב יהודה [ט] אמר רב כל לא תעשה [י] בתורה עשה בה מעשה חייב לא עשה בה מעשה פטור וכוללא הוא דלאו שאין בו מעשה פטור והרי מימר דלאו שאין בו מעשה הוא ולקי דתנן לא [יא] שהוא רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים אמר לך רב הא מני רבי יהודה היא דאמר [יב]לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ומי מצית מוקמת למתניתין כר' יהודה והא אוקימתא לרישא דלא כרבי יהודה דקתני הכל ממירין [יג] הכל לאיתויי מאי לאיתויי יורש ודלא כרבי יהודה האי תנא סבר לה בוותיה בחדא דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ופליג עליה בחדא דאילו רבי יהודה סבר יורש אינו סומך יורש אינו ממיר ותנא דידן סבר יורש סומך יורש ממיר [יד]אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר צחק א"ר יוחנן [יב] [יג]משום ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה עשה [יא] בו מעשה לוקה לא עשה בו מעשה פטור [יב]חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אף על פי שלא עשה מעשה חייב משום רבי יוסי ברבי חנינא אמרו אף המקדים תרומה לביכורים נשבע מגלן א"ר יוחנן משום [טו]ר"מ אמר קרא [יב] [11]כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא בית דין של מעלה אין

לא נחנין מדרבנן. והקשה הר"ר יעקב למה לנו לומר דרבנן היא דלמא מדאורייתא היא כיון דמרבינן מאים אים שנודרין העובדי כוכבים כישראל [מ]דכה"ג אמר (מעילה דף ז:) בשלמי ישראל דלא נהנין דאורייתא דלמע"ג דאין בהן מעילה ול"ל כיון דאין בהן קדושה לענין פיגול נותר וטמא אין בו קדושה נמי לענין הנאה דאורייתא: **דיליף נותר חילול חילול מטומאה.**

וכתב ביה בטומאה [כא] בני ישראל ולא עובדי כוכבים [ו] והקשה הר"ם וגילף נותר חילול חילול מטמא שמים בטומאה דאמר בפרק ב' דזבחים (דף טו:) דקדשי עובדי כוכבים לא קרבי בטומאה דאמר המם אלא למעוטי עובדי כוכבים השתא אין לא מלה דאמר מר בעובדי כוכבים אין בגמיד לא הוללה בטומאה קבע וי"ל דים לנו למילף עפי מטומאה [לא] [דכתיב] בחד קלא כלאיתא בזבחים פ' ב"ם (דף מה:) דתני לוי מנין אף בפסול זמן הכתוב מדבר ת"ל ולא יחללו את קדשי בני ישראל בשני חילולין הכתוב מדבר אחד בפסול נותר ואחד בפסול טומאה [לב]: **ומעשר** דגן. כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים והיינו רבי שמעון [ו]דאית ליה הך דרשה אבל רבנן פליגי עליה וליטמא קמא שייך לרבנן: [לג] [מ]**מאי תרומה** קדושת הגוף. ואם תאמר והא אמר [ט]הזיד במעילה בזאהרה דליפין חטא חטא מתרומה הוה לן למימר כי הכא מה תרומה קדושת הגוף ולא יהא אזהרה דמעילה אלא בקדשי בדק הבית שייך בהן אזהרה דמעילה כדתנן [פ](בכריתות (דף יג:) יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם וחלב וקחשיב מוקדשים דשור וחמור) וכן כתה דרשות דלשין בפ' בתרא דמעילה (דף יח:) פגם ונהנה ושליח שעשה שליחותו דגמרינן מתרומה היה לנו לומר דלא נהני בקדשי בדק הבית וי"ל הא דמעטינן הכא קדשי בדק הבית היינו משום דכתיב הכא לה' [ל]: **והרי מימר לאו שאין בו** מעשה ולקי. ואם תאמר אמאי לא פריך הכי נמי ממוניא שם רע ועדים זוממין דלאו שאין בו מעשה ולקי וי"ל דלא בעי למיפרך מהני דכתיב בהו מלקות בתורה וא"ת במסכת מכות (דף ד:) דאמר [מ]עולא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו דיליף ממוניא שם רע ופריך מה למוניא שם רע שכן קנס ולימא מו נשבע מו מימר מו מד מהנך דשמעתין [נד][יומא] וי"ל דאין ה"נ אלא תיקן ספיר מו שמא לא דמי הני דהכא להני דהתם ואם תאמר כי פריך הכא והרי מימר דלאו שאין בו מעשה לימא דבדינורא אתנביד מעשה כדאמר לקמן וי"ל דאה"נ הוי מני לתרוצי [לה] אלא דשפיר שני: **אף** המקדים תרומה לבכורים.

לקמן מפרש טעמא דאמר קרא מלאתך ודמעך לא תאחר מלאתך זו בכורים ודמעך זו תרומה ואמר רחמנא לא תאחר ונכספרי מפרש טעמא אחרינא יקדמו בכורים שים להן ד' שמות ורש"י מייתי ליה לקמן (ד' ד. ד"ה מפני):

עין משפט
נר מצוה

יט א מי״י פ״ד מהלכות תרומות הלכה ב:
כ ב מי״י פ״ם מהלכות מעילה הלכה טו:
כא ג מי״י פ״ד מהלכות תמורה הלכה ו ופי״ח מהלכות סנהדרין הלכה ב:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֹק עוֹלָם: במדבר יח ח
3. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיָזִּרוּ מִקָּדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְיָ: ויקרא כב ב
4. וְאוֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא יט ח
5. וְאִם הָאֹכֵל יֹאכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח
6. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ: ויקרא כז י
7. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשׁוֹת לַיְיָ: ויקרא כז ב
8. כִּי אֶת מַעֲשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיְיָ תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה: במדבר יח כד
9. כָּל תְּאֵנָה וַעֲשֵׂה כְּבֵדָה אֶת אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר טו יג
10. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח
11. לֹא תֹשָׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא: שמות כ ו

שיטה מקובצת

[א] שלו. ורמי בר חמא התם תיבות א"ל נמחק: [ב] תמורה או לא תיקו: [ג] לא נהנין מדרבנן פי' כיון דאין בהן מעילה ע"כ לא נהנין אלא מדרבנן והקשה הר"ר יעקב בר שמואל מגלן והלא שלמים שאין מועלין בהם ואסורין בהנאה מן התורה ר"ל דמשמע ליה דכיון שיש בהן כל הקולרי חללו שאין בהן פיגול ונותר וטמא דלא הוי מדאורייתא. תוס': [ד] עי' בהשמטות בסוף המסכ': [ה] בתרומה כתיב בני ישראל בפרק האיש מקדש אמרינן תרומת עובד כוכבים מדמעא ור"ש פוטר. וי"ה משו' דסבר ר"ש דגנב ולא דיגון עובד כוכבי' ור"י פי' משום דסבר בני ישראל ולא עובדי כוכבים: [ו] ואין ס"א ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא ס"מ פיגול יליף עון עון מנותר כתיב גבי פיגול והנפש האוכלת ממנה עונה תשא וכתיב גבי נותר ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל יליף נותר חילול חילול מטומאה כתיב גבי נותר חילול כתיב גבי טומאה חילול ויגזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו בני ישראל ולא עובדי כוכבי' כך מ"י. גמ' של קלף הישנית רש"י ותוס' ד"ל: ז] ענין דתמורה דבר' ח] לאמר עי' תוס' ערכין דף ה' ע"ב: ט] בעובד בני ישראל ולא עובדי כוכבים ל"א: י] ומעשר בהמה למעשר דגן. כפ' ב"ש

רבינו גרשום

טובת הנאה שלו. שיכול לקבל מישראל חבירו וזו או סלע כדי שיתנה לכן בתו כהן: ורמי בר חמא. קא סבר מיהא לא תפשוט דהתהא דקאמר רבי אבהו א"ר יוחנן דמתכפר עושה תמורה משום דקא אתי האי מתכפר מכח ישראל דקבן דידיה עביד תמורה כלומר דהקדיש ישראל להתכפר ישראל. אבל הקדיש עובד כוכבים להתכפר ישראל דלא הוה מתחלה ועד סוף דרשות ההוא מתכפר מי מצי עביד מתכפר תמורה אי לא תיקו: לא נהנין. מהן מדרבנן: ל"א איתקש תמורת בהמה למעשר בהמה. דכתיב גבי מעשר בהמה לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו וכתיב בתמורת בהמה לא יחליפנו ולא ימיר אותו ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן כדאמר בפרק מעשר בהמה עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה: מ"מ לה' כתיב ביה. דכתיב לכל נדריהם אשר יקריבו לה' הלכך מרעלין: ומקלל את חבירו בשם. הקדש. וכן המקדים תרומה לבכורים לא במפרש קא מיירי דהיינו מעשה שהקדיש תרומה אלא כגון שנתן עיניו בצד זה לשם תרומה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר מר קדשי עכו"ם ואותם מ"ו נמחק: (ב) רש"י ד"ה וכמיב גבי יכו' ולא עובדי כוכבים הס"ד ואמ"כ מ"ה ואין עושין תמורה בו' השתא: (ג) ד"ה ת"ל ככה וכו' ומשל ציבור ול"ג עליהן המשמע נ"ל וחיומה ולל"ל דכתיב בספרים נמחק: (ד) ד"ה רבי יהודה היא כו' דקא (מיקשמעני) [משמעון לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה הס"ד ואמ"כ מ"ה תוך משמע:

מוסף רש"י

טובת הנאה שלו. של תורם הוי טובת הנאה שבידו ליתנו לאיזה כהן שירצה, ולא כיד מי שאינם עליו (ויקרא ו) ואם בא אחר ואמר הילך סלע זה ותן תרומה זו לכן נתי כהן, אל זה היא, שתרומה שלו, שנאמר (דברים כו) כי תכלה לעשר את כל תבואתך זרעך וגו' ונתתה ללוי וגו', הלא כתתנו הכתיבה כמי שנעשה מעלו (יומא ג: וכ"ר זבחים ב:). **חטא חטא מתרומה.** כתיב במעילה ומעלה בשגגה וכתיב בתרומה (ויקרא כב) ולא ישאו עליו חטא, וכתרומה כתיב במעילה דהלי קרא ולא יחללו את קדשי בני ישראל (זבחים מה:). **אזרח.** בפרשת נסכים כתיב בעלה לך (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה, ומינה לפיון בפרק כל המזיד (שם לא:) אזרח מלמד שמתנדבים נסכים ומביא נסכי עצמן נדבה (שם מה:). **ואין העכו"ם מביא נסכים.** אין העכו"ם מתנדב לבנות נסכים בלא זבח (מנחות עג:). **ת"ל ככה.** עשה לשון, מאחר שחובה תליה בקרבן ל"ש ישראל ול"ש עכו"ם. הלכך אלא דמי נסכים יקריבו משלו ואם לאו קרבים משל ציבור, שנאמר בפי' בעלה נדבה (שם מה:). **ואין העכו"ם מביא נסכים.** אין העכו"ם מתנדב לבנות נסכים בלא זבח (מנחות עג:). **ת"ל ככה.** עשה לשון, מאחר שחובה תליה בקרבן ל"ש ישראל ול"ש עכו"ם. הלכך אלא דמי נסכים יקריבו משלו ואם לאו קרבים משל ציבור, שנאמר בפי' בעלה נדבה (שם לא:) אזרח מלמד שמתנדבים נסכים ומביא נסכי עצמן

שבועה שלא אוכל בכר זו שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת. ולוקין נקט שבועה שלא אוכל תחילה דאי אמר שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכל חייב שתים דשלא אוכלנה משמע כולה וכי הדר אמר שבועה שלא אוכל משמע כלל ובשבועות (דף מ:) מפרש אמאי תנא שלא אוכלנה שני פעמים כו:

ומאי שנא. פרש"י מאי שנא דממעט אוכל ולא אכל מקרבן וקמרבי אכלתי ולא אכלתי מסיפא דחייב בקרבן ולא נהירא דאי אמר למעוטי אוכל ולא אכל לא קשיא מידי אכל אי אמר איפכא אז תיקשה לך כה) וי"ל פירש ומאי שנא כו) דמפרש לה כרבי עקיבא לוקמא כר' ישמעאל וריש למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן וסיפא למעוטי אוכל ולא אכל ממלקות, ומשני קאי בלהכא כו': **ומקלל** חבירו בשם מגלן. אם לא משמור לעשות והפלא ואזהרתיה מהכא לא מקלל חרש אי נמי מהאי קרא גופיה:

אין מנקין אותו. דכתיב (שמות כ:) כי לא ינקה ה': **נקיות כלל.** דאין מלקין אותו בית דין שלמעה: **משכחן שבועה שוא.** דכתיב (שמות כ:) אשר ישא את שמו לשוא והיינו שבועת שוא כגון נשבע לשנות את הידוע לאדם: **שבועת שקר.** מפרש לקמן היכי דמי: **מגלן.** דלקי עלה: **מעשה עבד.** ודאין הוא דליליקי שהרי אכל ועשה מעשה: **ולא אכל.** דלאו היינו מעשה: **וכי האי גוונא מי לקי.** בתמיה: **משום דהויא ספרא ספק.** דאי אתרו ביה הזהר בן שתאכל הכבר נשבעת עליה יכול לומר אין לי בית מיחוש בהתראה זו דאכתי יש לי שהות וכן כל היום כולו ואפי' כי עבר היום יכול לומר [יא] שוכח הייתי ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה: **הכא באכלתי ולא אכלתי.** כלומר הכא שבועת שקר נשבע שלא אכל ואכל או שאכל ולא אכל ולא הכא לא נשבע שוא ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה: **הכא באכלתי ולא אכלתי.** כלומר הכא שבועת שקר נשבע שלא אכל ואכל ולא אכל ולא הכא לא נשבע שוא ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה: **ומאי שנא אכלתי ולא אכלתי.** כלומר מאי איריא דקא ממעט אוכל ולא אכל ממלקות טפי מאכלתי ולא אכלתי הא בתרוייהו ליכא שום מעשה: **שבועה שקר דומיא דשבועה שוא.** כדמפקא לעיל לשוא לשון שתי פעמים: **מה שבועה שוא שהיא לשעבר.** דכי נשבע על עמוד של אבן שהוא של כסף היינו לשעבר דלשעבר קודם שנשבע הויא אבן כמו שהיא עכשיו ומה שוא לוקה עליה כדאמרי' לעיל יז בב"ד שלמעה מלקין ומנקין אותו אף שקר לשעבר דהיינו אכלתי ולא אכל לשון אכלתי ולא אכלתי לאפוקי אוכל ולא אכל שהוא להבא: **שבועה שלא אוכל בכר זו וכו'.** דהא נשבע תנא שלא יאכל אותו בכר: **אינו חייב אלא אחת.** כדאמרינן בשבועות (מ:) דאין שבועה חלה על שבועה: **וזו היא שבועה ביטוי.** דקאמר קרא לנטות בשפתיים להרע או להיטיב וגו' (יא) וזו היא שבועת ביטוי שמוציא בשפתי שלא יאכל אותו בכר אבל לא גזל מידי לחבריה אבל שבועת העדות ושבועת הפקדון מביא על הזדון כשגגה אשם: **למעוטי מאי.** דאין חייבין על (יב) זדונה מכות: **לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי.** דלענ"ג דהויא שבועת ביטוי דלא נקי משום דלהרע או להיטיב כתיב דמשמע להבא פרט לשעבר כגון אכלתי ולא אכלתי ואכתי שבועת שקר היכי דמי: **לא מייתי קרבן.** משום דלהרע או להיטיב גבי קרבן קאי אבל לא (יג) ממה נפשך חייב עליה מלקות דומיא דשבועת שוא (יד): **דאמר.** (יב) [ר"ש] במס' שבועות (דף כה.) אינו חייב אלא על העתיד לבא: **זו היא שבועת שוא.** סיפא דהכיא משנה דלעיל הויא האי זו היא שבועת שוא וכו': **וריש לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי.** דאכלתי ולא אכלתי מסיפא דחייב קרבן: ומשני מסתברא דריש למעוטי אוכל ולא אכל: **דקאי בלהבא.** דקתני שבועה שלא אוכלנה וממעט להבא כגון אוכל ולא אכל: **אכל קאי בלהבא וממעט לשעבר.** בתמיה. כגון אכלתי ולא אכלתי: **לא מיפטי מימר.** בכלל אחר לאחר שאין בהן מעשה: **דבדבורו עושה מעשה.** שעושה מחוץ קדשים: **אם לא משמור לעשות וגו'.** עד לירחה את השם שיתירה שלא להוציא את השם לבטלה וכן מקלל את חבירו בשם מוציאו לבטלה וכתיב והפלא ה' את מכותך שיעור מלקות: **אפילו שבועת אמת.** דקא מזהר קרא דאפילו שבועת אמת לא ליעבד בשם שמים ולא עביד והפלא ה' את מכותך שיעור מלקות: **כהדיא כתיב.** דשרי למיעבד: **לקיים המצות.** שלא יהא מוציאו ממון אבל מילקא ליליקי דאיתא ומביא עצמו לידי שבועה: **וכשמו תשבע.** דשבועת אמת שריא למעבד: **לקיים המצות.** כלי שלא יוכל לחזור בו שנאמר נשבעתי ואקיימה וגו' ואהכי איצטריך הא קרא וכשמו תשבע לקיים את המצות מותר: **הכתיב קרא אחרינא וכשמו תשבע.** דמרי קרא כתיב אחרינא ובשמו תשבע אקר נשבע שלא אכל ואכל מו שאכל ולא אכל ולא הכא ליכא שום מעשה דהא לשעבר נשבע: **ומאי שנא אכלתי ולא אכלתי.** כלומר מאי איריא דקא ממעט אוכל ולא אכל ממלקות טפי מאכלתי ולא אכלתי הא בתרוייהו ליכא שום מעשה: **שבועה שקר דומיא דשבועה שוא.** כדמפקא לעיל לשוא לשון שתי פעמים: **מה שבועה שוא שהיא לשעבר.** דכי נשבע על עמוד של אבן שהוא של כסף היינו לשעבר דלשעבר קודם שנשבע הויא אבן כמו שהיא עכשיו ומה שוא לוקה עליה כדאמרי' לעיל יז בב"ד שלמעה מלקין ומנקין אותו אף שקר לשעבר דהיינו

לא תקלל חרש. דמסמע דין קללה סתם דין קללה שבשם דקאי לאו עלה וקאמת קרא לירלה את השם [דברים כח] לאשמועינן דלוקה שנאמר והפלא ה' את מכותך [שם]. ע"ל לא מצית אמרת דלא יתכפר במלקות גרידתא דודאי מתכפר במלקות לחודיה דהא כתיב לא תקלל חרש וילפינן בסנהדרין בפרק אלו נערפת מיתות (דף סו.). ג"ש מהאי יא) לאו דכתיב גבי אומללין כגון לא תקלל חרש שהוא גרוע שבכולן וכתיב גבי בשיל ונשיא בעמך לא תאור [שמות כב] וכי היכי דהתם ליכא אלא מלקות גרידתא הכי נמי באומללין סגי ליה במלקות גרידתא ומוקמי ליה התם ד) במקלל בשם דקא גמר ממקלל אביו דכתיב ביה בנקבו שם ה) הלכך לא מצית אמרת דלא מיסגי ליה במלקות ולא מפי מורי אלא מפי ר' יתמר בר' מנחם ז"ל (ו): **ומב"ו).** לגומר יב) דמהאי קרא לירלה את השם למקלל חבירו בשם הוא דאתא שהרי לא מצינו שנגם אלא"כ הזהיר: ז) **וכשלמא מי אמרת.** דההוא קרא למקלל חבירו בשם הוא דאתי ואזהרתיה מדכתיב לא תקלל חרש ומיתוקמא במקלל את חבירו בשם כדפרישית לעיל הלכך כתיב הכא אם לא תשמור לעשות וגו' [דברים כח] לגומר יג) שתקלל את חבירך בשם שהחרת עליו והפלא ה' וגו' דחייב מלקות: **אזהרתיה מהיכא.** לגומר משכחן שונא והפלא ה' וגו' אזהרה מנין שהזהיר הכתוב אלא להוציא ש"ש לבטלה: **אלמה לא.** בתמיה. שמו לבטלה ח) [ב] (הויא) והכא הזהיר והתם עגם והפלא ה' וגו' ט) ואזהרה ט) כתיב אם לא תשמור לעשות וגו' ואכתי מיתוקמ במוציא ש"ש לבטלה: **הויא אזהרה עשה היא.** ולאו שמה אזהרה והלכך מיתוקמ לירלה את השם הנכבד במקלל את חבירו בשם שמצינו לו אזהרת לאו דלא תקלל חרש ולא מיתוקמא במוציא ש"ש לבטלה אלא מצינו לו אזהרת עשה דלעיל קא מהדר דקאמר רבי יוסי לף המקדים תרומה לביכורים לוקה: **אלו ביכורים.** ולהכי קרי לביכורים מלאה משום דלאלתר י) שנתמלאה התבואה ונגמרה מלאכתה יט) הוקבעה לביכורים: **זו תרומה.** ולפי שהיא מדמעת ועולה בחאד ומאה מפיק לה קרא לגשון דימוע ולקמר רחמנא ולא תאחר מלאה לדימוע דמעיקרא איבעי ליה לאתויי מלאה דהיינו ביכורים וכי מאחר לוקה: **מעשר שני זו בזו.** מעשר שאני חייב להפרים מכלכלה אל זו בזו שמוטל בתוך מזו לזו או שאמר בזו ובזו ושל זו בזו שאפרים מכלכלה זו על אילך בלכלה ומאילך בלכלה אפרים על בלכלה זו ולאשונה מעושרת אע"ג דלא הפרים לאלתר וכדאמרינן גבי חבית [מעילה כב.] יין שאני עתיד להפרים כו' מיהל ושותה מיד אע"ג דלא הפרים לאלתר מן החבית וכל שכן הכא דמיהל ואוכל מיד הואיל ושני כלים ניהו אבל השניה אינה מעושרת ואפי' (ד) כ) כי אמר משל זו יא) לזו ושל זו לזו משום דלאלתר לאמר של זו לזו לראשונה תהא מעשר על השניה לאלתר אינה מעושרת לה שניה לגמרי וכי יט) אמר של זו של שניה תהא מעשר על הראשונה אין בדבריו כלום משום דכבר אינה מעושרת לה שניה בכלכלה ראשונה ואין תורמין מן הפטור על החיוב: **ואם אמר מעשרותיהם מעשר בכלכלה בחבירתה.** כלומר אלו שני המעשרות שאני עתיד להפרים מאלו ב' הכלכלות תהא מעשרותיהם של כל אחת ואחת מעשר הכלכלה בחבירתה כלומר שמיפטור הכלכלה בכלכלה דחבירתה דהיינו של זו בזו ושל זו בזו: **קרא כ) אם השם.** שמיחל ואוכל מיד משתיהן אע"ג דלאכתי לא הפרים כלל כא). והכא ליכא למימר מן הפטור על החיוב משום דתרוייהו מיתקני בנא אחת ובחדא דיבורא והוי מן החיוב על החיוב: **מפני שהקדים מעשר שני שבה למעשר ראשון.** דמעיקרא מקמי דאמר של זו בזו קיימא להפרים ממנה מעשר ראשון ומעשר שני והשתא כי כב) חוזר ומפרים ממנה מעשר ראשון ומעשר שני בשביל אילך בלכלה נמצא מעשר שני של בלכלה זו קודם למעשר ראשון ומעשר שני הוה עומד להפרים מאילך בלכלה קודם לכן וכן נמי כי אמר של זו בזו ושל זו בזו כג) שמקדים מעשר שני שבה כא) למעשר שני שבחבירתה כי האי גוונא נמי ואהכי לוקה משום דמעשר ראשון ומעשר שני חייב אדם להפרים כסדר הזה דכתיב מלאתך ודמעך לא תאחר דכי היכי דמוזהר שלא לעכב מלאה לדימוע כד) הכי נמי מוזהר שלא לעכב מעשר ראשון למעשר שני דכתיב ודמעך לא תאחר דכל שישנו בכלל דימוע הרי הוא בכל תאחר כלומר שישנו עליו תורת תרומה הוי בכל תאחר שמפרים מעשר ראשון והדר מעשר שני ואם הקדים מעשר שני למעשר ראשון עובר בכל תאחר. ל"א דרשינן במכילתא כה) דיוקדמו ביכורים לתרומה משום דביכורים חמירי דאית להו ד' שמות ראשית ומלאה ותרומה וביכורים ותרומה אין לה אלא שלשה שמות ראשית ודמעה ותרומה ויוקדם תרומה למעשר ראשון שאין לו אלא ב' שמות כגון מעשר ותרומת מעשר ויוקדם נמי מעשר ראשון דאית ליה ב' שמות למעשר שני דאין לו אלא שם אחד כגון מעשר שני כו) (ה) תלמוד לומר מלאתך ודמעך דאמרו שבהן לא יאחר אלא מקדים החמור לקל וכי היכי דאמר רבי אלעזר לוקה במקדים מעשר שני למעשר ראשון הכי נמי קאמר במקדים תרומה לבכורים ומשני

לא מצית אמרת כו) דכתיב [1] לא תקלל חרש כו) ואי [2] אמרת בשלמא לקלל את חבירו אזהרתיה מהכא דכתיב לא תקלל [3] חרש אלא אי אמרת מוציא ש"ש לבטלה אזהרתיה מהיכא אלמה לא [א] והכתיב [2] את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ההוא [3] אזהרת עשה הוא ד): משום רבי יוסי בר' חנינא אמרו ה) אף המקדים תרומה לביכורים מאי טעמא דרבי יוסי ברבי חנינא אמר קרא [3] מלאתך ודמעך לא תאחר מלאה אלו ביכורים ודמעך ו) אלו תרומה ואמרה לא תאחר איתמר הקדים תרומה לביכורים ר"א ור' יוסי ברבי חנינא חד אמר לוקה וחד אמר [א] אינו לוקה תסתיים דר' יוסי בר' חנינא הוא דאמר לוקה מדאמר ר' יוסי בר' חנינא אף המקדים ז) תרומה לביכורים (לוקה) אדרבה תסתיים דר' אלעזר הוא דאמר לוקה דתנן [2] היו לפניו שתי בלכלות של טבל ואמר מעשר של זו בזו ה) הראשונה מעושרת של זו בזו ושל זו בזו ט) הראשונה מעושרת והשניה אינה מעושרת מעשרותיהם מעשר בלכלה בחבירתה קרא [1] את השם ואתמר רבי אלעזר אמר לוקה מפני שהקדים מעשר שני שבה למעשר ראשון שבחבירתה תסתיים אלא ר' יוסי בר' חנינא דאמר אינו לוקה לימא קשיא דר' יוסי בר' חנינא אדר' יוסי ברבי חנינא לא רבי יוסי ברבי חנינא

אפטורא

הא לא מצית אמרת דהבתיב לא תקלל חרש. וכיון דלאסכחן מזהרה במקלל יש לנו להעמיד הא' קרא דמלקות במקלל חבירו בשם טפי מלהעמיד במוציא שם שמים לבטלה דלא אשכחנא ביה מזהרה מפורשת: **מלאתך** זו ביכורים. פרש"י כב) להכי קרי מלאה משום ט) דלאלתר שנתגדשת התבואה ונגמרה מלאכתה הוקבע ליכורים ודמעך זו תרומה יט) [מה] [לפי] שהיא מדמעת ועולה מפיק לה קרא לגשון דימוע כו) [לשון רש"ן] [ג] ולא נהירא שהרי זה מינו כא) אלא מדרבנן וה"ר משה מפונטויז"ל פירש לכך קרי לתרומה דמע לפי שנוהגת כב) בלא ביכורים אין אלא ביכר שהרי אין מביאין ביכורים אלא מפרי דמאתא פרק העור והרוטב (חולין דף קכ:) פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה: **היו לפניו שתי בלכלות של טבל ואמר מעשר של זו בזו הראשונה** מעושרת. כגון אם בכל בלכלה מאה תאנים כג) עשרה מן השניה יהיו מעשר לאשון על הראשונה כד) ואומר נמי מעשר שני כל המאה של ראשונה הן מתוקנים ודמאי מיירי מדאלא קמפרש תרומה ומסקא דמאי (פ"ז מ"ו) מיתניא: **של** זו בזו **ושל** זו בזו **הראשונה מעושרת**). דמיד שאמר של זו בזו היא מתוקנת ונעשה פטור כי הדר אמר ושל זו בזו נמצא מעשר מן הפטור על החיוב ואינו כלום לא): **מעשרותיהם** מעשר בלבלה בחבירתה קרא השם. שהרי מתוקנין הן יחד זה בזה ואע"ג דקי"ל כל שאינו בזה אחר זה אפילו בנא אחת אינו לג) הכא כ) כיון דדעתיה לתקוני תרוייהו הוי כאומר מעשר של ראשונה תהא בשניה חוץ מי' שיטלו בראשונה לתקן השניה ואל המעשר של זו בזו ושל זו בזו: **ואתמר** עלה ר"א אומר לוקה מפני שהקדים מעשר שני שבה למעשר ראשון שבחבירתה. שהרי מעשר ראשון ושני של ראשונה הוו כאילו הן מופרשים ועדיין מעשר ראשון של שניה טבל בתוכה לג) ואריש קמי דאמר מעשר של זו בזו מעושרות וגרסינן בירושלמי על הראשונה בעשה ועל השניה בלאו ד) ויש לפרש על הראשונה אם קבע מעשרותיהן בתוכה עובר בעשה שהיא לו להקדים מעשר ראשון לשני והרי קרא שמם בנא אחת מיהו לאו ליכא כיון דלא הקדים שני לראשון ועל השניה בלאו כשתיקן הראשונה בתוכה שהרי הקדים מעשר שני של ראשונה למעשר ראשון של שניה ואית דגרסי איפכא על הראשונה בלאו ועל השניה בעשה והיינו בלא שהרי מקדים מעשר שני לראשון כדפרישית ועל השניה פי' על סיפא דמתניתין דהיינו כי אמר מעשרותיהם מעשר בלכלה בחבירתה ליכא לאו אלא עשה שהרי בנא אחת הן: **שהקדים** מעשר שני שבה **למעשר ראשון שבחבירתה.** ואף על גב דקרא לא קמיירי אלא מביכורים ותרומה מיהו פירש נמי במעשר ראשון לתרומה ומעשר שני למעשר ראשון מדכתיב ודמעך לא תאחר כל שישנו בכלל דימוע לא תאחר ומפרש טעמא במתניתין (תרומות פרק ג מ"ז)

ומשני

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ג מהל' תרומות הל' נב:

כט ב מיי' פ"ז מהל' מעשר הלכה יח:

שיטה מקובצת

א) אמרת דהא כתיב לא: ב) ואי בעית אימא בשלמא (חיבת אמרת נמחק) מקלל איבא אזהרה מלא תקלל חרש אלא מוציא שם שמים לבטלה מהיכא מאת ה' אלהיך תירא ההוא אזהרה עשה כך הגי' [בס"א] הה"פ כלומר לעולם לא אימא משום דאזהרת מקלל עדיפא אלא בלשון אחר נתרץ דליבא לאוקמא כלל במוציא שם שמים לבטלה דלית ביה אזהרה כלל דאזהרת עשה לאו אזהרה ויש הפרש דלישנא קמא דהיכא דאיבא מעשה לוקין מאזהרת עשה וללישנא בתרא אין לוקין וא"ת לילף אזהרה במוציא שם שמים לבטלה מאם לא תשמור דקי"ל כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לאו י"ל דודאי השמר שהוא בלשון צווי כמו השמר בנגע צרעת הוי לאו אבל הכא ה"מ אם לא תקיימי מה שנאמר אם לא תשמור כו' במקלל וכו' וקאי על ענין אחר והפלא ומ"מ מהבא לא נפיק לאו. זהו לשון תוס': ג) חרש. ל"א דכתיב ונשיא בעמך לא תאור: ד) הוא וכל אזהרת עשה אין לוקין עליה: ה) מתיבת אאף עד חיבת אמר קרא בס"א אינו וכן גירסת רש"י ז"ל: ו) ודמעך זו היא תרומה תיבת אלו נמחק: ז) המקדים וקס"ד דקאי אחיובא דחוץ מנשבע. תוס': ח) הראשונה מעושרת. רש"י לא גריס והתוס' גורסים כן: ט) עיין בהשמטות בסוף המסכת: י) קרא שם ואחמר עלה רבי אלעזר: יא) מהאי קרא רכתיב: יב) כלומר ודאי מסתברא דהאי קרא: יג) שמקלל את חבירו בשם: יד) בחמי' ולא מצינו כו' להוציא שם שמים לבטלה הס"ד ומה"ד את ה' אלהיך תירא. שהתא איתתי עליך שלא להוציא שמו לבטלה והכא הזהיר: טו) וגומר ואהכי כתיב: טו) מלאכתו הוקבעו לביכורים: יז) תהא מן המעשר על בלכלה זו שאני נוטל תרומה מזו לזו: יח) זו בזו ושל זו בזו משום דלאלתר דאמר של זו בזו ראשונה: יט) וכי הדר אמר: כ) קרא שם שמיחל: כא) כלל ובכלל והכא: כב) כי מפרש ממנה: כג) ומקדים מעשר שני שבה למעשר ראשון שבחבירתה: כד) לדימוע. ס"א היכא דמקדים מעשר שני למעשר ראשון לוקה משום מלאתך ודמעך לא תאחר דמשמע [דמלכ] ששמו [דימוע] לא תאחרהו מעשר [ראשון יש בו דימוע] תרומת מעשר מעשר שני אין [בו דימוע] והרומה גדולה היינו טעמא דמקדים למעשר ראשון דהכי דרשינן יוקדם דכר שיש לו שני שמות: כה) פרש"י בפירוש החומש לשון דימוע אינו יודע מהו וכאן פי' מלאתך להכי כו': כו) תרומה מפני שהיא מדמעת ועולה באחד ומאה מפיק: כז) תי' לשון רש"י נמחק: כח) אינו ס"א אלא לשון חכמים וגם שמא לא קראוהו כך אלא על שם ודמעך: כט) שנוהגת בין כלה ובין ביבש דהיינו תירוש דגן ויצהר וביכורים: ל) מעושרת מתוקנת דמיד: לא) כלום כדאמרינן בקרושין מן החיוב על הפטור פירותיו טבלים הס"ד: לב) עיין בהשמטות בסוף המסכת: לג) ע' בהשמטות בסוף המסכת:

מ) נראה דל"ל מתיבת משום עד תיבת מ"מ דל"י בר"ת בס"א מיהו.

תורה אור השלם

1. לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ׃ ויקרא יט יד
2. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעוּ׃ דברים ו יג
3. מַלְאֲתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֵּן לִי׃ שמות כב כח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא תקלל וכו' בר' ממנה ז"ל הס"ד ואח"כ מ"ש ואי אמרת בשלמא כו' כלומר דהאי קרא וכו' הוא דאתא אזהרתיה כו' שהרי לא: (ב) ד"ה אלמה לא בתמיה הא מלינו וכו' לבטלה והכא כל"ל: (ג) ד"ה הכא אזהרת וכו' לאו הס"ד ואח"כ מ"ש משום ר' יוסי כו' לעיל קא מהדר: (ד) ד"ה מעשר של זו וכו' ואפי' כי אמר משל זו. נ"ב ולגירסת הגמרא דגרס של זו בזו הוה מיפקא כמו שפירשו תוספות וכ"ש היה גורם של זו לו הוה השני מעושר כו' ומשמע גירס הערוך שבגמרא בכלל: (ה) ד"ה מפני שהקדים וכו' כגון מעשר שני שנאמר מלאתך:

הגהות הגר"א

[א] נס' והכתיב כו'. גירס"י והכתיב אם לא תשמור לעשות כו' הכוון. תתי' אח עד תענוד ל"ג: [ב] רש"י ד"ה אלמה. הוא והכא כו'. הגירסא מהוקן וכל"ל שמו לבטלה והכתיב אם עד וגו'. ואהכי הוא והכא עד ה' וגו' ואכתי כו': [ג] תוד"ה מלאתך כו' ולא נסיתיו כו'. ר"ל דלאו דוקא באחד ומאה ומאה רק שנמצא מגל קצה על ק"י הא ביכורים ג"כ מדמע עד מ' ומאה:

רבינו גרשום

לא מצית אמרת דלא תיסגי ליה במלקות דהא כתב לא תקלל חרש. אלמא דליתיה אלא בלאו והאי והפלא לחייבו במלקות אתא: איבעית אימא. ודאי מסתבר דהאי דלריהא במקלל את חברו בשם קאי: דבשלמא מקלל את חברו בשם אזהרתיה כו'. ותיפוק לי' מאת ה' אלהיך תירא והיינו אזהרה שלא להוציא שם שמים לבטלה: ההוא. תירא הייני אזהרת עשה ואין לוקין עליו: ותניא (בספרי) (במכילתא) מלאתך אלו הבכורים שנוטלין מן המלאה כלומר בתחלה כשעדיין הכל מלא שלא נטל עדיין ממנו כלום: ודמעך זה תרומה. שנטלה מן הדימוע מאחר שיש בהן חולין של בכורים עם הטבל של תרומה. ואמרינן נמי בספרא יוקדם בכורים [לתרומה] שקרויין ד' שמות [בכורים ראשית תרומה ודמע בכורים איקרו תרומה דכתיב בתרומת ידך אלו הבכורים ותרומה איקרי דמע. [1]יוקדם

תרומה למעשר ראשון שתרומה קרויה ג' שמות תרומה ומעשר למעשר שני שאין לו אלא שם אחת כלבד מעשר. ועליהם על כולם כתיב מלאתך ודמעך לא תאחר שלא יאחר הבכורים וכתב לאו למלקות): ואמר מעשר של זו בזו הראשונ' מעושרת וכן אם אמר מעשר של זו בזו ושל זו בזו הראשונה מעושרת ולא השניה פמני שכשהפרש מן השניה על הראשונה הפרש מן החיוב על החיוב ואם חוזר ועשיו ומפרש מן הראשונה על השניה [נמצא כפרש] מן הפטור שכבר נתקן על החיוב ולא הויא תרומה אבל אם אמר כן [כל] מעשרותיהן של אלו שתי כלכלות יהא מעשר כללכה בחבירתה כגון שנותן עיני בצד כל אחת שתהא מעשר על חברתה היאיל וכבת אחת (חלקנו) [נתקנו] מעשרותיהן קרא את השם והרי הן מעושרין: ואיתמר עלה ר' אלעזר אמר לוקה. אריש קאי אע"ג דאמרינן הראשונה מעושרת לוקה מפני שכשאמר מעשר של זו בזו משמע [כל מעשרות של זו בזו הרי הקדים] (אפי') מעשר שני שבה קודם שיפריש מעשר ראשון של חברתה ואסור לו לאדם שיפריש מעשר שני עד שיפריש מכל בלכלה מעשר ראשון דהא אמרינן לעיל דלא האחר [קאי] על כולם. [אם כן קשיא קמייתא הא דאמרן משום ר' יוסי ב"ר

ח) חסר כאן וכן איתא במכילתא פ' מפסנים לבכורים שתיה קרויה אלא ג' שמות יוקדם תרומה למעשר ראשון שתרומה קרויה ג' שמות ראשית תרומה ודמע למעשר ראשון שתיה קרויה אלא ב' שמות ויוקדם מעשר ראשון דאית ליה ב' שמות ראשית ומעשר למעשר שני שאין לו כו'.

יוקדמו בכורים לתרומה משום דמיקרו בכורים ותרומה למעשר דלאחר משום [ט] דמיקרו תרומה ולאחר ומעשר דלאחר נמי משום דאית בה לאחר פירוש דאית בה תרומת מעשר ובמילתא פירש טעם אחר ורש"י כתב וזה לשונו יוקדם בכורים לתרומה משום דאית בה ז' שמות דאחרת ומלאה ותרומה ובכורים ותרומה ליה לה אלא שנשה שמות דאחרת ומעש ותרומה ויוקדם תרומה למעשר דאחרת אין בה אלא ג' שמות כגון מעשר ותרומת מעשר ויוקדם מעשר דאחרת נמי שני שמות שכהן לו אלא שם אחד מעשר שני [י] תלמוד לומר מלאתך ודמעך לא תאחר דאכולהו קא משמע שאמור שכהן לא תאחר אלא [כ] מקדיש האמור בקל וכי היכי דקאמר ר' אלעזר לוקה במקדיש מעשר שני לדאחרת ה"ג במקדיש מעשר לדאחרת ובכורים עכ"ל: **וכל** לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו והרי מימר. וא"ת וכי תעלה על דעתיה דאביי לומר על לאו הניתק לעשה דלקי והכי שיטת הקן דמשנה שלימה היא במסכת מולין (דף קמח:) דאם נקח האם על הבנים משלח ואינו לוקה משום דהוי לאו הניתק לעשה וכן גבי נותר נמי אמר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו וכן גבי אונס תנן [ל] שאם גירש ואינו לוקה ואור"י דפשיט ליה לאביי בשילוח הקן ונותר ואונס דמסיק עשה דידהו אלאו דלא לקי אלא שהיה תמיה אלאו דמעשר דלא סמיך מכל [מ] מעשרותיכם תרימו אלאו דלא תאחר [נ] ומשום הכי פריך והכי מימר כו' ואע"ג דסמיך העשה אחר מילו מיהו מדמה מילתא למילתא כי היכי דגבי תמורה לקי אלאו הניתק לעשה משום דאינו מקיים העשה בדיים ה"ג היה לן למימר מכל מעשרותיכם תרימו אע"ג דמקיים העשה בדיים מיהו כיון דלא סמיך לא היה לנו להחזיקו לאלאו הניתק לעשה ואע"ג דוחיב את הגזילה אשר גזל (ויקרא ה) לא סמיך לאלאו מ"מ ניתק גמור הוא דאי אפשר לעשות השבה אלא לאחר הלאו אבל מכל מעשרותיכם אפשר לקיימו אפי' אם לא עבר הלאו [ס] ומ"מ מדמה ליה למימר: **הרי** אונס דחד לאו וחד עשה ולא אתי חד עשה ועקר לאו. פירוש לדידך דאמרת דמכל מעשרותיכם תרימו דלא אתי אלא בהקדמת תרומה למעשר ואפי' הכי הוי ניתוק להקדמה דבכורים [ס] למעשר אלמא אית לך דלאו שניתק לאקדמה אתרי' דניתק כולו והרי אונס דלאו דידיה ניתק ולא אמרינן דניתק לגבי כהן אלמא דהיכא דניתק מקצתו לא ניתק כולו: **כהנים** קאמרת שאני כהנים דרבי רחמנא בהן קדושה יתירתא. פרש"י ואהכי אחמור לדילקו אע"ג דהוי לאו שאינו שוה בכל ולא נהירא [פ] ור"י פירש כיון שאסר הכתוב גרושה לגבייהו אינו ניתק הלאו לעשה דלא דמי להא דלעיל [ע] דאמר תרימו הוי ניתוק גם מהקדמה דבכורים דמיניה שמעי' שיכול לתקן אם עיות והקדיש תרומה לבכורים דכך לי אם הקדיש מעשר לתרומה כאילו הקדיש תרומה לבכורים: **בתנאי**. לא קאי אהאי קושיא [ד] דלאו הניתק לעשה אלא אפלוגתא דלאו שאין בו מעשה: **ורבי** יעקב **האי והנותר מאי עביד ליה**. ואם תאמר הא אינטריך להורות לנו דין שריפה ויש לומר דמן הסמיכות קפריך למאי הלכתא כתביה הכא ממון דלאו אי לאו לנתוקי אתא ליכתביה במקום אחר [ס]:

רבא אמר לא מהני מידי. קשה אם כן שוטה פסח על החמץ לפסול ויש לומר דכיולמאי [פא] [פב] קרא להכשיר וקשה לרש [פג] אחון בכור ליתסר ופשיטא לן דאיתו אסור אלא מטעם קנס וי"ל דלא גרע מאילו נפל בו מום מעלמא דשרי ומזה ניחא למה לא נאסר לרש אחון מכל שתעמתא לן הרי הוא בכל תאכל כמו בשר בחלב [פד] דיש לומר דדוקא בשר בחלב נפיק מיניה הואיל ואפילו נפל ממילא הכשר לתוך החלב אסור אבל לרש אחון דממילא מותר אינו בכל תאכל אפילו נעשה בדיים [ל]. ל"ע:

[א] אפטורא קאי והכי קאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו משום רבי יוסי ברבי חנינא אמרו אף המקדים תרומה לביכורים ומאי שנא מימר דלקי משום דבדיבורו עשה מעשה מקדים תרומה לביכורים [ב] נמי לילקי משום דבדיבורו עשה מעשה א"ר אבין [ג] שאני התם דלאו שניתק לעשה הוא דכתיב [ד] מעשרותיכם תרימו יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא א"ל אביי וכל לאו שניתק לעשה לא לקי [ה] והא מימר דלאו שניתק לעשה הוא ולקי דתנן לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים [ו] הוי להו תרי לאוי [ז] וחד עשה ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי והרי אונס [ח] דחד לאו וחד עשה ולא אתי [ט] חד עשה ועקר לאו [י] דתניא [יא] אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר כהנים קאמרת [יב] כהנים טעמא אחרינא הוא [יג] דרבי רחמנא קדושה יתירא כתנאי [יד] לא [טו] ישאירו ממנו עד בקר [טז] בא הכתוב ליתן עשה אחר [יח] לא תעשה [יט] לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו [כ] מכלל דרבי יהודה סבר לוקין עליו [כא] ורבי יעקב האי [כב] והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו למאי אתא מיבעי ליה לכדתנן [כג] העצמות והגידין והנותר ישרפו בשבעה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר לפי [כד] שאין דוחין לא את השבת ולא את יום טוב ואמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה מ"ט [כה] אמר קרא [כו] והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו בא הכתוב ליתן [כז] בוקר שני לשריפתו אמר אביי כל מילתא [כח] דאמר רחמנא לא תעביד [כט] אם עביד מהני דאי סלקא דעתך לא מהני אמאי לקי [ל] רבא [לא] אמר לא מהני מידי והאי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא הוא [לב] מיתיבי ומשני אפטורא קאי. ולא קשיא דרבי יוסי ברבי חנינא אדרבי יוסי בר' חנינא [לג] וקאמר ר' יוסי בר' חנינא למימר אף המקדים לקרוא שם לתרומה קודם לביכורים הוי לא תעשה שאין בו מעשה ואינו לוקה: **ומאי שנא מימר דלקי.** כדקאמרת לעיל [לד] חוץ מנשבע ומימר: [לה] **אלימא משום דבדיבורו.** דקאמר זו תחת זו עושה מעשה דמעיקרא חולין והשתא קדש: ה"ג **מקדיש תרומה לבכורים ומי בדיבורו עושה מעשה.** שקורא עליה שם ומביאה לקדושת תרומה: **לאו שניתק לעשה.** לאו דכתיב (שמות כב) מלאתך ודמעך לא תאחר (ב) עשה דכתיב (במדבר יח) מכל מעשרותיכם [לו] תרימו ודרשי ליה בגמרא וכהן שמעתא דלקמן (דף ה:) למעשר שהקדימו בכרי דעבר על לאו דלא תאחר שהקדים מעשר לתרומה ותתקיה ללאו ממלקות והעמידו בחזיר ומפרש ואע"ג דלא סמכי אהדדי [לז] משיב ליה לאו שניתק לעשה ואהכי לא לקי: **והרי מימר דהוי לאו שניתק לעשה.** לאו דכתיב (ויקרא מ) לא יחליפנו עשה ולא המר ימיר: **הרי לאו ועשה.** לא יחליפנו ולא ימיר ואהכי קופג את האדנים: **והרי אונס.** מתנס במולה [לח] דהכי כתיב בענייניה (דברים כב) לא יוכל לשלחה: **וחד עשה.** דכתיב (שם) ולו תהיה לאשה: **אם ישראל הוא מחזיר.** משום דבעמוד והחזר קאי ואפשר ליה לקיומי תרוייהו עשה ולא תעשה דאפשר בחזרה אבל כהן דלאו דעמוד והחזר קאי משום דגרושתו ודאי לוקה משום לא יוכל לשלחה כל ימיו דלא אתי עשה ועקר לא תעשה דומר שאין לוקין דומלי לוקין וקשיא למאן דאמר דלאו שניתק לעשה אין לוקין: ה"ג **שאני כהנים דטעמא אחרינא נינהו דרבי רחמנא קדושה.** דכתיב (ויקרא כא) אמור אל הכהנים ונפש לא יטמא ובכיון קדושתייהו החמיר עלייהו טפי מישראל דלילקי אפי' אלאו שניתק לעשה אע"ג דישראל לא לקי: [לט] ל"א משני (מ) כי פריך והרי מימר שאני התם דאהכי לוקה משום דהוי מימר לאו עשה בכל דכולי עלמא אפילו [מא] להמיר ופריך והרי אונס כו' דהשתא לא הוי לאו דידיה דלא יוכל לשלחה שוה בכל אלא בישראל שאם ישראל גרשה [מב] והדר מלי לקיומי תרוייהו אבל אם אפשר לקיומי אלאו ואפילו הכי לקי כהן דקתני לוקה ואינו מחזיר ואמאי נימא כיון דריש לאו דידיה דלא שוה בכל לא לילקי הך כהן דליעבוקייה הך עשה דאלים כולי האי דשוה בכל ומשני כהנים [מג] טעמא אחרינא נינהו ואהכי נחמיר בהן דלילקי אע"ג דלא הוי לאו שוה בכל אבל גבי ישראל דלאו ועשה שוה בכל כלומר בכולהו ישראל דכולן קיימי בעמוד והחזר הלכך לא לקי דהוי לאו שניתק לעשה: **ליתן עשה.** והנותר ממנו אחר לא תעשה והוי לאו שניתק לעשה: **לאו שאין בו מעשה.** דכשהוא מותירו לא קעביד שום מעשה: **ורבי יעקב.** דאמר לא מן השם הוא זה כו' האי והנותר ממנו מאי עביד ליה הואיל ולא אינצי ליה לדידיה ללאו שניתק לעשה: **לכדתנן.** במסכת פסחים בפ' כילד מולין (דף פג.): **ישרפו בט"ו.** ולא בט"ו ביו"ט הוי ואין שורפין קדשים ביו"ט: **מה טעם אמר קרא והנותר ממנו וגו' בקר שני.** דהיינו ט"ז דהכי משמע קרא ולא תותירו ממנו עד בקר דהיינו עד בקר של ט"ו ואי נותר ממנו עד אידך בקר בא"ח משרופו דהיינו יום ט"ז שהוא חולו של מועד: **לא תעביד.** לא תעשה: **מסני.** דמה שעשה עשוי הואיל ולקי: **לא מהני.** כדמפרש לקמן: **הכי גרסינן והאי דלקי דעבר כו':** הא

[מ] ל"ל מתמתיכם, [נ] מכות טו. (לקמן ה.). [נא] נעין זה יכמות ה. [נב] ר"ן, [נג] מהדורין קנ. פסחים פד. מולין פב: נא. קמא: מכות ד: טו. שבועות ג:, [נד] פסחים פג., [נה] שבת כד: ע"ש קנב. ע"ש פסחים פג: ע"ש, [נו] (ל"ל מתמתיכם), [נז] להדדי ל"ק, [נח] דאיקרי לאוין ל"ק, [נט] ר"ש מכלל אמרו המקדים תרומה לביכורים ומעשר לאחרון לתרומה ומעשר שני לראשון ומעשר שני לעשה כל"ל מה שעשה עשוי א"ל כו' לא תאחר משמע לאמולהו כו' ל"ק, [ס] מקדים ל"ק, [ס] נקמן ה., [סא] ל"ל מתמתיכם וכן בכל העמוד, [סב] ל"ל ומה"ה, [סג] ל"ל לתרומה ל"ק, [סד] ונע"ע תוס' פסחים פג. ד"ה הסומכן, [סה] (ע' תוס' מולין קטו. ד"ה כל שמעצתי לן).

תורה אור השלם

1. מבכל מתנותיכם תָּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוּמַת יְיָ מִכָּל חֶלְבּוֹ אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: במדבר יח כט
2. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: שמות יב י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשני וכו' תדר' יוסי בר חנינא דת"ק ס"ל אין לוקין וקאמר ר' יוסי: (ב) ד"ה לאו שניתק וכו' לא תאחר שניתק לעשה: (ג) ד"ה ל"ל משני. נ"ב גירסת אחרת היה לפני רש"י ז"ל כמו שמביאה בהגה"י:

גליון הש"ם

גמ' רבא אמר לא מהני. עי' זבחים ד' קיד ע"ב תוס' ד"ה היתר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אפטורא כו'. פי' אע"ג דיש בו מעשה דבדיבורו כו': [ב] רש"י ד"ה מילתא. מילתא נ"ב: [ג] ד"ה ל"ל משני כו'. מאי יכול להולמו: [ד] תוד"ה המנתי. אלאו הניתק לעשה. דלאו ודאי הוי ניתק לעשה ולא שיך לסוגיא דלעיל:

רבינו גרשום

חנינא דאמרו אף המקדי' תרומה לבכורים לא. כי איתמר דר' יוסי בר' חנינא אפטורא קאמ' אאין לוקין והכי קאמר רב': נתקו לעשה. דבתי' מכל מעשרותיכם תרימו לומר שאין לוקין עליו אם הקדים: וקאמר לה להא שמעתא דמשום הכי לא לקי דהכתוב נתקו לעשה: תרי לאוי. לא יחליפנו ולא ימיר וחד עשה ואם המר ימיר: אונס דחד לאו וחד עשה הוא עשה ולו תהיה לאשה. לאו דכתיב לא יוכל לשלחה: ואם כהן הוא לוקה. דקא עבר על לאו לא יוכל לשלחה: ואינו מחזיר. דאסור בגרושה אלמא דלא מהני ליה עשה לכהן דלא ליליקי: משום הכי לקי דרבי כהו רחמנא בכהנים קדושתא יתיראתא הא בעלמא לא תעשה שניתק לעשה לא לקי: נ"א) שאני מימר משום הכי לא מבטיל עשה ללאו. דהוה ליה לאו ששוה בכל דהכל אסורין להמיר לכתחילה ועשה דידיה ואם המר ימיר אינו שוה בכל דליתיה בצבור ושותפין דאין עושין תמורה אפילו דיעבד הילכך לא אלים עשה לאפוקי מן לאו ששוה בכל: והרי אונס דלאו דליה אינו שוה בכל דליתיה בכהנים דלא אמרינן גבי כהן לא יוכל לשלחה ואם גרישה כל ימיו בעמוד והחזיר קאי כמו שחייב ישראל אלא מאחר שגרישה שוב אינו מחוירה ועשה דידיה ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה שוה בכל אפילו בכהנים ואפילו הכי לא אלים עשה לאפוקי ממלקות

מסורת הש"ם

(א) מי' פ"ג מהל' מעה"ב הלכה ה"ל: [נוסח"ע אה"ע סימן קנ: סע"ף ג]: לא ב מי' פ"ט מהל' קרבן פסח הל"י: ל: לב ג מי' פי"ט מהל' פסה"מ הל"ט:

מוסף רש"י

אם ישראל הוא. שיכול לקיים העשה ויחזירנה, ומחזיר ולאינו לוקה, יאם כהן הוא. שאסור בגרושה לוקה ולאינו ומחזיר (מכות טו.). **בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה.** אם מחזיר ועבדת על לאו נאם שבדפנו, נתקו הכתוב בעשה זה מעונגן של אחר לאחין, לומר זה עבשו ותקנת עבירתו שיבדפנו (שבועות ג:) דמשמע שזה עבשו של לאו, שאם מחזירו ישרפנו ויפסל (סנהדרין סג:) שהעשה שאמור אחריו מקנתו וכפרתו על עבירת הלאו (מכות ד:). לומר שאין לוקין עליו. כל לאו שניתק עשה אין לוקין עליו, דמשמע זה היא מקנתו, אם מעבדו על הלאו עשה ואם והעבלו, ועוד דלא דמי ללאו דחסמיה שהמלקות נמנע לו (פסחים פד.). **לא מן השם הוא** זה. כלומר טעם זה אינו מן העיקר (סנהדרין סג:) לא משום זה הוא פטור (תוליין פג.) אין עשה זה עיקר, דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המחזיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד: וכעי"ז שבועות ג:). **דהוה ליה לאו שאין מעשה.** יפה לו ולא אכל ומאלוי נעשה נותר (תוליין פג.). **העצמות.** אלא יכול לאוכלן מפני שנאסרה כי שבירת העצם ומותר בהן מוס והרי הוא נותר ומעבר (תוליין פג.). ישרפו בשבשה עשר. שהוא חולו של מועד, ואע"פ שנפסל בנוקר לאמון אין רשאי לשורפו ביו"ט (שם). ליתן בקר שני לשריפתו. שהוא חולו של מועד, והכי משמע דאנתר ממנו לנקר לאמון, עד בקר שני מתמנין ומקשינן (שבת כד:) כשיבא בקר שני שהוא חולו של מועד תשרפו אבל ביו"ט לא (שם קלג.).

שיטה מקובצת

א) מקדים תרומה לבכורים נמי. גלירן תימה לרשני שאני תרומ' דאיתיה במחשבה ומצינו למימר מ"מ ע"י מחשבה מתעביד מעשה: ב) שאני התם דלאו הניתק לעשה הוא. גלירן צריך לומר דסבר כמ"ד לאו שקדמה עשה אין לוקין דהא קדמה עשה: ג) מכל מעשרותיכם תרימו משמע (דאם הקדים) מעשר לה תרימו אע"ג דפשטא דקרא בתרומה מעשר דרשינן מיתורא דקרא מכל וחד סוגיא דחשיב ליה ניתק אתיא כמ"ד לאו שקדמו (לעשה) (עשה) דאין לוקין דהא לאו שקדמו עשה הוא דשייך אף במי [שלא] עבר הלאו שיפריש תרומה אף על המעשר ולא אמר (שאפרישו) [שלא יפרוש] כנגד מעשר שבכדי אלא מפריש כנגד מעשר שבו. תוס': ד) לא לקי והרי מימר: ה) האדבעים א"ל שאני מימר דהוה ליה תרי לאוי ל"א שאני מימר דהוי ליה לאו ששוה בכל דאיתיה בצבור ושותפין ועשה דידיה אינו שוה בכל דליתיה בצבור ובשותפין הואיל וכך לא אלים עשה דידיה לאפוקי מלאו ששוה בכל: ו) וחד. זבחים (קיד ע"ב): ז) והרי אונס דלאו דידיה אינו שוה בכל דליתיה בכהנים ועשה שוה בכל דאיתיה בכהנים גבי אונס שאם אנס כו' אמר ליה כהנים קאמרת כהנים טעמא אחרינא כו' וגבי ישראל דלאו שוה בכל ועשה שוה בכל אלים לאפוקי מינה. כתי"י: ח) אתי עשה ועקר חד לאו: ט) קאמרת שאני כהנים דשעמא אחרינא נינהו דדבי בהו רחמנא קדושה יתירא דבבי מצות יתירות: י) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר בא: יא) אחר. פסחים (דף פ"ד): יב) מתיבת מכלל עד דיבת ורבי יעקב בכל הספרים ישנים לא גרסינן לה: יג) ורבי יעקב האי הנותר מאי עביד ליה. גלירן צריך לומר לשריפה לא איצטריך (דבגויה) (דבהדיא) כתיב (תרי וימני) ושרפת א"נ בעי למאי סמיך להלאו ומשני דבעי לבדתנן אע"ג דקרא בפסח מצרים כתיב ריו"ט לא נהג ביה מ"מ לצורך פסח דורות כתיב דהא כתיב שבעת ימים תאכל מצות ודה אינו נוהג לדורות: יד) ליתן לו בקר: טו) כל מלתא כו' בסוף הסוגיא מתוקם במאי פליגי. תוס': טו) לא תעביד. לאו דוקא לאו אלא אפילו לאו דבא מכלל עשה דהכי מוכח בסמוך דפריך מכל חלבו. תוס': יז) רבא. גלירן אין להקשות חורש בשור (דחמור) ליתסר לרבא מהני. דמיאסר כלאי הכרם מכלל דבודרעים שרו: יח) הוא אונס תרומה תרם תמורת בכור ומעשר הקדש אלמנה בעלי מומין תמימים גול משכון ופיאה סימן: יט) חנינא דהא דקאמר ריב"ח אף המקדים כו' אתנא קמא קא מהדר דאמר לא עשה מעשה פטור דקאתי: כ) דס"ל דאו כתיב חיבת דהכי נמחק: כא) אסירי להו להמיר אבל לאו דלא תאחר לא הוי אלא לישראל דמפרש מעשר ראשון ופריך: כב) גרשה הדר מצי: כג) כהנים עמא אחרינא אית ש' נמחק: כד) עיין בהשמטות בסוף המסכת: כה) נזהירא רבי משום כן יקלו על לאו הניתק: כו) דלעיל דחרימו חיבת דאמר נמחק: כז) אחר א"נ לא ליכתביה כלל דפשיטא דבל נותר בשריפה מושרפת את הנותר כאש [שמות כט פסוק לד] ומשני להכי סמיך והנותר אצל לא תותירו כתביה לסמוך בקר בקר לומר שאין שורפין קדשים ביו"ט: כח) דבירושלמי דורש קרא דכתיב לא תשחט על החמץ דם זבחי אע"פ ששחטו בו נקרי זבחי: כט) צרם. בכורות דף לד ע"ב: ל) בידים וא"ת חורש בשור וחמור ליתסר בחדישה א) וי"ל מדגלי רחמנא בכלאי הכרם דאסירי ש"מ דשאר כלאים מותרים. תוס':

ל) עי' תוס' מולין קטו. ד"ה תוס

מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. וס"ד דהשתא הא דאינו לוקה לאו מטעם מיתוק הוא אלא משום דלא מהניא גירושין דהא צריך להחזירה ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי תיובתא דרבא אמר לך [ו] שאני התם דאמר קרא [ז] כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ולאביי אי לאו דאמר רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה אי בעי ליהדר ואי בעי לא ליהדר קמ"ל: לישנא אחרינא [ח] מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר קתני [ט] אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי [י] שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [כ] [כא] לאו גרידא דכתיב לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשוייה לאונס [כב] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [כג] מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [כד] ותנן [כה] אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני חיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [כו] דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [כז] ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [כח] כל חלב [כט] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [ל] ותנן [לא] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [לב] וכן אמר ר' אילעא [לג] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [לד] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב חלב [לה] [לו] דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [לז] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [לח] כי תרים מהאי אהאי לא [לט] לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא [מ] לא ימכר ולא יגאל [מא] ותנן [מב] חרמי כהנים אין [מג] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך [מד] שאני התם דאמ' רחמנא [מה] קודש קדשי' הוא [מו] בהוייתו יהא ולרבא

[ו] **לשלחה כל ימיו.** דמשמע דכל ימיו לא יוכל לשלחה דאם גירש יחזיר דכל ימיו בעמוד והחזר קאי והילכך לא עבר אמימרא דרחמנא אבל בעלמא אע"ג דלא מהני ודאי לוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא: **ולאביי.** דאמר דהיכא דמהני לקי אבל אי לא מהני לא לקי לדידיה למאי איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר דהוי קום עשה אפי' לא כתיב כל ימיו אשמעינן לדידיה דלא לקי כיון דלא מהני (ו) [ז] דיכול להחזירה: **איסורא** (ז) **עבד** יז) **לה.** שגירשה אבל מילקא [ח] לא לקי והרשות בידו ואי בעי ליהדר ואי לא בעי לא ליהדר: **קמ"ל.** כל ימיו ולימד לך הכתוב דחובה בידו להחזירה יח) [ט] והשתא כל ימיו בעמוד והחזר קאי והלכך לא לקי ולאו משום דהוי קום עשה: **ל"א סיוכתא נאביי.** דאמר לעיל דמהני דהא חזינא הכא בלא יוכל לשלחה דלא מהני (יח) דיכול להחזירה וקשיא לאביי אבל לרבא דאמר לעיל לא מהני ודאי ניחא דהכי קתני הכא דיכול להחזירה דלא מהני. אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא כל ימיו דאמר בעלמא מהני והכא באונס שגירש להכי יט) מחזיר משום דכתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי: **ורבא אמר לך.** כלומר לרבא דאמר דכל לא מעשה שבתורה לא מהני לדידיה למאי הלכתא איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר פשיטא דבכל דוכתא נמי שהוא לא מעשה לא מהני ומשני רבא מי לא כתיב כל ימיו הוה אמינא לילקי משום דעבר אמימרא דרחמנא והדר ניהדר לה שיהא מחזירה לאחר שילקה: (ט) [י] והוה ליה אונס. כלומר להכי מיסק אדעתין דלילקי דהוי אונס כ) דעובר אלאו דלא יוכל לשלחה וליכא אלא לאו גרידתא להכי כתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי דלא הוי לאו גרידתא דהא אית ביה קום עשה ולא לקי. [יא] ולהך ליתנא הוא הכי [יב] כולה מסקנא דשמעתא: **אלמא אין.** שיהא תורם מן היפה על היפה: **גרוע לא.** מן הגרוע כגון מן הרע [יג] על היפה הוא דאינו תורם והיינו מילתא דקאמר רחמנא לא ליעביד. ולאו משום דהוי לאו ממש אלא לאו הכא מכלל עשה הוא: **תרומתו תרומה.** אלמא דמהני וקשיא לרבא דאמר לא מהני: **ולאביי.** דאמר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד מהני הכא בתורם מן הרעה על היפה למאי הלכתא איצטריך למכתב ולא תשאו עליו חטא דמשמע דמהני (י): (כא) **המובחר.** תורם מן היפה: **תועה לא מיקרי.** דליכא אלא איסורא בעלמא: **קמ"ל.** ולא תשאו עליו חטא דאפי' תועה מיקרי: **ליתן חלב לזה וחלב לזה.** דלהכי כתיב חלב תרי זימני חד בתירוש וחד בדגן דלא לזה שיפרש כפני עצמו מן המובחר של זה כגון ממין על מינו דהיינו יצהר על יצהר: **וחלב לזה.** ממירוש על תירוש ולא מינו כגון מיצהר על תירוש ומתירוש על יצהר: **אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני וקשיא לאביי.** דאמר מהני: **שאני התם דאמר קרא רשאשיתם.** כלומר דשנה לעכב דלא יתרום ממין על שאינו מינו ואהכי אם תרם לא מהני: **וכן אמר רבי אילעא.** דלהכי לא מהני משום דרשאשיתם כתיב דשנה עליו הכתוב לעכב: **ולרבא.** דאמר לא מהני לדידיה למאי איצטריך למכתב רשאשיתם משום דלא מהני: **איצטריך למכתב רשאשיתם דאי לא הוה אמינא חלב חלב אין תורמין מזה על זה:** ה"ג **אבל תירוש ודגן דחד חלב כתיב כאו.** כלומר דבין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ותירוש על דגן ודגן על דגן כב) דכולהו מיני דגנים כג) מזה על זה כגון חטה על שעורה להכי הדר כתב רחמנא רשאשיתם: **הניתנים לכהנים: אלמא לא מהניא.** דאם פדאן לא עשה ולא כלום כדקתני אין להם פדיון: **כהוייתו** כד) . שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון: **נכבוד**

מסורת הש"ם

ה) [לעיל ד:] מכות טו., ב) [גיטין 5. מכות שם], ג) תרומות פ"ב מסכת ו, ד) קדושין מו: כ"מ נו. יבמות פט: כ"ב פד: [קמג.], ה) תרומות פ"ב מסכת ר בכורות נג: ס"ש, ו) [בכורות נד:], ז) [מלא לקי לכאורה צריך מיקון ועי' בפרפ"ש דהכא ד"ה ה"ג], ח) ערכין פח:, ט) [ל"ל לשם פדיון וכ"מ מרפ"ש דהכא וכ"מ במסכת דערכין פח:], י) שולקה דהוה ליה לאונס כי' ל"ק, כ) גר' ל"ק ותוספתים מזה, ל) [וע"ע תוס' קדושין מו: ד"ה אם אינו ומו' ב"מ נו. ד"ה כשיאות], מ) [וע"ע ביאור ביאור תוס' בכורות נד: ד"ה אמר אביי], נ) ל"ל כלא דאשמעתא נמי לא מצא אמרא ודגן מסכת עבודה כל דגן אחד א"ל דהך וכו' ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) נמ' קתני מיהתא אם ישראל: דכתיב: (ג) שם דה"ל אונס לאו גרידא דכתיב: (ג) שם דאמר קרא ראשיתם כל"ל וכן בכל העמוד: (ד) שם אלא הוא דאין תורמין: (ה) רש"י ד"ה הא נמי ליקלי וכו' דעבד שצריך להחזירה: (ו) ד"ה ולאביי וכו' דלא מהני דצריך להחזירה: (ז) ד"ה איסורא דעבד ליה שברשה וכו' ולא בעי: (ח) ד"ה ל"א כו' תיובתא לאביי וכו' דלא מהני דצריך להחזירה וכו' קתני הכא דצריך להחזירה: (ט) ד"ה דהוה ליה וכו' דלילקי משום דהוה ליה אונס עובר אלאו: (י) ד"ה ולאביי וכו' דמהני הכ"ד ואמ"כ מ"ה עביד מצוה מן המובחר:

הגהות הגר"א

[א] נמ' אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. אף אם אינו מחזיר [כל"ל לאביי ולפרש"י לק"ק אף לרבא גם לפי' פוס' למ"ד בעלו ולא בעלו) ולאביי אי לאו וכו' ל"ל ואביי וכן לקמן אלא ולרבא אי לאו כו'. ל"ל ורבא ודיהיטא דלעשה נקיט): [ב] [שם דגן ודגן עד תירוש ודגן ל"נ רש"ן (דגן ודגן דחד חלב וכו'. כ' מלות דגן ודגן ל"נ רש"י): [ג] שם אין פודין אותם. ל"ל אין להם פדיון: [ד] רש"י ד"ה הא נמי ליקלי. דמהני ליקלי. ל"ל לקי: [ה] בא"ד שיכול להחזירה. ל"ל שחייב: [ו] ד"ה לא יוכל. (לא יוכל לשלחה) פי' דלא אפרה תורה עבד לה. רק קום עשה הוא להחזיר: [ז] ד"ה ולאביי. דיכול להחזירה. ל"ל דחייב: [ח] ד"ה איסורא עבד לה. (ולא נעי לא ליהדר) (מלקי לא לקי). מלא לא יש למתות: [ט] ד"ה קמ"ל כל ימיו. והשתא כל ימיו. מן והשתא עד והלכך יש למתוק וה"ל דלהך לשמא כל ימיו אתי דלא ליקלי דבכר המקבל דלף אם לא כתיב כל ימיו איתי ודע דחייב להחזיר דאל"כ מנין לרבא דכל ימיו אתי לקום עשה ומשני דה דוקא לרבא אבל לאביי דס"ל דמהני ה"ל אי בעי וכו' ה"ל דלקי אבל ל"ש לפרש"י ל"ל ד"ז ודא כל ימיו אתי לגופיה לעמוד והחזר. וכ"ל דולאביי לא קושיא אלא דבר הגמ' הוא דלאביי לא אתי לאורויי על לא יוכל לקום עשה היא אלא דה"ל אי בעי כו': [י] ד"ה ול"ל אונס. ל"ל דהוה ליה: [יא] שם ולהך. ל"ל ודכך: [יב] שם הוא הכי כולה מסקנא. ל"נ ולכ"ל הוא מסקנא כו' פי' דקשה לרש"י מוצרת לעיל דף ד' דקאמר לאינו לוקה משום דגל"ע ולבאמת קמא קאמר משום דהוי קום עשה אי אפשר דמסקנא דשמעתא: [יג] ד"ה גרוע לא. על היפה הוא לאינו תורם. ל"ל על היפה אינו תורם:

רבינו גרשום

ולאביי. כיון דלא מהני כדאמרן אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה דחייב להחזיר לשעמא מאי איצטריך כל ימיו איצטריך לרבא דאמר אי לאו דרחמנא כל ימיו הוה אמינא כו': ל"א קתני מיהא אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה לשעמא דאביי דאמר אי עביד מהני ליהני הבא ולא ליחזיר ולילקי אמר לך אבי משום הכי לא מהני הכא דרחמנא אמר כל ימיו כו' הא בעלמא מהני: ורבא. דאמר דלא מהני לקי משום דעבר אמימרא דרחמנא למאי איצטריך למכתב כל ימיו: אמר לך. אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא נלקי ונהדר כו': אלמא לא מהני דאם תרם אין תרומתו תרומה: ולרבא דאמר דלא מהני דאי אשראיתם מאי עביד ליה אמר לך אי לא דכתב רחמנא ראשיתם כו': שנאמר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו. כלומר שאם לא תרימו חלבו אלא גירועין היינו חטא ואם אינו קדוש כי חרם גירועין נשיאות חטא למה: קרא מאי עבדי ליה אמר לך אי לא כתב ולא תשאו עליו חטא הוה

עין משפט נר מצוה

לג א מי' פ"ש מהל' מעה"ב כמולה סל"ז:
לד ב מי' פ"ש מהל' תרומות הל"ג [טוש"ע יו"ד סימן שלח סעיף נג]:
לה ג מי' שם סל"ב [טוש"ע שם]:
לו ד מי' פ"ו מהל' ערכין סל"ד:

תורה אור השלם

1. וְתָן הָאִישׁ הַשֹּׁבֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט
2. מִכֹּל מְהֻנָּחִים תָּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוּמַת יְיָ מִכָּל חֶלְבּוֹ אֶת מִקְדְּשוֹ מִמֶּנּוּ: במדבר יח כט
3. וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בְּהָרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קֹדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: במדבר יח לב
4. כֹּל חֵלֶב יָצְהָר וְכֹל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַיְיָ לְךָ נְתַתִּים: במדבר יח יב
5. אַךְ כָּל חֲרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיְיָ מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֶרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ: ויקרא כז כח

מוסף רש"י

דאמר קרא כל ימיו. לא הוה ליה למיכתב אלא לא יוכל לשלחה, מאי כל ימיו, הכי קאמר לא מהא בשילוחיה כל ימיו אלא יחזירנה, ומכל כמקך עמוד והחזר קאמר, והכי קאמר ולו תהיה לאשה אם שלחה, אלא יהו שילוחיה לכל ימיו, הכי העשה אחר העברת הלאו (מכות טו.) שב"ד כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו, שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר (ע"ש ע.). **ליתן חלב לזה וחלב לזה.** הייני תרומה ומעשר, כדכתיב (במדבר יח) בהרימכם את מלבו ממנו, וקאמר דממנה שיתן מכל אחד מעשרותיו כפי עצמו (בכורות נב:). **ראשיתם.** סמוך לדגן הוי לשיתם, דומר מן ראשית לכל דגן ודגן, כמדר ריקח קרא (שם נד:). **חרמי כהנים.** חרמים שהחרימם כדי לאתם לכהן, אין להם פדיון. דכתיב לא ימכר ולא יגאל, אבל חרמי בדק הבית יש להם פדיון, דאמרינן דהכי אחרמיהו, דהיינו אין לאלו לבדק הבית אלא מעות (ערכין כח:).

שיטה מקובצת

מ) לך רבא שאני: כ) לישנא אחרינא. דהו ל"א שכתב רש"י בקצת ספרים איתא ובקצת ליתיה ד"ג ל"א תיובתא לאביי דאמר לעיל אי עביד מהני והא קתני כו' אלמא לא מהני כו' ולרבא דאמר לא מהני אמאי איצטריך כל ימיו לאשמועינן דלא מהני אמר לך אי לאו כל ימיו. גליון. ג) קתני מיהתא אם: ד) דאביי אמר לך אבי שאני: ה) ליה אונס לאו: ו) לאונס לאו שניתק לעשה: ז) חלב וכל חלב וגו' ליתן. תיבת יצהר נמחק: ח) אלעי ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה ולרבא אי לאו ראשית. חיבות דאמר רחמנא נמחק: ט) חלב הוא דאין: י) כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשיתם ליתן ראשית לזה וראשית לזה ומתיבת ל"א עד תיבת והרי חרמים מוקף כח"ל להורות כי ראוי למחקו: יא) רחמנא כל חרם אשר יחרים לה' מכל אשר לו (עד) מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא: יב) אין להן פדיון אלא ניתנין לכהנים אלמא כו'. ה"ג בערכין חרמי כהנים אין להן פדיון ול"נ אין פודין דא"כ [לא] מוכח דלא מהני. תוס': יג) לך אבי שאני: יד) בהוייתו יהא. דשינה עליו הכתוב לעכב. תוס': טו) דמהני ליקי לאחני: טז) אבל ליה שגירשה כו' לקי הרשות בידו: יח) דהשתא כל אות ר' נמחק:

[ט] אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר קתני אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [כא] לאו גרידא דכתיב לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשוייה לאונס [כב] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [כג] מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [כד] ותנן [כה] אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני חיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [כו] דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [כז] ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [כח] כל חלב [כט] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [ל] ותנן [לא] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [לב] וכן אמר ר' אילעא [לג] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [לד] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב חלב [לה] [לו] דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [לז] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [לח] כי תרים מהאי אהאי לא [לט] לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא [מ] לא ימכר ולא יגאל [מא] ותנן [מב] חרמי כהנים אין [מג] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך [מד] שאני התם דאמ' רחמנא [מה] קודש קדשי' הוא [מו] בהוייתו יהא ולרבא

[כא] **מיתיבי.** [א] ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי תיובתא דרבא אמר לך [ב] שאני התם דאמר קרא [ג] כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ולאביי אי לאו דאמר רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה אי בעי ליהדר ואי בעי לא ליהדר קמ"ל: [ד] מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר קתני [ה] [ו] אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי [ז] שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [ח] [ט] לאו גרידא דכתיב לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשוייה לאונס [י] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [יא] מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [יב] ותנן [יג] אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני חיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [יד] דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [טו] ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [טז] כל חלב [יז] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [יח] ותנן [יט] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [כ] וכן אמר ר' אילעא [כא] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [כב] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב חלב [כג] דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [כד] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [כה] כי תרים מהאי אהאי לא [כו] לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית [כז] לא ימכר ולא יגאל [כח] ותנן [כט] חרמי כהנים אין [ל] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני חיובתא דאביי אמר לך [לא] שאני התם דאמ' רחמנא [לב] קודש קדשי' הוא [לג] בהוייתו יהא ולרבא

[לד] **המובחר.** תורם מן היפה: **תועה לא מיקרי.** דליכא אלא איסורא בעלמא: **קמ"ל.** ולא תשאו עליו חטא דאפי' תועה מיקרי: **ליתן חלב לזה וחלב לזה.** דלהכי כתיב חלב תרי זימני חד בתירוש וחד בדגן דלא לזה שיפרש כפני עצמו מן המובחר של זה כגון ממין על מינו דהיינו יצהר על יצהר: **וחלב לזה.** ממירוש על תירוש ולא מינו כגון מיצהר על תירוש ומתירוש על יצהר: **אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני וקשיא לאביי.** דאמר מהני: **שאני התם דאמר קרא רשאשיתם.** כלומר דשנה לעכב דלא יתרום ממין על שאינו מינו ואהכי אם תרם לא מהני: **וכן אמר רבי אילעא.** דלהכי לא מהני משום דרשאשיתם כתיב דשנה עליו הכתוב לעכב: **ולרבא.** דאמר לא מהני לדידיה למאי איצטריך למכתב רשאשיתם משום דלא מהני: **איצטריך למכתב רשאשיתם דאי לא הוה אמינא חלב חלב אין תורמין מזה על זה:** ה"ג **אבל תירוש ודגן דחד חלב כתיב כאו.** כלומר דבין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ותירוש על דגן ודגן על דגן כב) דכולהו מיני דגנים כג) מזה על זה כגון חטה על שעורה להכי הדר כתב רחמנא רשאשיתם: **הניתנים לכהנים: אלמא לא מהניא.** דאם פדאן לא עשה ולא כלום כדקתני אין להם פדיון: **כהוייתו** כד) . שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון:

[כה] **מלאכת שמים.** דאמר לעיל דמהני דהא חזינא הכא בלא יוכל לשלחה דלא מהני (כו) דיכול להחזירה וקשיא לאביי אבל לרבא דאמר לעיל לא מהני ודאי ניחא דהכי קתני הכא דיכול להחזירה דלא מהני. אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא כל ימיו דאמר בעלמא מהני והכא באונס שגירש להכי כז) מחזיר משום דכתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי: **ורבא אמר לך.** כלומר לרבא דאמר דכל לא מעשה שבתורה לא מהני לדידיה למאי הלכתא איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר פשיטא דבכל דוכתא נמי שהוא לא מעשה לא מהני ומשני רבא מי לא כתיב כל ימיו הוה אמינא לילקי משום דעבר אמימרא דרחמנא והדר ניהדר לה שיהא מחזירה לאחר שילקה: (ט) [כז] והוה ליה אונס. כלומר להכי מיסק אדעתין דלילקי דהוי אונס כז) דעובר אלאו דלא יוכל לשלחה וליכא אלא לאו גרידתא להכי כתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי דלא הוי לאו גרידתא דהא אית ביה קום עשה ולא לקי. [כח] ולהך ליתנא הוא הכי [כט] כולה מסקנא דשמעתא: **אלמא אין.** שיהא תורם מן היפה על היפה: **גרוע לא.** מן הגרוע כגון מן הרע [ל] על היפה הוא דאינו תורם והיינו מילתא דקאמר רחמנא לא ליעביד. ולאו משום דהוי לאו ממש אלא לאו הכא מכלל עשה הוא: **תרומתו תרומה.** אלמא דמהני וקשיא לרבא דאמר לא מהני: **ולאביי.** דאמר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד מהני הכא בתורם מן הרעה על היפה למאי הלכתא איצטריך למכתב ולא תשאו עליו חטא דמשמע דמהני (י): (לא) **המובחר.** תורם מן היפה: **תועה לא מיקרי.** דליכא אלא איסורא בעלמא: **קמ"ל.** ולא תשאו עליו חטא דאפי' תועה מיקרי: **ליתן חלב לזה וחלב לזה.** דלהכי כתיב חלב תרי זימני חד בתירוש וחד בדגן דלא לזה שיפרש כפני עצמו מן המובחר של זה כגון ממין על מינו דהיינו יצהר על יצהר: **וחלב לזה.** ממירוש על תירוש ולא מינו כגון מיצהר על תירוש ומתירוש על יצהר: **אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני וקשיא לאביי.** דאמר מהני: **שאני התם דאמר קרא רשאשיתם.** כלומר דשנה לעכב דלא יתרום ממין על שאינו מינו ואהכי אם תרם לא מהני: **וכן אמר רבי אילעא.** דלהכי לא מהני משום דרשאשיתם כתיב דשנה עליו הכתוב לעכב: **ולרבא.** דאמר לא מהני לדידיה למאי איצטריך למכתב רשאשיתם משום דלא מהני: **איצטריך למכתב רשאשיתם דאי לא הוה אמינא חלב חלב אין תורמין מזה על זה:** ה"ג **אבל תירוש ודגן דחד חלב כתיב כאו.** כלומר דבין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ותירוש על דגן ודגן על דגן כב) דכולהו מיני דגנים כג) מזה על זה כגון חטה על שעורה להכי הדר כתב רחמנא רשאשיתם: **הניתנים לכהנים: אלמא לא מהניא.** דאם פדאן לא עשה ולא כלום כדקתני אין להם פדיון: **כהוייתו** כד) . שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון: **נכבוד**

יט) להכי לא מהני משום: כ) אונס לאו גרידא דעובר: כא) מה"ד מן המובחר לתרום של היפה הס"ד: כב) דגן וכולהו מיני: כג) בהוייתו יהא שאינו: כד) וא"ת לרבא דאמר לא מהני אפילו ריח הגט לא יהא בו וצ"ל דדיהי ידע קרא כל ימיו בעמוד והחזור דאי לא מהני לא הוה אמינא דלא מהני וצריך להחזיר אבל לא היה סבור דקרינן ליה ניחא לעשה מדלא כתיב לא יוכל לשלחה ל"ל דמשני דריך לרבא דלילקי ומשני דחשיב לניחא ותימה לרבא תיקשי מכהן שאין מחזיר וא"כ לימא דהגט לא מהני כיון שעבר לאו דלא יוכל לשלחה (ולא) יחזיר מצינו למימר דלמסקנא דאמר בעמוד והחזר גלי קרא דהגט חל בכל מקום. גליון ע"כ: כה) לא אלא ודאי להכי אתי לומר הא אם תרם (אין) [ש] עליו חטא גדול מאבר עוברי אמאי דאמר רחמנא משום דאדני מעשיו ומכאן יש לתרץ אמאי לא פריך משלא מן המוקף דרחמנא אמר לחרום מן המוקף ואם תרם מהני כדמוכח ממה דאמר [כ"מ דף לח ע"א] שמא עשאן תרומה ומעשר [על מקום אחר] ד"ל דכי היכי דאמר קרא כל ימיו דאמר בעלמא מהני דאינו ליקה דאמר לא מהני אפילו ריח הגט לא יהא בו וצ"ל דדיהי ידע קרא כל ימיו בעמוד והחזור דאי לא מהני לא הוה אמינא דלא מהני דאם תרם אין תרומתו תרומה: ולרבא דאמר דלא מהני דאי אשראיתם מאי עביד ליה אמר לך אי לא דכתב רחמנא ראשיתם כו': שנאמר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו. כלומר שאם לא תרימו חלבו אלא גירועין היינו חטא ואם אינו קדוש כי חרם גירועין נשיאות חטא למה: קרא מאי עבדי ליה אמר לך אי לא כתב ולא תשאו עליו חטא הוה

רלא תשא עליו חטא קאי על חלבו כמר כן [על] סמני קאי לא תשא מן [המחבר] [המוקף] רעל תרוייהו קאי אם אינו קדוש נשיאת חטא למה דתרוייהו כתיב בההוא קרא:

ולרבא האי הוא למעוטי בכור. [ו] ואם תאמר ולאביי דמוקי הוא בהוייתו יהא למעוטי בכור מעליה ואומר הר"ם דלפי המסקנא [ז] ניחא דמפקי' בבכור דאי עביד לא מהני ומעבר יליף מהעברה העברה מבכור וא"כ ילפינן שפיר מדמים גאולה גאולה ממעשר ולא מיגזרך הוא דמדמים לומר בהוייתו יהא: **שאני התם דאמר קרא לא יחלל כו'.** דמשמע מילולין הוא עושה ואינו עושה ממזרות וכיון דאינו עושה ממזרות תפסי בה קדושין ונרוך לומר דהיינו מייתור הלמ"ד שניה אבל אין לומר דבלא יתור הלמ"ד שניה נמי דרשינן הכי מילולין הוא עושה ואינו עושה ממזרות ותפסי בה קדושין דע"כ לאו ממזרות ותפיסת קדושין תליין זה בזה שהרי קאמר רבי יהושע בפ' המולך (ימות דף מט.) דאין ממזר אלא ממייתי מיתות בית דין אבל ממייתי כריתות לא הוי ממזר [ח] דלכ"ע לא תפסי בהו קדושין בחייבי כריתות אלמא לאו הא בהא תליא אבל מיתות דלמ"ד מפיק שפיר [ט] (דלא תפסי) בה קדושין דאם אינו ענין לממזרות תנהו לענין תפיסת קדושין וכן משמע דמייתות ר"[ו] (דרש) מדאמר ולאביי ר"[ו] (אם כן) נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל:

ולרבא האי הוא למעוטי בכור [ו] דתניא [ו] בבכור נאמר [1] לא תפדה [א] ונמכר הוא במעשר נאמר [2] לא יגאל [ב] ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום והרי תמורה [ג] דאמר רחמנא [3] לא יחליפנו ולא ימיר אותו ותנא לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לך שאני התם דאמר קרא והיה הוא ותמורתו יהיה קודש ולאביי אי לאו דאמר רחמנא והיה הוא ותמורתו הוה אמינא תצא זו ותכנס זו קמשמע לן והרי בכור דאמר רחמנא [ד] לא תפדה [ה] ותנן [יש] להן פדיון ולתמורותיהן פדיון [ד] חוץ מן הבכור ומן המעשר אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך [ה] שאני התם דאמר קרא הם בהוייתן יהו ולרבא האי הם למה ליה [ו] הן קריבין [ז] ואין תמורתן קריבין ולאביי האי סברא מנא ליה [ח] אם שור אם שה לה' הוא [ו] לה' קריב [ז] ואין תמורתו קריבה [ט] ורבא אין הכי נמי דמההוא קרא [ו] אלא הם למה לי לימד על בכור ומעשר [י] שנתערב דמן בכל העולין שקריבין לגבי מזבח ואביי האי סברא מנא ליה [ט] מיכן לעולין [יא] שאין מבטלין זה את זה [ו] דתניא [ו] דתנא ולקח מדם הפר ומדם השעיר [יב] מיכן מעורבין דברי רבי יאשיה ורבא התם מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ומבר לה כרבי יונתן והרי מעשר דאמר רחמנא לא יגאל [יג] ותנן יש להן פדיון ולתמורותיהן חוץ מן הבכור ומן המעשר אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך שאני התם [ז] דיליף עברה מבכור הרי הקדימה תרומה לביכורים דאמר רחמנא [ח] מלאתך ודמעך לא תאחר [יד] [ט] ותנן המקדים אף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי [יג] אמר לך רבא שאני התם דאמר קרא [ז] מכל [ט] מעשרותיכם תרימו (תרומה) ולאביי מיבעיא ליה [ו] כדאמר ליה רב פפא לאביי אלא מעתה אפילו הקדימו בכרי נמי ניפטר א"ל עליך אמר קרא מכל [כ] מעשרותיכם תרימו מה ראית לרבות את הכרי ולהוציא את השיבלין [יא] מרבה אני את הכרי שישנו בכלל [יד] דיגון [יב] ומוציא אני את השיבלין שאין בכלל דיגון והרי אלמנה לכהן גדול דרחמנא אמר [ח] אלמנה וגרושה לא יקח [ו] ותנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום [טו] שאני הכא דאמר קרא [ט] לא יחלל זרעו ולאביי נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל אחד לו ואחד לה [ז] והרי [טו] הקדיש בעלי מומין למזבח דרחמנא אמר [יז] כל אשר בו מום לא תקריבו [יז] [מ] ותנן המקדיש [כ] בעלי מומין לגבי מזבח אף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם דאמר קרא [ט] [יח] ולנדר לא ירצה רצוי הוא דלא מרצה הא מיקדש קדשי [יט] ולאביי אי דלא אמר רחמנא ולנדר לא ירצה הוה אמינא [כ] כעובר מצוה וכשר קמשמע לן והרי מקדיש תמימין לבדק הבית דאמר רחמנא [כא] נדבה

בבכור נאמר לא תפדה. לך בכור שור לו בכור כשב לו בכור עז לא תפדה יגיו, ומשמע בעלים אין פודין אותו (בכורות לא.): פדיון הוא בבהמה לא יקריב אישו אתו אם שור אם שה לה' הוא: (ויקרא ג ט) ולקבל בקרבן הוא דלא יקריבנו אלא שתהא לה' הקדושה אלא שתהא בקרבן (ויקרא ג ה) ומכל מה שלקחו מעמו לה' יקריבו (במדבר לא מא) ולקבל בקרבנות הוא דלא יקריבנו (ויקרא ג ט) ולא יקריבנו בקרבן אלא בקרבן (ויקרא ג ה) ולא יקריבנו אלא בקרבן (ויקרא ג ט) ולא יקריבנו

מסורת הש"ס

ב) (לקמן ז:), ג) ב"ק נב:, ג) שם סו., ד) ב"מ קיג., ה) (לי גרסינן לקמן ניחא עפי לחוח פסוק מוקדם בריקבא יטן, ו) ב"ק נד. מנהדרין סח. מכות טו:, ז) ב"ק כח. לד. מדרש מד: מולין קלד: נדה נא.,, ח) ב"מ קא: סה:, ט) דף ז:, י) [נ"מ קיד:], כ) [וע"ע תוס' ב"מ קטו. ד"ה וחייב מעוט שני כליס], ל) ל"ל מעוצר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' תניא לו ולאחי וכו' תניא לו הוה אמינא איפוק דעבוד עבד יכו': (ב) שם מפר ב"ג ועיין בכס"ש מה שתמה: (ג) שם כל הני מיעוט אביי כל"ל ואות ל' ממתק: (ד) רש"י ד"ה ולאבייי לכסי: (ס) ד"ה מאזיר וכו' גבי כל"ל ואות ו' ממתק: (ו) ד"ה שאני וכו' והכא תשיב לו מעמרין: (ז) ד"ה ה"ג וכו' מעיבנו לו ולדרקין: (ח) תוס' ד"ה והשתא וכו' דלא מהני לכ"ע כדמפרש בסוגיא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ותקן מחזיר את סכר. עי' רש"י ותוס' וי"ע דלא משמע שם כן ע"ש. וי"ל דסמיך אכריתא שם קי"ל ד"ל המעלה וכו' ע"ש דלא שלא נרשות הדין כן: [ב] שם לא נהדר קמ"ל. נ' רש"י ל"ל ד"ל דאל שאני הכא לכתיב עד כא השמש תשיבנו לו ואני מ"ל מד לכסות יום וחד לכסות לילה ולריכי יהרי פאה וכו': [ג] שם שאני כתם דא"ק עוד תעוזר תעוזר יתירא. מלת עוד ומלת יתירא יש למחוק: [ד] רש"י ד"ה שאני כו' וד"ש ר"ג כו' (הכא תשיבנו לו). ל"ע ל"ל מתניתא הא כתיב בהדיא כנא השמש וגו' ועוד אי לא אמת אלא מרגיש ואני לא דרש מלי פריך ואני וכן קשיא עכ"ל ל"ל קרא דעד כוא. ועוד מלי פריך ואני יעוד מה מיכן מד לכסות כו' הא גם לרבא ל"ל כן ועוד כי כל הסמוקים מדברים בשמכון כרשות. וי"ל דה"ק שאני התם דאמר כו' ואמרינן נב"מ דף לא שלא נרשות מנין מ"ל הכא תשיב דלא נרשות מנין מ"ל הכא תשיב מכל מקום משמע דאי לאו דאמר דרחמנא אמר לך דלא מהני לאו דאמר דרחמנא אמר לך דלא מהני לאו דאמר דרחמנא אמר לך דלא מהני

ו: הכל ממירין פרק ראשון תמורה

ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח. פירש"י ביומא פ' שני שעירי (דף סג.): **דל"ג פרת חטאת כ"ה** שהרי כפ' בתרא דזבחים (דף קיב.) תנן פרת חטאת שנשרפה חוץ מגיפה ושעיר המשתלח שהקריבו בחוץ פטור שנאמר ולא פחח אהל מועד לא הביאו כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד כו' ד) ופרק גנגו עלה ושעיר המשתלח לא ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא ומייתי הך ברייתא דהכא ואי גרס בה פרת חטאת כי היכי דפריך משעיר המשתלח הכי נמי הוה מצי למיפרך מפרת חטאת ואין החיצון שייך לפתח אהל מועד ופליגי הכי פרש"י דל"ג ליה וקשה על הא דמשני עלה דזבחים (דף קיב.): לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה קודם הגרלה היה ראוי לפתח אהל מועד ופליגי הכי מתעבו ליה קרא דאם הקריבו בחוץ פטור (ה) והא מנית בהדיא ביומא (דף סב.): דקודם הגרלה מיב השוחטו בחוץ וי"ל דלפי המסקנא דזבחים (שם) ניחא דמסיק לא קשיא כאן קודם ודוי כאן לאחר ודוי ד) ולפי זה אפשר תרוויהו לאחר הגרלה אבל קודם הגרלה אפשר דמיב השוחטו בחוץ כי הא דיומא: **וקרא** דמה לי כגון שהומם לאחר הגרלה וחיללו על חביריו. והוא נמי בעל מום וקמ"ל דהאי שחילו לקי משום דהקדישו בעל מום ולהכי נקט חילו דאי לאו דחילו על בעל מום ליכא מלקות דלא תקדישו על הנסי:

אבק רבית אינה [א]יוצאה בדיינין ור' יוחנן אמר אפי' רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין א"ל התם בסברא פליגי התם [ב] בקראי פליגי [ג]ר"א"ר יצחק מ"ט דרבי יוחנן אמר קרא [1]בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה לחיים ניתן ולא להישבון רב אחא בר אדא אמר מהבא [2]ויראת מאלהיך אני ה' למורא [ד] נתתיו ולא להישבון רבא אמר מהכא [3]התועבות האל עשה מות יומת דמיו בו [יהיה] [ה]והוליד בן פריץ שופך דם הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להישבון אף מלוי רבית לא ניתנו להישבון ואמר רב נחמן בר יצחק מ"ט דרבי אלעזר דאמר קרא [4]וחי אחיך עמך אהדר ליה כי היכי דניחי עמך ואלא במאי קמיפלגי אביי ורבא בשינוי קונה: ל"א בהני שינויי דשנינן [ו] (לישנא אחרינא) ברבית קצוצה לאביי לא מהדר רבית לרבא מהדר רבית והא אביי נמי סבר [ז] מפקינן ריבית קצוצה בדיינין [ח]דאמר אביי[ט] הדין דמסיק בחבריה ארבע (מאה) זוזי בריביתא ויהביה ליה למלוה [י] בחבותיה גלימא דשוי חמשא בארבעה כי מפקינן מיניה ד' מפקינן מיניה והאי זוזא במתנה הוא דיהב ליה ורבא אמר [כ]חמשא מפקינן מיניה מ"ט כולה בתורת ריביתא קאתי לידיה אלא כי קא מיפלגי אביי ורבא בשינוי קונה: ת"ר [כא] [5]כל אשר בו מום לא תקריבו [כב] מה ת"ל אם בלא תשחטו הרי כבר אמור למטה [כג] אלא מה ת"ל [כד] [כה]בל תקריבו בל תקדישו מכאן [כו]אמרו [כז]המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות משום [כח] [כט]בל תקריבו בל תקדישו בל תשחטו ומשום בל תזרקו ומשום בל תקטירו כולו ומשום בל תקטירו מקצתו משום ר' יוסי בר' יהודה אמרו אף קבלת הדם: אמר מר אם בל תשחטו הרי אמור למטה היכן אמור דתניא [6]עורת או שבור או חרוץ או יבלת לא תקריבו מה ת"ל אם בל תקדישו הרי כבר אמור למעלה אלא מה ת"ל [ל] בל תקריבו בל תשחטו [מ] [מא]ואשה לא תתנו מהם אלו אשים אין לי אלא כולן מקצתן מנין ת"ל מהם זריקת דמים מנין ת"ל על המזבח ה' לרבות שעיר המשתלח ולה' לרבות הואי[מב] והתניא אי [7]קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר [8]ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו

ס"ד

[ד] [כ] **אבק רבית.** הבא ע"י מכר כגון המוכר שדהו ואמר אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך באלף זוז ואם לגורן בי"ב מנה וכרבית קצוצה קמיפלגי אביי דאמר [ד:] מהני כדבי יוחנן ורבא כר' אלעזר דהכא ליכא קרא לא הכי ולא הכי: **התם בסברא פליגי.** בתמיה קאמר. התם בקראי פליגי כו': **לחיים ניתן.** כלומר שלא יחיה ולא להשבון ואפי' לרבא מהני דהא כתיב קרא: **בשינוי קונה.** דאביי סבר שינוי שסינה ועבר על דעת המקנה קונה בר מהיכא דכתיבי קראי ולרבא לא קני אלא היכא דכתיבי קראי. ולא איתפרש לן דליהוי מידי בינייהו אלא מירולי דהני מיובתא דמר אית ליה דמשום דמהני ולא מהני הוא ומר אית ליה משום טעמא דקראי. **כא)** וג"כ (ה) דמגינו למימר בשינוי קונה כגון גוזל עלים ועשאן כלים אמר ועשאן בגדים ולאחרי קנה ואינו מעלם אלא עלים ואמר ולרבא לא קנה ומעלם הבגדים והכלים וכי פרכינן לעיל [ע"א] לרבא מהא דקתני הגוזל עלים ועשאן כלים כו' לא תימא שאני התם דכתיב אשר גזל אלא הכי תימא אלא דאמרי כמאן דאמר שינוי לא קני דפלוגתא היא בגבא קמא בפרק מרובה (דף סו.) ובהגוזל קמא (שם לד.) דאיכא למאן דאמר שינוי קונה ומפיק טעמא מאשר גזל(ט) כעין שגזל ואיכא מאן דאמר שינוי לא קני וליף מוהשיב את הגזילה(ט) מכל מקום אם כן מה ת"ל אשר גזל לומר שאינו מוסיף חומש על גזל אביו: הכי גרסי' **ל"א בהני שינויי דשנינן.** וכן האי לישנא לעיל שנא [כב] דשמיע לי בשינוי קונה ליכא מידי אלא דמ"ל אם כן ירושלמי וזה בבלי: **אנו רבנן אם** (ו) **בל תשחטו הרי כבר אמור למטה.** אלא יחמטו בעל מום לומזבח. ולקמן מפרש לה והקטרה נמי חריקת דמו לקמן מפרש: **מ"כ מה ת"ל לא תקריבו לא תקדישו: ה' שמום.** לקמן יליף להו: (ו) **המקדיש בעלי מומין.** והקטירן כולן לעולה: **אלו אשים.** הקטרת כג) לימורין: **לרבות שעיר המשתלח.** שהמקדישו בעל מום לוקה משום לא תקדישו: (ח) **קרבן.** בשחוטי חוץ כתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' להקריב קרבן לה': הכי גרסינן **אי קרבן שומע אני כו'.** ומהדר אלעזר בתמורת כהנים כ) דקתני לעיל יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החוצין אי קרבן שומע אני כו' כלומר אי קרבן קא דרשא שומע אני אפילו השוחטו כד) בדק הבית בחוץ יהא חייב כתיב שהרי הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' וגו' כלי

זהב מעבדה ולמיד דהיינו למלאכת המשכן: **שאינו ראוי לפתח אהל מועד.** כגון קדשי בדק הבית שאינם ראויין לבא לפתח אהל מועד שהרי בעלי מומין הן דאמרן לעיל [ע"ב] המתפסים תמימין לבדק הבית עוכר בלא תעשה: **אוניא אם אלו ולא אוניא אם פרת חטאת.** פרה אדומה שאם שחטה בחוץ שלא כמצוותה שלא ע"ג מערכתה שיתחייב כרת וכן שעיר המשתלח אם שחטו בחוץ יתחייב כרת שהרי תמימין הן דכפרה כתיב (במדבר יט) אשר אין בה מום ושעיר מרבינן ט)(ליה) לעיל שלא יהא בו מום: **יצאו אלו.** אלמא כה) (ט) **להוציא שעיר הוא: התם.** דאל פתח אהל מועד מרבה כל התמימין הקדושין להתחייב עליהן בחוץ לה' תו למה לי ודאי להוציא הוא: **אבל הכא דאשה להוציא.** גבי בעלי מומין כתיב (ויקרא כב) ואשה לא תתנו מהם וגו' ומשמע העולה לאישים חייב עליו יא) מקדישו בעל מום משום לא תקדישו אבל שאינו עולה לאישים לא ואימעיט ליה שעיר הילכך לה' להוציא למה לי הא מיעטיה מואשה אלא ודאי לרבות (י) הוא: **שעיר דמי.** לאקדושיה: **הא אין הגורל.** אל שם קונבע אלא בדבר הראוי לשם יב) דכי מייתי ומגריל לא ידע אהי מייניהו סליק גורל של שם הלכך בעל כרחך תרוויהו בעינן תמימין וקרא למה לי: **כגון שהומם.** לאחר הגרלה וחיללו על חבירו והוא בעל מום ולהכי שחילו לקי משום דהקדישו בעל מום ולהכי נקט חילו דאי לאו דחילו על בעל מום ליכא מלקות דלא תקדישו על הנסי:

סל"ש

עובר: לא תקריבו. נמי לא צריך (ואי) [דאי] משום בל תשחטו בעל מום אתא והרי כבר נאמר למטה כדמפרש לקמן דשחיטת בעל מום מקרא אחרינא נפקא: [משום בל תקדישו. דהאי לא תקריבו מוקים ליה לקמן דהיינו לא תקדישו]: ועל הקטרת כולו ועל הקטרת מקצת. כין אם מקטירו כולו כין אם מקטירו מקצתו עובר משום בל תקטירו: אם בל תקדיש הרי כבר אמור למעלה: [לבעל מום שלא (יביא) בעל מום] אע"פ דאינו בא לה': [הא] אין הגורל קובע אלא בראוי לשם כלומר דאפילו שעיר המשתלח בעינן (הכא) [הנמ]: [והתניא קרבן הא' דכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו לתקריב קרבן (מעט) [שומע אני] אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן אם שחטו בחוץ בעלי מומין דאמרינן לקמן דאין מקדישין לבדק הבית אלא בעלי מומין ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן תמימין וראויין הן לפתח אהל מועד]: ת"ל לה': מי שמיוחדין לה': **להוציא הוא.** לה': למה לי ש"מ מאי אשים (דקאמר מדבר דמרבינן באשים) [דקא מרבי דמרצין באשים] לשם אסור בבעל מום. ושעיר המשתלח נמי מרצה [הוא] לעזאזל כאשים לשם הלכך בעינן תם: אמר רבא לא נצרכה לכתוב לה': אלא (כגון) שהומם שעיר המשתלח מאחר שהוגרל וחללו על שעיר אחר בעל מום בשלמא מעיקרא קודם שהוגרל בעינן שיהיו שניהם תמימין דלא ידענן איזה מיקבע לשם אבל הכא כשהומם מאחר שהוגרל דהא דינינן איזה מיקבע לשם אבל הכא כשהומם מאחר שהוגרל דהא דינא אימא לא לקי כי מייתי אידך בעל מום קמ"ל. ל"א שנאמר דכתיב קרא לה': אמר רב יוסף הא מני. דאיצטרך לה': לרבות חנן המצרי היא דאמר אפילו דם בכוס [שלו שעיר של שם שעדיין לא נזרק ונאבד שעיר המשתלח] או [שהומם מביא חבורו אחר לשעיר המשתלח]: ומזווג לו. לאחר שעיר המשתלח: **בלא הגרלה.** מכאן אחר שמזווג לו אבל שלא בהגרלה מי שמעת ליה דמביאו דלמא מייתי ומגריל קאמר וכיצד עושה יביא שנים ויגריל עליהם ואותו שיבא

וחי לא יחיה. מיפיה דקרא מות יומת דמיו בו יהיה (ב"מ פא.). **הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים.** כלומר למיס שפך שבעינו את מכיריו יומת כדעבד עליו דכתיב (שם). **ואשה לא תתנו מהם.** בנעלי מומין כתיב (ויקרא שם). **אלו אשים.** מה קרבן דכתיב בשחוטי חוץ לתקריב קרבן וגו' דרש ליה בת"ל על הקרבן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החוצין אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

ס"ד

כדאמרן דהאי כל אשר בו מום לא תקריבו היינו לא תקדישו: אשה אלו האשים. היינו בל תקטירו: לה' לרבות שעיר המשתלח. לה' לרבות שעיר המשתלח. בעינן (הכא) [הנמ]: [והתניא קרבן הא' דכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו לתקריב קרבן (מעט) [שומע אני] אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן אם שחטו בחוץ בעלי מומין דאמרינן לקמן דאין מקדישין לבדק הבית אלא בעלי מומין ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן תמימין וראויין הן לפתח אהל מועד]: ת"ל לה': מי שמיוחדין לה': **להוציא הוא.** לה': למה לי ש"מ מאי אשים (דקאמר מדבר דמרבינן באשים) [דקא מרבי דמרצין באשים] לשם אסור בבעל מום. ושעיר המשתלח נמי מרצה [הוא] לעזאזל כאשים לשם הלכך בעינן תם: אמר רבא לא נצרכה לכתוב לה': אלא (כגון) שהומם שעיר המשתלח מאחר שהוגרל וחללו על שעיר אחר בעל מום בשלמא מעיקרא קודם שהוגרל בעינן שיהיו שניהם תמימין דלא ידענן איזה מיקבע לשם אבל הכא כשהומם מאחר שהוגרל דהא דינא אימא לא לקי כי מייתי אידך בעל מום קמ"ל. ל"א שנאמר דכתיב קרא לה': אמר רב יוסף הא מני. דאיצטרך לה': לרבות חנן המצרי היא דאמר אפילו דם בכוס [שלו שעיר של שם שעדיין לא נזרק ונאבד שעיר המשתלח] או [שהומם מביא חבורו אחר לשעיר המשתלח]: ומזווג לו. לאחר שעיר המשתלח: **בלא הגרלה.** מכאן אחר שמזווג לו אבל שלא בהגרלה מי שמעת ליה דמביאו דלמא מייתי ומגריל קאמר וכיצד עושה יביא שנים ויגריל עליהם ואותו שיבא

מוסף רש"י

בדבר הראוי. לה' הראוי לשם (יומא סב.) ובחולין יא.) אין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם. שהרי בשעת הגורל אין יודע איזה יעלה לשם). **אפילו דם.** של שעיר המשתלח. **בכוס.** שנכנס בשחט אחר חבירו. **מביא חבירו.** מן הקדר. **ומזווג ליה.** לוה ומשלמו אני כו'. (לוה ומשלמו בעינן לשם) כדמפרש מתוך הקדיש קדנן וגו' דרש ליה בת"ל על הקדנן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן הוא חייב אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

אפילו דם. של שעיר המשתלח. **בכוס.** שנכנס בשחט אחר חבירו. **מביא חבירו.** מן הקדר. **ומזווג ליה.** לוה ומשלמו אני כו'. (לוה ומשלמו בעינן לשם) כדמפרש מתוך הקדיש קדנן וגו' דרש ליה בת"ל על הקדנן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן הוא חייב אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

מת אחד מהן. לאחר הגרלה. **לאחר הגרלה.** לאחר שנכנס בשחט אחר חבירו. **מביא חבירו.** מן הקדר. **ומזווג ליה.** לוה ומשלמו אני כו'. (לוה ומשלמו בעינן לשם) כדמפרש מתוך הקדיש קדנן וגו' דרש ליה בת"ל על הקדנן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן הוא חייב אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

מת אחד מהן. לאחר הגרלה. **לאחר הגרלה.** לאחר שנכנס בשחט אחר חבירו. **מביא חבירו.** מן הקדר. **ומזווג ליה.** לוה ומשלמו אני כו'. (לוה ומשלמו בעינן לשם) כדמפרש מתוך הקדיש קדנן וגו' דרש ליה בת"ל על הקדנן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן הוא חייב אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

וחי לא יחיה. מיפיה דקרא מות יומת דמיו בו יהיה (ב"מ פא.). **הוקשו מלוי רבית לשופכי דמים.** כלומר למיס שפך שבעינו את מכיריו יומת כדעבד עליו דכתיב (שם). **ואשה לא תתנו מהם.** בנעלי מומין כתיב (ויקרא שם). **אלו אשים.** מה קרבן דכתיב בשחוטי חוץ לתקריב קרבן וגו' דרש ליה בת"ל על הקדנן חייב ואינו חייב על השוחט חוצין בפנים. מה קרבן לא הכי אלעזר בתמורת כהנים כ) **דקתני יכול יכול השוחט חוצין בפנים יהא חייב ת"ל קרבן הוא חייב אי קרבן שומע אני אף קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' ת"ל ואל פתח אהל מועד וגו' הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו משום שוחטו חוץ שאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שוחטו חוץ אוציא אני את אלו ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהן ראויין לפתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמיוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' אמר רבא [מג] התם מעניינא דקרא [מד] ואל פתח לרבות לה' להוציא הבא ראשה להוציא לה' לרבות טעמא דכתב קרא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח [מה] הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי [מו] מכדי[מז] אין הגורל [מח]קבוע אלא בדבר הראוי [מט] אמר רב יוסף הא מני חנן[נ] המצרי היא [נא] דאמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג [נב] ליה דשמעת ליה להנן המצרי דלא הוי דיחוי [נג] דלא צריך הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל אלא אמר רב יוסף הא מני ר"ש היא דתניא[נד] מת אחד מהן מביא חבירו [נה] בלא הגרלה דברי ר"ש רבא אמר לא נצרכא [נו]כגון שהומם בו ביום [נז] וחיללו על חבירו**

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ד מהלכות מעה ומה ה"ו טוש"ע יו"ד סימן קפא סעי' כ:
נו ב מיי' פ"ח מה' מ"ל טו טוש"ע שם ס"ש סעי' ח:
נז ג מיי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל"ל וע"ש:
נח ד מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל"ו:

תורה אור השלם

1. בְּנֶשֶׁךְ נָתַן וְתַרְבִּית לָקָח וָחָי לֹא יִחְיֶה אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה מוֹת יוּמָת דָּמָיו בּוֹ יִהְיֶה: יחזקאל יח יג
2. וְאֵלֶּה תּוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כה יז
3. הַהוֹלִיד בֵּן פָּרִיץ שֹׁפֵךְ דָּם וְעֹשֶׂה אַחַת מֵאֵלֶּה: יחזקאל יח י
4. אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ: ויקרא כה לו
5. כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ לֹא יִרְצֶה לָכֶם: ויקרא כב כ
6. עִוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיי וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַיי: ויקרא כב כב
7. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיי לִפְנֵי מִשְׁכַּן יי דָּם יֶחְשַׁב לָאִישׁ ההוא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ ההוא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז ד
8. וְנִקְרַב אֶת קָרְבַּן יי אִישׁ אֲשֶׁר מְבָא כְלִי זֶהֶב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יי: במדבר לא נ

שיטה מקובצת

ט) בקראי פליגי. וא"ת ולאביי למה לי חיי יחיה לומר דלא ניתן לישבון תיפוק ליה דסבר דאי עבירי מחני י"ל דכל חד איצטריך לאשמעינן שלא נדרוש משמעו של שני. תוס': כ) למורא ניתן ולא חיבת נתתיו נמחק: ג) עיין בהשמטות בסוף המסכת: ד) סבר דמפקינן רבית קצוצה בדיינין דאמר אביי האי מאן דמסיק בחבריה ארבע זוזי בריבית כו' למלוה בבריהו גלימא שוי חמשא כי מפקינן: ה) חיבת כל נמחק: ו) תיבת אלא נמחק: ז) משום כל הקדישו חיבת כל תקריבו ל"ש ונמחק: מן) תשחטו. גליון רמז למעלה על ההקדש באמרו כל אשר בו מום לא תקריבו אמנם זה האחרון מובן בענין השחיטה יותר מן הראשון מאשר נאמר בו אלה לה' [שאין מותר] בו אלא הקרבה לה'. הרב המגילי: ח) רבא הכא מענינא דקרא התם: יא) התם ואל פתח אהל מועד לרבות: יב) המשתלח בעל מום הא: יג) דמי הא אין הגורל קובע: יד) עי' בהשמטות בסוף המסכת: טו) היא דתניא חנן המצרי אומר אפילו: טו) ומזווג ליה ומשמע ליה שלא בהגרלה וא"כ לא בענין דאוי לשם (נאף) בעל מום [דהא] לא בענין דאוי לשם ס"ד בעל מום שפיר דמי: טו) דלא הוי דיחוי דת"ק אמר לשם מת המשתלח ישפך דם ההואל ונדחה ידחה: יח) יט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כ) מה"ד בריבית קצוצה כמפליגי כו' הכי הס"ד ושריך לפ"ש ואח"כ מה"ד אבק רבית כו' ב"כ מנה הס"ד: כא) דקאי ונראה בעיני דמצינו: כב) לליישנא דשנייה ליה בשינוי כו' אלא שזה ירושלמי: כג) הקטרת האימורין לרבות: כד) השוחט קדשי בדק: כה) אלמא לה' להוציא: כו) עליו המקדישו בעל: כז) לשם כי מייתי אות ד' נמחק: כח) חטאת נראה דלכך ל"ג ליה שהדי: כט) מועד אין חייבין עליו ופריך: ל) חטאת על כן נראה מה שפרש"י דל"ג ליה: לא) פטור וביומא תניא בהדיא דקודם: לב) עי' בהשמטות בסוף המסכת:

הגהות הב"ח

(א) גב' ויהביה ליה למלוה בבוותיה בגלימא דשוי: (ב) שם מה ת"ל לא תקריבו כל תקדישו: (ג) שם מה ת"ל לא תקריבו כל תשחטו: (ד) בוף ד"ה ר"י ד"ה והשמה וכו' פליגי הס"ל ותמ"ל בתמלת ע"ב מ"ה בריבית קצוצה וכו' לא הכי ולא הכי אלא בסברא פליגי ופריך דילמא התם בקראי פליגי כו' הס"ל ותמ"ל בס"ל ד"ה אמר לא ד"ה אמר בריבית קצוצה מנה הס"ל ותמ"ל ד"ה לחיים: (ה) ד"ה בשינוי וכו' וב"ב ומציגנו למימר: (ו) ד"ה מ"ל כו' אם בלא תשחטו: (ז) ד"ה מקדיש ל"ל קודם ד"ה ה' שמום: (ח) ד"ה לרבות וכו' מקדישו הס"ל ותמ"ל מ"ה אי קרבן: (ט) ד"ה יצאו אלו אלמא לה': (י) ד"ה אכל כבא וכו' לאקדושיה הס"ל:

רבינו גרשום

דשנינן כל הני שינויי אמר לך רבא אמר לך אביי א"כ במאי פליגי פליגי [בריבית קצוצה. (תנא רבית) לאביי דאמר אי עבד מתני לא מהדר (לריבית). לרבא דאמר לעולם לא מהני מהדר (לריבית): האי מאן דמסיק בחבריה זוזי וכבר עלה הריבית שחייב לו ליתן ד' זוזי דריבית (וסגי) ויהיב [ליה] לוה למלוה [בגרוהה]: גלימא דשויא חמשה בארבעה כי מפקינן כו' אלמא אביי סבר דמפקינן מיניה. אלא אביי ורבא קא מפליגי בשנוי קונה היינו שנוי קונה דעבר אמימרא דרחמנ' דשינה [בצווייו] לאביי קונה היינו מהני לדבא לא. ל"א קא מיפלגי (בהני שינוי) [והני בשינוי] דשנינן [דאמרן] דאביי אמר מהני ומהדר לטעמיה [ורבא אמר לא מהני ומהדר לטעמיה] היינו (שינוי) נמי קונה דקאמר אלא דבהאי לישנא מפרש [טפ"]: ל"א פליגי ברבית קצוצה וכדרבי אלעזר כו'. [א"ל (רב אחא) רבא] לא (התם) [אתי] בקראי (פליגי) [פליגינן] בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה [דמיו בו למיתה ניתן ולא להשבון] היינו שמעא דאביי ורבא דסברי יוצאה בדיינין משום דכתיב קרא [וחי אחיך עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת וחי אחיך עמך] אהדר

סד"ש בשלמא מעיקרא. בעינן תמיימין משום דלא ידענא אי האי מיקבע לשם אבל הכא כיון דאינבר שם לא לקי קמ"ל: אמר מר משום רבי יוסי ברבי יהודה [ג] אף קבלת הדם מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה אמר קרא [ד]ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' [ה] [ו]זו קבלת הדם שאמר רבי יוסי בר' יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה לזריקת דמים והא נפקא ליה מעל המזבח [ז] אורחיה דקרא דמשתעי הכי ורבי יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא אין ה"נ אלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא [ח] [2]ומיד בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם [ט] שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה להאי ס"ד אמינא הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן [י]קמ"ל: ל"א רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף על קבלת הדם מאי טעמא דכתיב ומעוך וכתות וגו' לא תקריבו זו [יא] קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולרבנן נמי תיפוק להו זריקה מן על המזבח הכי נמי ואלא לא תקריבו דמעוך למאי אתא [יב] מפקינן לבמת יחיד ולרבי יוסי ברבי יהודה האי מיבעי ליה לבמת יחיד אין הכי נמי אלא תקריבו דקבלה מנא ליה מיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם ורבנן אצטריך ס"ד אמינא הואיל ובני נח אין מצווין אלא על מחוסר אבר בבמה דלהון [יג] דלמא אנן נמי נקביל מינהון קא משמע לן מכל אלה דלא מקבלינן [יד] מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו אלא בתם שנעשה בעל מום [טו] [3]ועובר דאי בעל מום מעיקרא דיקלא בעלמא הוא אמר ליה רבי חייא בר יוסף [3]שרוע וקלוט כתיב בפרשה והני בעלי מומין מעיקרא נינהו אמר ליה שמא לא שנינו אלא בתמורה [טז] דתנן [יז]חומר בתמורה [יח] מבזבח שכן קדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אמר ליה רבי יוחנן לא שמיע לך הא דאמר ר' יאני [יט] בחבורה נמנו וגמרו המקדיש בעל מום לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות ואי בתמורה נמי ששה הוויין דאיכא נמי לאו דתמורה אלא מאי בבעל מום מעיקרו אמאי [יט] לקי דיקלא בעלמא הוא אמר ליה דיקלא לאו זילא מילתא מין עצים הוא בעל מום מעיקרא זילא מילתא כיון דשביק תמים ואקדיש בעלי מומין מיחייב: לישנא אחרינא א"ל אפילו הכי בזיא מילתא דדקל ליכא במינו לא לקי לאפוקי בעל מום כיון דאיכא במינו לקי: אמר רבא השתא דאמור טעמא דבעל מום דלקי משום [טו] דבזיא [טו] מילתייהו [2]אפילו [2]למקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי [יז] תניא כוותיה דרבא

ומיד בן נכר לא תקריבו את אלה. ומ"מ למה לי מום לרבות בני נח שנודרין נדרים ונדבות כישראל (חולין דף יג:) תיפוק ליה מהאי קרא דמדקאמר לא תקריבו את אלה משמע אלה מי אתה מקריב אבל אתה מקריב אבל איפכא ליכא למיבעיא מיד בן נכר למה לי מום לרבות ליה מאים מום דהא מיעטריך בן נכר להאי דרשא דהכא לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן (לא אמרינן) אלא מום מום למה לי [ג] [4]ומיעטריך בן נכר לדרשא דתנינא אמשכן בר אברהם דאיעטריך להן פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא [ג] בפרק ואלו מנחות (מנחות עג:) מה תלמוד לומר לעולה פרט לנזירות [4]רבי עקיבא אמר עולה אין לי אלא עולה ולא שאר קרבנות: **אלא** כתם ונעשה בעל מום. דאיכא למימר הואיל מעיקרא מם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום מקדישנו ויכין [ד]דלהקרבה מצינו [למימר] דאסוקי מלעתיה דאקדישיה [4]ליקי אבל בעבל מום מעיקרו ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא ואיכא למימר דלא אסיק מלעתיה דמזי לאקרוביה לשון רש"י ויקשה להר"ר מר הימי מצינו למימר דלא אסיק מלעתיה לאקרוביה והלא התרו בו לא [ה]מתקיים בעל מום למזבח והא קבל עליו התראה ואמר על מנת כן אני עושה דבלאו הכי לא לקי לכ"ג להר"ם לפרש דלא קאי ר"ש בן לקיש אבל תקדישו אלא אבל תקריבו ואבל תזריקו וה"פ לא שנו דעובר אבל תקריבו ואבל תזריקו אלא כשהקדישו תם ונעשה בעל מום דכיון דחלה עליו קדושת מזבח קודם שהומם אסיק מלעתיה דמזי להקרבה אבל בעל מום מעיקרו קודם קדושה דיקלא בעלמא הוא דלא אסיק מלעתיה דמזי לאקרוביה: **אפילו** אקריש לדמי נסכים לקי. [ו] וה"ה מקדים לדמי עולה והא דאמר לקמן (דף יח:) המקדים נקבה לעולה ימכר ויפלו דמיו לעולה ל"ל דלקי וכן הא דתנן פרק כילד מערימין (לקמן מ:) אמר על הבהמה נמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה צריך לומר דלקי [ז]:

[ג] ס"ד אמינא בשלמא מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם אבל הכא כיון דאינבר שם לא לקי קמ"ל: אמר מר משום רבי יוסי ברבי יהודה [ד] אף קבלת הדם מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה אמר קרא [ה]ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' [ו] [6]זו קבלת הדם שאמר רבי יוסי בר' יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה לזריקת דמים והא נפקא ליה מעל המזבח [ז] אורחיה דקרא דמשתעי הכי ורבי יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא אין ה"נ אלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא [ח] [2]ומיד בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם [ט] שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה להאי ס"ד אמינא הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן [י]קמ"ל: ל"א רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף על קבלת הדם מאי טעמא דכתיב ומעוך וכתות וגו' לא תקריבו זו [יא] קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולרבנן נמי תיפוק להו זריקה מן על המזבח הכי נמי ואלא לא תקריבו דמעוך למאי אתא [יב] מפקינן לבמת יחיד ולרבי יוסי ברבי יהודה האי מיבעי ליה לבמת יחיד אין הכי נמי אלא תקריבו דקבלה מנא ליה מיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם ורבנן אצטריך ס"ד אמינא הואיל ובני נח אין מצווין אלא על מחוסר אבר בבמה דלהון [יג] דלמא אנן נמי נקביל מינהון קא משמע לן מכל אלה דלא מקבלינן [יד] מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו אלא בתם שנעשה בעל מום [טו] [3]ועובר דאי בעל מום מעיקרא דיקלא בעלמא הוא אמר ליה רבי חייא בר יוסף [3]שרוע וקלוט כתיב בפרשה והני בעלי מומין מעיקרא נינהו אמר ליה שמא לא שנינו אלא בתמורה [טז] דתנן [יז]חומר בתמורה [יח] מבזבח שכן קדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אמר ליה רבי יוחנן לא שמיע לך הא דאמר ר' יאני [יט] בחבורה נמנו וגמרו המקדיש בעל מום לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות ואי בתמורה נמי ששה הוויין דאיכא נמי לאו דתמורה אלא מאי בבעל מום מעיקרו אמאי [יט] לקי דיקלא בעלמא הוא אמר ליה דיקלא לאו זילא מילתא מין עצים הוא בעל מום מעיקרא זילא מילתא כיון דשביק תמים ואקדיש בעלי מומין מיחייב: לישנא אחרינא א"ל אפילו הכי בזיא מילתא דדקל ליכא במינו לא לקי לאפוקי בעל מום כיון דאיכא במינו לקי: אמר רבא השתא דאמור טעמא דבעל מום דלקי משום [טו] דבזיא [טו] מילתייהו [2]אפילו [2]למקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי [יז] תניא כוותיה דרבא נדבה

[ג] [ל"ל לא תקריבו זו קבלת הדם], [ד] גי' ל"ק הוא דעובר, [ה] [ומקמן מז:], [ו] [ל"ל מקדים], [ז] [מכאן מוזר לעמי יב:], [ח] [ו: ד"ה כגון], [ט] [ל"ק מ"ז], [י] [ל"ל דאיירי ממחוסר זמן והא ל"ק], [יא] [מכאן מוזר לעוניא], [יב] [נמשים הס"ד ומה"ד קמ"ל מכל ל"ק], [יג] דחזי להקרבה, [יד] [ל"ל שנתקרבנה ועי' בכורות מז.], [טו] [עיין תוס' חולין יג: ד"ה אבל מלא"ה ותוס' מנחות עב: ד"ה אבל], [טז] גי' ל"ק דגרי ר"י הגלילי וי"ע], [יז] [ל"ל דחזי להקרבה], [יח] [ל"ל שנתקרבנה ועי' בכורות מז.], [יט] גי' ל"ק תקדיש.

תורה אור השלם

1. ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליי׳ ובארצכם לא תעשו: ויקרא כב כד
2. ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם: ויקרא כב כה
3. רשור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה: ויקרא כב כג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כיבא וכו' והא דגרסי׳ הכא כרעיה נ"ב כך היה הגירסא לפני רש"י: (ב) ד"ה נמשה וכו' המיומד **להם** הס"ד: (ג) ד"ה מתקיף וכו' מהדר דקתני עובר וכו' וכיון דמצינו לאסוקי אדעתיה דלהקרבה אקדישיה לקי: (ד) ד"ה כמונן וכו' לא תקריבו בו"י דדרשינן:

שיטה מקובצת

א) דסד"א עזאזל לאו שחיטה היא קמ"ל כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא דחייבו לצוק היא שחיטתו. ומתיבה בשלמא עד תיבת אמר מר נמחק: ב) יהודה אמרי אף: ג) וגו' לא תקריבו זו קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולת"ק האי לא כו': ד) ע' בהשמטות בסוף המסכת: ה) ומיד בן נכר לא תקריבו והנה אמר לא תקריבו לה' תחילה ואם זה למה שינה הכתוב בלבד ואין זה ענין מכוון בעצמו לא היה לו לשנות ולכפול הדברים כיל כך. הרב המעילי ד"ל: ו) הדם ולת"ק האי כו' והשאר נמחק: ז) זו היא קבלת הדם כו' מעל המזבח ולת"ק האי לא תקריבו מיבעיא ליה לזריקה דמים ותיפוק ליה זריקה מעל המזבח אין הכי נמי: ח) אחא מיבעי ליה לבמת יחיד כו' יהודה הא מבעי ליה כו' אלא לא תקריבו דקבלה מנא ליה נפקא ליה מיד בן נכר לא תקריבו למה לי איצטריך: ט) דיליהון אימא אנן נמי נקביל מינהון קמ"ל דלא מכל אלה כי אנן מתקיף כו' ותיבת מקבלינן נמחק: י) ע' בהשמטות בסוף המסכת: יא) תיבת ועיבר בס"א נמחק: יב) בחמורה מבקדשים שכן קדושה חלה על: יג) בחבורה נמנו וגמרו. גליון הא דלא מייתי מברייתא דנימנו וגמרו הוי דוקא טפי כדאמר בפ"ק דשבת אחמר נזדקה מפי החבורה וכן משמע מפידש"י ד"ל: יד) לקי: עי' תוס' בכורות דף יד ע"א ד"ה כל: טו) ע' בהשמטות בסוף המסכת: טז) מילתא אפילו אקדיש ליה: יז) לקי. ס"א ועיקר הא דרבא תנאי היא דת"ר נדבה תעשה. על תיבות תניא כוותיה דרבא נרשם קו: יח) מאי והא דגרסי׳ אימור. תיבת והגרסא נמחק: יט) שעירי וגרסי׳ רבא: כ) הא כרעיה דראשון אות ד' נמחק: כא) תקריבו מיד בן: כב) ל"א בבמה חיבות לא שנא נמחק: כג) דמשמע כל בעל מום לא תקבל (בעל מום) ה"נ לדידהו במזבח: כד) מדהר דקתני עובר בה: כה) וכיון דלהקרבה מכוון ולאסוקיה כי אקדישיה לקי: כו) אקדישיה וליכא בינן ולא לקי: כז) שרוע שנשתרבבה רגליו הס"ד: כח) על תיכות ודף משנה

לקמן בפ' שני גרשם על כל חיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד דאוי לחלקו: כט) ימיד וגו' הילכך הואיל: ל) מום והתכיסה בחמורת: לא) רעוד דלא קדושה אקדישיה תיבות דהא לדמי נמחק: לב) ל. גליון ר"ל דאי מהכא הו"א דוקא דעבד קמ"ל איש איש לבתחילה ועי' תוס' מנחות (דף עג ע"ב): לג) עקיבא דפ: לד) דלהקרבה מכוון ולאסוקיה לקי: לה) לא תקדיש: לו) וכ"ש מקדיש לדמי עולה או לקרבן אחר תיבת וה"ה נמחק: לז) דלקי אליבא דרבא מיהו אליבא דרבי דאמר דאחר הנרצעת גופו לא לקי אלא א"כ הקדיש לגופו:

מוסף רש"י

על בעל מום קבוע. אלם המיר בעלת מום בתמימה אל הקדם אלה עליה קדושה תמורה כל כך אלם יפדה לא תצא לחולין (לקמן מז). (מכאן שיין לדף ו ע"א) נדבה תעשה אותו. (נעבל מום. זה קדשי בדק הבית. דלמי קדשי בדק הבית, דלמזבח לא תפשר לתקרוביה דהא כתיב לא תתנו מהם לקרבן (ויקרא ב:). משלם בשעת הבזילה. דמי עליה ומתר ולין מיבב לתחוור לו כלים דקין בשיעור (ב"ק צא:). על גזילה של אביו אינו מוסיף חומש. (בגזול (מס קד:) מפרש לה לפלוגתא דבבא מציע לשקר, אבל אקבן מחייב ליה קרא כלומרמרין המס (שם מז:). מצות מאה להפריש מן הקמה. דכתיב לא תכלה פאת שדך לקוצר (ב"ק צד סנהדרין פח:) אלא הנח לפניהם והם יקלוהו (שם). מזרחה. מתנין אם הכרי בראש ומרוח הרי גמר מלאכה למעשר (ב"ק שם) נתחייב במעשר ונגמרה מלאכתו (סנהדרין שם). מעשרו תחלה אם הכרי מכל מעשרותיו ונתן לו אם הפאה (שם) שלא להפקיר הענבי, שלקטו והשמה והפאה פטורין מן המעשר הוה הכיון לדי חיוב וחבות (שם). אלכך מעשר כל מעשרותיו מתלה ואחר כך נותן לו פאה כדי שלא יפקיר ענבי, שלוט היה נתנו קודם מירוח, אע"פ שעני מלרף נקט שמה ופאה הרבה ועשה מהן כרי פטור מן המעשר שהרי הפקר הוא, אבל עכשיו שנתמרח כיר בעל הבית נתחייב במעשר. דהכי אמרינן במסכת ברכות (מ:) נקט שמה ופאה שעשן לרוש (שם). אף מפריש מן הטעשר. פאה אם לא נתנה כנר, ואילו נ"ל מן הטעשר לא, דקניין בשינוי והרי ממון שאין לו תובעים, דעד הטמת דיסה לאו שינוי הוא, ואחכ"ל הוא כמו שהיה (שם). והשכים לשחר ובצרו. קודם שיבאו עניים לגלגו שאינו בהפקר אם היו קומטין (שם). חכה בית אינו עכמו (נדרים מד:). **חייב** בפרט ועולות בשבחה ובפאה. כמו משלם כלים (שם) אע"ג דהפקר פטור מפאה. דתנן (פאה פ"א מ"ד) כל שהוא אוכל ונשמר מייב במעשר ובפאה, אמילו הכי יש לו אלה הפקר מייב בכל הני, דמפרש טעמא דבגזל עניים (לד.) דכתיב כיס העמוד ימילא (ב"ק כח.) דאע"ג דהפקר פטור מכולם, דכתיב אלכך שדך וכרמך, מהני תעוזב ימילא דמעוכי כי אלה בוטא אלא אלי הפקר לפטור, ואע"פ שפטור מן המעשר (שם עד ובערי חולין קכד: ובריה נא ב).

רבינו גרשום

גורלו לשם יניחו ואותו שיבוא גורלו לעזאזל יביאו ומזוגנו לזה ראשון שהמר בכוס וכיון המארבן הגרלה מצריכו נמי להיות תם שאין הגורל קובע אלא בראוי לשם: הא מני. דאיצטריך לה' לרבות ר' שמעון היא דאמר יביא חבירו שלא בהגרלה דמהו דתימא כי היכי דלא בעי הגרלה תו לא ליבעי נמי תם קמ"ל: ג) ואמאי ליסליק אדעתין דלא בעי תם נהי דלא בעינן הגרלה לחבירו לזה שמביא עכשו כיון דהא אגריל עליה מעיקרא. על אותו שמת ועל אותו של שם אלא משום דלא ב) בעינן נופי דשני (דאחזי להגרלה אבו אותו) (ראוי אותו שנשאר דאי מצרכת ליה להאי שמביא הגרלה הוי) משמע הגרלה קמייתא בטילה ומיפסל נופיה דההוא דקאי דלא מה הלכך [לא] צריך תו הגרלה הא לאו הכי הוה סבר ר' שמעון רבני הגרלה. וכיון דבעי הגרלה לא מייתי בעל מום קבוע. [רכיון] דצריך הגרלה בעי למיהוי תם: אלא

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל"ו:
ם ב מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"י:
נב ג מיי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל"ב:

אמר רבא. להכי איצטריך כגון שהומם שעיר המשתלח לאחר שהוגרל וחילולו על אחר כו'. אלא אמר רבינא איצטרי' לה' לרבות ולאו להכי אתא כדקאמרת לרבות שעיר המשתלח לבעל מום אלא להכי אתא לרבות לשעיר המשתלח לאחוסר זמן דהא במאי עסקינן שהיה לו חולה מסוכן בתוך ביתו לאותו מכר שעיר המשתלח ושחטה לאמו של שעיר המשתלח ביו"כ לצורך החולה סד"א בנה שהוא לצורך עזאזל לאו [בר] שהיתה הוא ולא ליתסר מיתחוי בעזאזל משום [איסור] אותו ואת בנו לא השחטו ביום אחר קמ"ל לה: לרבות דאמור: דאמרי בבערבא. דאחייתו לצוק זו היא שחיטתו ואסור [ג]: אמר מר ר' יוסי כו' יהודה אמר אף

נדבה

[ג] נראה דרבינו גרס נגמ' דאמור דשמעת ליה לר"ש דלא כבי הגרלה וכו' אלא אמר דגם דגם וכו' ועי"ש פי' דבינו מתמי' לשלם וכו' ועי' פי' דבינו מתמי' לשלם וכו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ב"כ גירסא ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא י' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא י' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא טו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא טו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא טז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא טז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא יט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא יט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא כט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא כט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ל' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ל' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא לט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא לט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא מט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא מט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא נט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא נט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ס' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ס' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא סט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא סט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ע' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ע' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא עט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא עט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא פט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא פט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא צט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא צט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא ק' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא ק' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קי' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קי' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קטו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קטו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קטז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קטז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קיט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קיט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קכט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קכט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קל' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קל' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קלט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קלט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמב' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמב' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמג' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמג' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמד' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמד' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמה' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמה' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמו' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמו' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמז' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמז' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמח' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמח' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קמט' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קמט' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קנ' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קנ' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קנא' ו' ולמאמר ר"ש כאן גירסא קנא' ו' ולמאמר ר"ש הכא גירסא קנב' ו' ולמאמר ר"

אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות. פרש"י דהא אין לוקין דאמר אביי אין לוקין תרתי קאמר אבל חדא לקי ואלינא דמ"ד חדא מיהא לקי אלא שבכללות בשאלי פ' כל שעה (פסחים דף מא:) לשון רש"י וכן מוכח הסוגיא כו): **שאין** זבין בחייהן. ואם תאמר ואי זכין בהן בחייהן היכי מימר למאן דאמר בגמרא בתר מתכפר אזלינן ויש לומר דר"ל אף בתר מתכפר ולא לאפוקי בעלים אחי:

לא שנו אלא בזמן הזה. כז) ופ"ת דאמר פרק שור שנגח הפרה (ב"ק דף נג:) שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו אביי אמר אי מזק ומוקי לה במועד אבל שור של פסולי המוקדשין פטור אלמא לאו דעהו קרינא ביה וקאמר התם נמי דשור של הדיוט שנגח שור של פסולי המוקדשין מייב אלמא משמע דקרינא ביה דעהו ונרין לומר דקמייתא מיירי בבכור כח) דלא מלי פריק כ) ובריש"א בשאר קדשים דפריק להו בזמומן כט) והתם בזמן הזה איירי שהרי האמוראים דאיירי התם עלה לא הוו בזמן הבית ואפילו הכי קאמר התם דלאו ממונו הוא ואם כן קשה דהכא אמר דממונו הוא בזמן הזה ונרין לומר ל) דהכא אתייא כרבי יוסי הגלילי והיא דהתם כרבנן ואע"ג דבפ' קמא דב"ק (דף יב: ושם ד"ה ואם) ג) אמר (ולשנין הא כרבי יוסי (והא כרבנן) ל"ל דלפי זה לא מיתוקמא ההיא סוגיא דפרק הפרה:

[1] נדבה תעשה [אותו] [2] זה קדשי בדק הבית ואין לי אלא נדבה נדר מנין ת"ל ולנדר יכול אפי' קדשי מזבח תלמוד לומר ולנדר לא ירצה זה קדשי מזבח ואין לי אלא נדר נדבה מנין ת"ל נדבה רבי אומר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו תנא קמא [3] [א] מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אפי' אקדשיה לדמי נסכים נמי לקי ורבי סבר בהרצאת גופו [4] (נמי) לקי אבל בדמי נסכים לא לקי ש"מ ואלא אותו למה לי לכדתניא [5] נדבה תעשה אותו אותו [6] תעשה נדבה ואי אתה עושה תמים נדבה לבדק הבית [7] מיכן אמרו [8] המקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה ומנין אף בלא תעשה שנאמר [9] וידבר ה' אל משה לאמר לימד על הפרשה [10] שהיא בלאו דברי ר' יהודה א"ל [11] רבי לבר קפרא [12] מאי משמע א"ל דכתיב לאמר [13] לא נאמר בדברים בי [14] [15] רבי אמרי ([16] לא) אמור איתמר המעלה [17] אברי בעלי מומין לגבי מזבח [18] אמר [19] רבא [20] עובר משום בל תקטירו כולו [21] ומשום בל תקטירו מקצתו [22] ([23] אמר אביי) [24] אין לוקין על לאו שבכללות מיתיבי [25] המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות תיובתא דאביי אמר [1] אביי בגברי קתני אי בגברי עוברין מיבעי ליה אלא פשיטא בחד גברא ותיובתא דאביי אמר [2] אביי [3] אפיק [4] הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם קבלת דם לר' יוסי ברבי יהודה אית ליה לתנא קמא לית ליה קשיא ל"א והא מרסיפא רבי יוסי בר' יהודה היא רישא רבנן תיובתא דאביי תיובתא. **מתני'** הכהנים ממירין [5] בשלהן וישראל ממירין בשלהן [6] אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין בבכור אמר לו ר' עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירין [7] בו אף בכור אין ממירין בו אמר רבי יוחנן בן נורי מה [8] לו אם אינו ממיר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בו בחייו אמר לו רבי עקיבא והלא כבר [9] נאמר [10] והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים אף תמורה בבית הבעלים [11]: **גמ'** תנן התם [12] בכור מוכרין אותו תם חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו [13] האשה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן [14] הזה הואיל ואית ליה לכהן זכייה בגוויה [15] (הואיל ויש לכהן שותפות בו) אבל בזמן שבית המקדש קיים ביון דתם להקרבה הוא דקאי [16] אין מוכרין אותו תמים חי איתיביה רבא לרב נחמן מוכרין אותו תמים חי חי אין שחוט לא אימת אילימא בזמן הזה מי איכא תם שחוט אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים וקתני [17] נמי מוכרין אותו תמים חי (אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה) לא לעולם בזמן הזה [18] מי קתני מוכרין אותו תמים חי אין שחוט לא הא גופא אתא לאשמועינן [19] דבזמן הזה נמי מוכרין אותו תמים חי איתיביה

[1] נדבה תעשה [אותו] [2] זה קדשי בדק הבית ואין לי אלא נדבה נדר מנין ת"ל ולנדר יכול אפי' קדשי מזבח תלמוד לומר ולנדר לא ירצה זה קדשי מזבח ואין לי אלא נדר נדר נדבה מנין ת"ל נדבה רבי אומר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו תנא קמא [3] [א] מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אפי' אקדשיה לדמי נסכים נמי לקי ורבי סבר בהרצאת גופו [4] (נמי) לקי אבל בדמי נסכים לא לקי ש"מ ואלא אותו למה לי לכדתניא [5] נדבה תעשה אותו אותו [6] תעשה נדבה ואי אתה עושה תמים נדבה לבדק הבית [7] מיכן אמרו [8] המקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה ומנין אף בלא תעשה שנאמר [9] וידבר ה' אל משה לאמר לימד על הפרשה [10] שהיא בלאו דברי ר' יהודה א"ל [11] רבי לבר קפרא [12] מאי משמע א"ל דכתיב לאמר [13] לא נאמר בדברים בי [14] [15] רבי אמרי ([16] לא) אמור איתמר המעלה [17] אברי בעלי מומין לגבי מזבח [18] אמר [19] רבא [20] עובר משום בל תקטירו כולו [21] ומשום בל תקטירו מקצתו [22] ([23] אמר אביי) [24] אין לוקין על לאו שבכללות מיתיבי [25] המקדיש בעלי מומין לגבי מזבח עובר

[1] אביי בגברי קתני אי בגברי עוברין מיבעי ליה אלא פשיטא בחד גברא ותיובתא דאביי אמר [2] אביי [3] אפיק [4] הקטרת מקצתו ועייל קבלת הדם קבלת דם לר' יוסי ברבי יהודה אית ליה לתנא קמא לית ליה קשיא ל"א והא מרסיפא רבי יוסי בר' יהודה היא רישא רבנן תיובתא דאביי תיובתא. **מתני'** הכהנים ממירין [5] בשלהן וישראל ממירין בשלהן [6] אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בבכור אמר רבי יוחנן בן נורי מפני מה אין ממירין בבכור אמר לו ר' עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן ובכור מתנה לכהן מה חטאת ואשם אין ממירין [7] בו אף בכור אין ממירין בו אמר רבי יוחנן בן נורי מה [8] לו אם אינו ממיר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהן תאמר בבכור שזכין בו בחייו אמר לו רבי עקיבא והלא כבר [9] נאמר [10] והיה הוא ותמורתו יהיה קודש היכן קדושה חלה עליו בבית הבעלים אף תמורה בבית הבעלים [11]: **גמ'** תנן התם [12] בכור מוכרין אותו תם חי ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו [13] האשה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן [14] הזה הואיל ואית ליה לכהן זכייה בגוויה [15] (הואיל ויש לכהן שותפות בו) אבל בזמן שבית המקדש קיים ביון דתם להקרבה הוא דקאי [16] אין מוכרין אותו תמים חי איתיביה רבא לרב נחמן מוכרין אותו תמים חי חי אין שחוט לא אימת אילימא בזמן הזה מי איכא תם שחוט אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים וקתני [17] נמי מוכרין אותו תמים חי (אלמא אית ליה לכהן זכייה בגוויה) לא לעולם בזמן הזה [18] מי קתני מוכרין אותו תמים חי אין שחוט לא הא גופא אתא לאשמועינן [19] דבזמן הזה נמי מוכרין אותו תמים חי איתיביה

לנפקא מלא תקריבו דמיד בן נכר (ויקרא כב:) וקפריך **קבלת הדם לגבי קמא ליה ליה.** וקמשיב ה': **רישא רבנן.** כלומר רישא רבנן היא דלא מחייבי אקבלת הדם ואפילו הכי קא משיב ה' וקשיא לאמיי: **מתני' הכהנים ממירים בשלהן.** קרבנות שהפרים הכהן [ד] לעצמו אם אינו עושה תמורה על ידו דהא אין לו חלק בו אלא משעת הקטרת אימורין ואילך וזכה [ה] בבשר ואמר בברייתא בהאי פירקא [עו.] אין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו: **ולא בבכור.** שנתן לו ישראל ונעשה מפרש הכא במשנה גופה: **מפני מה אין.** הכהנים ממירין בבכור והלא כולו שלהן הוא ומחיים הוא נותנו לו ואין הישראל מתכפר בו: **כשם שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם.** דהא ודאי פשיטא לן דאינו זוכה בהן אלא מהקטרת אימורין ואילך: **מה לי אינו ממיר בחטאת ואשם.** כלומר דין הוא שאין הכהנים ממירין בחטאת ואשם כו': **הוא ותמורתו.** מקום התמורה להקדש עצמו היכן קדושה חלה על ההקדש בבית הבעלים אף תמורה לא תחול אלא בבית הבעלים אבל בבית הכהן אין כהן ממיר בבכור אבל ישראל אם ממיר בו נתפס בקדושה שהרי בהשותו חלה קדושה על הבכור: **גמ' מוכרין אותו תמים חי.** הטעם משמע בין בזמן המקדש בין בזמן הזה והכי משמע אם בית המקדש קיים מוכרין אותו בהן לכהן מי ואותו כהן יקריבנו אבל שחוט לא בזמן קדשים הוא דאלו אורח מרעא לעשות שחוטה בדבר שקרב ממנו למזבח ומי בזמן הזה הוא מוכרין אותו תמים מי בין כהן לכהן בין [ה] כהן לישראל והלוקח יתמיד עד שיפול בו מום ויאכלנו דבכור [ו] בזמן הזה משגפל בו מום אין בו אלא איסור גזל שגזל את הכהן ואם מכרו כהן לו נתנו לו מותר לאוכלו וכדאמרינן בבכורות [בפ' כל פסולי המוקדשין] (דף לב:) גבי בכור בעל מום [ז] (כל פסולי המוקדשין) ב"ה מתירין ואפי' עובד כוכבים מותר לאכול הימנו אבל בתם שחוט בזמן הזה ליכא: **ומקדש בו.** כהן את האשה דממוניה הוא: **לא שנו.** דכהן יכול למוכרו מי: **אלא בזמן הזה.** דלא קאי להקרבה: **ואית לכהן זכייה בגויה.** מחייב דבזמן הזה נמי הוו הבכורות לכהנים: **אין מוכרין אותו תמים חי.** דלית לכהן זכייה בגויה אלא מהקטרת אימורין ואילך: **מי איכא תם שחוט.** הא הוי קדשים בחוץ: **מי קתני שחוט לא.** דמשמע מינה דלאו בזמן הזה דבזמן הזה ליכא תם שחוט: **הא גופא קמ"ל.** כלומר מאי דקתני בברייתא (ד) גופה אינטריך לאשמועינן דמוכרין אותו תמים חי ד"ל דלית בהו זכייה עד שיפול בו מום ואלא מטום דתידוק מינה שחוט לא דהא בזמן הזה קמיירי ובזמן הזה ליכא תם שחוט:

בבכור

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ה מהל' ערכין הל"ז:
ז ב מיי' פ"ל מה' איסורי מזבח הל"ד וע"ש:
ז ג מיי' פ"ט מהל' מעילה הל"ט:
ז ד מיי' פ"ל מה' איסורי מזבח הל"ב:
ז ה מיי' פ"ל מה' איסורי מזבח הל"ד ע"ש כ"מ:
ז ו מיי' פ"ל מה' איסורי מזבח הל"ה:
ז ז מיי' פ"ל מהל' בכורות הלכה ג [טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ו]:
ז ח מיי' פ"ל מהל' בכורות הלכה ח:

תורה אור השלם

א. ושור ושה שדגיע וקלוט ורבה תעשה אתו ולנדר לא יצדה: ויקרא כב כז
ב. וידבר יי אל משה לאמר: ויקרא כב יז
ג. לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב בע"ע או רע בטוב ואם המר איר בהמה בבהמה והיה הוא תמורתו יהיה קדש: ויקרא כז י

מוסף רש"י

[1] נאמר וידבר ה' וגו'. בתחלת פרשת צו: (פסחים מב:) לא נאמר בדברים. טוטיקון לאמר (ס"ב, ובגי' דרש [נמ"ש]). לאו אמור. שור לסם עיש לאיסור לא בדברים (ס"ב). המקדיש בעלי מומין. [2] קעיין מזן לעולה (לעיל ז:). [3] נדרין אותו תם חי. בזמן הזה [4] כהנים מוכרים אותו לכהן ולוקח [5] מן נגד שיפול בו מום ויאכלנו, [6] ל' ממרים שחוט לא לאין לו תקנה [7] ל' קניה לאסור בהנאה, [8] קדשים הקטנים בחוץ הוא (ב"ק [9]), ומקדשין בו. לכהנים, את [10] ראשה. דממונן הוא, דבעלי מל [11] ובר הייגו כהן, דמשעלה הבכור [12] הוא (שם). לא שנו. דבכור [13] הוי ממון נעלים כשהוא תם (שם).

רבינו גרשום

[1] שים שקדם מום קבוע ל קדשי יוצאין לחולין לינגו [2] ר' עכד ושבא בהקדיש בעל מום [3] מרה לתני (ברייתא): אפילו [4] ר' בדא מלוקה. דמקדיש בעל [5] מעיקרו (מאוס טפי מהקדיש) [6] ל דמקדיש דקל לא הוי ביזוי [7] ד קל ליכא למינו מובחר ממנו [8] ל בעל מום מעיקרא כיון [9] יבא במינו דאי מקדיש בעל [10] לקי (אפי' מקדיש ליה לדמי נס [11] ים שביבאי בדמיו נסכים לקין). [12] לא איתו למ"ל) כיון דקא [13] שה הכי נדבה ולנדר ביחר [14] לא אותו למאי אתיא לכדתניא [15] ר' עובר בעשה. דלאו הבא [16] ל עשה עשה: אברי בעלי [17] מי ין. אימורין לוקה משום [18] ר' זרת מקצתו מחד לאו נפקא [19] מי ז חתנו: בגברי קתני. אם הם [20] חב שה אחד מקדיש ואחד שוחט [21] ר מקטיר לוקה כל אחד: [22] מ"ני' הכהנים ממירין בקרבן [23] שי ן. וישראל ממירין בשלהן: [24] אי הכהנים ממירין לא בחטאת [25] ל באשם של ישראל: היה הוא [26] ור ותרו יהיה קדש הייגו קדושה [27] מע ת בעלים הילכך אין ממירין: [28] נב (בכור מוכרין אותו. הכהנים [29] חב ם חי ובעל מום חי ושחוט [30] ומ רש בו את האשה דממונן הוי: [31] הו ל ראית ליה לכהן זכיה [32] בג ה. דכיון דאין מזבח הוי כולו [33] דכ ן: אי בזמן הזה מי איכא תם [34] שר ט. הא אין שוחטין את הבכור [35] בזו ' הזה אלא במומו כדתנן [36] בב ריית מעשה בזכר של בחלים [37] זכי רכר: לא לעולם בזמן הזה. [38] דר ' קשיא לך מי איכא תם שחוט [39] מי קתני בפירוש בברייתא אבל [40] חב שחוט לא לא תני הכי אלא [41] הוא גופא קמ"ל. דמוכרין אותו [42] תמים חי ובזמן הזה:

מסורת הש"ס

[1] (לעיל ו.), [2] (לעיל ו.), [3] (פסחים מב.), [4] (לעיל ו.), [5] (פסחים מב.), [6] (לעיל כב.), [7] (ל"ל לאמר לאו אמור כך איתא בפסחים מב.), [8] (ל"ל מהלי איסורי מזבח הל"ד הגי' מהלי איסורי מזבח הל"ד ע"ש כ"מ), [9] (ל"ל אביי אמרן), [10] (מנחות מח: פסחים כד. מל: נדר לח: ל"מ קנו: כריתות ד. ה. סנהדרין מב.), [11] (לעיל ו.; תוספתא פ"ל ה"ו תוספתא דתמורה פ"ד ה"ג), [12] (ל"ל לין), [13] (מעשר שני פ"ל מ"א ב"ק יב.; (בכורות לה.), [14] (ויקרא כב), [15] (שם), [16] (שם), [17] (שבת לב. [18] (ל"ל בתשבחות), [19] (ל"ל בתשבחות), [20] (מגילה ד. ה. סנהדרין מב.), [21] (לעיל ו.; תוספתא פ"ל ה"ו תוספתא דתמורה פ"ד ה"ג), [22] (ל"ל לין), [23] (מעשר שני פ"ל מ"א ב"ק יב.; (בכורות לה.), [24] (ויקרא כב), [25] (שם), [26] (שם), [27] (שבת לב. [28] (ל"ל בתשבחות), [29] (ל"ל לין), [30] (מעשר שני פ"ל מ"א ב"ק יב.; (בכורות לה.), [31] (ויקרא כב), [32] (שם), [33] (שבת לב. [34] (ל"ל בתשבחות), [35] (ל"ל לין), [36] (מעשר שני פ"ל מ"א ב"ק יב.; (בכורות לה.), [37] (ויקרא כב), [38] (שם), [39] (שבת לב. [40] (ל"ל בתשבחות), [41] (ל"ל לין), [42] (מעשר שני פ"ל מ"א ב"ק יב.; (בכורות לה.),

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר מאי לאו תני אמיץ (הקטרת מקלתו) תמ"מ וע"כ נ' כ"ש"י הדא מיניהו: (ב) רש"י ד"ה לא נאמר וכו' בהתיא פרשה אלא אמור בלאו הכי (אמור) [אמר] הקב"ה הם"ד ואח"כ מ"ה לאו אמור אמיר להם לישראל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מאי לאו כו'. ונלא"ה ל"ל כן דקאמר יכול אפי' והאיך אפשר לומר כן והא כתיב לא תקריבו אלא דקאי אלמעי דבהכי משמעי בקדשי ד"ה ר' אומר כו' ול"ל קרא וכי אתי לנדר דקאי כל מקדישו אפי' בא לנדר: [ב] שם אמר אביי. ל"ל אביי אמר: [ג] שם אפיק הקטרת מקצתו. נ' רש"י אפיק מדא מעייליה [ד] רש"י ד"ה וקנעי כו' וי"ל מאי אלא וכ"ש דכיון דדרשינן נדבה ונלנדר שניהם לא יילה לא שייך אותו: [ה] ד"ה מוכרין. כהן לישראל הוא כרב אבי אבי לקמן: [ו] בא"י בזמן הזה. ל"ב:

שיטה מקובצת

א) קמא אלא לאו היינו מאי נמחק: ב) גופו הוא דלקי אבל: ג) אותו אתה מקדיש לבדק הבית ואי אתה מקדיש תמימים לבדק הבית: ד) הפרשה כולה שהיא: ה) קפרא. נ"א אסברא לך לאמר לא נאמר בדב"ר כ"א לא יאמרו דב"ר יהיא היא: ו) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ז) כי רב אמרי: ח) מוכח רבא אמר עובר: ט) כולו ומשום בל תקטירו מקצתו אביי אמר אין: י) אמר רב כהנא בגברי תיבת אביי נמחק: יא) אמר לך אביי אפיק חדא מינייהו ועייל: יב) ממירין את שלהן ישראל ממירין את שלהן: יג) ממירין בהן אף בכור כו' אמר לו ר' יוחנן בן נורי מה לי: יד) בכור. גליון עי' הוס' מנחות דף צג. טו) עי' בהשמטות בסוף המסכ': טו) כו' את האשה: יז) בגוויה ס"א הואיל ויש לכהן שותפות בו: יח) דקאי ל"א הואיל ואין לכהן זכיה בגוויה ל"א הואיל ואין לכהן שותפות בו: יט) תיבת נמי נמחק: כ) הזה ומי קתני: כא) לאשמועינן דבכור מוכרין אותו תמים חי. גליון אבל שחוט לא דאי בפנים קדוש הוא ובזיון למכור קדשים ואי בחוץ שחוט חוץ אסור בהנאה. תוס': כב) תיבת נמי נמחק: כג) חדא לקי ואליבא תיבת איבא נמחק: כד) הכהן להקריב לעצמו: כה) מום כפ' כל: כו) הסוגיא דקאמר בסמוך אפיק הקטרה מקצתו ועייל קבלת הדם ואי לא לקי כלל אכתי בצריך ליה חדא: כז) הזה כשמע דבכיר בזמן הזה ממון בעלים הוא ואי"ת: כח) בבכור שור דלא: כט) בזמומן וכן פי' רב יהודאי גאון: ל) עי' בהשמטות בסוף המסכת:

בכבור נאמר לא תפדה. פדיון אין לו שיכנס הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין: **אבל נמכר הוא.** כד) ונאכל בקדושה וחז הוא קדושה שלא שחטנו בחיטלין ולא יקלנו בגיטרא: **אימא סיפא.** דקרא דלא תפדה: **רישא.** דקרא בבעל מום לגבי דייקינן ונמכר הוא וסופיה דכתיב ואת דמם תזרוק בתם: **כולד שפפה.** כה) ואין יודע מי זה כהן ומי זה עבד: **משחררין זה את זה.** כל אחד ואחד כותב אם אני הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל: **ושניהם אוכלין בתרומה.** כל זמן שלא שחררו זה את זה העבד הכהן נמי אכיל בתרומה: **ואולקין חלק אחד על הגורן.** כלומר כשניהן ביחד ונתנין להן תרומה בנית הגרנות אבל לאחד מהן אין מו) חולקין עד שיבוא חבירו דשמא זה הוא העבד. וסבירא ליה לאלי תנא דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דילמא אתי לאסקויה ליוחסין: **וכוכרן.** מו) של הני תערובות אם נולד בכור בהמה בעדרן ירעה כו' כדמפרש: **מאי שנא דידן מדידהו דידן נמי.** אין לו תקנה עד שיומם. והשתא מאן דקא מוחיב לא אסיק לדעתיה סיפא דקתני יאכל במומו בבעלים ואילו דידן הוה יהבינן ליה לכהן במומו ורב נחמן משני לה הכי במסקנא דמילתא: **אלא לאו בזמן המקדש.** ודידן הוה יהבינן לכהן לאקרוביה ואילו דידהו כה) זמי להו אע"ג דכהן נמי חייבת בהמתו בבכורה כדאמרינן בע) בבכורות בפרק שני במשנה (דף יג.) לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור הני ירעו מעשר לו) דבשאר בכורות הוא עלמא מעכב אם עבד כהן אני הרי מותר בתרומה: ונטלין חלק אחד על הגורן דאחד הוי כהן לחודי. והני עלה דההוא בכורות של אלו הערובות אינן ראשאי לבוכרן דאין ראשאי לבכור בכור אלא בהן ודאי אלא ירעו עד שיסתאבו ואכלו במומן לבעלים ראע"ג דאחד מינייהו לא הוי כהן מצי למיכליה דהא לא אסור בכור למיכליה במומו דישראל ולא כהן דעלמי מצי לביפקיה מדידהו דכי אחד ואחד מצי אמר ליה איתיי ראיה דלאי כהן אנא דשקליה: אי בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו. כלומר הא כל בכורות דבעולי אלא נמי מומין בעינן דלא מתאכלי אלא במומיהן: אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים מיירי דאי אמרת בשלמא דבכורות דעולם דבהמים נמצין אית לכהן ובגיה בגיה דמצי מזכין ליה שפיר היינו דאיכא בין בהנים ודאין דידן דהני חבירותיה דידהו דאינהו לא מצי מזכין לכבר ידיה אלא ירעו עד שיסתאב אלא אי אמרת דבהמים ליה לה: ובגיה בגיה דמצי מזכין ליה דידהו אלא דמזמנה כל שכן הני דספקות ניתבי דלית להו זכיה בגיה כלל כלל וליתי גזבר לישקליה ולקרביה למזבח: לעולם בזמן הזה (ועסקי יהאן) דאברת דידן בני בני מומין איכא בין דידן לדידהו דבכורות דידן

הבינן לכהן אבל אינהו [מצין] מדחי לכהן. בלישנא אחרינא כפ"ש שפי: [בהמתה דכתיב בעיר הנדחה דכתיב אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה פרט לבהמה בכור והמעשר שיש לו שיש לגבוה חלק בהם]: אם בבכור בעל מום. היינו בהמתה דפסול חלק של גבוה למזבח [ואי אמרת ליה לכהן זכייה בגיה ולא מצי מזכין ליה משום חלק של גבוה]: למה לי בהמתה. למעוטי לבכור ומעשר חיפוק לי בכור ומעשר נמי כשלמה ולא שלל שמים. אלא מדאינטריך בהמתה לבכור ש"מ דאית ליה זכייה בגיה הכי קאמר בהמתה המיוחד לה שאין בה לגבוה כלום ושרשאי פרט לבהמתה בכור וקשיא לרב נחמן: לעולם בבעל מום. ורקא קשיא לך הייבנו בהמתה מי שנאכל בחורת בהמתה. בחולין ושרשה יצא בכיר ומעשר כדתנן כו': לרבות קדשים קלים שהן ממונן. שיש כהן לגבוה ולעמיתו ומביא עליהן קרבן אשם מעילה: בי עיאי אומר לרבות שלכים. מאי ממעט בן עזאי ממעט מעשר האיל ראינו נמכר לא חשיב ממינו: אבא יוסי בן דוסאי אומר. לא ריבה בן עזאי אלא בכור כלבד הואיל ונמכר חמים חי הוי ממיני [והא מפיריש בבבא קמא בפרק ראשון]:

בכבור נאמר לא תפדה. אן בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה וגו', ומשמע בעלים אין פודין אותו (בכורות לא.) אלין הבעלים יכולין לפדותו ולגבות בו מהבא חולין, כגון נחה ובעזרה (לעיל ה:) פדיון הוא דליה ליה לדיפוק קדושת בכור לחיטין ולשקול בלימה (בכ"ק יג.) **ונמכר הוא.** לאחרים משיבא ליד כהן (בכורות שם) שאם נפל בו מום יכול לאוכלו (לכהן) בתורת בכור, דלכהי כתיב לא תפדה לאחמוינן דבמכירה קרי (לעיל ה:) נמכר הוא מי ליקוח יאכלנו בקדושתו בשומם, אם הבית קיים יקריבנו (ב"ק שם). **ותולקין חלק אחד** על הגורן. ביתמות (כתו:) ומפרשים אלו בתרומה לא תפדה ובמעשר נאמר לא תפדה ובמעשר נאמר אלא מ"ש רבי עמרם, דלמא אתי למיתר כהן הוא ומתקרי ליה ובשמתא דאתי לאקרויה לכהן דבכור הוא ולא נחה רבי', דאילו הכי לא מלי למיכתב לא תפדה ונמכרים יהיה לך כמזה הנעשה, ונמכרים פרק על כמה (כמ.). הילכך ידעה עד שיסתאבו: ומותר בשחיטה מדמיה ואכלוהו הם. דבכור בעל מום אין בו מעשה זבח אלא אלא מעשה גזל דמתמות כהיום, ובכל גזל ליכא דמעילה מחבירו אע"ג דהלילה (בחולין צו.) **פרט לבהמה בכור ומעשר שבה.** אלא הוא בה בכורות לא מעשר בהמה שהוא בא יראל ומנלו דומו קרב. לן מחבירמן אותו עמה, דלא מיקרי בהמה (שהדרין כ"ב:). **היינו בהמתה.** שאין בהם מלק לגבוה אלא נאכלין לבעלים. אמתי אין מחבירמן אותן עמה (שם). **כל פסולי המוקדשין.** קדשים שנפל בהן מום (בכורות לא.) כל קדשים בעלי מומים שנפלו בהמתן. אף על פי שבעיין מקלת קדושה עליהן, שלקבן הכמוה בגיזה ובגיזה. כדאמרינן מזמנה ולא נחה ומי', אפילו הכי מהגנון מעשה חולין בהן כזו (בכורות לא.) נמכרין **באיטליז.** בשוק

אימא סיפא את דמם תזרוק על המזבח. אסיפא דקרא קאמר: **בבכור** נאמר לא תפדה. דלעולם הוא בקדושתו לענין דאינו נמכר בחיטלין ואין נאכל בגיטרא: **ורבמאי אילימא בבעל** מום הייבנו בהמתה. ואם תאמר לימא דאתיא דכתבנן דאמרי דלאו ממוניה הוא מא) וי"ל דעיקר הקומיא אינה אלא ממעשר דלכ"ע בעל מום ממוניה הוא. הרמ"ה:

אילימא בזמן הזה **והא דומיא** דשלמים קתני. ובפ"ק דנ"ק (דף יב:) פרש"י דבזמן בית המקדש אחרי דהא קרא בזמן הפקדון אחרי בזמן בית המקדש הוא דמחייבין ליה אם נגרמה דמים"ה נקט הכא דומיא דשלמים ולא רצה לומר כדפרש"י בנ"ק (שם) מפוש דבלאו הכי צריך לומר דומיא דשלמים כדי להוכיח דבמה אחרי ולא בבעל מום כדאמרינן בסמוך:

אילימא בזמן הזה **והא דומיא** דשלמים קתני. ובפ"ק דנ"ק (דף יב:) פרש"י דבזמן בית המקדש אחרי דהא קרא בזמן הפקדון אחרי בזמן בית המקדש הוא דמחייבין ליה אם נגרמה דמים"ה נקט הכא דומיא דשלמים ולא רצה לומר כדפרש"י בנ"ק (שם) מפוש דבלאו הכי צריך לומר דומיא דשלמים כדי להוכיח דבמה אחרי ולא בבעל מום כדאמרינן בסמוך:

איתיביה מ) בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא במאי עסקינן אילימא בזמן הזה אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח בזמן הזה מי איכא מזבח אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי מ) אילימא בבעל מום אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר מ) מי חזי להקרבה אלא מ) לאו בתם וקתני נמכר הוא (אלמא אית ד) להו לכהן זכייה בגויה) מידי איריא רישא בבעל מום סיפא בתם: מתיב רב משרשיא מ) כהנות שנתערבה ולדה בולד שפחתה מ) (א) הגדילו התערובות מ) משחררין זה את זה ושניהם אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד מ) על הגורן בכורן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן מ) במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו דידן נמי מומין בעינן אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים אי אמרת בשלמא אית מ) להו לכהן זכייה בגוויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה מ) ליתי גזבר ולישקלא לעולם בזמן הזה ודקא קשיא לך מאי שנא דידן מ) ומאי שנא דידהו אנן יהבינן ליה לכהן במומייהו אינהו כיון דאיכא בהו מקצת מ) כהן מפקע ליה לכהנים: ל"א (מ) יב) בזמן הזה מאי איריא בכורות דהלין ספיקות אפילו דידן נמי ירעו אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ואי בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסואבין וקיימין אלא פשיטא בתמין יג) (מ) והכי הוא דלא מזבני) (מ) ודאי לעולם בזמן הזה מאי קשיא לך אפי' דילן נמי ירעו יד) לא מצינו מדחית ליה לכהן דלא אית כאן ספק כהונה הני ספיקות מדחו לכהן כל חד וחד א"ל לכהן מו) דאנא כהן ואנא כהן: מיתיבי מ) ר"ש אומר 2 בהמתה 2 פרט להמת בכור ומעשר שבה 3 שלילה פרט לכסף מו) מעשר שני שבה במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מי איכא עיר הנדחת והתנן מ) אין עושין עיר הנדחת אלא בב"ד של שבעים ואחד אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי אי נימא בבעל מום מ) היינו בהמתה אלא פשיטא בתם ואי אמרת בשלמא אית ליה זכייה בגוויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה למה לי מ) מבהמה מ) תיפוק ליה משלילה ולא שלל שמים לעולם בבעל מום ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה מ) יצאו בכור ומעשר מ) שאינו בכלל בהמתה דתנן מ) כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז מ) (ונשחטין באיטליז) ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים מ) מיתיבי מ) 4 ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות שלמים אבא יוסי בן דוסאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד מ) במאי עסקינן אילימא בזמן הזה הא דומיא דשלמים קתני אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי עסקינן אילימא דומיא דשלמים קתני אלא לאו בתם וש"מ אית ליה לכהן זכייה בגוויה מ) שפיר. משום הכי יש נידון בו אמר

ולומר שמא כהן אני וזכיתי בו תחילה ולא אתנו לכהן ואמתין עד שאוכל לאוכלו: **אלא אי אמרת ליה ליה.** לכהן זכייה בבכור מחייב אמאי שבקינן ליה לאפקועיה ממזמנה ליתי גזבר ולשקליה ולתיבה לכהן מעלית דהא אין בו זכייה אלא ממזמנה ואילך אלא ודאי אית ליה לכ) זכייה מחייב בבכור מה דהא ודאי בתם קמיירי דקתני ירעו עד שיסתאבו: **לעולם בזמן הזה.** ומשום הכי יעבה דלא מזי לאקרבה וזבה בו מחייב לג) ודיין יהבינן לבו לכהנים בבמומייהו דאע"ג דהומם ומותר לזרים מיהו איסור גזל איכא אבל הכי תערובות ליכא איסור גזל דכל חד אומר אני כהן וזוכה אני בו וממון המוטל בספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראייה: **בהמתה.** גבי עיר הנדחת כתיב (דברים יג) ואת בהמתה לפי חרב. בהמתה משמע בהמה דיבה שאין לגבוה חלק בה: **פרט לכסף מעשר שני שבה.** ואינה דמ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא [קדושין נד.]: **אין עושין עיר הנדחת כו'.** כפ"ק דסנהדרין (מח.) מפרש טעמא: **היינו בהמתה.** דכתיב אומר את המעשר ואין לגבוה חלק בהן: **שפיר.** משום הכי אינטריך קרא למעוטיה דלא נד) נפיק משלה (דברים יג) ולא שלל שמים מ) דהאי לאו שלל שמים הוא דזכה כהן בגוויה. ל"א אלא פשיטא בתם [ד] והא מתעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא ומיפרשא נמי לישנא קמא דמדאינטריך למכתב בהמתה ולא נפקא ליה מהשלה שמע מינה אית ליה לכהן זכייה בגויה מחייב: **ורבות קדשים קלים.** אשם הפקיד שלמים לו בכור לו מעשר אבל חבירו וכפר ונשבע והוזה משלם קרן וחומש וקרבן שבועת הפקדון לפי שהם ממונו וקרינא ביה וכחש בעמיתו (ויקרא ה): **בן עזאי אומר לרבות שלמים.** קאתי דידהו הן ממונו אבל מעשר לא דאיהו לאו ממונו הוא לה) ולא יכול למוכרו חי ולא שמוט לא תם ולא בעל מום והכי מפרש בפרק אחרונה אבות מזיקין [ב"ק יג.]: **לא אמר בן עזאי אלא בבכור.** שהפקיד לו) [כהן בכורו] אבל אחר וכפר ונשבע מ) (והוזה) אבל מעשר לו) לא היה ממונו האוכל ואחילא עלייהו קרושה שהעונין ממיכה ותנוסה חזה וזוק ומעשר נמי לא הוה ואינו יכול למוכרו והכי מפרש בפרק קמא דמזיקין (ב"ק דף יב:): **הא דומיא דשלמים קמני.** ושלמים ודאי שלמים תמימים הם דבשלמא בבכור גבי כהן איכא לפלוגי בין תם לבעל מום משום דתם איכא למימר לא זכי ביה כהן אלא משלמן גבוה לו) זכי הלכך לא שנא בעלי מומין ממיים זכי בהו: **אלא לאו בתם.** וקא מיחייב לכופר מ) [ובבכור קרבן שבועה אלמא ממונא דכהן הוא מ] [ד"ה] (ובבכור):

(ג) מחיים הס"ד ומה"ד אנן יהבינן להו כו': (ד) דלא נפקא משלה: (ה) הוא דלא יכול אות ר' נחמן: (ו) שתפקיד כהן בבכורו: (ז) שלמים לאו ממונו הוא הואיל ואחילא עלייהו קרושה כל קך שפעונין: (ח) אם בבכור בעל מום. היינו בהמתה דפסול חלק של גבוה למזבח [ואי אמרת ליה לכהי זכייה בגויה ולא מצי מזכין ליה משום חלק של גבוה]: למה לי בהמתה. למעוטי לבכור ומעשר חיפוק לי בכור ומעשר נמי כשלמה ולא שלל שמים. אלא מדאינטריך בהמתה לבכור ש"מ דאית ליה זכייה בגויה הכי קאמר בהמתה המיוחד לה שאין בה לגבוה כלום ושרשאי פרט לבהמתה בכור וקשיא לרב נחמן: לעולם בבעל מום. ורקא קשיא לך הייבנו בהמתה מי שנאכל בחורת בהמתה. בחולין ושרשה יצא בכיר ומעשר כדתנן כו': לרבות קדשים קלים שהן ממונן. מאי ממעט בן עזאי ממעט מעשר האיל ראינו נמכר לא חשיב ממינו: אבא יוסי בן דוסאי אומר. לא ריבה בן עזאי אלא בכור כלבד הואיל ונמכר חמים חי הוי ממיני [והא מפיריש בבבא קמא בפרק ראשון]:

מ) תקטיר ואי בבעל מום מי: נ) אלא בתם. תימה א"כ אמאי איצטרי לא תפדה פשיטא דלא אשכחי פדיון בתמימים ולמסקנא דמוכרי ליה בבעל מום הוי מצי למיסרך ולטעמיך לא תפדה למה לי. תוס': ד) אית ליה (אות ר' נחמן) לכהן זכיה בגויה. גליון ש"ך ליכא מאי מספקא ליה פשיטא דקרא בחרוייהו משתעי דמקרא דשבים יהיה לך נפקא בפ' ב"ש הם ובעל מום: ה) שפחתה. ס"א הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן וחני עלה בכורן כו' וכן גריס הרגמ"ה ועיין ב"מתות (דף עב ע"א): ו) חלק אחד בגורן ובכורן ירעו עד שיסתאבו. גליון ש"מ עד שנה אבל משנה ואילך עובר בבל תאחר כראמר בראש השנה (דף ה) דכתיב לפני זה: אלהיך תאכלנו שנה בשנה וי"מ דוקא בבכור ודאי אבל בבכיר תערובות ליכא כל תאחר אם מתהין עד שיאכל הוא עצמו. תוס': ז) בבומן לבעלים במאי עסקינן כו' כ"ש דידן מדידהו דידן: ח) אית ליה לכהן: ט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: י) דידן מדידהו אנן: יא) מקצת כהונה מפקע ליה מהבנים מתיבת ל"א עד תיבה מיתיבי ר"ש אומר בס"א אינו: יב) ל"א אלימא דומן: יג) בתמין דהלין הוי: דלא מצי מזבני הא הנהנים ודאין מזבנין לעולם: יד) ידעו אנן לא: טו) לכהן אנא כהן: טז) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יז) היינו בהמתה א) שאינו נאכלין בחורת בהמתה פי' אינם נמכרים באיטליז ואינם נשקלים בליטרא ויש"ג כדקתני כל פסולי המוקדשים נמכרים באיטליז ונשקלים בליטרא כו' ופירושא בעלמא. תוס': יח) לי בהמתה דתיפוק: יט) בהמתה. בכורות (דף כא ע"ב ודף לא ע"א בתוס'): כ) ומעשר שאינו נאכלין בחורת בהמתה: כא) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כב) כלבד אימרי אילימא תיבות במאי עסקינן נמחק: כג) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כד) הוא ואיכל בקרוש: כה) הוא הקדישו: כו) ואין ידוע: כז) אין נותנין עד שיבא: כח) ובכורן דהני תערובו' תיבת של ל"ש: כט) תיבות כי להו ל"ש: לט) כדאמרי' בפ' שני דבכורות לא: מ) משום דשאר כהן: מא) חד ראי וחד אינו ראי אי הוי יהבינה בוכרא דידהו לאקרויי: מב) ליה לכהן זכיה:

מ) ומתיבת שאינן נאכלין עד פוס"ד שיך לאוכל כ' אחר תינם ומעשר

תורה אור השלם

1. אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח לה׳: במדבר יח יז
2. הכה תכה את יושבי העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב: דברים יג טו
3. ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה השרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: דברים יג יז
4. נפש כי תחטא ומעלה מעל ביי ובחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו: ויקרא ה כא

שיטה מקובצת

מ) ובמאי עסקינן אילימא: נ) תקטיר ואי בבעל מום מי: נ) אלא בתם. תימה א"כ אמאי איצטרי לא תפדה פשיטא דלא אשכחי פדיון בתמימים ולמסקנא דמוכרי ליה בבעל מום הוי מצי למיסרך ולטעמיך לא תפדה למה לי. תוס': ד) אית ליה (אות ר' נחמן) לכהן זכיה בגויה. גליון ש"ך ליכא מאי מספקא ליה פשיטא דקרא בחרוייהו משתעי דמקרא דשבים יהיה לך נפקא בפ' ב"ש הם ובעל מום: ה) שפחתה. ס"א הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן וחני עלה בכורן כו' וכן גריס הרגמ"ה ועיין ב"מתות (דף עב ע"א): ו) חלק אחד בגורן ובכורן ירעו עד שיסתאבו. גליון ש"מ עד שנה אבל משנה ואילך עובר בבל תאחר כראמר בראש השנה (דף ה) דכתיב לפני זה: אלהיך תאכלנו שנה בשנה ואילך דוקא בבכור ודאי אבל בבכיר תערובות ליכא כל תאחר אם מתהין עד שיאכל הוא עצמו. תוס': ז) בבומן לבעלים במאי עסקינן כו' כ"ש דידן מדידהו דידן: ח) אית ליה לכהן: ט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: י) דידן מדידהו אנן: יא) מקצת כהונה מפקע ליה מהבנים מתיבת ל"א עד תיבה מיתיבי ר"ש אומר בס"א אינו: יב) ל"א אלימא דומן: יג) בתמין דהלין הוי: דלא מצי מזבני הא הנהנים ודאין מזבנין לעולם: יד) ידעו אנן לא: טו) לכהן אנא כהן: טז) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יז) היינו בהמתה א) שאינו נאכלין בחורת בהמתה פי' אינם נמכרים באיטליז ואינם נשקלים בליטרא ויש"ג כדקתני כל פסולי המוקדשים נמכרים באיטליז ונשקלים בליטרא כו' ופירושא בעלמא. תוס': יח) לי בהמתה דתיפוק: יט) בהמתה. בכורות (דף כא ע"ב ודף לא ע"א בתוס'): כ) ומעשר שאינו נאכלין בחורת בהמתה: כא) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כב) כלבד אימרי אילימא תיבות במאי עסקינן נמחק: כג) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כד) הוא ואיכל בקרוש: כה) הוא הקדישו: כו) ואין ידוע: כז) אין נותנין עד שיבא: כח) ובכורן דהני תערובו' תיבת של ל"ש: כט) תיבות כי להו ל"ש: לט) כדאמרי' בפ' שני דבכורות לא: מ) משום דשאר כהן: מא) חד ראי וחד אינו ראי אי הוי יהבינה בוכרא דידהו לאקרויי: מב) ליה לכהן זכיה:

מוסף רש"י

בכבור נאמר לא תפדה. אן בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה וגו', ומשמע בעלים אין פודין אותו (בכורות לא.) אלין הבעלים יכולין לפדותו ולגבות בו מהבא חולין, כגון נחה ובעזרה (לעיל ה:) פדיון הוא דליה ליה לדיפוק קדושת בכור לחיטין ולשקול בלימה (ב"ק יג.) **ונמכר הוא.** לאחרים משיבא ליד כהן (בכורות שם) שאם נפל בו מום יכול לאוכלו (לכהן) בתורת בכור, דלכהי כתיב לא תפדה לאחמוינן דבמכירה קרי (לעיל ה:) נמכר הוא מי ליקוח יאכלנו בקדושתו בשומם, אם הבית קיים יקריבנו (ב"ק שם). **ותולקין חלק אחד** על הגורן. ביתמות (כתו:) ומפרשים אלו בתרומה לא תפדה ובמעשר נאמר לא תפדה ובמעשר נאמר אלא מ"ש רבי עמרם, דלמא אתי למיתר כהן הוא ומתקרי ליה ובשמתא דאתי לאקרויה לכהן דבכור הוא ולא נחה רבי', דאילו הכי לא מלי למיכתב לא תפדה ונמכרים יהיה לך כמזה הנעשה, ונמכרים פרק על כמה (כמ.). הילכך ידעה עד שיסתאבו: ומותר בשחיטה מדמיה ואכלוהו הם. דבכור בעל מום אין בו מעשה זבח אלא אלא מעשה גזל דמתמות כהיום, ובכל גזל ליכא דמעילה מחבירו אע"ג דהלילה (בחולין צו.) **פרט לבהמה בכור ומעשר שבה.** אלא הוא בה בכורות לא מעשר בהמה שהוא בא יראל ומנלו דומו קרב. לן מחבירמן אותו עמה, דלא מיקרי בהמתה (שהדרין כ"ב:). **היינו בהמתה.** שאין בהם מלק לגבוה אלא נאכלין לבעלים. אמתי אין מחבירמן אותן עמה (שם). **כל פסולי המוקדשין.** קדשים שנפל בהן מום (בכורות לא.) כל קדשים בעלי מומים שנפלו בהמתן. אף על פי שבעיין מקלת קדושה עליהן, שלקבן הכמוה בגיזה ובגיזה. כדאמרינן מזמנה ולא נחה ומי', אפילו הכי מהגנון מעשה חולין בהן כזו (בכורות לא.) נמכרין **באיטליז.** בשוק

עין משפט
נר מצוה

סם א מי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יז ועיש"ג אס"ש מי' ג סעי' ח ופסק סמוא ספק כהן:
ע ב מי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה יג:
עא ג מי' פ"ח הל"ג:
עב ד מי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל"ב ומוס"ש ר"ל סימן מו סעיף ו):

תורה אור השלם

1. אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח לה׳: במדבר יח יז
2. הכה תכה את יושבי העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב: דברים יג טו
3. ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה השרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: דברים יג יז
4. נפש כי תחטא ומעלה מעל ביי ובחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו: ויקרא ה כא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"א אי מזמן הזה: (ב) שם והכי הוא דלא מזבני אבל מבהמה דולאי לעולם וכי' מי' ירעו אנן לא מלינו: (ג) רש"י ד"ה אלא לאו וכי' אבל הני דאי להה דודאי הוי יהבינן בכורם לאקרויה מו לא אכלי מיניה דכיר מיניה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' הגדולו עד את זה. ל"ל ל"ג הכא אוכלין וחולקין אייר כלא אחרכי ר"ה בתמתי שם להדיא ופף בכורן ירעו יכול לאיות כלא אחרכי: [ב] שם מיפוק כו'. גר' רש"י אמים ל"ל אלא פשיטא בתם ומתעמנו לה מתורת בהמתה אלמא מתורת דכהן הוא לעולם כו': [ג] רש"י ד"ה שפיר. הכא מתעמנו. ל"ל ומתעמנו: [ד] ד"ה אלא. יונגמר. ל"ג:

רבינו גרשום

(אם) כבכור נאמר כו' לא תפדה ונמכר הוא. דכהן מוכר אותו דהא לא כתיב ביה לא לא יכהר ולא לא יגאל: לעולם בזמן שבית המקדש קיים. ודקא קשיא לך מי איכא דאת דמם תזרוק לעולם בבעל מום עסקי' ובזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא דשיה דקרא דכתיב לא תפדה דאמרינן דנמכר הוא בבעל מום דתניא ספיפה דאת דמם תזרוק בהם קמיירי: הגדולו התערובות הרי אוכלין בתרומה ממה נשקל דכל חד אמר אם כהן אני חנו לי בשביל עצמי אם עבד כהן אני הרי מותר בתרומה: ונטלין חלק אחד על הגורן דאחד הוי כהן לחודי. והני עלה דההוא בכורות של אלו הערובות אינן ראשאי לבוכרן דאין ראשאי לבכור בכור אלא בהן ודאי אלא ירעו עד שיסתאבו דאכלו במומן לבעלים ראע"ג דחד מייהו לא הוי כהן מצי למיכליה דהא לא אסור בכור למיכליה במומו דישראל ולא כהן דעלמי מצי לביפקיה מדידהו דכי אחד ואחד מצי אמר ליה איתיי ראיה דלאי כהן אנא דשקליה: אי בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו. כלומר הא כל בכורות דבעולי אלא נמי מומין בעינן דלא מתאכלי אלא במומיהן: אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים מיירי דאי אמרת בשלמא דבכורות דעולם דבהמים נמצין אית לכהן זכייה בגויה דמצי מזכין ליה שפיר היינו דאיכא בין בהנים ודאין דידן דהני חבירותיה דידהו דאינהו לא מצי מזכין לכבר ידיה אלא ירעו עד שיסתאבו אלא אי אמרת דבהמים ליה לה: זכייה בגויה לבהנים ליה דידהו אלא דמזמנה כל שכן הני דספקות ניתבי דלית להו זכייה בגויה כלל כלל וליתי גזבר לישקליה ולקרביה למזבח: לעולם בזמן הזה (ועסקי יהאן) דאברת דידן בני בני מומין איכא בין דידן לדידהו דבכורות דידן

הבינן לכהן אבל אינהו [מצין] מדחי לכהן. בלישנא אחרינא כפ"ש שפי: [בהמתה דכתיב בעיר הנדחה דכתיב אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה פרט לבהמה בכור והמעשר שיש לו שיש לגבוה חלק בהם]: אם בבכור בעל מום. היינו בהמתה דפסול חלק של גבוה למזבח [ואי אמרת ליה לכהי זכייה בגויה ולא מצי מזכין ליה משום חלק של גבוה]: למה לי בהמתה. למעוטי לבכור ומעשר חיפוק לי בכור ומעשר נמי כשלמה ולא שלל שמים. אלא מדאינטריך בהמתה לבכור ש"מ דאית ליה זכייה בגויה הכי קאמר בהמתה המיוחד לה שאין בה לגבוה כלום ושרשאי פרט לבהמתה בכור וקשיא לרב נחמן: לעולם בבעל מום. ורקא קשיא לך הייבנו בהמתה מי שנאכל בחורת בהמתה. בחולין ושרשה יצא בכיר ומעשר כדתנן כו': לרבות קדשים קלים שהן ממונן. שיש כהן לגבוה ולעמיתו ומביא עליהן קרבן אשם מעילה: בי עיאי אומר לרבות שלכים. מאי ממעט בן עזאי ממעט מעשר האיל ראינו נמכר לא חשיב ממינו: אבא יוסי בן דוסאי אומר. לא ריבה בן עזאי אלא בכור כלבד הואיל ונמכר חמים חי הוי ממיני [והא מפיריש בבבא קמא בפרק ראשון]:

הכל ממירין פרק ראשון תמורה

ורבי שמעון היא דאמר אם באו תמימים יקרבו. ל"ו אבל לכתחילה לא וטעמא משום דיש להם פרנסה במקומם ורבי עקיבא פליג ואמר דאפילו דיעבד לא יקרבו ומפרש טעמא משום דאיכא בכור למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אינו בא מחולה לארץ לארץ ישראל אף בכור ומעשר כו' וא"ת אמאי לא אוקמא כר' עקיבא דלדידיה הוי טפי ממונו מ"ל דלר' עקיבא לא הוא כל כך דומיא דשלמים ל"ו): **לא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דמתני' קפדני.** כלומר עקיבא אוקימנא בכבכור מוקמה לארץ:

דלמא איל ישראל ושדי ביה מומא וממטי ליה (לחבריה) [לחכם] ואמר בכור זה נתן לי בהן במומו. ואם תאמר מאי נכך והא לא שרו ליה כיון דנפק המום מיד כהן בלא עדים שהרי נחשדו הכהנים על זה ויש לומר דהכי קאמר נתן לי כהן במומו וקמי דידי נפל בו מום מגליו וא"ת היכי חיים דלמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא והרי לא נחשדו ישראל על כך כדאמרינן בבכורות (דף לה.) דבכור ביד ישראל הכל נאמנין עליו דכהנים הוא דמשדי מומוי אבל ישראל לא משדי ואין לומר דה"מ בודאי בכור היכא דפופו ליתנו לכהן דאין ישראל חוטא ולא לו דהא בפרק כל פסולי המוקדשין (שם דף לה.) אמר רב נחמן גבי ספק בכור בעליו מעידין עליו ויש לומר דלא דמי דה"מ כשהיה אם תחילה ביד ישראל אז יש להטיל בו מום מאחר שנולד ברשותו דאין לו להאמנו כשום דבר אבל הכא דיש לו לחלות שנתן לו הכהן במומו יש לחשדו עליו ודלמא דלכך לא רצה ושדי ביה מומא ומרלהו לחכם ואמר דמעצמו נפל ולא יאמר כהן נתנו לי דכה"ג לא עביד דלמא יחשדוהו עליו ולומרו מה לו לטרוח עליו ולהכיאו לחכם כיון דלאו דידיה הוא ופריך והא אמר רב יהודה אין רואין בכור לישראל אלא אם כן כהן עמו והטעם שמא יעבכנו לעצמו ולא יתננו לכהן וכיון דצריך להביא הכהן לא מצי אמר בכור זה נתנו כהן במומו דאמרינן ליה אייתי מ"ל (רא"ה) ההוא כהן דיהבא לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור מ):

לשון רש"י היינו טעמא דנראה בכהן המסייע בבית הגרנות. דלגיולות הוא דמוכר בכור דמוחזל גבי ישראל כדי שיתן לו בכור פעם אחרת וכל שכן דאסור לקבלו במתנה ולריך ליחזר שאם שנפל בו אותו מום מאליו דאמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה.) כל מומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים רועי הבהמה אינם נאמנים דנחשדו הכהנים על הבכורות: **ומי שרי חכם הכי.** [י] אפי' הוי מום קבוע ומי שרי חכם את הבכור לישראל בלא כהן עמו: **אלא אם כן כהן עמו.** דשמא כשידע זה שמום קבוע הוא בלא הוי קדשים בחוץ אכיל ליה ולא חיים לגזילה דכהן הלכך בעינן כהן בהדיה [מ] ולא מצי למימר בכור זה נתן לי כהן במומו דאמרינן ליה אייתי לי הוהא כהן דיהבא לך דכל כמה דלא אייתי ליה לא שרינן ליה הבכור אלא א"כ (ס) יהיב ליה ל) כהן: **היינו טעמא דישראל (יא) אסור.** לקנות בכור חס מן הכהן משום דאסור בכור חס בזמן הזה ממכר בזול דבעי לוקח לשהוייה עד שיומם הילכך הוה אמי כ) כהן דמוחזל גבי ישראל נראה כהן המסייע בבית הגרנות לזרות ולעמר כדי שיתנו לו התרומות והוי חילול הש"ם דמחזי כמאן דשקיל לתרומה בחוצה שבירות והאי כהן נמי מיחזי דמשום הכי מוחזל כ) לישראל כי היכי דליתיב ליה בכורות שיולדו לו בעדרו: **ליכול מר דמכרי.** שנאר בכור בריאה לאכול נא) משאר הנאה: **מנא לכו הא.** מי נתנו לכם הא לאיכם כהנים: **ולא סבירא לכו.** דאסור לקנות [יב] בשר בכור מכהן דלמא מוחזל גבייהו ונראה כהן המסייע: **מיזבן ובגיגן.** וליכא למיחש למסייע דהא לא יהיב לן במתנה: **ליעבל.** לטרוח בו לגדלו קודם שיתנו לכהן: [יג] **כהן המסייע.** דהשתא הוי סיוע שמלינו מלטרוח בו (ו) בלבד שיתנו לו: **מוכחא מילתא.** [יד] דהא מסייע הוא שהרי מיד מלינו מן הטורח והמזונות: **מאי אמרת דלמא מוזיל כהנא(ד)** . כי היכי דנימיב ליה בכורות דידן ולא לכהן אחר: [ה] **לא.** עביד הכי: **דמסיק אדעתיה בוצינא**

לעולם כשם. ולא קשיא לרב נחמן [ז:] דהאי דזכי ביה כהן מחיים בבכור בחוצה לארץ לחכם לא להקריבה קאי אפי' בזמן בית המקדש ודומיא דשלמים הוא דאי מייתי ליה מצי לאקרויה אבל קתמיה לאו להקריבה קאי: **ור' שמעון היא דאמר.** לקמן בפ' אלו קדשים (דף כא.) אם באו בכורות תמימים מחולה לארץ יקרבו אם באו אין לכתחילה לא: **דומיא דחטאת ואשם קתני.** והאי חטאת ואשם בתמימים קמיירי דקתני אין זוכין בהן הכהנים בחייהן אבל לאחר שחיטה זוכין אלמא בבני הקרבה עסקינן: **לימא כתנאי.** אי זכי כהן בבכור חס מחיים בזמן בית המקדש אי לא: **מאי לאו הכי קאמר.** תנא קמא בבית כהן [כב] אינו עושה תמורה על ידי בעלים אלא על ידי כהן אבל כהן ממיר בו דאית ליה זכייה בגוויה [כג]: **לא.** בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא דתמני' קא מיפלגי וההיא הא אוקימנא בבכור בחולה לארץ ואקמר תנא קמא כהן עושה בו תמורה משום לידו דהא זכי ביה מחיים דקתמיה לאו להקרבה [כד] כרבי יוחנן בן נורי ור' שמעון כר' עקיבא דאע"ג דאית ליה זכייה בגוויה אינו עושה תמורה על ידו דנפקא ליה מהקישא דתמפרש במתני' [ז:] היכן קדושה חלה עליו [כה] כו'. [ה] ו) ע"א עושה [כו] תמורה כו) [ו] דישראל והכהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה: **רבי שמעון בן אלעזר כו' זה וזה.** כהן וישראל. מאי לאו דרב נחמן אינא בייגייהו דהאי דקאמר תנא קמא אגב [ז] כהן אינו עושה תמורה (ג) [ז] דאית ליה זכייה בגוויה כרב נחמן ורבי שמעון ליה ליה דרב נחמן לא דכולי עלמא [ז] ליה [ח] דהו דרב נחמן בבכור מעליא והכא בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא פליגי ובבכור בחולה לארץ ולהכי אמר מ"ק דכהן אין עושה בו תמורה ור' שמעון [ט] כר' עקיבא. ל"א לימא כתנאי בכור אגב כהן אינו עושה תמורה לא ישראל ולא כהן ואמרי הכי ממיר הוא דלא ממיר הא זכוני מזכין ליה רבי שמעון בר אלעזר אומר [ה] כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה דאפילו זכוני לא מצי מזכין מאי לאו דר"ע ור"א לא דר"ע ל"ל דר"ע והכא בפלוגתא דרבי"ע ור"ע קא מפלגי. אמר כו': [ו] שם אלא כר' כהן עמו. פי' אותו כהן שנתן לו: [ה] רש"י ד"ה לא בפלוגתא כו' ע"א עושה תמורה ל"ל ל"ה: [ו] **בא"ד** דישראל והכהן. ל"ל הישראל בנית הכהן: [ז] ד"ה דשב"א כו' דר"ע ליה. ל"ל אית. לה: [ח] **בא"ד** כיון שבא ליד כהן זה וזה. נא לפרש דבכי ת"ק: [ט] **בא"ד** ור' אלעזר ל"ל. ל"ל דשב"א אית ליה: [י] ד"ה ומי שרי. אפי' הוי מום קבוע פי' מבטן: [יא] ד"ה היינו טעמא. אסור לקנות בכור חס. (בכור חס) דבעל מום ל"ש מותר למכור מדקאמר לעיל בכור זה נתן כו': [יב] ד"ה ולא מ"ל. לאסור לקנות בשר בכור. מלת בשר יש לאמתוק:

עין משפט נר מצוה

ע: א מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"ט:
ב מיי' פ"ג מהל' בכורות הל' ג כ"ש ע"ד ד"ד סימן שיד סעיף יא):
ג' ד מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה ג ע"ש טוש"ע יו"ד סי' שו סעי' ו:
ד' ה מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעי' כ:
ע' ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

מוסף רש"י

אם באו תמימים. בכורות מחוץ"ל ל"א תמימים (ב"ק יב.) אלא אם כן כהן עמו. דשמא אם יאמר לו קנוס הוא יאמנוהו ויאכל הוא, לכיון דקבוע הוא הרי הוא נאכל לכל אדם, אלא שגזלה כהן הוא והאי לא חיים לגזילה ואכיל ליה (בכורות כז.). **כהן המסייע בבית הגרנות.** שיתנו לו התרומה, ותנן בבכורות (כו:) כי אין המסייעים בבית הגרנות אין מזכין להם תרומה ומעשרות בכהן וא"ם עשו כן חללו ועליהם הוא אומר (מלאכי ב:) שחתם את הלוי (קדושין לו.). **ליטפל בבכור.** בזמן הזה קודם שיתנו לכהן, שמחזיר לעבדנו חללו בעל מום כי זו ולפרנסו (בכורות כו:). **ירבו לו כו' שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות.** לפי שיתן הזה לו בכור ראוי לבלום עד שיטול בו מום וכיון דעל ישראל רגיל ליטפל בו שמשיס יום וא"ל הרי בתוך הזמן מנסי לי אוזנו וא"ל שלא אהנם, דומה כמי שכיבר שהוא מגיע מן הטורח וכ"כ לו שיתנו לי ולא לכהן אחר ולזה לכהן המסייע בבית הגרנות לד"ם ולזרות כדי שיתנו לו התרומות (שם).

שיטה מקובצת

ו) אמר רבינא לעולם תיבות אביי לא נמחק: כ) ובבכור בחו"ל ור"ש. גליון לקמן בסוף פרק אלו קדשים מוקי כר' שמעאל והכא נקי. ר"ש משום שנזכר במשנה וא"ת דב נחמן למה אוקי מתני' בבכור בזמן הזה לוקמא בזמן בר"ק ובבכור בחו"ל כר"ש וי"ל דניחא ליה לאוקמא לאחר הרכן שאו נשנית אע"ג שד בריייא בזמן הבית איירי: ג) אם אין ממירין בחטאת: ד) עי' בר שמטי בסוף המסכת: ה) אשם קתני אלא. תיבת קאמר נמ"ק: ו) עי' בהשמטות בסוף הבכורות: ז) בבית הבעלים עושה תמורה בבית הכהן אין עושה תמורה: ח) כהן זה וזה אין עושה תמורה ס"א סבירה הני תנאי כר"ע סבירא להו דאמר היכן קדושה חלה בבית בעלים מאי לא: ד"ה נחמן איבא בייגייהו לא הא ר"ע הא ר"י בן נורי אמר רב חסא"א כו': ט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: י) לא בפלוגתא דר"י בן נורי ור' עקיבא קא מפלגי. אמ' רב חסדא: יא) מ"ט אילימא דלא אז"א מ"ש אילימא דלמא אז"נ עכב ליה ישראל לבכור דהוי בתר עדריה עד דנפיל ביה מומא ואגר בכור זה נתן לי כהן. הא לא חזי ליה חכם עד דאתי כהן בהדיה ראמר רב יהודה כו' וכי אתי כהן הוא מגלה. אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דנראה כו': יב) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יג) רב יהודה אין: יד) אשי. ס"א אייתי לקמיה בש"א לא קא אכיל אמרי ליה אמאי לא קא אכיל מר אמר להו חלבי לי עלמא אמרי ליה ליכול מר ראשית הוא אמר להו מנא לכו: הדין אמר ליה כו': טו) הוא אמר להו מנא: טז) כהן ס"א במומר: יז) לכי הא דתנן: יח) שלשים יום ובגמרא נ' יום ואם אמר לו הכהן בתוך זמן זה תנהו לי יודי זה לא יתנו לו ואמר: יט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כ) אמרת דלמא מוזיל כהן גבן ומחיבת דסבר עד תיבת דמסיק נמחק: כא) לאי מסיק: כב) כהן אין עושה: כג) בגויה ואתא רשב"א למימר כהן לא עביד תמורה דלית ליה זכיה בגויה: כד) להקרבה קאי כר': כה) עליו ל"א כהן אצל ישראל עושה תיבת כו' ע"א נמחק: כו) הישראל והכהן אצל כהן אינו אית ד' נמחק: כז) חמרה ישראל קאמר אבל כהן עושה תמורה הא בן בתוך הזמן מנסי לי אוזנו וא"ל שלא אהנם, דומה כמי שכיבר שהוא מגיע מן הטורח וכ"כ לו שיתנו לי ולא לכהן אחר ולזה לכהן המסייע בבית הגרנות לד"ם ולזרות כדי שיתנו לו התרומות (שם).

הגהות הב"ח

(א) גמ' סבי קאמר בנית כהן כהן הוא עושה: (ב) רש"י ד"ה לא בפלוגתא וכו' ע"א עושה דרישא בבית בעלים תמורה דישראל והכהן אינו עושה תמורה **דסיפא בבית בהן** לא זה ולא זה: (ג) ד"ה רבי שמעון וכו' אינו עושה תמורה **ואצל ישראל דהיינו אצל בעלים עושים** אלא כיון דזכייה בגוויה לא כרב נחמן ור' שמעון אינו אין דרב נחמן לא דא"ר: (ד) **בא"ד** דא"ר **לית** ליה דרב נחמן ור' שמעון אית ליה דרב נחמן: (ה) ד"ה אלא א"כ לא אמ"כ מייתי **ליה** הס"ד: (ו) ד"ה ככהן וכו' **ובלבד** נ"כ ר"ל רק שיתנו:

הגהות הגר"א

[א] נמ' וכ"ש אע"ג דקתם מתני' הוא וכ"ש לא נני רק לפרושי מ"מ גם ריאש ד"ש דר"ע מני עליה יכולנו מתימתא אליבא דר"ע: [ב] שם דאמר אם באו כו'. ולא תקשי כיון דלא חזי להקרבה אמאי צריך לרבויי מכה, (מיירון הבני בתוס' ב"ק יב מד"ה ואליבא): [ג] שם ל"ק כו'. גירס"י ד"ע. ל"ל ליתא בתנאי בכור בנית הבעלים עושה תמורה בנית הכהן זה וזה אין עושין תמורה דשב"א אית ליה דרב נחמן ור' אלעזר לא דר"ע א"ב לא ל"ל דר"ע ולא דר"ע והכא בפלוגתא דרבי"ע ור"ע קמפלגי ל"ל ליתא בתנאי בכיר בנית הכהן זה וזה אין עושין תמורה ממרי הוא דלא ממיר הא זכוני מזכין דשב"א כיון שבא ליד כהן זה וזה אינו עושה תמורה דאפילו זכוני לא מצי מזכין מאי לאו דר"ע ור"א לא דר"ע ל"ל דר"ע והכא בפלוגתא דרבי"ע ור"ע קא מפלגי. אמר כו': [ד] שם אלא כר' כהן עמו. פי' אותו כהן שנתן לו: [ה] רש"י ד"ה לא בפלוגתא כו' ע"א עושה תמורה ל"ל ל"ה: [ו] **בא"ד** דישראל והכהן. ל"ל הישראל בנית הכהן: [ז] ד"ה דשב"א כו' דר"ע ליה. ל"ל אית. לה: [ח] **בא"ד** כיון שבא ליד כהן זה וזה. נא לפרש דבכי ת"ק: [ט] **בא"ד** ור' אלעזר ל"ל. ל"ל דשב"א אית ליה: [י] ד"ה ומי שרי. אפי' הוי מום קבוע פי' מבטן: [יא] ד"ה היינו טעמא. אסור לקנות בכור חס. (בכור חס) דבעל מום ל"ש מותר למכור מדקאמר לעיל בכור זה נתן כו': [יב] ד"ה ולא מ"ל. לאסור לקנות בשר בכור. מלת בשר יש לאמתוק:

רבינו גרשום

הא דומיא דשלמים קתני. אבא יוסי ושלמים אינה אלא בזמן בית המקדש: אלא פשיטא כו'. הא דומיא דשלמים קתני דמאי קרבי אמר רבינא לעולם דבזמן בית המקדש קיים אפילו רבי לא קשיא לרב נחמן דהכא באיזה בכור קתני אבא יוסי דהוי ממונו דמאי זבין ליה בכבור הבא מחוצה לארץ לארץ ואליבא דר' שמעון דאמר (לקמן בפרק אלו קדשים) (בבבא קמא) אם באו תמימים מחוצה לארץ יקרבו אם באו אין אבל לכתחלה (לא) אין חייבין (להביאן) ולהקריבן הואיל והוא כן שאין חייב לכתחלה להביאן ולהקריבן הלכך הרי ממונו ומאי מזכין ליה אבל בכור דארץ ישראל רבעי מקריב ליה לא מצי מזכין ליה כרב נחמן: מאי לאו הכי קאמר. תנא קמא: בבית כהן. אין עושה תמורה לבעלים קאמר אבל כהן עושה תמורה ומדבהן עושה תמורה אלמא מצי מזכין ליה ור' שמעון בן אלעזר סבר כיון שבא ליד כהן אין עושה תמורה אפי' כהן דלא זכי ביה והיינו כרב נחמן: לא הני תנאי בפלוגתא דר' יוחנן בן נורי ור' עקיבא קא מיפלגי. דתנא קמא דאמר בבית כהן אין עושה תמורה לבעלי. אלא לכהן סבר כר' יוחנן בן נורי ר' שמעון בן אלעזר סבר כר' עקיבא. לישנו אחרינא אצל ישראל עושין תמורה (כשמע השתא להאי לישנא דעד שהוא ברשות ישראל אפילו כהן ממיר בו לא אלמא אית ליה זכייה בגויה. דתנא קמא דאמר אצל ישראל עושין תמורה) משמע לישראל ולא לכהן והיינו כרב נחמן (לא בפלוגתא כו'): אין רואין בכור לישראל בשבא יאמר בכור זה נתן לי כהן במומו: אלא א"כ היה כהן. שיאמר אני נתתי לו במומו וכהן לכהן מוכר משום דאין הכהן נאמן ע"י עצמו אלא היינו טעמא דלישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע (בבית הגרנות מה כהן המסייע בבית הגרנות אין ניתנין תרומה מפני שנראה כאלו נותנו לו בשכרו אף כהן המביא בכור לארץ ישראל אינו נאמן לומר נתן לי כהן במומו אלא אם כן יאמר אני נתתי לו בכור זה ובמומו אלא אם כן יאמר אני נתתי לו בכור זה ובמומו אלא אם כן יאמר אני נתתי לו בכור זה ובמ

בוצינא. דהשתא טב מקרא דלמחר. בוצינא דלעת קטנה קרא דלעת גדולה. כלומר מוטב שנמכרנו בשויו דשמא אם אני מניח להם מן הדמים לא יועילו לי כלום ולא יתנו לי בכורות שלהן: **מתני' טוב ברע.** תמים של חולין לא יתפיס ברע של קדש ואם המר ימיר וגו' אלמא בעלי מומין עבדי תמורה.

ואבעל מום חיילא תמורה דכתיב או רע בטוב דמשמע בעל מום דחולין נתפס להקדש: **ואי זהו טוב ברע.** כלומר איזהו רע דקדש לעניד תמורה שקדש הקדשו את מומו אבל קדש מומו את הקדשו לא עביד תמורה. ובגמרא מפרש מאי תלמודא:

גמ' נכתוב לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב. והוי משמע או רע לא ימיר לא בטוב ולא ברע: **בטוב כשרא ל"ל לומר לך טוב מעיקרו.** שנשעה שהוקדש היה תמים וטוב נפל בו מום עושה תמורה: **לא ימיר אותו ברע.** והוי משמע דאיהו הוי טוב: **או רע.** [כב] משמע או רע [כג] של חולין לא ימיר בטוב: **טוב ברע.** טוב של חולין ברע של קדש: **דעלויי מעלי ליה.** להקדש נקי טוב בטוב מיבעיא: **אין עונשין מן הדין.** ולהכי איצטריך קרא דמשום דין קל ומומר לא מלקינן ליה כי ממר טוב בטוב: **ואכי אמר לך אי אתי לאו עונשין מן הדין הוא אלא אגלויי מילתא בעלמא היא.** דהיכא [כד] דגלי קרא דלקי אטוב דחולין כי ממר ליה ברע דקדש גלי נמי דאי ממר ליה בטוב דקדש לקי: **דמי גרע טוב מרע.** כלומר מי גרע טוב דקדש מרע דקדש כי היכי דרע דקדש כי מחליף ליה לקי ה"ה לטוב דקדש דרחמנא לא קפיד אלא דלא יחליף מידי דקדש: (א) [כה] חילוף משמע ע"י ג' אנשים ולא בעי ולא ימיר דמי גרע של עצמו משל אחרים: **חילוף פלא זו וחכנס זו.** והתם אע"ג דלא להני מידי דהקדש תם אינו יוצא לחולין אפ"ה לילקי הואיל ונתכוין להוציא הקדש לחולין: **מתני' ממירין אחד.** של חולין: **בשנים.** דקדש ואומר הרי זו תחת אלו: **ושנים.** דחולין באחד דקדש הרי אלו תחת זו: **מה הוא מיוחד.** דכתיב הוא: **גמ' ופא טעמיה דר' שמעון.** במתניתין משום דאי קרא הוא [כו] דוהיה הוא ותמורתו: ומשנינן **אמר ר' שמעון כן לקיש מודה רבי שמעון שממירין וחוזרין וממירין.** בהמה אחרת באותה בהמה לאשונה דהקדש ואפילו עד מאה [כז]: **מאי טעמא דקדושה ראשונה דהקדש ראשון להיכן הלכה.** שלא יתפיס עוד אחרת בקדושתו עד אלף. לשון אחר אמר רבי דגרסינן מעיקרא אמר להן רבי שמעון מן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להן מהתם נמי מצינן למילף טעמא דידי ור' שמעון כן לקיש מימרא דנפשיה קאמר ולא לתרוצי הך פירכא אתא:

והומס

שנאמר [לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב.] (ב) טוב קודם ברע דחולין או רע דקדש בטוב דחולין זה הכלל [כח] הראשון הוא הקדש: **איזהו** טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן למומן. זהו הפך מן האחרים [כט] שהרי הכא האחד הוא הנתפס: **לאביי** חד בטוב איתורי מייתר. ולרבא תרוייהו דהוה מצי למכתב ולא ימיר אותו ברע או רע דקדש בטוב דחולין זה לא כתבי ולא כרבא ועוד קשה מאי קאמר טוב ברע מיבעיא והא איצטריך למימר דנתפס רע דחולין בטוב דקדש ויש לומר דהתם הכי קאמר לכתוב רחמנא ולא ימיר (ג) אותו רע בטוב או ברע טוב ברע למה לי כלומר טוב ל"ל אבל לא קאמר דישתוק מטוב ברע כו' אלא מטוב לגד והיינו כאבי: **והא** [לא] **טעמא דרבי שמעון משום הוא** (ד) הוי אמר רבי שמעון בן לקיש מודה רבי שמעון דממירין וחוזרין וממירין. ופרש"י לגשון לאשון דתירוץ הוא ומשום הכי אתא בהמה בבהמה ודוחק הוא לאדרבה לדברי רבי שמעון משמע דבהמה אחא משמע ולא שנים והיכי קאמר דמפיק מיניה דממירין וחוזרין וממירין ול"ל פרש"י דגרס מעיקרא אמר להן רבי שמעון מוסיף הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להן מהתם נמי מצינן למילף טעמא דידי ור' שמעון כן לקיש מימרא דנפשיה קאמר ולא לתרוצי הך פירכא אתא:

(ג) בוצינא (ד) טב מקרא: **מתני'** (א) ממירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן ומן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים מן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים מן התמימים על בעלי מומין (ב) מן בעלי מומין על התמימים שנאמר (ג) לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב ואיזהו טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן: **גמ'** מנא הני מילי דתנו רבנן בהמה (ד) בבהמה מכאן שממירין מן הצאן על הבקר ומן הבקר על הצאן מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים ומן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים (ה) ומן בעלי מומין על התמימים ומן התמימים על בעלי מומין יכול אפילו קדם מום (ו) להקדישן ת"ל לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב (ז) ואיזהו טוב ברע בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן (ח) מאי תלמודא אמר אביי (ט) נימא קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע (י) או רע בו בטוב אחרינא ל"ל שמע מינה (יא) טוב מעיקרו עושה תמורה (יב) רע מעיקרו אין עושה תמורה רבא אמר תרוייהו טוב ייתורי מייתרי אם כן נכתוב קרא לא יחליפנו ולא ימיר אותו ברע (יג) או רע בו למה לי למכתב תרוייהו טוב (יד) חד טוב אפי' (טו) בטוב נמי כי ממיר לקי ואידך טוב מעיקרו עושה תמורה רע מעיקרו אין עושה תמורה ואביי (יז) אמר קל וחומר הוא (יח) ומה טוב ברע דעלויי קא מעלי ליה לקי טוב בטוב כי הדדי נינהו לא כל שכן דלקי ורבא (יט) אין עונשין מן הדין ואביי (כ) אמר לך הא לאו דינא הוא (כא) מי גרע טוב מרע תנו רבנן לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר אותו בשל עצמו (כב) ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר אותו אי כתב הכי הוה אמינא תצא זו ותכנס זו הוא (כג) דתילקי אבל ממיר דתרוייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי קא משמע לן האי בשל אחרים היכי דמי אי נימא בהמה דהקדש דידיה וחולין דעלמא מי מצי מקדיש (כד) איש כי יקדיש את ביתו קדש לה' (כה) אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו ואלא בהמה דהקדש דעלמא וחולין דידיה (כו) מי מתפיס (כז) בדבר שאינו שלו לעולם בבהמה דהקדש דעלמא וחולין דידיה (כח) כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש כל הרוצה להמיר בבהמתו יבא וימיר (יט): **מתני'** (כט) ממירין אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה ומאה באחד ר"ש אומר אין ממירין אלא אחד באחד שנאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש מה הוא מיוחד אף (ל) [לא] (לב) היא מיוחדת: **גמ'** מנא ה"מ דת"ר (לג) בהמה בבהמה מכאן שממירין אחד בב' וב' באחד אחד במאה ומאה באחד ר"ש אומר אין ממירין אלא אחד באחד שנאמר בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות ולא בהמות בבהמה (לד) אמר לו מצינו בהמות שקרויה בהמה שנאמר (לה) ובהמה רבה ור"ש (לו) בהמה רבה איקרי בהמה סתם לא איקרי וטעמא דר"ש משום בהמה הוא והא טעמא דר"ש משום הוא מה הוא מיוחד אף (לז) תמורה מיוחדת מעיקרא אמר להן ר"ש מן והיה הוא ותמורתו וכי חזא דדרשי רבנן מבהמה בבהמה אמר להם איהו מהתם נמי מצינן למילף טעמא דידי אמר (לח) ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין מ"ט קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה ורבי יוחנן אמר כשם שאין ממירין ב' באחד כן אין ממירין וחוזרין וממירין תניא כוותיה דרבי יוחנן דגיא כוותיה דר"ל תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שאין ממירין אחד בשנים כך אין ממירין וחוזרין וממירין תניא כוותיה דר"ל יכול כשם שאר"ש שאין ממירין שנים באחד כך אין ממירין וחוזרין וממירין ת"ל והיה הוא ותמורתו אפילו במאה (לט) בעי רבי אבין לדברי האומר (מ) אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומס

(א) [סוכה טו: מחוטות פג.], (ב) [ע"י תוס' סוכה טו: וחי' כמחוטות פג.], (ג) [כמחוטות יד.], (ד) [בנדרים נד. ושם נמחק], (ה) לקמן כט: [ב"ק סח: ע"ש סט: ב"מ ו. ע"ז סג. חולין קלט. ערכין כא.], (ו) [ל"ל תמורתו ס"ש נמשנה שמחוטות], (ז) [תוספתא פ"ה ה"ד], (ח) [ל"ל מאיזו לון], (ט) [נלקמן יג.]. (י) רש"ל תמ"ל מה"ל מה"ל מה"ל לו רע משמע של חולין לא ימיר בטוב או ברע דהקדש הש"ל ואח"כ מה"ל מה"ל דכי היכי ד"ק, (יא) [נילקט ד"ק מה"ל בשל אחרים דחילוף משמע ע"י ג' אנשים והש"ל ואח"כ מה"ל ולא בעי ולא ימיר בו], (יב) נמי מהתם מצינא. ל"ק, (יג) טוב חולין ברע דקדש או רע דחולין בטוב דקדש דאיהו טוב בעבע מומין שקדם הקדישן לומון זה הכלל אבל היפך מן האחרים שהרי הכא הקדש הוא הנתפס והכי"ת. ל"ק, (יד) אותו ברע דקדש הוא טוב ברע ל"ל. ל"ק, (טו) ומשני אמר ר"ש. ל"ק, (יז) נמי מהתם מצינא. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למי גרע וכו' דקדש הש"ל ואח"כ מ"ש של אחרים דחילוף וכו' אנשים הש"ל ואח"כ מ"ש ולא בעי וכו' אחרים הש"ל ואח"כ מ"ש תצא זו דחילוף תצא:

גליון הש"ם

גמ' או רע בו. ע' לקמן דף כז ע"א תוס' ד"ה בעלה: שם בהמה רבה איקר'. עי' קדושין דף יח ע"א כרש"י ד"ה טוכא ובכוטה דף מה ע"ב כרש"י ד"ה וקפנר:

הגהות הגר"א

[א] נמ' ש"מ טוב טו'. (ולא ימיר אותו טוב ברע). וה"ק קרא טוב ברע או רע בטוב בשניהן בטוב דוקא ח"ש רש"י ד"ה נכתוב ולא ברע: [ב] שם חד טוב. פי' קמא: [ג] רש"י ד"ה ופא טעמיי. דוהיה הוא ותמורתו ומשנינן כו'. פי' דתמני' תמורתו מיוחדת דוקא אבל מטעמא דבמן בכל פעם אינו ממיר אלא בבהמה ומתורץ קושיית התוס':

מוסף רש"י

בוצינא טב מקרא. משל הדיוט הוא, האומר לחבירו לגעת קצנה מני נתן לך בתמוכר אם תרצה לתולבה עבשיו אלוס ואם תרצה להמיחה עד שתגדל ותיעשה קרא סניקה ותגדל עוד לו ליעלה מיד שמא לאחר זמן יתמרנו כו זה לו שמא לא לעכרן זה לזה (סוכה נו: וכרש"י בתוכות פג.). אין עונשין מן הדין. מדין קל וחומר. דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מקל וחומר אבל לא לאוסרות ועונשין (חגיגה יא:).

שיטה מקובצת

ב) מומין ומן בעלי: ג) בהמה. גלוין אחר שהזכיר בהמה פעמים: ד) הזכרים ומן התמימים על בעלי מומין ומן בעלי מומין על התמימים יכול: ז) מום קבוע להקדישו תלמוד לומר: ה) בטוב. עי' תוס' לקמן (דף כז): ו) מומן ולא שקדם מום קבוע להקדישן מאי: ז) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ח) ברע. ס"א או רע מאי בטוב וכן גריס הרגמ"ה נימא קרא רע בטוב או רע פי' טוב דחולין ברע דקודש או רע דחולין ברע דקודש וכ"ש רע דחולין בטוב דקודש כטוב בתרא למה לי ולפי שיטה זו השני לעולם קדשים וכן הולכה שיטה דמהניתין: ט) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יא) ואביי טוב בטוב מגלן דלא ימיר קסבר ק"ו: יב) ואביי. ס"א סבר האי גילוי מילתא בעלמא הוא ל"א ואביי אמר לך הא לאו דינו וכן גירסת הרגמ"ה ורש"י לא גריס כן: יג) הוא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא מי: יד) עי' בהשמטות בסוף המסכת: טו) הוא דלקי אבל: טו) מחפש התניא אין אדם מתפיס בדבר: יז) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יח) אף תמורתו מיוחדת: יט) אף תמורתו מיוחדת אמר ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין כ"ש קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה. ל"א מעיקרא: כ) אמר רשב"ל. ולתרוצי קושיא דהוא אמת הוא דמהוא דריש שאין ממירין אלא אחד באחד ומרוי דרשה דבהמה איצטריך לומר דבהמה אחד זה יכול להמיר אפילו עד ק' רקדושה שבה להיכן הלכה: כא) עי' בהשמטות: כב) רע בו משמע: כג) קודש לא ימיר בטוב של חולין (טוב) ונם כאשר כתוב ברש"י בלא הגהה הוא מתישב רק הלשון אינו משמע כן דלא ימיר אותו משמע דהקדוש הוא רע בשל חולין אשר הוא טוב ממנו וכך מפרש בבכורות פ"ב. [הוא לשון רב"א]: כד) [ת"ש כנלן] היה אבוה כן אמר מתמתן ומכל על דאמרן: כה) הכלל השני היא: כו) האחרים שאומרים השני הוא הנתפס תיבות שהרי הכא האחד נמחק:

(ב) [לקמן יג.], (ג) [ל"ל אלא מ"ב כהן עמו ותורה הכבוכות הוא של הישראל]. (ד) נלאה דל"ל היכי משמע מהכא דממירי נקדש הקדשן אם מומן: מדאמר קרא וכו'. (ה) נלאה ד"ל דאין טעם לומר ברע בטוב דקא מעלי ליה דלקי טפי.

שאר"ש שאין ממירין שנים באחד כך אין ממירין וחוזרין וממירין ת"ל והיה הוא ותמורתו אפילו במאה (לא) בעי רבי אבין לדברי האומר (מ) אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומס

ממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו. בהמה אחת.

(ל) אלוי ל"ל אלא מ"ב כהן עמו ותורה הכבוכות הוא של הישראל. (ז) נלאה דל"ל היכי משמע מהכא דממירי נקדש הקדשן אם מומן: מדאמר קרא וכו'. (ח) נלאה ד"ל דאין טעם לומר ברע בטוב דקא מעלי ליה דלקי טפי.

עז א מיי' פ"א מהל' תמורה הל"י"ד:
עח ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כג:
עט ג ד מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ג:
פ ה מיי' שם הל"י"ד:
פא ו מיי' שם הל"ד:

תורה אור השלם

1. לא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בָּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וְתֻמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז ז
2. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיי וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד
3. וְאֲנִי לֹא אֶחוּס עַל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתִּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה:
יונה ד יא

רבינו גרשום

שמוכר בכורו לישראל נראה כמוכרו לו בזול בשביל שכשיולד לו בכור שיתנהו לו ולא לאחר אסור) ל"א אי שרית ליה לזבוני לישראל דילמא מעכב ליה ישראל לכבורי דהוי בתוך עדריה עד דנפיל ביה מומא ואמר בכור זה מכר לי כהן במומו ומשתמיט ליה ולא יהיב בכורו לכהן: ומי מצי למימר הכי והא אמר רב יהודה כו' [דרשיתי הוא בכור]: דמברי. שהוא בדי ושמן יותר מאחרים: אמרו ליה. (הכא) [התם] בסתיתין מוכחא מילתא דא"ל א"ל כהן בתוך הזמן [נתנהו ולא יהיב ליה דמי מידי (כהן לישראל)] [ישראל לכהן] הילכך מיחוא כהנן המסייע [בבית הגרנות] דבהדא הנאה קא יהיב ליה ניהליה שפוטרו מטיפולו הכא בין דמוכרו דיהבינן להון דמי לא מיתזי כהנן המסייע: מאי אמרת דלמא מוזיל כהן לגביה שנתנה לו בפחות מדמיו לא עביד דסבר בריצינא טב מקרא מוטב ריחת מרגנו שאטוטו עכשו שאסכינו לו בשויו מלפחות עכשו ובשביל ריחת של אחר זמן ל"א מר זוטרא כו'. אמרו ליה לא סבירא לן [דרב הונא] דעון דהא מיזבן קא זבנינן אמר להו ולא סבירא לכו מתני' שאמרה כרב הונא בריה דרב יהושע אמרו ליה לא דמי דהתם מוכח מילתא בין דיהב ליה בלא דמי אבל הכא מיזכן קא זבנינן ולא מיתזי כהנן המסייע: כן המומין. של חולין על בעלי מומין של קדשים: מן בעלי מומין. של חולין על תמימין של קדשים שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב: ואיזהו טוב ברע. תם של חולין ברע של קדשים מגלן דבעל מום איקרי רע דכתיב כל מום רע היינו שקדם הקדישן את מומן כדמפרש בגמרא [ומן תמימין של חולין על בעלי מומין של קדשים יכול אפ' קדם מום קבוע להקדישן ת"ל כו': איזהו טוב של חולין ברע של קדשים. באותו שקדם הקדשן למומן: גמ' מאי תלמודא. היכי משמע מהכא (ב) מדשני קרא ואמר בטוב דלא איצטריך דניכתוב קרא טוב ברע או רע ולא לימא בטוב דבין דקא' או רע (דהיינו) משמע בטוב ואמאי אמר תו בטוב אלא טוב מעיקרא עושה תמורה היינו שקדם הקדשן למומן [ולא רע מעקרו דהיינו שקדם מומן]: רבא אמר מתרוייהו טוב מיתתי (רי"ח) [אלא] חד טוב אתא [דאפילו] טוב בטוב לא ימיר [דאין אדם רשאי להמיר] וחד בטוב לטוב מעיקרא כו' [קל וחומר הוא רע של

קדשים בטוב דחולין דקא פסיק רע דקודש ומייתי טוב בחולין במקומו לא ימיר. טוב בטוב כי הדדי נינהו דלא קא מעלי ליה כ"ש דלקין: ואביי. סבר גלוי מילתא בעלמא הואיל ולקי' ע"ג דאי דאמר [לקי גם אראי] לישנא אחרינא לאו דינא הוא אלא מגילת צצית ילפת דמי גרע טוב (ג) לרע (דכתיב לא יבקר בין טוב לרע) דקא מעלי ליה דלקי טפי מטוב בטוב דלא קא מעלי ליה ולא לקי אלא ש"מ דטוב בטוב נמי לקי מאע"ג דלא כתב ביה [לאין]: בשל אחרים. חולין של אחרים ולא ימיר אותו (בשל הקדש) [בחולין] של עצמו: אי כתב. לא יחליפנו דמשמע בשל אחרים: הוה אמינא תצא זו וחכנס זו היא דלקי. שלוקח בהמת חברו ונותן לו זו ומוציא האחרת לחולין: אבל מימר. בשל עצמו: דתרוייהו מצי מקדיש להו אימא לא לקי. אלא לקדיש לתרוייהו וליפטר קס"ל דלא אלא לקי: [ושעמא דר' שמעון משום. בהמה דלא בהמות כו': דאמר ריש לקיש. אע"ג דאמר ר' שמעון אין מימר אלא אחד באחד דמדה ר' שמעון שממירין וחוזרין וממירין באותה בהמת הקדש אפילו מאה אחד באחד בזה אחר זה וקא יליף האי סברא מן בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות הרבה ביחד אבל על בהמה אחת ממירין וחוזרין וממירין בזה אחר זה בהמות הרבה דהיינו נמי אחד באחד: ל"א מעיקרא במתניתין אהדר להו מן והיה הוא וגו' וכברייתא דבעו רבנן למילף מן בהמה בבהמה אמר להו אדרבה בבהמה בבהמה לא משמע אלא אחד באחד. ולהאי לישנא אמר ריש לקיש הני ריש מימרא]: קדושתא קמייתא להיכן אזלא. דהא כתיב הוא וחמורתו יהיה קדש: [לדברי האומר אין ממירין וחוזרין

ע) ערי' בהשמטות בסוף המסכת: יז) [אבל לא מגלן דלא ימיר קסבר ק"ו: יח) ואביי. ס"א סבר האי גילוי מילתא בעלמא הוא ל"א ואביי אמר לך הא לאו דינו וכן גירסת הרגמ"ה ורש"י לא גריס כן: יט) הוא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא מי: יי) עי' בהשמטות בסוף המסכת: כא) ואביי אמר לך הא לאו דינו: כב) [ת"ש כנלן] אבא אבוה הוא כן אמר כ) [ת"ש כנלן] אבא אבוה הוא כן אמר כ) [ת"ש כנלן] אבא אבוה הוא כן אמר כ

בעי רבי אבין לרבי האומר כו'. ויש בספרים ב' לשונות ורש"י פירש לשון שני של ירושלמי וכללא דמילתא היכא דהומס וחיללו על אחר ונתכפר באשם אחר הראשון ואח"כ נמצא פירוש כגון שנאבד באשם אחר פירוש הוא לעולה זהו שני גופין ושתי קדושות הומס וחיללו על אחר ולא נתכפר באשם אחר זהו שני גופין וקדושה אחת לא הומס אלא נתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה כגון שנאבד ואחר כך נמצא אחר שנתכפר באשם אחר זהו שתי קדושות וגוף אחד ולשון שני ונתכפר באשם אחר רולה לומר א"ג נתכפר וב' בעיות הן וכן גני מוסיף חומש יש שתי לשונות כי הכא:

וחומס וחללו על אחר ונתכפר באשם אחר וניתק לעולה מהו שימיר בו אמר אבי מאי קא מיבעיא ליה אי ב' גופים וקדושה אחת תיבעי ליה בלא מתכפר אי ב' קדושות וגוף אחד תיבעי ליה בלא הומס ור' אבין חדא מגו חדא קמיבעיא ליה ואם תימצי לומר שני גופין וקדושה אחת לא משום דבהדיא קדושה הא [ב] [ג]איתמר בה חדא זימנא שני גופין ושתי קדושות מהו תיקו לישנא אחרינא בעי ר' אבין לרבי יוחנן דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומס וחללו על אחר מהו שיחזור וימיר [ג] נתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה מהו שיחזור וימיר אמר אבי [ג] הי קא מיבעיא ליה קדושה אחרת באותו הגוף לא ניבעי הומס וחללו [ד] באחר אי גוף אחר[ד] באותה קדושה לא ניבעי נתכפר באשם אחר ורבי אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה הומס [ה] וחללו על אחר מהו שיחזור וימיר מי אמרינן באשם ראשון הוא דאין חוזר וממיר אבל בגוף אחד אע"ג [ה] דקדיש אותה קדושה חוזר וממיר או דלמא כל באותה קדושה אין חוזר וממיר ואם תימצא לומר הדין גוף [ו] אחד כיון דבאותה קדושה קאים אין חוזר וממיר אלא נתכפר באשם אחר וניתק זה [ז] ראשון לעולה מהו שיחזיר וימיר בו מי אמרינן כי אין ממיר [א] וחוזר וממיר הני מילי אותו הגוף באותה קדושה אבל אותו הגוף בקדושה אחרת חוזר וממיר או דלמא אף על [ח] קדושה אחרת כיון דאותו הגוף הוא אין חוזר וממיר תיקו: [ט]א"ר יהושע בן לוי [י]הקדש ראשון מוסיף חומש ואין הקדש שני מוסיף חומש אמר רב פפא מאי טעמא דרבי יהושע בן לוי אמר קרא [יא]ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית מקדיש ולא המתפים בעי רבי אבין הפריש אשם להתכפר בו והומס [יב] והוסיף עליו חומש וחללו [יג] [ב] [ד]חבירו ונתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה [יד] [ה]מהו שיוסיף עליו חומש אמר אבי מאי קא מיבעיא ליה אי שני גופין וקדושה אחת קא מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר אי שתי קדושות וגוף אחד קא מיבעיא ליה [טו] תיבעי בלא הומס ורבי אבין חדא מגו חדא קמיבעיא ליה אם תימצא לומר שני גופין וקדושה אחת לא משום דבהדיא קדושה איתוסף בה חדא זימנא חומש שני גופין ושתי קדושות מאי תיקו לישנא אחרינא בעי רבי אבין הפריש אשם להתכפר בו והומס וחללו על אחר [ג] והוסיף[טז] [יג] חומש [יד] נתכפרו באשם אחר וניתק זה לעולה מהו שיוסיף עליו חומש אמר אבי [הא] הדין קא מיבעיא ליה אי קדושה אחרת באותו הגוף קא מיבעיא ליה לא ניבעי [יג] ליה הומס אי גוף אחד באותה קדושה [יד] כו' וחללו על אחר מהו שיוסיף עליו חומש מי אמרי' באשם קמא הוא [יד] [יז] דמוסיף אבל בגוף אחד אע"ג דקאים באותה קדושה [יח] [יז] [אין] מוסיף חומש אין גוף אחד ושתי קדושות לא ניבעי הומס וחיללו כו' ורבי אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה ואמ"ל קאמר. והשתא להאי לישנא לא בעי מידי משני גופים ושתי קדושות אלא ת"ק אם תימצי לומר גוף אחד באותה קדושה כו' [יד] ולהאי לישנא תשיב שני גופין וקדושה אחת [יב] [ד] חדא טפי משתי קדושות וגוף אחד: **ואין הקדש שני מוסיף חומש.** [ה] והיינו הקדש שני כגון שהומס הראשון וחיללו על אחר והוי האי אחר הקדש שני ואם הומס [יט] וחיללו אינו מוסיף עליו חומש ותמורה נמי הוי הקדש שני: **פריש אשם להתכפר בו כו'.** כדלעיל דהוו להו שני גופים ושתי קדושות מהו: **מאי קא מיבעיא ליה.** לרבי אבין דמלקא מלעתין דבעיא דר' אבין לאו שני גופין ושתי קדושות בעי אלא בתרי מילי פליג מילתיה דקמייתא הוו שני גופין וקדושה אחת ואידך נתכפר באשם אחר כלומר אלא הומס ונתכפר באחר ונמצא זה וניתק לעולה דהוו להו שתי קדושות וגוף אחד מהו הלכך פריך תיבעי הי מיניייהו עיקר בעיא דר' אבין ליבעי [כ]להדיא ולישמע מידך מינה: **אי שני גופין וקדושה אחת קמיבעיא ליה תיבעי ליה בלא נתכפר.** באחר אלא הומס הראשון וחיללו והוסיף עליו חומש דהומס לא שייך בקדשי מזבח אלא מוס דהא תם לא נפיק לחולין והומס האי שני מהו כלומר מי אמרינן כיון דקדושה אחת היא אינו מוסיף בה חומש אחרינא או דילמא כיון דב' גופין נינהו מוסיף בה חומש וכי אמר ר' יהושע הקדש שני אינו מוסיף ביה חומש כגון מתפים בעל מוס לבדק הבית וחיללו בבעל מוס אחר [כ] דהאי לא מחדש בה מידי אבל הכא דמתפים תם בבעל מוס דהאי חזי למזבח [כא]הקדש [כב] שני קרינן ביה דהוה קמא לא חזי אלא לדמי והאי חזי למזבח וקדושה חדשה היא: **אי שתי קדושות וגוף אחד מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא חומס.** קודם שנאבד אלא אבד והפרים אחרת ונתכפר בו ונמצא הראשון וניתק לעולה מהו מי אמרינן הקדש שני הוא שהרי נתכפר באחר וזה טפל לו ואם הומס ובא לחללו לא יוסיף עליו חומש או

מ) איתמר בה: כ) רימיר ס"א א"נ נתכפר: ג) אבי הדין קא מיבעי ליה אי קדושה: ד) וחיללו על אחר: ה) אע"ג דקאים באותה קדושה חוזר וממיר א"ד כל באותה קדושה: ו) גוף אחד כיון: ז) זה הראשון לעולה: ח) אע"ג דקדושה אחרת היא כיון: ט) והומס וחיללו על אחר והוסיף עליו חומש ונתכפר ותיבעי וחיללו חבירו נמחק: י) ע' בהשמטה בסוף המסכת: יא) תיבעי בלא הומס. גליון תימה כיון שלא חיללו מעולם וגוף אחד הוא למה לא יוסיף חומש וכ"ת דמה שניתק מאשם דשיב נתכפר שי"כ מאי קאמר בסמוך אח"ל שני גופים וקדושה אחת לא דכבר הוסיף חומש בהך קדושה אבל שני גופים ושתי קדושות חשיב לראשון אלמא דשתי קדושות חשבינן להקדש ראשון וי"ל דודאי שתי קדושות לבד או שני גופים לבד חשיב להקדש שני אבל איתנהו לתרווייהו חשיב להקדש ראשון: יב) והוסיף עליו חומש א"נ נתכפר באשם:

ל) אימר בה: כ) ג) ד) אמר שאחד אשם שני זה שחילל הראשון עליו ונתכפר באחר ואח"כ נמצא זה: **וניתק לעולה.** דאשם שמיפרו בעליו באחר סתמיה לאשם עולה נדבת צבור קאי דהיינו מן המותרות דמדרש יהוידע הכהן בפ' ולד חטאת (לקמן דף כג.): **מהו** יז) **שימירו בו.** מי אמרינן כיון דמכח קמא אתא אין ממירין בו דהא המיר בראשון או דלמא כיון דגופא אחריתא הוא וקדושה אחריתי היא דכי המיר בקמא הוה אשם והאי נמי אשם הוא: **אי שני גופין וקדושה אחת.** מיבעיא ליה דמי אמרינן כיון דגופא אחריתא הוה ממיר או דלמא כיון דקדושה אחת היא לא ממיר: **אי ב' קדושות וגוף אחד.** קא מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא הומס וחיללו והכי ליתני הפרים אשם והמיר בו ואחר הראשון ונתכפר באשם אחר שהפרים מעדרו ונמצא הראשון וניתק לעולה דהוה ליה גוף אחד ושתי קדושות מהו מי אמר כיון דאד (ה) גופא הוא יא) ט)דמספקא ליה ולהכי קא מתמה אמאי קתני תרתי: **חדא מגו חדא.** כלומר אם תמצא לומר קאמר וחדא בעיא היא והכי קאמר הפרים אשם והמיר בו והומס וחיללו דהוה ליה האי (ו) גוף שני וקדושה אחת מהו: **ואם תימצי לומר.** הכא כיון דקדושה אחת היא אינו ממיר כ)(משום דבהדיא קדושה) איתמר (ז) בה ואינו ממיר בה פעם אחרת: **שני גופין ושתי קדושות מהו.** כגון כ) אחד שני זה (ח) מתכפר באחר ושני ניתק לעולה כשנמצא מהו כיון דהשתא שני הוא וקדושה אחרת היא ממיר או דלמא סוף סוף מכח קמא אתא ואינו ממיר. כא) מ)בגישנא אחרינא ירושלמי גרס' לה ותרתי קבעי הפרים אשם והמיר בו והומס וחיללו על אחר מהו שימיר בו דהוי ליה שני גופין וקדושה אחת ומספקא ליה בדפרישת בגישנא דלעיל אי אלא הומס אלא כב) (אם) נתכפר באחר וניתק זה לעולה כשנמצא והוה ליה שתי קדושות וגוף אחד מהו שימיר ופירושא דפרישת: **אמר** כג) **(ליה) אביי הדין קמיבעיא.** אי זו מהן הוא עיקר שאלתו אי קדושה אחרת באותו הגוף כו' דפרישת (ע) דהיינו [ח] רש"י ד"ה ואין הקדש פטיר. והיינו הקדש שני כגון שהומס כו'. ולכך ערך רש"י לתוקף ולמלק כין תם לבע"מ אבל לפי"ז לשון הגמ' הוא תוקף מאד מי אמרינן כאשם קמא כו' וכן כל הגמ' ולא"ג להקדש שני הוא מתפים בו דבר אחר ובעיא דר' אבין הוא ג"כ אם הפרים בגוף או בקדושה שנית דבר אחר אם מוסיף עליו חומש וכ"ז דוקא אם הוסיף חומש על הקדש הראשון אבל אם לא פדה אם הראשון מוסיף חומש על ההתפסה דקאמר הגמ' משום דבהדיא קדושה אימוסף כו' ולפי"ז אמתא כל הסוגיא שפיר וכמוגיא דלעיל גבי תמורה:

מוסף רש"י

ולא המתפים. זה מתם הראשון, שהשני נתפס בקדושה של אחר ולא מתמת עצמה כלה לי (ב"ח ד"ה).

רבינו גרשום

והומס האשם וחיללו על אחר. ונאבד אותו שחילל עליו והביא אשם אחר ונכפר בו ראח"כ נמצא אותו שנאבד וניתק לעולה: מהו שימיר בו. דהשתא איכא ב' גופין וב' קדושות דמעיקרא הפריש אשם דהיינו קדושה אחת וגוף אחד והימם בו והומס וחיללו על אחר וניתק זה לעולה דהיינו קדושה אחריתי וגוף אחר: ומאי קא מיבעיא ליה אי ב' גופין וקדושה אחת. אם ממיריין וחוזרין וממיריין באותו ב' גופין בקדושה אחת: תיבעי ליה בלא מתכפר. וליבעי הכי הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומס וחיללו על אחר מהו לחזור ולהמיר. באותו אחר דהאי אחר דהיינו גוף אחר באותה קדושה עצמה דאשם ואי ב' קדושות וגוף אחד קא מיבעיא ליה תיבעי ליה בלא הומס וליבעי הכי הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו ונאבד האשם ונתכפר באשם אחר ראח"כ נמצא הראשון וניתק זה לעולה דהיינו אותו גוף עצמו בקדושה אחרת: ור' אבין. דקא מערב להו בחדא דהיינו טעמא משום דחדא מגו חדא קא מיבעיא ליה. בדין אם תימצא לומר הכי: קאמר אם תמצא לומר ב' גופין בקדושה אחת אין מחזיר ומימר משום דבהדיא הא כבר המיר בה חדא דמגא והם הכי נמי ב' קדושות וגוף אחד אין חוזרין וממיריין דהא כבר המיר באותו גוף ב' גופין וב' קדושות מהו דבעיא עם הומס ונתכפר מסתברא בב' גופין וב' קדושות כדאמרן לעיל: ל"א בעי ר' אבין כו'. בהאי לישנא לא מיירי כלל ב' גופין וב' קדושות אלא ב' קדושות וגוף א' אר ב' גופין בקדושה אחת דהאי נתכפר באשם בעיא אחריתי דא בב' קדושות גוף א' אמר ר' אבין הידין קא מיבעיא ליה ר': אמר ר' יהושע] אהקדש אשון מוסיף חומש [ולא הקדש שני מוסיף חומש]. לומר בעלים שפודין הקדשן וסיפין חומש כדכתיב ואם מקדיש יגאל דיסף וגו' ולא חללו אותו הקדש בדבר אחר שאותו דבר אחר נתפס בקדש ואם רוצין פדותו בעלים אותו דבר אחר אין מוסיפין עליו חומש דקאמר המקדיש ולא מתפים: [בעי ר' אבין פריש אשם וכו'. וכי היכי

ל) ר"קא בעי לעיל לענין תמורה אי מימר נחוזר ומימר בגוף א' וב' קדושות או בב' גופין וקדושה א' הכי נמי בעי לענין חומש): תיבעי ליה בלא מתכפר. וליבעי הכי הפריש אשם להתכפר לו והומס וחיללו על חברו והוסיף עליו חומש וחזר והומס זה וחיללו על אחר אם מוסיף עליו חומש שוב אי לא [אין] ב' קדושות וגוף א' אם מוסיף חומש אהקדש שני: תיבעי בלא הומס ונתכפר בו ונאבד ונתכפר באחר ונמצא ראשון (דהויא עולה) [וניתק לעולה] היינו הקדש שני וגוף אחר: ור' אבין חדא מגו חדא [קא מיבעיא ליה בדין אם תמצא לומר כו'] ולהאי לישנא אחרינא דר' אבין נמי לא קא מיירי כלל בב' גופין וב' קדושות כו'. וכהאי ל"א דלעיל:

שיטה מקובצת

יג) ניבעי הומס (תיבה ליה נמחק) וחילל על אחר אי גוף אחר באותה קדושה לא ניבעי נתכפר וד' אבין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה הומס וחיללו: יד) הוא דאינו מוסיף חומש אבל: טו) קדושה מוסיף חיבה אין נמחק: טו) אחר ואבד אותו ונתכפר באחר שהביא מעדרו ואח"כ נמצא זה והשאר נמחק: יז) מהו שימיר בו: יח) קדושה הוה: יט) הוא אינו יכול להחזיר בו או דלמא כיון דקדושה אחריתי הוא דמעיקרא אשם והשתא עולה חוזר וממיר דס"ד דד' אבין חדא בעיא הוא דמספקא: כ) כגון אם אבד: כא) מימר לישנא אחרינא: כב) אלא אבד ונתכפר תיבת אם נמחק: כג) תיבת ליה נמחק: כד) ולהאי לישנא אות ר' נמחק: כה) אחת טפי תיבת חדא נמחק: כו) הומס וחיללו אינו אות י' נמחק: כז) דהאי. בכאן היה הגהה ונתוך וחבל על דאבדין: כח) הקדש ראשון קרינא תיבת שני נמחק:

מ) אימר בה כ"ק. כ) נ"מחר ער' רש"ש). ג) כ"מ נד:. ד) על אחר ל"ק. ה) והוסיף חומש מהו אינו שחזיר ויוסיף חומש נתכפרו. ל"ק. ו) לא נבעי נתכפר באשם אחר וכו' אחרין חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה הומס וחיללו כו'. ל"ק. ז) מעוסיף אבל בגוף אחר כו'. ל"ק. ח) קדושה מוסיף כו'. ל"ק. ט) הל"ל ל"ק. ע) וכיון דמספקא ליה לאחרי לכבי כו'. ל"ק. י) ל"ל אין ממירין בו בהא המיר בו חד זימנא אמר לא דלמא כיון דב' קדושות הוא לכי המיר פעם אחת הר אשם והשתא הוי עולה ממירין בו וכיון דבחד גופא נמי מספקא ליה כו'. כ) תיבו מימר משום דבהדיא קדושה אימר בה חדא זימנא ואינו מימר בה. ל"ק. ל) רש"ק מ"ו. מ) הס"ד ואח"כ ד"ה ל"ל מיבעיא ליה. ל"ק. נ) ל"ל נחדא. ל"ק. ס) ל"ל נאח הקדש. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) נס' חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה הומס והומר וחללו: (ב) שם בעי ר' אבין וכו' וחללו על אחרינא: (ג) שם מי אמרינן כאשם קמא הוא דאינו מוסיף וכו' נאותה קדושה מוסיף: (ד) ר"ש ד"ה הומס וכו' באשם אחר שנאבד כל"ל ותיבת אחר נמחק: (ה) ד"ה ואי ב' קדושות וכו' כיון דאד גופא ושתי קדושות הוא דמספקא ליה: (ו) ד"ה חדא וכו' דהוה ליה האי שני גופים וקדושה: (ז) ד"ה ואם תימצי וכו' משום דבהדיא קדושה איתמר בה הומר בה פעם אחת הס"ד: (ח) ד"ה שני גופין וכו' ומתכפר וכו' ואינו מימר לישנא אחרינא בירושלמי: (ט) ד"ה אי"ל אמרי וכו' כדפרשת בלא חילול דהיינו גוף וכו' וקדושה אחת טפי כל"ל ותיבת חדא נמחק:

הגהות הגר"א

[א] נס' יחזור וממיר ה"מ אותו הגוף. ל"ד אלא משום פיסח נקע לה: [ב] שם וחללו הבכורו. מלת הבכורו יש למחוק: [ג] שם והוסיף חומש. ל"ל מהו שיוסיף חומש: [ד] שם נתכפרו באשם. ל"ל נתכפר: [ה] שם הדין קמיבעיא ליה. ל"ל הי': [ו] שם באשם קמא הוא דמוסיף. ל"ל ואינו מוסיף: [ז] שם אין מוסיף חומש. מלת אין יש למחוק: [ח] רש"י ד"ה ואין הקדש שני. והיינו הקדש שני כגון שהומס כו'. ולכך ערך רש"י לתוקף ולמלק כין תם לבע"מ אבל לפי"ז לשון הגמ' הוא תוקף מאד מי אמרינן באשם קמא כו' וכן כל הגמ' ולא"ג להקדש שני הוא מתפים בו דבר אחר ובעיא דר' אבין הוא ג"כ אם הפרים בגוף או בקדושה שנית דבר אחר אם מוסיף עליו חומש וכ"ז דוקא אם הוסיף חומש על הקדש הראשון אבל אם לא פדה אם הראשון מוסיף חומש על ההתפסה דקאמר הגמ' משום דבהדיא קדושה אימוסף כו' ולפי"ז אמתא כל הסוגיא שפיר וכמוגיא דלעיל גבי תמורה:

הכל ממירין פרק ראשון תמורה

אמר רבא א"ב. פירוש אי מקדיש עושה תמורה מצינו ליכור ושותפין עושין תמורה כגון דשוו שליחא לאקדושין ל) אבל לא מצינו למימר אי מתכפר עושה תמורה מצינו ליכור ושותפין עושין תמורה כגון [ג] דאיתקדום בהמה להתכפר בה יחידי דכיון דיחיד מתכפר בה נמי דלבדו היא אלא דיחיד: **איתמר בר פדא.** זהו בר פדא בן אחותו של בר קפרא כדאיתא פ' קמא דמעילה (דף ד:) א"ל בר קפרא לבר פדא בן אחותו רמה מה אתה שואלני למחר בב"ה ואין זה בן פדא דבן פדא הוא ר"א בן פדא: **ואין** קדושה חלה על העוברים. אם הקדיש עובר בעמי אמו בהמת חולין אינו קדוש ליקרב ואי מקריב ליה כשמולד ולא אקדשיה משמולד מייתי חולין בעזרה ואם הפרים חטאת מעוברת לא הוי כשתי חטאות לאחריות דעובר מכח אימיה הוא דקדיש ולא מכח עצמו והוי כוולד חטאת ולמיתה אזיל וכן לכל דבריו הרי הוא כוולדות קדשים ולא כתחילת הקדש: **ורבי** יוחנן אמר קדושה חלה על העוברין. ואם הקדיש עובר בעמי אמו חולין קדיש נ) ואם הפרים חטאת מעוברת הוי כמפרים שתי חטאות לאחריות ולא הוי כולד חטאת אלא הולד קדושתו קדושת הפה מכח האדם ולא מכח האם נג) פ) לא מצינו ולד חטאת דאזיל למיתה אלא במקדים חטאת ריקנית ועיברה:

ואוזדא רבי יוחנן לטעמיה לד)[בו'] רצה בולדה מתכפר. פירוש ואין לריך קדושה אחרת ואין לריך קדושה אחרת שתי חטאות לאחריות שמע מינה דאית ליה לר' יוחנן קדושה חלה על העוברין דאי מלקא דעתך דאין קדושה חלה יצטרך קדושה אחרת אחר שנולד אבל אין לפרש מדלא אזיל למיתה שמע מינה דקדושה חלה והא נה) ר) (אי) אפשר לומר דאף ע"ג דאין קדושה חלה על העובר אפילו הכי לא אזיל הולד למיתה דשמעינן ליה לר' יוחנן דאית ליה שיירו משוייר ואי אמר על בהמה של חולין היא קדש וולדה חולין הרשות בידו דעובר לאו ירך אמו הוא וכן מפרש הש"ס לקמן פ' כילד מעריכין (דף כה.) אלא עיקר ההוכחה הוא דמדקאמר רצה בולדה מתכפר ומשמע דאין לריך לאקדושה זימנא אחריתי אחר שנולד דמשהקדים האם הולד קדוש על פיו ולא מכח האם וק"ק מה שפירש רש"י ז"ל לגבי פדא דאמר אין קדושה חלה על העוברין ונפקא מינה דאם הפרים חטאת מעוברת הוה ליה ולד חטאת ולמיתה אזלא מנלן דלמא אף על גב דאין קדושה חלה לא אזיל למיתה דשמא אית ליה שיירו משוייר ולאו ירך אמו הוא נו) כדפירשנו וי"ל דע"כ אית ליה לגבי פדא דשיירו אינו משוייר דאם לא כן מקשה ליה ממתני' נו) (ולד שלמים) פרק כילד

מ) נרי ג"ק קאי. ב) כ"ש אינו מוסיף. ג) כ"ל אינו מוסיף. ד) כ"ל אינו. ה) כ"ש מה כשהפרים משלו עושה תמורה אף מ' ש"ק. ו) כ"ל כפרה. ז) לעיל ב: יומא כ: נמיים ו. נדרים לו:, ט) [מולין קטו.]. ט) אם: ולף קלה. קדושין ז., י) לקמן כה. רש"ג, כ) כ"ק מ"ז. ל) ע"ל שיך לעמ' הקודם. מ) רש"ק מ"ז וגי' נ"ק מיהו. נ) נ"ל בשלהי פרקין יג.]. ס) ש"מ כתר נ"ק. ע) הם ד"ה מ"ל מה"ד מלבד אשר תשיג ידו מלבד מיתר לומר אם אינו יכול ל"ק. פ) גי' נ"ק דחמש חטאות חטאת ניעבו וכו'. צ) גירסת נ"ק אחומר. ק) נ"ל ולא נ"ק. ר) רש"ק מ"ז וכל"ק מקיים הגי'.

תורה אור השלם

1. וְאִם הַמְקַדֵּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְחָסַשׁ חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכֶּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: ויקרא כז טו
2. זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
3. בִּי חַבְלָה לַעֲשֹׂר אֶת כָּל מַעֲשַׂר תְּבוּאָתֶךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ: דברים כו יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' דבמותה קדושה קליס אינו מוסיף חומש נמכפר כ"ל ומיכא אלא נמתק: (ב) רש"י ד"ה מהו מי אמרינן וכו' נמי הכא ודבר פירושא מפרס: (ג) ד"ה ס"כ דמקדיש וכו' וקרינא וכו' אלא ש"מ נמכר: (ד) ד"ה הא כילד וכו' תשיג ידו מלבד וגו' אייתר להיכא שאינו יכול לפרים:

גליון הש"ס

מתני' אבל לא שליטין בהן. ע' לקמן דף כו ע"א תוס' ד"ה מהו דתימא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר. ל"ל אמר. כיון דבאותה קדושה קליס כו'. ל"ל הכל כנ"ל: [ב] רש"י ד"ה מדא וד"ה אמ"ל וד"ה מהו תיכוס נדף ע.: [ג] ד"ה מהו. ופירוש מפרס. פי' כגר מיפסי סס: [ד] ד"ה אין קדושה וכו' וכן לכל דבריו. ל"ל בכל דבריו פי' בשאר קדשים:

רבינו גרשום

(מקדיש מוסיף חומש או מתכפר מוסיף חומש כגון שהקדיש אחד קרבן לפטור חובתו של חבירו ואם רוצין לפדותו המקדיש או המתכפר אי זה חייב להוסיף חומש: כגון דשוו שבור שליח או שותפין ואמרו לשליח זיל אקדיש לן בהמה ואי מקדיש לצורך אחר עושה תמורה האי מקדיש נמי דהוי יחיד עביד תמורה וכיון דבדיים ניהו לא עבד תמורה: ועוד מיהא שמעינן דאמר רב נחמן כו'. וכי נזיר נידון כחש ידו והלא אין בו קרבן עולה ויורד אלא קרבנו לה' על נזרו היינו שהשג הוא משלו מלבד אשר תשיג ידו שהשיגו אחרים והפרישו לו משל להם לאמי הלכתא דאמר אי לענין כפרה דמצי מתכפר בשל אחרים פשיטא דמצי מכפר דמתנה קא יהבי אלא לענין תמורה קאמר והכי קאמר הפרישו כו'): מאי הוי עלה לרב נחמן ת"ש דאמר ר' אבהו כו'. (טובת הנאה שלו של תורם דמצי למיתב דינר מישראל למיתבא לבן בתו כהן): אין ממירין לא אברין. של קדשים בעובריו של חולין ולא אברים ועובריו של קדשים בשלימין של חולין דלא תפיס קדושת תמירה בחד אבר לחוד כשהוא כתובר לגוף הבהמה ולא אמר כלום וכן נמי לא שלימין בהן: ר' יוסי אומר ממירין אברים בשלימין. דקסבר כיון דאמר רגלה של זו של (קדשים) [חולין] הוא חחת זו פשטה קדושת תמורה בכל הבהמה הויא תמורה דומיא דהא רגלה של זו עולה כו': ולא שלימין בהן. דאין בהמה של (קדשים) (חולין) נתפסת בתמורה באבר אחד של (חולין) [קדש] או בעובר של (חולין) [קודש]. ולא אמר כלום. בן פדא אומר אין קדושה חלה על העוברין אם אמר אחד על בהמת מעוברת של חולין הוא עוברה קדוש אין קדושה חלה עליו ור' יוחנן אמר קדושה חלה על בהמת כיון דאמר קדושה ניהו ה"ל הקדש לאמון לענין יג) זה ומוסיף חומש: [ב] **חדא מגו חדא.** כלומר סיפא דבעייא דרבי אבין דאיתא דמילתא קאי ולאו מילתא אחריתי היא אלא שני גופין ושתי קדושות בעי: **ואם תמצא לומר קאמר.** אם תמצא לומר היינו חדא מגו חדא: **מהו.** מי אמרי' כיון דשני גופין ושתי קדושות ניהו לא מיקרי הקדש שני ומוסיף חומש דהא בהא קדושה והאי גופא לא אתוסף חומשו או דלמא סוף סוף מכח קמא [קא] אתא יד) כ) (מעיקרא) והקדש שני הוא לגבי חומש. ליטנא אחריטא טו) ירושלמי וכליטנא בתרא דלעיל דבעיא דרבי אבין גבי תמורה גרסי' לה נמי הכא (כ) עו) [ג] ופירוש מפרש ל): **מקדיש מוסיף חומש או מתכפר מוסיף חומש.** דקיימא לן (ב"מ דף נג:) הבעלים מוסיפין חומש אם פודין את הקדשן ואם אחרים פודין יז) אין מוסיפין חומש הלכך הפרים זה קרבן לכפרת תמיכו והומש מאן הוי בעלים דידיה יח) חזי מ) דאי פריק ליה לוסיף חומש מקדיש הוי בעלים אבל מתכפר כאחר דמי ואינו מוסיף או מתכפר הוי בעלים דידיה: **ת"כ.** דמקדיש עושה תמורה מצינו בעובר ושותפין והיכי דמי כגון דשוו לבור או שותפין שליח לאקדושין קרבן עלייהו דהשתא אינו מקדיש יחיד (ג) קרינא ביה קרבן יחיד א' בתר דידיה אזלינן ואמן תנן ג) בשלהי תמיתין הביבור והשותפין אין עושין תמורה אלא יט) בתרם) מתכפר אזלינן הלכך אין קרבנו עושה תמורה הואיל ורבים מתכפרין בו ולא קרינא ביה קרבן יחיד ואמן גמרינן לקמן [יג.] ממעשר דקרבן יחיד עושה תמורה ולא דליבור ושותפין: **הגג יד.** היינו קרבן עולה ויורד והלא קרבן מזר קבוע הוא בין עשיר בין עני: **הא כילד.** הכי קאמר קלא קרבנו שהפרים הוא משלו יבא על כ) דלרוש) מלבד אשר תשיג ידו מלבד (ד) כא) אותו שאינו יכול להפרים משלו שעני הוא ותשיג ידו לאחר זמן שהמרים יתנו לו יביאנו נמי ויצא: **לענין כפרה.** לאשמעינן דיכול להתכפר בבהמה שהפרים אחר לגרמו: **מה כשהפרים הוא משלו.** הוא עושה בו תמורה ולא אחר אף כשהפרישו לו אחרים הוא עושה בו תמורה ולא אחר: **מדידיה הוא דמתכפר.** דכתיב קרבנו לה': **עובדא הגאה שלו.** של תורם הוי טובת הנאה שבידו ליתנו לאיזה כהן שירלה ולא כב) למי שתרם עליו: **דכתיב אם כל מעשרכם) וגו'.** מי תכלה לעשר וגו' משמע מי כד) שנוטל המעשר מתבואה שבידו ליתנו למי שירלה ולא כיד חבירו שנתרם עליו. עובדא הגאה דבר מועט מקבל מישראל על מנת שיתן כל תרומותיו לכן כתו כהן: **מתני' לא אברים.** דחולין בעובדין דהקדש אשם אחר מהא רגל בהמה זו תמורת עובר הקדש שבמעי בהמה זו אין הקדושה חלה על האחר: כג) **ואין עוברין באברין.** אשם אחר הרי עובר שבמעי בהמת חולין זו תמורת רגל בהמת קדש זו אין העובר קודש: **ולא אברין ועוברין.** דחולין בשלימים דקדש: **ולא שלימין.** דחולין באברין ועוברין דקדש: **ממירין אברין בשלימין.** אחר הרי רגל בהמת חולין זו כו) תמורה כולה וקרבה: **ולא שלימין בהן.** דאין בהמת חולין זו כה באחר אחד של בהמת קדש זו חלה תמורה על האחר ופסטה לה בכל הבהמה והויא כו) תמורה כולה וקרבה: **ולא שלימין בהן.** דאין בהמת חולין זו כמתפרש בהמת קדש לעשות תמורה: **והלא במוקדשים.** לומר בתחילת ההקדש כשמקדישו אם אחר רגלה של זו עולה כדמפרש טעמא לקמן דגמר' (יג.): **גמ' אין קדושה חלה על העוברין.** אם הקדיש עובר בעמי כח) בהמה אינו קדוש ליקרב ואם מקריב ליה כשנולד ולא אקדשיה משנולד מייתי חולין בעזרה ואם הפרים חטאת מעוברת לא הוי כשתי חטאות לאחריות דעובר מכח אמיה הוא דקדיש ולא מכח עצמו והוי כולד חטאת ולמיתה אזיל [ד] וכן לכל דבריו הרי הוא כולד קדשים ולא כתחילת הקדש: **רצה בוולדה מתכפר.** דכי אחרינן ולד חטאת למיתה אזיל דמפרים חטאתו ומתעברה וילדה דהלכה למשה מסיני ס) ניעבו חמש חטאות כט) והכי גמירי לה דמתה אבל אי אפרשה מעוברת חשוב עובר כבהמה אחרת וחיילא עליה קדושה באנפי נפשיה והויא ליה כמפרים שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירלה והשניה תרעה. אלמא קדושה חלה על העוברין:

לעוברה

אותו. בלילין לומר שאם עני הוא ואינו יכול להפרים משלו ותשיג ידו שאחרים יתנו לו שיביאנו: כב) ולא ביד מי שתרם אות ל' נמתק: כג) מעשר תבואתך וגו': כד) מי שנטל המעשר אות ד' נמתק: כה) ולא עוברין תיבת ואין נמתק: כו) תמורה בהמת אות ה' ותיבת חחת נמתק: כז) הויא כולה תמורה: כח) במעי אמו אינו תיבת בהמה נמתק: כט) חטאת ובהכי גמירי: ל) לאקדושיה לבתפרס בה הם והשליח ימיר בה אע"פ שהוא קרבן צבור ובשלהי פרקין תני יצאו קרבנות צבור שאפילו יחיד אין עושה בהם תמורה: לא) ע' בהשמטות בסוף המסכת: לב) קדיש ואע"ג שאסור להפרישו מחוסר זמן מ"מ בעוד שהוא במעי האם מתחר כרמפרש בסמוך דאם: לג) בהמה הוא קדוש שמדעת האדם בסתמא שיהא הולד כמו האם וא"כ לר' יוחנן לא: לד) לטעמיה כו': לה) חלה דהאי איפשר אות ג' נמתק:

לו) הוא ולא פליג עליה אלא מדין דקדושה חלה והוי חולין במעי האם כדפירשנו: לז) מתחייתין דפ' כיצד תיבות ולד שלמים נמתק:

מ) פי' רש"י נחומש הוא מלבנר הספרי שם ונראה לדרשת הספרי הוא מסיפא דקרא דמפרים כפי נדרו אשר יזור ולרשה דקרא היא מלשון תשיג.

פד א מיי' פ"ז מהלי' ערכין הל"ד:
פה ב מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:
פו ג מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ב:
פז ד מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ב:
פח ה מיי' פ"א מהלכות תמורה הל"ז:
פט ו מיי' פט"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ח ופ"ט:
צ ז מיי' פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל"ו:

מוסיף רש"י

דאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שלשה דברים בעינן משלו אם תומת מנינו (יומא ב:). מקדיש מוסיף חומש. המקדים בהמתו ללאת כו מנינו חומה שבעלי, המקדים הוי בעלים לענין תוספת חומש, אם הוממה וכא נחללה, אבל אם לא המתכפר בחללה אינו צריך להוסיף חומש, דגני חומש בסיב (ויקרא כו) ואם המקדים יגאל ונו' מקדים ולא מתכפר (יומא שם וכריתות ב:). ומתכפר עושה תמורה. לאינו הוי בעלים דידיה (שם) אבל המקדים אם המיר בה אינה תמורה. לאין ממירין בשל אחרים והאי לאו בעלים דידיה הוא (יומא שם). והתורם משלו. על כרי של מנינו (בחרים שם). טובת הנאה שלו. ואם בא אחר ואמר איכל אבל אינו יכול זה ואן תרומה זו לכן כתי כהן, שלו זה היא, שתרומה שלו, שנאמר (בכרים בו) כי תבלה לעשר את כל תבואתך ונתן ונו' ונתתה ללוי וגו', הלה הכתוב המתיה כמי שמעשרה משלו (יומא שם וכריתות ב:). אין ממירין. כלומר אם המיר אין מומר, דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא (חולין שם ב:). לא אברין בעובדין. אבר בהמת חולין זו תמורה תחת עובר בהמת קדשים זו (שם שם ב:). ולא עוברין באברים. עובר בהמת חולין זו תמורה בהגלה של בהמת קדשים זו (שם). רצה בה מתכפר. והולד ילעה. רצה בוולדה מתכפר. והיא תמיה (בכורות נח:) אלא תמיה ליה כולד חטאת הואיל והפרישה מעובדת, דדעתיה הוה כמי להתכפר בעובר ומתכפר באחו מהם שילה (מנחות פא. וכריתות לקמן בה.).

שיטה מקובצת

ב) גוף אחר כיון אות ד' נמתק: ג) קאים אין מוסיף חומש אלא נחכפר באשם אחר וניתק זה הראשון לעולה מהו כי אין מוסיף חומש הנ"מ אותו הגוף בקדושה אחרת אבל אותו הגוף בקדושה אחרת לא כו' הוא אין מוסיף חומש: ד) אי מתכפר מוסיף: ה) רבא פשיטא דמתכפר עושה תמורה דאי המקדיש עושה תמורה אם כן כו' עשיין תמורה והיכי דמי כגון: ו) אמר לי הנא תיכת רב נמתק: ז) מלבד אשר תשיג ידו גר'. בחומש פי' בקונטרס להביא קרבנות נדבה שנמביא קרבנות נדבה בהשיג יד עם חובתו א) ובתלמוד לא משמע כן: ח) ליה מתנה קא יהב ליה אלא לענין תמורה וה"ק הפרישו לו אחרים כהפרישו הוא משלו מה הפרישו משלו עושה תמורה אף: ט) לא לעולם לענין כפרה ודקא קשיא לך מתנה קא יהבין: י) מאי הוה עלה. גליון דמקושיא דא"כ מצינו לאו הוכחה הוא דכיון דאין הצבור ממירין אם הקדישו דין הוא שיחיד ממירין לצרכן לא יתיר. וכן בתוס': יא) תמורה התרים משלו: יב) יוסי. עי' תוס' לקמן (דף כז:): יג) לענין עולה ומוכיח תיכת זה נמתק: יד) אתא והקדיש תיבת מעיקרא נמתק: טו) אחרינא גרסינן ירושלמי: טז) הכא ובההיא פירושא מפרשא הס"ד: יז) פרוים אותו אין: יח) דדיה דאי פרקי ליה: יט) אלא ש"מ בתר: כ) על נזרו מלבד: כא) מלבד אייתר. ס"א אותו. בלילין לומר שאם עני הוא ואינו יכול להפרישו משלו ותשיג ידו שאחרים יתנו לו שיביאנו: כב) ולא ביד מי שתרם אות ל' נמתק: כג) מעשר תבואתך וגו': כד) מי שנטל המעשר אות ד' נמתק: כה) ולא עוברין תיבת ואין נמתק: כו) תמורה בהמת אות ה' ותיבת חחת נמתק: כז) הויא כולה תמורה: כח) במעי אמו אינו תיבת בהמה נמתק: כט) חטאת ובהכי גמירי: ל) לאקדושיה לבתפרס בה הם והשליח ימיר בה אע"פ שהוא קרבן צבור ובשלהי פרקין תני יצאו קרבנות צבור שאפילו יחיד אין עושה בהם תמורה: לא) ע' בהשמטות בסוף המסכת: לב) קדיש ואע"ג שאסור להפרישו מחוסר זמן מ"מ בעוד שהוא במעי האם מתחר כרמפרש בסמוך דאם: לג) בהמה הוא קדוש שמדעת האדם בסתמא שיהא הולד כמו האם וא"כ לר' יוחנן לא: לד) לטעמיה כו': לה) חלה דהאי איפשר אות ג' נמתק:

הכל ממירין פרק ראשון תמורה

מעריכין (נקמן כד:) [לג] [ט]האומר ולדה של זו עולה הרי זו וולד שלמים ואי אית ליה לבר פדא דשיירו משייר אמאי ולדה שלמים הא אי בעי הוה משייר הולד בחולין דבשלמא ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין מיד דאמר היא שלמים דעתיה נמי לקדושי הולד בשלמים והוי הולד שלמים על קדושת פיו ולא מטוייה דאם אכל לבר פדא דאמר קדושה אינה חלה על העוברין אין הולד קדוש על פיו אלא מכח דאם ואם סבירא ליה דשיירו משייר אמאי אין הולד עולה אלא שמע מינה דצריך לומר דמיד [ז] [ט]האם קדושה קדוש הולד מכח האם [ז] ופ"ת כיון דאין קדושה חלה על העוברין היכי קאמר ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין וי"ל דלדמים קאמר ופ"ת היכי אפשר דקדושה חלה על העוברין והא אמר דאסור להקדים מחוסר זמן ולקמן אמרינן (פרק) [ט]כיצד מעריכין על הבכור (נס זה שם) המבכרת שהיתה מעוברת אמרת) מה שבמעי בהמה אם זכר עולה אלמא דאפילו לכתחילה מני מקדיש ליה ומאי שנא [י]ממוחר זמן וי"ל דקודש שנולד מני מקדיש ליה [ט] ומייתי ליה בבכורות (דף יד.) מקרא [יא]:

אבל הכא דאקדשיה לאימיה הוא בכלל אימיה. וקשה לה"ר מ"ר למה לי לאהלי איכורתא ליטמא [ב]בהדי דאי אשמעינן קמייתא הוה אמינא דשיירו אינו משייר ולהכי איצטריך למימר דאם דלה בהדיה מכל מקום דעובר ירך אמו הוא ואי שיירו אינו משייר משום הכי איצטריך בתרייתא לאשמעינן דקדוש הולד [ב]על פי האדם ולא מטוייה דאמו. הל"ס: **כי תניא ההיא** קדושת **דמים.** וקשה אם כן מאי קאמר פרק כילד מעריכין (לקמן ד' כד:) קיפא דהאי ולדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה כיון דלית ליה אלא קדושת דמים אמאי יקרב עולה ואי אמרת דימכר לנרכי עולה הא קתני התם והשני ימכר לנרכי עולה ואם כן מה בין ראשון לשני [ג] ונריך לומר כיון דנחת בראשון קדושת דמים נחת ביה נמי קדושת הגוף: **אימורי הוא דלא מימר הא מקדש קדישי עוברין.** דאי לא קדישי פשיטא דאין ממירין שלימין [לח] [ט](נהן) דמולין [ג] [נהן] והכא לא מצי לתרוצי קדושת דמים כדלעיל [לט] דהא אין עושין תמורה: **רבי יהודה היא.** [מ] במתני' קאמר ר' יהודה ולד עושה תמורה: **אי ר' יהודה.** ריש"א היכי מתוקמא דקתני אין ממירין אבל אין ממירין דמולין בשלימין דהקדש דמשמע תמורה הוא דלא עבדי אבל אין בהמה דמולין [ג] לחול קדושת תמורה על גוף הבהמה משום אבר דידה שהמירו בשלם דקדש הא מקדש קדשי אבר אין בתחילת הקדש אם הקדיש אבר אחד פשטה קדושה בכולה דאי תנא הא סברא אית ליה מדקתמהדר ליה רבי יוסי והלא בגמולקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה מכלל דמודה ת"ק בתחילת הקדש שאם הקדיש אבר אחד פשטה קדושה בכולה ורבי שמעון [לא] דהוי בר זוגיה דר' יוסי לקמן ופ"ת: בברייתא דאמר בתחילת הקדש כולה עולה ואשמעינן גבי תמורה דלא אי משום דדרש בהמה בהמה אי משום דמקש תמורה למעשר בפיפא דפירקין (דף יג.) מה מעשר קרבן יחיד כו' ומהתם הקישא גופיה ליף דמה מעשר אינו נוהג בחברין אף תמורה אינה נוהגת בחברין והכי אמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף פט.): **האמר רבי יהודה.** לקמן [פ"ת]: בברייתא דלא פשטה קדושה בכולה: **הכא במאי עסקינן.** דדייקינן הא אלא ע"י תמורה קדשה כל הבהמה ע"י אבר אחד: **כגון שהקדים אבר שהגשמה תלויה בו.** דאמר לקמן [ס"ס מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותו ערפה כגון אם הקדים רגליה מן הארכובה ולמעלה הרי כולה עולה ובתמורה לא [ד] דרשינן בהמה בבהמה: **מקדישין אברין ועוברין.** לקמן היא בפרק שני (דף עז:) חומר בקדשים מבתמורה וקתניא וקתני להך [נ] הכי מקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין. הכי

לעוברה גופיה אבל הכא דאקדשיה לאימיה [ח] **[ח]הא בכלל אימיה לא קדוש ואי אשמעינן בתרייתא התם הוא דאקדיש לה וכל דאית בה אבל הכא דאקדשיה ליה כיון דליתיה אבראי לא קדיש צריכא לישנא אחרינא מאי קמ"ל** [א] [ב]**אם שיירו משייר** [ג]**ועובר לאו ירך אמו הוא ותרתי למה לי צריכא דאי** [ב] **אתמר בהא משום דאימיה חזיא לגופיה מנו דנחתא קדושה לה נחתא נמי לולד אבל אידך לא קמ"ל** [ח] **הדא ואי אתמר בהא משום דקא מפרש קדושה על** [ד] **(האם) הולד אבל ההיא לא צריכא יתיב ר' זירא וקאמר להא שמעתא** [ג] **איתיביה ר' ירמיה לרבי זירא** [ב]**כיצד מעריכין על הבכור** [ד] **המבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו עולה ילדה זכר הרי זו עולה אלמא קדוש עובר אמר ליה** [ה] **כי מתניא ההיא בקדושת** [ו] **דמים מי** [ז] **אלימא קדושת דמים דקא מפקעא ליה מן הבכורה אמר ליה אין** [ח]**והתנן כל** [ט] **קדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו** [י]**חייבין בבכורה** [כ]**ובמתנות טעמא** [יא] **דלאחר שנפדו** [ז] **דחייבין אבל קודם שנפדו פטורין** [ז]**[אלמא] דאלימא קדושת דמים דמפקע ליה מבכורה איתיביה** [ח]**האומר** [יב] **מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה משום כחוש עובר שבה אמר ליה הא נמי קדושת דמים ומי אלימא קדושת דמים** [יג] **דאסירא ליה בעבודה אמר ליה אין והתנן** [יד]**יוצאין לחולין ליגזז וליעבד טעמא** [יב] **משום דנפדו הא קודם שנפדו אסורין בעבודה אלמא** [יג] **קדושת דמים אסורין ליה בעבודה איתיביה אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין** [יד] **אימורי הוא דלא מימר הא מיקדש קדשי** [טו] **אמר ליה בולדי קדשים הוא דקדישי וקיימי אי ולד קדשים במעי אמן הוא דלא עבדין** [טו] **הא אבראי עבדין והא** [יז] **תניא** [יח]**אין הולד עושה תמורה הא מני רבי יהודה היא דאמר** [יט]**הולד עושה תמורה אי ר' יהודה תמורה הוא דלא עבדי** [יט] **הא מקדש קדשי האר"ר יהודה אברין לא קדשי** [טו] **(אמר) הכא במאי עסקינן** [כא]**באבר שהנשמה תלויה בו** [כב] **איתיביה** [כג]**מקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין** [כד] **הכא נמי בולדי קדשים אי בולדי קדשים מאי מקדישין הא קדישי וקיימי הכי**

לעוברה גופיה. בפני עצמו הלכך חיילא קדושה עליה: ל"א מאי קמ"ל ר' יוחנן באם שיירו משייר ועובר לאו ירך אמו הוא. דמדאשיר ליה רבי יוחנן באנפי נפשיה ולא כולל מטאת לחזיל למיתה שמע מינה דאי הוה בעי לשיוריה לעובר לקדושה אחרת משייר כגון אם אמר זו תהא מטאת ועובר עולה דבריו קיימין דעובר לאו ירך אמו הוא או אם שיירו לומר היא מטאת וולדה מולין בחולין אם אמר כלום ולמאן דאמר דולדי קדשים בעמי אמן הן קדושין קדיש לאלמר ומ"ד בהוייתן הן קדושין קדוש לבשיולד: **ורבי למה לי כו'.** הא שמעינן ליה מקמייתא דאמר קדושה חלה על העוברין מכלל דבהמה באנפי נפשה (ג) חשובה כו' הולד: **חזי לגופיה.** שהאם קדושה קדושת הגוף ליקרב: **כילד מעריכין על הבכור.** להפקיעו מכהן וליהנות הוא בו: **ילדה זכר הרי הוא עולה.** ומקריבו לחובתו ויצא אם היה מחויב עולה משום דקדושת עולה כה] קדמה חיילא עליה דבבכורה לא קדיש עד שתקדישנו רחם ותו לא אתייא בכורה ומתקנא לקדושת עולה. אלמא קדיש עובר וקשיא לבר פדא: **קדוש דמים.** שימכרנו ויביא בדמיו עולה אבל הוא גופיה לא קדיש קדושת הגוף אלא נמכר בלא מום: **והתנן.** בגיחותא: **חייבין בבכורה.** אם נקבות הן ולאחר פדיונן ביכרו כו' [אלמא] **דאלימא קדושת דמים.** דכיון דקדש מום קבוע להקדש לא קדיש מעיקרא אלא לדמי: **מותרה.** האם בגיזה כו' דהא לא אקדיש גופה: **כחוש עובר.** דעבודת האם מכחשת ליה לעובר. אלמא קדיש עובר: **והתנן.** בגיחותא: **יוצאין לחולין.** קיפא דהך מתני' דאמרת לעיל היא כל הקדשים שקדם כו' וקתני קיפא יוצאין לחולין כשנפדין ליגזז וליעבד שמותרין בגיזה ובעבודה לאחר פדיונן הואיל וקדם מום קבוע להקדש דלא [כא] [קדשה] קדושת הגוף בפ"ב דבכורות (דף יד.): **איכא.** ר' ירמיה לרבי זירא: **אין ממירין כו'.** מתני' היא [כב] וקתני לא שלימין בהן [כג]: **אמורי הוא דלא מימר.** משום דבתמורה כתיב בהמה בבהמה [כד] ועובר לאו בהמה הוא: **הא מיקדש קדשי.** עוברין דאי לא קדשי פשיטא דאין ממירין שלימין דחולין בהן: **והתנן אין הולד עושה תמורה.** אלא ודאי במקדשים ולד עסקינן דאשוב

מעריכין (לקמן כד:) [לג] [ט]האומר ולדה של זו עולה הרי זו וולד שלמים ואי אית ליה לבר פדא דשיירו משייר אמאי ולדה שלמים הא אי בעי הוה משייר הולד בחולין דבשלמא ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין מיד דאמר היא שלמים דעתיה נמי לקדושי הולד בשלמים והוי הולד שלמים על קדושת פיו ולא מטוייה דאם אכל לבר פדא דאמר קדושה אינה חלה על העוברין אין הולד קדוש על פיו אלא מכח דאם ואם סבירא ליה דשיירו משייר אמאי אין הולד עולה אלא שמע מינה דצריך לומר דמיד [ז] [ט]האם קדושה קדוש הולד מכח האם [ז] ופ"ת כיון דאין קדושה חלה על העוברין היכי קאמר ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין וי"ל דלדמים קאמר ופ"ת היכי אפשר דקדושה חלה על העוברין והא אמר דאסור להקדים מחוסר זמן ולקמן אמרינן (פרק) [ט]כיצד מעריכין על הבכור (נס זה שם) המבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו עולה ילדה זכר הרי זו עולה אלמא קדוש עובר אמר ליה [ה] כי מתניא ההיא בקדושת [ו] דמים מי [ז] אלימא קדושת דמים דקא מפקעא ליה מן הבכורה אמר ליה אין [ח]והתנן כל [ט] קדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו [י]חייבין בבכורה [כ]ובמתנות טעמא [יא] דלאחר שנפדו [ז] דחייבין אבל קודם שנפדו פטורין [ז][אלמא] דאלימא קדושת דמים דמפקע ליה מבכורה איתיביה [ח]האומר [יב] מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה משום כחוש עובר שבה אמר ליה הא נמי קדושת דמים ומי אלימא קדושת דמים [יג] דאסירא ליה בעבודה אמר ליה אין והתנן [יד]יוצאין לחולין ליגזז וליעבד טעמא [יב] משום דנפדו הא קודם שנפדו אסורין בעבודה אלמא [יג] קדושת דמים אסורין ליה בעבודה איתיביה אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין [יד] אימורי הוא דלא מימר הא מיקדש קדשי [טו] אמר ליה בולדי קדשים הוא דקדישי וקיימי אי ולד קדשים במעי אמן הוא דלא עבדין [טו] הא אבראי עבדין והא [יז] תניא [יח]אין הולד עושה תמורה הא מני רבי יהודה היא דאמר [יט]הולד עושה תמורה אי ר' יהודה תמורה הוא דלא עבדי [יט] הא מקדש קדשי האר"ר יהודה אברין לא קדשי [טו] (אמר) הכא במאי עסקינן [כא]באבר שהנשמה תלויה בו [כב] איתיביה [כג]מקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין [כד] הכא נמי בולדי קדשים אי בולדי קדשים מאי מקדישין הא קדישי וקיימי הכי

[ב] ר"ל אם שיירו משייר ועובר לאו ירך אמו הוא. [ג] ר"ל מאי קמ"ל. [ד] ר"ל מאי מקשה. [ה] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ו] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ז] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ח] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ט] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [י] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יא] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יב] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יג] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יד] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [טו] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יז] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יח] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יט] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כ] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כא] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כב] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כג] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כד] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין.

עין משפט נר מצוה

[נא] א מיי' פ"ה מהל' בכורות הל"ח:

[נב] ב מיי' פ"ט מהל' בכורים הל"ב:

[נג] ג מיי' פ"ח מהל' מעילה הל"ב.

[נד] ד מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"ו:

[נה] ה מיי' פט"ו מהל' מעשה הקרבנות הל"ב:

מוסף רש"י

[אם] שיירו משייר. המקדיש בהמה מעוברת ושייר עוברה בקדושה לתרמת משייר (לקמן יט:). כיצד מעריכין על הבכור. לפקיעו מכהן ולהפריעו לאוכלו (לקמן כד:). ילדה זכר הרי זו עולה. דבכור לא קדיש אלא לחם, וכיון דמעיקרא אתפקיע בקדושה אחרינא מן לא חייל בקדושת הגוף בכורה (לקמן כד:). כל דרשים שקדם מום קבוע דרשים שקדם מום קבוע להקדישן. שהיה להם מום קבוע ונתנן למזבח (בכורות יד.) הרי הן כקדשים עניים ואינם לדמיהם ואין בהן קדושת הגוף ואם נפדו הרי הם כחולין גמורים (חולין קל.). חייבין בבכורה. אם ילדו בכור הרי הוא קדוש וכל זמן שלא נפדו לא, כדאמר בבכורות פ"ב (יד.). דאבר אתי תנא קדושת דמים דאמר מן הבכורה, לתין קדושה לקמן על קדושה (חולין שם). המתנות. זרוע ולחיים וקיבה (בכורות שם לקמן לג:) כחולין בגזוס (בכורות שם). יוצאין לחולין. כפדיון לגמרי, ליגזז וליעבד. כחולין גמורין משום דאיעקר לא מיילא עליהון קדושה מעולה (בכורות שם וכנ"ל חולין קל.) מה שאין בן בקדש הקדש אף מומן (שם).

שיטה מקובצת

[ח] לאימיה אימא הוא בכלל: [ב] דאי אמר הפרש חטאת הו"א דם הוא דאמר ר"י רצה כולדה כפר משום דאימיה חזיא לגופיה ומגו דנחתא קדושה לאימיה לגופא נחתא נמי קדושה לולד אבל הכא כיון דאימיה לא קדשה אלא ולד אימא לא אית קדושה לגופיה לגופה דאמר דאימיה לא קדשה ולד קדיש לגופיה ואי אמר בהא משום דקא מפקע ליה מן הבכורה אלא לגזוס ויעבד. כחולין גמורין משום דאיעקר לא מיילא עליהון קדושה מעולה (בכורות שם וכנ"ל חולין קל.) מה שאין בן בקדש הקדש אף מומן (שם).

[ג] אם אמר בהא משום דקא מפקע ליה מן הבכורה אמר ליה אין והתנן כל קדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות טעמא דלאחר שנפדו דחייבין אבל קודם שנפדו פטורין אלמא דאלימא קדושת דמים דמפקע ליה מבכורה איתיביה האומר מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה משום כחוש עובר שבה אמר ליה הא נמי קדושת דמים ומי אלימא קדושת דמים דאסירא ליה בעבודה אמר ליה אין והתנן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד טעמא משום דנפדו הא קודם שנפדו אסורין בעבודה אלמא קדושת דמים אסורין ליה בעבודה איתיביה אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברין אימורי הוא דלא מימר הא מיקדש קדשי אמר ליה בולדי קדשים הוא דקדישי וקיימי אי ולד קדשים במעי אמן הוא דלא עבדין הא אבראי עבדין והא תניא אין הולד עושה תמורה הא מני רבי יהודה היא דאמר הולד עושה תמורה אי ר' יהודה תמורה הוא דלא עבדי הא מקדש קדשי האר"ר יהודה אברין לא קדשי (אמר) הכא במאי עסקינן באבר שהנשמה תלויה בו איתיביה מקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין הכא נמי בולדי קדשים אי בולדי קדשים מאי מקדישין הא קדישי וקיימי הכי

[ד] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ה] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ו] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ז] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ח] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [ט] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [י] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יא] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יב] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יג] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יד] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [טו] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יז] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יח] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [יט] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כ] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כא] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כב] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כג] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין. [כד] ר"ל אם אמר ר' יוחנן דאמר קדושה חלה על העוברין.

הגהות הב"ח

(א) גמ' קמ"ל דחל על חדא ולא איתמר בהא משום דקא מפרק קדושת האם על ולד: (ב) רש"י ד"ה ל"א מאי קמ"ל וכו' יולדה מולין הוי חולין ולבר פדא: (ג) ד"ה ותרתי וכו' חשיבא והולד באפי נפשיה הם"ד: (ד) ד"ה כגון וכו' דדרשינן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה (בע"א) ואודא בסה"ד וסייתי ליה בבכורות. ר"ל דבכור יקניע ליה מקרא לקמן דף כה ע"ב אבל אחה מקרים מנכון ויקניע מיניה להקדים עובר כנ"ל בעמ"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אם שיירו משייר ועובר מי. ל"ל דלא לקריים ולא קדשים: [ב] רש"י ד"ה לון וקמני כו'. הוסכן לזה משום דגמ' קאמר לקמן הא אבאמי כו':

רבינו גרשום

חלה עליו ל"א מאי קמ"ל ר' יוחנן בהא. רצה מחכפר בה רצה מחכפר בחולדה אשמעינן דאם שיירו לעובר משוייר כגון דאמר היא שלמים ועובדה עולה הוי היא שלמים והעובר כשוייר לעולה משום דעובר לאו ירך אמו הוא. טעמא אחרינא אם שיירו [משוייר] דהוי כמפרש ב' חטאות לאחריות האם תאבד זו תהא זו במקומה ומחכפר באיזו שירצה. והא שמעתא דר' יוחנן בפרק כיצד מעריכין על הבכור ואי קשיא הא רתנן ולד חטאת ותמורת חטאת יצמוד התם בשקדושה ולכפוף נתעברה והכא מיירי בהקדישה כשהיא מעוברת. תרתי למה לי צריכא כו'. [כיצד מעריכין על הבכור להפקיעו מכהן]: כי תניא האי לקדושת דמים. דהא דתני שאם ילדה זכר הוא עולה לא לגופו ממש להקריבו אלא למוכרו וליקח בדמיו עולה. אבל לגופה לא קדיש עובר מי אלימא כו': א"ל אין והתנן כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדישי כו'. דהני לא היה אלא קדושת דמים יאי לא נפדי פטורין מן הבכורה: א"ל. ר' זירא הא מני דולדי קדשים במעי אימן לא עבדי אלא אבראי עבדין: ר' יהודה היא דאמר הולד עושה תמורה. ולעולם הא בעובדי קדשים מיירי: האמר ר' יהודה אברין לא קדישי. למיקדש כולה הלכך לא עבדא תמורה (ומתניתא) יתנא קמא דר' יוסי [דתני] היינו ר' יהודה דקאמר בברייתא לקמן [הא מדר' ר' יהודה לי מן באבר שהנשמה תלויה בו דאם אקדישה הקדישה כולה. ולעולם בולדי קדשים מיירי] איתיביה מקדישין אברין ועוברין. אלמא עובר קדיש הא נמי בולדי קדשים מיירי: אי בולדי קדשים אמאי תני מקדישין. הא קדישי:

[ט] גי' ל"ק הוא, [כ] [ולקמן יט.], [ג] [חולין נח. וש"נ], [ד] רש"ק מ"ז, [ה] [לקמן כד.], [ו] [בכורות יד. חולין קל. לקמן נב.], [ז] ל"ק, [ח] [תוספתא רס"ג], [ט] [בכורות יד. חולין קל. לקמן נב.], [י] [ל"ל תנן], [כ] [לקמן יב.], [ל] [לקמן יח. יב. יד.], [מ] [לקמן טז.], [נ] בהן ל"ק, [ס] [ויקרא כז], [ע] ל"ל האומר היא שלמים ולדה עולה ה"ז פי' ל"ק, [פ] ל"ל אחלה הקדושה על האם קדוש הולד כי' ל"ק, [צ] ל"ק מ"ז, [ק] [תוספ' ל"ק], [ר] ממחוסר ל"ק, [ש] גי' ל"ק בהסיק, [ת] גם ע"פ כי' מטוייה דאמר לבד. ל"ק, [א] ל"ק מ"ז, [ב] ל"ק.

מסורת הש"ס

[ג] [חולין נח. וש"נ], [ד] רש"ק מ"ז, [ה] [לקמן כד.], [ו] בכורות יד. חולין קל. [לקמן נב.], [ז] ל"ק, [ח] [תוספתא רס"ג], [ט] [בכורות יד. חולין קל. לקמן נב.], [י] [ל"ל תנן], [כ] [לקמן יב.], [ל] [לקמן יח. יב. יד.], [מ] [לקמן טז.], [נ] בהן ל"ק, [ס] [ויקרא כז], [ע] ל"ל האומר היא שלמים ולדה עולה ה"ז פי' ל"ק, [פ] ל"ל אחלה הקדושה על האם קדוש הולד כי' ל"ק, [צ] ל"ק מ"ז, [ק] [תוספ' ל"ק], [ר] ממחוסר ל"ק, [ש] גי' ל"ק בהסיק, [ת] גם ע"פ כי' מטוייה דאמר לבד. ל"ק, [א] ל"ק מ"ז, [ב] ל"ק.

[ט] יכול אם אין מקומו כגון רק לתן נחות יל.

בקדושת דמים ישמני מדרבנן וגזירה אטו קדשי מזבח. גליון: [ח] כל הקדשים שקדם מום כו' חייבין בבכורה ומתנות ואע"ג דשאר פסולי המוקדשים שנפדו פטורים מן הבכורה ומתנות משום דכתיב בהו כצבי ואיל מיהו אילימא קדושת דמים לא קתני מן הבכורה. תוס' שמעא. ס"א דנפדו הא לא נפדו פטורין אלמא כו': [ז] שנפדו חייבין אבל כו' אלמא אלימא קדושת (אות ד') נמחק): [ח] דמים דאסרה לה בגיזה ועבודה אמר ליה: [ט] טעמא דנפדו חיבת משום נמחק: [יא] נ' בהשמטות בסוף המסכת: [יב] באיכרין אמורי אות ד' נמחק): [יג] קדשי הא אמר ר' יהודה אינרון לא קדישי א"ל הכ"ע בולדי קדשים דקדישי וקיימי אי ולדי קדשים: [יד] עבדיי תמורה דא אבראי עבדין תמורה בשלמא אם קדושת פה חל' על העוברים כי הוי אבראי עבדין תמורה דאין זה ולדות קדשים שהרי הקדושה באה מכח פה האדם ולא מן האם: [טו] והא הגן אין: [יח] עבדי אבדין הא: [יט] אבר ליה: [כ] בו בדרכה חסדא דאמר רב חסדא מודה ר' יהודה בדבר שהנשמה חל' ה בו: [כא] ע' בהשמטות בסוף המסכת: [כב] הרי חולין ולבר: [כג] אינו משוייר והוה ולד חטאת: [כד] חיבת הולד נמחק: [כס] עולה דקדמה: [כט] מה"ד אלמא אלימא קדושת: [לו] בגיזה דהיא לא אקדיש הכ"ד: [לח] דלא קדיש קדושת הגוף: [לט] היא לקמן במתניתין דהאי פרקין קאמר: [מ] חולין כלומר אין קדושת תמורה חלה על: [מא] שמעון הוא דהוי: [מב] להך דהכי דקדישין: [מג] מעריכין דתנן האומר ולדה עולה הרי שלמים ולדה עולה הרי זו: [מד] מיד שהאם קדושה: [מה] האם ומיהו קשה דמצינו למימר למדתי בקדושת דמים כדדחינן כל הני דלעיל בסמוך. תוס' אחרות: [מו] [מז] ע' בהשמטות בסוף המסכת: [מח] שלימים בהן דחולין הן: [מט] כדלעיל ס"א א"כ למה היצרך לומר דאין ממירין פשיטא דאין קדושת דמים עושה תמורה:

הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן יו] כו'. כלומר מקדישין אבר אחד וממירין אחרי כן באותה בהמה ואשמעינן הא' וממירין בהן דהאי דקאמר מקדישין אברין לאו למקדים אבר לחודיה אלא למיפשט קדושה בכולה בהמה דאי אפשר לאחודיה לא מצי למימר וממירין בהן דהא אפילו רבי יוסי דאמר [י.] ממירין אברין בשלימים מודה דאין ממירין שלימין בהן וכל שכן אברין באברין ודקתני סיפא דהך יח] בריית"א בפ' ב' אבל לא ממירין אשמעינן דאין ממירין יט] בשלימים דאם אמר אבר בהמה זו תמורה לא' מקדשיה והיינו חומר בתמילת הקדש מבתמורה דתמילת הקדש כי מקדיש חד אבר פשט בכולה ובתמורה כי אמר אבר זה תמורה תחת שלימה זו לא קדשה: **ועוברין שקדשו במעי אמן.** כגון ולד קדשים אע"פ שהן קדושין אין ממירין בהמה בהן כל זמן שהן במעי אמן והא לאו משום חומר בקדשים מבתמורה קתני אלא משום דתנא וממירין בהן בבהמה שקדשה ע"י אבר כ) תני בעוברין אין ממירין בהן ור' יהודה היא [דאמר] [י:] ולד עושה תמורה דאי רבנן אבראי נמי לא עביד תמורה: **אלא לזכרי כהונה.** כדין חטאת. קא מלקא דעתך דנמפריש בהמה מעוברת עסקינן דאי נמפריש ריקנית ונתעברה דכולי עלמא כא) הואיל ומכח אימיה הוא דקדיש חולין הוא דולדי קדשים בהוייתן הן קדושים כשהן נולדין ואלא במעי אמן: **מאי לאו חנאי היא.** דלתנא קמא קדושה חלה על כב) האברים מ) מכח עצמן כשהיא מעוברת בשעת הקדש קדיש לגמרי דאלא כולדי קדשים הוא ולתנא בתרא אין קדושה חלה עליו אלא מכח אמו וכשאר ולדי קדשים הוא דבהוייתן הוא דקדיש. ולהכי נקט אי רבותא קא משמע לן דאמרי' הואיל ומי הוא הוייתו משיב ליה ואפילו לתנא בתרא ליקדש מכח אמו כשאר ולדי קדשים קא משמע לן דהואיל ואלא כלו חדשיו לאו הוייתו הוא: **לא.** במפרים בהמה מעוברת לא אייר הכא כלל אלא בבהמת קדשים שנתעברה ובהא פליגי תנא קמא מ) כג) סבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין כשהן נולדין הן קדושין ואלא במעי אמן מ): **בהוייתן.** לישנא דקרא נקט דאיתרבו ולדות מיניה דכתיב (דברים יב) רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' ואמר מר אשר יהיו לך אלו הוולדות בפרק שני דבכורות (דף יד.): **ואיבעיא אימא חד תנא הוא.** הוך מרתי מתניתא ודכולי עלמא קדושה חלה על העוברין לגמרי יותנן והך דקתני דאלא קדיש עובר בהמה ואמ"כ נתעברה דוולדות קדשים בהוייתן הן קדושין והאי דקתני דקדיש ולד לגמרי ואלא הוי כשאר ולדי קדשים דעובר לאו יכד אמו) כשהקדישה מעוברת **אלא קדושין בתמורה.** שאם הן חולין והמירן בבהמת קדשים אינם נתפסין ואפילו תמורה שחלה על בעלי מומין קבועין אינה חלה עליהן וכל שכן אם הקדישם ממש אינן קדושין: כה) **ואין מקדישין.** אחר לעשותו תמורה אם הן קדושין והמיר בהמת חולין בהן. ורבי כו) מאיר מפרש היכי משכחת לה דליהוי כז) קדושין מאחר שהן אינן קדושין בשום קדושת הגוף מהיכן יהו הן מקדישין ועושין תמורה והא עך בעלמא ניעבו: **אי אתה מוצא.** שיהו הן קדושים כח) דלאיצטריך למיתני לא מקדישין אלא במקדים בהמה ואמ"כ נטרפה זו והאי דקדש הקדשה את מומה: **במקדים ולד.** במעי אמו דחיילה עליה קדושה מיד והדר יצא דרך דופן: כט) [ד] הני איצטריך למימר דאין מקדישין. וסיפא דמילתא מפרש בפרק יש בקרבנות (לקמן דף יח.): ל) **כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים.** שנתעברה ר) מהן בהמת קדשים לאחר שהקדיש אלא קדיש עובר מדקתני במקדים עובר ויוצא דרך דופן דהאי הוא לא יצא דרך דופן קדיש בקדושה קמייתא קדושת הגוף ועביד תמורה וליכא לתרוצי קדושת דמיס לא הוה עביד תמורה אפילו יצא דרך רחם: יהיה

[א] הכי קאמר מקדישין איברין וממירין בהן ב) אבל לא ממירין ג) [אברים] בהן ועוברים שקדשו במעי אמן אין ממירין בהן ד) (ה) בולדי קדשים במעי אמן הוא דלא ו) עבדין תמורה הא אבראי עבדי והא תנן אין ז) הוולדות עושין תמורה הא מני רבי יהודה היא אי רבי יהודה אברין מי קדשי הא לר' יהודה ליה האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אמר ליה הכא ח) במאי עסקינן בדבר העושה אותה טרפה ט) לימא כתנאי י) השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבע יא) חי קתני חדא יב)אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ואינה נאכלת אלא ליום יג) אחד ותניא אידך נאכלת לכל אדם יד) ונאכלין בכל מקום טו) ואינן נאכלין בעזרה מאי לאו תנאי היא דמר סבר קדושה חלה על עוברין ומר סבר אין קדושה חלה על עוברין לא הני תנאי בהא קא מיפלגי דמר סבר טז) ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ומר סבר יז) ולדי קדשים יח)במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא יט) חד תנא הוא הדא מהלין מתנייתא במקדיש בהמה ואח"כ נתעברה כ) וחדא מנהון שהקדישה מעוברת [ד] יא) כא) תניא רבי אליעזר אומר כב)כלאים וטרפה ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין ואמר שמואל לא קדושין בתמורה ולא מקדישין כג)[לעשות] תמורה ותניא א"ר יג) מאיר מאחר שאינן קדושין היאך מקדישין אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואחר כך נטרפה במקדיש ולד ויצא יד) כד)[דרך] דופן אלמא קדיש ולד אמרי בתב במעי תמימה אפילו בר פדא נמי מודי דקדיש לא נחלקו אלא בתם במעי בעלת מום בר פדא סבר כיון דאימיה לא [ה] מקדישין קדושת הגוף הוא נמי לא קדיש ורבי יוחנן סבר הני כב' בהמות נינהו אימיה היא דלא מיקדשא לא אבל הוא קדוש טו) לישנא אחרינא טז) אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדי קדשים יז)וכרבי יהודה שהיה אומר הולד עושה תמורה הלין הוא דלא קדשי גופייהו אבל עוברין אחרים קדושין אמר אביי תם במעי תמימה דברי הכל קדיש גופיה אלא כי פליגי במעי בעלת מום דבר פדא סבר כיון דאימיה יח) נמי לא קדיש גופה איהו נמי לא קדיש אלא לדמי רבי יוחנן סבר יט)עובר לאו ירך אמו הוא ואע"ג דאימיה לא קדשה לגופה ולד מיהא קדיש לגופיה: א"ר יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו כו': תנו

הקדישו אי לא דפשטה קדושה בכל הבהמה: **השוחט את החטאת.** כגון שעירה דאילו כשבה אי אפשר לילד מוך שנתה כדאיתא בבכורות (דף יט.): **ומצא** בה בן ארבע חי. דאילו בן ה' בבהמה דקה אינה ניתרת כ) לרבנן בשחיטת אמו פרק בהמה המקשה (חולין דף עב.):

מקדישין איברים וממירין בהן כו' תיבת כו' נמחק: יח) סיפא דהך מתניתין בפי': יט) כמירין איברין בשלמים: כ) אבר תנא בעוברין אין כו' היא דאמר ילד: כא) עלמא סברי הואיל: כב) על העוברין מכח: כג) קמא סבר ולדות קדשים במעי אמן דן קדושים בעובר' קדשים ותנא בתרא סבר: כד) אמר הוא כשהקדישה: כה) קדושין הס"ד ומה"ד ולא מקדישין לעשות בהמה אחרת תמורה אם: כו) ורבי מפרש דמאיר נמחק: כז) דליהוי מקדשין מאחר: כח) קדיש לגמרי למעבד תיבת לגופיה נמחק: כט) לא דרשינן: ל) עליה גליון והא דאמר בפ' בהמה המקשה דר' יוסי טעמא דנפשיה קאמר היינו לפי המתרץ דבודה הי"ק והלא במקדיש לדרדי ולדידהו נמי בדבר שהנשמה תלויה בו מוהיתו בו ואחכו נמי

מ) נ"ל ובמרלה דהקדישה ולבסוף נתעברה דלא קדיש וולד דלא קדיש אלא אם אפי' בחולין כדאמרן אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא בקדשים אלא בולדי קדשים בעובר' קדשים והני לא הוו לזו שעת הכושר מעולם ומשעת יצירת נפסלו [נעשו כלאים וטומטום ואנדרוגינוס] (אלא) ולא קדשו אלא אגב אימיהו לבני קאמר אי אתה מוצא אלא בולדות קדשים וכו' יהודה דאמר הולד עושה תמורה: דלין הוא דלא קדשין גופיהו. אלא אגב אימיהו דלא קדישי אלא לדמים משום דבעלי מומין נינהו אבל עוברין אחרינו דלאו עוברין אחרינו קדשי גופייהו אפי' במעי אימן חולין וקשיא לבר פדא אמר אביי בתם במעי תמימין כו' כדלעיל:

מוסף רש"י

בהוייתן הן קדושים. בלתמן מתקדשות (בחים קיד.) כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י) ולהכי נקט לשון בהוייתן, משום דבא דוולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דמשיב רק קדשיך, אלו תמורות, אשר יהיו לך, אלו הולדות (שם, וכע"ז בחים שם). **כלאים.** פטול להקריבה (ויקרא כב) שור אלו כשב, פרט לכלאים, כי יולד פרט ליולד דופן, והבן ממשה יליף ר' אליעזר מקראי בפ' יש בקרבנות (לקמן יח.) דלא חיל קדושה עליהן, ופע"ג דשאר פסולי הקרבה כגון רובע ונרבע מוקלה ועבוד ואתמן ומתיר חילא עליהו קדושת הגוף וגרעין מום קבוע ליפסות עליו ולאחר פדיון אמורין בגיהה ובעזרה, הני לא חיילי עליהו אלא קדושת דמים כדיקלא בעלמא ונפדין בלא מום ומומרין בגיהה ובעזרה ולאחר פדיון (בכורות פד.). **לא קדושין בתמורה.** לא מיבעיא אחלא הקדש דלא קדיש, דאפילו בעל מום שקדש מומי לשקדשי לא מתחל ליה קדושת הגוף כדאמר בבכורות בפ"ב (יד.) אלא אפילו אם הקדיש קודם בהן הני לא מקדשי, דאילו בעל מום חייל עליה קדושת הגוף לאתבר בגיהה ובעזרה אף מיפדה, דכתיב (ויקרא כז) טוב בדע אם המר ימירנו, אפילו הכי אתני לא חיילא (בכורות שם) אע"פ שהתמורה חלה קדושת הגוף על בעל מום קבוע, אינה חלה על אלו, ולא שהן אלו קדושת הגוף עליהן שהקדש הפה אלא קדושת דמים בעלים ואתנים ואתין לגרעין מום לפדות (לקמן יח.). **ולא מקדישין לעשות תמורה.** שאם הם קדושין אין עושין תמורה, והיכי דמי שהן עלמן קדושין, הא אין נתפסין בקדושה, כגון שהיו ולדות קדשים, דקדשי אגב אמן (בכורות חב.). **אי אתה מוצא אלא במקדיש בו'.** אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס שנפסלו משעת יצירתם אי אתה מוצא שיקדים אלא בולדות קדשים, שהיתה אמן קדושה, ומה תקנתם יעבו ישחטו ויפדם ויאכלם והטרפה תקנה (בכורות פד.).

שיטה מקובצת

א) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ב) בהן אי בולדי: ג) עברי תמורה הא: ד) אין הולד עושה תמורה הא נמי ר' יהודה דאמר הולד עושה תמורה אי: ה) הכא נמי ברבר שהנשמה תלויה בו וכדרב חסדא. על תיבות במאי עסקינן העושה אותה טרפה נרשם על כל תיבה קו מלמעלה כי לפ"ד ראוי למחקו: ו) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ז) בן ד'. דאי בן בבהמה דאינו ניתר בשחיטת אמו ל"ר"מ דאמר כלו לו חדשיו טעון שחיטה. תוס': ח) ליום ולילה אחד: ט) אדם ונאכלת בכל מקום בעזרה ונאכלת לעולם מאי לאו: י) חיבות ולדי קדשים נמחק: יא) עי' בהשמטו' בסוף המסכת: יב) מ"ש ר' אליעזר אומר חיבת תניא ל"ש ואות ר' נמחק: יג) ותניא אמר רבי וכי מאחר תי' מאיר נמחק: יד) ויצא דרך דופן: טו) לישנא אחרינא. ס"א אינו וכן נראה מרש"י ז"ל אבל הראב"ש גריס לה אי אתה מוצא כו': טז) דאמיתה לא קדוש גופה אלא לדמי איהו נמי: יז) בהן כלומר מקדישין לאו אעוברין קאי וחסורי מחסרי והכי מתרצא

צו א ב מיי' פ"ד מהל' תמורה הל"ג:

צו ג ד מיי' פ"ח שם הלכה י"ז: צח ה מיי' שם פ"ד הלכה ט ופט"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין ממירין בהן ואי כולדי:

מוסף רש"י

עין משפט נר מצוה

הגהות הגר"א

[א] גמ' הי"ק מקדישין. הולכך לאוסיף וממירין בהם משום סיפא ועוברין שקדשו כו' במ"ש רש"י (דלא כתוס' ד"ה ה"ק. ונראה דמש"ה כו'): [ב] שם ואלכלין. ל"ל ואלכלת: [ג] ואינן נאכלין בעזרה ל"ג וכ"ל ואלכלת לעולם וכ"ה לקמן בדף כח: [ד] תניא ר"פ. ל"ל תנן ר' אליעזר (עפיו"ש ספ"ח דזבחים): [ה] דאיכ"ד לא מקדישין. ל"ל לא מיקדש: [ו] ל"א אבל כו' עד קדוש לגופיה ל"ג לפרש"י ולהגורסין כ"ל ל"ל תנן ר"מ עד רולא דיפן אבל כלאים כו': [ז] רש"י ד"ה במקדיש וד"ה הני הל"ה כלאים הל"ח:

רבינו גרשום

תני הכי מקדישין אברין וממירין: יעוברין שקדשו בבטן אמן. כגון שהקדישן ואח"כ נתעברו אין ממירין בהן ולעולם הא נמי בולדי קדשים מיירי [אבל בעוברין דעלמא ליכא למשמע [מיניה] אבתי דקדש: אי ר' יהודה. אימא רישא מקדישין אברין וממירין בהן והיכי ממירין בהן והא לית ליה לר' יהודה האומר רגלה של זו עולה כולה עולה והכי נמי לענין תמורה: א"ל. ר' ירא הא מורי ר' יהודה דאי הקדיש אבר אתנשמה תלויה בו דקדשה כולה ובההוא אבר קאמר מקדישין אברין וממירין בהן ולעולם בולדי קדשים קא מיירי): ל"א אבל לא ממירין קתני מיהה מקדישין עוברין. א"ל כגון דאקדשינהו לדמיהו דבוהר [ובי אבר דאקדיש אברין לדמיהו] וטעמא משו' דאקדשינהו לדמיהו אין ממירין הא אקדשינהו לגופיהן קדשי למעבד תמורה הא אבר ר' יהודה אברין לא קדשי למיהוי כולה תמורה ולהכא לאוקומה כר' יהודה א"ל כי תנן מקדישין [עוברין בולדי קדשים קחני אי בולדי קדשים כר'] בתחרצין לעיל בלישנא קמא: [וכבא בר] בן ארבעה חי. בבהמה רקה מיירי דמיעברה לה' חדשים: בהוייתן הן קדושים. בשעה שיצאר לאויר העולם ובתראה ל) דתעבריה ובסוף הקדישה דלא קדיש וולד דלא אקדיש אלא אם לחודה: [אין קדשין להיות תמורה קדשים ואין מקדישין לעשות תמורה שאם הקדשים הן כלאים וטרפה לא אליכי דלא קדשי למיתפס בהמת חולין בתמורתן]: תניא. אמר ר' קאי אדר' אליעזר: [אלא] אי אתה מוצא. דאיצטריך למימר ולא מקדישין אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה [דמעיקרא קדשה כי הויא שלימה ואשתא כי נטרפה לא מקדשה לעשות תמורה]: וכן במקדיש וולד. במעי אמו ואח"כ יצא דרך דופן [לא מקדיש לאיתפיסי תמורה] אבל טרפה (מעקרי) קודם הקדש ויצא דופן (מאחר) [לאחר] שנולד לא קדשי גבי קדשים. והאי לאחר שהקדיש יצא דרך דופן [והאי יאח"כ יצא דרך דופן כגרי שנגממי או נעקרו כיתלי בית הרחם אלמא קדיש וולד במעי אמו ותיובתא לבר פדא: אמרי בעובר תם במעי המימה אפי' בר פדא בדדי ל' יוחנן דקדיש דימיא דהאי מקדיש וולד ואח"כ יצא דרך דופן] דהיינו תם במעי תמימה לא אמרינן דאי לא אבל טומטום [וכלאים ואנדרוגינוס אי אתה מוצא כו'].

שיטה מקובצת

ל) ל"ל ובמרלה דהקדישה ולבסוף נתעברה דלא קדיש וולד דלא קדיש אלא אם לחודה יכו'.

יא: הכל ממירין פרק ראשון תמורה

רב חסדא סבר במאן דאמר טריפה אינה חיה ורבא סבר במאן דאמר טריפה חיה. ובפ"ק דבכורות (דף ג.) נהפכה טוגיא זו אלא גבי שותפות עובד כוכבים דרב חסדא סבר טריפה חיה וזו מן הטוגיות הפוכות שבהש"ס וכן מצינו בשאר דוכתי גבי פלוגתא דאמוראי ורבא דיליס מוכיחות במסכת נדרים (דף ה.) ובמסכת נזיר (דף סב. ע"ש) ומיהו צריך עיון לפי הא דאמר רבא הכא טריפה חיה [ז] דבפרק המולק (יבמות דף לו) אמר רבא גבי ספק טרפה משהיגו לה י"ב חדש:

[ו] **התם לא נחתא ליה** [ז] קדושת הגוף. [ח] פירש רש"י דבסבר דשותפות העובד כוכבים פוטרת מן הבכורה ובפ"ק דבכורות (דף ג.) קאמר אפי' למ"ד שותפות העובד כוכבים אינו פוטר והא דאמר התם לא נחתא ליה קדושה ר"ל להקריב: **היא** שלמים ולדה חולין ושחטה בפנים מהו. פירוש אם הולד אסור משום חולין בעזרה ורבא דמצי למיפסטיה [ט] מהיא דלעיל דהשמטו את החטאת ומצא בה בן ד' מי משמע דלא הוי חולין בעזרה:

ורבא סבר לה כמ"ד טרפה חיה ומאי איכא בין דבא לרב ששת איכא בינייהו דרבי אלעזר [י] דאמר רבי אלעזר [יא] הנטלה ירך וחלל [יב] שלה נבילה רבא סבר לה כרבי אלעזר רב ששת לא סבר לה כר' אלעזר מיתיבי אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו ודברי רבי יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו [יג] לאו מכלל דפליג עליה דרבי יהודה בשלמא נראין דברי רבי יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו [יד] מכלל דפליג עליה דר' יוסי אלא נראין דברי רבי יוסי בדבר שהנשמה תלויה בו [טו] לאו מכלל דפליג עליה דרבי יהודה ותיובתא דכולהו לא חסורי מיחסרא והכי קתני נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו שאף רבי יהודה לא נחלק עליו אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו אבל בדבר שהנשמה תלויה בו מודי ליה [טז] בעי רבא בעוף מהו [יז] בהמה אמר רחמנא והא לאו בהמה היא או דלמא [יח] קרבן אמר רחמנא [יט] והאי נמי קרבן הוא [כ] תיקו [כא] בעי רבא [כב] הקדיש אבר לדמיו מהו דתיחות ליה קדושת הגוף [כג] מי אמר [כד] כיון דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה נמי קדושת הגוף [כה] ומדאקדישה לחד אבר אקדישה לכולה או דלמא חד מגו אמר תרי מגו לא אמר [כו] תפשוט ליה מדיליה [כז] דהאמר רבא [כח] הקדיש [כט] לדמיו קדוש קדושת הגוף התם דאקדישה לכוליה הכא [ל] דאקדישה חד אבר מאי [לא] תיקו בעי מינה [לב] מרבא [לג] הקדיש חד אבר מהו בגיזה תפשוט לך מהא דתניא [לד] [2] לא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז בשלך ושל אחרים [לה] התם לא נחתא ליה קדושה כלל הכא נחתא ליה קדושה [לו] לישנא אחרינא התם אין בידו להקדישו הכא בידו להקדישו בעא מינה אביי [לז] מרבא הקדיש עורה מהו בעבודה [לח] תא שמע האומר מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני כחוש עובר שבה אמר ליה כי קתני אסורה בעבודה מדרבנן אי הכי אפילו בגיזה נמי תיתסר אמר ליה עבודה דמיכחשא [לט] גזרי בה רבנן גיזה לא גזרי בה רבנן בעא מינה אביי מרב יוסף [מ] היא שלמי' וולדה חולין [מא] ושחטה בפנים מהו למ"ד ולדי קדשים בהוייתן הן קדושין מי הוי חולין בעזרה או לא א"ל

הקדיש אבר לדמיו מהו דתיחות קדושת הגוף. לכל הנהמה ותיקבע עולה מי אמר לרבי יוסי מדמקדיש חד אבר לדמיו פשטה קדושה בכולה בהמה לדמיה ומיגו דנחתא לה קדושת דמים בכולה בהמה נחתא לה קדושת הגוף הואיל והיא גופא חזיא לעולה למה לי למוכרה ולהביא בדמיה עולה הלכך בעל כרחיה קדשי קדשי הגוף: **סרי מינו.** חד דהוא לא מקדיש אלא אבר ולדמיו ואגן צריכין לומר מגו דחייל אאבר חייל אכולה בהמה לדמיה ומגו דנחתא [מא] כולה לדמיה נחתא נמי כולה לקדושת הגוף: **ותפשוט ליה מדידיה.** דולמי נחתא לה קדושת הגוף: **דהא אמר רבא הקדיש וכו'.** אינו. ולהכי נקט רבא זכר דבעולה אתיי רבא ונקבה לא חזיא לעולה וליכא למימר [מב] קדושת הגוף: **לדמיו.** להביא בדמיו עולה קדוש קדושת הגוף ואינו יכול למכרו הואיל והוא גופיה חזיא לעולה והוא עצמו יקרב בעולה. והכא נמי הואיל ולרבי יוסי נחתא קדושה לכולה על ידי האבר קדשה נמי לגופה: **הכא דאקדשה לכולה.** ולישנא אחרינא **הקדיש אבר מהו בגיזה.** [מג] בעבודה לא מיבעי לך דאסור להא מכחיש [מד] לה: [מה] **כשלו ושל אחרים.** עובד כוכבים. אם יש לך בכור ואפי' לחלקו של ישראל דשותפות עובד כוכבים פוטרת מן הבכורה הכא נמי הואיל והחולין והקדש שותפין בו מותר: **הכא.** גבי בכור לא נחתא ליה שום קדושה ואפי' לחלקו של ישראל דשותפות עובד כוכבים פוטרת מן הבכורה הכא נחתא קדושה [מו] **אין בידו להקדישו.** הואיל ויש לעובד כוכבים שותפות בו: **הקדיש עורה.** של בהמה מהו בעבודה בגיזה לא מיבעיא לך דלא מכחיש ליה לעור: **מפני כחוש הטוכר.** והכא נמי איכא כחוש עור: **מדרבנן.** וכי מיבעיא [מז] ליה מדאורייתא ומילקי עליה: **היא שלמים וולדה חולין.** הקדש בהמה מעוברת חוץ מעוברה דלדברי הכל אין העובר קדוש: **למאן דאמר וולדות קדשים בהוייתן הן קדושין.** כלומר אדם שהקדיש בהמה ואחר כך נתעברה ומיבעיא לי אליבא דמאן דאמר וולדות קדשים בהוייתן הן קדושין והשמטת מיהא לא קדיש עובר ושחטה לאם בפנים בעזרה ומייתי דהא לא קדיש עובר או לא: [מח] **א"ל.** לא מחייב:

מי

[מט] חולין סט: ערכין ד.; [נ] [נ"ל רבי יוסי ור"ש אומרים], [נא] [חולין מב. וש"נ], [נב] [נדה כד.], [נג] בי רב"ל במקום חולין כא. לב: [נדה כד.], [נד] בי רב"ל במקום חולין כא. לב: ומאן שלה ניכר נעלה, [נה] [ערכין ה. ע"ש], [נו] שנועות יא. ע"ש בכורות יד: [נקמן יט: ערכין ה.], [נז] ק"ק מ"ו, [נח] שיא מתה כנון. נ"ק, [נט] בשיא מתה שהבמ"ש מפרש לרבי יהודה בעי וכנון שהקדיש בעוף אבר שהנשמה תלויה בו ע"ש, [ס] בשלך נ"ק, [סא] [ש"ין לעמ' הבא], [סב] נמון זה אינו בפרק המולק ולא במסכת חולין ול"ש ופל"ק גורס פרק אלו טריפות מ: אבל ר"ש הוא דאמר הכי ולא דאמר רבא, [סג] קדושה בלו פירש"י נ"ק.

תורה אור השלם

1. ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליי כל אשר יתן ממנו ליי יהיה קדש:
ויקרא כז ט
2. כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליי אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך:
דברים טו יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שעושה אותה וכו' ומלל שלה אבל וכו' אתרטיה ומעלה כגון הלב והדושן לא מולה ונעמא מפרש לקמיה הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] נס' וכ' יוסי. נ"ל ר"י וכ"ש אומרים: [ב] שם והא קמייתי מי. גירס"י מחי' נ"ל והא מייתי דהתם דמקדיש גופה כי ליתה מולה לדידי כגון דאמר בחוא מן הדא בהמה לעולה: [ג] שם מי אמר מין מין. הוא לשון גמ' וכ"ה בהרבה מקומות דלל"ל מאי פרק גמ' ותפשוט מי: [ד] רש"י ד"ה כאומר. זוז זוזו. פי' הרבה דיעמים: [ה] ר"ה ור"ש. בפ"ק מ'. פי' לפיכך אפשר לה לאיות: [ו] תוס' ד"ה התם כ'. והשמא אתי שפיר ליגמא אחרינא על הפלגא אחרינא:

רבינו גרשום

[נדא קא מייתי] בהמה מחוסרת אבר. דמעיקרא איקדש מינה אבר: [אמר רבינא באומר. זה הקונה אותה אומר בשעת נדרי הרי עלי עולה:] בחייה בלומר (באומר זה הקונה בשעת נדרו) הרי עלי (בהמה) להביא עולה שיכולה לחיות [אפי' היתה מחוסרת אותו [אבר] שהוקדש מקודם זהיתה יכולה לחיות ומה שנדר הביא. ל"א והא קא מייתי בהמה כו'. [אלא אמר רבא כגון דאמר בשעת נדרו הרי עלי] בזוזא (כלומר לא אמר בשעת נדרו אלא בשוה זוז) מן [הדא] בהמה לעולה [דלא קבל עליו אלא בשוה זוז ממנה לעולה] דהשתא [חוץ] מאותו אבר המוקדש [עדיין יש בה] שוה כמה זוזים ומה (שנדר) [ששוה יותר] יכול להביא [מודה ר' יהודה]: בדבר שהנשמה תלויה בו. [ראי אקדיש אבר מינה שהנשמה תלויה בו] כגון לב או כבד [דקדושה כולה אז] בדבר שעושה טרפה [אם נישל ממנה אותו אבר כגון] שנתחך רגלה מן הארכובה ולמעלה: ורבא סבר לה. כמאן דאמר טרפה חיה להכי קאמר בדבר שעושה אותה נבילה כגון נישל הירך וחלל שלה [נבילה]: רב ששת לא סבר לה כר' אלעזר. להכי קאמר בדבר שהיא מתה מיד ולא שתהא מפרכסת [אלמא בחרוייהו פליגי: ותיובתא דכולהו. דרב חסדא ורבה ורב ששת: אלא חסורי מחסרא ודהכי קתני כו'.

שיטה מקובצת

[מ] יכול. עי' תוס' לקמן (דף כ' ע"א): [מא] ר' יוסי אות ד' נמחק: [מב] בחייה ל"א והא מייתי בהמה דמקדיש גופא כי ליתא לכולה לדידיה אמר רבא כגון דאמר בזוזא כן הוא בהמה לעולה אמר: [מג] תוס'א. עי' תוס' ערכין (דף כ"ז.): [מד] בדבר. ס"א שהנשמה תלויה בו. גליון אי מקרא אי מסברא ואע"ג דאיכא לאוקמי קרא לימר שלא יצא הרגל לחולין מ"מ שקולין הן דיבור שניהן: [מה] אלעזר נישל דירך וחלל: [מו] עי' בהשמטות דבסוף המסכת: [מז] נתחא ליה קדושה. ס"א התם לא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה הכא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה אי נמי תיבות לישנא אחרינא נמחק: [מח] אבי מרבה הקדיש אות א' נמחק: [מט] בעבודה. ס"א הקדיש עובר כמעי אמו מהו בעבודה. גליון צ"ע

[נ] בו מכלל דפליג עליה ר"י תיבת לאו ואות ד' נמחק: [נא] בעי רבא בעוף מהו. גליון תיבה לששוט מתחיתין דתנן אין העופות עושין תמורה לפי דבתיב בהמה דמתיב קרבן לרבות עופות: [נב] דחמנ' והא נמי אות ד' נמחק: [נג] הקדיש אבר לדמיו. אליבא דר' יוסי בעי דאם הקדיש אבר קדושת [הגוף] קדוש כולה כמו כן בשהקדישו קדושת דמים [אין] קדוש כולו קדושת דמים ובעי כיון דלא קדיש אלא מאבר אחד. תוס': [נג] מתיבת כיון עד תיבת מדאקדישי' נמחק: [נד] מדאקדישה לחד אבר אקדישה לכולה ומדנחתא ליה לקדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף אי: [נו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [נז] דהא אמר רבא: [נח] הכא דאקדיש חד אבר. קשה הרי אמרינקא בבי א' אמרי' הרי מינו א' לא ימאי ס"ר לאחויי מחד מינו. תוס': [נט] מאי ס"א התם חד מינו הבא הרי מינו: [סי] מינה אביי מרבה אות ש' נמחק: [סא] דחנינא לא הטבעד בבכור שורך אבל אתה עובר בשלך ושל אחרים לא: [סב] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [סג] נתחא ליה קדושה. ס"א התם לא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה הכא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה אי נמי תיבות לישנא אחרינא נמחק: [סד] בעבודה. ס"א הקדיש עובר כמעי אמו מהו בעבודה. גליון צ"ע

[סה] שאין כל הגוף שלו ומשני אמר רבא כגון דאמר בגיזה מן [סו] לקמיה בדבר שהיא מתה כגון: [סז] קרא דמכל אשר: [סח] דנחתא אכולה לדמיה נחתא נמי אכולה לקדושת: [סט] למיכר קדשה קדושה: [ע] בגיזה לר' יהודה קא מבעיא ליה דאמר לא פשטה קדושה בכולה מהר אותו אבר בגיזה דאי לר' יוסי דפשטה קדושה בכולה פטיטא דאסורה בגיזה ובעבודה: [עא] מכחיש ליה לאבר הכי ס"ר ומה"ד בשלך ושל: [עב] קדושה לחד אבר תיבת לחך נמחק: [עג] מבעיא לי מדאורייתא אות ה' נמחק: [עד] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [עה] למיפשטיה. גליון ויש לחלק בין כלו לו חדשיו בין לא כלו לו חדשיו:

[ס] בו מכלל דפליג עליה ר"י תיבת כולה אות ד' נמחק: [סא] בעי רבא בעוף מהו. גליון תיבה לששוט מתחיתין דתנן אין העופות עושין תמורה לפי דבתיב בהמה דמתיב קרבן לרבות עופות: [סב] דחמנ' והא נמי אות ד' נמחק: [סג] הקדיש אבר לדמיו. אליבא דר' יוסי בעי דאם הקדיש אבר קדושת [הגוף] קדוש כולה כמו כן בשהקדישו קדושת דמים [אין] קדוש כולו קדושת דמים ובעי כיון דלא קדיש אלא מאבר אחד. תוס': [סג] מתיבת כיון עד תיבת מדאקדישי' נמחק: [סד] מדאקדישה לחד אבר אקדישה לכולה ומדנחתא ליה לקדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף אי: [סו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [סז] דהא אמר רבא: [סח] הכא דאקדיש חד אבר. קשה הרי אמרינקא בבי א' אמרי' הרי מינו א' לא ימאי ס"א התם חד מינו הבא הרי מינו: [סט] מינה אביי מרבה אות ש' נמחק: [ע] דחנינא לא הטבעד בבכור שורך אבל אתה עובר בשלך ושל אחרים לא: [עא] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [עב] נתחא ליה קדושה. ס"א התם לא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה הכא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה אי נמי תיבות לישנא אחרינא נמחק: [עג] אבי מרבה הקדיש אות א' נמחק: [עד] בעבודה. ס"א הקדיש עובר כמעי אמו מהו בעבודה. גליון צ"ע

[עה] לקמיה בדבר שהיא מתה כגון: [עו] קרא דמכל אשר: [עז] דנחתא אכולה לדמיה נחתא נמי אכולה לקדושת: [עח] למיכר קדשה קדושה: [עט] בגיזה לר' יהודה קא מבעיא ליה דאמר לא פשטה קדושה בכולה מהר אותו אבר בגיזה דאי לר' יוסי דפשטה קדושה בכולה פטיטא דאסורה בגיזה ובעבודה: [פ] מכחיש ליה לאבר הכי ס"ר ומה"ד בשלך ושל: [פא] קדושה לחד אבר תיבת לחך נמחק: [פב] מבעיא לי מדאורייתא אות ה' נמחק: [פג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [פד] שאין כל הגוף שלו ומשני אמר רבא כגון דאמר בגיזה מן אות כ' נמחק: [פה] לקמיה בדבר שהיא מתה כגון: [פו] דנחתא אכולה לדמיה נחתא נמי אכולה לקדושת: [פז] למיכר קדשה קדושה: [פח] בגיזה לר' יהודה קא מבעיא ליה דאמר לא פשטה קדושה בכולה מהר אותו אבר בגיזה דאי לר' יוסי דפשטה קדושה בכולה פטיטא דאסורה בגיזה ובעבודה: [פט] מכחיש ליה לאבר הכי ס"ר ומה"ד בשלך ושל: [צ] קדושה לחד אבר תיבת לחך נמחק: [צא] מבעיא לי מדאורייתא אות ה' נמחק: [צב] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [צג] למיפשטיה. גליון ויש לחלק בין כלו לו חדשיו בין לא כלו לו חדשיו:

[ס] בו מכלל דפליג עליה ר"י תיבת כולה אות ד' נמחק: [סא] בעי רבא בעוף מהו. גליון תיבה לששוט מתחיתין דתנן אין העופות עושין תמורה לפי דבתיב בהמה דמתיב קרבן לרבות עופות: [סב] דחמנ' והא נמי אות ד' נמחק: [סג] הקדיש אבר לדמיו. אליבא דר' יוסי בעי דאם הקדיש אבר קדושת [הגוף] קדוש כולה כמו כן בשהקדישו קדושת דמים [אין] קדוש כולו קדושת דמים ובעי כיון דלא קדיש אלא מאבר אחד. תוס': [סג] מתיבת כיון עד תיבת מדאקדישי' נמחק: [סד] מדאקדישה לחד אבר אקדישה לכולה ומדנחתא ליה לקדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף אי: [סו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [סז] דהא אמר רבא: [סח] הכא דאקדיש חד אבר. קשה הרי אמרינקא בבי א' אמרי' הרי מינו א' לא ימאי ס"א התם חד מינו הבא הרי מינו: [סט] מינה אביי מרבה אות ש' נמחק: [ע] דחנינא לא הטבעד בבכור שורך אבל אתה עובר בשלך ושל אחרים לא: [עא] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [עב] נתחא ליה קדושה. ס"א התם לא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה הכא נחתא ליה קדושה בכולה בהמה אי נמי תיבות לישנא אחרינא נמחק: [עג] אבי מרבה הקדיש אות א' נמחק: [עד] בעבודה. ס"א הקדיש עובר כמעי אמו מהו בעבודה. גליון צ"ע

יד] **מי קרינא ביה כי ירחק ממך המקום וזבחת.** דמהתם נפקא לן דאסור לשחוט חולין בעזרה דדרשינן בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקירוב מקום בעזרה בפרק שני דקדושין (דף מ:) והכא מי קרינא ביה הכי הא לאינו יכול לשחוט בהמה זו אלא בעזרה שהרי שלמים היא: **היא חולין וולדה שלמים.** ואליבא דמ"ד קדושה חלה על העוברין ושחטה לאם בחוץ טו) מי חייב כרת לעובר משום שחוטי חוץ: **מי קרינא ביה והביאום לה'.** דלא מחייב משום שחוטי חוץ אלא בחוץ דרחוץ לקרבן והאי עובר לא חזי השתא לקרבן: **והביאום לה'.** גבי שחוטי חוץ כתיב: **מתני' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון.** מפרש בגמרא: **ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון.** עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה הרי כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין וחימצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור תרומה שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ את האחרונה אסורה אף האחרונה ואם אין בין הכל מה שנפל מן הראשונה לתוך האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ האחרונה מותרת האחרונה כיון שלא נפל מן התרומה כדי לחמץ עכ"ל רש"י ולא נראה כו) דאם כן כי אמר בגמרא עלה [דלא] כרבי אליעזר דתנן שאור של חולין ושל תרומה כו' מ) למה צריך לאתויי דלא כרבי אליעזר כו) [ממתני' דשאור] אלא מהאי משנה שהביא גבי מדומע דמינה מצי לאוכוחי שפיר דלא כר' אליעזר לכן נראה לפרש כגון כזית שאור של תרומה וכזית שאור של חולין שנתחמצו ונפלו לתוך עיסה של חולין וחימצו ואין בכל אחד לבדה כדי לחמץ דאינה אסורה ואם היינו לפי חשבון כדי לחמץ בשאור של תרומה לבדה וזהו ממש כי ההיא משנה דמייתי עלה בגמרא וחכמים אומרים כו' דקבר זה וזה גורם לאסור כ): **ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון [וכו'] רבי אליעזר בן יעקב היא** דתנן כו'. שהשאיבה מעהרת בהרייה ובהמשכה והיינו לפי חשבון שאין השאובין פוסלין אלא אם כן יש בהן כא) שהכשרים להיינו כ' אלא אם כן השאובין וכ' אלא מן הכשרים אבל אם לא המשיך מן השאובין כי אם תשעה עשר לתוך כ"א הכשרים כשר כ): אלא אמר רב פפא לפי חשבון הכלים כלומר שנפל בשלשה כלים כנגד חשבון הלוגין ויוסף בן חויי היא ולפי זה רבנן לקולא פליגי והא דכי אתי רבנן רבנן היא ומתניתין לאו בהכי מיירי דמיתא רבי אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי כן פרש"י והקשה ה"ר שמואל מלוניא"ל דאין זה שיטת הש"ס כב) דמעיקרא לדברי רבי חייא בר אבא רבי אליעזר לקולא ורבנן לחומרא ולדברי ר) רבינא רבי אליעזר לחומרא ורבנן לקולא סברת אמוראי הפוכה כזה לא מצינו ל) והן

א"ל מי קרינא ביה [1]כי ירחק ממך המקום וזבחת בעי מיניה אביי מרב יוסף היא חולין וולדה שלמים ושחטה בחוץ מהו מי מחייב עליה משום שחוטי חוץ או לא א"ל [2]אמי קרינא ביה [3]והביאום לה' [4] ל"א א"ל ראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ [5]: **מתני' [6]**[7]אין המדומע מדמע [8] אלא לפי חשבון [9] ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון [10]ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון [11]ואין מי חטאת [12] [א] עושין מי חטאת אלא עם מתן אפר [13]ואין בית הפרס [14] עושין בית הפרס [15]ואין תרומה אחר תרומה ואין [16]תמורה עושה תמורה ולא הולד [17]עושה תמורה ר' יהודה אומר [18]הולד עושה תמורה אמרו לו הקדש עושה תמורה [19]ואין הולד [20] עושה תמורה: **גמ'** מאן תנא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן דלא כרבי אליעזר דתנן [21]סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר רבי אליעזר אומר מדמע כתרומה ודאי [22](שאני אומר סאה שנפלה היא [23] שעלתה) וחכ"א [24]אינה מדמעת אלא לפי חשבון [25] שבה: ואין המחומץ מחמץ כו': אמר רבי [26] אבא אמר רבי יוחנן מתניתין דלא כרבי אליעזר דתנן [27]שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה [28] ולא בזה כדי להחמיץ ולא בזה כדי להחמיץ ונצטרפו וחימצו רבי אליעזר אומר אחר אחרון [29] אני בא [30]וחכמים אומרים בין שנפל איסור לכתחילה ובין שנפל איסור בסוף לעולם אין אסור עד שיהא בו כדי להחמיץ: ואין המים שאובין פוסלין את המקוה: מאן תנא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [31] רבי אליעזר בן יעקב היא [32]דתנן [33]ר' אליעזר בן יעקב אומר [34]מקוה שיש בו עשרים ואחת סאה מי גשמים ממלא בכתף תשע עשרה סאה ופותקן למקוה והן

אין המדומע חוזר ומדמע **אלא לפי** חשבון. כדמפרש בגמרא כגון סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה של חולין ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר דאינה מדמעת השניה אלא לפי חשבון תרומה ואם יש בשניה שיעור כדי לבטל שיעור מן התרומה שנפל בה בטילה אע"ג דאין בראשונה כדי לבטל שיעור כב) התרומה שנפל בה והיינו כחכמים דגמרא ולא כדברי ר' אליעזר דאמר מדמע כתרומה ג) והוא הדין דמלתא דרבי אליעזר היא אפילו אם יש (בשניה) ד) מאה כדי לבטל מה שנפל בה כיון דלא עלתה אחת מהן קודם שנפל בשניה ואריך להעלות מפני גזל השבט:

ואין המחומץ חוזר ומחמץ **אלא לפי** חשבון. פרש"י עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין וחימצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ את האחרונה אסורה אף האחרונה ואם אין בין הכל מה שנפל מן הראשונה לתוך האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ האחרונה מותרת האחרונה כיון שלא נפל מן התרומה כדי לחמץ עכ"ל רש"י ולא נראה כו) דאם כן כי אמר בגמרא עלה [דלא] כרבי אליעזר דתנן שאור של חולין ושל תרומה כו' מ) למה צריך לאתויי דלא כרבי אליעזר כו) [ממתני' דשאור] אלא מהאי משנה שהביא גבי מדומע דמינה מצי לאוכוחי שפיר דלא כר' אליעזר לכן נראה לפרש כגון כזית שאור של תרומה וכזית שאור של חולין שנתחמצו ונפלו לתוך עיסה של חולין וחימצו ואין בכל אחד לבדה כדי לחמץ דאינה אסורה ואם היינו לפי חשבון כדי לחמץ בשאור של תרומה לבדה וזהו ממש כי ההיא משנה דמייתי עלה בגמרא וחכמים אומרים כו' דקבר זה וזה גורם לאסור כ): **ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון [וכו'] רבי אליעזר בן יעקב היא** שאין השאובין פוסלין אלא אם כן יש בהן כא) ההכשרים להיינו כ' אלא אם כן השאובין וכ' אלא מן הכשרים אבל אם לא המשיך מן השאובין כי אם תשעה עשר לתוך כ"א הכשרים כשר כ): אלא אמר רב פפא לפי חשבון הכלים כלומר שנפל בשלשה כלים כנגד חשבון הלוגין ויוסף בן חויי היא ולפי זה רבנן לקולא פליגי והא דכי אתי רבנן רבנן היא ומתניתין לאו בהכי מיירי דמיתא רבי אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי כן פרש"י והקשה ה"ר שמואל מלוניא"ל דאין זה שיטת הש"ס כב) דמעיקרא לדברי רבי חייא בר אבא רבי אליעזר לקולא ורבנן לחומרא ולדברי ר) רבינא רבי אליעזר לחומרא ורבנן לקולא סברת אמוראי הפוכה כזה לא מצינו ל) והן

ואין המחומץ חוזר ומחמץ **אלא לפי** חשבון. כדמפרש בגמרא כגון עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה הרי כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין וחימצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ את האחרונה אסורה אף האחרונה ואם אין בין הכל מה שנפל מן הראשונה לתוך האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ האחרונה מותרת האחרונה כיון שלא נפל מן התרומה כדי לחמץ עכ"ל רש"י ולא נראה כו) דאם כן כי אמר בגמרא עלה [דלא] כרבי אליעזר דתנן שאור של חולין ושל תרומה כו' מ) למה צריך לאתויי דלא כרבי אליעזר כו) [ממתני' דשאור] אלא מהאי משנה שהביא גבי מדומע דמינה מצי לאוכוחי שפיר דלא כר' אליעזר לכן נראה לפרש כגון כזית שאור של תרומה וכזית שאור של חולין שנתחמצו ונפלו לתוך עיסה של חולין וחימצו ואין בכל אחד לבדה כדי לחמץ דאינה אסורה ואם היינו לפי חשבון כדי לחמץ בשאור של תרומה לבדה וזהו ממש כי ההיא משנה דמייתי עלה בגמרא וחכמים אומרים כו' דקבר זה וזה גורם לאסור כ): **ואין המים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון [וכו'] רבי אליעזר בן יעקב היא** שאין השאובין פוסלין אלא אם כן יש בהן כא) ההכשרים להיינו כ' אלא אם כן השאובין וכ' אלא מן הכשרים אבל אם לא המשיך מן השאובין כי אם תשעה עשר לתוך כ"א הכשרים כשר כ): אלא אמר רב פפא לפי חשבון הכלים כלומר שנפל בשלשה כלים כנגד חשבון הלוגין ויוסף בן חויי היא ולפי זה רבנן לקולא פליגי והא דכי אתי רבנן רבנן היא ומתניתין לאו בהכי מיירי דמיתא רבי אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי כן פרש"י והקשה ה"ר שמואל מלוניא"ל דאין זה שיטת הש"ס כב) דמעיקרא לדברי רבי חייא בר אבא רבי אליעזר לקולא ורבנן לחומרא ולדברי ר) רבינא רבי אליעזר לחומרא ורבנן לקולא סברת אמוראי הפוכה כזה לא מצינו ל) והן

ואין המחומץ מחמץ כו' דלא כרבי אליעזר. דר' אליעזר לא בעי שיהא שם מן האיסור כדי לחמץ אלא האיסור והיתר מצטרפין לאיסור: **אחר אחרון אני בא.** שהוא גורם את החימוץ ואם נפל האיסור בסוף אסורה ראשונה לתוך האחרונה אלא כדי חימוץ ונמצא שרוב החימוץ חולין היה אפילו הכי קאמר ליה רבי אליעזר דסבירא ליה זה וזה גורם לאסור. ואחר אחרון דקאמר רבי אליעזר לאו דוקא דאי נמי נפל האיסור תחילה ואח"כ היתר אם לא קדם אילו את האיסור אלא הכל ואחר אחרון בין שהיתה אסורה דזה וזה גורם אסור אלא כדי חימוץ ונמצא שרוב החימוץ חולין היה אפילו הכי קאמר ליה רבי אליעזר דסבירא ליה זה וזה גורם לאסור אלא אם כן קדם אילו את האיסור אלא הכל ואחר אחרון בין שהיתה אסורה דז

עין משפט נר מצוה

קטז א מיי׳ פ״ה מה״ל מקוואות הלכה ז טוש״ע יו״ד סי׳ רא סעי׳ טו:
קיז ב מיי׳ פ״ט שם מה״ל פרה הל״ח:

רבינו גרשום

(כמין) [בחן] חריץ [כעין ציצור] יפותקן היינו שמושכן למקוה דרך אותו ציצור: והן טהורין. ומתבטלין משאובין שהשאובה נטהרת ברובה אם רובה דוו דלאו שאובין ובהמשכה דהיינו דפוקקן כמו שאמרנו: מכלל דרבנן דמליגי עליה דר׳ אליעזר בן יעקב סברי דברובה ודמשכה לא מיתבטל: אלא הא דבי אתא (רב דימי) [רבין] אמר ר׳ יוחנן [שאובה שהמשיכ׳ כולה. כל מ׳ סאין כי האי גונא שהורה כמאן לא כרבנן ולא כר׳ אליעזר בן יעקב] אלא אמר רב פפא כאן אלא לפי חשבון דקאמר לפי חשבון כלים קאמר וכיוסף בן חוני: דתניא שלשת לוגין מים שאובין שנפלו לתוך המקוה ממש בלא המשכה בין אם היו אותן ג׳ לוגין בין ב׳ כלים או ג׳ בין בד׳ וה׳ ונפלו למקוה פסלוהו: יוסף בן חוני אומר. אם היו אותן ג׳ לוגין בב׳ או בג׳ כלים ונפלו בו פסלוהו כיון דבכל כלי לוג או יותר מלוג הוי דבר חשוב ופסול אבל אם אותן ג׳ לוגין מחולקין בד׳ או ה׳ כלים דאין בכל כלי לוג או יותר מלוג לא הוי דבר חשוב לפסול המקוה. ל״א כדכתב בסיפא אלא הא דכי אתא רב דימי אמר ר׳ יוחנן שאובה כו׳. כמאן. כרבנן ת״ק דר׳ אליעזר בן יעקב [דמקילי הא ליכא למימר] דאי כרבנן אמאי קאמר ר׳ אליעזר אלא לפי חשבון [ומכלל דרבנן מחמירין] אלא לפי חשבון משמע דאפי׳ בבציר מהכי פוסלין את המקוה אלא ש״מ מדקאמר ר׳ אליעזר בן יעקב אלא לפי חשבון [ושמע מינה דרבנן לחומרא פליגי] (מכלל) וא״כ הא דכי אתא (רב) [רבין] (דימי) כו׳ דלא כתרוייהו אלא לפי חשבון לא ר׳ אליעזר בן יעקב היא אלא לפי חשבון כלים [הוי] ריוסף בן חוני היא כו׳. והיינו בלישנא קמא: אלא עם מה׳ אפר כלומר עד שיתן האפר על גבי המים והלא (ואלא) אפר הוא דשן של פרה. [ונאמר להלן עפר ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן] ונחב חיים אל כלי כלומר שהמים סמוך לכלי דוקא והאי דקאמר קרא יתן עליו מים כלומר על העפר (לאו להכי הוא דאתא) [לא להכי כתבן האי יתן עליו אלא כדי לערבן עפר ומים [ביחד] כתב ולעולם מים בראשא ומאי דהכי הוא כדרבנן (משום) [דילמא כדקאמר ר״ש] דמה מצינו בכל מקום [בסוטה מכשיר למעלה דכתב ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן] יקח הכהן ונתן אל המים המכשיר למעלה אף כאן נמי: ל״א וח״ק דר׳ שמעון סבר ס״פיה דקרא דוקא חיים אל כלי והיינו כלישנא קמא: אין בית הפרס עושה בית הפרס. דשדה שנחרש בה קבר היינו בית הפרס וכל השדה הרי ספק טומאה ואין אומר כל השדות שסביבותיה [הן] (יהו) טמאות דשמא יצא ממנה עצם כשעורה ונכנס באותן שדות אלא אותה השאר שהרבה שנחרש בה טמאה והשאר שהורות ורבנן עד כמה הוא שיעור מקום בית הפרס כי אתא רב דימי אמר ריש לקיש

ז) נראה לל״ל דרבנן מחמירין וס״ל דלפי בגיר מהכי וכו׳.

שיטה מקובצת

ב) אלא הא דכי: ב) מני. ס״א אי כרבנן מאי אלא לפי חשבון אלא אמר רב פפא לפי: ג) עי׳ בהשמטות בסוף המסכת: ד) שנפלו למקוה בשנים תיבת למים נמחק: ה) כלים פוסלים את המקוה בארבעה וחמשה כלים אין: ו) חטאת נעשין מי: ז) תיבות ונתן עליו מים חיים נמחק: ח) אף להלן הקדים תיבת כאן נמחק: ט) והכא והתם מגלן תרי קראי כתיבי גלוין משמע דלא כאת הגד״ש אלא ללמד סוטה מפרה דאלו פרה מסוטה לא ילפינן מידי דהא הרי כתיבי דאפשר פרה מסוטה למצוה ילפינן דאסר למעלה וסוטה מפרה לומר דאינו מעכב: י) עליו מים חיים אלמא: יא) רצה נותן עפר למטה רצה נותן עפר למעלה ותנא קמא מאי טעמא. ס״א ורבנן סברי חיים אל כלי דוקא ונתן עליו לערבן הוא דאתא ומאי דכי אמרי רבנן דילמא לבקאמר ר׳ שמעון מה מצינו בכל מקום מכשיר למעלה אף כאן מכשיר למעלה: יב) דוקא אל כלי שהוא חיותן בכלי לא: יג) מה מצינו כו׳. גלוין האי אם מצינו לאו דוקא הוא אלא גז״ש בדקאמר לעיל נאמר כאן עפר כו׳ ורבנן נמי מודו בגז״ש כדהשמע התם צריכין שיתרבה עפר סוטה ועפר פרה על המים כו׳: טו) הפרס רחכמים אומרים אין בית הפרס עושה בית הפרס

מסורת הש״ס

ב) ל״ק. ג) [נרש״י ובשלמות אימתא רב פפא וכ״ל בקמ״ע וכן בתוס׳ ד״ה אלא אמר אימתא הכי ובגי״ה בס דגרס רבה ליתא]. ג) (תוספפא מקוואות פ״ג). ד) [תוספפא דמקוואות פ״ג ה״ה ע״ש]. ה) תוס׳ דפה פ״ו ה״ב [מטוטה טו: ד״ה]. ו) [ל״ל לתלן וכ״ל ביליקוט רמז תס״ז]. ז) אל כלי דוקא עליו לערבן ל״ק. ח) אחטאת ס״ה ומשנה ב. ט) היא דתניא כו׳ שנפלו כו׳ הד״מ ול״ל ל״ק:. י) נ״ל אלא בהמשכה והכ״ק מחוק מיבת בהמשכה וע״ש:. כ) רש״ק מ״ז. ל) דילמא. ל״ק:. מ) נ״ל אלא כלי. נ) נ״נדוק אותה ל״ק:. ס) [מדבר ה״ז]. ע) בית הפרס אם ל״ק:. פ) [נ״ל נעלין את המרחצאות]. צ) במאי אלימא ממין טריפה. ל״ק. ק) נ״ל בהמשכה. ר) ל״ק. ש) [בריש אחרי מי טו]. ת) נ״ל דלא פליגי אהדדי וי״ל הש״ב כו׳ ל״ק. א) דהיינו דעמן ל״ק. ב) ל״ק.

תורה אור השלם

1. ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי: במדבר יט יז
2. ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים: במדבר ה יז

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אלא אמר (רבה) תו״מ וע״ב נ״ר ס״ו רב פפא: (ב) רש״ר ד״ה בשנים וכו׳ ומי ה״ק הס״ד ואח״כ מ״ה ואין מי חטאת כו׳ אלא עם מתן אפר: (ג) ד״ה דתניא בני קוטה וכו׳ פסול ור״ש מכשיר כו׳ ואמרינן: (ד) ד״ה ואימא וכו׳ לגלי זה אלא זה יתן: (ה) ד״ה רבי אליעזר וכו׳ בית הפרס בית הפרס הן אם נתרשו:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ כמ״ל אלא אמר כו׳. פי׳ אלא ג״ר: [ב] רש״י ד״ה ומשני. לבדו נ״ל דל״ג:

מוסף רש״י

הקדים עפר למים. בסוטה, פסול. דכתיב ונתן אל המים, אלמא מים כ״ר״ש, וכתיב ועפר לה הכהן את כל התורה הזאת, דבעינן כסדר הכתוב בפרשה (סוטה טז:). מה להלן. בסוטה, מנהגו לכתחילה עפר אל המים דכתיב בה, אף כאן בפרה עפר אל המים מנהגו כן לכתחילה, ולא מימא ונתן עליו דוקא, דמשמע עפר לכתחילה (שם). ומה כאן. בפרה הקדים עפר למים כשר. כדמפרש ואזיל (שם). והכא מגלן. בני פרה אם הקדים עפר למים כשר (שם). מים חיים אל כלי. משמע מים נלד הכלי ולא עפר מוגן בימים (שם). ותנא דידן מאי טעמא. הקדים עפר למים פסול, אמר לך. בפרה נמי פסול, סיפיה דקרא דוקא. דאל כלי דוקא דמשמע מים כר״ש, ונתן עליו לערבן. והא דכתיב ונתן עליו מים לערבן, לאחר שנתן אפר אל המים נריך להפך המים עליו ולערבן (שם). דלמא רישא דוקא. אימא עליו דוקא שיהא עפר תחילה והא דכתיב מים מים אל כלי, לאו למימרא שיהו המים נלד הכלי, אלא נמיתר שיהא מיותן בכלי, אלא יטול מן המעיין בכלי אחר ויתן לתוך זה, אלא בכלי זה יטלנם מן המעיין (שם). מה מצינו בכל מקום. בסוטה, מכשיר למעלה. עפר הוא המכשיר את המים לבדוק אותה, וכן דם לפור של תולע המכשיר את המים לנזהה, אף כאן עפר מכשיר את המים (שם).

שיטה מקובצת (המשך)

ער כמה תיבת ורבנן נמחק: טו) חשבון ולא קהני שהמים

שאובין פוסלין לפי חשבון כמלל: יח) כלים פליגי ויוסף: יט) המקוה שלא בהמשכה: יט) אלא עם מתן אות ל׳ נמחק: כ) פסול דר״ש מכשיר תיבת כו׳ נמחק: כא) כאן במי חטאת עפר: כב) אל הכלי ולא: כג) תיבת למימרא נמחק: כד) העפר על המים דכתיב אות ל׳ נמחק: כה) המעיין ולקחו המים תי׳ ויקח נמחק: כו) הפרס בית הפרס דן: כז) נתלין את המרחצאר ואמרינן תיבות מתולין במרחצאות נמחק: כח) והמשיכן לתחתון עצמו הרי: כט) במקוה אחר״כ מי: ל) עי׳ בהשמטו׳ בסוף המסכת: לא) לא פליגי אהדדי תיבת נגני נמחק: לב) קדושין גבי רבי תי׳ דבי ל״ש: לג) פליג וכן גבי מבוי שנטלו לחייו וכן בגבי הלמי והחיא: לד) נשמים או מקוה שלם שישל לתוכו כמה דכיון שהוא שלם אינו נפסל אי׳: לה) עי׳ בהשמטות בסוף המסכת: לו) עד שלא יגיעו למקוה: לז) עד שלא יגיעו למקוה: לח) עי׳ בהשמטות בסוף המסכת:

ועוד היכי מצינו למימר לרבנן שאינה שהמשיכה כולה ואין במקוה מי גשמים אחרים שיהא כשר א״כ קשיא מפרק קמא דתענית (דף יג.) דתמר כו׳ [מועלין במרתלאות] ואמרינן בגמרא עלה כל שהוא משום תגילות אסור לרמות בין בחמין בין בצונן וכל שהוא משום תענוג בחמין אסור בצונן מותר עד לימת מסייע ליה כל חייבי טבילות טובלין בדרכן בט׳ באב וביום״כ [ג] ולא בחמין טבילה מי איכא בחמין הא שאובין היינו ולא כדברי רש״י דשאיבה מטהרת [ד]ברבייה בלא שום מי גשמים אם כן מצינו טבילה בחמין כגון שהמשיכן וע״ק מהכא דתנן במסכת מקוואות (פ״ו מ״ח) ב׳ מקוואות אחד עליון ואחד תחתון בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין בה מ׳ סאה ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ׳ סאה ולא שאינה מטהרת ע״י המשכה בלא מים אחרים למה לי נותן בעליון אפילו נתן בקרקע והמשיכן [ה] הוי טהור ועוד תנן ס״ד דמסכת מקוואות (מ״ז) מי גשמים ומים שאובין שנתערבו באחר ובעוקה ועל מעלות המערה אם רוב מן הכשר כשר ואם רוב מן הפסול פסול [מחלה למחלה פסול] אימתי בזמן שנתערבו עד שלא יגיעו למקוה כו׳ והשתא למה לי נתערבו אפי׳ מים שאובין נכנס כשרין ע״י המשכה ושלא ה״כ שמואל שקיבל מרבותיו שאינה שהמשיכה כולה טהורה היינו כשיבואו במקוה [ו] [אם״כ] מי גשמים מ׳ סאה [ז] והשתא מיתרלא כל מה שהקשינו ושפיר הוי הך מילתא דרבנן כר״א בן יעקב דלענין לירוף מ׳ סאה בעינן רוב הכשר וכן משמע מתוך לשון שאלתות דרב אחאי [ח]שכתוב מקוה אחד שנפל בו ג׳ לוגין מים שאובין פסול ואי אמשמינהו אגרתא אגב מרזיבא ואזלי למקוה לא פסלי דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן שאינה שהמשיכה כולה טהורה ואיכטרופי מנטרפי למ׳ סאה דתניא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר כו׳ אלמא משמע דאית ליה דשפיר מיתוקמי הני תרי מילי מילתא דרבי אליעזר בן יעקב ומילתא דרבנן [ט]אלמא לא [י] נגעי אהדדי ור״י הש״ב לו דשפיר מיתוקמא סוגיא דשמעתין לפרושי דמשמע ליה לרבי אליעזר בן יעקב בעי רוב מי גשמים אבל בם רובן שאובין אפילו אם ירדו אח״כ מ׳ סאה מי גשמים לא מתכשר ומשום הכי פריך דמילתא דרבנן לא מיתוקמא לא כר״א בן יעקב ולא כרבנן מיהו אומר ר״י דכל מה שהקשה לא קשה מידי דבכמה מקומות בהש״ס מצינו כן דמעיקרא היה מפרש מילתא דחד תנא בהחמיר ואח״כ מפרשו להקל בס״ק דקדושין (דף לז.) (דבי) ר׳ אליעזר אומר אף המחזיק דמיבעי ליה בהש״ס אי רבי אליעזר לקולא פליג או לחומרא פליג [ג] והיינו דתענית לא קשה מידי דלטעמיך נמי מיקשי דמצינו שפיר בחמין כגון שהמשיך י״ט סאה חמין לתוך כ״א סאה מי גשמים [ד] אי נמי ע״י עשיות של ברזל שהותמו ונתנו למקוה כדאמרינן במסכת יומא (דף לא:) גבי טבילה דכ״ג ביום״כ [ה] ושאר מצוות שהנאתי דמסכת מקוואות אפשר לאוקומינהו כרבי אליעזר בן יעקב ועוד יש לומר [ו]מהיכא דנתן לעליון עד שירדו בתחתון מ׳ סאה דאתא לאשמעינן דהיכא דיש במקוה מ׳ סאה מים כשרים אפי׳ ירדו בו ק׳ סאה מים שאובין לא יפסלוהו והגראה לפי האמת דאין לעשות מקוה מולהו שאוב ע״י המשכה דאפי׳ לפירש״י הלכה כר׳ אליעזר בן יעקב [ז]דמשנתן קב ונקי אבל ע״י רבייה והמשכה כשר לכ״ע שאם יש במקוה כ״א סאה מים כשרים מותר למלאות בכתף תשע עשרה סאה ולעשות חריץ בקרקע ולערות שם ולהמשיכן למקוה עד שיתמלא ההיא דפ״ד דמסכת מקוואות שהנאתי דקתני אימתי בזמן שנתערבו עד [ח] שיגיעו למקוה הא אמקיקנא דע״י רבייה והמשכה לכולי עלמא כשר וגראה דקתני שנתערבו עד [ט] שיגיעו למקוה לאפוקי היכא שהליעור שחקקו ולבסוף קבעו יורד למקוה בלא המשכה:

יוסף בן חוני אומר בשנים ושלשה כלים פוסלים את המקוה בארבעה וחמשה כלים אין פוסלין. ולפי חשבון דקתני מתני׳ הכי קאמר ואין מים שאובין פוסלין את המקוה אלא א״כ נפלו מכלים לפי חשבון הלוגין שפוסלין המקוה דהיינו שלשה אבל אם נפלו הג׳ לוגין בד׳ וה׳ פעמים לא [י] פסלי ופסק ה״ר אברהם בר דוד דהלכה כיוסף בר חוני לפיכך נראה כשאותנין את המקוה לנקותו שנוטלין אותן מים שבתוכו ונאים מים אחרים מתחיהן אין לחוש אפי׳ אם נשתייר קצת מן הראשונים במקוה ואע״ג שנופל מן הדלי לתוכו והוו להו שם יותר מג׳ לוגין מים שאובין אפ״ה אין לחוש דמסתמא לא נפלו ג׳ לוגין בפעם אחת מן הדלי בכונס משקה משום הך תשעה לפי: **הא** ביצד רצה עפר למטה רצה עפר למעלה. ולא״ת א״כ גזירה שוה למאי אתא וי״ל דלמצוה בעינן מים תחילה ואח״כ עפר דכתיב בסוטה (במדבר ה) ומן העפר אשר בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים ומש״ה אתיא שוה:

והן טהורין. כלומר כשר לעבול בו: **מטהרת ברבייה והמשכה.** כשהרוב ממי [שלג] גשמים שנפלו מעצמן לתוכו והמשיך מימיו של שאיבה לתוכו דרך חריץ מטהרת השאיבה והיינו לפי חשבון דמתניתין דאין השאובין פוסלין את המקוה דרך המשכה אלא אם כן היו שם עשרים סאין: **מכלל דרבנן כו׳.** כלומר מדקאמרת מתני׳ רבי אליעזר בן יעקב היא ולא רבנן ומתני׳ לקולא דבלישנא דקולא נקיט לה דקתני אין השאובין פוסלין אלא לפי חשבון [ט] מכלל דרבנן לחומרא פליגי: **אלא הא דכי אתא רבין ואמר שאובה שהמשיכה כולה כשרה.** שאפילו כל המקוה ממים שאובין דרך המשכה כשר לא רבי אליעזר ולא רבנן: **אלא אמר רב פפא.** רבנן לקולא פליגי והא דכי אתא רבין רבנן היא ומתני׳ לאו בהכי קמיירי דתימא ר׳ אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי: **אלא לפי חשבון כלים** [י] **ויוסף בן חוני היא:** שנפלו למקוה. מן הכלי לתוך המקוה [י] בהמשכה: **כב׳ או בג׳ כלים.** שנפל לוג שלם מכל כלי פסול אבל מד׳ או ה׳ כלים לאין לוג שלם נופל כאחד לא פסלוהו ולפי חשבון דמתני׳ נמי ה״ק: [כ] (**אלא** [י]) **על מתן אפר.** בשעת מתן אפר נעשו מי חטאת. אלמא בעינן מים בר״ש דאי מים בסוף לא הוו מי חטאת דהא בשעת מתן אפר לא נעשו מי חטאת דלא היו שם מים): **דלא כר״ש.** דלר״ש הקדים אפר למים כשר: **דתניא.** גבי סוטה הקדים עפר שבקרקע למים בכלי פסול [ג](ג) כו׳: ואמרינן **מאי טעמיה דר״ש דכתיב.** גבי מי חטאת ולקחו לטמא מעפר ותניא כו׳: **ואמר כאן.** במי חטאת מעפר ונאמר בסוטה עפר מה בסוטה עפר על המים דכתיב (במדבר ה) ומן העפר אשר יהיה וגו׳ אף כאן [ד] עפר ע״ג מים וזו היא הכשר מצוותה לכתחילה: **ומה כאן כו׳.** כדמפרש והכא גבי מי חטאת מנלן. אלמא סבירא ליה לר״ש דמי חטאת הקדים עפר למים כשר: **וכתיב מים חיים אל כלי.** דמשמע דהמים יהיו נתונין אל [ה] כלי ולא אל העפר דאל כלי משמע עפר בר״ש דאל כלי דוקא עליו לערבן. ונתן עליו לאו [ו] לימרא דאם הקדים עפר כשר אלא לימרא להזהר שלאחר שיתן העפר [ז] למים יערבם באצבעו יפה ויחזיר המים שתתני עליו: **ואימא**[ח] **ר״ש דקרא דוקא.** דאפר קודם למים דכתיב ונתן עליו מים ואל כלי להכי אתא שתהא חיותו בכלי שלא ינלאם בכלי אחר ויערב לכלי זה [ד] אבל[ט] זה יתן לתוך המעיין [י] ויקח המים לתוכו: ומשני **מה מלינו בכל מקום.** כגון בסוטה עפר למעלה שהוא המכשיר את המים לבדו [ב] [ג] והוי למעלה דכולי עלמא מודו דמצוה להקדים המים לכתיבתם[ט] ומן העפר וגו׳: **אף כאן מכשיר למעלה.** הלכך בע״כ סיפיה דקרא לגופיה וריש״ש לדרש לערבן: **רבי אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס.** כל הרבע השדות שסביב [ה] בית הפרס כו׳ [ט]הן אם נחרשו דעפר בית הפרס מטמאין:

שלש

שלש שדות ושתי מענות. פירש"י אותה שדה שהיה בה הקבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך בני הנקעה לחרוש שדותיהן מזרח ומערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה שבמערב ואם לפון ודרום מורשין [ג] אותה[ד] בית הפרס אותו של לפון ואותו של דרום שלש שדות ושתי מענות [א]וכמה מלא מענה מאה אמה [ב] [א] כדתניא [ב]החורש את הקבר [ג] עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה: ואין תרומה אחר תרומה כו': מתניתין מני ר"ע היא [ד]דתנן [ה]השותפין שתרמו זה אחר זה רבי אליעזר אומר תרומת שניהם תרומה ר"ע אומר אין תרומת שניהם תרומה [ו]וחכמים אומרים אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם בשיעור תרומת השני תרומה: ואין תמורה עושה תמורה כו': מאי טעמא אמר קרא [ז]ותמורתו ולא תמורת תמורתו: ואין הולד עושה תמורה: דאמר קרא הוא הוא [ח] ולא ולד: ר' יהודה אומר הולד עושה תמורה: דאמר קרא יהיה לרבות את הולד ורבנן [ט]לרבות [י]שוגג כמזיד [יא]: **מתני'** [יב]העופות [יג]והמנחות אין עושין תמורה שלא נאמר אלא בהמה [יד]הציבור והשותפין אין עושין תמורה שנאמר [טו]לא יחליפנו ולא ימיר [טז] יחיד עושה תמורה ואין הצבור והשותפין עושין תמורה [יז]הקדשי בדק הבית אין עושין תמורה אמר ר"ש [יח] והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא [יט] לומר לך מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות צבור ומה מעשר [כ] קרבן מזבח יצאו קרבנות בדק הבית: **גמ'** ת"ר יכול יהו קדשי בדק הבית עושין תמורה ת"ל [כא]קרבן מי שנקראו קרבן יצאו קדשי בדק הבית שלא נקראו קרבן ולא [כב]והתניא אי [כג]קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן בענין שנאמר [כד]ונקרב את קרבן ה' וגו' ת"ל [כה]ואל פתח אהל מועד לא הביאו כל הבא אל פתח אהל מועד חייבין עליו משום שחוטי חוץ וכל שאינו בא לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שחוטי חוץ אלמא איקרו קרבן אמר רבי חנינא לא קשיא הא ר"ש הא רבנן לר"ש איקרי קרבן לרבנן לא איקרי קרבן ולא והכתיב ונקרב את קרבן ה' קרבן ה' איקרי קרבן לה' לא איקרי ת"ר [כו]לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו למה נאמר והלא כבר נאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע וגו' לפי שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו משמע קרבן יחיד [כז] קרבן צבור וקרבן מזבח וקרבן בדק הבית [כח] ת"ל לא יבקר אמר ר"ש [כט] והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא לומר לך מה מעשר קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה ודבר שאינו [ל] בשותפות אף כל קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה ודבר

כו'. גבי שחוטי חוץ דדרים לעיל מהא מילתא להאי קרבן לדרשא אחרינא דקתני [לא] קרבן על הקרבן הוא חייב כרת בחוץ ואינו חייב כרת על חולין בפנים ועלה תני אי אי קרבן כלומר אי דרשינן להאי קרבן להכי משמע אפילו קדשי בד"ה כו'. ואיתא דאמרי אי [לב] משום דכתיב התם אי אשר ישחט [ויקרא יז] ולאו מילתא היא: [לג] **קדשי בדק הבית.** סתמן בעלי מומין ואינן ראויין לאהל מועד מ"מ קרבן איקרו: **לר"ש.** דמתניתין איקרו קרבן ומש"ה ממעטו להו מהיקשא דמעשר בהמה ולא מקרבן: **קרבן לה' לא איקרי.** דההוא הוי משמע קרבן סתמא אבל השתא לא משמע קרבן סתמא: ה"ג **פ"ר לא יבקר כו'.** ל"ל גרסינן **הא רבי הא ר"ש לר"ש איקרו קרבן לרבי לא איקרו קרבן.** ולהאי לישנא פרשינן דבמתניתין ליכא פלוגתא אלא כולה ר"ש ודקתני קדשי בד"ה אינן עושין תמורה לאו מקרבן נפקא אלא ר"ש קאמר לה והדר מפרש טעמא הלכך ליכא למימר הא ר"ש הא רבנן: הכי גרסינן להאי לישנא **מאי רבי ומאי ר"ש דתניא לא יבקר בין טוב לרע וגו': למה נאמר.** האי קרא גבי מעשר והלא כבר נאמר לא יחליפנו וגו' [שם מ] דמשמע כל הקדשים עבדי תמורה ומעשר בכלל: **וקרבנות[מ] בד"ה.** והאי בריתא כולה רבי שמעון היא דאית ליה קדשי ב"ה איקרו קרבן ורבי שמעון קא מפרש טעמא ואזיל. ואפילו לגירסא קמא הא ולאי כולה ר"ש היא דקתני תלמוד לומר לא יבקר וגו' כלומר להכי הדר כתיב תמורה גבי מעשר להקיש אליו שאר כל הקדשים כדקאמר רבי שמעון: **ודבר שבחובה.** מפרשא לקמן [ע"ב] למעוטי מאי: ודבר

תרומות גרסינן השותפין תיבת תגן ל"ש: [פז] עקיבא וכן משמע בירושלמי דלר"ע תרומה כל אחד חציה חולין וחציה תרומה לפי שכל אחד לא חלה התרומה אלא על חלקו ופר"י דהתם שלא נתן רשות זה לזה לכך כל אחד תרם לעצמו אבל הכא שנתנו רשות זה לזה ר' אליעזר סבר תרומת שניהם תרומה דכיון דתרמו שניהם גלו דעתייהו שבטלו רשות ולר"ע כו' ורבנן אמרי אי תרם כשיעור אין השניה כלום אי תרם פחות או יותר גלי דעתא דלא בשביל חבירו תרם [אבל] קשה דרשא [דאתם ולא] שותפין במס' [קרושין] דהא לכ"ע [הוי תרומה] בשביל עצמו כדאוקימנא ואמר [רבינו דהאי דרשא] למעשה [אבל להלכה] הוי תרומה:

[פז] תוספתא דתרומות רפי"ז [תרומות פי"ז מ"ח ע"ב ומ"ק ה:]. [ב] [כפי פי' המיש' ד"ה ר"ע משמע דגרס דתניא וכ"כ המיי"ט], [ג] [תרומות פ"ג מ"ג וש' ר"ש]. [ד] [לקמן יח.]. [ה] [ע' מוס' לעיל כ. ד"ה הא גופא קשיא ותוס' מולין כ. ד"ה המס]. [ו] [לקמן לא.: מ"ש]. [ז] [לעיל ב.]. [ח] [לקמן לא. רש גורסין קרבנות בדק בית ועי' תוי"ט], [ט] [עיי' זבחים קיג: יומא סב.]. [י] [ל"ל עושה], [כ] [מכ' ל"ק], [ל] [ויקרא כז], [מ] [ל"ל ימירנו], [נ] [במלכי יח], [ס] [תו"כ אחרי פרשה יז], [ע] [וקרבן ל"ק], [פ] [ל"ל דתניא וכ"ה התוי"ט], [צ] [ולפי פי' ר"י לא גרסינן כגמ' דתנן אלא דתניא. רש"ק וי"ק], [ק] [ל"ק מ"ז].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלש שדות וכו' ומשום הכי עושה בית הפרס מלא מענה: (ב) ד"ה לרבות וכו' והמיר לכן דומה גבי קדשים: (ג) ד"ה אי קרבן וכו' מילתא היא הש"ד ומש"כ מ"ה הא ר"ש דס"ל קדשי בדק וכו' איקרו דס"ל לר"ש במתני' דאיקרו קרבן כל"ל והל"ל:

רבינו גרשום

ג' שדות אם היתה טומאה באמצעית כשיעור ב' מענות חרץ משדה האמצעית מלא מענה מיכן ומלא מענה מיכן (בשל). [בשדה] החיצונות הוי בית הפרס ולא רצה לומר ה' שדות כלומר דלכל ד' רוחות של אותו שדה [מאה אמה] (מלא מענה) ליהוי בית הפרס אלא ב' מענות מענה מיכן ומענה מיכן והיינו טעם' [משום דדרך חרישה נקט] ואין אדם עשוי לחרוש שדהו שתי ערב: מלא מענה מאה אמה. היינו בית ארבעת אמה דמאה על (חמשים) [מאה] היינו מקום זריעה ד' סאין דילפינן מחצר המשכן דכמאה על חמשים הוי בית סאתים (ר' יוסי אומר חמשה) ונעמא דר' יוסי לא איתפרש לן: ולא תרומה אחר תרומה. דאין תרומין ב' תרומות [גדולה] מכרי אחד: [השותפין שתרמו זה אחר זה. מכרי אחד: ר' אליעזר אומר] תרומת שניהם תרומה. [משום] דכל אחד הורם (לחלקו) [לדעתו]. [ר' יוסי אומר] אם תרם הראשון כשיעור שאמרו חכמים עין יפה תורם אחד מארבעים. בינוני: אחד מחמשים עין רעה אחד מששים: אין תרומה השני תרומה. שכבר פטרו הראשון: שלא נאמר תמורה אלא בבהמה. כדכתב ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו כו'. ולא יחליפנו וגו': ר' שמעון פרש. מה טעם אין עושין תמורה [שהרי מעשר בכלל כל בהמה היה ולמה יצא להקיש כו': והתניא] אי קרבן דכתיב או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' [שומע אני] (שומעני) אף קדשי בדק הבית יהא חייב משום שחוטי חוץ ואלו לא נקדשו להקריב עצמן אלא לדמיהן: לא קשיא. הא רבי דמוקי לקמן למה יצא מעשר לדרשא אחרינא ולא למעוטי קרבנות בדק הבית אלמא סבירא ליה דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן ולא איצטריך קרא למעוטינהו. והא ר' שמעון דסבירא ליה דלהכי יצא מעשר למעוטינהו אלמא משום דסבירא ליה דאיקרו קרבן: ולר' לא איקרו קרבן והכתיב כו'. להאי לישנא קאמר השתא מאי ר' ומאי ר' שמעון דתנו רבנן זכר. ולישנא אחרינא דקאמר לרבנן לא איקרי קרבן קסבר ההוא סתמא דמתני' דקתני קדשי בדק הבית אין עושין תמורה היינו רבנן מדלא איצטריך להו קרא למעוטינהו משום דסברי דלא איקרו קרבן ור' שמעון דקאמר והלא מעשר בכלל היה המצריך למעוטינהו ממעשר אלמא משום דקסבר דאיקרו קרבן. וקאמר ולרבנן לא איקרו קרבן והכתיב כו'. דהכל כמשמע שעושין תמ"ה ולהאי לישנא לא קא בעי מאי ר' ומאי ר' שמעון אלא מתחיל הברייתא דקתני תנו רבנן לא יבקר כו': אמר ר' שמעון והלא מעשר

עין משפט נר מצוה

קיח א מיי' פ"י מהלי' טומאת מת הל"ח:
קיט ב מיי' פ"ל מהלי' תרומות הל"ח:
קכ ג מיי' פ"ל מהלי' תמורה הל"ח:
קכא ד מיי' שם הל"ח והלכה יב:
קכב ה מיי' שם הל"יב ופ"ז מהלי' ערכין הלכה ז:
קכג ו מיי' פי"ח מהלי' מעה"ק הל"ו:

תורה אור השלם

1. לא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בָּרָע אוֹ רָע בַּטּוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י
2. וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיְיָ כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיְיָ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז ט
3. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֲבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיְיָ לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְיָ דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ:
ויקרא יז ד
4. וְנִקְרַב אֶת קָרְבָּן יְיָ אִישׁ אֲשֶׁר מְצָא כְלִי וְהֶב אֲצַעֲדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְיָ: במדבר לא נ
5. לֹא יַבְקִיר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל:
ויקרא כז לג

הגהות הגר"א

[א] גמ' כדתניא. ל"ל כדתנן: [ב] רש"י ד"ה לרבות. זו ל"נ: [ג] תוס' ד"ה ר"ע. לכך נראה כו'. וכ"ה בתמנע' תמרומות לסדר"ן רק בתמלמו התנאים וכ"כ שם הר"ש ומתוכן קושית תוס':

שיטה מקובצת

[מ] אמה כדתנן החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה מלא מענה מאה אמה בית ארבע סאין ר' יוסי אומר חמשה: [נ] הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה וכמה מלא מענה ק' אמה: [ס] הוא עושה תמורה ולא: [ע] במדר. עי' תוס' לעיל (דף ב' ע"א): [פ] ר"ל יחיד עושה: [צ] ר"ש והלא חיבת והרי נמחק: [ק] יצא להקיש אליו לומר: [ר] מעשר קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית: [ש] יחיד ומשמע קרבן: [ת] כ"ה ורבר שבא חובה ת"ל: [א'] ר"ש והלא מעשר חיבת והרי נמחק: [א"א] שאינו בא בשותפות: [א"ב] חורשין עושה בית: [א"ג] הלך לתוך שדה חבירו מלא: [א"ד] בו יכל אחד תורם בשביל עצמו הס"ד: [א"ה] חיבת זו נמחק: [א"ו] בהמה ואם המר ימיר: [א"ז] וגו' ולמה יצא: [א"ח] דקתני ת"ל קרבן: [א"ט] או קרבן משום: [כ"א] מכמאן ומאי אות נ' נמחק: [כ"ב] הפרס ורבנן סברי ראין יכול לעשות אלא ב' שדות הסמוכות לו שחורשין סמני לחוכם וחם לא יעשו אחרים ואפי' הן עצמן לא יעשו אלא מאה אמה לכל אחד ופ"ה דמיירי בשדה שנאבד בה קבר ונחרש סמנו לחוכו ולכך עושה בית הפרס מאה אמה חוצה לו לפי שכל השדה ספק אבל נחרש בו קבר ידוע אינו עושה בית הפרס: [כ"ג] חיבות לשון רש"י נמחק: [כ"ד] דמס'

רבי אומר למה יצא מעשר. דסבירא ליה לרבי דלקרבן יחיד ולמעוטי לבור ושותפין לא איצטריך שהרי כל הפרשה דתמורה בלשון יחיד נאמרה ולמעוטי נמי קדשי בדק הבית לא איצטריך דלא איקרו קרבן ולמעוטי נמי עולת מותרות לא איצטריך דקסבר עולת מותרות לנדבת לבור אזלי ופשיטא דלא עבדי תמורה כך פרש"י מ"עוד י"ל דסבירא ליה דעולת מותרות לנדבת יחיד אזלי וסבר כרבי אליעזר דעושה תמורה: **לדון בתמורת גופו.** דס"ד דאין עושין כלל תמורה משום דילפא לדון בדבר החדש כדמפרש הש"ס אי נמי לדון בתמורת גופו ולומר דחלה על דבר שאינו ראוי ותמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי בלבד אמרי [1] משום דרבי רחמנא דאית ביה תמורת שמו איגרועי איגרע אין דאמרינן מאי דרבי רבי ומאי דלא רבי לא רבי והא מהיכא תיתי אמר רב הונא בריה דרב יהושע [2] משום דהוה דבר הבא לידון בדבר החדש ואין בו אלא חידושו בלבד אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא לרבי שמעון דאמר דבר הבא בחובה עולת חובה היא דעבדה תמורה הא עולת נדבה לא אמר ליה עולת נדבה נמי כיון דקבלה עליה עבדה תמורה ולא נצרכה אלא לעולה הבאה מן המותרות מאי קסבר אי קסבר [3] לה [4]כמאן דאמר מותרות לנדבת צבור אזלי פשיטא דלא עבדה תמורה [5] הא אין תמורה בצבור אלא רבי שמעון סבירא ליה כמאן דאמר מותרות [6] לנדבת יחיד אזלי מאן שמעת ליה האי סברא רבי אליעזר הא שמעינן ליה בהדיא דעבדה תמורה דתניא עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה דברי רבי אליעזר רבי שמעון סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא [7] דרבי אליעזר סבר עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה ואיהו סבר אין עושה תמורה אי הכי [8] דבעיא רבי אבין [9]הפריש אשם להתכפר בו והמיר [10] בו [11] ונתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה מהו [12] שיחזור וימיר בו אליבא דמאן [13] אילימא אליבא דר"ש [14] הא אמרת רבי שמעון סבירא ליה עולה הבאה מן המותרות אין עושה תמורה רבי אבין הכי קמיבעיא ליה אי משכחת תנא דקאי כר"ש דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין וס"ל כרבי אליעזר דאמר עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה מהו שיחזור וימיר בו [15] בשני גופין וקדושה אחת מאי ואם תימצא לומר קדושה אחת [16] [17] (או לא) אלא שתי קדושות וגוף אחד מאי [18] תיבעי:

הדרן עלך הכל ממירין

תמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי. ליקדש קדושה גמורה כשאר קדשים שאינן חלים כשקדש מומן להקדשן: וקפריך **משום דרבי ביה רחמנא דעביד תמורת שמו איגרועי מיגרע.** אלא חיילא על בעל מום [1] הא כ"ש דבעי למיחל ביה עפי לחומרא הואיל וחמור כל כך דאיתיה בתמורת שמו: **מאי דרבי רבי.** וקרא לא רבי אלא מידי דחזי לשלמים כדקתני הנכר נדרות ר"ש לשלמים: **מהיכא תיתי.** דאמרינן הכי: **דבר החדש.** תמורת שמו: ליענא אחריינא [2] [3]נתפרש **תמורת שמו שאינה חלה** [4] **אלא על דבר הראוי.** וקבדא היא [5]משום דאחמרא כשאר שלמים איגרועי מיגרע תמורת גופי איצטריך קרא לרבויי: ומשני **אין דאי לא כתב ביהג אמרינן למאי דרבי רבי כו' והא מהיכא תיתי.** דלימא הכי דהא אינה מן המדות שהותרה נדרשת בהן ואכתי למאי כתביה [6] לידון בדבר חדש בתמורת שמו אין לך בו אלא חידושו להכי איצטריך לרבויי. והכי עיקר דליענא דלעיל איכא תרי פירכי חדא דאמר קאמר למאי דרבי רבי לאו מילתא לאוקומה הכי דהא תמורת שמו דקדשה איתרבי מוכל מעשר בקר וצאן ולא מסמע אלא סתמא בין תם בין בעל מום ומאי דרבי מהנכר לא רבי אלא להקרבה דלא תימא דלדייניה בתמורת גופו ועוד דקא פריך [7] ליה מהיכא תיתי ואין זה לשון הש"ס הואיל ואוקים דוראי איגרע גרעא דלמאי דלא רבי לא רבי הוה ליה למימר מנא לך הא דאמרינן הכי אבל להאי ליענא מיסתמע שפיר מהיכא תיתי כלומר מהיכא אתיא לי דלימא הכי [8] דאצרכה קרא לרבויי: **דקיבלה עליה.** שקריבנה ואע"ג דאמר הכי זו: **מותרות.** כגון אשם שניתק לרעייה דדמיו קריבין עולה וכגון הפרים מעות לחטאתו ואשמו וניתותרו מביא באותן דמים עולה דזהו מדרש יהוידע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולות הבאה לשם והעורות להכהנים בפרק ולד חטאת (לקמן דף כג.): **לנדבה צבור אזלי.** לשופרות: **לנדבה יחיד.** הבעלים עצמן מביאין בדמים עולה ואינה עולה להן לחובתן אלא לשם דורון הוא: **רבי אליעזר.** דאית ליה מותרות לנדבת יחיד אזלי בפרק וחלו קדשים (לקמן דף כ:) תמורת אשם ולד תמורה ולדן ולד ולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה לשופרות רבי אליעזר אומר יביא בדמיו עולה [9]: **סבר לה כווסיה בחדא.** דמותרות לנדבת יחיד אזלי דלהכי איצטריך למעוטיה מתמורה: **אי הכי.** דלרבי שמעון [1] הבהמה מותרות לא עבדה [2] תמורה ואפילו [3] לא אמיר בה מעיקרא לא מצי אמיר בה השתא [4]דעולה הבאה מן המותרות היא: **וחללו על אחרת.** אי נמי נתכפר באשם אחר כו' כדפרישית לעיל בפירקין [5]: **מהו שיחזור וימיר.** דהיכא אמר רבי יוחנן אליבא דרבי שמעון אין ממירין וחוזרין וממירין אבל כגון קדושה אחרת [6] לימא דמימר לו דילמא ל"ש: **אי אליבא דרבי שמעון ממעשר ילפינן.** [7] כלומר הא [8] דגמר ר' שמעון ממעשר דבר הבא מחובה לאפוקי עולת מותר דלא עבדה תמורה: **אי משכחת תנא.** דסבירא ליה כרבי אליעזר וכו' יוחנן דאמר לעיל [9] בו הומם וחיללו על אחר: **כו'. כשני גופין וקדושה אחת מאי.** דהיינו הפרים אשם להתכפר בו והמיר בו והומם וחיללו על אחר: **אלא שתי קדושות וגוף אחד.** דהיינו נתכפר באשם אחר ונמצא ראשון האכוד וניתק לעולה: **תיבעי.** לשון ירושלמי כמו תיקו בלשון בבלי:

הדרן עלך הכל ממירין

מוסף רש"י

ונתכפר באשם אחר. שאבד אשם שני זה שחילל הראשון עליו ונתכפר בראשון ואח"כ נמצא זה (לעיל ט.).

הדרן עלך הכל ממירין. [מתרגם שייר לעשות הרא"ש] **תמורות בבהמה.** אלו קרא דיש הנאמר בכל הקרבנות (ויקרא כב) אים איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם וגו' לרצונכם תמים זכר בבקר בכבשים ובעזים. מדלא כתיב לרצונכם תמים זכר וליטהרו. נימקן שלון מקריב על תמות וזכרות אלא על אלו קדושין (כב.). ואין תמות וזכרות בעופות. ובהמה כתיב תמים זכר אבל עופות לא כתיב בהו לא תמים ולא זכר. אלכך לא אמרי בהו מימין קטנים כגון דיקין שבעין, אלא מומין גדוליים כגון מחוסר אבר. וטעמא משום הקריבהו נא לפחתך (מלאכי ב.). **מנחתם ונסכיהם בלילה.** דאמר"ש שמקריבין הקרבנות ביום, יכולין להביא המנחות והנסכים בלילה (תענית ב.) דמנחת נסכים קריבין בלילה (מנחות מד.). **מנחתם ונסכיהם למחר.** דקי"ל (זבחים מד.) אלמה מביא זבחו ביום ונסכיו מלמלן ועד עשרה ימים. ופקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם יתיר דכתיב בקרבנות אחר, לאמר יתיר (שם פד.) אם הביא ביום זבח יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדיש מבלי מלתמיר, דאי קדשי נסכיהן בלילה, כדתניא בתוספתא מעילה (ט.) קדשי בבלי הוכשרי ליסכל בטבול יום ובתמיהר כפרים ובלילה (מנחות מד וכעי"ז שם נב.). **דבקדשים** לילה הולך אחר היום. דכתיב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא יניחו ממנו עד בקר, אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבקר (חולין פז.). **מבוא השמש.** אחר שבא השמש (מנחות נו.). בגוף הקונטרס הלבונה בו. קיבון ולבונה וכל הקרבנות דרכן ליקרב ביום, דנפקא לן מביום ביום בתו"כ, ולא יצא מאומו כלל אלא אחרי עולה שהתיר הכתוב בלילה, דכתיב בו מיקרב, וגו'. אבל יפלרים דלדכן ליקרב בלילה מהאי קרא נופיה נפקא לן בתו"כ (שם). **עם בא השמש.** קודם ביאת השמש (שם). **כל הקרב ביום.** כגון המנחות והלבונה הבאים בהקטרת (ויקרא ב.). כגון שתה קדנות (מנחות ק.). **אין קדוש אלא ביום.** קדוש בכלי שרת ביום ויקדש קדושת הגוף (יומא שם) אשם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו (מנחות שם). **וכל הקרב בלילה.** כגון מנחת נסכים (שם) דאמר מר ומנחתם ונסכיהם תפילו בלילה (יומא שם). **קדוש בלילה.** קדוש בכלי שרת קדושת הגוף אם אשם נתנו בהן בלילה (שם).

שיטה מקובצת

[1] **ר' אומר למה יצא מעשר.** מעתה לפי שיצא מעשר לידון בתמורת שמו ותמורת גופו ולחלק בין תמורת שמו לתמורת גופו תמורת שמו קריבה ותמורת גופו אינה קריבה תמורת שמו חלה על דבר הראוי לתמורה תמורת גופו חלה אפילו על דבר שאינו ראוי לתמורה שמו נגאלת ותמורת גופו אינו נגאלת: אמר כר לידון בתמורת שמו מגלן דת"ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין ת"ל כל מעשר תמורת גופו דכתיב ואם המר ימיר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל תמורת שמו קריבה דתניא בקר לרבות י"א לשלמים תמורת גופו אינה קריבה דגמר עבירה מבכור תמורת שמו נגאלת מאי טעמא שלמים הן דבשלמים דנגאלין תמורת גופו אינה נגאלת דכתיב ביה לא יגאל תמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי (כמעשר) ותמורת גופו חלה אפילו על דבר שאינו ראוי שאיתמעט ליה מתמורת גופו אין מה דרבי רבי ומה דלא רבי לא רבי ואימא דרבי רחמנא תמורת שמו אבל תמורת גופו כדקיימא קיימא והא מהיכא תיתי אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דהוי דבר הבא לידון בדבר חדש יכו' כך גירסת גמרא הישנה וכו' גרס האר"ק ז"ל: [2] מעתה כיוצא בזה דרב יהושע משום דהוי דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש יכו' כך גירסת האר"ק ז"ל: [3] מעתה לפי שיצא מעשר לידון: [4] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [5] אמרי משום דרבי ס"א תמורת גופו אמאי אינה קריבה משום דרבי כה קרא כיוצא גרע אין מאי דרבי רבי מאי דלא רבי לא רבי והא מהיכא תיתי אימא תמורת שמו איתרבי תמורת גופו כדקיימא קיימא אמר רב הונא: [6] תיבת לה נמחק: [7] תמורה דהא אין: [8] לנדבת יחיד אזלי. גלוין ומביא נסכים וכו' ד"ל לנדבת צבור אין בה סמיכה כמו משל צבור: [9] בחדא סבר לה כווותיה בחדא דמתורות לחובות יחיד אזלי ופליג עליה בחדא דר"א: [1] הכי הא דבעי: [2] בו הומם וחיללו על אחר ונתכפר: [3] מהו שיחזור בו אליבא דמאן איבעי ליה דמסתמא ליה ליה כר"ש ממירין וחוזרין וממירין: [4] בו מבעי ליה ס"א הא דבעי ר' אבין הפרים אשם להתכפר בו והומם וחללו א"נ נתכפר באחר וניתק הראשון לעולה מהו להמיר בו אליבא דמאן קא מבעיא ליה אי אליבא דר' שמעון דאמר אין ממירין אלא בהבאה גופא קדושה: [5] היבת או נמחק: [6] תיבעי. גלוין והוא לשון הירושלמי כאלו אמר תתעורר לשאול לחכמים רבים אשר תעמוד בו על האמת והוא במקום תיקו האמור בתלמוד. הר"מ המעילי: [7] מניה וכל מעשר בקר וצאן ומרב"ר: [8] עשירי כולן קדשים חיבת שניהם נמחק: [9] גופו שאם העמיד: [10] כל הקדשים אין לך בו אלא כו' שמו אין אבל תמורה גופו כו' קרא לידון בתמורת: [1] כתיב הם הם לקריבן: [2] כום כ"ש חיבת הא נמחק: [3] אחריינא לא נחפ"ש: [4] שאינה חלה אלא על דבר הראוי הסברא הוא משום דלא תמירי בשאר קדשים והא דפריך תלמודא משום דרבי רחמנא כו' אתמרה גופו פריך ולרבי פרכינן דאמר דלכך יצא מעשר לידון בתמורת גופו דהוי איגרוע איגרע יקא פריך משום דרבי כה קרא תמורת שמו איגרוע מיגרע משאר קדשים דלא להוי כר תמורת גופו דאיצטריך קרא לפרושי ביה תמירת גופו בהדיא דשאר תמירת שאינו עד תיבת וכשני נמחק: [5] ביה בהדיא אמרינן: [6] פ"ר מהיכא תיבת ליה נמחק: [7] הכי דמצרכה קרא: [8] הכי דמצרכה קרא: [9] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [10] שמעון עולה הבאה מתותרות לא: [1] עי' בהשמטות בסוף המסכת: [2] אחרת וגוף אחרת לימא: [3] ל' ירמיה תמורה בלומר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם תימצא לומר קדושה אחת אלא בע"ל ותיבות או לא נמחק: (ב) רש"י ד"ה רבי אומר וכו' אלמא. נ"ב זהו פי' לפי גי' שניה דגרס רש"י מאי רבי ור"ש כו': (ג) בא"ד לשון יחיד הש"ד ואח"כ מ"ם לידון בתמורת שמו כו' לפי שיצא מעשר: (ד) ד"ה דבר החדש וכו' נתפרש. נ"ב ר"ל נתפרש כו' כי הוא קושית הגמ' על אמרי כו': (ה) ד"ה ומשני וכו' למאי דתניא הש"ד ואח"כ מ"ם לידון בדבר חדש בתמורת גופו נ"ב ר"ל שתמורת גופו חל אף על שאינו ראוי כמו מעשר וק"ל וכן כתבו התוס':

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר"א למה כו' מעתה קאי על ולא בכר כו': [ב] שם לומר לך. נ"ל דהוא כמו ועוד כמ"ש תוס' ד"ה לדון ס"ג כו': [ג] שם בו ונתכפר. נרש"י בו והומם ונתכפר על אחר נתכפר: [ד] שם אלימא כו'. גירס"י דר"ש מתעשר ילפינן: [ה] שם הא אמרת עד תמירה ל"ג ר"ש: [ו] רש"י ד"ה ת"ה. שכתבה מותרות. נ"ל הגא מהמותרות: [ז] באו"ד תמורה. הס"ד. ואמ' לא כו'. הוא שיך אחר ד"ה אי אליבא כו': [ח] ר"ח אי דגמר. נ"ל גמר:

רבינו גרשום

כו'. דהאי (ולא ימירנו) [ולא יבקר] אמעשר קאי. [ודבר שאינו בשותפות. כדאמר בפרק כתרא דבכורות יהיה לך ולא של שיתפות אבר ר' לדבי יצא מעשרן]: לידון בתמורת שמו ותמורת גופו. דתמורת שמו (דמעשר) קרבה (תמורת גופו לא קרבה דהיינו ולחלק [בין] תמורת שמו (לתמורת גופו) (קרבה) תמורת שמו דיינו כדמפרש לקמן מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי תשיעי נאכל בכולם ועשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה ומגלן דקדשי מזבחים כל מעשר מרבינא דכל: (תמורת גופו. דיינו דגמר מעשר ממש [אינה קרייבה דגמר מעשר עבדה עבדה מבכור ובחיב בבכור קדש הם הם ולא תמורתו. (תמורת שמו נגאלת מ"מ משום דשלמים נגאלין כשאר קדשים (תמורת שמו שלמים בין דוש לחן דין דשלמי. תמורת גופו אין נגאלי דכתיב במע"ש לא יגאל (תמורתן) [כיוצא בין] תמורת גופו חלה על דבר שאינו ראוי לקרבן כגון בעל מום דבתיב לא ימיר אותו טוב כרע הינו בעל מום יכי היכי דחיילא תמורת מעשר אבעל מום הכי נמי חיילא אאתנן ומתקבה (ונעבדן) דקל דכל שאין המום פוסל בו אין דבר ערוה (ע"ד פוסל) כו': (תמורת שמו אין חלה אלא על דבר הראוי. ליקרב (למזבח) שלמים: אמר. מאי האי משום דרבי (חמני) שאני דאי לא רבי: והא מהיכא תיתי. (דאמרינן) מאי דרבי רבי (ומאי דלא רבי לא רבי אימא רבי לבל מילי: אמר דב הונא משום. שיעא לידון בדבר החדש (תמורת שמו קרבה ונגאלת) מה שאין בן בתמורת גופו הילכך אין לך בו אלא חדושו בלבד: (ולא נצרכה. הויא דקאמר ריבר שבא חובה אלא למעוטי): עולה הבאה מן המותרות. כגון (שהקדיש) [שהפרישו] מעות לחוכתו וניתותרו מהן דהויא לא עבדא תמורה. דהא אמרי רבנן מותרות לנדבת ציבור אזלן וציבור לא עבדי תמורה: וניתק. זה ראשון לעולה משום דמצא לאחר כפרה. [והיינו] עולה הבאה מן המותרות [הא קא מיבעיא ליה: ל"א אי אליבא דר' שמעון דאמר ילפינן אפי' חדא תמורה נמי לא עבדא דהא אמר מה מעשר שבא חובה עושה תמורה (ואפי') עולה הבאה מן המותרות אינה באה חובה: והכי קא מיבעיא ליה אי סבירא ליה לר' אליעזר כ"ר שמעון דאמר אין מימר ותחזור ומימר הני מילי כחד נופה בכ' נופין וקדושה אחת מאי היינו בלא נתכפר: וב' קדישות וגוף אחד. דיינו בלא רוסם מאי מי חזור ומימר בגוף אחד וקדושה אחרת מאי תיבעי: [דרן עלך הכל ממירין]:

מסורת הש"ס

[1] (שבועות כה.). [2] (לעיל ט.). [3] (שיך לע"ל). [4] (ויקרא כז). [5] (ל"ל וכו'). [6] (בכורות ס:). [7] (ויקרא ג.). [8] (במדבר יח). [9] (ויקרא כז). [10] גי' ר"ק משום דלא תמירא כשאר שלמים ופריך איגרועי איגרע תמורת גופו דאיצטרך כו'. [11] עולת הבאה מותרות ר"ק. [12] (עולת הבאה מ"ד והמיר בו דאלמא על אחרת מ"ד ומאי דאמר בו דאלמא כדפיר"ש דמיר בו

קרבנות ליבור. כב) כולם זכרים לרובן עולות ועולה זכר הוא ואין ליבור מביאין שלמים אלא כבשי עצרת דזכרים הן וחטאות שלהן שעירים דכתיב בכולהו[1] ושעיר חטאת אחד: **קרבנות היחיד חייבין באחריותן.** כלומר יש מהן מאותן שקבוע להן זמן שאפי' עבר זמנם חייבין להקריבן כגון כז) קרבן עולת יולדת (וקרבנה) וקרבנות מצורע אם עבר שמיני שלו יכול להקריבו לאחר זמן אבל קרבנות ליבור שיש להן זמן אם עבר זמנם בטל קרבן כדמפרש בגמ': **משקרב הובא.** שאם קרב הזבח בזמנו ולא קרבו נסכים עמו חייבין להקריבם אפי' מאכלן ועד עשרה ימים כדמפרש בגמ': **חביבי כהן גדול.** דוחין שבת ושומאה דכתיב בה מנחה תמיד[2] הרי היא לך כמנחת תמידין בשאלי כז) [התכלת] במנחות (דף נ:): **פר** כח) **יום הכיפורים.** פרו של אהרן: **אלא שזמנו קבוע.** כלומר אין הטעם תלוי אלא בקביעות כט) זמן אותן שזמנן קבוע שאם עבר הזמן אין להן תשלומין דומין שבת וטומאה אפילו דחיה וכל שאין להן זמן קבוע אינם דוחין שבת וטומאה ואפי' לליבור כגון פר העלם דבר של ליבור ושעירי עבודת כוכבים: **גמ' עיקר זיבחא.** הקדש ראשון: **אפי' אימא רבנן.** דלית להו ולד עושה תמורה: **בין בזכרים בין בנקבות.** משמע כל קרבן שחייב היחיד להביא ל) בין זכר בין נקבה: **הא אינא עולת העוף.** מיבולא הוא: **אשם.** הוי זכר דכתיב בו איל כתיב ביה[3] ולא כבשה: **מאי ניהו שלמים.** אבל שלמי צבור זכרים הם דכתיב בהו (ויקרא כג) ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים. מ) זבחי שלמי צבור כבשי עצרת: **מנא הני מילי.** דקרבנות צבור אין להן תשלומין: **דבר יום ביומו.** במוספי המועדים משתעי בפרשת שור או כשב דכתיב אלה מועדי ה' (לא) מקראי קדש וגו' להקריב אשה[4] ואיזה אשה (לב) מקריבין במועד יותר משאר ימים הוי אומר מוספין: **שכל היום כשר למוספין.** ובלבד (ג) שיקדמו מוספין לתמיד של בין הערבים דאמר (ביומא דף לג.) עליה הבאים כל הקרבנות כולן: **מנחתם ונסכיהם** לד) **אפי' בלילה ואפי' למחר.** אם קרב הקרבן בזמנו ואפי' מבלן ועד עשרה ימים ולעולם ובלא מזמנו לו קא (ב) מיירי: **מלבד שבתות ה'.** דהכי כתי' זבח ונסכים דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' (לא) מ) ומשום דדרשינן סמוכים (ג) דבר יום ביומו הקרב נסכים מלבד אותן של שבתות דאם יו"ט אחר (ו) שבת הוא הקרב נסכיו עם קרבנותיו והקרב נסכים שבתות אתמול ולא הקרבת: **ביום אין בלילה לא.** דהא דבר יום ביומו כתיב וסמיך ליה מלבד שבתות ה' כלומר נסכי הבאת תקריב היום ביו"ט אבל בלילה לא: **ומ"ש.** כלומר וכי תימא מאי שנא דלימא בלילה אין ביממא לא הא קרא סתמא לא[5] הוה קרא דאמר: **משום דכתיב בלילה הולך אחר היום.** שעבר דכתיב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא אותירו ממנו עד בקר אלמא כל הלילה קרי יום קרבנו אלכך סד"א בלילה יקרב (ד) (לא) דהנסכים הוי מיום שעבר אבל ביממא דלמחר לא: **אין לי כו'.** בת"כ [לו פרשה א] היא ואקרב קאי דכתיב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה [ויקרא ו] שיהא נותן מנות השמש ומתעכלין מ) כל הלילה: **אין לי אלא דכתיב שדרכן ליקרב בלילה כגון.** מצרים דעולה ופדרים כדרכי להו לעיל [תו"כ שם] שיהא נותן מנות השמש כלומר לאחר שקיעת החמה נותנן על מ) המערכה מא): **דברים שדרכן ליקרב ביום.** דאינן קריבין בלילה כלל דכולהו קרבנות כתיב בהו ביום ליותו [ויקרא ז] דמשמע ביום ולא בלילה אבל מצרים ופדרים הוא דאיתרבו מב) הכא(מ) בלילה מ) מהאי קרא שמקריבין מנות השמש מג) וקא מקטירין על המערכה והם מתעכלין מאיליהן [ב] דאם לא כן היא העולה מאי ממעט: **ופריך מכות השמש והאמרת דרכו ליקרב ביום: אלא עם בא השמש.** קודם השקיעה: **ליקדש.** בלילה מד) אם ניתנו בכלי שרת קדשי דתו לא נפקי לחולין אבל מיקרב לא מיקרב עד היום: **אי מקדש קדשי.** בלילה מיקרב נמי קרבי: **סמי** מה) **מכאן נסכים.** לא תימני להו עם דברים שדרכן ליקרב ביום: **עם הזבח.** שמביאין עם הזבח וקידשן שחיטת הזבח דהוי כי זבח גופיה ואינן קריבין אלא ביום: **אמר רב דימי אי** מו) **אשכחיה אינשי כתיב אינרתא.** אם הייתי מוצא אדם הייתי כותב איגרתי מו) והייתי שולח לרב יוסף לבבל:

יש בקרבנות [1] יחיד שאין בקרבנות הציבור ויש בקרבנות הציבור שאין בקרבנות היחיד שקרבנות היחיד [א]עושין תמורה ואין קרבנות הציבור עושין תמורה קרבנות היחיד נוהגות [2]בין בזכרים בין בנקבות וקרבנות הציבור אין נוהגין אלא בזכרים [3]קרבנות היחיד חייבין באחריותן ובאחריות נסכיהם וקרבנות הציבור אין חייבין באחריותן ולא באחריות נסכיהן אבל חייבין באחריות נסכיהן משקרב הזבח יש בקרבנות הציבור מה שאין בקרבנות [4] יחיד שקרבנות היחיד [ד]דוחין את השבת ואת הטומאה וקרבנות יחיד אינן דוחות לא את השבת ולא את הטומאה [5]א"ר מאיר [ה]הלא חביתי כ"ג ופר של יוה"כ קרבנות היחיד הן ודוחין את השבת ואת הטומאה [ו]אלא שזמנו קבוע: **גמ'** קרבן יחיד עושה תמורה כו': וכללא הוא והרי עופות [ז]דקרבן יחיד [6] ואין עושה תמורה כי קתני בבהמה קתני והרי ולד דקרבן יחיד הוא ואין עושה תמורה הא מני [7]רבי יהודה היא דאמר הולד עושה תמורה והרי תמורה עצמה דקרבן יחיד היא [ח]ואין תמורה עושה תמורה כי קתני בעיקר זיבחא קתני השתא דאתית להכי אפילו תימא רבנן [8] בעיקר זיבחא קתני: קרבנות היחיד נוהגות בין בזכרים בין בנקבות: וכללא הוא והרי עולה דקרבן יחיד [9] וחזר אתיא [10]נקבה לא אתיא האיכא עולת העוף[11] דתניא [ט]תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות [10] והרי חטאת דקרבן יחיד היא [12]ונקבה אתיא זכר לא אתיא האיכא [י]שעיר נשיא דמייתי זכר והאיכא [13]אשם יחיד דזכר אתי נקבה לא אתי כי [14] קאמרי רבנן קרבן דשוי בין ביחיד בין בציבור [יא]אשם ביחיד איתיה בצבור ליתיה ואיבעית אימא מי קתני כל קרבנות יש בקרבנות קתני ומאי ניהו שלמים [15] ואי בעי נקבה מייתי ואי בעי זכר מייתי [16]: קרבנות יחיד חייבין באחריותן [כו'] [17]: מנא ה"מ דת"ר [18]דבר יום [ביומו] מלמד [יב]שכל היום כשר למוספין ביומו מלמד שאם עבר היום ולא הביאן אינו חייב באחריותן יכול לא יהא חייב באחריות נסכיהם [19] ואע"פ שקרב הזבח ת"ל[20] [2]נמחתם ונסכיהם [21] בלילה מנחתם ונסכיהם למחר ר"ל אמר מהכא [יג] [3]מלבד שבתות ה' וצריכא דאי כתב רחמנא [22] מלבד שבתות ה' הוה אמינא ביום אין ובלילה לא אמר קרא ומנחתם ונסכיהם ואי כתב רחמנא מנחתם ונסכיהם ולא כתב מלבד שבתות ה' הוה אמינא בלילה אין ביממא לא ומאי שנא [23] משום[24] [כ]דבקדשים לילה הולך אחר היום צריכי ונסכים מי קרבי בלילה [25] [24]והתנן[26] אין לי אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון אברים ופדרים [27] שמקריבין מבוא השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה כולו דברים שדרכן ליקרב ביום [כא]כגון הקומץ הלבונה ומנחת נסכים [28] שמעלן מבוא השמש מבוא השמש שלקא דעתך והאמרת דברים שדרכן ליקרב ביום נינהו אלא עם בא השמש [29] שמתעכלין והולכין כל הלילה מנין תלמוד לומר [4]זאת תורת העולה ריבה קתני מיהא [30] נסכים ביום אמר רמי בר חמא לא קשיא כאן ליקדש [כ] כאן ליקרב אמר ליה רבא אי מיקדש קדשי קרובי [כא] מיקרבי והא[31] תניא זה הכלל כל הקרב [כב] ביום אין קדוש אלא ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה בין ביום בין בלילה קדוש בין ביום בין בלילה אלא אמר רב יוסף סמי מנחת נסכים מהא מתניתא כי סליק רב דימי אשכחיה לרב ירמיה דיתיב וקאמר משמיה דרבי יהושע בן לוי [5]מנין לנסכים הבאים עם הזבח שאין קריבין אלא ביום ת"ל [6]ולנסכיכם ולשלמיכם מה שלמים ביום אף נסכים ביום אמר אי:[א] [כג] אשכחיה [כד] [7]דכתיב איגרתא שלחו ליה לרב יוסף ולא

וכל הקרב בלילה. פרש"י [ק]שילהי שתי הלחם (מנחות דף ק.). כגון שמן למנורה ולא נראה דמה קדושה שייכי ביה [ר]הא לית ביה קדושת כלי [מא] לכן נראה לומר דלא מצינו קרב בלילה אלא מנחת נסכים ומשו"ה ניחא דלא משני הכא דלימא מינו קדוש [ש]ליקדש אבל קדוש ליפסל דהכי מסיק התם שילהי פ' שתי הלחם (גז"ש) דסמיך אהא דתני וכל הקרב בלילה דלא מצינו קרב בלילה אלא מנחת נסכים בלבד וה"ה דמלי למיפרך מינה הכא בהדיא מדקתני וכל הקרב בלילה ולא מצינו דבר זה אלא מנחת נסכים בלבד אלא דמהדר לפרוכי אף לפי מה דס"ד מעיקרא התם כפ' שתי הלחם:

יש בקרבנות [1] יחיד שאין בקרבנות הציבור ויש בקרבנות הציבור שאין בקרבנות היחיד שקרבנות היחיד [א]עושין תמורה ואין קרבנות הציבור עושין תמורה קרבנות היחיד נוהגות [2]בין בזכרים בין בנקבות וקרבנות הציבור אין נוהגין אלא בזכרים [3]קרבנות היחיד חייבין באחריותן ובאחריות נסכיהם וקרבנות הציבור אין חייבין באחריותן ולא באחריות נסכיהן אבל חייבין באחריות נסכיהן משקרב הזבח יש בקרבנות הציבור מה שאין בקרבנות [4] יחיד שקרבנות היחיד [ד]דוחין את השבת ואת הטומאה וקרבנות יחיד אינן דוחות לא את השבת ולא את הטומאה [5]א"ר מאיר [ה]הלא חביתי כ"ג ופר של יוה"כ קרבנות היחיד הן ודוחין את השבת ואת הטומאה [ו]אלא שזמנו קבוע: **גמ'** קרבן יחיד עושה תמורה כו': וכללא הוא והרי עופות [ז]דקרבן יחיד [6] ואין עושה תמורה כי קתני בבהמה קתני והרי ולד דקרבן יחיד הוא ואין עושה תמורה הא מני [7]רבי יהודה היא דאמר הולד עושה תמורה והרי תמורה עצמה דקרבן יחיד היא [ח]ואין תמורה עושה תמורה כי קתני בעיקר זיבחא קתני השתא דאתית להכי אפילו תימא רבנן [8] בעיקר זיבחא קתני: קרבנות היחיד נוהגות בין בזכרים בין בנקבות: וכללא הוא והרי עולה דקרבן יחיד [9] וחזר אתיא [10]נקבה לא אתיא האיכא עולת העוף[11] דתניא [ט]תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות [10] והרי חטאת דקרבן יחיד היא [12]ונקבה אתיא זכר לא אתיא האיכא [י]שעיר נשיא דמייתי זכר והאיכא [13]אשם יחיד דזכר אתי נקבה לא אתי כי [14] קאמרי רבנן קרבן דשוי בין ביחיד בין בציבור [יא]אשם ביחיד איתיה בצבור ליתיה ואיבעית אימא מי קתני כל קרבנות יש בקרבנות קתני ומאי ניהו שלמים [15] ואי בעי נקבה מייתי ואי בעי זכר מייתי [16]: קרבנות יחיד חייבין באחריותן [כו'] [17]: מנא ה"מ דת"ר [18]דבר יום [ביומו] מלמד [יב]שכל היום כשר למוספין ביומו מלמד שאם עבר היום ולא הביאן אינו חייב באחריותן יכול לא יהא חייב באחריות נסכיהם [19] ואע"פ שקרב הזבח ת"ל[20] [2]נמחתם ונסכיהם [21] בלילה מנחתם ונסכיהם למחר ר"ל אמר מהכא [יג] [3]מלבד שבתות ה' וצריכא דאי כתב רחמנא [22] מלבד שבתות ה' הוה אמינא ביום אין ובלילה לא אמר קרא ומנחתם ונסכיהם ואי כתב רחמנא מנחתם ונסכיהם ולא כתב מלבד שבתות ה' הוה אמינא בלילה אין ביממא לא ומאי שנא [23] משום[24] [כ]דבקדשים לילה הולך אחר היום צריכי ונסכים מי קרבי בלילה [25] [24]והתנן[26] אין לי אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון אברים ופדרים [27] שמקריבין מבוא השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה כולו דברים שדרכן ליקרב ביום [כא]כגון הקומץ הלבונה ומנחת נסכים [28] שמעלן מבוא השמש מבוא השמש שלקא דעתך והאמרת דברים שדרכן ליקרב ביום נינהו אלא עם בא השמש [29] שמתעכלין והולכין כל הלילה מנין תלמוד לומר [4]זאת תורת העולה ריבה קתני מיהא [30] נסכים ביום אמר רמי בר חמא לא קשיא כאן ליקדש [כ] כאן ליקרב אמר ליה רבא אי מיקדש קדשי קרובי [כא] מיקרבי והא[31] תניא זה הכלל כל הקרב [כב] ביום אין קדוש אלא ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה בין ביום בין בלילה קדוש בין ביום בין בלילה אלא אמר רב יוסף סמי מנחת נסכים מהא מתניתא כי סליק רב דימי אשכחיה לרב ירמיה דיתיב וקאמר משמיה דרבי יהושע בן לוי [5]מנין לנסכים הבאים עם הזבח שאין קריבין אלא ביום ת"ל [6]ולנסכיכם ולשלמיכם מה שלמים ביום אף נסכים ביום אמר אי:[א] [כג] אשכחיה [כד] [7]דכתיב איגרתא שלחו ליה לרב יוסף ולא

דבר יום ביומו כלומר לחולין אפי' ע"י פדיונם אבל: **פה)** שמי מנחת נסכים: **מו)** אשכחיה אינישו כתיב כו': **מז)** אדם הייתי כותב כו' הס"ד ומה"ד שלחי חייתי שולח לרב יוסף לבבל: **מח)** כלי דלא שייך קדישה כלי אלא בקדשי מזבח וגם לא קרי בכל התלמוד קרב אלא בקרבנות לכן:

א) ל"ל ועדיין הוי מתוסר זמן.

א א מיי' פ"א מהל' תמורה הל' ט יב:
ב ב מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה עו:
ג ג מיי' שם הלכה ז:
ד ד מיי' פ"ד מהלכות גזילה מקדש הל' יז:
ה ה מיי' פ"ג מהלכות מתירין ומוספים הל' יח:
ו ו מיי' פ"ד מהל' גזילה מקדש הלכה [מז] יז:
ז ז מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה יא:
ח ח מיי' שם הל' עו:
ט ט מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה ח:
י י מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הל' ה:
יא כ ל מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה עו:
יב מ מיי' שם הלכה יז:
יג נ מיי' שם הלכה ד:
יד ס מיי' פ"ד שם הלכה ג:
טו ע מיי' שם הלכה ד:
טז פ מיי' שם הל' ה:

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיְיָ עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ:
ויקרא כג לז
2. וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לִפְרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם: במדבר כט יח
3. מִלְּבַד שַׁבְּתֹת יְיָ וּמִלְּבַד מַתְּנוֹתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נִדְרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נִדְבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיְיָ: ויקרא כג לח
4. צוּ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב
5. אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם: במדבר כט לט

מוסף רש"י

הובא בעמוד הסודם

שיטה מקובצת

א) בקרבנות היחיד מה שאין בקרבנות הצבור ויש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד: **ב)** בקרבנות היחיד שקרבנות הצבור כו' וקרבנות היחיד אינן דוחין לא: **ג)** יחיד הן ואין: **ד)** רבנן כי קתני בעיקר: **ה)** יחיד הוא וחזר אתיא ונקבה לא אתיא. [כו' הא איכא עולת העוף] גליון תיסה הא לעיל משני כי קתני בבהמה וכי תימא הכדר ביה מההיא שינייא א"כ הוי ליה למימר בולהו עיקר זיבחא הני ועוד דעוף נמי עיקר זיבחא הוא ר"ל דבתמורה כיון דכתיב בה בהמה שייך שפיר למיתני קרבן יחיד עושה תמורה בבהמה אבל הכא שייך למיתני שפיר בזכרים ובנקבות כיון דאיכא בעולת העוף: **ו)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ז)** כי קאמרינן קרבן: **ח)** שלמים דאיבעי אית ר' נמחק: **ט)** זכר מייתי. יאי בעי נקבה מייתי לאפוקי דבחי שלמי צבור דזכרים [נינהו] הא דאתא [ואי בעי נקבה מייתי] ה"ה לעיל גבי תמורה ה"מ לשנויי הכי: **י)** אע"פ שקרב אות ר' נמחק: **יא)** נסכיהם ונסכיהם נמחק: **יב)** נמי: **יג)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **יד)** משום דבקדשים לילה הולך אחר היום ונראה למורי דהוי מצי לשנויי דהוי מוקמינן ליה ביום אבל בלילה לא דהא יום מסחבר טפי מדקאמר דאי ליכא אלא מלבד שבתו' ה' הוא ביממא אין בלילה לא: **טו)** בלילה והתניא אין: **טז)** ופרים שמעלין ומקטירין מבוא: **יז)** נסכיכ שמעלין ומקטירין מבוא: **יח)** השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה כולו מנין: **יט)** מיהא מנחת נסכים: **כ)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **כא)** קרובי נמי מיקרבי אתניא זה: **כב)** הקרב. ס"א בין כיום ובין בלילה קדיש כו' ועי' בפרק שתי הלחם בסופו: **כג)** אשכחיה אינישו: **כד)** כתיב איגרתא אות ר' נמחק. ס"א כתבי איגרתא שדרית לרב יוסף ולא כו': **כה)** צבור אין עושין תמורה כדמפרש לעיל בזכרים וחיבת כולם נמחק: **כו)** כגון עולת יולדת וקרבנות: **כז)** בשילהי החכלת כפיק ליה שרוחה שבת וטומאה דהחמיר כתיב במועדו ואמרינן במועדו ואפילו בשבת ואפי' בטומאה: **כח)** פר של יום: **כט)** בקביעות הזמן אותן: **ל)** להביא מביא בין: **לא)** ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש להקריב ותיבת וגו' נמחק: **לב)** שמקריבין במועד: **לג)** ובלבד שיקדימו מוספין כו' דאמר מר עליה: **לד)** ונסכיהם בפרשת פנחס כתיב בכולהו: מנחתם ונסכיהם לפרים וגו' לומר לך מנחתם ונסכיהם אפילו: **לה)** ה' ומשמע דדרשינן: **לו)** אחר השבת הוא: **לז)** הוים בלילו אות ה' ותיבת הבא נמחק: **לח)** תיבת הוה נמחק: **לט)** יקרב דאבחי הנסכים הוי מיום כו' לא קמ"ל הס"ד: **מ)** המערכה דקודם שקיעת החמה היה מעלן בראשו של מזבח כדי שלא יפסל בלינה דלאחר שקיעת החמה יסדרכ על המערכה ומתעכלין והולכין כל הלילה הס"ד: **מא)** חביבת הכא בלילה נמחק: **מב)** השמש וקא פריך מבוא השמש והאמרת דרכו ליקרב ביום אלא עם השמש קודם שקיעת החמה ומקטירי על המערכה כו' מאיליהן כל הלילה הס"ד ומה"ד תורת העולה ריבה כל העולין להביא מתעכלין כל הלילה לא להקטיר להכי לא רבינהו שיהא נקטרים כל הלילה דא"כ היא העולה כו': **מד)** בלילה שאם ניתנו בכלי כו' לחולין אפי' ע"י פדיונם אבל: **מה)** שמי מנחת נסכים: **מו)** אשכחיה אינישו כתיב כו': **מז)** אדם הייתי כותב כו' הס"ד ומה"ד שלחי חייתי שולח לרב יוסף לבבל: **מח)** כלי דלא שייך קדישה כלי אלא בקדשי מזבח וגם לא קרי בכל התלמוד קרב אלא בקרבנות לכן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' משמיה דמתיב ליגרתא. גרס"י משמיה אינשי כתיב ליגרתא. ולפי קושית גמ' לקמן משמע שגרתא היא משמיה ליגרתא כתיבי כו': **(ב)** רש"י ד"ה דבריה. ולא"כ כו'. פי' דאם לומר דגם הכרים ופדרים דוקא שנתן כיום א"כ ל"ל היא העולה כפ"ע דזכרים (פ"ד ל) למעוטי שנאמרה בלילה הא בלילה אין לחוש למזבח:

הגהות הגר"א

(א) גמ' משמיה דמתיב ליגרתא. גרס"י משמיה אינשי כתיב ליגרתא. ולפי קושית גמ' לקמן משמע שגרתא היא משמיה ליגרתא כתיבי כו': **(ב)** רש"י ד"ה דבריה. ולא"כ כו'. פי' דאם לומר דגם הכרים ופדרים דוקא שנתן כיום א"כ ל"ל היא העולה כפ"ע דזכרים (פ"ד ל) למעוטי שנאמרה בלילה הא בלילה אין לחוש למזבח:

רבינו גרשום

[והרי וולד הקרבן יחיד ואין עשה תמורה. כדאמר בפרקין דלעיל והיה הוא ולא ולד: הא מני מתניתין דקתני הקרבנות יחיד עושין תמורה דאפי' ולד הקרבן יחיד ר' יהודה היא: והא תמורה הקרבן יחיד דאין עושה תמורה אחרת. כדאמר לעיל ולא תמורת תמורתו כי קתני הקרבנות יחיד עושין תמורה בעיקר זיבחא גופיה קתני ולא בתמורה ולא בולד: והשתא דאתית להכי אפי' תימא מתניתין רבנן היא. דקשיא והרי ולד הקרבן יחיד דאין עושה תמורה כי קתני מתני' בעיקר זיבחא דיחיד קתני דעושה תמורה: הא איכא עולת העוף. דאפי' נקבה אתיא והיינו פירוקא: הא איכא שעיר חטאת. דנשיא דהיינו דיחיד דזכר הוא והאי נמי פירוקא: והא איכא אשם. דקרבן יחיד דכר אחי ולא נקבה: מנהני מילי. דקרבן צבור אין חייבין באחריותן: דת"ר אלה מועדי ה' מקראי קדש להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו. [דבר יום] מלמד שכל היום כשר למוספין דהיינו עולה [והיינו מוספין]: ביומו. מלמד שאם עבר [היום ולא הביאן אין חייב באחריותן] דביומו [משמע דוקא ביומו] (כתב כלומר) הא אם עבר יומו בטל קרבנו [ואינו חייב באחריותן]: יכול אין חייב באחריותן. אף משקרב הזבח ת"ל בפרשת פנחס ונסכיהם ריבה דאפי' בלילה ואפי' למחר משום דחייב באחריותן] ריש לקיש אמר [מהכא] (מה בא) דחייב באחריות [משקרב הזבח] מדסמיך ליה מלבד שבתות ה' דשמעינן דאי הוי י"ט אחר השבת [ולא הקריבו נסכי המוספין של שבת בשבת מבאין עכשו ב"ש דכתיב זבח ונסכים דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' כלומר דשל י"ט קרבי וחני של אחמול של שבת היינו מלבד שבתות ה' אלמא ונסכיהם אף למחר: יכי תימא מ"ש. בלילה (כאין) [הוא] דקרבי ולא לאחר משום] דבקדשים לילה הולך אחר היום דכתיב ומיום השמיני והלאה יצאה [לשון הגר"א] כל הלילה דאותו לילה משלימין אחר שבעת ימים [ו] כמו דסר וסר זמן דבקדשים לילה הולך אחר היום [להכי הדר כתב מלבד שבתות ה' גבי ביומו למימרא דלמחר אייתי נסכים דאחמול דביו"ט מקרב נסכים של שבת. מבוא השמש שתשקיע החמה: [זאת תורת העולה ריבה. כל העולין: כאן לחולין כאן ליקרב ליקדש מקדישין נסכים אפי' בלילה אבל מיקרב אין מקריבין אלא ביום. אמר רבא יאי מקרש קדשי בלילה דרבי נמי

הגהות הגר"א

(ג) ל"ל ועדיין הוי מתוסר זמן.

הגהות הב"ח

(ד) גמ' אי מה שכחיה דכתיב בכל"ל ותוס ד' נמחק: **(ה)** רש"י ד"ה מנחתם וכו' קא מייתי הס"ד: **(ו)** ד"ה מלבד וכו' הגהה דהוי: **(ז)** ד"ה דבריה דכתיב: **(ח)** ד"ה דבריה וכו' לתיקונו הכל הס"ד אחר כך מ"ש ביום נינהו כו' אלא עם בא השמש קודם שקיעה פריך מבוא השמש ש"ד והאמרת דרכו ליקרב ביום נינהו ודבר שדרכו ליקרב בלילה הוא דליף מהאי קרא שמקריבין מבוא השמש וכו' מאי מעמט הס"ד ומה"ד מ"ה ליקדש:

(ט) תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות. בת"כ [לו פרשה ב] היא ואקרב קאי דכתיב היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה [ויקרא ו] שיהא נותן מנות השמש ומתעכלין מ) כל הלילה: **אין לי אלא דכתיב שדרכן ליקרב בלילה כגון.** מצרים דעולה ופדרים כדרכי להו לעיל [תו"כ שם] שיהא נותן מנות השמש כלומר לאחר שקיעת החמה נותנן על מ) המערכה מא): **דברים שדרכן ליקרב ביום.** דאינן קריבין בלילה כלל דכולהו קרבנות כתיב בהו ביום ליותו [ויקרא ז] דמשמע ביום ולא בלילה אבל מצרים ופדרים הוא דאיתרבו מב) הכא(מ) בלילה מ) מהאי קרא שמקריבין מנות השמש מג) וקא מקטירין על המערכה והם מתעכלין מאיליהן [ב] דאם לא כן היא העולה מאי ממעט: **ופריך מכות השמש והאמרת דרכו ליקרב ביום: אלא עם בא השמש.** קודם השקיעה: **ליקדש.** בלילה מד) אם ניתנו בכלי שרת קדשי דתו לא נפקי לחולין אבל מיקרב לא מיקרב עד היום: **אי מקדש קדשי.** בלילה מיקרב נמי קרבי: **סמי** מה) **מכאן נסכים.** לא תימני להו עם דברים שדרכן ליקרב ביום: **עם הזבח.** שמביאין עם הזבח וקידשן שחיטת הזבח דהוי כי זבח גופיה ואינן קריבין אלא ביום: **אמר רב דימי אי** מו) **אשכחיה אינשי כתיב אינרתא.** אם הייתי מוצא אדם הייתי כותב איגרתי מו) והייתי שולח לרב יוסף לבבל:

(ק) שילהי שתי הלחם (מנחות דף ק.). כגון שמן למנורה ולא נראה דמה קדושה שייכי ביה [ר]הא לית ביה קדושת כלי [מא] לכן נראה לומר דלא מצינו קרב בלילה אלא מנחת נסכים ומשו"ה ניחא דלא משני הכא דלימא מינו קדוש [ש]ליקדש אבל קדוש ליפסל דהכי מסיק התם שילהי פ' שתי הלחם (גז"ש) דסמיך אהא דתני וכל הקרב בלילה דלא מצינו קרב בלילה אלא מנחת נסכים בלבד וה"ה דמלי למיפרך מינה הכא בהדיא מדקתני וכל הקרב בלילה ולא מצינו דבר זה אלא מנחת נסכים בלבד אלא דמהדר לפרוכי אף לפי מה דס"ד מעיקרא התם כפ' שתי הלחם:

יז א מיי׳ פ״ד מהלכות מעה״ק הלכה ה:
יח ב מיי׳ פ״ג מהלכות חגיגה הלכה י:
יט ג מיי׳ פ״ד מהלכות מעה״ק הלכה ה:

יד: יש בקרבנות פרק שני תמורה

דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה. ומ״ת היכי קאמרינן מזמורים על פה ת״ל דאין להקפיד רק מה שכתוב במזמור [ל]דאמנם קשה היכי קרינן ויושע וקריאת שמע ת״ל [ב] דאין להקפיד אלא בדבר שמוגיא אחריהם ידי חובתן: **ותנן** המנחות והנזירות[ג] בבבא יחיד דבריו ר׳ מאיר. הוה מצי לשנויי תנאי היא שהרי בפ׳ בתרא דזבחים (דף קיז.) פליגי רבנן עליה דרבי מאיר ומשיק התם דמנחות ונזירות איכא ביניייהו [ד] (ו): **סבו מכאן** נזירות. וה״ה דצריך כמו כן למיסמייה מהיכא דפ׳ בתרא דזבחים (דף קיז: ע״ב) דאמר מנחות ונזירות איכא ביניייהו: **אלא** ביון דהותרו הבמות כל היכא דבעי מקריב. ולרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר דאמר מזיר לאו נזיר ונידב הוא צריך לומר דלא הלך אנשלום אלא להביא נכסים מחברון ולהקריבן בגבעון מיהו לפי מה דפרש״י פרק בתרא דזבחים (ג״ז סט) דרבנן דרבי מאיר כרבנן בתרלי אביא להו דאמרי כאן וכאן לא קרבי ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד קשה דא״כ היכי קאמר אנשלום אלכה נא ואשלמה את נדרי אשר נדרתי ובו׳ הא לאו נזיר ונידב הוא מזירות לרבנן ות״ל כאן וכאן לא קרבי ולרין לאלק התנאים דרבנן דרבי מאיר לא ס״ל כרבנן בתרלי אלא כרבי יהודה אביא להו דאמר דבבמה גדולה אפי׳ מזונות נמי קרבו ורבי מאיר דאית ליה גזירות דבר הכידל והנידב ?) הא מצינו למימר דאית ליה כרבנן בתרלי דזבחים דאמרי כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד מיהו דיבטא דשמעתא התם משמע דפרש״י מיהו תימה לר׳ שמעון דאמר התם בפ׳ בתרא דזבחים (נז״ב) אף ליבור לא הקרינו אלא קפדים וחובות הקבוע להם זמן ואמר בפ׳ כל שעה (פסחים נח:) ואם אומרת שחוט תודה ודקיקי מזר נאכלין בגוב וגבעון ופרש״י שם דהיינו אלא כר״ש ות״ל רבי מאיר קאמר אנשלום אלכה נא ואשלמה את נדרי הרי לא היה יכול להקריבו ומיהו מוכי הרמ״ר דרבי שמעון בעומיה דאמר במסקנא (דף מו:) דאם גילה על שלמי נדבה יצא ואם אמר הריני מגלה על מאה עולות יביא אמר עולות וא״כ אנשלום נדר להביא עולות נדבה ודבר הידיד ונידב קרב בבמה לכ״ע ועליה היה אנשלו׳ רצה לגלה:

ולא תיסמי מנחת נסכים מ״מתני׳ ולא קשיא כאן בנסכים הבאין עם הזבח כאן בנסכים הבאין בפני עצמן ואי נ״ הוה ליה איגרתא מי אפשר למישלחא והא אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא א״ר יוחנן כותבי הלכות ג״ דשרוף התורה והלמד מהן אינו נוטל שכר נ״ר׳ יהודה בר נחמני מתורגמניה דר״ל כתוב אחד אומר [1]כתוב לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר כי על פי הדברים האלה לומר לך דברים שעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב ושבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה ותנא דבי רבי ישמעאל כתוב לך את הדברים האלה אלה אתה כותב אבל אין אתה כותב הלכות ד׳ אמרי דלמא מילתא חדתא שאני ד״דהא רבי יוחנן ור״ל מעייני בסיפרא דאגדתא בשבתא ודרשי הכי [2]עת לעשות לה׳ הפרו תורתך אמרי מוטב תיעקר מ״ תורה ואל תשתכח תורה מישראל אמר רב פפא השתא דאמרת נסכים הבאין בפני עצמן קריבין אפי׳ בלילה נזדמנו נ״ נסכים בלילה נ״ מקדישין בלילה ומקריבין אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמעיה לרב פפא תניא דמסייע לך מ״זה הכלל כל הקרב ביום אינו קדוש אלא ביום וכל הקרב בלילה קדוש (בין ביום בין) בלילה אמר רב אדא בר אהבה מ״ מ״ועלות השחר פוסלת בהן מ״ כאברין מ״כי אתא רב דימי א״ר יוחנן משום ר״ש בן יהוצדק [3]אלה תעשו לה׳ במועדיכם אלו חובות הבאות נ״ חובה ברגל לבד מנדריכם ונדבותיכם [2]לימד על נדרים ונדבות מ״ שקרבין בחולו של מועד ולעולותיכם במה הכתוב מדבר אי בעולת נדר הרי כבר אמור נדריכם ואי בעולת נדבה הרי כבר אמור ונדבותיכם הא אינו מדבר אלא בעולת יולדת ועולת מצורע ולמנחותיכם במה הכתוב מדבר אי במנחת נדר הרי כבר אמור אי במנחת נדבה הרי כבר אמור הא אינו מדבר אלא במנחת נ״ סוטה ובמנחת קנאות ולנסכיכם ולשלמיכם ׳מקיש נסכים לשלמים מה שלמים ביום אף נסכים ביום ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר א״ל אביי ולימא מר שלמי פסח דאי שלמי נזיר נידר ונידב הוא נ״דהתניא נ״ זה הכלל כל שהוא נידב ונידר קרב בבמת יחיד ושאינו נידב ונידר אינו קרב בבמת יחיד מ״ותנן מ״המנחות והנזירות קריבין בבמת יחיד דברי ר״מ נ״ סמי מכאן נזירות׳ מי איכא למ״ד דנזיר לאו נידר ונידב הוא׳ והכתיב מ״ [4]מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה׳ בחברון כי נדר נדר עבדך וגו׳ מאי לאו אקרבן מ״ לא אעיקר נדרו אמר עיקר נדרו בחברון הוה והלא בגשור הוה נ״ ג׳ אמר רב אחא ואיתימא רבה בר רב חנן מ״ לא הלך אבשלום אלא להביא כבשים מחברון ה״נ מסתברא דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים ואזיל ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשים מחברון האי אשר נדרתי לה׳ בחברון מחברון מיבעי ליה אלא לעולם לאקרובי ודקא קשיא לך אמאי שבק ירושלים ומקריב בחברון תיקשי לך גבעון דמקום קדוש הוא נא אלא כיון שהותרו הבמות מ״ כל היכא דבעי מקריב נ״ מ״ארבעים שנה למאן תניא רבי נהוראי אומר משום רבי יהושע מקץ ארבעים שנה ששאלו להם מלך כמ״ דתניא אותה שנה ששאלו להם מלך אותה שנה עשירית של שמואל היתה עשר

מ״ ולא תיסמי מנחת נסכים. מהיכא מתני׳ דלעיל ומאי לתרוצי: **כה״ג.** דקתני נסכים בהדי דנריס שדרכן לקרב ביום היינו בנסכים הבאין עם הזבח נ״ג: **בפני עצמן.** שלא קדשו בשחיטת הזבח יכול להקריב בלילה: **כשורפי** יד״ **פסורה.** שאין מלילין אותן בשבת בפני הדליקה. ל״ל שאסור להשהותן כתובים לתורה שבעל פה היא: **וכלמד מכן.** ממון הספרים: **חדשה.** חדשה שלא היו יודעין לתרן הבריתות: [ל״מ] **חדשי.** כמ״ [2] נחדש דבר כגון זו שחדשה היא: **מעייני בספר אגדתא.** שלא ישתכחו: **עת לעשות לה׳.** כשעוסין הדבר לשם קדושם השם ראוי לספר תורתך ומוטב תעקר כו׳: **השתא דאמרת כו׳.** יכול להקדישן ולהקריבן בלילה (מ״ל) אחת. ל״ל גרסינן עלות השחר פוסל בהן כאברים כלומר הא דאמרינן מדמנו לו נסכים בלילה מקדישן בלילה כו׳) [ומקריבן]: **לאברים.** של תמיד בשם׳ זבחים (פז.). וכן עיקר הגהת הרב: **מוכות הבאות.** מחמת הרגל נרגל כגון עולת ראיה וחגיגה ומוספין (ב״ כו:): **אמור גדריכם.** אף נסכים כיום: **לרבות שלמי נזיר.** דאי שלמי נזיר הוה הרי כבר אמור נדבותיכם ואי שלמי משוס הקישא לכתוב ולשלמים: **שלמי פסח.** חגיגת ר״ד שבשחיטה חבורה מרובה נמנים על הפסח ואינו סיפק להן היו מביאין עמו שלמים ואם הפרישן בשם כך ולא הקריבום יקריבום בחוה״מ דאי שלמי נזיר לא ליכי היכוי לרבוי דמנדריכם ונדבותיכם ׳נפקא דנזירות ע״י נדר בא עליו ונידר ונידב קריבא ביה אבל שלמי פסח חובה ניהו דממפרש בפסחים בפ׳ ואלו הבריס (דף עח.): **והנזירות קרב בבמת יחיד.** אלמא נידר ונידב מקיש ליה דאי לאו הכי לא הוה קרב בבמת יחיד דמ״: **סמי מכאן נזירות.** דאמר״ג דנזירות בתה עליו ע״י נדר אין הקרבנות נקראין נידר ונידב דהא לא נדר אלא מן היין והקרבן מאיליו מוטל עליו חובה: **אשר נדרתי לה׳ בחברון.** משמע בחברון אלך ואשלמה שם נדרי והוה׳ נדר נזירות היה דאנשלום נזיר עולם היה מ״ ומשנשים לנשים יום היה מגלח ומביא קרבן ומדהלך להקריב קרבנות נזירותיו בחברון דהיא בבמת יחיד שמע מינה נידר ונידב הוא: **מעיקר נדרו קאי.** הא׳ בחברון וה״ק אלכה נא לבשם מעשה משה ואשלמה נדרי (ג) שנדרתי בחברון אבל לא אביא הקרבן בחברון (ג): **והא בגשור כו׳.** דכתיב כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור וגו׳ ד): **להביא כבשים.** [ל״מ] שוב בגמרא גדולה וה״ק אלמא אם נדרי אלכה נא ואשלמה נדרי שנדרתי בחברון ומחברון אביא הכבשים ולהכי פריך מחברון מיבעי ליה: **בחברון.** בו כבשים שמנים בשם׳ מנחות (דף פז.): **אלא לעולם לאקרובי.** דנזירות (ג) בבמת יחיד: **תיקשי לך גבעון.** דשם מזבח שעשה משה: עשר

[1] כתוב לך. מדרש משנה ותלמוד והגדות (דברים שבע״פ נענשין) כשורפי תורה משום דרגין של הלכות בע״פ ואינו רשאי לכתבן (וכל הלמד מהן מי הכתב אין לו שכר: דברים שבכתב. תורה נביאים וכתובים. חברשי מילתא שאני. דבר חדוש הוה אחתו היקישא ומשום הכי מוחר: ל״א משום דאיכא שכחה כתבין ואמאי מותר) [מוטב שתעקר [אות אחת מן החורה] דכתיב כי על פי ומוטב הוא לכתוב כרי שלא תשתכח תורה: השתא דאמרת נסכים דבאים בפני עצמן לאחר הקרבת הזבח [ומחמת] הזבח קריבין אפילו בלילה. אם נזדמנו לו מקדישן בלילה בכלי שרת ומקריבן בלילה דחייב באחריותן: אמר רב בר אהבה עולת השחר. התמיד פוסל בהן כאברין ואברייתא קאי דקתני ומתעכלין ההולכין בה בלילה [כולה] (כלומר) ואם לא נתעכלו כל האברין של תמיד של בין הערבים עד שהעלה תמיד השחר פוסלת בהן באברים אבל מידיר המערבה של תמיד השחר אינה פוסלת בהן אלא הקרבת [התמיד] עצמו דכבר הוי יום ואין דרכן ליקרב ביום: [לבד מנדריכם ונדבותיכם׳ ליחד על נדר ונדבה] שקריבין בחולו של מועד. נמי הוי (נמי) מועדיכם אבל בי״ש לא דנדר ונדבה אין קריבין בי״ש: [הא אין הכיתוב מדבר אלא בעולת יולדת. ועולת מצורע דקרבי נמי בחולו של מועד: במנחת חטאת ומנחת קנאות. קרבי נמי בחולו של מועד: אף נסכים ביום. אוחן הבאין עם הזבח: אלו שלמי נזיר. דקרבי נמי בחולו של מועד: ונימא מר אלו] שלמי פסח. שבאין חובה עם הפסח ובחוה״ מ: ובחוה״ מ שלמים ואכלת שם: דאי שלמי נזיר דבר נידר ונידב הוא. דנדר אדם לחיות נזיר [ומונה נזירותו] ואמרא אח״כ שלמיו ובכר לימד על נדר ונדבה שקרב בחולו של מועד] א״כ ולשלמיכם תו למה לי: ומלקן דנזיר דבר נידר ונידב דתנן [ח: הבא לבדל דבר הנידר ונידב קרב בבמת יחיד: ותניא המנחות והנזיר קרבין בבמת יחיד. אלמא שלמי נזיר דבר נידר ונידב הוא מדקרב בבמת יחיד] אלא אמר רב יוסף סמי מן ההיא מתניתא דהמנחות והנזירות לא מתניה דנזירות קרב בבמת יחיד [וליכא למימר דליהוי נידר ונידב] ורב דימי סבר תנאי היא (דהא מתני׳ דקתני דנזירות קריבה בבמת יחיד רבי מאיר ורבנן פליגי עליה דאמרי דלא קרבו בבמת יחיד) [דא רבי מאיר דקרבין בבמת יחיד דהא רבנן דפליגי עליה בבמה דלא קרב דלא הוי נידר ונידב] ואנא דאמרי כרבנן: לא אעיקר נידרו שנדר בחברון. למנות נזירות היינו עיקר נידרו: נזיר עולם היה. והיה מגלח (מלי׳ לל׳) [משנה לשנה] לחברון [הוה תמן בחמיה בלומר בחברון (דהתם נדר) [דהתם נדרה] מאן נפקא ליה מינה היכא נדר ואמאי אזיל לתתם בשביל כך. ועוד הא בגשור הוה [נדרו: שהלך ליטול] כבשים בחברון. כדתניא אילים מטובב וכבשים מחברון דאי לא תימא הכי נזירות דחוצה לארץ היא דנדר בשבתו בגשור בארם ואין עולה לו מן המנין דהכי תנן במס׳ נזיר מי שנזר נזירות מרובה:

[2] עת לעשות לה׳. דקתני דאמרת נסכים דבאים בפני עצמן ואי הוה ליה איגרתא מי אפשר למישלחא. [3] אלה תעשו לה׳. דקתני נסכים בהדי נדרים שדרכן לקרב ביום היינו בנסכים הבאים עם הזבח. [4] מקץ ארבעים שנה. ל״ל דלא אמר אלא מקץ ארבעים שנה ולא אמר מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה׳ בחברון. ל״ל דאמר אבשלום

עשר שנים מלך שמואל בעצמו. ימיהי בלא שאול הלכך שנה עשירית איהי נמנית באותן מ' שנה יג). [ב] ל"ז מלך דוד קודם למרדו של אבשלום ד) הא מילתא פירש רבי במקום אחר כן שנה עשירית לשמואל לגדולתו של שמואל ולא נפקא לן מקרא בהדיא אלא מדלא משכחת לה מ' שנה למיינינ' אחרינא ולא ותשוב [ט] למיתתו של עלי שהיא תחילת גדולתו של שמואל עד שנת מרדו של אבשלום מ"ט שנה י"ג לשמואל ושאול [ז] ושלשים ושש לדוד ועלי מת בשנשנה הארון שנת' (שמואל א ד) ויהי כהזכירו וגו' וכתיב (שם ו) ויהי ארון ה' בשדה פלשתים [יז] ז' חדשים הביאוהו פלשתים (שם ז) וינחו אנשי קרית יערים וגו' וכשמלך דוד בירושלים על כל ישראל הביא משם את הארון דכתיב (שם ב ו) ויוסף עוד דוד וגו' וכתיב (שם ג ז) ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו כ' שנה [ד] לא מהן ז' שנים שמלך דוד בחברון [יח] [ה] (ד) ומהן מלך שמואל בעצמו [יט] י"ל שנה ושאול עם שמואל ג' שנים דכתיב (שם יג) ושתי שנים מלך וגו' ושמואל לא מת קודם לשאול אלא ד' חדשי' שכן מפורש בספר שמואל (שם כה) ושמואל מת וגו' וכתיב בתריה (שם כז) ויאמר דוד [וגו'] עתה אספה יום אחד ביד שאול וגו' וברח לו אל אכיש עד שמת שאול וכתיב (שם) ויהי מספר הימים אשר ישב דוד בשדה פלשתים ימים וד' חדשים מלינו י"ג שנים לשמואל ושאול משמת עלי עד שמלך דוד ושלשים ושש לדוד כשמרד אבשלום הרי מ"ט שנה [יא] וכו' לא מהן ט' שנים לשמואל קודם שנשלו להם מלך הרי מ' שנים משנשלו המלוכה עד שנת מרדו של אבשלום ועד בכלל והכי תניא בסדר עולם היא שנת שלשים ושש למלכות דוד יא) וה"ג עשר שנים מלך שמואל בעצמו [יב] ושנה אחת שמלך שאול בעצמו ושלשים ושש לדוד ואני הוספתי משלי על זה. ועוד לא ותשוב נמי מלידתו של שמואל ומתמלא כמו כן ס"ג שנה נהג שמואל שררה על ישראל דאמר מר בסדר עולם ועלי הכהן יושב על הכסא כ) והיא מרת נפש וגו' כא) ונאותה שנה נתמנה עלי להיות שופט על ישראל והוא שפט את ישראל ארבעים שנה לא מהן שנה אחת לעיבורו נמצא שמואל כן ל"ט שנה בשעה שנתנבא ועלה לגדולה דמשעה שמת עלי כב) זרחה שמשו של שמואל י"ג שנה שנרבותו דכל שנותיו לא היו אלא ל"ב כדנפקא לן בעלמא (מ"ק כג.) מעד הגמל הנער) דהיינו כ"ל תדם כדי הנקת חיטון והדר ושב סב עד יב) עולם עולמו של יוכל דהיינו נ' שנה והכלנו י"ג שנה כג) היו מונלעים השתי שנים שמלך שאול שהרי שניהם מתו בשנה אחת כדמפרש למעלה: **מתני' שביקרו הבעלים.** שאבדה ונתכפר באחרת ונמצאת הראשונה: **ושל ליבור.** שכפרו באחרת **אינה מפה.** דחטאות (פ) המתות כ) (הפנימיות) הלכה למשה מסיני בהא מסקנתא [יח.] וס"ל לת"ק דשל יחיד גמירי ולא של ליבור: **תמות.** דבלבור נמי גמירי: **אמר רבי שמעון מה מליגו בו.** כלומר קי"ל חמשה חטאות מתות חטאת שמתו בעליה ושכפרו בעליה ושעיברה שנתה כד) ולד חטאת ותמורת חטאת לבור ולד חטאת כ) (לא משכחת בליבור) דאין נקבה בליבור מ) ותמורת חטאת נמי אין קרבן ליבור עושה תמורה [יג.] ושמתו בעליה אין הליבור מתים כדאמרי' לקמן בגמרא [יג.] **אלא שכפרו בעליה ושעברה שנתה.**

ושלשים ושש שמלך דוד. ס"ג והיינו ארבעים שנה משנשלו להם מלך ושנת עשירית לשמואל ששלו להן מלך היה מן המנין של ארבעים שנה ומנלן דשמואל שפט ישראל י"ג שנה שהרי כשמת עלי לא נשבה הארון כדכתיב ויהי כ) בהגיע את ארון האלהים ואז נתמנה שמואל מיד אחר מיתת עלי וכתיב ויהי ארון ה' בשדה פלשתים שבעה חדשים והביאוהו בקרית יערים ודוד כשמלך על ישראל לקחו משם והביאו בירושלים כדכתיב ויוסף עוד דוד וגו' וכתיב ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו י"ג שנה שלמה אלא מלך שמואל ושאול יחד. שהיה שאול שולן אחר עלת שמואל עד שסרח במעשה עגל ויסר שמואל מעליו, כדכתיב (ש"א ט"ו) ולא יסף שמואל לראות את שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים, והן שכתוב בתקרא (שם יג) ושתי שנים מלך על ישראל, ללא תשיב אותם המלך שמואל בהדיה, ויהיו לאמריון בתמכת תעניה (ה.) מי גרס לשאול ביטב בנבנה שתי שנים ומתלה תפילתו של שמואל בדמה, דבמלי שנה לאשונה סרח ונגזרה עליו מיתה אלא שעמדה לו תפלת שמואל (ובחיים קיים).

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושלשים (ושבע) תו"מ וי"ב גי' רש"י ושש: (ב) שם מתנה שמתו בעליה ביחיד דברים אמורים ולא: (ג) גמ' ת"ל מטלת יביא יבול: (ד) רש"י ד"ה עשר שנים וכו' לא מהן ז' שנים שמלך דוד בחברון וי"ב שנה מהן מלך שמואל בעצמו עשר שנים וא' שנה מלך שאול עם שמואל וב' שנים מלך שאול לבד כדכתיב ושתי שנים: (ה) ד"ה אינה מתה הטעות הפנימיות המתות הלכה:

הגהות הגר"א

(א) גמ' ויעבירה. ל"ל ועבירה יכן בכל הש"ס בגמ' וכ"ש: (ב) רש"י ד"ה עשר. ל"ז מלך כו'. הוא לפי גירסת רלשונה: (ג) בא"ד ושלשים ושש כו'. הוא כנ' סדר עולם ולזה הסכים רש"י: (ד) בא"ד לא מהן כו'. אע"ג דדוד מלך שם עוד ו' חדשים לא נמנינן ז' חדשים שהיה האחון בשדה פלשתים: (ה) בא"ד ומהן מלך כו' עד כ' שנים. זה גי' רבו אבל רש"י גרס לקמן בגי' הגמ'. ושמואל לא מת כו'. סולרן לזה לגרסתו אבל לפי גי' הגמ' ל"ל לזה: [ו] בא"ד ושנה כו'. ר"ל דלמדו מקרא דכתיב (שמואל א יג) כן שנה שאול כו' דאין כו' פי' לפסוי דקרא אבל הש"ס נימא דס"ק דסהי' שנה לאלנו אז מלך ב' שנים לאמקוי שנה לאשונה אלא מלך בעצמו: [ז] ת"ה ושלשים. ותימה כו'. ול"ג דהרי מלך ו' חדשים יותר על ארבע וגם שנה של שיטה תיבה עלומה:

רבינו גרשום

שלשים ושבע שמלך דוד. ובאותו זמן אבר אבשלום אל אביו אלכה נא וגו': אמר רבי מאיר והלא הביתי כו' אלא שומנן קבוע בלומר קסבר ר' מאיר אין הפרש בינינן דכל שומנו קבוע בין ביחיד בין בצבור דומה את השבת ראת הטומאה: אמר רבי שמעון מה מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה דמתות דביחיד דברים אמורים ולא בצבור כך מפרש ר' שמעון בגמרא בבריתא ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור שאין חטאת הצבור נקבה כו': אף חטאת שכיפרו בעלים ימי שעברה שנתה דמתות ביחיד דברים אמורים ולא בצבור. מהו אומר חטאת יביא. כלומר מה צורך לכתוב אם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה. לכתוב הני אם כבש קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה ו) כל שכן חטאת שכיפרו בעלים ביחיד דתמות דגבי יחיד לא פליגי: ולא קשיא. הא דקאמר ר' יהודה דרעה כאן באבודה ונמצאת בשעת הפרשת שניה קודם הקרבה הואיל ואיזו שריצה יכול להקריב הלכך אין מתה שניה אלא רועה: כאן באבודה ונמצאת שלא בשעת הפרשה אלא לאחר הקרבה דכבר כיפר הילכך מתה: ואיבעית אימא אידי ואידי. דנמצאת בשעת הפרשה: ולא קשיא. הא דתני רועה היינו ר' יהודה אליבא דרבנן כדתנן בפרק וולד חטאת הכפרים שחטאת ואבודה והפרשם אחרת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת ראשונה והרי שתיהן חכיומות אחת מהן תקרב חטאת ושניה המות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצא כו'. והא דתני מתה היינו רבי יהודה אליבא דרבי:

עשר שנים מלך שמואל בעצמו ד) עשר שנים מלך שאול בעצמו ושמואל ושתים שמלך שאול בעצמו ושלשים (ה) ו) ושבע שמלך דוד: **מתני'** א חטאת היחיד שכפרו בעליה מתה ושל צבור ב) אינה מתה רבי יהודה אומר ג) תמות ג) ר"ש אומר מה ד) מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ד) ובחטאת שמתו בעליה ד) (ה) דברים אמורים ביחיד ולא בצבור אף שכפרו בעליה [א] ועיברה שנתה ה) ביחיד דברים אמורים ולא בציבור: **גמ'** ת"ר מהו אומר ו חטאת יביא מנין למקדיש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה ה) קיימת והרי שתיהן עומדות מנין ז שאיזו מהן שירצה יביא ת"ל ח) חטאת ז) (ג) יכול יביא שתיהן ת"ל יביאנה אחת ולא שתים ואותה שניה מה תהא עליה אמר רב המנונא תניא ר' יהודה אומר תרעה רבי שמעון אומר ט תמות ומי אמר ר' יהודה תרעה ז) והא ר' יהודה תמות שמעינן ליה איפוך רבי יהודה אומר תמות ר' שמעון אומר תרעה ומי אמר ר"ש תרעה והא ח) אמר רבי ז שמעון חמש חטאות מתות אלא ט) (א"ל) לעולם לא תיפוך ולא ז קשה כאן ז באבודה בשעת הפרשה כאן באבודה בשעת כפרה ואיבעית אימא אידי ואידי בשעת הפרשה ולא ז קשה הא רבי יהודה ח) אליבא דרבי הא רבי יהודה אליבא דרבנן ומי ז) איבא למאן דאמר חטאת ציבור שכפרו בעלים מתה והתניא

דוד [ז] ותימה לפ"ז הא דתניא בסדר עולם שמלך דוד חמש שנים אחר המרד שלשה שנים של רעב שנאמר (שמואל ב כא) ויהי רעב שלש שנים שנה אחר שנה ושנה של שיטה דכתיב (שם כד) וישובו [בכל הארץ] ויבואו מקץ תשעה חדשים ועוד שנה שתיקן משמרות דכתיב (ד"ה א כו) בשנת ארבעים לדוד מדרשו וגו' צריך לומר שנתן המרד היתה שנה ראשונה של רעב ויש ספרים כח) דגרסינן שלשים ושבע שמלך דוד ולפ"ז ל"ל שהתחיל הרעב שנה אחת קודם המרד כט) וגם ל"ל שנתן עשר כט) לשמואל שנשלו מלך אינו מן המנין של מ' שנה ואינו צריך לומנות רק שלש שנים משאול ושלשים ושבעה מדוד הרי ארבעים ונסדר עולם תניא רבי נהוראי אומר שנת ל"ה למלכות דוד היה המרד ל) ולפי דבריו לא מלינו מ' שנה משנשלו מלך עד שמרד אבשלום ל) וי"מ למנות י"ג של שמואל כל שנותיו של שמואל הרמתי היו נ"ב שנה שהרי כשהגמל שמואל הביאתו מנה לירושלים ואז היה לו משמנה ב' שנים כדרך הנקת חיטון וכתיב ויעבר שם עד עולם והיינו נ' שנים דהוא עולמו של יוכל ותפלת מנה היתה יום שנתמנה עלי וקיי"ל דארבעים שנה שפט עלי את ישראל לא מהן שנה מעיבורו דשמואל נשתיירו ל"ט שנה דעלי נשתיירו י"ג שנים לשמואל דמיד כשמת עלי נתמנה שמואל לאמר מר (קדושין דף עב:) וזרח השמש ובא השמש עד אלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל נמצא דשררתו של שמואל התחילה כשהיה בן ל' ותשע ומשנה י"ג שנה:

עשר שנים מלך שמואל בעצמו שנה אחת שמלך שאול ושמואל ושתים שמלך שאול בעצמו ושלשים (ה) ו) ושבע שמלך דוד: **מתני'** א חטאת היחיד שכפרו בעליה מתה ושל צבור ב) אינה מתה רבי יהודה אומר ג) תמות ג) ר"ש אומר מה ד) מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ד) ובחטאת שמתו בעליה ד) (ה) דברים אמורים ביחיד ולא בצבור אף שכפרו בעליה [א] ועיברה שנתה ה) ביחיד דברים אמורים ולא בציבור: **גמ'** ת"ר מהו אומר ו חטאת יביא מנין למקדיש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה ה) קיימת והרי שתיהן עומדות מנין ז שאיזו מהן שירצה יביא ת"ל ח) חטאת ז) (ג) יכול יביא שתיהן ת"ל יביאנה אחת ולא שתים ואותה שניה מה תהא עליה אמר רב המנונא תניא ר' יהודה אומר תרעה רבי שמעון אומר ט תמות ומי אמר ר' יהודה תרעה ז) והא ר' יהודה תמות שמעינן ליה איפוך רבי יהודה אומר תמות ר' שמעון אומר תרעה ומי אמר ר"ש תרעה והא ח) אמר רבי ז שמעון חמש חטאות מתות אלא ט) (א"ל) לעולם לא תיפוך ולא ז קשה כאן ז באבודה בשעת הפרשה כאן באבודה בשעת כפרה ואיבעית אימא אידי ואידי בשעת הפרשה ולא ז קשה הא רבי יהודה ח) אליבא דרבי הא רבי יהודה אליבא דרבנן ומי ז) איבא למאן דאמר חטאת ציבור שכפרו בעלים מתה והתניא

ז) עשר שנים מלך שמואל בעצמו שנה אחת שמלך שאול ושמואל ושתים שמלך שאול בעצמו ושלשים ושש שמלך דוד. ס"ג והיינו ארבעים שנה משנשלו להם מלך ושנת עשירית לשמואל ששלו להן מלך היה מן המנין של ארבעים שנה ומנלן דשמואל שפט ישראל י"ג שנה שהרי כשמת עלי לא נשבה הארון כדכתיב ויהי ז) בהגיע את ארון האלהים ואז נתמנה שמואל מיד אחר מיתת עלי וכתיב ויהי ארון ה' בשדה פלשתים שבעה חדשים והביאוהו בקרית יערים ודוד כשמלך על ישראל לקחו משם והביאו בירושלים כדכתיב ויוסף עוד דוד וגו' וכתיב ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו י"ג שנה לשמואל ושאול ושאול משמת עלי ומלך דוד כחברון ומהן מלך שמואל בעצמו עשר שנים ושנה אחת שמלך שמואל ושאול פי' באותה שנה שנשמו שמואל אותה שנה לא היתה שלימה שמקצתה היה שמואל נגיד על ישראל ושתי שנים שמלך שאול בעצמו ושנה אחת שמלך שמואל לא מת קודם לשאול שכן מלינו מפורש בספר שמואל ושמואל מת וגו' וכתיב ויאמר דוד [וגו'] אספה יום אחד ביד שאול וברח לו אל אכיש עד שמת שאול וכתיב ויהי מספר הימים אשר ישב דוד בשדה פלשתים ימים וארבעה חדשים מלינו י"ג שנים לשמואל ושאול משמת עלי ז) (ומלך דוד) ושלשים ושש לדוד כשמרד אבשלום הרי מ"ט לא מהן ט' שנים קודם שנשלו להן מלך שהרי בשנה עשירית שאלו להן מלך והעשירית ממנין הארבעים הרי מ' שנים משנשלו מלך עד מרדו של אבשלום ועד בכלל ח) אבשלשה עשר שני' שמלך שמואל בעצמו ושנה אחת שמלך שאול ושמואל וב' שנים שמלך שאול בעצמו ושלשים ושש שמלך דוד [ז] ותימה לפ"ז הא דתניא בסדר עולם שמלך דוד חמש שנים אחר המרד שלשה שנים של רעב שנאמר (שמואל ב כא) ויהי רעב שלש שנים שנה אחר שנה ושנה של שיטה דכתיב (שם כד) וישובו [בכל הארץ] ויבואו מקץ תשעה חדשים ועוד שנה שתיקן משמרות דכתיב (ד"ה א כו) בשנת ארבעים לדוד מדרשו וגו' צריך לומר שנתן המרד היתה שנה ראשונה של רעב ויש ספרים כח) דגרסינן שלשים ושבע שמלך דוד ולפ"ז ל"ל שהתחיל הרעב שנה אחת קודם המרד כט) וגם ל"ל שנתן עשר כט) לשמואל שנשלו מלך אינו מן המנין של מ' שנה ואינו צריך לומנות רק שלש שנים משאול ושלשים ושבעה מדוד הרי ארבעים ונסדר עולם תניא רבי נהוראי אומר שנת ל"ה למלכות דוד היה המרד ל) ולפי דבריו לא מלינו מ' שנה משנשלו מלך עד שמרד אבשלום ל) וי"מ למנות י"ג של שמואל כל שנותיו של שמואל הרמתי היו נ"ב שנה שהרי כשהגמל שמואל הביאתו מנה לירושלים ואז היה לו משמנה ב' שנים כדרך הנקת חיטון וכתיב ויעבר שם עד עולם והיינו נ' שנים דהוא עולמו של יוכל ותפלת מנה היתה יום שנתמנה עלי וקיי"ל דארבעים שנה שפט עלי את ישראל לא מהן שנה מעיבורו דשמואל נשתיירו ל"ט שנה דעלי נשתיירו י"ג שנים לשמואל דמיד כשמת עלי נתמנה שמואל לאמר מר (קדושין דף עב:) וזרח השמש ובא השמש עד אלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל נמצא דשררתו של שמואל התחילה כשהיה בן ל' ותשע ומשנה י"ג שנה:

ח) מסר כלן הגיון ול"ל והא ר"י תמות מעיגן ליה אמר כתמות לבור וכ"ש חטאת וכו':

ט) נראה ל"ל ולא מני לתרץ כן אליבא דר"ש ולומר דהא דאמר ר"ש תמה:

תורה אור השלם

1. ואם בבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה: ויקרא ד לב

מוסף רש"י

עשר שנים מלך שמואל בעצמו. דאותה שנה שנשלו להם מלך היא שנה עשירית לשמואל הרמתי, ושנה אחת מלכו שמואל ושאול יחד. שהיה שאול שולן אחר עלת שמואל עד שסרח במעשה עגל ויסר שמואל מעליו, כדכתיב (ש"א ט"ו) ולא יסף שמואל לראות את שאול וגו' ומלך שוב שאול שתי שנים, והן שכתוב בתקרא (שם יג) ושתי שנים מלך על ישראל, ללא תשיב אותם המלך שמואל בהדיה, ויהיו לאמריון בתמכת תעניה (ה.) מי גרס לשאול ביטב בנבנה שתי שנים ומתלה תפילתו של שמואל בדמה, דבמלי שנה לאשונה סרח ונגזרה עליו מיתה אלא שעמדה לו תפלת שמואל (ובחיים קיים).

שיטה מקובצת

א) ושבע: ״א ושש שמלך דוד הרי ארבעים שנה: ב) ושל צבור אינן מתות. כדמפרש ואזיל דמה מצינו בולד חטאת כו'. פי' מתוס' שכתבו לשון קונטרס: ג) תמות אמר ר"ש מה: ד) בעליה ביחיד דברים אמורים: ה) תיבת קיימת נבחוק: ו) חטאת יביא יכיל יביא: ז) והא ד"ר תכות כו'. והשתא לא הוי נחית כלל לחלק בין שתיהן עומדות לנמצאת אחר כפרה. פי' מתוס' כנ"ל: ח) והא. עי' תוס' ובחיים (דף ק"ב): אמר ס"א תניא ר"ש אומר חמש חטאות מתות: ט) אלא לעולם (תיבות אמר ליה נמחק) לא תיפוך ולא קשיא דר"א אדר"י דמתניתין איירי באבודה בשעת כפרה ולכך אמר תמות אבל בשתיהן עומדו: דנמצאת קודם כפרה ואינה אבודה אלא בשעת הפרשה רועה ואידי ואידי אליבא דרבנן דרבי (לומר א) דהא דאמרינן חמש חטאות מתות היינו לאחר כפרה דהא מפורש במעילה דאפילו במפרש שתי חטאות לאחריות אמר ר"ש תמות דה' חטאות מתות סתמא קתני בין כיפרו בין לא כיפרו ואפילו באחריות. פי' מתוס' שכתבו לשון קונט' כנ"ל: י) באבודה. תוס' מעילה (דף י ע"א): יא) יהודה. עי' בספר כריתות (דף לד): יב) ומי ס"א וסבר רבי יהודה חטאת כו': יג) שנה ושנה אחת שמלך כו' דשמואל לא העמיד מלך אלא באמצע שנת י"א ולא היתה שלימה לשאול כי מקצתה היה שמואל נגיד הס"ד ומה"ד ל"ז שנה מלך: יד) אבשלום הרי ארבעים הא מלתא כו' אחר כן. לפי משמשתחתיל שמואל לנהוג שררה לא חי אלא י"ג שנה צא מהן ד' אחרונים לחשלים ל"ר דוד: (מצא שהיחה [עשר שנים] לבדולתו: טו) צא ותשוב ממיתתו של עלי שהיא כו' של שמואל שנאמר וזרח השמש ובא השמש עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל עד שנת: טז) י"ב חדשים ואח"כ הביאוהו: יז) בחברון ושתיירו י"ג שנה לשמואל ושאול משמת עלי ונשבה הארון עד שמת שאול ומלך דוד בחברון ומהן מלך שמואל בעצמו עשר שנה ושאול עם שמואל שנה אחת ושאול ב' שנים: יח) ארבעים ותשע תיבת וכו' ל"ש: יט) דוד והשלש עשר שנים עשר מלך וה"ב עשר שנים כו' שאול ושמואל וב' שנים שמלך שאול בעצמו: כ) הכסא וגו' והיא: כא) ובאותו היום נתמנה: כב) עלי הוא עמד להיות שופט דאמר מר וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל ונשתיירו י"ג: כג) שנה. גליון ואע"ג דמת שמואל ארבע חדשים קודם שאול משכחת שניתיו שלמים שבאותה שנה שנתמנה נולד לסוף שמנה חדשים מעלי באותה שנה ארבעה חדשים והרי שנתיו שלמים מיום אל יום ר"מ דוד משמלך חי ארבעים שנה וששה חדשים כדכתיב בחברון שבע שנים ובירושלים שלשים ושלש ניחא לס"ד חמש ושלשים והיינו לפי חשבון ארבעים שנה ולא יותר דלא חשיב ששה חדשים אבל קרא מקץ ארבעים שנה חשיב חדשים וגם ניחא המשכחת שתי חמש שנים אחר המרד הויב בתחילה כמו מקץ שבע שנים ואין בין מרד למרד רק ל"ש שנה ולדידיה משכחת שפיר חמשה שנים שתי אחר המרד: דמתות הס"ד: מן מה"ד והא רבי יהודה: מן תיבת דהכי נמחק: מא] דגרסי שלשים ושבע ד"ס גרסי שלשים ושבע דדוד ולפי זה אין צריך למתות אלא ג' של שאול אבל קשה איך חי דוד אחר המרד חמש שנים ואפילו יהיה שנת המרד שנה ראשונה של רעב כ"מ תוחסר שנה ראשונה של רעב כ"מ תוחסר שנה ראשונה ה' שנים אחר המרד כלא דוחק אבל קשה בשמעתין דכי נמי מנינן עשיריית של שמואל אינו כי אם ל"ט שנים. תוס' אחרות: מב] עשיריית של שמואל אות ל' נמחק: מג] אבשלום. גליון וצריך לומר מקץ ארבעים שנה ר"ל בתחילה כמו מקץ שבע שנים ואין בין מרד למרד רק ל"ש שנה ולדידיה משכחת שפיר חמשה שנים שתי אחר המרד:

ביוצא בו אמר ר' יוסי. פרש"י לא מיתפרש היכא קאי (מ) [מ] הכי תניא בת"כ על ההיא דדרים האי קרא (ד)דכתיב גבי בו [עולה ויורד] (ויקרא ה) ואת השני יעשה עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת זו אינה נאכלת ועלה מיתניא היא: **על** עבודה זרה ששעו בימי צדקיהו. ואתיא (י) כמ"ד (ו) דאיתא ליה ליכוי בעבודה זרה כל שבטו ושבטו מייתו פר ושעיר ואמטו לבהי הביאו שעירי חטאת שנים עשר לשנים עשר שבטיהו: (ז)**והא הבאנא** דאיכא מתו בעליה וקרבה. והקשה הרשב"ם מה ענין זה לאמתו בעליה דכולי הש"ס דמיירי שהפרים החטאת ומתו בעליה אחר כך אבל הכא הרי לא הפריש שום דבר (ח) ואומר רבינו נחמן דאי בלא הפרים מצי להקריב אלמא יש כפרה למתים וא"כ כל שכן הכיכא שהפרים ואח"כ מתו בעליה דראוי להקריב וכן משמע בפ"ק דהוריות (דף ו.) דאמר והא (ט)איתא כפרה למתים דמייתא להא שמעתא דהכא משמע דאי יש כפרה למתים על הבנים להקריב בשבילם וכ"ש שם הפרים ואח"כ מתו דעל הבנים להקריבן: **וקא** קרבה. ופ"ת תיקשה נמי למ"ד תרעה דלהקריב ליכא מ"ד וי"ל דודאי כיון דלא אזיל למיתה אפי' לאקרוביי נמי לאוי וכן מצינו פרק הוליאו לו (יומא דף נ.) גבי הא דאמר כפר ואפילו בדמו ופריך עלה והא מטאת שמתו בעליה היא ומשני כיון דעל כפרת ליבור נמי אתי לאו מתו בעליה היא (י) אלמא היכא דלא אזיל למיתה אפי' לאקרבה נמי הוא לאוי(ט): **קא** בלקא (ל)דעתך דמאן דאית ליה **חטאת שבישו בעליה מתה אית ליה נמי חטאת שמתו בעליה מתה.** (כ)ופ"ת תיקשי לתמני' דהכא ליכא מאן דפליג לחטאת שמתו בעליה בימיד דברים אמורים ולא בליבור ואפי' הכי בכפרו בעליה פליגי וי"ל דלא דמי דתמני' פשיטא ליה לחטאת שמתו בעליה ליתא בליבור הייגו כשמתו כל הבעלים ולא נשאר בהן אחד אבל הכא ס"ל דעדיין מקצת הבעלים קיימין ומש"ה קאמר דקרבה: **ליבא** דאימעיט. שלא היה להם לב להחזיר שכחתם ובכא נאלקו: **מיגמר** הוו גמיר. מה שנשתייר להם שלא שכחו הוו גמירי בדוקיא כשמשה:

והתניא (כ)ביוצא בו א"ר יוסי (ל) [1]והבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עולות פרים (כ) (בני בקר) שנים עשר אילים תשעים (ג) [2]ותשעה כבשים שבעים ושבעה (מ) שעירי חטאת שנים עשר הכל עולה לה' וחטאת מי קרבה עולה אמר רבא כי עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת אינה נאכלת שהיה רבי יוסי אומר על עבודה זרה הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודה זרה ששעו בימי צדקיהו קא סלקא דעתין למאן דאית ליה חטאת צבור שנתכפרו בעליה מתה אית ליה נמי חטאת צבור שמתו בעליה מתה (ד) והא הכא דאיכא דמתו בעליה וקא קרבה אמר רב פפא אפילו למאן דאמר חטאת צבור שכפרו בעליה מתה חטאת צבור שמתו בעליה אינה מתה (נ)לפי שאין הצבור מתים מנא ליה לרב פפא הא (ס) אי נימא משום דכתיב [2]תחת אבותיך יהיו בנך אי הכי אפי' יחיד נמי אלא היינו טעמא שאין הציבור מתים (ע) משעירי רגלים וראשי חדשים דאמר רחמנא אייתינהו [2]מתרומת הלשכה ודלמא מתו מרייהו דהני זוזי אלא לאו ש"מ אין הצבור מתים (ו) ואיבעית אימא כי אקרובינהו להני חטאות אחיי אקרבינהו דכתיב [3]ורבים מהכהנים (ג) הלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית (ז) (בוכים בקול גדול ורבים בתרועה (ח) ודילמא הנך מיעוטא לא מצית אמרת דכתיב (ט)[4](ולא הכירו העם בתרועה ושמחה) לקול בכי העם יהיכי מקרבי להו והרי מזידין הוו אמר רבי יוחנן הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי בשלמא פרים ושעירי' כנגד שנים עשר שבטים (א) אלא (ע) (ד) כבשים כנגד מי אלא הוראת שעה היתה: (ו) תנן התם (י)משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות (יא) (י)איש שהכל בו (כ)ואמר רב יהודה אמר שמואל (כא)כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה רבינו מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו והאמר רב יהודה אמר שמואל (כב)שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה דאישתכח (כג) להו אישתכח ודגמירי להו הוו גמירי כמשה רבינו (כד) והא תניא משמת משה אם רבו מטמאין טמאו אם רבו טהורין טיהרו (כה) ליבא דאימעיט מיגמר הוו גמירי להו כמשה רבינו במתניתא תנא (כו)כל אשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר איש צרידה לא היה בהם שום דופי מכאן ואילך היה בהן שום דופי (כז)והתניא מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שייגק חלב (כח) רותח שחרית והביאו עז וקשרו לו בכרעי מיטתו והיה יונק ממנה חלב למחר נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו העז אמרו ליסטים מזויין בתוך ביתו ואנו נכנסים לבקרו (כט) ישבו ובדקו ולא מצאו בו עון אלא של אותה העז בלבד ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני בעצמי שאין בי עון אלא של אותה העז בלבד שעברתי על דברי חבירי שהרי אמרו חכמים (כ)אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל וקי"ל (כא)כל היכא דאמר מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה בר אילעאי ורבנן בתר יוסף בן יועזר איש צרידה דרי דרי הוו אמר

כיוצא בו אמר ר' יוסי. פרש"י לא מיתפרש היכא קאי (מ) [מ] הכי תניא בת"כ על ההיא דדרים האי קרא (ד)דכתיב גבי בו [עולה ויורד] (ויקרא ה) ואת השני יעשה עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת זו אינה נאכלת ועלה מיתניא היא: **על** עבודה זרה ששעו בימי צדקיהו. ואתיא (י) כמ"ד (ו) דאיתא ליה ליכוי בעבודה זרה כל שבטו ושבטו מייתו פר ושעיר ואמטו לבהי הביאו שעירי חטאת שנים עשר לשנים עשר שבטיהו: (ז)**והא הבאנא** מתו בעליה וקרבה. והקשה הרשב"ם מה ענין זה לאמתו בעליה דכולי הש"ס דמיירי שהפרים החטאת ומתו בעליה אחר כך אבל הכא הרי לא הפריש שום דבר (ח) ואומר רבינו נחמן דאי בלא הפרים מצי להקריב אלמא יש כפרה למתים וא"כ כל שכן הכיכא שהפרים ואח"כ מתו בעליה דראוי להקריב וכן משמע בפ"ק דהוריות (דף ו.) דאמר והא (ט)איתא כפרה למתים דמייתא להא שמעתא דהכא משמע דאי יש כפרה למתים על הבנים להקריב בשבילם וכ"ש שם הפרים ואח"כ מתו דעל הבנים להקריבן: **וקא** קרבה. ופ"ת תיקשה נמי למ"ד תרעה דלהקריב ליכא מ"ד וי"ל דודאי כיון דלא אזיל למיתה אפי' לאקרוביי נמי לאוי וכן מצינו פרק הוליאו לו (יומא דף נ.) גבי הא דאמר כפר ואפילו בדמו ופריך עלה והא מטאת שמתו בעליה היא ומשני כיון דעל כפרת ליבור נמי אתי לאו מתו בעליה היא (ו) אלמא היכא דלא אזיל למיתה אפי' לאקרבה נמי הוא לאוי(ט): **קא** בלקא (ל)דעתך דמאן דאית ליה **חטאת שבישו בעליה מתה אית ליה נמי חטאת שמתו בעליה מתה.** (כ)ופ"ת תיקשי לתמני' דהכא ליכא מאן דפליג לחטאת שמתו בעליה בימיד דברים אמורים ולא בליבור ואפי' הכי בכפרו בעליה פליגי וי"ל דלא דמי דתמני' פשיטא ליה לחטאת שמתו בעליה ליתא בליבור הייגו כשמתו כל הבעלים ולא נשאר בהן אחד אבל הכא ס"ל דעדיין מקצת הבעלים קיימין ומש"ה קאמר דקרבה: **ליבא** דאימעיט. שלא היה להם לב להחזיר שכחתם ובכא נאלקו: **מיגמר** הוו גמיר. מה שנשתייר להם שלא שכחו הוו גמירי בדוקיא כשמשה:

נבא: **בתר יוסף בן יועזר דרי דרי הוו.** כלומר אחר יוסף בן יועזר הוו אלו לאחר דורות הרבה וקתני דלא מלאו בהן עון אלמא לא היה בהן דופי: **דופי**

ס"מ חטאת שמתו בעליה דשעיר דר"ח דקא איתיה לרוב צבור בימי עזרא נמי הכי הוה דכתיב ורבים מהכהנים וגו' וודאלא שאני שעיר דר"ח דהא איתיה לרוב צבור דקיימין דאקדישיה הנהי זוזי ובימי עזרא נמי הוה דקא יליפת משעיר דר"ח ודאלא שאני שעיר דר"ח דהא איתיה לרוב צבור דקיימין דאקדישיה הנהי זוזי ובימי עזרא נמי הוה עדיין רוב צבור של דורו של צדקיהו קיימין. [והיכי מקרבי קרבן לעבודה זרה והא מזידין הוו:] הוראת שעה היתה: לפנים משורת הדין: היו למדין תורה. בדקדוק כמשה: אם רבו מטהרין. [טיהרו] אלמא לא בריר להו כמשה: מאי דאישתכח. בימי אבלו דמשה: אם רבו מטהרין שיהרו. ל"א הני מילי ליבא דאימעיט היינו נמי בהלכות שנשתכחה בימי אבלו דמשה: ורבנן (אמר) ר' יהודה: כר אילעאי (ואמר) [אל] רבי יהודה בן בבא (קאמר) דהוו דרי דרי בתר יוסי בן יועזר ולא נמצא בהן שום דופי:

עבודה זרה אחיי דאישתיור מההוא ר"א אקרבינהו דלא הוו חטאת שמתו בעליה והא נמי דקא יליפת משעיר דר"ח דהא איתיה לרוב צבור דקיימין דאקדישיה הנהי זוזי ובימי עזרא נמי הוה עדיין רוב צבור של דורו של צדקיהו קיימין. [והיכי מקרבי קרבן לעבודה זרה והא מזידין הוו:] הוראת שעה היתה: לפנים משורת הדין: היו למדין תורה. בדקדוק כמשה: אם רבו מטהרין. [טיהרו] אלמא לא בריר להו כמשה: מאי דאישתכח. בימי אבלו דמשה: אם רבו מטהרין שיהרו. ל"א הני מילי ליבא דאימעיט היינו נמי בהלכות שנשתכחה בימי אבלו דמשה: ורבנן (אמר) ר' יהודה: כר אילעאי (ואמר) [אל] רבי יהודה בן בבא (קאמר) דהוו דרי דרי בתר יוסי בן יועזר ולא נמצא בהן שום דופי:

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' פסח"מ הל"ה ה:
כג ב מיי' פ"ש מהלכות קלים הל' ו:
ג מיי' פ"ה מהל' מקוה"ט הל' ד:
ד טוש"ע א"ח סימן תט סעיף ח:

תורה אור השלם

1. הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עלות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים ושבעה כבשים שבעים ושבעה צפירי חטאת שנים עשר הכל עולה לה': עזרא ח לה
2. תחת אבתיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ: תהלים מה יז
3. ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה לרוים קול: עזרא ג יב
4. ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק: עזרא ג ג

מוסף רש"י

אף חטאת אינה נאכלת. חטאת הקריבו לא נאכלת לפי שהיו שעירין של עבר הנשרפין, לפי שהכעיסו דמן לפני ולפנים כדכתיב כל חטאת אשר יעלה מדמה אל האהל מועד לכפר בקדש, כתמן (יומא מז.) פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין, דהיינו שעירי ר"ח לגבור החפש הוריות ו.. בטלו האשכולות. מפרש בגמרא שכל כהן, שלו יעמוד לא היה ממלוקת בשמני שבאל מוגן היו אומרים דבר כנאמרן למשה בסיני והן הראשונים שנתלקו בשמיכת קרבנות ביום טוב, כתגיבה (שם.), וכהן היה ממלוקת ראשון בהיה ביאמרל בדברי תורה (שם) ... איש שהכל בו. תורה בחמתה ולין לופי ובכתה וממלוקת (שם מו.). גונח. פלילר"ל, לוגם בפני כאב בלב לא היה יכול לבשיב ריחו (ב"ק ס.). לסטים מזויין. ריבה בגדות אחרים ונחל את הרבים (שם). אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל. משום יסוב ל"ר שמבעיר את הבתים וכל עצים ל"ר שמתן דישראל שם עמ'.

שיטה מקובצת

מ) יוסי הבאים מהשבי: כ) תיבות בני בקר נכתוב: ג) תשעים ושבעה כבשים שבעים ושבעה צפירי חטאת: ד) והא הכא (תיבת דאיכא נמתקן) דמתו בעליה וקרבה משבע אבל אי הוה סבר אינה מתה ניחא יכן למאי דבסיק אין יתה בצבור וקשה דמ"מ קשה נדי דאינה מתה מ"מ תרעה אוריל דלמיד כי' וא"ת תיקשי למתני' דר"ח דאית ליה נתכפרו דצבור מתה וכמתה דצבור לא פליג כדמשמע המניתי' דאמר ר"ש מה מצינו כו' משמע דבהנתו ג' לא פליג ר"ל דאפ"ה פליג בתחפרו דצבור ור"ל דודאי היכא דלא מתו כל הבעלים לא פליג ר"ל אבל היכא דמתו כל הבעלים כגון הכא דמסתמא מתו כל אותם שהיו בימי צדקיה והוה ס"ד למאן דאית ליה דנתכפרו מתה בצבור כמו כן מתו כל הבעלים חמות בצבור ומסיק רב פפא דאפי' למ"ד כו' אפי' מתו כל בעלים לפי שאין צבור מתים ביוכר אפי' כתו כולם אין להם תורת מתה וכן משמע הסוגיא דהכי פירושא מדבריא מנלן לרב פפא הא כו'. תוס' אחרות: ס) הא. גליון ואע"ג דבריתא היא לקמן בעי מנלן מקרא: ו) מתים ס"א אלא דיוקא דרב פפא משעירי רגלים כו' אלא לאו

ס"מ חטאת שמתו בעליה דשעיר דר"ח דקא איתיה לרוב צבור בימי עזרא ודאלא שאני שעיר דר"ח ודאלא שאני שעיר דר"ח דהא איתיה לרוב צבור דקיימין דאקדישיה הנהי זוזי ובימי עזרא נמי הוה עדיין רוב צבור של דורו של צדקיהו קיימין. [והיכי מקרבי קרבן לעבודה זרה והא מזידין הוו:] הוראת שעה היתה: לפנים משורת הדין: היו למדין תורה. בדקדוק כמשה: אם רבו מטהרין. [טיהרו] אלמא לא בריר להו כמשה: מאי דאישתכח. בימי אבלו דמשה: אם רבו מטהרין שיהרו. ל"א הני מילי ליבא דאימעיט היינו נמי בהלכות שנשתכחה בימי אבלו דמשה: ורבנן (אמר) ר' יהודה: כר אילעאי (ואמר) [אל] רבי יהודה בן בבא (קאמר) דהוו דרי דרי בתר יוסי בן יועזר

מסורת הש"ס

מ) הוריות ו., כ) ל"ל ושבה. נ) [קמן נו.], ד) בעיינינה. ס) [ל"ל ומן הטם מכרים קול תרועה הממחה], ו) סוטה מז., ו) [סוטה מז: ע"ש], ה) [ל"ל אמרן]. ט) [קמן נו.], י) [תוספתא ב"ק פ"ש ה"ז], כ) ב"ק ס., ל) תוספתא (דשביעית פג) [ב"ק פ"ח ה"ד] [ב"ק עט: תענית כה.], מ) [ב"ק קג:], נ) ל"ק מ"ז, ס) [ויקרא ד.], ע) [תו"כ ויקרא דחובת פרק ו.], פ) ל"ק מ"ו, צ) ל"ל עב, ק) גי' ל"ק דכתיב זומנין ומלוה ליישב ומלאתה בתרכים"ל בהוריות ד"ה גמרא ביוסף בו וכו' מתה אתוס' דהכתן], ש) והא הכא דאיכא דמתו בעליה. ל"ק, ת) כפרה למתים דהיינו על הא. ל"ק, ת) ל"ק כיון דקס"ד דמתן ל"ל וכו'. ל"ק, ב) מ"ר תקשי. ל"ק.

הגהות הב"ח

(מ) נב' שבעים ושבעה צפירי חטאת: (כ) שם שלין הליבור מתים דבמרבין משעירי: (ג) שם מהכהנים והלוים: (ד) שם אלא אלים ובבשים כנגד מי אלא הולמת: (ה) רש"י ד"ה וחטאת וכו' דכתיב וצפירי חטאת: (ו) ד"ה אלא אותה וכו' וליבור מביאין פר דשעיר לחטאת וכו' והן שעירין: (ז) ד"ה ה"ט וכו' דחטאתא: (ח) ד"ה ודילמא וכו' ומקרבינהו ר"ב שעירים: (ט) תוס' ד"ה מיהא ומי' הכא קאי תימה והא תניא בת"כ בת"כ בו וכו' דכתיב בבי לחם ואת שני יעשה עולה נ"ב ומי אתא כפוף פ"ק דהוריות דף ו' לבדיא מיהא בו על חטאת לוים ע"ש: (י) ד"ה על עבודה זרה וכו' ואתיא כמאן דאמר נ"ב עב' ר' הסוגיא דפפ"ק דהוריות אתא אם לבדיא אפי' כו' מתיר בדר"ל ומיהא נמי בהלכות שנשתכחה בימי אבלו דמשה ולא ליבור ומשמע לה ר"ב כגון דמתו ומזוזו ואתאלו עד תריסר זומנין ע"ש:

גליון הש"ם

גמ' בל אשבולות. עי' נ"ב דף טו ע"ב תוס' ד"ה דיר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא כבשים כו'. אלא פרק מאלים כיון שהיו נדבה ל"ל שהקריבו אמוצה לכל שבט אבל בכבשים אין המקפר מכוון (עי' בהוריות יבהגהות הב"ח כאן):

לעזי רש"י

פלניא"ט [פלניאנ"ט]. גונח.

רבינו גרשום

אף חטאה אינה נאכלת שעל ע"ז הבאתם. והוו שעירים הנשרפים: והא הכא דמתו בעלים. דורו של צדקיהו וקא קרבה יקשיא לר' יהודה: אמר רב פפא אפילו [למאן דאמר חטאת שנתכפרו] כו'. וליכא למיק הא מיהא לפי שאין דין מתה בצבור ולא קשיא לר' יהודה: [אי נימא משום דכתיב תחת אבותיך יהיה בנך. דהבן במקום האב הוא ולא הוי כמת: אי הכי אפי' ביחיד נמי. נימא דבן במקום אב קא' ולא ליהוי חטאת שמתו בעליה:] דקאמר דאיתמר חכמנא לאיתוויה מתרומת הלשכה דכתב זאת [עולת] (תורת) חרש בחדשי חרש והבא קרבן מתרומה חדשה: [ודילמא מתו להו כן בדוייהו. דהני זוזי אלא ש"מ דאין דין מיתה בצבור]: ואיבעית אימא כי אקרבינהו להני חטאות. דשעירי אקרבינהו:

ל) נלקה לל"ל ר"ל ודלמ' כיון וכו' והס"ל ומ"ל מה"ד קס"ד. יא"ת תקשי יכו':

קהל בעבודה זרה: כח) הכא דמתו בעלים תיבת דאיכא נכתוב: כט) ריב' ראמא דבהנהו לא נשנית הלכה ואיכר: ל) ויא ומאי משני מ"מ רעיה בעי אלמא: לא) סלקא דעתין אות ר' נמחק:

דופי של סמיכה. דעד יוסף בן יועזר לא נחלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדיין לא נתמעט הלב. ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מחלוקת לאשורה שנחלקו בו חכמים מעולם ומיוסף בן יועזר ואילך היה נהגו דופי של סמיכה שנחלקו בסמיכה שלמים ביום טוב כדאמרי' בחגיגה (דף טז.) שמאי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך[ז]: **והא יוסף גופיה איפליג.** ביה במסכת חגיגה (שם): **דבגר ליבא.** שנתמעטו הלב בשוף שנותיו[ח] **דה**[ט] נשתכחו: **נשתכחה בימי אבלו של משה.** אם מתה אם רועה והיא מאותם הלכות. [יא] יאפ"ש[יב] יהושע שאלו אחריו פנחס ואחריו אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות אשר אמרו לו ליהושע שאל א"ל לא בשמים היא[יג] שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת[יד] שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר[טו] [יב]ליה לא בשמים היא[יז] א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות [יח]שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה[יט] אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי [2]ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של [יז] [יז]יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר [3]ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' [יט] [יז]במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר [4]וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב (הקטן ממנו)[ויתן לו את עכסה בתו לאשה] ולמה נקרא שמה עכסה [כ] [כא] כ[כב] שכל הרואה אותה כועס על אשתו [5]ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור מאי ותצנח אמר רבא א"ר יצחק אמרה לו מה חמור זה כיון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת [כב] [6]ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני בית שמנוגב מכל טובה ונתתה לי גולות מים אדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה כלב את גולות עליות ואת גולות תחתיות אמר לה מי [כג] [יז] שדר עליונים ותחתונים יבקש [כד] ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא והלא כלב בן יפונה הוא[כה] מאי יפונה שפנה מעצה מרגלים ואכתי בן קנז הוא [כו] בן חצרון הוא דכתיב [7]וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אמר רבא [כז] [ח] חורגיה דקנז הוא [כח] [יז] תנא [ט] הוא עתניאל הוא יעבץ [כט] ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו אל יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל ומנלן שענאו אל דכתיב [8]ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמור אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך [ל] [לא](עמדי ועשה מרעתי) לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך [לב] עמדי שלא ישתכח תלמודי מלבי [לג]ועשה מרעתי שיזדמנו לי ריעים כמותי לבלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות [לד] אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך [לה] לנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר [לו]רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני מאיר עיני שניהם ה' ואם לאו [לז]עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו חכם זו משנת ר' נתן ר' יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפריה ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה ידך [לח]עמדי במשא ובמתן ועשית [לט] מרעתי שלא יהא בי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים לבלתי [מ] עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול ויבא [מא] לו אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואמר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני לזה עושה אותו עשיר: אר"ש מה מצינו כו': [מב] ת"ר[מג] רבי שמעון אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת[מד] וחטאת שמתו בעליה וחטאת [מה] שכפרו בעליה וחטאת שעיברה שנתה [מו] [מז]אי אתה יכול לומר ולד חטאת בציבור לפי שאין חטאת נקבה בציבור [מח]ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בציבור לפי שאין ציבור עושין תמורה [מט]ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בציבור לפי[נ] שאין הציבור מתים [נא] שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה לא [נב] מצינו יכול יהו נוהגות בין ביחיד בין בציבור אמרת ילמד (אדם) סתום [נג] ממפורש מה מפורש ביחיד [נד] ולא בצבור אף בשכיפרו בעליה ושעיברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בציבור וכי

ממנו מזונות. דהאי ודאי לא לעטרך דכתיב בה (משלי לא) היתה כאניות סוחר וגו': **כן קנז.** דכתיב לעיל עתניאל בן קנז אחי כלב אלמא כלב בן קנז היה (כ) [ז] דכתיב בדוכתא אחריתי (יהושע יד) כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז: **טוליד אם עוזבה אשה.** מפרש בפ"ק דסוטה (דף יא.) שנשא את מרים שהיתה עוזבה ממתת חולי וכיון שנשאה נשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה: **חורגיה דקנז.** ועתניאל אחיו מן האם: **דיקא נמי.** דכלב לאו בן קנז הוא דכתיב בדוכתא אחריתי כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז אלמא גידלו קנז ולא ילדו: [ח] **ועשיה לי מרעה לבלתי** (ט) כלומר לבלתי ישגבני יצר הרע מלשנות שלא ישגבני יצר הרע לבטל מתלמוד תורה: **עצבי.** משמע לשון עצב והכי אמר לפניו אם אתה עושה לי כך מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול הריני מת בעצבוני כדמתרגמינן (בראשית לד) ויתעצבו ואיתנסיסי: **כיוצא בדבר אתה אומר.** המוסר עצמו לחזר אחר תורה ממלאין לו שאלותיו: [ט] **ואיש תככים.** ביוני שיודע שני סדרים לו שלשה [יא] שמוסמך ביוני: **מאיר עיני שניהם.** שאף הרב צריך עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה: **עושה** [י] **שניהם.** עכשיו הוא מתמיל לעשותם מדשים לזה חכם ולזה טיפש: **כיוצא בדבר כו'.** שהמנקש על מזונותיו ועל לרכיו שמזקקין לו מן השמים למלא שאלותיו: [ז] **סתום.** שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה [יא]: **מפורש.** ולד [יא] ותמורתו ושמתו בעליה שמפורש לנו לתינו בגבור: וכי

דופי של סמיכה. דעד יוסף בן יועזר לא נחלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדיין לא נתמעט הלב. ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מחלוקת לאשורה שנחלקו בו חכמים מעולם ומיוסף בן יועזר ואילך היה נהגו דופי של סמיכה שנחלקו בסמיכה שלמים ביום טוב כדאמרי' בחגיגה (דף טז.) שמאי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך[ז]: **והא יוסף גופיה איפליג.** ביה במסכת חגיגה (שם): **דבגר ליבא.** שנתמעטו הלב בשוף שנותיו[ח] **דה**[ט] נשתכחו: **נשתכחה בימי אבלו של משה.** אם מתה אם רועה והיא מאותם הלכות. [יא] יאפ"ש[יב] יהושע שאלו אחריו פנחס ואחריו אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות אשר אמרו לו ליהושע שאל א"ל לא בשמים היא[יג] שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת[יד] שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר[טו] [יב]ליה לא בשמים היא[יז] א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות [יח]שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה[יט] אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי [2]ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של [יז] [יז]יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר [3]ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' [יט] [יז]במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר [4]וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב (הקטן ממנו)[ויתן לו את עכסה בתו לאשה] ולמה נקרא שמה עכסה [כ] [כא] כ[כב] שכל הרואה אותה כועס על אשתו [5]ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור מאי ותצנח אמר רבא א"ר יצחק אמרה לו מה חמור זה כיון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת [כב] [6]ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני בית שמנוגב מכל טובה ונתתה לי גולות מים אדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה כלב את גולות עליות ואת גולות תחתיות אמר לה מי [כג] [יז] שדר עליונים ותחתונים יבקש [כד] ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא והלא כלב בן יפונה הוא[כה] מאי יפונה שפנה מעצה מרגלים ואכתי בן קנז הוא [כו] בן חצרון הוא דכתיב [7]וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אמר רבא [כז] [ח] חורגיה דקנז הוא [כח] [יז] תנא [ט] הוא עתניאל הוא יעבץ [כט] ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו אל יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל ומנלן שענאו אל דכתיב [8]ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמור אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך [ל] [לא](עמדי ועשה מרעתי) לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך [לב] עמדי שלא ישתכח תלמודי מלבי [לג]ועשה מרעתי שיזדמנו לי ריעים כמותי לבלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות [לד] אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול ויבא [מא] לו אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואמר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני לזה עושה אותו עשיר: אר"ש מה מצינו כו': [מב] ת"ר[מג] רבי שמעון אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת[מד] וחטאת שמתו בעליה וחטאת [מה] שכפרו בעליה וחטאת שעיברה שנתה [מו] [מז]אי אתה יכול לומר ולד חטאת בציבור לפי שאין חטאת נקבה בציבור [מח]ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בציבור לפי שאין ציבור עושין תמורה [מט]ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בציבור לפי[נ] שאין הציבור מתים [נא] שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה לא [נב] מצינו יכול יהו נוהגות בין ביחיד בין בציבור אמרת ילמד (אדם) סתום [נג] ממפורש מה מפורש ביחיד [נד] ולא בצבור אף בשכיפרו בעליה ושעיברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בציבור וכי

[א] אמר רב יוסף בן יועזר גופיה מיפליג פליג [ב]בסמיכה [ג] כי איפליג בה בסוף שניה דבצר ליבא גופא אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל [1]לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות [2]שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת [3] שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר [4] [5]ליה לא בשמים היא [6] א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות [7]שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה [8] אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי [9]ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של [10] [10]יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר [11]ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' [12] [12]במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו

[1] מגיגה טז., ב) [שנת קד. מגילה ב: יומא פ.], ג) [ל"ל לסמן], ד) [ס"ל משה וכן הגיהמ"ל בילקוט פרשה מקוקיון], ה) [עי' תוספות חגיגה ד. ד"ה שלשה מי משמע דלא כפרש"י דהכא ע"ש]. ו) [סוטה לא: ע"ש]. ז) ס"ל דיקא נמי דסמיך כלב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז ש"מ ל"ק וכן משמע מפרש"י. ח) [ל"ל עמי ועשית מרעה]. ט) [ל"ל ועשית מרעה]. י) [ל"ל עמי מרעה]. כ) [הוריות ו:]. ל) [יומא נ. מיר כא: לעיל עו. לקמן מא:]. מ) [לעיל טי:]. נ) [בחגיגה שם: שמאי אומר שלא לסמוך והלל אומר לסמוך]. ס) ל"ל ספ"ז רפ"ק ומ' ל"ק. ע) [ירמות ב.]. פ) [עהרות פ"ח מ"ח]. צ) [תרומות פ"ח מ"ח].

הגהות הב"ח

(א) גב' אמרו לפנחס שלא אמר להם אלה המצות שאין הנגיע רשאי לחדש דבר מעתה אמר רב יהודה ל"ל ותיבות ל"ל לא בשמים היא ל"ל ולאלעזר שאל ליתא: (ב) שם ויהי אחרי מות משה ענד ה' ויאמר ה' וגו' וכתיב בעוד שלשת ימים הכינו לכם צדה וגו' במתניתא תנא אלף ומ"ש: (ג) שם ולמה נקרא שמה עכסה אמר רבי יוחנן שכל הרואה: (ד) שם אמר לה מי שכל רדי עולם עליונים ותחתונים שלו יבקש ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא והכתיב כלב בן יפונה מאי יפונה: (ה) שם אמר רבא חורגיה דקנז הוא. נ"ב ס"ל אמרי חורגיה דקנז הוא דיקא נמי דכתיב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז שי"מ: (ו) שם כן קנז שי"מ: (ז) שם הדיני הולך בנסיסי: (ח) שם דיקא מלכים כל"ל ותיבת לי נמחק: (ט) שם שעיברה שנתה ואי: (ע) רש"י ד"ה דבגר ליבא וכי שמתו הס"ד ותיבת בשמתו נמחק: (י) ד"ה ותצנח וכי ליעבק הס"ד ואח"כ מ"ש שאין בו אלא תורה בלבד שהתורה נקראת מים ועתניאל לא וכי חכם הס"ד: (כ) ד"ה בן קנז וכו' בן קנז היה הס"ד והשאר נמחק ואח"כ מ"ש הוליד: (ל) ד"ה ועשיתי וכו' לבלתי עצבי כלומר:

רבינו גרשום

א"ר יוסף דאי דקאמר מכאן ואילך היה בהו דופי. דופי (החלוקה) [מחלוקה] קאמר דלא שמשו כל צרכן והיו חולקין זה על דברי זה ל"א דופי של סמיכה שחלקו על סמיכה כמו שמאי אומר (שלא) לסמוך הלל אומר שלא לסמוך: [כי איפליג יוסי בן יועזר] בסוף שניה. דבציר ליבא מרוב (הצרות) [הזקנה]: א"ל ליהושע שאל. ברוח"ק שיפרשם לך: א"ל לא בשמים היא [התורה] שכבר ניתנה לנו כולה וסימן ישפ"א וא"ד יפא"ש במדרשי חנא יפל"ל) [סימן. ישפ"ז. יהושע שמואל פנחס אלעזר. איבא דאמרי יפא"ש יהושע פנחס אלעזר שמואל יפל"ל יהושע פנחס אלעזר שמואל]: כלום הנחתיך. כלומר אין לך ספיקה. א"ל הקב"ה לומר לך אי אפשר. הלא בשמים היא: ושל דקדוקי סופרים [חשבון דברים] כגון המש עש"ה נשים פרטיות. י"ג דברים נאמרו בובלת ענף שהרה. והיינו קי"ח ספר: כועס על אשתו. שנדמיה לו אשתו כעורה [כנגדה. אחוה דכלב מן אימיה הוה עתניאל כי קנז דכלב הוה חורגיה דקנז ונקרא על שמו מפני שגידלו]: [חצנח הוי [כמו רחצעוק]: אדם שמנוגב מכל טובה מממון: גולות מים. אדם יש בו דברי תורה שנמשלו כמים: אמר לה. כלב נתתי ליך אדם מי שרוי עליוני ותחתונים גלוים לו [מרוב חכמתו] ולא די ליך ועוד מבשרה אח [ממנו] מזונות. [בנסיסי] (בי סיסי) לשאול. דע"ש [לשאול] לקבר [כמו] והנם ודעפים [מתרגמינן נסיסין]: [מיד ויבא ה' לו אשר שאל] כיוצא בדבר רש ואיש תככים. רש זה שהוא רש מן התורה: ואיש תככים זה בינוני בתורה כגון שודע ב' סדרים ובשעה שאמר לו רש לאיש תככים למדני חייב לי למדני ולעשות רצונו ללמדו כמו שעשה לו הקב"ה רצונו לעתניאל [דענאו] דכתב ויבא אלהים את אשר שאל היינו כיוצא בדבר: דר' יהודה הנשיא. מפרש רש ראיש תככים לענין ממון וחייב לפרנסו ולעשות רצונו כמו שעשה הקב"ה לעתניאל: ואם עשה כן מאיר עיני שניהם ה'. יתעשרו שניהם: [כיפרו בעלים ושעיברה שנתה. לא למדנו שלא יהא יכול לקיימן בצבור יכול נאמר דבצבור דן ולא ימותו למד סתום הללו שכיפרו בעלים ושעיברה שנתה דלא ידענינן אי בצבור הן אי ביחיד דן ממפורש מולד חטאת וחמורת חטאת ושמתו בעליה מה הללו ביחיד ולא בצבור אף הללו:

שיטה מקובצת

א) סמיכה. ס"א חלוקה והני נמי איפליג יוסף בן יועזר שלא לסמוך יוסי בן יוחנן אמר לסמוך הני בחדא מילתא ובס"ד שניהן מכאן ואילך במילי טובא גליין ויס"ג דופי של חלוקה והיא היא כלומר שנחלקו בשום דבר: ב) שמתו. ס"א שנתכפרו: ג) אמר להם תיבת ליה נמחק: ד) היא ולא מעבר לים היא ל"ל: ה) מעתה. סימן ישפ"א דאמרי יאפ"ש ובמתני' חנא יפל"ל ס"א מה מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת יחטאת שמתי בעליה ביחיד: ו) ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף שנתכפרו בעליה: ז) שנתחיר ושכחו הס"ד: ח) הלכות ישפז יהושע תיבת יאפש נמחק: ט) יהושע שנשתכח: י) יהושע שנשתכח: יא) ספר והן קרייה ספרי הלכות: יב) שלשה שמרעתך בינוני: יג) שאלותיו הס"ד ומה"ד לא למדנו אי מיירי בשל יחיד טפי משל צבור הס"ד: יד) שנתה ולא ידענינן ראי איתנהו בצבור או לאו להכי קרי סתום:

א) [מיי' פ"ע מהל' יסודי התורה הלכה ח]:

כד ב ג ד מיי' פ"ד מהל' פסולי המקדש ה"ח:

תורה אור השלם

1. לא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה: דברים ל יב
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל: שמות לג יא
3. וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יהושע א א
4. וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן קְנַז אֲחִי כָלֵב וַיִּתֶּן לוֹ אֶת עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה: יהושע טו יז
5. וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת אָבִיהָ שָׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר לָהּ כֶּלֶב מַה לָּךְ: יהושע טו יח
6. וַתֹּאמֶר תְּנָה לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִּי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן לָהּ אֶת גֻּלֹּת עִלִּיּוֹת וְאֶת גֻּלֹּת תַּחְתִּיּוֹת: יהושע טו יט
7. וּכְלֵב בֶּן חֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָנֶיהָ יֶשֶׁר וְשוֹבָב וְאֲרִידָן: דברי הימים א ב יח
8. וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ מֵרָעָה לְבִלְתִּי עֶצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת אֲשֶׁר שָׁאָל: דברי הימים א ד י
9. רָשׁ וְאִישׁ תַּכֲכִים נִפְגָּשׁוּ מְאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם יְיָ: משלי כט יג
10. עָשִׁיר וָרָשׁ נִפְגָּשׁוּ עֹשֵׂה כֻלָּם יְיָ: משלי כב ב

הגהות הגר"א

[א] גב' דופי של כו'. והא דקתמרינן לעיל אם כמו מטמאין כו'. היו מקבימים לדברי המתוכין: [ב] שם כי איפליג כו'. והא דקתמרינן עד שמת כו' עד ולא עד בגלל: [ג] שם יבקש ממנו. נ"ל ממני: [ד] שם בן חצרון כו'. דלדרשינן בסוטה (יא ב) יצר ושונב אלמא אומו כלב הוא שמיכל נתרבלים: [ה] שם חורגיה כו'. גרס"י דקנז הוא דיקא נמי דכתיב המקני ש"מ וכיון בסוטה: [ו] שם תנא הוא כו'. דכתיב (ד"ה ל' ב') ומשמתת סופרים יוסבי יענן כו' הקנים כו' וכתיב בשופטים ל' ומני קני כו' ולך כו' ש"מ להיות עתניאל וכתיב בפקוק אחריו ולך יהודה כו' וקאי אגעיל עד עתניאל: [ז] רש"י ד"ה בן קנז. דכתיב בדוכתא כו'. נ"ב ולפיש הגמ' לאותו כלב הוא דכתיב בקרא בהדיא (יהושע עו) וכלכב בן יפונה כו' ומאמר כלב כו': [ח] ד"ה ועשיתי לי נ"ב: [בט] ד"ה ותיים כו'. אינו יכול לתלמוד: [י] ד"ה עושה שניהם נ"ל כולם: [יא] ד"ה מפורש. ותמורתו נ"ל ותמורה:

מוסף רש"י

לימד לך אי אפשר. גם יהושע ושאל. ל"ל הקב"ה משה עבדי מת והמורה על שמו נקראת, לומר לך אי אפשר: יהושע א ב.

טז: יש בקרבנות פרק שני תמורה

וכי דנין **אפשר משאי אפשר.** בהוריות (דף ו:) משני כולהו בחדא גמרא גמירי כלומר כל החמש חטאות נשנו בחדא שיטה וכיון דאיכא בהו דלא אפשר להיות בציבור בציבור כולהו נמי הכי נשנו דאינו בציבור והכא הכי גרס' אמר רשב"ל ארבעה נתנו להן והעמידו על חמש פירוש בסיני נתנו להם ד' מתות וחדא רועה ושכחו בימי אבל משה הי מייייהו וגזרו על כולן שימותו ואי ס"ד בציבור הנך מי איתנהו בציבור אלא ע"כ ילמוד סתום מן המפורש ולא מיבעיא אם נגמרה להן בכולן שימותו פשיטא דבחד גמרא הוו גמירי וכיון דאיכא בהו דליכא בצבור כולהו נמי ליתנהו בציבור אלא אפילו האמת נמי דגמרו דאיכא בהו דהויא רועה אמרי' כולהו ליתנהו בצבור ולא מיבעיא אם אותה שרועה היא מאותן דליתנהו בצבור וא"כ כל הד' שנגמרו למות נגמרו בחד גמרא וכולהו ליתנהו בצבור דלכל הפחות ג' מהם נגמרו שלא בצבור כמו כן נמי הב' האחרים נגמרו שלא בצבור אלא אפי' אם"ל דכפרו בעליה אי עברו שנתה בחד מייייהו הוה אותה שנגמרה להיות רועה מיהו אידך נגמרה למות עם שלשה דליתנהו בצבור הרביעית נמי ליתא בצבור ומעתה אותה שנגמרה להיות רועה וכשהוה וגזרו עליה מיתה אע"ג דאפשר להיות בצבור מיהו איפיין אפשר כ"ב] משאי אפשר וכיון דנגמרו הארבעה למות ביחיד ולא בצבור משום דבחדא גמרא גמירי אידך נמי שנגמרה להיות רועה וגזרו עליה מיתה מפני שהוכשרה ביחיד דוקא וגזור עליה מיתה ולא בצבור דילפינן אפשר כ"ג] משאי אפשר: **רבי** נתן **אמר אחת ניתנה והעמידוה על חמש.** פירוש בסיני נתנה להם אחת מתה והרבעה רועות ונשכחה בימי אבל משה הי מייהו מתות והי מייהו רועות לפיכך גזרו על כולן שימותו וסמיך אהא דמסיק כ"ד] מה מפורש ביחיד כו' אלא פריך על דכריו מקמי דאסיקנא והדר אסיקנא למילתיה דרבי נתן ופריך וליחזי בהי סדרא גמירי אי בצבור אי ביחיד פירוש למה גזרו על כולן למות הרי איכא בהו ג' דביחיד איתנהו ולא בצבור וב' דאיתנהו בצבור וליחזי אם אותה שנגמרה למות היא מן השלשה לגזור מיתה עליה כ"ה] השלישית והשנים ירעו ואם היא מן השנים לא היה להם לגזור מיתה רק על הב' כ"ו] והשלישית ירעו ומשני שתי שכחות שכחו הי נגמרה למיתה וגם שכחו אם היא מן השנים או מן כ"ז] השלישית לפיכך גזרו מיתה על כולהו והשתא אסיק למילתיה וקשיא להו אי ס"ד כו' אלא ש"מ ילמד סתום מן המפורש מה מפורש כו' כ"ח] כ"ט] (פירוש חד שנגמר להיות רועות וגמרו בחד גמרא וילמד סתום מן המפורש) פירוש הד' שנגמרו להיות רועות נגמרו בחד גמרא וילמד סתום מן המפורש הכל כדפירשנו גבי מילתא דרבי שמעון בן לקיש:

וכי דנין אפשר משאי אפשר. הא דלא איתנהו להנך שלשה בצבור למיתה משום דלא משכחת להו בצבור לא לענין מיתה ולא לענין הקרבה דהא לא מיתרמו בצבור לעולם: **ארבעה ניתנו להם.** (א) כולם ארבעה חטאות ניתנו להם מסיני דמתות ולא חמש ז) (לו ביחיד לו בצבור ושכחו בחיזו נאמר להו מתה) והחמישית נאמר להם רועה וכימי אבלו של משה שכחו חיזו (ב) היתה רועה והלכו לחומרא ואמרו כולן מתות הלכך אי ס"ד בצבור נאמר להם מי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו בצבור אלא שתים מהם אלא ודאי לא הוי אלא ביחיד: **אחת ניתנה להן.** למיתה וארבעה לרעייה והעמידוה על חמשה ששכחו חיזו (ג) המתה. וכ' נתן לפרושי טעמיה דרבי שמעון דמתני' אחת אלא מקמי דמסיק למילתיה קפריך ליה הש"ס ומתרץ לפירוכיה והדר מסיק למילתיה: **וליחזי בהי סדרא גמירי.** אחאי העמידוה על חמשה פשוט ספיקא דחדא ליחזי בהי סדרא גמירי לה להיא חדא אם היו זכורים שאותה המתה שנאמרה להם היתה יכולה להיות ביחיד ובצבור ע) למדו) דחטאת שכיפרו בעליה ושעברה שנתה מתה מספיקא אבל הנך שלשה ליכא לספוקי ו) דלא הוו בצבור דלא דמו לההיא ואם היו זכורים שאותה המתה לא היתה יכולה להיות אלא ביחיד ואיתא המתה אבל יא) הכא מ) ליכא לספוקא דהא לא דמי לה: **שני שכחום שכחו.** מהי סדרא ומי זו היא והלכך מדשכחו הכל קשיא להו לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך דצבור הויא ההיא דמתה ד' דרעייה היכי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו לעולם יב) אלא ודאי מדאדכר חמשה בין מיתה ורעייה ביחיד אימתר דמשכחת להו כולהו ביה והייהו טעמיה דרבי שמעון ורבנן אית להו ארבעה ניתנו להן כל היכא דמשכחינן להו דאיתיה ביחיד ובצבור איתיה דליתיה בצבור ליתיה. (ג) ובמקום אחר פירשה רבי הכי אמר רשב"ל לאו דינא הויא אלא גמרא הוא דארבעה ניתנו להן למיתה בחדא יג) מימרא וכיון דכי הדדי בחדא גמרא אגמרינהו ודאי בחדא דוכתא אגמרינהו לארבעה ולא משכחת ארבעה אלא ביחיד והעמידום על ה' יד) חמישית ניתנה להן לרעייה גזרו עליה מיתה לחומרא מספק ששכחו חיזו הוא ובימי אבלו של משה נשתכחה. וקשיא להו כו' (ד) לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך בצבור לגמרן מכלי טו) חדא דוכתא הואי מדאגמרי טז) לרביעית טז) בחדא גמרא ובציבור מי משכחת ארבעה אלכך מתה ביחיד נאמר ולא בצבור וכל היכא דמיתרמא בצבור רועה דמתה דחטאות פשיטא לן דבצבור לא הוי. והאי דנקט ד' ניתנו להן כו' משום דמעשה שהיה כך היה דודאי הלכה זו נשתכחה בימי אבלו של משה ולא משום תירוצא דר' שמעון נקיט לה הכי דכל שכן אי כולן ניתנו למיתה מיתרצא מילתיה דרבי שמעון שפיר

ו) וכי דנין אפשר משאי אפשר ז) (ב) ר' שמעון בחד מקום גמיר להו) אמר ר"ל ארבעה נתנו להן והעמידום ב) על חמש ואי ס"ד בצבור הנך מי איתנהו בצבור אלא על כרחיך ילמד סתום ממפורש ג) ר' נתן אומר אחת נתנה להן והעמידוה על חמש וליחזי בהי סידרא גמירי להו אי ביחיד אי בצבור שתי ד) שכחיות שכחו וקשיא להו [א] ואי ס"ד בצבור הנך מי איתנהו בצבור אלא ש"מ ילמד סתום ממפורש ביחיד ולא בצבור אף סתום ביחיד ולא בצבור: **מתני'** חומר בקדשים מבתמורה וחומר בתמורה מבקדשים חומר בקדשים מבתמורה שהקדשים עושין תמורה ה) ואין תמורה עושה תמורה הצבור ו) והשותפין מקדישין ז) אבל לא ממירין ח) (ומקדישין ט) ר) עוברין ואברים י) אבל לא ממירין יא) חומר בתמורה מבקדשים יב) יג) שהקדושה חלה על בעלת מום קבוע יד) אין יוצא לחולין

לגזוז

לא היתה יכולה להיות אלא ביחיד ואיתא המתה אבל יא) הכא מ) ליכא לספוקא דהא לא דמי לה: **שני שכחום שכחו.** מהי סדרא ומי זו היא והלכך מדשכחו הכל קשיא להו לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך דצבור הויא ההיא דמתה ד' דרעייה היכי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו לעולם יב) אלא ודאי מדאדכר חמשה בין מיתה ורעייה ביחיד אימתר דמשכחת להו כולהו ביה והייהו טעמיה דרבי שמעון ורבנן אית להו ארבעה ניתנו להן כל היכא דמשכחינן להו דאיתיה ביחיד ובצבור איתיה דליתיה בצבור ליתיה. (ג) ובמקום אחר פירשה רבי הכי אמר רשב"ל לאו דינא הויא אלא גמרא הוא דארבעה ניתנו להן למיתה בחדא יג) מימרא וכיון דכי הדדי בחדא גמרא אגמרינהו ודאי בחדא דוכתא אגמרינהו לארבעה ולא משכחת ארבעה אלא ביחיד והעמידום על ה' יד) חמישית ניתנה להן לרעייה גזרו עליה מיתה לחומרא מספק ששכחו חיזו הוא ובימי אבלו של משה נשתכחה. וקשיא להו כו' (ד) לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך בצבור לגמרן מכלי טו) חדא דוכתא הואי מדאגמרי טו) לרביעית טו) בחדא גמרא ובציבור מי משכחת ארבעה אלכך מתה ביחיד נאמר ולא בצבור וכל היכא דמיתרמא בצבור רועה דמתה דחטאות פשיטא לן דבצבור לא הוי. והאי דנקט ד' ניתנו להן כו' משום דמעשה שהיה כך היה דודאי הלכה זו נשתכחה בימי אבלו של משה ולא משום תירוצא דר' שמעון נקיט לה הכי דכל שכן אי כולן ניתנו למיתה מיתרצא מילתיה דרבי שמעון שפיר

טפי. רבי נתן אומר כו' לתרוצי נמי י) אהא אחת ניתנה להן למיתה וארבע לרעייה ושכחו חיזו המתה והעמידום כולן למיתה וכיון דד' דרעייה בחדא גמרא ובחדא זימנא גמור ודאי בחדא דוכתא אגמרו אי כולהו ביחיד אי כולהו בין ביחיד בין בצבור הלכך על כרחיך בחדא דוכתא לא משכחת לה אלא ביחיד יז) דגמרינן לה מדרעייה ולאו מאשאי אפשר הוא דהא בהנהו ארבעה דרעייה על כרחיך איכא חדא דמני לאיתרמויי בציבור ואפי' הכי ביחיד הוא דגמרוה דהא בחדא מילתא אימתר הלכך ה' דמתה יח) גמרינן מינה מה זו אפשר להיות ביחיד ובצבור יט) לא נאמרה (מיתתה) אלא ביחיד אף זו אפי' היא מאותן שאפשר להיות בצבור לא נאמרה מיתתה אלא ביחיד הלכך אפשר כ) משאי אפשר גמרינן ומוקמינן מיתה ביחיד ולא בצבור. והיכי דמי אפשר משאי אפשר דלא גמרינן כגון אי הוו גמירי תלתא בחדא גמרא לרעייה ומתרי בחדא גמרא למיתה ובעו למילף הני מהני מה תלתא דרעייה לא נאמרו אלא ביחיד דבצבור לא משכחת שלשה אף תרי דמיתה לא נאמרו אלא ביחיד התם איכא למיפרך וכי דנין אפשר משאי אפשר דלמא הנך שלשה דלא מתרמו בצבור אוקי לרעייה והנך תרי דמיתרמו הכא והכא אוקי למיתה כל היכא דמיתרמו וכי נמי אתו לקמן מהנך שלשה דליתנהו אלא ביחיד איכא לספוקי דלמא מיתה ביחיד נאמרה ובתרי מהנך שלשה ורעייה בשלשה האחרות שהרי כולן מצויות ביחיד. וליחזי בהי סידרא גמירי אמאי העמידום על חמשה בשביל אחת ליחזי אותה אחת מאיזה סדר היתה אם מסדר (ה) הנמצאות ביחיד ובצבור המתה מהנהו תרתי חטאות דרעייה ושעברה שנתה איכא לספוקא אבל ולד חטאת ותמורה ושמתו בעליה ליכא לספוקא דהא פשיטא לן דאותה של מיתה מאותן הרלוויות להמצא בצבור היתה אם מהשלשה היתה שאינן נמצאות בצבור אותן שלשה עמידו כולן למיתה אבל שכיפרו ושעברה שנתה אמאי העמידו הא פשיטא להו שהמתה לא היתה יכולה להמצא בצבור: **כ' שכחיום שכחו.** מאיזה סדר היתה ואיזו היא לפיכך העמידו כולן למיתה. וקשה להו (ו) השתא הדר לתירוצא קמא ומקשיים כא) רבי נתן למילתיה לתרוצי מילתיה דר"ש ועד השתא מפסקה הש"ס דפרכה למילתיה אמאי דאמר העמידום על ה': **מתני' ומקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין.** רבי יהודה הוא דדרים בהמה בהמה [ויקרא מז] בפרק קמא (לעיל דף י:): **על בעלת מוס קבוע.** אשם המיר בעלת מוס בחטיאה של הקדש חלה עליה קדושה חמורה כ"כ אשם יפדה לא תצא לחולין:

לגזוז

דאיתנהו בצבור לימא שתי חטאות מתות כלבד: אלא שתי שכחות שכחו. שכחו דלא [ולא ידעו באיזה] (דלא מאי) זה סדר הלכך העמידום על חמש: וקשיא להו אי ס"ד דבצבור הוה. ההיא הנך אחרינו מי איתיה בצבור אלא על כרחיך. ילמד סתום ממפורש וכולן ביחיד אמרינן: ואין יוצאין לחולין

כה א מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה טו:
כו ב מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ח ופי"ל הלכה ה:
כז ג מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ח והלכה יב:
כח ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה ח כ:
כט ה מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה טו:
ל ו מיי' שם הלכה יד ופ"ג הלכה ה:
לא ז מיי' שם פ"ג הלכה ה:

שיטה מקובצת

א) תיבות ר"ש כו' להו נמחק: ב) והעמידום מספק כולם למיתה. פי' כיון דד' גמירי למיתה לא מבעיא אם כפרו מעבירה מאהתן ד' ונשנו בהדי תרי אחרינו דלא אפשר להו למהוי אלא ביחיד א"כ כמו כן כפרו ועברו שנתן עמם לא יהיו אלא ביחיד דכולהו בחד גיזנא ובחד מקום גמירי אלא אף כי נמי אותם שנשנו למיתה אין בהם כי אחת מהני תרי דשייכי ביחיד בצבור כלומר כיפרו ועברה מ"מ אי אפשר בד' שלא היה בהם אחת משני אלו או כפרו או עברה ואותה שנישנית בהדי הג' דלא שייכי אלא ביחיד ע"כ אינה אלא ביחיד דכולהו בחדא גמרא גמירי וא"כ אף אותה שנשנית לרעייה דלא הוי בכלל גמרא דחדא גמרא מ"מ נמרינן לה מחברותה שנשנית בד' דמתה ולא הוי אפשר מאי אפשר דהך אידך נמי עם הג' אפשר היא אלא דלא נהגה בצבור משום דחדא גמ"א: ג) ר' נתן אומר כו' ר' נתן נמי טעמא דר"ש פירש דאמר ביחיד דברים אמורים וה"ק אחת ניתנה להם למיתה הי' לרעייה ושכחו איזה למיתה והעמידו כל החמשה למיתה וכיון דד' לרעייה בחד גמרא וע"כ תרי מייהו ביחיד אבל לא בצבור הלכך חמישית שניתנה למיתה אע"ג דאיכא לספוקי חדא מתרתי דשייכי בצבור מ"מ לא מוקמינן לה אלא ביחיד דגמרינן לה מרעייה שהיא ביחיד ולא בצבור כדפירש טעמא דחד גמרא (אך) [אף] אידך דמתה נמי ניגמר [דלא] איכא (דבצבור) [בצבור]. פי' מתוס' אחרות: ד) שתי שכחות שכחו: ה) ומקדישין אברים ועוברין אבל לא ממירין חומר ע' תוס' לעיל (דף ז מ"ת): ו) מבקרשים שהתמורה חלה: ז) ולא חמשה יודעי דליתני אלא אי כולהו ביחיד או כולהו בצבור: ח) איזו היא ריוועה: ט) ובצבור לימא דחטאת: י) לספוקי דליילו למיתה דלא הוו בצבור ולא דמו לההיא דגמיר דאזלי למיתה ואם: יא) אבל השנים ליכא כו' לא דמי להו הס"ד: יב) לעולם בצבור אלא: יג) בחדא גמרא וכיון: יד) ה' והחמישית שניתנה להן: טו) מכלי בחדא רוכתא הואי. וס"א כלומר בחדא גזירתו גזרינהו לה ובצבור לא משכחת להו הלכך: טז) מראגמרי' לארבעה בחדא גמרא ובצבור לא משכחת לה ארבעה: יז) ביחיד והחמישית שניתנה להם למיתה משום דאיכא לספוקי דמתניא בין בצבור בין ביחיד מש"ה לא מוקמינן אלא ביחיד דגמרינן: יח) מינה גמרינן מה: יט) ובצבור ולא נאמרה אלא: כ) אפשר משאפשר גמרינן: כא) ומסיים. גליון ק"ק דר' נתן הוא תנא והיה לו להקדים דברי לרשב"ל ונראה דרשב"ל מפרש וקאמר דר' נתן פליג וקאמר דלא ניתנה להם כו' ולא לפרש

אחא: כב) אפשר מאפשר תיבת משאי נמחק: כג) אפשר משאפשר הס"ד: כד) דמסיק. גליון ק"ק מאי משני מפירכא וכי דנין אפשר משאפשר: כה) מה מפורש כו' פירוש הד' שנגמרו כו' והשאר נמחק:

ו) [מנחות יט. וס"ק], ב) רש"ק ול"ק מ"ז, ג) [לעיל י:], ד) [לעיל ז. ע"ש], ה) זבחים מט.. ו) ל"ק מ"ז, ז) [ל"ל לימרי וגו' ל"ק ילמדון], ח) ל"ל הנך תרי, ט) נ"ל (לרבעה), י) נ"ל אחת, כ) נ"ל הבלבה ל"ק, ל) והבלבה ל"ק, מ) הבלבה ל"ק, נ) ל"ק מ"ז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ארבעה ניתנו להם כלומר ארבע וכו' ולא אחת ושכחו באיזה נאמר להן מתה והחמישית כל"ל ותיבות לו ביחיד לו בצבור נמחק: (ב) ד"ה אחת וכו' חיזו היא המתה: (ג) ד"ה שתי שכחות וכו' ונמקום אחר פירשה רבי הכי אחר ר"ש. נ"ב זהו פי' על הענין אבל המעמד כלפנו לאמון: (ד) באא"ד וקשיא לו כו' (לאותן נ"ב זהו פי' כמו דבור בסני עצמו וכן כולם נסמוך: (ה) באא"ד אם מסדר הנמצא ביחיד ובציבור הנהו תרתי כל"ל ותיבת המתה נמחק: (ו) שם ד"ה ב' שכחיות וכו' וקשה להו וכו' השתא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולו מ"ד. גרס"י וקשיא להו לו מ"ד:

מוסף רש"י

ורחומר בתרומה מבקדשים. חמילת הקדש אינו אל על בעל מוס קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ייוצאין לחולין במוכרין בפדיון ואפילו ליגזז ולישבר בדמיה בפרק הזליחו לו בכלל זומא (נ:) מותר בתמורה שבתמורה אלה בעל בעל מוס קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז ולישבר. מה שאין כן בזבח, דגבי תמורה כתיב טוב בבע, הבאה בעל מוס לאם לענין תמורה, אל כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, אבל זבח ראשון אם קדם הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז ולישבר כדאמר בעל בכורות (יד.) כל הקדשים שקדם מומן להקדישן נפדה, וילקח לה מקולי (ובמים חם).

רבינו גרשום

וכי דנין אפשר משאפשר. דאלולו שנים אפשר לקיימן בין ביחיד בין בצבור: אמר ריש לקיש. להכי דנין אפשר משאי אפשר דארבע חטאות מתות נתנו להן בהדי סיני ולא ידעי איזהו והעמידום על חמש מספיקה. ואי סלקא דעתא דבצבור הן הנך (ב' כללו) [כלומר] ד' מהנך חמש אי אפשר למיהוי בצבור כדאמרן אלא [ודאי] ע"כ ילמד סתום ממפורש: ר' נתן אומר אחת ניתנה להן. דמתה ושכחו אי זו היא המיתה דעמידו על ה' מספיקה: ונחיזו אותה אחת [בהדין] (נהדרין) סידרא גמירי להם כלומר אי בסדר אותן שלש דביחיד הן ואינן יודעין אי זו ליבא שלש חטאות מתות ותו לא ראם באותן שנים ידעו אי זו היא. שכחו דלא ידעו איזה [דלא מאי] זה סדר הלכך העמידום על חמש: וקשיא להו אי ס"ד דבצבור הוה. ההיא הנך אחרינו מי איתיה בצבור אלא על כרחיך. ילמד סתום ממפורש וכולן ביחיד אמרינן: ואין יוצאין לחולין

יש בקרבנות פרק שני תמורה יז.

לגזוז [א]ולעבד [ב] ר' יוסי בר' יהודה אומר [ב]עשה שוגג כמזיד בתמורה [ג]לא עשה שוגג כמזיד במוקדשין [א] [ד]ר' [ה]אלעזר אומר [ו]הכלאי' והטרפה והיוצא דופן וטומטום ואנדרוגינום לא קדושין ולא מקדישין: **גמ'** מ"ט דר' יוסי בר' יהודה אמר קרא [1]יהיה קודש [ג]לרבות שוגג כמזיד ה"ד [ד] שוגג במזיד אמר הזקיה כסבור שהוא מותר להמיר [ב] [ג] גבי תמורה לקי גבי קדשי' דלא לקי [ד][ה]לישנא אחרינא גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש] [ד] ר"ל דר' יוחנן אמרי [ו]כסבור לומר תמורת עולה [ז] ואמר תמורת שלמים [ח] (ט)לישנא אחרינא] גבי תמורת שלמים [ט]קדיש גבי קדשים [י] לא קדיש [ל"א] כסבור לומר שחור ואמר לבן [י] גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי [יא] ר' יוחנן אמר [יב] באומר תצא זו [יג] ותיכנס זו גבי קדשים (באומר) [יד] שנולד בהם מום נאכלין בלא פדיון [טו] לא לקי גבי תמורה לקי רב ששת אמר באומר אכנס לבית זה ואקדיש ואמיר מדעתי ונכנס והמיר [יז] והקדיש שלא מדעתו גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי: ר"א אומר הכלאים והטרפה וכו': [יח]אמר שמואל [יט]לא קדושין בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה תניא אמר ר' [יא] מאיר ומאחר שאין קדושין מהיכן מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה [יב] [יג] במקדיש ולד ויצא [יד] [טו][דרך] דופן אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינום אי אתה מוצא [טז] אלא בולדי קדשים ואליבא דרבי יהודה דאמר הולד עושה תמורה אמר רב [יז] פפא מ"ט [יח] דר' אליעזר [יט]כבהמה טמאה מה בהמה טמאה לא קרבה ולא נחתא לה קדושת הגוף אף הנך [יט] לא קרבי ולא נחתא להו קדושת הגוף אמר ליה רב פפא לרבא והרי בעל מום דלא קריב ונחתא ליה קדושת הגוף א"ל [יט] בעל מום קרב במינו א"ה טרפה נמי [כ] קא קרבה במינה אלא אמר רבא כבהמה טמאה מה בהמה טמאה פסול הגוף אף כל פסול הגוף לאפוקי בעל מום דפסול חסרון נינהו א"ל רב אדא לרבא והלא [2]שרוע וקלוט כתיב בפרשה והא הני [כא] פסול הגוף נינהו אלא אמר רבא כבהמה [טמאה] מה בהמה טמאה דליכא במינה אף כל דליכא במינה לאפוקי בעל מום דהא איכא במינה [כב] מאי אמרת טרפה [כג] איכא במינה לא דמיא לבעל מום בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בעל מום דמותר באכילה אמר שמואל המקדיש את הטריפה צריכה מום קבוע [כד] לפדות עליו ש"מ פודין את הקדשים להאכילן לכלבים [כה] אלא אימא עושה קדושה [כו] [כז](למיתה [ה]) כסבור מותר להקדיש בעלי מומין לגבי מזבח גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש) למות [כז] ור' אושעיא אומר אינה אלא במקדיש עצים ואבנים בלבד [כח] [ו] [כט]תנן כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין אותן לפי שאין פודין [כט] הקדשים להאכילן לכלבים טעמא שנעשו הא היו מעיקרא פודין אותן [ל] דלמא האי תנא סבר כל היכא דלא חזי לגופה לא נחתא לה קדושת הגוף תא שמע רבי אלעזר אומר הכלאים ויוצא דופן וטרפה וטומטום ואנדרוגינום לא קדושין ולא מקדישין ואמר שמואל לא קדושין בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה ותניא אמר רבי [לא] מאיר וכי מאחר שאין קדושין מהיכן מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה [לב] הא היתה טרפה מעיקרא לא נחתא [לג] ליה קדושת הגוף אמר

גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי. ואית ספרים דגרסי גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש. ולפי זה לשון הגמרא לקי דגזירת הכתוב היא משום דכתיב יהיה לרבות שוגג כמזיד ורבינו ברוך ורבינו שמעון שאמן מיפלגו בה הרבה אם יש מלקות בשוגג בתמורה ומצאו בה ספרים מלוקים הכא וברש מכלמין פירשתיו ומיהו בסמוך גבי כסבור קדשים שיולד להם מום נאכלין בלא פדיון לא מצינו למגרס גבי קדשים לא קדיש שהרי קדוש ועומד הוא מעיקרא אלא אימא גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי: **אכנס** [מ]בית זה בו' הקדיש **שלא** מ"רעתי.

פרש"י שנעבל מחשבות היה ולא היה יודע מה היה אומר וקשה למה לו לומר אכנס לבית כו' לכן נראה לפרש אכנס לבית זה כו' כלומר כשאכנס לבית זה תהיה בהמה זו תמורה מיד חו"ל תהיה קדושה מדעתיה ונכנס בה והמיר והקדיש שלא מדעתו שלא אמר דבר בכוונתו וגם לא חשב בה שאמר מתחילה ונמצא שחל המתירה והקדש שלא מדעתו:

אי הכי טרפה נמי **הא** קרבה במינה. אבל מן השאר לא פריך דעומטום ואנדרוגינום בריות משונות הן והוי כלאים לא קרב במינן וכן יולא דופן מהי בה אינשי והוי כלאים לא קרב במינו וכן כלאים מעושה הוא והוי כלאים לא קרב במינו וכן פרש"י:

הדרן עלך יש בקרבנות

כו' ולפי גי' דלשונה משום דשוגג דתמורה לקי דגזירת הכתוב היא משום דכתיב יהיה לרבות שוגג כמזיד ורבינו ברוך ורבינו שמעון שאמן מיפלגו בה הרבה אם יש מלקות בשוגג בתמורה ומצאו בה ספרים מלוקים הכא וברש מכלמין פירשתיו ומיהו בסמוך גבי כסבור קדשים שיולד להם מום נאכלין בלא פדיון לא מצינו למגרס גבי קדשים לא קדיש שהרי קדוש ועומד הוא מעיקרא אלא אימא גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי: **אכנס** [מ]בית זה בו' הקדיש **שלא** מ"רעתי.

פרש"י שנעבל מחשבות היה ולא היה יודע מה היה אומר וקשה למה לו לומר אכנס לבית כו' לכן נראה לפרש אכנס לבית זה כו' כלומר כשאכנס לבית זה תהיה בהמה זו תמורה מיד חו"ל תהיה קדושה מדעתיה ונכנס בה והמיר והקדיש שלא מדעתו שלא אמר דבר בכוונתו וגם לא חשב בה שאמר מתחילה ונמצא שחל המתירה והקדש שלא מדעתו:

אי הכי טרפה נמי **הא** קרבה במינה. אבל מן השאר לא פריך דעומטום ואנדרוגינום בריות משונות הן והוי כלאים לא קרב במינן וכן יולא דופן מהי בה אינשי והוי כלאים לא קרב במינו וכן כלאים מעושה הוא והוי כלאים לא קרב במינו וכן פרש"י:

הדרן עלך יש בקרבנות

ליגזוז ולעבד. אלא כדין קדשים שקדש הקדש את מומן שכספודין אומן אין בהן היתר גיזה ועבודה אלא היתר אכילה כדאמרי' בפ' שני דבכורות (דף יד.) משא"כ בקדשים שאם קדש מומן להקדש יוצאין לחולין ע"י פדיון ליגזז ולעבד כדאמרי' התם בבכורות אבל קרא (ויקרא מ) טוב ברע או רע בטוב לא הפרים בין תם לבעל מום: **גמ' גבי תמורה לקי.** (ד) דרבי ביה קרא הוא (ה) שוגג כמזיד: **גבי קדשים לא לקי.** (ה) דלא מצינו מלקות אלא במזיד ובהתרלה: **כסבור לומר.** שור שחור שיצא מביתי תמלה יהא תמורה תחת זה ולא מפיו שור לבן גבי תמורה קדיש ולקי דגלי ביה קרא (ג): **גבי קדשים.** אם בעל מום הוא למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות אינו הקדש: **אלא זו ותיכנס זו.** ואותה של הקדש תמימה היא ולא נפקא לחולין אלא תופסת זו בקדושתה והויא תמורה והוא (ו) סבור שתצא לחולין כבעל מום (ז) ולא להמיר נתכוין ואפ"ה לקי וגבי קדשים נמי דומיא דהאי שהיה יודע שהקדשים אסורין לזרים אבל (ח) סבר הוא דהיכא דנפל בהן מום נאכלין בלא פדיון והיינו דומיא דהאי שהיה יודע שהתמורה אסורה אבל כי האי גוונא (ט) סבר דמותר: **ונכנס והקדיש והמיר שלא מדעתו.** שבעל מחשבות הוא ולא היה יודע מה היה אומר (י) בתמורה קדשי ולקי דגלי קרא שוגג כמזיד: **בקדשים.** לא קדיש ואי (יא) איכא בעל מום הוא למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות הוא: **לא קדושין בתמורה.** אע"פ שהתמורה חלה דקדושת הגוף על בעל מום קבוע אינה חלה על אלו וכ"ש שאין קדושת הגוף חלה עליהן בהקדש הפה אלא קדושת דמים כעצים ואבנים ואינן צריכין מום לפדותן: **ולא מקדישין.** אחרים בתמורה אם (מ) קדש הן: ור' (מא) מאיר מפרש היאך הן קדושין שצריך לומר שאין מקדישין: **מקדיש בהמה.** דחיילא עלה קדושה: **ואח"כ נטרפה.** (מב) (אע"פ קדושה היא) בזו הולך לומר שאף על פי שקדושה היא אינו עושה תמורה אבל בלאים וטומטום ואנדרוגינום מתחילת בריתן נתקלקלו ואין (מג) בהן אותה קדושה: **אלא בולדי קדשים.** שקדשה אמן קודם שנתעברה דהשתא ממילא הן קדושים דעובר ירך אמו הוא ובהא הולך לומר דאינן עושין תמורה: **ואליבא דר' יהודה דאמר.** (יא.) בשאר ולד קדשים עושה תמורה אליעזר דאשמעינן בהני דלא עבדי תמורה ולא נתחא להו קדושת הגוף אפילו ע"י תמורה והני דאמרן לאו דע מעיקרו ניהו דהא אוקימנא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה במקדיש ולד כו' וטומטום ואנדרוגינום קדשי אגב אמן קודם ילידתן: **והרי בעל מום דלא קרב ונחתא ליה קדושת הגוף.** ע"י תמורה כדקתני מתני' (נח:) שהתמורה חלה כו' ואי קדש הקדשו את מומו עניך תמורה כדכתיב עוד ברע (ויקרא מ) והך בהמה נמי שקדש הקדשה את טריפתה מעניך תמורה ואי נטרפה כשהיתה חולין מתפום בתמורה: **קרב במינו.** אבר בהמות תמימות אבל כל הני ה' לא קרבי במינו. יולא דופן לא חשיב ליה מין אבר בהמות דתמיהו אנשי (ד): **פסול הגוף.** וכל הני פסול הגוף הן בלא חסרון כגון ניקב קרום של מוח וניקבה הקיבה אבל מד] מום פסול חסרון בעלמא הוא: **והלא שרוע וקלוט דכתיב בפרשה.** (ויקרא כב) גבי מפ] בעלי מומין והני פסול הגוף ניהו בלא חסרון ואפי' הכי מ]עניך תמורה דכתיב עוד ברע הכי מה' פירש רבי: **מאי אמרת טרפה** מז] **איכא נמי במינה לא דמיא לבעל מום דבהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה לאפוקי בעל מום דמותר באכילה.** כלומר אי לא מילתא דים במינה קרב דמיא כו' ואמן קי"ל (נקמן לח.) **שמע מינה כו'.** דקסבר שמואל נתחא לה לקדושת הגוף: **לריכה מום קבוע כו'.** דקסבר שמואל נתחא לה לקדושת הגוף: **לחלין לחת פודין לחת הקדשים להאכילן לכלבים אלא למיתה** מח]: **כמקדיש עצים** [ה] **(וגפרים).** ופפרים ליאכל לכלבים מט] דלאו הקדשים מקרייא: הכי

לב א מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ה:
לג ב מיי' פ"ח מה' אישות הלכה כ:
לד ג מיי' פ"ח מהלכות מעילה הל' ג:
לה ד מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה ח:
ה [מיי' פ"ח מהל' איסורי מזבח הל' ג]:
לו ו מיי' פ"ח מהל' תמורה הלכה כ וש"ש:
ז [מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' לד]:
לח ח מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' י וש"ש מהלכות תמורה הלכה יח:
לח י מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' י:

מוסף רש"י

הכלאים בו'. כלאים פסול להקרבה דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב, פרט לכלאים, כי יולד פרט לייצא דופן, והבן ממסה ליקח פ"ח מקלאי דלא חיל קדושה עליהם, ואע"ג דאפלו פסולי הקרבה כגון רובע ונרבע מוקדה ועבוד ואתנן ומחיר חייבא קדושה עליהם דקדוש הגוף ולריכין מום קבוע ליפדות עליו ולאחר פדיון לאוכלין בגיהה ובגוזה. הני לא חיילי עליהם אלא קדושת דמים כדיקלא בעלמא ופדיון בלא מום ומותרין בגיהה ובגוזה ולאחר פדיון (בכור פז.). לא קדושין בתמורה. לא מלינא תחילת הקדש דלא קדש, דאפילו בעל מום שקדש מומו להקדש לא נחתא ליה קדושת הגוף כדאמר בבכורות פ"ב (יד.). אלא אפילו אם המיר קודש בהן הני לא מקדשי, דאילו בעל מום חיילא עליה קדושה כדוף לאתבר בגיהה ובגוזה אף מפיפסה, דכתיב מום בהם אם המר ימירנו, אפילו הכי אחבי לא חיילא יכמות פ:). אלא הן חולין ואמירין בבהמת קדשים אינם נתפסין ואפילו תמורה אחלה על בעלי מומין קבועין אינה חלה עליהן וכ"ש אם הקדשים ממש אינן קדושין (ויקרא יא.). ולא מקדישין לעשות תמורה. אין מקדישין אחר לעשותו תמורה. אם הן קדושין והמיר בהמת חולין בהן (שם) והיכי שהן עלמן קדושין, עגון שהיו ולניה קדשי קדשי אגב אמן (בכורות מב.).

שיטה מקובצת

א) רבי יוסי בר' יהודה אומר עשה שוגג כו'. גליון ר"מ אף לענין מלקות אירי מ"אמרינן בסמוך גבי תמורה לקי ור"מ דלא לקי דלא מצינו מלקות בשוגג ולקי דקאמר ר"ל שהתמורה נתפסת בקדושה והרי כמו דאמרי' (בערכין דף כ' ע"א) לוקה בערך שלם. **ב)** ג) עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ד)** רבי יוחנן אמר כסבור תיבת ר"ל ואות ר' נמחק: **ה)** שלמים תמורת שלמים ואמר תמורת עולה דקדיש דכוותיה נבי. מתיבה לישנא עד תיבת כסבור מוקף חצי לבנה: **ו)** דלא קדיש כסבור: **ז)** לכן. לבן ואמר שחור גבי: **ח)** לקי ריש לקיש תיבות רבי יוחנן נמחק: **ט)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **י)** באומר קדשים שנולד: **יא)** פדיון גבי תמורה לקי וגבי קדשים לא לקי: **יב)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **יג)** אמר רבי וכי מאחר תיבת מאיר ואות ו' נמחק: **יד)** ואח"כ נטרפה דרי מצי לאשכוחי בטרפה מעיקרא וכגון בולדות קדשים וכן יוצא דופן אלא דדחק לאוקמא בולדות קדשים וכל כמה דמצי לאשכוחי בחולין לא מוקי לה בקדשים. תוס':

טו) ריצא דרך דופן: **טז)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **יז)** אמר רבא מ"ט תיבת פפא נמחק: **יח)** הנך דלא קרבי לא נחתא להו קדושת הגוף א"ל רב אדא בר אהבה לרבא תיבת פפא נמחק: **יט)** בעל מום קרב במינו וייצא דופן משנולד גלוי לכל שנשתנה משאר נולדים וחשיב בריה בפני עצמו אבל שרוע וקלוט אין מכירין הדבר כל כך וכן ע"ל ביתום דהוי פפוסם כויצא דופן דס"ק אלו מומין פסיק טומטום ומעייל יתום: **כ)** נמי קרבה תיבת קא נמחק: **כא)** הני פסולי הגוף ניהו כו' כבהמה טמאה מה: **כב)** ה"ג מאי אמרת כו' כלומר אי לא דמיא טריפה לטמאה בהא מילתא דאין במינו קרב מ"מ דמיא ליה למילתא אחריתי דאסורה באכילה לאפוקי בעל מום דלא דמיא כלל לבהמה טמאה. רש"ג אמר שמואל המקדיש את הטרפה צריכה מום קבוע דסבר דמינו דנחתא עליה קדושת הגוף ול"ג ליה: **כג)** טרפה נמי איכא: **כד)** ולפדות עליה אות ר' נמחק: **כה)** אלא אימא עושה קדושה דנחתא לה קדושת הגוף וקדישיה כלומר דאסור אף לאחר פדיונה בגיזה ועבודה דחשיב ליה קדם הקדישן לכומן דנחתא איסורא ואפילו הוסמו אין פדיון וכיון דאין פודין אותן להאכילן לכלבים אזלא למיתה: **כו)** תיבת למיתה ל"ש ומחיבת כסבור עד תיבת למות נרשם על כל תיבה קו להורות כי לפ"ד דאוי לאמחקן: **כז)** למות ס"א ופליגי דר' אושעיא דאמר אינו אלא כו': **כח)** בלבד בכאן צריך להיות ה"א כו' הנדפס לקמי בסמוך עד סוף הפ"ק בע"ב ואח"כ ע"ל חגן כו' עד תיבת ת"ש: **כט)** פודין את הקדשים: **ל)** אותן. בקצת ס"ה ר"א תני היו טריפה וא"א לעולם דנעשו טריפה ומני רבי אלעזר היא דאמר כל היכא דלא חזי להקרבה לא נחתא קדושה לגופה: **לא)** תיבת מאיר נמחק: **לב)** נטרפה שעמא דהקדיש ואח"כ נטרפה הא: **לג)** נחתא לה קדושה אות ר' נמחק: **לד)** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **לה)** לקי אם בעל מום הוא: **לו)** והוא יהיה סבור: **לז)** מום. ס"א ולא המיר אלא ע"מ שתצא זו לחולין אפ"ה קדיש דרבי קרא ולקי וגבי: **לח)** אבל סבור: **לט)** נוגעא מיתר תיבת סבר ואות ד' נמחק: **מ)** אם קדוש הן: **מא)** ורבי מפרש תיבת מאיר נמחק: **מב)** דאע"פ שקדושה היא: **מג)** ואין אתה מ"צא בהן קדושה תיבת אותה נמחק: **מד)** אבל חסרון בעל מום בעלמא הוא תיבת בטול נמחק: **מה)** גבי מומין תיבת בעלי נמחק: **מו)** הכי גריס תיבת פ"ש ל"ש: **מז)** טריפה נמי איכא במינה: **מח)** למיתה וטעון קבורה לאחר מיתה הש"ד: **מט)** לכלבים ולאו קדשים:

תורה אור השלם

1. לא תחליפנו ולא יָמִיר אתו טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה הָיָה הוּא וְתֻמְּרֻתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י

2. רשוּר וְשָׁה שְׁרוּעַ וְקָלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלֹנֶדֶר לֹא יִרָצֶה:
ויקרא כב כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי יוחנן אמר כאומר ג"כ ר"ל כסבור: **(ב)** שם במקדיש ולד ד"ל בתעי אמו ועי' לעיל דף יח: **(ג)** רש"י ד"ה כסבור לומר וכו' דגלי ביה קרא **וגבי קדשים לא קדיש ואם** בעל מום כו' ל"ל והכ"ל: **(ד)** ד"ה קרב במינו וכו' דתמיהו אינשי על יוצא דופן הם"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר"ל אומר כלאים. נקט הכא דבכל קדשים ותמורה שוין ומיהה למד שמואל בגמ' דאינו קדישין בתמורה: **[ב]** שם מומר לחמיר. כתן שייך דבשור ל"ו (בגמ' שלו ד' בעולין ופפד"א) בכפור עד לא קדיש (ונם קודם מיתת בכפור ל"ל וגבי קדשים ואח"כ ל"ל ואח"כ גבי תמורה עד לא לקי ואי"ל לישנא אחרינא שהוסיף רש"ק. אבל ל"ל לישנא קדיש ולא קדיש אינו כלל בכל הסוגיא וכן משמע מתוס' ד"ה גבי ע"ש ואף לאית ספרים כו' אינו לשון ולקי אבל שי הלשונות יחד אינן: **[ג]** שם ואמר תמורת שלמים ל"ל בכפור לומר שחור ר' כ"ל. ל"ל גבי תמורת עד לא קדיש ל"ג וכן הס"ל ש"ב: **[ד]** דה"א. ל"ל דר' אלעזר: **[ה]** שם אלא כו'. ל"ל לתיתה ור' אושעיא ומתיתה בכפור עד למות ע"ב: **[ו]** שם בלבד. גרס"י ת"ש ל"ש עד א"ל שמואל קסבר ר"ש כל כו' עד הגוף תנן כו' עד לומר דאמר ר"ש האי ל"ל: **[ז]** רש"י ד"ה בקדשים. וגפרים. ל"ל ואגנים:

רבינו גרשום

ליגזז ולעבד בקדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו וחייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליגזז ולעבד: עשה שוגג כמזיד בתמורה ולא בקדשים: גבי תמורה לקי, דהא כתיב יהיה קדש לרבות שוגג כמזיד: וגבי קדשים לא לקי. אם שוגג (הוא) אבל המקדיש בעל מום קבוע במזיד עובר בל' (ד) שם בלבד. גרס"י ת"ש ל"ש עד א"ל שמואל קסבר ר"ש כל כו' עד הגוף תנן כו' עד לומר דאמר ר"ש האי ל"ל: **[ח]** רש"י ד"ה בקדשים. וגפרים. ל"ל ואגנים:

הגהות הש"ס

(א) בכורות מב. (ועיי"ש. יומות פג.). **(ב)** (לעיל יח. איתא ר' אליעזר ר"ל). **(ג)** (לעיל ג.). **(ד)** גי' רש"ק. **(ה)** ל"ל דאיתא בתוספתא דבכורות מותר להקדיש בעלי מומין לגבי מזבח גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש ר"ל דר"ש אמרי בכורות לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים ל"ל בכורות לומר שחור כו' ל"ק וכן הוא בספר קרבן אהרן פרשת נחקותי ועיש. **(ו)** ס"ש גבי תמורה לקי בגבי קדשים לא לקי דגלי ביה קרא ל"ל. **(ז)** (לעיל יח. בכורות מב.). **(ח)** ל"ק. **(ט)** ל"ק מ"ז ותיקן (לעיל. י) לקמן ל.). **(י)** (ל"ל יכיון). **(יא)** ולא אמר יותר בתמורה וקדשים ל"ק. **(מ)** [רבי רחמנא דעביד תמורה ל"ק].

תורה אור השלם

1. לא תחליפנו ולא יָמִיר אתו טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה הָיָה הוּא וְתֻמְּרֻתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י

2. רשוּר וְשָׁה שְׁרוּעַ וְקָלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלֹנֶדֶר לֹא יִרָצֶה:
ויקרא כב כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי יוחנן אמר כאומר ג"כ ר"ל כסבור: **(ב)** שם במקדיש ולד ד"ל בתעי אמו ועי' לעיל דף יח: **(ג)** רש"י ד"ה כסבור לומר וכו' דגלי ביה קרא **וגבי קדשים לא קדיש ואם** בעל מום כו' ל"ל והכ"ל: **(ד)** ד"ה קרב במינו וכו' דתמיהו אינשי על יוצא דופן הם"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר"ל אומר כלאים. נקט הכא דבכל קדשים ותמורה שוין ומיהה למד שמואל בגמ' דאינו קדישין בתמורה: **[ב]** שם מומר לחמיר. כתן שייך דבשור ל"ו (בגמ' שלו ד' בעולין ופפד"א) בכפור עד לא קדיש (ונם קודם מיתת בכפור ל"ל וגבי קדשים ואח"כ ל"ל ואח"כ גבי תמורה עד לא לקי ואי"ל לישנא אחרינא שהוסיף רש"ק. אבל ל"ל לישנא קדיש ולא קדיש אינו כלל בכל הסוגיא וכן משמע מתוס' ד"ה גבי ע"ש ואף לאית ספרים כו' אינו לשון ולקי אבל שי הלשונות יחד אינן: **[ג]** שם ואמר תמורת שלמים ל"ל בכפור לומר שחור כו' ל"ל. ל"ל גבי תמורת עד לא קדיש ל"ג וכן הס"ל ש"ב: **[ד]** דה"א. ל"ל דר' אלעזר: **[ה]** שם אלא כו'. ל"ל לתיתה ור' אושעיא ומתיתה בכפור עד למות ע"ב: **[ו]** שם בלבד. גרס"י ת"ש ל"ש עד א"ל שמואל קסבר ר"ש כל כו' עד הגוף תנן כו' עד לומר דאמר ר"ש האי ל"ל: **[ז]** רש"י ד"ה בקדשים. וגפרים. ל"ל ואגנים:

יש בקרבנות פרק שני תמורה

לא מיבעיא בולדות דלא מודינא לך אלא אפילו עד סוף העולם לא מודינא לך. ול"ת ליתני עד סוף העולם ולא ליתני ולדן וולד ולדן וא"ל דלא זו אף זו קתני שכן דרכך מצוה לשנויי הכי ומיתה דברים הכיתם (מתיות פג:) בעי פירי פירות דווקא אי עד סוף העולם דווקא אי מתרווייהו דוקא והכא לא הוה בעי הכי וא"ל דהתם בלישנא הכתוב בשבר דייקי דאין לכתוב בשבר דבר שאינו ליריך אבל בלישנא דמתני' ליכא למידק כולי האי וברייש מס' יבמות (דף 3.) לא דייק כיון דתנא לרווחיהן ולרוחיהן עד סוף כל העולם למה לי כדדייק הכא דפשיטא ליה דכולהו לריכי למיתני דלא ג) (הוה ליה למימר) דפטרי לרות ולרות דלרות אי לאו דתנא להו לכולהו: **נקבה** לרבות התמורה. ואף על גב דכתיב (ויקרא כז) והיה הוא ותמורתו יהיה קדש אלעזר קרא לרבויי דקרבנה (ד) וא"ת מאי שנא דהכא אלעזר קרא לרבויי דקרבנה (ד) וא"ת מאי שנא דהכא ונגבי בכור ומעשר כתיב הם דממעטינן מינה (ה) [כה] ה) הכא ולא ולדות ולא תמורתו ו"ל אחרי שכתוב מיעוט גבי בכור ומעשר אלעזר קרא קרא לרבות:

דאיבא שם עילה על אמו. פרש"י כלומר דנקבה שיכא בעולה שהרי מצינו עולה נקבה בעולה העוף לאין תמות וזכרות בעופות אבל גבי וולדות שלמים דבעלי מומין דאין שם קדשים על אמן דלא מצינו בעל מום קרב שלמים והא לליכא לאמר דלא לרעיה ואלילא בעל מום דלא מצינו בעל מום לרעיה אלא אם כן הוא בעל מום ול

קאי עלה בעשה. בין בחטאת [ז] **ואשם** [ח] [קאי] **בעשה דמשמע רק קדשיך** [ט] **אלו תמורת עולה ושלמים וולדן ותמורתן דכתיב** [י] **בתריה ועשית עולותיך וגו' ולא שאר קדשים כגון חטאת ואשם ולאו הכא מכלל עשה עשה: וכפ' הילכתא גמירי לה.** דכל שבחטאת מתה באשם רועה [יא] ותמורת חטאת מתה [יב] (ח) באשם רועה וכשיתאבד יפלו דמיו לנדבת צבור דהיינו עולה: **אשם שניתק לרעייה.** [יג] אם השליש לרועה וקדם ושחטו סתם עד שלא נתאבד כשר לעולה דהא תמתיה [יד] לשם עולה קאי לדמים: **לא ניתק לא.** ואע"פ שכיפרו בעליו הואיל ועדיין לא ניתק [טו] דיון לרעייה ושחטו סתם פסול לגמרי: **מ"מ דאמר קרא אשם הוא כהווייתו יהא.** ועדיין אשם הוא ולא מזי לאקרובי לאשם הילכך פסול: **ותיפוק לי כולהו מיניה.** דהא כולהו דרשינן להו לעיל מיניה: **תשא ובאת אפילו ממרעייהו.** הא: תשא ובאת לאו לולדות ותמורות אתא אלא לקדשים עצמן דקא מזכר לו (כ) לאיתויי כ) הייא אפילו הן במרעה בתפר והגיע זמן הרגל לעולת לא יאמר אני עורה אחריכן לנקשן בתגם ולהוליכן אצל אמתן לי עד פעם אחרת: **ל"א אפילו ממורגייהו.** אפילו הן דשין את התבואה במוריגים כ) דאמרינן במנחות בהקומץ רבה (דף כב.) מאי מוריגי עיזי דקורקסא דדישי דישתא נסר גדול מנוקב ויתידות קטועות בו ונומנין אותן על התבואה ומרהיטים עליו את הבהמות ואותה קרא למימר דאם דשה **לא** הבהמה [ח] שאתה רואה להקדיש ודרכך מוכן לעלות לרגל לא תאמר הואיל ודשה לאמתן עד זמן אחר אלא קחנה ולך לך כז) **מתני' לא יקרב שלמים.** אלא כונסו לכיפה ואת ומדרגנן ומשוט גזירה לקנמן דודאי מסיני לא גמירי אלא ה' מטות אמות: **לא נחלקו על ולד ולד שלמים ועל ולד ולד תמורה.** גמ' מפרש לה: **גמ' ואם זבח שלמים.** ודרש לאחי יג) אם כמו אם בגירה: **וחילופיה.** כגון אנבה והפרש אחרת תמתיה ומתלאת הראשונה והרי שתיהן עומדות: **ת"ל אם על תודה.** האי אם מרבה לכולהו דקרב להו ולא פליג ר"ל: **גזירה.** אי אמרת ולד שלמים יש לו תקנה אתי לאסוויה לאם עד שתגדל ויגדל עדרים מן הולדות ואתו כהו לידי ניחה ועבודה. ובתוספה יד) ה"ט דלא גזר משום דמודה לא שיתא כשלמים: **היכי קאני.** האי אלא יקרבו דקתמר ר"ש ריש מילתיה היא והי"ק לא נחלקו שיאמר ר"א לא יקרבו אלא ודאי יקרבו טו) אם סוף מילתיה היא והי"ק לא נחלקו דודאי לא יקרבו כז) אפילו לרבנן מי מודה ר"א דהא דאשתכחן להון דרי אי לא (וולד וולד) אשתכחן להו דרי אתין אדם מזכר שמשלמים נאו ואין לגזור שמא ירבו אחרים שזה מקריבן ויסחו את שלמיהן לגירוך ולדות כז) לגדל מהן עדרים: **אקראי בעלמא הוא.** ולא שכיח לשהותו כל כך כז):

כשב

[ז] (נזיר כה:) כ"ק ק': כפרות פז:), [ח] (שבת קלה: וש"נ), [ט] (נעיל יח:), [י] (ר"ה יז. ד, [יא] (ערכין פ"ז מ"א), [יב] (נקמן כד. בכורות טו:), [יג] כ"ק, [יד] (דברים יכ), [טו] וכמיב כ"ק, [יז] כאן הס"ד ואח"כ מה"ד אשם שניתק לרעיה שנתכפרו בעליו באחר ובתמורת חולה לגיתה ק"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה יכשיתאבד יפלו דמיו לנדבת צבור דהיינו עולה ואם נתקו מעליו והשליכו לרעות וקדם ושחטו סתם וכו' כ"ק, [יח] וכן פירש ערוך ערך מנד ב' בזה"ל לגיתה שאפילו נכנסו מעצמן על הגורן ועל התבואה ועל המוריגים ודשים מקח אותם אשם ותכ"ש לגיה הבמירה עכ"ל ועפ"ז מיוסב קושיית מוספות ד"ה אפילו ממרעייהו, [יט] אלא ודאי יקרבו דמיהה ר"ל כהא דאשתמש לאיתוי מרי דרי דהייט ולד ולד ואין אדם מזכר שמשלמים נאו ואין לגזור כו' עדרים הס"ד ואח"כ מה"ד אם מילתא היא הי"ק כו' לרבנן הס"ד ואח"כ מה"ד מקראי בעלמא כו'. [כ] ל"ל מקרא בעלמא כו'. [כא] ל"ל אמר מזכר לו לאיתויי כו'. [כב] ל"ל אמר מזכר לאיתויי כו'. [כג] ל"ל אמר כפרה לאו לפני כפרה). [כד] ל"ל הא), [כה] גי' רש"ק סוף, [כו] ל"ל דקה, [כז] עי' ל"ק, [כח] כאן ס"ד תוד"ה אמר ר"ש אכו' עד מפרש עעמייהו הס"ד ואח"כ מה"ד ואילופיה הייט ל"ק, [כט] ל"ל רבי שמעון].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם הילכתא וכו' מתה הס"ד ואח"כ מ"ה שניתק לרעיה וכשיתאבד: (ב) ד"ה תשא ובאת וכו' לאיתויי הייט. נ"ב ר"ל מהר וכו' פיקח לבדיא בנ"ק דף פד:

הגהות הגר"א

[א] גב' אלא קרא ל"ל כו'. והכי קאמר ר"ש דאין תמורתו קרינה אפילו שחטו סתם: [ב] שם אם נקבה. ל"ל ונקבה: [ג] שם הולד ר"ת. ל"ל שר"ת: [ד] שם והתניא ולדה כו'. ולא פריך ממתני' דלקמן ד"ל פליג ג"כ ומתיר אחת דפליג בשלמים וה"ה לכל הקדשים אבל מברייתא דליף גם תמורה ותניסן ובאת לא אשמען דפליג: [ה] שם אינעא כו'. ביש"ש אלא אשמען דאם אין אדם מזכר לתן דרי אי אי אם לא: [ו] שם מעשיה. ל"ל מעשיו: [ז] רש"י ד"ה לא. דיון ל"ג: [ח] ד"ה לא. אתה רואה כו'. כזה תמוכן קושית מוס' ד"ה אפילו. ולא נהיגא כו': [ט] הד"ה חכמים כו'. וכ"ל מטוס אמר ר"ש כו' נקט לה:

רבינו גרשום

אי ולד המורת אשם. וולד דאשם גופיה לא מצי אמרת דאשם גופיה זכר הוא ולא מוליד: לעולם בולד דחטאת. ודקאמרת (דלא) (והא) גמירי דמחה. כי גמיר הילכתא למיתה וקרא רק למעוטי מהקרבה. אלא הלכה לולד חטאת וקרא רק מיבעי דאם עבר האקרבה לחמורת אשם ולולדה (אשם) (חטאת) קאי עליה בעשה. ואי זה עשה דהאי רק משמע דהני אין ולא בשאר קדשים היינו לאו הבא מכלל עשה [ולאו הבא מכלל עשה עשה: דאמר רב הונא אמר

רב] אשם שניתק לרעיה. כגון שהפריש אשם להתכפר בו ונאבד והפרש אשם אחר ונתכפרו בעליו (באחר) ואח"כ נמצא זה ואמר הנזכר שיצא לרעיה ואח"כ שחטו סתם כשר (לשם) עולה (ונמלק דכשר לעולה). דאשם הוי זכר וקדשי קדשים ועולה נמי זכר קדשי קדשים: ניתק אין לא ניתק לא. כלומר אם מאחר שניתק מדין אשם לרעיה שחטו סתם כשר לשם עולה דלאו שם אשם עליה. אבל אם לא ניתק ושחטו לשום עולה פסול הוא (אלמא) (דאשם) פסול הוי: מ"מ דאמר קרא הוא בהווייתו יהא. כלומר כיון דלא ניתק אע"פ ששינה שמי ושחטו לשום עולה בהווייתו יהא דאשם פסול הוא ולא קרב. אבל שאר ובחים דלא כתב בהו הוא (וקרא) ביי ניתק ובן לא ניתק כי שחטו לשם זבח אחד כשרים אלא שלא עלו לבעלים (לשום חובה) כדאמר כל הובחים ששחטו שלא לשמן כו': ותיפוק לי. כולהו בין בולד תמימין בין בעלי מומין בין תמורת תמימין בין תמורת בעלי מומין: מזכר (דאם) ונמקבה דאם אם לא משמע ליה למידרש מיניה כלום הילכך מפיק לזכר ונקבה לולד בעלי מומין ולתמורת בעלי מומין ורק קדשיך לולדי תמימים ותמורת תמימ: [תיפוק לי] מן תשא ובאת ועשית עולותיך דמהתם ילפינן דקרבי: אמר לך תשא ובאת להכי אתא. דכיון דהגיע הרגל אי אתה רשאי לעבד מלאכתא קדשיך ונדריך מיד אלא תיטול אותם אפילו מן (מורגייהו) כלומר שאפילו אם נכנסו מעצמן על הגורן ועל החבואה ועל המוריגים ודשין תקח אותם משם ותביאם לבית הבחירה. אבל במתכנין אסור לדוש בהן דהיינו עבודה: ל"א אפילו מן מרעיהו שאם רועין באגם כמקום רחוק חייב לילך לשם ולהביאן: [אם ולא ולד. משמע אם ולא ולד. וחילופה. היינו שהפרישי תמורה ואבדה והפרישי אחרת תחתיה: נזרה. שאם אתה אומר ולד שלמים יקרבו: שמא יגדל מהן עדרים עדרים. ישהא אותם עד שיגדל מהם הרבה ושמא יבא (מהן) לידי תקלה שיאכל מהן כסברו של תלילן הן: לא נחלקו על ולד שלמים ולא על ולד תמורה. ולד תמורה היינו כולד ולד שלמים ועל מה נחלקו על הולד עצמו [של שלמים]: היכי קתני. לא יחלקו חכמים על ולד ולד שיקרב אלא לא יקרב ואהכי לא פליגי: או דלמא. הכי קתני לא נחלק ר' אליעזר בולד ולד שלא יקרב אלא יקרב. כלומר (דאדישא) דמילתא (ולא פליג) [פלוגתן] דהיינו לא יקרב [אלא יקרב] דלא יקרב שמא יגדל עדרים דהיינו אילו דאשון אבל ולד ולד יקרב (דסבר ר' אליעזר) (דסברי) אשכחן להון דרי דהואיל והוא דור שני אין זוכרין שהוא ולד ולד שלמים וליכא למיחש שמא יגדל מהן עדרים (נאית דגרסי אבל בולד ולד לא גזר דאקראי בעלמא הוא משתכח ולד ולד ליכא למיחש: משום דגלי דעתיה דתתוך מעשיו ששיירו עד שהיה לן) ולד ולד ונזכרו ומתשכחו דלגדל עדרים קא בעי ליה הילכך אם כשב הוא מקריב. לא צריך למיכתב ואם (ונאם כשב) יביא קרבנו (והקריב אותה לפני ה') אלא הוא מקריב להכי אתא דהוא ולד ראשון קרב ולד ולד אין קרב: ולד דאיזה. שאר קדשים איצטריך לאו דעולה ואשם כו': [אמר רבינא לאיתויי ולד מעשר. אלא גדל. מה בכור לא קרב ולד ולד דידיה דלאו בר ולד הוא דבכור וכר הוי: איצטריך. הוא למעט וולד מעשר דסד"א אין דנין אפשר מעשר דנוהג נמי בנקבה ראית להו ולד מבכור דאי אפשר דאין לו ולד אלא יקרב ולד מעשר ק"ל הוא ולא ולד שאר קדשים: כגון שהיה הולד חולה בעצרת דלא הוי ראוי להקרבה]: מאי חד דקתני. ואכלנו ולדה שלמים בחג בעצרת דחג הוא: ורב זביד אמר א' [דאי] בעצרת קא מיירי בחג שבועות הא קרי ליה אלא אקרבוה בעצרת משום דהוה חולה: אי הכי. כיון דמשום הכי לא אקרבוה

ל"ל קרא והא הילכתא גמירי לה. ות"ת לימת כדלעיל קרא מיבעי ליה כ"כ כמו רק: **ניתק אין לא בא מעמא דאמר קרא הוא בהווייתו יהא.** ה"ג רש"י וקשה דהכא חוזן דבעי ניתק מקרא ובפסחים פרק אלו כגו כ) עוכרין (דף עג. יסס) מיכא דבעי ניתוק משום גזירה ט) (לפני כפרה אלו אחר כפרה) דהכי איתא אמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה אלמא לא בעי עקירה אי הכי מאי אירא ניתק אפילו כי לא ניתק נמי ומשני גזירה (לפני כפרה אלו לאחר כפרה) וע"ק דהכא אמר לאשם עולה כשר הא אמר בכולי הש"ס דהלכה למשה מסיני כל שבחטאת מתה באשם מתה לכן דנמרה (ר"ת) דהלכה למשה מסיני (גמרה באשם דקריבה עולה והכא ל"ג ניתק אין לא ניתק לא אלא גרסינן אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה דאמר קרא הוא בהווייתו יהא דמשמע דאם לא הוא בהווייתו יהא פירוש בהווייתו שהוא עתיד להיות דהיינו עולה ואפילו הויה יהא מעתה ומש"ה אפילו סתם כשר לעולה אלא בעי עקירה ומיהו אינטריך הלכה למשה מסיני דאי לאו הכי לא הוה יודעינן מה הוה אית בה ולגמרן דאמר (בפסחים (דף עג.) בתוס דגרסי ושחטו לשם עולה כשר פירוש משמע אבל סתמא לא יהא כשר דבעי עקירה מ"ט דאמר קרא הוא בהווייתו יהא פירוש בהווייתו שהיה עתה יהא דיעקרנו לעולה ומיהו אלטרנף ההלכה למשה מסיני דאי לאו הכי לא הוה ה"א שיהא כשר לעולה אפילו ע"י עקירה:

אפילו ממרעייהו. פרש"י אפילו הן במרעה בתפר והגיע זמן הרגל לא יאמר אני עורה אחריכן לנקשן בתגם ולהוליכם אצל אמתן לי עד פעם אחרת לשנא אחרינא אפילו ממורגייהו כלומר אפילו הן דשין את התבואה במוריגים ע"ל (ג) ולא נהירא שהרי (ג) אמור (ד) היה בעבודה ור"י מפרש (ג) מתמרגייהו אפילו הן דלות בשר דקד"מ כיון שהם תשוטי כח אינו צריך לבעלותם הואיל ואינו (ה) מחזיק הקדש כגון ולדות ותמורות כי שמנו הנקר (שמיל ב ו) מתרגמינן מרי אימתריגו מורתא (ד) וה"ר יאמר בר שיאור פירש ממרעייהו אפילו ממקום שמותר לרעותה ולגדלה דהיינו בתו"ל דאין מגדלין בהמה ק) בפ"ר (ה) חז היא הדרשה לאיתא בספרי רק קדשיך אשר יהיו לך מכאן שמגיאין קדשים מחו"ל יכול אף בכור ומעשר כן מ"ל רק ומה ראית לדרוש את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומעטו מרבה אי את אלו אתין לכן פרנסה במקומן כלומר אינן נאכלין במומן בחו"ל ומוציא אני את אלו שיש להן פרנסה במקומן לומר שנאכלין במומן בחו"ל: **רבי אליעזר אומר ולד שלמים לא יקרב.** ומדרבנן הוא דלמפרס גמר:

שמא יגדל ממנו עדרים עדרים:

וחכמים אומרים יקרב. [ט] [ז] ל"ע חכמים היינו ת"ק ק):

וחילופיה. היינו אנבה והפרש אחרת תמתיה ומתלאת הראשונה והרי שתיהן עומדות: **אמר** [ח] **ר"א לא נחלקו על ולד** [ולד] **שלמים ועל ולד** [ולד] **תמורה שלא יקרב.** דהא פליגי אמורא גמר' דנמ' אמר שלא יקריבו אלא שלא יקריבו ורבי יהושע בן לוי אמר לא נחלקו שיקרבו אלא לא יקרבו אלא לא נחלקו שלא יקרבו אלא יקרבו מ"ט ע"כ לא פליג ר"א עליה דרבנן אלא בולד אבל ולד ולד אקראי בעלמא הוא ור' יהושע בן לוי אמר לא נחלקו שיקרבו אלא לא יקרבו מ"ט ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא בולד אבל ולד ולד מתוך [ו] מעשיה ניכרת מחשבתו דלגדל קא בעי [יא] ליה תני

ת"ק דר"ש סבר אלינא דמ"ק כולהו קרבי ולר"ח כולהו לא קרבי ור"ש סבר דכ"ע אמר ולד ראשון אלא קרבי ולא פליגי אלא בולד ראשון ובגמ' מפרש טעמייהו:

ר' א מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה יד:
ב ומיי' שם הלכה לו:
ג ד מיי' שם הלכה טו:
ח ה ה ו מיי' פ"ד מהל' תמורה הלי ה:

תורה אור השלם

1. אֶשֶׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיהוָה:
ויקרא ה יט
2. וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם זָכָר אִם נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
ויקרא ג א
3. אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וְרִקִּיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מְרֻבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן׃
ויקרא ז יב

מוסף רש"י

באשם דועה. עד שיתום ויתכר ויפלו דמיו לקרן המזבח, עולה לבעלים ועורה לכהנים, זה מדבר בלשם הוא דמיו בנקבלים ובמתכפרו בלתחון ג ב ה"ט ר"ל. **אשם שניתק לרעייה.** שיתק מדין הקרבה ומפריטו לרועה עד שיתמתק, דקי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה (זבחים פסר ה) כגון תמורת אשם ואשם שנתכו בעליו או נתכפרו בלתר ומתלך בנ"ד ואתרו ירעה (שם פיב וכעיין שם ה ה) ותמתת ואשם אינן נאין נדבה ומשנתכפרו בלתר אין מקנה לה, וגבי תמתת הילכתא נמיר לה דתתה ובאשם נמיר הלכתא כל שבחטאת מתה באשם רועה. ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות שיתמתק ויפול כל מום שיזכל לפדותו ולהציאתו לחולין, וכל הרועים המיוסם נופלים לנדבה ומה היא נדבה שם שוחרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ושם היו נותנין כל עותר דמי תמתת ואשם ומציאין משם קרן המזבח מעות, כשר לשם ועורות לכהנים, שהו מדלקו של יהודע הכהן, וזה לא המתין עד שיתום ומשיתק לרעייה שתנו סתם (פסחים שם) שהקדיש ושחטו לשם עולה (זבחים ה) כשר. לעולת קרן המזבח, הואיל וסוף סוף דמיי לכך היו עומדים (פסחים שם) הואיל ופופו לקרן המזבח שהוא עולה (זבחים ה) ואין שם אשם עליו, הנלבה דשופרים עולה (תמורות ב), **ניתק אין.** למיעקר שם אשם מעיקרו לרועה יקם סתמיה לעולה, **לא ניתק לא.** הוא סתמיה לעולה (זבחים ה) לא ניתק לא מעקרו לרועה ושחטו ושחטו לשם עולה דעדיין שם אשם עליו ובעי עקירה לשנותו לשם עולה, דכל מה דלא עקר מיניה שם אשם לא מתכפר (תמורות ד). **הוא.** אשם הוא (זבחים ה) **בהווייתו יהא.** ואשם פסול הוא (תמורות שם). **ולד שלמים.** שהפרש בהמה תמורת אם עיקרה לאחר הקדש (ר"ה ד).

שיטה מקובצת

א) אי. בכל הספרים ישנים איתא לולד דתמורת אשם כו':
ב) לעולם בולד חטאת והלכתא:
ג) הוא גליון והמתרץ סבר דהילכתא למיתה למעבד מצוה אבל אי בעי ליקרב ופריך דהא בהא תליא דאלו היה ראוי להקרבה לא הוי אולא למיתה. וכן בחוס': ד) אלא (וכו')

לתמורת אשם. כבר הקשה לו זה לעיל אלא שעתה ר"ל תמורת אשם למעוטי מהקרבה והלכה דבאשם עולה זהו למצוה אבל דיעבד הוה אמרינן אם הקדיש לאשם כשר להכי איצטריך רק למעוטי מהקרבה ואפילו בדיעבד פסול אם הקריבו לשם אשם והיינו שיטה שאמר לעיל ואע"ג (דשני) (דפריך) ליה הא בהא תליא הוה ס"ד דוקא בכי חטאת דלמיתה אזלא דאם איתא דהוי כשר לא אזלא למיתה אבל אשם דהילכתא נמי לעולה אם הקריבו אשם יהא כשר ומהדרן ליה הואיל והילכתא לעולה אין הסברא נותן לשנות ואפילו בדיעבד ואי"ת דכל שמעתין דבאשם רועה היינו מדרבנן כדמשמע בפסחים באלו דברים אבל הלכה נשנית עולה. תוס': ם) עיין בהשמטות בסוף המס': ו) בהשמטות בסוף המס': ז) בהילכתא גמירי. ובכלא קרא הוה יודעינן דה דבאשם רועה דלפר"ח נפרש כי הילכתא גמירי לה דבאשם עולה ולא מצית לאוקמי מיניעא דרק שאינה קריבה ומיהו סוגיא דשמעתין משמע שאינה קריבה רק דגם מסקנא דסיק דאי עבר כי' לכך נראה דה"מ אי לאשם ולמעט שלא תקריבו אשם כשאר הולדות שקריבות באותו קרבן שהן באים מכחו דלא קריבה כלל פשיטא לא מצית לאוקמי דהלכה היא שקרב עולה היא א"כ פשיטא נמי דלא קרבה אשם הואיל והלכה דלא שתקרב עולה היא ומזה מסיק דאי עבר כי' פי' אם הקריבה אשם. תוס' אחרות: ח) ה"ג וקרא מיבעי ליה: ט) כשר לעולה ניתק: י) ליה מאם זכר אם: יא) ועל. ס"א ולד תמורה וכן גריס הרגמ"ה ורש"י ז"ל: יב) שלא יקרבו על: יג) חיבת לה: נמחק: יד) נחלקו. ס"א חכמים שיקרב אלא לא יקרב דאפילו רבנן מודו ליה לר' אליעזר דלא יקרב אז דילמא הכי קתני לא נחלקו ר' אליעזר בולד ולד שלא יקרב אלא יקרב דכי גזר בולד ראשון אבל בולד ולד יקרב דאשתכח להון דרי. אבר יבא מסתברא לא נחלק ר' אליעזר בולד ולד שלא יקרב אלא יקרב דכי גזר בולד ראשון אבל בולד ולד לא גזר דר' יהושע בן לוי אמר לא נחלקו רבנן עליה דרבי אליעזר ליקרב אלא אף רבנן מודו ליה דלא יקרב דגרסת הרגמ"ה ורש"ר ז"ל אלא ברש"י הוא מהופך ר' אליעזר קדם חכמים: טו) בעי לה אות י' נמחק: טז) בחטאת ובכן באשם דמשמע יז) רועה וכשיסתאבד יפלו דמיו לנדבת צבור דהיינו עולה דתמורת חטאת מתה הס"ד: יח) לרעיה כו' נתנו לרעות וקדם: יט) סתמיה לעולה קאי: כ) חיבת הייא נמחק: כא) דשה החבואה הבהמה: כב) לך לאלתר דהיינו תשא ובאת אם כמו אם תיכה בצריר ל"ש ונמחק: כג) ובתוחדה. ס"א הילכך לשם תודה ולשם שאר שלמים גזר ר' אליעזר מדרבנן ואע"ג דמדאורייתא קרינן: כד) יקרבו ואפילו רבנן מודי לר' אליעזר בהא דאשתכחן. גליון דאשתכחן שישתכח לדורות ושכח שהוא קדש ראשון ולא גזרינן שמא יגדל: כו) ולדות ויגדל מהן: כז) כך הס"ד ומה"ד ולגדל קא בעי ליה הילכך אין קרבה אשם ושהנה לגדל ממנה עדרים ואתא בה לידי גיזה ועבודה הס"ד: כח) ליה דאי עבר ומקריב: כט) אלו דברים: ל) מסיני נשנית באשם: לא) עכ"ל. ס"א וקשה לר"י דאמר בשביל שהן רועות באפר אר דשות בשביל כך לא יעבוד בבל תאחר ורי"י מפרש: לב) שהרי אסורין הן בעבודה: לג) מפרש מאריגיה אפילו: לד) איתמ"רגוי הרתא אפ"ה צריך דתשא ובאת כתיב וה"ד: לה) בא"י ואשמוענן דקדשים באים מחו"ל וזו:

יח: אלו קדשים פרק שלישי תמורה

תני רבי חייא לסיועי לר' יהושע בן לוי אם כשב הוא (מ)מקדיש ולד ראשון הוא קרב ולד שני אינו קרב. והיינו מב) ע"כ כרבנן דאי לר"מ ולד לאשון אינו קרב כלל והך דרשה אינה אלא אסמכתא בעלמא דהא דאלי אי דולד שני אינו קרב היינו שמא יגדל ממנו עדרים ונפסחים מג) (דף נ:) מוקי לה לאלי לדרשא אחרינא: **מעצרתא** בני למיכליה. אבל לא פריך מפסח בני למיכליה דאפשר דמתוסר זמן היה: **אי** הכי מאי אסהדותיה. מד)דבשלמא אי לא היה אוכל בעצרת והאי מה הסוכות קאתא רבי פייס לאפוקי דרבא אלא השתא מאי אשמעינן: **וחליפות** [ד]. נ"ע מה חליפות דאי הפרים תודה ואכלה והפרים אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שניהן עומדות הא כבר שמעינן ליה מרישא דברייתא מה): **אבל** נבי ולד תמורה דאימיה נמי קרבה. לאו אימיה ממש אלא הקדש לאשון שנאו אלו מכחן והוא קרב דזכר הוא: **בדמיהן** אין הוא עצמו לא. וא"ת מאי מו) ר) קמ"ל דלמא שאני הכא דלא קרב דכל שנחטאת מתה בשאם רועה וולד חטאתו מתה ומש"ה בשאם ירעה אבל הוא עצמו לא יקרב ור"ל דלא נגמרה בשאם רועה אלא בהני דשייכי בהלכתו בשאם כגון מתו בעליו או נתכפרו אי תמורה או עברה שנתה בכל הני ד' דשייכי בשאם בהלכתו אבל ולד אשם דלאו בהלכתו הוא בשאם זכר הוא ולא שייך ביה ולד בהא לא נגמרה הלכה:

אלא לדידכו דאמרתו לא קרב. ומ"ת מיקשה מדרבנן לרבנן לפי הא דאמר רבא לעיל בהיכא דאמיה קרבה אפילו רבנן מודו דולד נמי קרב והכא בולד תמורת אשם אמיה קרבה א"כ הוה להו למימר דולד עצמו יקרב ור"ל דבר חסדא בהכא לית ליה האי שיטת דרבא לעיל אלא ס"ל כדאמרי רבה בר בר חנה בחלוקת שניה וס"ל דלא שייך ובכל מקום דבר אחר לעיל בהיכא דאמיה קרבה אפילו רבנן מודו משני הכא שיטת אחרינא כדאיתא בסמוך דרבא משני שיטת אחרינא ומורי הרמ"ר פי' לעולם מני למימר דרב חסדא נמי אית ליה שיטת דרבא לעיל בהא דאמר בהיכא דאמיה קרבה אפילו רבנן מודו ה"מ גבי ולד תמורת עולה דעיקר תחילת הקדש קרב עולה ומש"ה דין הוא שיהא הולד עצמו קרב עולה אבל הכא גבי ולד תמורת אשם דעיקר תחילת הקדש קרב אשם ולא עולה אין דין שיהא הולד קרב עולה ב) וה"נ קאמר מו) לר"מ במפרש נקבה לעולה ולדה מ) דאין עיקר קרב עולה אלא רועה מה) הולד עצמו קרב הכי נמי ה"ל למימר בולד תמורת אשם ואע"ג דאין עיקר ההקדש קרב עולה הולד עצמו קרב. מו)מורי הרמ"ר:

תני רבי חייא לסיועי לר' יהושע בן לוי [1]אם כשב [2] הוא מקריב ולד ראשון קרב ולד שני אינו קרב הוא [3] קרב ואין ולד כל הקדשים קרב ולד דמאי אי דעולה ואשם זכרים הם ולא בני ולד הם אי דחטאת הילכתא גמירי לה דלמיתה אזלא אמר רבינא לאיתויי ולד המעושרת ולד המעושרת למה לי קרא [4] עברה עברה מבכור קא גמר לה אצטריך ס"ד אמינא [5]אין דנין אפשר משאי אפשר קמ"ל: העיד [6] [7]ר"ש ור' פפיים כו': [8]אולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל אחד כל יום ויום עובר עליהם [9] [10] בבל תאחר מעצרת בעי מיכליה אמר רב זביד משמיה דרבא כגון שהיה חולה בעצרת רב אשי אמר מאי חג נמי דקתני חג שבועות ואידך [11] כל היכי דקתני פסח תני עצרת אי הכי מאי אסהדותיה לאפוקי מדר"א דאמר ולד שלמים לא יקרב שלמים קמסהיד הוא דקרב: **מתני'** [12]ולד תודה ותמורתה [13] [14]ולדן ולד ולדן עד סוף כל [15]הדורות הרי אלו כתודה ובלבד שאין טעונין לחם: **גמ'** מנא הני מילי דת"ר [16] מהו [א] [17]אומר [ב] [2] יקריבנו מפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין ישאיזו שירצה יקריב ולחמה עמה ת"ל תודה יקריב יכול תהא שניה טעונה לחם ת"ל יקריבנו [18] אחת ולא שתים מנין לרבות ולדות תמורות וחליפות ת"ל [19] ואם על תודה יכול יהו כולן טעונות לחם ת"ל על זבח התודה [20] תודה טעונה לחם ולא ולדה ותמורתה וחליפתה טעונה לחם: **מתני'** [21]תמורת עולה [22]ולד [23] תמורה ולד ולד ולדה עד סוף כל העולם הרי אלו כעולה וטעונין הפשט וניתוח וכליל לאשים [24] המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה [25]ר' [26] אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה: **גמ'** מאי שנא רישא דלא פליגי [27] ומ"ש סיפא דפליגי אמר רבה בר בר חנה במחלוקת שנויה

כשב. משמע ולד עולה מ): **הוא קרב.** ולד שלמים דהא קרא בשלמים כתיב: **ולד דמאי.** קא ממעט דאמרת ואין ולד כל הקדשים קריבין: **ולד המעושרת.** מעשר בהמה שילדה נקבה בעשירי ואמר קרא ולדה אינו קרב אלא ירעה ויאכל במומו לבעלים כדין מעשר שנאכל במומו לבעלים: **מבכור גמר.** ובבכור לא קרב ולד דידיה דהא ליכא ולד בבכור דהא זכר הוא: **בכל יום ויום עובר בעשה.** [1] ובאת שמה והבאתם שמה [2]דמשמע ברגל ראשון שתבא שמה הכא כל נדרים שעליך: **מעצרת בעי למיכליה.** [3] דבשלמא בפסח לא אקריבה לאימור מחוסר זמן הוה דעולד בפסח ועבר הרגל קודם שימלאו לו ז' ימים כה): (ב) **ואידך.** רב זביד אמר לך כל היכא דתני פסח ובעי לאסהדוהי מידי בעצרת תני עצרת ולא קרי ליה חג אבל אי הוה מדכר לפסח בלשון חג המצות הוה תני לעצרת בלשון חג: **אי הכי.** דהאי חג שבועות הוא מ"ל דהוה חולה: **מאי אסהדותיה.** דרבי פפיים מאי אתא לאשמועינן [דבשלמא אי אמרת דהאי חג סוכות כה] ובעצרת לא הוה חולה אתא רבי פפיים לאפוקי מדרבא אלא השתא מאי אשמעינן מיניה: **מתני' הרי אלו כתודה.** וקרינן ונאכלין ליום ולילה ג): **גמ'** מהו אומר [ב] **הקודם** [א] (ליה) **יקריב.** אם על תודה יקריבנו והקריב וגו' דהוה [ג] [מלין למכתב ה] (אם על תודה) והקריב על זבח התודה: **ת"ל תודה יקריב.** מ"מ: (ג) (ג) **שניה.** אם יקריבנו לאחר שהקריב הראשונה: **יקריבנו אחד ולא שנים.** ומלאם הוא דקא ממעט דאילו מהקרבה לא [ד] ממעט לה שניה כדגמרינן להו מאם על תודה דקרבה: **מנין לרבות** כו'. להקרבה: **וחליפות.** כגון אבדה והפרים אחרת תחתיה: [ד] אם לא תמורה: **מתני' תמורת עולה.** כגון המיר זכר בעולה: **ולד תמורה.** כגון אם נקבה בעולה ילדה נקבה: **ולד ולד תמורה.** כגון אם נקבה בעולה ילדה זכר: **ולדן ולדן עד סוף כל העולם הרי אלו כעולה.** [1] דבדברי הכל קאמר הרי אלו כו' והויין [2] כליל לאישים: **ונכסיפא.** גבי ולד עולה פליגי רבנן דהוא עצמו לא יקריב אלא דמיו: **במחלוקת שנויה.** כאם שחולקין בסוף (ד) כך חולקין בראשונה וריש"א דקתני הרי אלו כעולה ר"ל היא: **גבי ולד תמורה אימיה קריבה.** לאו אימיה ממש אלא הקדש לאשון שבאו אלו כולן מכחו הוא קרב דזכר הוה אבל גבי מפריש נקבה לעולה היא היתה הקדש לאשון ולא קרבה: **תמורת אשם.** ירעו דהלכה למשה מסיני הוא כל שנחטאת מתה בשאם רועה ה) ותמורת חטאת מתה: **נדבה.** לשופרות שקריבין מדמיהן נדבת צבור: **יומתו.** דאיתא בשאם ה) כרים מס' זבחים (דף י:): **יביא בדמיהן עולה.** דמותרות לנדבת יחיד

חזלי: הוא עצמו. ולד תמורה לא. אלמא כיון דאימיה לא חזיא להקרבת עולה דאין נקבה קריבה עולה ועוד דאפילו הולי זכר גמירי דתמורת אשם רועה הילכך ולד נמי לא קרב וכולד עולת נקבה [ח] אמאי קאמר דקרב: **דאיכא שם עולה על אמו.** המפרש [ט] בהמה לעולה איכא עלה שם עולה דהא לעולה מקדשה ואי משום דנקבה היא אפ"ה שם עולה עלה מינו נקבה בעולת העוף מ) ועוד דהא לבשמתכבר מפ) דמיה עולה דהיינו [ו]לשם עולה:

לאשים כי' עד אבל המפרש נקבה לעולה כו' יכסר ואח"כ ומי אמר ר' אליעזר כו' כאשר כתוב לפנינו עד דהא עצמו לא קרב ואח"כ לישנא אחרינא ורמי דר"א אר"א כו' וכן גירסת הרגמ"ה אבל הא"ר גריס ל"א לקמן כאשר בתבורי: כ) אליעזר אות ר' נמחק: כא) הוא עצמו יקרב עולה ודמיהנו: כב) ר' אליעזר אומר ומותו ר' אליעזר אומר יביא כו' ר' אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר: כג) ורשני לדבריהם דרבנן קאמר. ורבא בא להוסיף שאף לר"א אנו יכולים לחלק בין תמורת אשם לעולה כמו שמפרש דהולך. תוס': כד) דאמריתו לא יקרבו אודו דבשאם רועה נמחק: כה) ר' אליעז' היא: כו) בעשה. במס' ר"ה מפיק לה מקרא ובאת שמה והבאתם שמה דמשמע: כז) למיכליה דמסתמא הם לא יאחרו דבשלמא: כח) ימים הכ"ד ומה"ד שהיה חולה ולקבל אמרינן פרס לחולה וזקן ומזוהב וכיון דלא הוי ראוי הו"ל סוכות רגל הראשון גביה הס"ד: כט) סוכות הוא: ל) וחלילה עד הצנת כדין שאר תודה דהא מותר תודה הריין. הס"ד ומה"ד ולדה בכדי נקט אלא איידי דתני סיפא ולדי ולד ולדן קא נקט בכל הני ולד הס"ד: לא) תיבת לי' ל"ש ונמחק: לב) דהוה ליה למכתב: לג) מה"ד יכול תהא שניה טעונה לחם אם: לד) לא קא ממעט לשניה כדמרבי להו כאם: לה) התחיל הרי שתיהן עומדות יקריב אחד מהן ולחמה עמה כדמרבינן מתודה יקריב דאינה שירצה יקריב לחמה עמה אבל תרוייהו בלא לחם לא נפקא לי מינה. הס"ד ומה"ד יכול טעונת לחם ולדות וחמירות וחליפות. הס"ד ומה"ד ת"ל תודה דהא טעונה לחם קודם הקרבת שניה וחילופה טעונה לחם קודם כפרה: לו) זכר ולדה דתמורה ולד ולדן כו' לא איצטריך למיתני כיון דתני הרי התמורה אלא איידי דתני דאינה דיקא קתני לה הכא: לז) דדבי הכל אות ב' נמחק: לח) נקבה נמי אמאי: לט) המפריש נקבה לעולה: מ) העוף. ס"א דאין חמות וזכרים בעוף הילכך אי' דחויה גדול אבל ולד תמורת אשם דחויה גדול שאיי שם אשם קרב נקבה דאין אשם בעוף: מא) לכשתמכר הוי דמיה עולה דהיינו שם עולה: מב) והיינו דלא כרבא דלרבא אליבא דב"ע קרב ולד ולד ולדיב"ל היינו ע"כ: מג) ובפסחים נמי משמע כן דמוקי לה: מד) אסהדותיה. פי' דבשלמא: מה) דבריהא דצ"ל דאמר שיטפיה נקט ליה הכא: מו) מאי פריך תיבת המ"ל נמחק: מז) תיבת לר"א ל"ש ונמחק: מח) דועה אבל לר"א דאמר במפרש נקבה ולדה הולך: מט) תיבת מורי הרמ"ר נמחק:

ט) ל מ' מ"ר פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה יב:
י) ב מ' מ"ר פ"ד מהלכות תמורה הלכה ח וכתיבתן מ"ד:
יא) ג ד מ' מ"ר מ"ב מהל' פסה"מ הלכה ט:
יב) ה מ' מ"ר פ"ג מהל' תמורה הלכה ד:
יג) ו מ' מ"ר פ"ד שם הל' ה:
יד) ז מ' שם ופ"ד מהל' פסה"מ הלכה יז:
טו) ח מ' מ"ר פ"ד מהל' תמורה הלכה ד:

מוסף רש"י

מהו אומר יקריבנו. הוי ליה יקרינהו קרא ומיהא הוא, דתני לתכבד על תודה והקריב על זבח התודה כו' (מנחות שם חבורי). ת"ל תודה יקריב. התודה יקריב משמע כל תודה שילה, והני תמריהו כל זמן שלא נתכפר תמריהו תודות ניהו (שם). **יכול תהא שנייה.** להקרבה. שעונה לחם. ת"ל יקריבנו. נ"ן ר"ש דרש (שם). **מנין לרבות ולדות** כו'. שיכול להקריבן אחר שהקריב התודה (שם): ואפילו נתכפר בראשונה הויין הני בני הקרבה (מנחות שם). **ת"ל אם על תודה.** משמע קרבנות מעדיף על תודה (שם מכתי"ן). **יכול יהו כולן טעונות לחם.** אולדות ותמורות קאי, דהא חליפין נקטא מיקרינהו אמר ולא שניים, אבל ולדות ותמורות לא נקטא מיקרינהו למימר בהם ולא שנים, דאי נמי מקריב לחם בהייהי לאו שנים ניהו, דהא לא הפרישם לשם תודה, אלא מותר תודה ולא בא קרא למעוטי מותר תודה מלחם (שם). **ולד תמורה.** כגון אם המיר נקבה לאשמו וילדה (לקמן כ:). **יביא בדמיהן עולה.** דמותרות לנדבת יחיד אזלי (שם).

רבינו גרשום

דחולה הוה הא הוה בריא הוו מקריבי ליה בעצרת א"כ מאי אסהדותיה דרבי פפיים מאי חדוש אשמעינן דקאמר ואכלינהו בחג דילכא הייינו טעמא משום דחולה הוא בעצרת. אלא האי חידוש ק"ל לאפוקי מדר' אליעזר: (מהו אמר תודה יקריב. כלומר דהאי יקריבנו דאם על תודה כוליה מיותר דמצי למימר ואם על תודה והקריב על זבח התודה: אלא מה ת"ל יקריב אחד למד למפרש תודתו כו': חליפות. דיינו שאבדה והפריש אחרת תחתיה: ת"ל אם על תודה. ריבה דתמורה ולדות וחילופות נמי הוי תודה]: תמורת עולה (אג) כגון שהומר בעולה זכר המורה נקבה (וילדה אותה תמורה נקבה): (ד) כלומר ולד תמורה ולד [שילדה] תמורה ולד ולדי עד סוף העולם הרי אלו כעולה ואע"ג דהוא תמורה נקבה דלא חזיא לעולה קדשה (כדתנן) [כדאמר] בפ"ק ממירין מן הזכרים על הנקבות ומן הנקבות על הזכרים: [המפרש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר] ויביא בדמיו עולה. לנדבת צבור ומשום הכי ירעה דהא אינו מכח קדושה שאינה ראויה דנקבה לא חזיא לעילה וכ"ש אמר דרועה: ר' אליעזר אומר הוא עצמו. הילד אל ירעה אלא יקרב עולה: [מאי שנא רישא. דלא פליגי רבנן בתמורת עולה ולד תמורה אלא מורו דהרי אלו כעולה דקרבי: ומאי שנא סיפא. בהמפרש נקבה לעולה וילדה זכר דפליגי דאמרי ירעה: אבר רבה בר בר חנה] במחלוקת שנויה [כמו דפליגי] בסיפא קא פליגי ברישא והאי דתני הרי אלו

בעולה רבי אליעזר הוא ולא רבנן: [ראימיה לא קא קרבה. לעולה דנקבה היא הילכך קא אמרי בנה ירעה: אבל גבי ולד תמורת עולה. דאימיה [דוולד תמורה] דתמורה קרבה דעולה עצמה קרי לה אימיה דתמורה באה מכחה אפילו רבנן מודו דולדן הרי אלו כעולה: ל"א וכלילי לאשים [דברי הכל היא ודמיהנו כו'. אמר רב הונא במחלוקת שנויה ברישא כך בסיפא וכלילי לאשים לא דברי הכל היא אלא לר' אליעזר היא: אפילו תימא. וכתמורת עולה לא פליגי עליה דר' אליעזר דהא תמורת עולה נקבה] שנייה היא להך קמייתא דתמורה היינו שנייה וקמייתא דאפרש [קודם שהפרישי התמורה]: עיקר עולה זכר הפרישי (הילכ') [דהילכך] לא קנסר רבנן בולד תמורה אלא אמרי דיקרב: אבל המפרש נקבה לעולה כו'. ולדן ולד של תמורת אשם ולד ולדה. ויפלו דמיו לנדבה. לשופרות הייינו לנדבת צבור: ר' אליעזר אומר ירעה ויביא בדמיהן עולה. לנדבת יחיד אבל לא יביא בדמיהן אשם כדאמרינן לקמן דמותר אשם לא קרב אשם אלא ירעה ולד דתמורת אשם נמי ירעה ויביא בדמיי עולה [בדמיו יביא הוא עצמו לא יקרב]: אודו לי (אחר) מיהת דמותרות. דולדות הייינו מותרות: לנדבת יחיד אזלי כדאמרינן בסיפא דפוקיקן קמא דר' אליעזר סבר דמותרות לנדבת יחיד אזלא ועבדה תמורה ואמרי ליה רבנן (לא) מותרות לנדבת צבור אזלי ועולה הבאה מן המותרות לא עבדה תמורה דאין תמורה בצבור: רבא אמר. אפילו תימא דר' אליעזר אמר גבי ולד דתמורת אשם דוודאי הוא עצמו לא יקרב ולא קשיא האי דקאמר גבי ולד עולה דהוא עצמו לעיקרב משום דאיכא שם עולה על אמו שהרי מצינו עולה נקבה נוהגת בעוד עולת העוף אבל גבי תמורת אשם עולה על אמו שלא כצינו [שום] נקבה נוהגת באשם דהילכך מודה ר' אליעזר דבדמיו אין הוא עצמו לא קרב: ל"א (ורמי דר"א אדר"א) [ולד מיהת כיון דחד דוכר הוא קרב נופיה]: אפילו תימא ר' אליעזר. כי קתני המפרש נקבה לעולה וילדה זכר הוא עצמו יקרב עולה דבינן דאיכא שם עולה על אמו דאמרן: [מחא קדושה לגופה ועוד דלא הוא עולת חובתו אלא נדבה [דרורון] והראיל ומצי פטר נפשיה בעולת העוף כרבי אליעזר בן עזריה דאמר לקמן האומר הרי עלי עולה יביא כבש רבי אליעזר אמר יביא חור או בן יונה (הילכך) נחתה קדושה לגופה (והלכך) ולד נמי קדיש לגופיה וקרבה אבל תמורת אשם דלילכא שם אשם על אמו כדאמרינן זכרין דאשם הוי חובתו ולא

ז) לאלי ל"ל וולד תמורה שלילה ולד וולד ולדן וכו'.

מסורת הש"ס

ז) [לקמן כ:: ושם אותם רב חנניא], כ) [לעיל מז: ושם"ן], ג) [ל"ל ר"ו], ד) [ר"ה ו. ע"ש], ה) [ב"ר יא: אותם עובר בעשה ועש"ש שם ד: אמר רבה כיון שעברו עליו שלשה רגלים בכל יום ויום עובר בכל אותבן], ו) ר"ה העולם, ז) ר"ה מהו אומר תודה יקריב מנין למפרש וכו' ל"ק, ח) [מנחות עט: ע"ש ובפי' רש"י שם], ט) [ל"ל רבי אליעזר], י) ל"ל התו"ש דמוסה קן], י) לקמן כ:, כ) [ל"ל רבי אליעזר], ל) ר"ה לא קרבה עולה, מ) ר"ה אלה, נ) [דברים יבן], ס) [ל"ק מ"ז], ע) [ע"ל], פ) [ויקרא ו:], צ) [ל"ל שם], ק) [ל"ל מקריבן], ר) ר"ה קא פרק, ש) פי' דהגמרא פרק ל"ה מלא מנחת ז:, ת) ר"ה, ב) ר"ה דאין עיקר אמילה הקדש קרב עולה אלא דעיה אפ"ה הולך וכו' ל"ק,

תורה אור השלם

1. אם כשב הוא מקריב את קָרְבָּנוֹ והקריב אתו לפני יְיָ:
ויקרא ג ז
2. אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולה בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולה בשמן:
ויקרא ז יב

הגהות הב"ח

(א) נב' לדיבו דאמריתו דמיו עולה אזלו לי מיהת: (ב) רש"י ד"ה מעצרת וכו' ז' ימים הס"ד ולמ"ל מ"ה מאי חג דקתני ת"ל ואידך רב זביד וכו' ולא קרי ליה חג. נ"ע לכך אינו מתרץ דזה חג היינו עצרת יק"ל: (ג) ד"ה מ"ל תודה יקריב מ"מ אף שניה יקריבנו כל"ל והד"ל מיהת אם נמתק: (ד) ד"ה נמחלוקת וכו' וכך וכו' ר"ש היא דס"ל נ"ל ולד תמורה קרבה הס"ד ולמה כך מ"ה דאמיה נמי קרבה לאו אימיה ממש:

הגהות הגר"א

[א] נב' אומר יקרינהו מפרש. נ"ל אומר תודה יקריב הפרש. [ב] רש"י ד"ה מהו. התוס'. נ"ל בעשה בעצרת ובכל תאחר נמתק: [ג] ה"ה מ"ש וזיוויין כלל. נ"ל ומלל: [ד] תר"ה ותליפות כו'. ונ"ע המרבה חליפות להקרבה אף אחר שקרבה הלאשונה וכ"ה ברש"י ד"ה יקריבנו:

שיטה מקובצת

מ) רבי חייא. ס"א רב חנניא: נ) תיבת הוא מקריב בס"א אינו: ג) הוא מקריב הוא: ד) קרא העבודה העבודה מבכיר: ה) העיד רבי יהושע ור' פפיים כו'. ס"א ניבא ההוי תיובתא דרבא דאמר רבא קדשים כיון כו'. ו) עליהם בעשה ותיבות בכל תאחר נמתק: ז) ואידך. ס"א ורב זביד אמר לך אי עצרת היא חג שבועות קרי לה: ח) תמורתה. ס"א ולדה ולד ולדה (ולדן) [נדר]: ט) אומר חודה יקריבנו מנין למפרש תודה: י) יקריבנו אחת מבניא עם הלחם ולא שתים מבניא עם הלחם מנין: יא) ל"ל אם על אזה ו' נמחק: יב) החודה טענה: יג) תמורתה ולדה ולד: יד) המפרש עתו' לעיל דף ז: טו) ר' אליעזר אות ר' נמחק: טו) פליגי רבנן ומ"ש סיפא דפליגי רבנן אמר רבה בר בר הונא בבחליקה: יז) פליגי רבנן עליה: יח) אבל גבי ולד תמורה: יט) מ"ד. ל"א יבליל

מסורת הש"ס

מ) [לקמן כ:: ושם אותם רב חנניא], כ) [לעיל מז: ושם"ן], ג) [ל"ל ר"ו], ד) [ר"ה ו. ע"ש], ה) [ב"ר יא: אותם עובר בעשה ועש"ש שם ד: אמר רבה כיון שעברו עליו שלשה רגלים בכל יום ויום עובר בכל אותבן], ו) ר"ה העולם, ז) ר"ה מהו אומר תודה יקריב מנין למפרש וכו' ל"ק, ח) [מנחות עט: ע"ש ובפי' רש"י שם], ט) [ל"ל רבי אליעזר], י) לקמן כ:, כ) [ל"ל רבי אליעזר], ל) ר"ה לא קרבה עולה, מ) ר"ה אלה, נ) [דברים יבן], ס) [ל"ק מ"ז], ע) [ע"ל], פ) [ויקרא ו:], צ) [ל"ל שם], ק) [ל"ל מקריבן], ר) ר"ה קא פרק, ש) פי' דהגמרא פרק ל"ה מלא מנחת ז:, ת) ר"ה, ב) ר"ה דאין עיקר אמילה הקדש קרב עולה אלא דעיה אפ"ה הולך וכו' ל"ק,

אכל ולד תמורה אשם אין שם עולה על אמו. יד) (כ) הקדש ראשון שכולן באו מכחו לאשם הופרש ולאשם הקריבו ולא היה עולה טו) הוא ולא דמיו. לשון ירושלמי ולרש שמעתין ויח:) מהדר (ג) וכליל לאשים דברי הכל נתמיה כלומר אמאי לא פליגי רבנן בולדי תמורה (ד) כמו בולדי עולה: **ור"א היא.** אבל לרבנן [ו] יתכר וה"ה נמי לולד תמורת עולה וריש טו) רבי אליעזר היא: [ז] (פ) **תמורה עולה.** שניה היא להך קדמיתא [ח] דאפרים יו) וקדמייתא דאפרים זכר הוא וקרב הילכך קרב נמי ולד תמורתו כו': **איכא שם עולה על אמו.** בעולת העוף ועוד יח) דמיה לעולה קיימי הילכך נחתא לה קדושה לגופה הואיל ודומגתה מצינו בעוף דקריבה משום הכי קרב ולד אבל ולד תמורת אשם ליכא שם עולה על הראשון שהיא אם לכולן שמכחו בא והוא קרב אשם ולא מצינו תמורת אשם קריבה בעולה הילכך לא נחתא קדושה על התמורה אלא לדמי ומשום הכי לא יקרב הולד יט): **נשתייריה אחר הפסח כו'.** דפסח נשאר ימות השנה שלמים הוי כדאמרינן במנחות בשילהי פרק התודה (דף פב:) והיא גופה לא קריבה שלמים ואע"ג דשלמים כאין נקבה הני הואיל ומחמת קדושה כ) ו)פסולה הויין ולא חזו לפסח אידחו נמי משלמים: **ילדה.** אחר הפסח: **הוא עצמו קרב שלמים.** ואע"ג דליכא שם שלמים על אמו להא לשם פסח אקדשה: **שאני אחר הפסח דמופר הפסח.** כגון אם הפרים פסח ונתכבר בחר ונתכבר זה קרב שלמים הילכך הן דניתותרה לאחר הפסח שם שלמים עלה ואזיל ליה שם פסח מינה ואייל עליה שם שלמים אלא שאינה יכולה ליקרב נקבה הואיל ומכח פסח אתא: ז)**אי הכי.** דטעמייה דר"ח משום דליכא שם שלמים על אמו כא) לפלוג נמי בריש [כג] אליעזר הוא עצמו יקרב דהולד עצמו יקרב שלמים דקודם פסח נמי אי שחיט לפסח לשם שלמים כשר דפסח נשאר ימות השנה שלא בי"ד נמיסן אכיי אמר לא פליג מידי. דטעמייה דר' אליעזר אלו משום דליכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה [מב] דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפרים ב' בהמות לאחריות [מג] אם אבדה והפרים ונתכבר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולך הילכך גבי מפרים נקבה לעולה כי היכי דאם הפרים עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה ניתנו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפרים נקבה לעולה קרב [מד] דומיא דמיתר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם [מה] הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפרים ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דתמייהו לפסח ומד מיניהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדים לדמי פסח [מו]: **אם שיירו משייר.** המקדים בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משייר אלמא תרי גופי הוו והילכך כי לא שייריה נמי לאו גופא דאם הוא ולאו מכחה דאם אתי ועניה דידיה מיילא קדושת פסח: **היא וולדותיה.** משמע שאינן היו בשעת הקדש מדלא תני המפרים נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל: [מז]**דאיכא שם עולה על אמו.** נעולת העוף: ליכא

אבל גבי תמורת [ח] ולד אשם דליכא שם עולה על אמו מודי רבי [ט] אליעזר דבדמיו אין הוא [א] עצמו לא קרב [ג] איתיביה אביי וכי בעי רבי אליעזר שם עולה על אמו והא תניא [ל]המפריש נקבה לפסחו [ד] [ב] ירעה עד שיסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח נשתיירה אחר הפסח תרעה עד [ג] [פ] שיסתאב ויביא בדמיה שלמים ילדה ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים ר"א אומר הוא עצמו יקרב בשלמים [י] והא הכא דליכא שם שלמים על אמו ואמר רבי אליעזר יקרב שלמים אמר ליה [רבא] [ז] [כ](ר' אליעזר) אחר הפסח קא אמרת שאני אחר הפסח דמותר פסח גופיה יקרב שלמים [ד] אי הכי ניפלוג נמי בריש אמר ליה [ה] אין ה"נ [מ] ופליגי אביי אמר לא פליג מידי דגמירי [ט] למקום שהמותר הולך הולד הולך לאחר הפסח דמותר קרב שלמים ולד נמי קרב שלמים אבל לפני הפסח אימיה למאי אקדשה לדמי פסח ולד נמי לדמי פסח [י] מתיב רב עוקבא בר חמא ומי אמרינן מדאימיה לדמי ולד נמי לדמי והתניא המפריש נקבה לפסח היא וולדותיה ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהם פסח ר"א אומר הוא עצמו יקרב פסח [יא] והא הכא דאימיה לדמי ואמר רבי [מא] אליעזר הוא עצמו קרב פסח ולא מוקמינן ליה באימיה אמר רבינא [יב] במפריש בהמה מעוברת עסקינן רבי אליעזר סבר כרבי יוחנן דאמר [יג]אם שיירו משייר [יד]דעובר לאו ירך אמו הוא ואמו היא דלא קדשה קדושת הגוף אבל [יג] קדשה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא הכי נמי מסתברא דבבהמה מעוברת עסקינן מדקתני היא וולדותיה שמע מיניה אמר

[מא] **אי אמר לא פליג מידי.** דטעמייה דר' אליעזר אלו משום דליכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה [מב] דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפרים ב' בהמות לאחריות [מג] אם אבדה והפרים ונתכבר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולך הילכך גבי מפרים נקבה לעולה כי היכי דאם הפרים עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה ניתנו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפרים נקבה לעולה קרב [מד] דומיא דמיתר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם [מה] הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפרים ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דתמייהו לפסח ומד מיניהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדים לדמי פסח [מו]: **אם שיירו משייר.** המקדים בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משייר אלמא תרי גופי הוו שבשעת הקדש מדלא תני המפרים נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל: [מז]**דאיכא שם עולה על אמו.** נעולת העוף: ליכא

[מח] **אלא** בדמפריש נקבה לעולה. דליכא שם עולה על אמו לשון רש"י דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפילו הכי שם עולה אקדשה נקבה בעולת העוף ועוד דהא [מו] דלכשימכרו דמיה עולה דהיינו שם עולה אבל ולד תמורת אשם אין שם עולה עלה לאמו לא היא ולא דמיה עכ"ל ולשון רש"ל דשם עולת העוף על אמו אי אפשר להעמידה בסוגיא דלקמן ובמקומו אפרשנה: **והא הכא דליכא שם שלמים על אמו.** כאן נוכל להעמיד שפיר דשמי לשונות שהרי אין שלמים בעופות [מז]וגבי תחילת הקדש לא נשם שלמים הופרש: **אי הכי ניפלוג נמי בריש.** פרש"י (לשון ראשון) ילדה לפני הפסח נימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב פסח דהא ליכא שם פסח על אמו אלא שאינה יכולה ליקרב והכא אין יכולין להעמיד לשון ראשון דרש"י דלעיל דשם עולת העוף על אמו דהא הכא אין נקבה [מז]דאין פסח בעופות אבל לשון שני ניחא שהרי תחילת הקדש לשם פסח הופרש והוה ליה לומר דהולד יקריב לשם פסח ות"מ לישני ליה דבעינן שם פסח על אמו בשום מקום ולא אשכחן ליה הכא דאין שם פסח על נקבה ליקרב היא עצמה ומשום הכי אין הולד קרב הוא עצמו לשם פסח מכאן אומר הרמ"ב דלעולם לא אמר דמהני שם עולה אין שם עולה על אמו להכשיר הוולד יקריב ולא היכא דאשכחנא להאי לישנא נפרשהו בע"ה [מח]ובריש פירש יפה:

[מט] **אי הכי.** ואם תאמר מאי אי הכי מיכא הכא דהכי נמי מצי לפרוכי ממתני' בהדיא מ"ש במפרים נקבה לעולה ולדה אמר רבי אליעזר דבנה עצמו קרב עולה והכא גבי פסח אמר יראים ויש לומר דה"פ אי אמרת בגלמא נלאו אלא שיעור דרבנן לא מצי למיפרך ממתניתין דשמני התם דאם הולד קרב עולה אין שם עולה נעקר מן האם לעולם אדם יכול להקריב עולה בכל יום אבל [נ] הכא דאם הולד עצמו קרב פסח נגמלא שהרי אין בידו להקריב רק פסח אחד ליקרב אין להקריב הולד בפסח לעקור ממה שהופרשה אבל לרבא פריך שפיר מאחר דאית ליה דמשום דמותר פסח קרב שלמים מסיג ליה כאילו הוי שם שלמים על אמו ה"נ הוה ליה למיתר מהאי טעם קודם פסח נמי שיהא הולד עצמו קרב פסח ולא כפרש"י שפירש ניפלוג נמי בריש אמר ליה הולד עצמו יקרב שלמים קודם פסח דקודם פסח נמי אם שחט פסח לשם שלמים כשר דפסח נשאר ימות השנה [נא] מ) (קרבה שלמים) שלא נתרבעה עשר בניסן קרב שלמים הילכך שם שלמים על אמו: **אביי** אומר **[נב] לא** פליג מידי למקום שהמותר הולך שם הולד הולך.

[מא] **אי הכי.** דטעמייה דר' אליעזר אלו משום דליכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה [מב] דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפרים ב' בהמות לאחריות [מג] אם אבדה והפרים ונתכבר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולך הילכך גבי מפרים נקבה לעולה כי היכי דאם הפרים עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה ניתנו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפרים נקבה לעולה קרב [מד] דומיא דמיתר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם [מה] הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפרים ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דתמייהו לפסח ומד מיניהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדים לדמי פסח [מו]: **אם שיירו משייר.** המקדים בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משייר אלמא תרי גופי הוו שבשעת הקדש מדלא תני המפרים נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל: [מז]**דאיכא שם עולה על אמו.** נעולת העוף: ליכא

[מח] **אלא** בדמפריש נקבה לעולה. דליכא שם עולה על אמו לשון רש"י דהא לעולה אקדשה ואי משום דנקבה היא אפילו הכי שם עולה אקדשה נקבה בעולת העוף ועוד דהא [מו] דלכשימכרו דמיה עולה דהיינו שם עולה אבל ולד תמורת אשם אין שם עולה עלה לאמו לא היא ולא דמיה עכ"ל ולשון רש"ל דשם עולת העוף על אמו אי אפשר להעמידה בסוגיא דלקמן ובמקומו אפרשנה: **והא הכא דליכא שם שלמים על אמו.** כאן נוכל להעמיד שפיר דשמי לשונות שהרי אין שלמים בעופות [מז]וגבי תחילת הקדש לא נשם שלמים הופרש: **אי הכי ניפלוג נמי בריש.** פרש"י (לשון ראשון) ילדה לפני הפסח נימא רבי אליעזר הוא עצמו יקרב פסח דהא ליכא שם פסח על אמו אלא שאינה יכולה ליקרב והכא אין יכולין להעמיד לשון ראשון דרש"י דלעיל דשם עולת העוף על אמו דהא הכא אין נקבה [מז]דאין פסח בעופות אבל לשון שני ניחא שהרי תחילת הקדש לשם פסח הופרש והוה ליה לומר דהולד יקריב לשם פסח ות"מ לישני ליה דבעינן שם פסח על אמו בשום מקום ולא אשכחן ליה הכא דאין שם פסח על נקבה ליקרב היא עצמה ומשום הכי אין הולד קרב הוא עצמו לשם פסח מכאן אומר הרמ"ב דלעולם לא אמר דמהני שם עולה אין שם עולה על אמו להכשיר הוולד יקריב ולא היכא דאשכחנא להאי לישנא נפרשהו בע"ה [מח]ובריש פירש יפה:

[מט] **אי הכי.** ואם תאמר מאי אי הכי מיכא הכא דהכי נמי מצי לפרוכי ממתני' בהדיא מ"ש במפרים נקבה לעולה ולדה אמר רבי אליעזר דבנה עצמו קרב עולה והכא גבי פסח אמר יראים ויש לומר דה"פ אי אמרת בגלמא נלאו אלא שיעור דרבנן לא מצי למיפרך ממתניתין דשמני התם דאם הולד קרב עולה אין שם עולה נעקר מן האם לעולם אדם יכול להקריב עולה בכל יום אבל [נ] הכא דאם הולד עצמו קרב פסח נגמלא שהרי אין בידו להקריב רק פסח אחד ליקרב אין להקריב הולד בפסח לעקור ממה שהופרשה אבל לרבא פריך שפיר מאחר דאית ליה דמשום דמותר פסח קרב שלמים מסיג ליה כאילו הוי שם שלמים על אמו ה"נ הוה ליה למיתר מהאי טעם קודם פסח נמי שיהא הולד עצמו קרב פסח ולא כפרש"י שפירש ניפלוג נמי בריש אמר ליה הולד עצמו יקרב שלמים קודם פסח דקודם פסח נמי אם שחט פסח לשם שלמים כשר דפסח נשאר ימות השנה [נא] מ) (קרבה שלמים) שלא נתרבעה עשר בניסן קרב שלמים הילכך שם שלמים על אמו: **אביי** אומר **[נב] לא** פליג מידי למקום שהמותר הולך שם הולד הולך.

[נג] ולא לפרש כל דבריו של ר"ח גבי מפרים נקבה לעולה ולדה וכן מפרים נקבה לפסח ונשתיירה בהני שני מקומות אמר דהולד עצמו קרב שהרי [נד] אם לא נעקרה מקדושתה במפרים נקבה לעולה [נה]דמיה לא ידמו מהיות עולה וכן מפרים נקבה לפסח ונשתיירה ולדה אם בנה קרב לא ידמה האם משלמים דסיון שעבר הפסח אינה רואיה כ"א לשלמים אבל גבי תמורת אשם וכן הפרים נקבה לפסחו ולדה קודם הפסח דנשיכם אמר ר"ח דהולד יראה הייט משום דאם הולד דתמורת אשם היה קרב א"כ ידחה אמה ממה שהופרשה מחילה דהיינו אשם שהרי אינו יכול להקריב שני אשמות וכן מפרים נקבה לפסחו ולדה קודם הפסח אם יקריב הולד הוא עצמו אם כן ידחה אמו ואמיה ומפסח לאינו יכול להניח כי אם פסח אחד בשנה כך שמעתי מיהו אין לשון הש"ס ממש מיושב על זה יגם רש"י לא פירש כן:

[מא] **אי הכי.** דטעמייה דר' אליעזר אלו משום דליכא שם שלמים על אמו אלא טעמיה [מב] דרבי אליעזר בכולהו משום דגמירי למקום שהמותר הולך אם היה מפרים ב' בהמות לאחריות [מג] אם אבדה והפרים ונתכבר באחרת ונמצאת ראשונה למקום שאותו מותר הולך הולך הילכך גבי מפרים נקבה לעולה כי היכי דאם הפרים עולה ונתכפר באחרת קריבה השניה עולה דהא נדבה ניתנו ותרוייהו חזו ולד דעולה נמי אם הפרים נקבה לעולה קרב [מד] דומיא דמיתר גבי אשם נמי דמותר אשם רועה וולד תמורת אשם נמי רועה וגבי פסח נמי אחר הפסח דמותר הפסח דינו ליקרב לכתחילה שלמים אם נתכפר באחר ולד נמי קרב שלמים קודם [מה] הפסח דמותר לא חזי למידי כגון אם הפרים ב' פסחים לאחריות לא חזו לשלמים לכתחילה דתמייהו לפסח ומד מיניהו דהוי מותר לא חזי לפסח דהא ב' פסחים לא יקריב הילכך ולד פסח נמי לא חזי למידי אלא אזיל בתר אימיה דקדושה לדמי פסח והא נמי קדים לדמי פסח [מו]: **אם שיירו משייר.** המקדים בהמה מעוברת ושייר עוברה לקדושה אחרת משייר אלמא תרי גופי הוו שבשעת הקדש מדלא תני המפרים נקבה לפסחו תרעה ילדה זכר ירעה כדקתני לעיל: [מז]**דאיכא שם עולה על אמו.** נעולת העוף: ליכא

מוקדשין דבפסחים פפ"ט ע"ב, ב) נ"ק מ"ז, ג) [נעיל י"ב, ד) [מולין נח. וש"נ], ה) לא הוא נ"ק, ו) פסולין לחין נ"ק, ז) עיין רש"ק, ח) שיך לע"ב, ט) שיך לעיל, י) וגם נ"ק, כ) ולין נ"ק, ל) וכרש"ק פרק פיכאתי יפה הס"ד, מ) נ"ק מ"ז, נ) בא לפרש, ס) דדמיה,

הגהות הב"ח

(א) גב' ואמר רבי אלעזר ולדה הוא עמני וכו' ור' אלעזר סבר: (ב) רש"י ד"ה אבל לא עולה וכו' על אמו דהקדש וכו' לשון ירושלמי. נ"ב מכאן עד ד"ה נשתייריה לשון ירושלמי והוא פי' על דיש שמעתא: (ג) **בא"ד** וכליל לאשים. נ"ב כך היה הגירסא וכליל לאשים מ"ש ריש"ל וכו': (ד) **בא"ד** בבולדי עולה הס"ד ואח"כ מ"ש במחלוקת שנויה **כו'** אבל לרבנן יתכר כמו לולד בנ"ל ומיכות והוא סדרן נמתק: (ה) ד"ה תמורת עולה. נ"ב כך היה הגירסא בתירוצו של רבא הנ"ל:

הגהות הגר"א

[א] גב' עצמו לא קרב. גרס"י בלן וכליל לאשים ד"ה לרבנן"ש בתחלוקת עד וכלא אמר ואח"כ שנויה היא לכך קדמייתא דאפרים זכר הוא וקרב ולד תמורתו נמי קריבה אבל בתפרים נקבה לעולה קרבה ולדה נמי לא קריב ומי אר"ח עד נקבה לעולה ואח"כ דכיון דאיכא שם עולה על אמו לא נחתא לה קדושה לגופה אבל בני ולד תמורת אשם ליכא שם עולה על אמו לא נחתא לה קדושה אלא לדמי: [ב] שם לפסחו ירעה. ל"ל מרעה: [ג] שם שיסתאב. ל"ל שתסתאב: [ד] שם ה"ה כו'. פי' כיון דקדמתא אף שאין דאוי לשלמים כיון דפסח פסח כשר לשלמים קרית ליה שם שלמים כפלוג כו': [ה] שם אין ה"נ ופליגי. ל"ל ופליג וקאי כין אריש כין אמיפא וזה מוכיח דפירש"י דגם בריש קרב שלמים: [ו] רש"י ד"ה ור"א כו'. ל"ל לרבנן דס"ל יתכר ה"ס: [ז] ד"ה תמורת עולה. ל"ג: [ח] **בא"ד** לאפרים יקדמייתא. ל"ג: [ט] ד"ה תנני. דר"ל בכולהו כו' הכריחו לרש"י לפרש דאביי קאי לפרושי עקרי' דר"ח דאם לא כא רק לומר דר"ח לא פליג בריש לא ה"ל לרב עוקבא לומר ומי אמרינן כו' רק ולא פליג כו':

רבינו גרשום

מצי מייתי נקבה לאשמו ואי מייתי נקבה לאשמו לא קדשה אלא לדמי ולד נמי לא קדיש גופיה אלא יכבר דיביא בדמיו עולה: דביא בדמיה פסח. זכר: ילדה קודם הפסח ירעה הולד עד שיסתאב כו': נשתיירה לאחר הפסח כגון שהביא פסח זכר אחר ונשתיירה זו נקבה לאחר הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה שלמים דמותר פסח קרב שלמים.

אבל הכא עצמה שהפרים לפסח לא תקרב שלמים משום (דקדושה דחויה היא) [דפסח חובתו הוא] יכי הפרים נקבה לפסח לדמיה הפרישה ילדה לאחר הפסח ירעה כו': והא הכא דליכא שם שלמים על אמו. שלא הפרישה תחילה לאמו לשם שלמים אלא לשם פסח ועוד שלא הפרישה אלא לדמיה: א"ל שאני אחר הפסח אמאי יקרב שלמים דמותר פסח גופיה קרב שלמים ודמי [כמאי דאיכא שם שלמים על אמו אי הכי כיון דאמרת דמותר פסח יקרב שלמים גופיה] נפלוג נמי בריש בולדה קודם הפסח דהא ולד הוי מותר פסח ולימא ר' אליעזר דיקרב הוא גופיה שלמים: אין הכי נמי. דפליג בריש: אביי אמר לא פליג מידי. בריש אלא בסיפא ונעמא מאי משום דגמירי למקום שהמותר הולי' לשם הולד הולך: וכשנשתיירה שלא נתן לרעיה עד לאחר הפסח (לאחר הפסח) דמרגר פסח קרב שלמים כדאמרינן [נשתיירה] (ולד שיירה) לאחר הפסח הרעה עד שתסתאב יתמכר ויביא בדמיה שלמים [יולד] נמי קרב שלמים הוא עצמו אבל ילדה לפני הפסח דאימיה למאי אקדשה אלא לדמי דכיון [דכל כמה דלא אקריב לפסח] (דפסח) חובתו היא דמידע יודע דנקבה לא הייא (פסח) [אלא לדמיו ש"מ כי אקדשה לדמי פסח אקדשה (ותימני) (ומדאימיה) דמי פסח ולד נמי לדמי כפח אקדשיה ודיניה כאמו ולא קרב עצמו שלמים הילכך לא פליג בריש. ל"א והא פסח נקבה דליכא שם שלמים על אמו שלא הפרישה לשם שלמים אלא לשם פסח (ולא קדיש) (ולהקדש) גופה דנקבה [לא חזי] אלא לדמים כדאמרן ואפילו הכי ולדה קאמר רבי אליעזר דקדיש נופיה לשלמים אע"ג דליכא שם שלמים על אמו: שאני פסח. דכיון דילדה אחר הפסח דמי כמקדיש פסח בשאר ימות השנה דקרב שלמים אף האי נמי קרב עצמו שלמים (ואי) [והיינו] טעמא דר' אליעזר [גבי עולה] כיון דאיכא שם עולה על אמו שכי מצינו עולה נקבה בעוף הילכך קדשה לגופה ולד נמי קדיש דקרב: נפליג נמי ר' אליעזר בריש. בילדה קודם הפסח דהוא עצמו יקרב שלמים דהא איכא [הכא] שם שלמים על אמי שהרי נקבה ישנה בשלמים: הכי נמי דפליג. [ז] אלא אמתיין כו': אביי אמר הייני טעמא דלא פליג. בריש אלא בסיפא דקסבר למקום שמותר הולך לשם ולד הולך מותר אשם דלא קרב אשם לאחר שנתכפרו בעליו כדאמרינן במתני' אלא יראה ולד דתמורת אשם נמי יראה יכן מותר פסח לאחר הפסח [דה"א עצמו קרב שלמים ולד נמי יקרב שלמים] אבל בריש ילדה לפני הפסח אימיה למאי אקדשה לדמי כו'. כדאמרן בלישנא קמא. רבי אליעזר אומר הוא עצמו הולד זכר יקרב פסח ולא מקומיין.

ז) חולי ל"ל אלא אמתיין מלמיפלג עד סיפא.

ח) ל"ל מיהא דיתכר ויבא כו' ולכנן פליגי ואמרי דמותרות נלבנת לגור חולי. ט) עד כאן שייך לדף הקודם. ג) ר"ל דלא פריך על ר"מ מלפני הפסח דלא קרב שלמים דעצמן וכו'.

תעמוד לשלמים ולרבא פריך דפסח ושלמים בחדא דמי. הר"י ל"ל בגליון: ז) על חיבות רבי אלעזר נרשם למעלה קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ח) ה"ג דפליג אבי': ט) ע' בהשמטות בסוף המס': יא) והא. ס"א מותר פסח דשלמים הוא דקרב ולד אמר ר' אלעזר קרב פסח אמר כו': יב) רבינא. הכא במפרש כו' רי' אלעזר סבר: יג) אבל הוא קדשי. ס"א ואע"ג דאימיה לא קרב גופה דלא חזיא ולד דחזי קרב גופיה אלמא תרוייהו אקדש ועובר לאו ירך אמו הוא: יד) אמר הקדש ראשון: טו) עולה לא הוא: טז) ורישא דכולל לאשים: יח) דאפרש דקדמיתא דאפרש אות ד' נמתק: יט) ועוד דדמיה לעולה: כ) הולד ס"ד ומה"ד המפרש נקבה לפסחו אין פסח אלא זכר. הס"ד ומה"ד ירעה עד שיסתאב עד שיומם המכח קדושת דמים אחי: הס"ד ומה"ד נשתיירה: כא) קדושה דחויה אחיין ולא חזו: כב) אמר נפלוג נמי: כג) ר' אליעזר אות ר' נמתק: כד) לאחריות או אבדה ונתכפר: כה) קרב עולה דומיא: כו) קודם ס"א לפני הפסח למאי אקדשיה לדמי דאין פסח בא נקבה וליכא למימר בדידיה במקום שהמותר הולך דקודם הפסח לא קרינן שום מידי דמותר עד דקרב פסח וליתותר הך והא דאמרינן בפ"ק דזבחים ובמנחות ס' התורה דחלתא קראי כתיבי בפסח דמי מיניהו לא עבר זמנו ולא שנתר היינו שאם שחטו קודם הפסח דקרב שלמים אבל מותר מיהא דלהוי שתמיה שלמים לא מקרי: כז) מאי אמרינן כו' הכי: כח) מה"ד מאי אי אמרת בשלמא: ל) אבל. גליון אבל למאי דשני דמותר פסח קרב שלמים אלמא עבדינן כאילו הופרשה לשלמים משום דפסח ושלמים בחד ביקרא הן כך יש לומר דלדה יקרב פסח ורואין כאילו האם עומדת לפסח אע"ג דאם ולדה יקרב בפסח האם תעמוד לשלמים אין חששה בזה דפסח ושלמים כחד ביקרא דמו ע"ב וכן בחוס': לא) על חיבות קרבה שלמים נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: לב) חיבות לא פליג מידי נמתק: לג) אביי בא לפרש כל כו' ר"א ס"א דס"ש ולד תמורת אשם מילד תמורת עילה וכן מ"ש מלפני פסח מלאחר הפסח: לד) שהרי האם אם נעקרה מקדושתה בפפרש:

מז) אלא ב מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ז' ופ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ד: ג ומיי' פ"ה מהל' פסולי המוקדשין הלכה כן:

שיטה מקובצת

א) תיבה ולד נמחק: ב) רבי אליעזר יכב"ל לקמן אות י' נמחק: ג) קרב. ל"א וכלל לאשים דברי הכל ורמינהו המפרש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה כו' ר' אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה אבל לרבנן יסכר אמר רבה בר רב הונא במחלוקת שנויה וכליל לאשים ר' אליעזר היא רבא אמר אפילו תימא כליל לאשים רבנן היא תמורת עולה שניה להך קדמייתא דאפרש זכר היה והוה חזי להקרבה וכיון דהוה חזי להקרבה בשעת הפרשה לא קנסו בולד דתמורה ואמרי רבנן ולד תמורה נמי מקריב אבל מפריש נקבה לעולה כיון דבשעת הפרשה לא אפרש זכר קנסוהו רבנן ואמרו דולד הנקבה נזבין כיון דאימיה לא קרב גופיה אלא יסכר. ורמי דר' אליעזר אדר' אליעזר ומי אמר ר' אליעזר אע"ג דאימיה לא קריב גופיה דלא חזיא ולד מיהא כיון דחזיא קריב גופיה ורמינהו תמורת אשם כו' בדמיו הוא דמייתי אבל ולד גופיה לא יקרב אמ"ר רב חסדא כו' לרידי אע"ג דאימיה לא קרב גופיה לאשם ולדה קרב דהא חזי לדילכון אודו לי מיהא א)דולד יסכר הוא ריביא בדמיהן עולות לנדבת יחיד ורבנן אמרו יפלו דמיו לנדבת צבור רבא אמר אפילו תימא כרקתני מפריש נקבה לעולה איכא שם עולה על אימיה ונחתא קדושה לגופיה ולד נמי קדיש לגופה ב)חמורת אשם דליכא שם עולה על אימיה אלא לדמי ולד נמי לא היה לשם שלמים אלא יסכר איתיביה: ד) לפסחו תרעה עד שיסתאב ותמכר: ה) שיסתאב ותמכר ויביא: ו) והא הכא דליכא שם שלמים על אמו. לפי' הראשון ה"ק כלומר לשם למה הופרשה לשם פסח ואין שם פסח לנקבה ולפי' שני דליכא שם שלמים על אמו כלומר תחילת הפרשתו לא היה לשם שלמים אלא לשם פסח ואעפ"כ קרב שלמים אף כאן אע"פ שתחילת הפרשה לשם אשם יקרב בנה עולה ומשני אחר הפסח כו' לפי' הראשון נפרש דהוי שפיר שם שלמים על אמו דהוי כאילו הופרש לשם שלמים ושם שלמים בנקבה ולפירוש שני נפרש דוראל ואחר הפסח קרב שלמים הוי שפיר כאילו תחילת הקדש הוקדש לשלמים: תוס' אחרות גליון. ללשון ראשון לכאורה משבע דלא פריך ג)לרב חסדא דטעמא משום דקרב למה שהאם עומדת מכאן ואילך בין בולד בין בתמורת אשם ובין במפריש נקבה לעולה [וילדה זכר] אבל הכא לפני הפסח אם מקריב הולד פסח האם

ט) תיבה ולד נמחק: כ) רבי אליעזר יכב"ל לקמן אות י' נמחק: ג) קרב. ל"א וכלל לאשים דברי הכל ורמינהו המפרש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה כו' ר' אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה אבל לרבנן יסכר אמר רבה בר רב הונא במחלוקת שנויה וכליל לאשים ר' אליעזר היא רבא אמר אפילו תימא כליל לאשים רבנן היא תמורת עולה שניה להך קדמייתא דאפרש זכר היה והוה חזי להקרבה וכיון דהוה חזי להקרבה בשעת הפרשה לא קנסו בולד דתמורה ואמרי רבנן ולד תמורה נמי מקריב אבל מפריש נקבה לעולה כיון דבשעת הפרשה לא אפרש זכר קנסוהו רבנן ואמרו דולד הנקבה נזבין כיון דאימיה לא קרב גופיה אלא יסכר. ורמי דר' אליעזר אדר' אליעזר ומי אמר ר' אליעזר אע"ג דאימיה לא קריב גופיה דלא חזיא ולד מיהא כיון דחזיא קריב גופיה ורמינהו תמורת אשם כו' בדמיו הוא דמייתי אבל ולד גופיה לא יקרב אמ"ר רב חסדא כו' לרידי אע"ג דאימיה לא קרב גופיה לאשם ולדה קרב דהא חזי לדילכון אודו לי מיהא א)דולד יסכר הוא ריביא בדמיהן עולות לנדבת יחיד ורבנן אמרו יפלו דמיו לנדבת צבור רבא אמר אפילו תימא כרקתני מפריש נקבה לעולה איכא שם עולה על אימיה ונחתא קדושה לגופיה ולד נמי קדיש לגופה ב)חמורת אשם דליכא שם עולה על אימיה אלא לדמי ולד נמי לא היה לשם שלמים אלא יסכר איתיביה: ד) לפסחו תרעה עד שיסתאב ותמכר: ה) שיסתאב ותמכר ויביא: ו) והא הכא דליכא שם שלמים על אמו. לפי' הראשון ה"ק כלומר לשם למה הופרשה לשם פסח ואין שם פסח לנקבה ולפי' שני דליכא שם שלמים על אמו כלומר תחילת הפרשתו לא היה לשם שלמים אלא לשם פסח ואעפ"כ קרב שלמים אף כאן אע"פ שתחילת הפרשה לשם אשם יקרב בנה עולה ומשני אחר הפסח כו' לפי' הראשון נפרש דהוי שפיר שם שלמים על אמו דהוי כאילו הופרש לשם שלמים ושם שלמים בנקבה ולפירוש שני נפרש דוראל ואחר הפסח קרב שלמים הוי שפיר כאילו תחילת הקדש הוקדש לשלמים: תוס' אחרות גליון. ללשון ראשון לכאורה משבע דלא פריך ג)לרב חסדא דטעמא משום דקרב למה שהאם עומדת מכאן ואילך בין בולד בין בתמורת אשם ובין במפריש נקבה לעולה [וילדה זכר] אבל הכא לפני הפסח אם מקריב הולד פסח האם

יז א מיי׳ פ״ד מהלכות
פסח״מ הלכה מז:
יח ב מיי׳ פט״ו מהל׳
מעה״ק הל׳ ה ופ״ח
מהל׳ ערכין הלכה יד:
יט ג מיי׳ פ״ד מהלכות
פסח״מ הלכה מו:
כ ד מיי׳ פ״ו מהלכות נזירות
הלכה יד וכפ״ק:

מוסף רש״י

הקדיש זכר. חלל יכר, ולהכי נקט רבא זכר דבעולה איירי רבא ונקבה לא חזא לעולה ולוכא למיתר קדשה קדושת הגוף (לעיל יא:) דרוש דמיינו קרבן עולה מייתו בבוהות ... לדמיו. שיתכנלו ויבא בדמיו עולה שם:. קדוש קדושת הגוף. הוא עצמו קדוש קדושת הגוף ויקרב עולה שם: ואינו יכול למוכרו האולן והוא גופיה חזא לעולה והוא עצמו יקרב עולה (לעיל יא:) דמינו נתמתה ליה קדושת דמים נתמתה ליה קדושת הגוף האולן והוא חזי לגופיה (עבודין ה:) ואינו נמכר מאחר שקדשיו הוא עצמו לאחר לקרבנה אינו יוצא מידי מזבח (עבודות יא:). והרי הוא כבכור. לומר ובדבר זה יש לו דין בכור, מה בכור קדוש לפני זמנו. שהרי קדושתו מרחם (בכורות יא:).

שיטה מקובצת

א) ר׳ אלעזר וכצ״ל לקמן:
ב) משום דאיכא שם עולה:
ג) קדושה אבל אשם בדין דאקדושיה לאימיה לאשם אימא: ד) קמ״ל ס״א ל״א אמר ר׳ יוסי בר חנינא כי׳ ער במפריש נקבה לעולה אי לכ״ד איכא שם עולה על אמו קדיש אבל קדושת הגוף אי למ״ד למקום שהמזבח הולך לשם הולך הולך קדיש הולך קדושת הגוף דמזרחית לנדבת צבור אולי אבל מפריש נקבה לאשם דליכא שם אשם על אמו אי נמי מוחר לא קרב אשם ולד נמי לא קדיש קדושת הגוף איצטריך סד״א נעמא דר׳ אלעזר דקסבר בין דאקדושיה אימיה קדושת דמים אקדשיה נמי לולד קדושת דמים ומיגו דקדיש קדושת דמים קדושת הגוף נמי מחתא ליה דהא חזי לאימא ה״נ א״כ נפלוג ר׳ אלעזר במפריש נקבה לאשם ואנא אמינא כ״ש מפריש נקבה לעולה ולולד דאיכ שם עולה על אמו א״נ משום דלמקום שהמזבח הולכות לשם הולך הולך: ה) לאשם בכורות (דף מ: ע״ב) בתוס׳: ו) נמי ל״א אמר מר חדעה למה לי רעיה והא נקבה לא חזיא לאשם קדושת הדמים הוא דנתחא לה אמר רב יהודה אמר רב כגון שהקריבה קדושת הגוף ורבה דלא חזיא לאשם לשלמים מידא אינא אמאר לה כהדין לשנא אמר רב יהודה אמר רב כגון שהקריבה קדושת דמים ומיגו דנתחא לה קדושת דמים קדשה נמי קדושת [הגוף] אמר רבא כו׳: ז) חזיא למילתה היינו מומא כו׳ היינו טעמא דאמריני: ח) נתחא לה נמי: ט) זאת אומרת כו׳ והוא עצמו יקרב עולה ואמרינן יכסר לצריכי עולה ולא יעבר כמו המפריש נקבה לעולה דצריכה לרעיה ולא הוא עצמו כו׳ תוס׳: י) זבר לדמיה. עתו׳ ערכין (דף כ׳ ע״ב) ד״ה אמר: יא) רבא לגבי דרב כהנא: יב) יוחנן ל״ש מיגו דנתחא לה קדושת דמים תיחות לה נמי: יג) א״ל ס״א מ״ט דר״ש דקסבר כל מידי דלא חזי להקרבה לאלתר לא קדיש קדושת הגוף מנא תימרא דתניא: יד) דליף ליה מבכור תימה א״כ בן שתים והביא בן שנה נמי ליקדש והיינו תמוהר מזמן דאר״ש דלא לפיגן מבכור ומעשר אלא מחוסר זמן שאין ראוי לשום קרבן כגון קודם ח׳ ימים ואיתו ראת בני יתורים שלא הגיע זמנן אבל בן שנה דחזי לקרבנות אחרים מיגרע גרע כיון דחזי לעלמא וכאן דחזי. תוס׳: טו) וקרב בזמני אף מחוסר זמנו כו׳ וקרב בזמנו ת״ר: טז) דר׳ אלעזר אות׳ ר׳ נמחק: יז) מיד יביא בדמיה: יח) פיגנו הס״ד ר׳ נמ׳ היינו מומא כו׳ לדמי נתתא לה והד״א: יט) ואע״ג דשתמא לדמי אות׳ ר׳ אלעזר במפריש נקבה לאשם בן שנה כו׳ ככש הס״ד ואח״כ מה״ד אשם בן שתי שנים כו׳ אילי הס״ד ומה״ד כשרה. וקדיש קדושת הגוף דאינו יוצא מידי מזבח לעולם בלא מום אלא קרבן נדבה. הס״ד ומה״ד דלא עלו לבעלים לשם חובה. צריכין להביא עיד הוכחן. הס״ד ומה״ד כל עצמן: כא) תעשה מחוסר זמן כבש פחות מח׳ ימים בכור: כב) זמנו ולקרב בזמנו לאחר שמנה ימים: כג) מיגיה קרבן דהא לא אמרינן צד השוה אליבא דמאיר דמתני שם עולה בעולת העוף וא״רבה לעיל פריך בפשיטות א״ה נפלוג כו׳ ולא חייש לטעמא דעולת העוף: כד) דסוף הימים לא נדחית האם להיות דמיה לעולה דעולה בא נדבה לפיקן דבר: כאמר יבמות אבל גבי נקבה כו׳ ירחה האם מאשם ראי אשם בא נדבה והתם הכי כו׳: כה) תיבת חילוק נמחק: כו) יקרב הולד אות ר׳ נמחק: כז) כמוס ולמאן דאית: כח) רר׳ שמעון דמפריש נקבה אין עושה תמורה והא נמי תיבת אלעזר ואות ב׳ נמחק: כט) לאשמעינן ס״א חידוש דאפילו לר״ש דאמר תימכר שלא במום יפלו דמיה לנדבה דס״ד דלא מיקרי מוחר ולאחר זמן חזי קאמר הכא דקדיש קדושת הגוף אבל מוחר אשם שאין בכן קדושת הגוף אימא דלא מיקרי מוחר אשם קמ״ל לנדבה. גליון דא״ג דאשם שמה אי שכפרו בעלים אזיל לנדבה היינו בתחלת ההקדש דהיה ראוי להקרבה ולכך המוחר נמי קרב עולה אבל המפריש נקבה לאשם כיון שאין ראוי להקרבה גם נתכפר ס״ד דלא יפלו בנדבה. הד״ר ד״ל: ל) הגוף אליבא דרבא דשמא: לא) צורה דאין טעון עיבור אינה עולה קדשי מזבח הייני: לב) עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: לג) הוא ר״ל דאשמעינן דאע״ג דאיכא תרי רעיותא כשר ע״ל:
לד) בפי אותו: לה) עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: לו) מכבור. וכן תירצו בתוס׳ זבחים קיד ב׳ ובבכורות כ״א ב׳ תירצו בע״א:

אלו קדשים פרק שלישי תמורה

יט:

אמר רבי יוסי בר׳ חנינא ומודה רבי אליעזר. תע״ג דגבי מפריש נקבה לעולה אמר דהולד עצמו יקרב עולה מפריש נקבה לאשם מודה הוא דאין בנה קרב אשם אף קודש כפרה:

פשיטא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא גבי מפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו כו׳. הכא לא מצינו לפרושי כלשון שני דרש״י דלעיל ולומר דתחילת הקדש האם לשם עולה הופרש שהרי מפריש נקבה לאשם נמי תחילת הקדש האם לשם אשם הופרש ולפי זה היה לנו לומר דבנה קרב באשם אלא דר״ש שאמר לריכין לפרש לשון ראשון של רש״י ולומר דאיכא שם עולה על אמו בעולת העוף ותימה דהיכי עביד פשיטא מיניה כו׳ ועוד דלעיל פירשתי דעולת העוף על אמו לא מהני להכשיר הולד וגרלה לאורי לפרש דאיכא שם עולה על אמו דסוף כד׳ האם היות דמיה לעולה לפיכך דין הולד ליקרב עולה כאמו אבל גבי נקבה לאשם אם יקרב הולד אשם לא יהיה כאמו שהרי יהא האם מאשם ותהא דמי עולה ואין ו׳ זה דין לאלתר כה׳ חילוק הולד מדין אמו ותע״ג דלעיל אסיק רבא גבי מפריש נקבה לפסחו דפליג ר״א אריש פי׳ אם ילדה קודם הפסח כו׳ וקרב הולד עצמו פסח תע״ג דסוף האם שלמים היינו משום דמוחר הפסח קרב שלמים וחסיב לון רבא נחמד ל׳:

אדמשמע לן דאין בנה קרב אשם לישמעינן דאין בנה קרב עולה וכ״ש אשם. לפרש״י ה״פ ומה עולה לא הוי תע״ג דאיכא שם עולה על אמו בעולת העוף כל שכן דאשם לא הוי דליכא שם אשם על אמו ולפי׳ הרמ״ר ומה עולה לא הוי אפילו נתכפר אף על גב דסוף האם להיות עולה כ״ש דאשם לא הוי דליכא שם אשם כפרה דאין סוף האם להיות אשם אם בנה קרב אשם.

רבי שמעון אומר תימכר שלא במום. והא דלא פליג נמי רבי שמעון במפריש נקבה לעולה ולימא תימכר שלא במום כו׳ ולמאן דאית ליה בגמרא אלינא דר״ש דמפריש נקבה לעולה דוקא עושה תמורה אבל מפריש נקבה לאשם אינו עושה תמורה שפיר דלא פליג דאעולה כמו לאשם דעולה יש לה קדושת הגוף טפי מאשם דעולה עושה תמורה ואין לאשם עושה תמורה אבל לר״ש בן יהודה דאית ליה אלינא דר׳ כה׳ מ) אליעזר נ) אף לעולמו אין עושה תמורה וא״כ במפריש נקבה לעולה נמי תימכר שלא במום ל״ל דפליג בלאשם וה״ה בעולה יתנא גבי אשם לאשמעינן נא) אפילו הכי יפלו דמיו לנדבה: **זאת** אומרת הקדיש זבר לדמיו קדוש קדושת הגוף. ותימה למורי הר״ר שמואל מאי שנא ממקדיש לדמי נכסים דאמר בפ״ק דשבועות (דף יא.) דאינו קדוש קדושת הגוף נ) ס) ושמא י״ל דהתם דאתם אתיא כר״ש דאמר לקמן בסמוך דכל מידי דלא חזי לגופיה לא נתחא ביה קדושת הגוף: **אשם** בן שנה והביאו בן שתים בן שתים והביאו בן שנה בשר ולא עלו לבעלים לשם חובה. תימה בפרק התכלת (מנחות דף מח:) תני פסול קדשי בדק הבית בפנים דפסול והא דבעי עיבור ליה (לא) היינו טעמא דלא ליחלפו דבעי עיבור ליה והכא ר׳ אפרים מיקן (נב) דהכא בשלא נשמו ומשום הכי כשר והתם מיירי בנשמו ותוספות דלעיל דבעי עיבור ליה (לא) היינו טעמא דלא ליחלפו בשאר קדשים פסולין

לפסחו ולאשמו. לא מצינו אשם ופסח נקבה: ה"ג שאין לך דבר שעשה תמורה אלא הרועה להפסאב. כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא הוא דקדוש קדושת הגוף שאם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש סבירא ליה באשם ופסח הואיל ואין אשם שמן מל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף סבירא ליה דתרעה ועבדא תמורה: הואיל ומוכר הפסח קרב שלמים. הילכך הואיל (ט) ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין בנקבה (י) ואף על גב דהך (יא) לא קרבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה (יב) מיהו שם שלמים עלה הואיל (א)(ט) והיא (שלמים) (יג) נקבה (ב) ונחתא לה קדושת הגוף (ג): הואיל ומוכר אשם קרב עולה ואיתיהכא דהך נקבה דאשם עולה היא ותקדים קדושת הגוף (ג) בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף: לנדבה צבור. ואי נמי הוא עולה הואיל ולעולת צבור קיימא לא עבדה תמורה: לפרו. פר יום הכפורים (יג) דתטאת דהא אינא אם חטאת עלה דהא אשכחנא פרה אדומה דמיקרא חטאת (חולין דף יא.): קדשי בדק הבית היא. (ד) ולא קרבה למזבח (יד) ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דדין בדק הבית אית לה (טו): פרי גופי נינהו. יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזא ליה עולת העוף: חטאת עד שלא נחמנה. (טז) שם חטאת עליה בהאי גופא דאיהו חטאת בר אחיוויי שעיר הוא: (יח) (עשיר הוא) (לאו עולת העוף מייתי. אי הוה מחויב עולה לא הוה מייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"נ עני הוא (יט) עולת נדבה לא קרבה גדלות אי לא פרים בהדיא עוף: רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה. דאמר (כ) יהושע סבר לה שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח הילכך משכחת לאמזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות: ונקבות יכולו כו' ויביאו בדמיהן עולות. דקמתייהו לעולה אקדשינהו (כא): מכח קדושה דחויה אחי. דכיון דזכרים קרבו עולות ודמי הנשמים עולות מכלל דבדיקרא ליה דשמתא לעולה אקדשינהו והוה ליה מפרים נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתני' (לעיל יח.): המפרים נקבה לעולה תרעה. דליכא

נשיא בעוד הנשיא חי ונשיא לא חזי ליהוה לו דין יחיד אבל עני ועשיר כחד גופא דמו העשיר לאו ליהוה עני ועני לאו ליהוה עשיר והשתא פריך שפיר אי הכי דאמר הא לא חטאת ולא מיחייב בשעיר אע"ג דגופו לאו ליהוה נשיא כיון דבההיא שעתא דחטאת לא מיחייב בשעיר לאו כגוף אחד קרינא ביה הכי אי נמי בהאי גופא דחטאת לא מיחייב בעולת העוף ולא מצי מפקר נכסיה בה: רבי שמעון סבר כר"א בן עזריה בה: יבא שמעון סבר כר"א בן עזריה פירוש וכיון דמלי פטר נפשיה בעוף אפילו לאחר הפרשת בהמה כדאמר פ' מרובה (כ"ק דף עח.): ומ"ל דמי שפיר בעולת נקבה וא"ל דמייתי אשתא הא דר"ש דמפרש נקבה לעולתו (כב) לאמזבח ולא עבדי חמורה הילכך שם דפרה חטאת לא מהני לאלומי הפרשת פרה לפרו לקדשי מזבח: (כג) לה דלא קרשה גופה ראמרינן פרה נפדית בלא מום ואם נמצא נאה ממנה כו' יכיון דלא קרשה לגופה לא עבדה תמורה: הס"ד. ומה"ד קרבן יחיד נקבה שעירה אי כבשה ונקרבן נשיא זכר שעיר: הס"ד. ומה"ד תרי: (כד) נחמנה להיות נשיא וחייב שעירה ואח"כ נחמנה והפרשה שעיר לשעיר לקדוש דהא משכח שם: (כה) הוא ולאו עולת הוד"א: (כו) הוא עולה לגרבה לא איקרבה בדלות: (כז) סתם הוא עולת העוף דתנן במס' מנחות בפ' הרי עלי עשרון האומר הרי עלי עולה בסתם יביא בכש דפחות שבעולות היינו כבש וסתם נדר אינו מקבל עליו מפחות שבעולות: הס"ד ומה"ד יביא תור או בן יונה דהיינו פחות שבעולות ולא פליגי אלא מר כי אחריה ומר כי אחריה: הס"ד ומה"ד זכרים ומכרו לצרכי עולות דכל מה דאיכא לעולת בקדושת מזבח מעלינן ועולה כולה כליל וכיון דחזו לעולה קרבי עילות ונקבות דאינן ראוין לעולה ומכרו לצרכי שלמים דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם כיון המתפיס תמימים לבדק הבית שלא יצאו מידי מזבח: הס"ד ומה"ד ודמיהם: (כח) תיבות בהמה ומיהו ל"ש: (כט) למזבח אבל אינו: (ל) אקדשינהו דהוא קרבן קדוש וחשוב מכל הקרבנות הס"ד: (לא) לעולתו בעולת חובה כגון: (לב) מצורע ולא אמר שיש שם בזב ומיירי בעולת נדבה דבעי לאשכוחי דבהאי חיובא דקא מחייב מדקאמר זכרים עצמן יקרבו עולות) מכלל דכל דהמות אקדשינהו לשון עולות ותיכי מצי לרבי שמעון דלא מצי מקרבו עולות: (לג) הכי דאיי זה שים חובה לה כהן ועוד: (לד) עיין בהשמטות בסוף המסכת:

ולפסחו ולאשמו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה שאין לך דבר עושה תמורה אלא [א] הרועה להסתאב אמר רבי אין אני רואה דבריו של ר"ש [ב] בפסח [ג] הואיל ומותר הפסח קרב שלמים [ד] ולימא אין אני רואה דבריו של ר' שמעון באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה [ה] רבי סבר לה כרבנן [ו]דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין [ז]תמורה בצבור קס"ד היינו טעמא דר"ש גבי מפריש נקבה לעולתו משום הכי עושה תמורה דהאיכא שם עולה עליה גבי [ח] עולת העוף אלא מעתה בכהן גדול שהפריש פרה לפרו תיקדוש [ט] דהאיכא פרת [י] חטאת (יא) [יב]קדשי בדק הבית הוא [יג]וקדשי בדק הבית לא עבדי תמורה יחיד שהפריש [יד]שעיר לשעירתו תיקדוש דהאיכא שעיר נשיא אי נמי נשיא [טו]שהפריש שעירה לשעירו תיקדוש דהא יחיד מפריש שעירה הני תרי גופי נינהו [טז] [יז]חטאו עד שלא [יח]נתמנו כי מפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא אילו חטא השתא [יט] בר איתויי שעיר הוא [כ] הא לא חטא לא איחייב בשעיר אי הכי הכא נמי הא לאו עולת העוף קמייתי ר"ש סבר לה כר' אלעזר בן עזריה דתנן [כא]הרי עלי עולה יביא בכש ר"א בן עזריה אומר או תור או [כב] בני יונה תנן התם [כג]המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר [כד] זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן לרבי יהושע דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות [כה] ונקבות היכי מקרבן שלמים הא מכח קדושה דחוייה קאתיין ל"א א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן מדקאמר ר' יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות למימרא דקדושת הגוף אקדשינהו אי הכי נקבות אמאי ימכרו לצרכי שלמים [כו] בעיא רעייה אמר ליה רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון דאמר כל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף דתנן רבי שמעון אומר תמכר שלא במום [כז](ולא א"ר שמעון) כיון דלא חזיא נקבה לאשם לא נחתא [כח] ליה קדושת הגוף [כט] אימור דא"ר שמעון גבי נקבה לאשם דליכא

הכי [ל]הא נמי לא עולת העוף קמייתי מ"מ לא דמו דהיא גופה חזי לעולת נקבה מי מפקר נכסיה לכ"ל לפרס הני תרי גופי מינהו דהשתא יחיד לא חזי ליהוה

אלא היינו טעמא דר' שמעון גבי עולה דסבר אי בעי פטר נפשיה בעולת העוף כרבי אלעזר בן עזריה כו': [י] הוא החם הא לא חטא ולא איחייב כו' הא עשיר הוא ולאו עולת: [יא] בן יונה: [יב] אומר ע' תוס' בכורות ד"ה הקרש (דף יל ע"ב): [ג] עולות נקבות דיכי: [יד] שלמים תיבעי רעייה: [טו] נחתא לה קדושת הגוף ה"נ כיון דלא חזיא נקבה לעולה לא נחתא לה קדושת הגוף אימור: [טז] הואיל ושייכי שלמים: [יז] אע"ג דהך נקבה לא קרבה אפילו: [יח] הרצה ס"א אפ"ה עושה תמורה הואיל ושם שלמים עלה דמצינו שלמים כו': [יט] שלמים ומצינו שלמים נקבה: [כ] הגוף דאינה נפדית בלא מום ועושה תמורה הס"ד: [כא] הכפורים. הס"ד ומה"ד פרת חטאת דחטאת היא דהא איכא: [כב] לאמזבח ולא עבדי חמורה הילכך שם דפרה חטאת לא מהני לאלומי הפרשת פרה לפרו לקדשי מזבח: [כג] לה דלא קרשה גופה ראמרינן פרה נפדית בלא מום ואם נמצא נאה ממנה כו' יכיון דלא קרשה לגופה לא עבדה תמורה: הס"ד. ומה"ד קרבן יחיד נקבה שעירה אי כבשה ונקרבן נשיא זכר שעיר: הס"ד. ומה"ד תרי: [כד] נחמנה להיות נשיא וחייב שעירה ואח"כ נחמנה והפרשה שעיר לשעירתו לקדוש דהא משכח שם: [כה] הוא ולאו עולת הוד"א: [כו] הוא עולה לגרבה לא איקרבה בדלות: [כז] סתם הוא עולת העוף דתנן במס' מנחות בפ' הרי עלי עשרון האומר הרי עלי עולה בסתם יביא בכש דפחות שבעולות היינו כבש וסתם נדר אינו מקבל עליו מפחות שבעולות: הס"ד ומה"ד יביא תור או בן יונה דהיינו פחות שבעולות ולא פליגי אלא מר כי אחריה ומר כי אחריה: הס"ד ומה"ד זכרים ומכרו לצרכי עולות דכל מה דאיכא לעולת בקדושת מזבח מעלינן ועולה כולה כליל וכיון דחזו לעולה קרבי עילות ונקבות דאינן ראוין לעולה ומכרו לצרכי שלמים דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם כיון המתפיס תמימים לבדק הבית שלא יצאו מידי מזבח: הס"ד ומה"ד ודמיהם: [כח] תיבות בהמה ומיהו ל"ש: [כט] למזבח אבל אינו: [ל] אקדשינהו דהוא קרבן קדוש וחשוב מכל הקרבנות הס"ד: [לא] לעולתו בעולת חובה כגון: [לב] מצורע ולא אמר שיש שם בזב ומיירי בעולת נדבה דבעי לאשכוחי דבהאי חיובא דקא מחייב מדקאמר זכרים עצמן יקרבו עולות) מכלל דכל דהמות אקדשינהו לשון עולות ותיכי מצי לרבי שמעון דלא מצי מקרבו עולות: [לג] הכי דאיי זה שים חובה לה כהן ועוד: [לד] עיין בהשמטות בסוף המסכת:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהא איכא פרת חטאת קדשי בדק: (ב) שם דהא אילו חטאת הנמת בתר דאתמנאי כר איתויי שעיר: (ג) שם ולא אמר רבי שמעון וכו' קדושת הגוף ה"ה הכא נמי לימוד ל"ר שמעון: (ד) רש"י ד"ה הואיל ומותר הפסח וכו' ומ"ג דהך נקבה לא קרבה אפילו וכו' הואיל והיא נקבה כל"ל ותיבת שלמים נמחק: (ה) ד"ה חטאת עד כו' שעיר היא הס"ד ומה"ב מ"ה הא נמי עשיר הוא ולאו: (ו) ד"ה ודמיסס וכו' לנדק הבית ואפילו מידי דחזי למזבח ומ"מ מיו יולא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הואיל. והיא. ל"ל ונא: [ב] בא"ד ומתמה. ל"ל ומתמה: [ג] ד"ה הואיל. בעולה. ל"ל בעולת: [ד] ד"ה קדשי. ולא. ל"ל לא:

רבינו גרשום

חנן שהיה ר' שמעון אומר כל הראוי לבוא לאחר זמן הרי הוא בלא תעשה ומדקאי בלא תעשה אלמא דקדיש קדושת הגוף: (מחיסר זמן שאני מחוסר זמן. מ"ה קדיש קדושת הגוף דלמחר חזיי: אי הכי אשם בן שתים והביא בן שנה. אמאי אמר כל עצמו אינו קדוש הא מיתתי (לשנא) [לקדשו] אלא דראי לאו היינו טעמא במחוסר זמן משום דקדיש לסתר דא"כ קשיא ליה אשם: אלא היינו טעמא במחוסר זמן. דיליף ליה מבכור: מה בכור קדוש לפני זמנו דקדושתו מרחם וקרב בזמנו לאחר ח' ימים אף זה ומיהו מידי דחזי (כיון) נכנס לדיר להתעשר דיליף מעשר עברה עברה מבכור אבל באשם דלא כתיב ביה עברה כל עצמו אינו קדוש: (ע"כ שיין לדף הקודם): ר' שמעון אמר לעולתו (דהוי) [דאינה] חיבת עושה תמורה שהרי בנה קרב עולה ואיכא שם עולה (על) [עליה בעוף עושה] תמורה: לפסחו ולאשמו. דהריין חיבתו אין עושה תמורה דלא קדושה אלא לדמיה שאין לך דבר שעושה תמורה אלא דבר הרועה ומסתאב אותו שיש בו כל כך קדושה בו שצריך רעייה עושין תמורה אבל מפריש נקבה לאשם הואיל וסבריא ליה דתיסבר שלא במום וה"ה מפריש נקבה לפסחו הילכך אין עושין תמורה: [אמר רבי אין אני רואה דבריו של ר' שמעון בפסח. אלא ודאי עבדה תמורה הואיל ומותר הפסח קרב שלמים הא נקבה נמי דינה כמותר פסח וקרבה כדמיה שלמים וקדשה קדושת הגוף ועבדה תמורה. שהרי שלמים כאין נקבה] ונ"ל דאין נמי אין אני (נמי) רואה דבריו של ר' שמעון באשם אלא עבדה תמורה הואיל דאמרן לעיל במתניתין מותר אשם יקרב עולה והא נקבה נמי הויא כמותר אשם ותיקרב עולה דהא אשכחן עולה נקבה בעולת העוף ותיקרב קדושת הגוף ותיעביד תמורה: קסבר ר'. מותרות דקרבי עולה: לנדבת צבור אזלי. לעולת צבור ראין תמורה בצבור: שהפריש פרה נקבה לשום פרו. שלו שמביא ביומ"כ לחטאתו: תיקדש ותיעשה תמורה. שהרי מצינו פרת חטאת פרה אדומה דנקבה היא דקדיש חטאת: מיהא לא איריא דפרת חטאת קדשי בדק הבית היא ולית בהו תמורה דלא קדשי קדושת הגוף וליכא לאקשויי מיהא: יחיד שמביא לחטאתו כשבה או שעירה והפרשי שעיר. לשום שעירתו תיקדש קדושת הגוף ותעביד תמורה דהא איכא שם חטאת עליו שהרי נשיא מביא שעיר לחטאתו. לא דמי להכא משום הכי לא קדיש דתרי גופי נינהו יחיד ונשיא דמאי דמייתי האי לא מייתי האי אבל הכא נבי מפריש נקבה לעולתו משום הכי קדשה שהרי הוא עצמו אם הוא עני אי אם רצה להפקיר נכסיו להיות עני יכול להביא עולת העוף נקבה: חטאו עד שלא נתמנו. להיות נשיא אם הפרש שעיר לשום שעיר שהוא חייב להביא שהוא עדיין הדיוט ונקדוש דהא אילו חטא השתא לאחר שנתמנה היה צריך להביא שעיר דהכא גוף אחד הוא הדיוט ונשיא: אפילו הכי לא דמי. התם משום הכי לא מיתי שעיר אע"ג דגוף אחד הוא דהא לא חטא בשהוא נשיא ולא איחייב בשעיר השהוא הדיוט לא קדיש: א' הכי הכא נמי. נבי מפרש נקבה לעולתו לא ליקריב דעשיר הוא ב' לעולה ולא בר אייתי עולת העוף נקבה הוא אלא היינו טעמא דר' שמעון גבי עולה דסבר דעשיר נמי מצי מייתי עולת העוף כר' אלעזר בן עזריה: ר' יהושע אמר זכרים עצמן יקרבו עולות [ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות בדמפרש טעמיה בפרק בתרא יש בקדשי מזבח דלא שביק איניש קדשי מזבח דבר הראוי למזבח כולו לאשם ומקדשינהו לבדק הבית ועוד דבר דאם הוילק מן נדרו דבהמה לקדשי מזבח ושאר נכסים לקדשי בדק הבית: נקבות היכי קרבי שלמים. מדקאמר זכרים עצמן יקרבו עולות) מכלל דכל דהמות אקדשינהו לשון עולות ותיכי מצי לרבי שמעון דלא מצי מקרבו עולות: [לג] הכי דאיי זה שים חובה לה כהן ועוד: [לד] עיין בהשמטות בסוף המסכת:

שיטה מקובצת

[א] אלא הראוי להסתאב. גליון וכ"ש דבר הראוי להקרבה אלא לאפוקי נקבה לפסחו אי לאשמו דכיון דאינו רועה אינו קדושת הגוף ואין עושה תמורה: [ב] בפסח. ל"א שהמקדיש לשם פסח בא שלמים: [ג] הואיל ומותר פסח קרב שלמים. גליון פי' וכיון שע"י הפרשה זו שפרישה לפסח היא עומדת לבא לידי מיתר פסח שהיא שלמים ושלמים באים נקבה חשיבה הפרשה זו וחייל עליה קדושת הגוף: [ד] [ה] עי' בהשמטות בסוף המס': [ו] גבי עני בעולת העוף אלא מעתה לר"ש כהן גדול: [ז] עי' בהשמטות בסוף המס': [ח] חטאת ס"א [דהאיכא] על שמה פרת חטאת. קדשי בדק הבית היא וקדשי בד"ה כו' תמורה אלא מעתה יחיד שהפרש: [ט] נינהו חטא עד שלא נתמנה והפרש שעיר כו' ס"א ונתמנה והפרש [שעירה] תעשה תמורה דאי איתיבא להון מקמי דנתמנה הוי מחי"כינן מעיקרא. הא לא איתיבא להון מעיקרא. אי הכי הכא נמי הא עשיר הוא.

[יא] א מו' ס"מ מהלי תמורה הלכה כא: [יב] ב מו' ס"ה מהלכות בכ: פסח"מ הלכה ט ופ"ב מהלכות קרבנות הלכה ב: [יג] ג מו' ס"מ מהלכות תמורה הלי ג והלי יב: [יד] ד מו' שם הלי כא: [טו] ה מו' שם הלי יג ופ"ז מהלי ערכין הלכה ז: [טז] ו ז מו' ס"מ מהלי תמורה הלכה כא: [יז] ח מו' פט"ו מהלי מנגעים הלכה י: [יח] ט מו' פט"ז מהלי מעה"ק הלי ג ופ"ט: [יט] י מו' ס"ה מהלי ערכין הלי ז ופ"ט:

מוסף רש"י

קדשי בדק הבית היא. לומר אין כה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא. שהרי שמיעתה בכר המעמה (ר"ה מב.): כלומר אינם מקדשי מזבח ליקרב קדושת הגוף (שבועות יא.): הרי עלי עולה יביא בכבש. פחות שבעולות, דעולה ליכא לפפוקי אלא מזכרים (מנחות קיג.). המקדישן בנכסיו. לבדק הבית (בחולין קנ.). ראויה לגבי מזבח. תמימים (שם). זכרים ימכרו לצרכי עולות. דקי"ל (לקמן לג.) המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח, שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם (שם). ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דקסבר ר"ש אם הקדשים לבדק הבית אם אינם הראוי לו, ונקבות ימכרו לצרכי שלמים. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים עד שימכרו, דכיון דמקדיש אם אינו הכל הקדש הראוי למזבח, דומיא דבדק הבית שהוא קדוש, הלכך לגמי עולה (בחולין קנ.).

מוסף רש"י

[ט] אלא הראוי להסתאב. גליון וכ"ש דבר הראוי להקרבה אלא לאפוקי נקבה לפסחו אי לאשמו דכיון דאינו רועה אינו קדושת הגוף ואין עושה תמורה: [כ] בפסח. ל"א שהמקדיש לשם פסח בא שלמים: [כא] הואיל ומותר פסח קרב שלמים. גליון פי' וכיון שע"י הפרשה זו שפרישה לפסח היא עומדת לבא לידי מיתר פסח שהיא שלמים ושלמים באים נקבה חשיבה הפרשה זו וחייל עליה קדושת הגוף: [כב] [כג] עי' בהשמטות בסוף המס': [כד] גבי עני בעולת העוף אלא מעתה לר"ש כהן גדול: [כה] עי' בהשמטות בסוף המס': [כו] חטאת ס"א [דהאיכא] על שמה פרת חטאת. קדשי בדק הבית היא וקדשי בד"ה כו' תמורה אלא מעתה יחיד שהפרש: [כז] נינהו חטא עד שלא נתמנה והפרש שעיר כו' ס"א ונתמנה והפרש [שעירה] תעשה תמורה דאי איתיבא להון מקמי דנתמנה הוי מחי"כינן מעיקרא. הא לא איתיבא להון מעיקרא. אי הכי הכא נמי הא עשיר הוא.

כ: אלו קדשים פרק שלישי תמורה

עין משפט נר מצוה

ל א מיי׳ פ״ג מהלכות תמורה הלכה ח:
לא ב מיי׳ פ״ד מה הלכה ד:
לב ג מיי׳ פ״ד מהלכות פסולי המוקדשין הלכה יד:
לג ד מיי׳ פ״ד מהלכות כלי המקדש הלי ו:
לד ה מיי׳ פ״ג מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:
לה ו מיי׳ פ״ד מהלכות תמורה הלכה ד:
לו ז מיי׳ שם ופ״ט שם:

מוסף רש״י

תמורת אשם כו׳ ידעו. דהלכה למשה מסיני הוא כל שבחטאת מתה כאשם רועה, ותמורת חטאת מתה כאשם רועה (לעיל יח:). **אשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו גמ׳.** דאילו בחטאת כי מתו נותרו מתה, כאשם רועה, דהכי נמרינן בהלכתא כל שבחטאת מתה כאשם רועה וכל הרועין למיכן ונושלים לנדבה, שכן מדרשו של יהודע הכהן (שבועות יב:). **רבי אליעזר אומר ימותו.** ר״ל אין לה אשם כאשם לגבי דבר אלף אשם אמנון שלא נאמר פקוד, כמ״ש דזבחים (כג.), וכן לענין אשם נכנס דמו להיכל פסול (שם); כל מדמי של ר״ש היה עושה אשם חטאת לכל דבר שנאמר (ויקרא ז) חטאת כאשם (פסחים עג.). **יביא בדמיה עולה.** נדבה לענין (שם) בעל אשם יביא בדמיה עולה (שבועות יב:).

שיטה מקובצת

ב) שמעון דאמר לעולתו: ג) תיבה אליבא נמחק: ד) עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: ד) ריפלו דמיהם לנדבה: ה) ור׳ אלעזר אומר יביא בדמיהן עולות: ו) ימותו ורבי אליעזר אומר יביא בדמיהן עולה והלא אף הנדבה עולה: ז) באה חובה סוקר תיבת עולה נמחק: ח) ועורה של אנשי ארת מ׳ נמחק: ט) אשם אימא מרדו: י) צריכא ל״א וצריכא דאי תנא תמורת אשם קמייתא הו״א הוא דפליגי משום דאתא לאחלופי אבל בתרייתא איכא לא אהכין תנא בתרייתא ואי תנא אשם שמתו בעליו הו״א בהדא אמר ר׳ אליעזר משום דלא מחלפן אבל תמורת אשם מחלפן איכא לא אהני תנא תמורת אשם: יא) אבוה לא שאנו אלא לאחר: יב) תיבת דאמר נמחק: יג) ולד שני אינו קרב ולד חמורה נמי כולד שני שאף התמורה עצמה אינה תחלת הקרש וא״ת ומאי פריך הא הך דריב״ל הוא לפרושי מילתא דר״ש דמתניתין אבל רבנן פליגי עליה וסברי דולד ולד קרב [לרבנן דר״א] ואומר הר״מ דמדר״ש נשמע לרבנן [דידיה] דמדקאמר [ר״ש] דלרבנן דר״א ולד קרב אבל ולד ולד אינו קרב אלמא אין ולד ולד קרב כולי האי כמו לגופיה א״כ אף לת״ק דר״ש כיון דסבר ר״א דולד שלמים ימות כ״ש ולד תמורה וקשה לרב נחמן דאמר ולד תמורה ר״ה יקרב אשם ולת״ק אליבא דר״א לא יקרב אשם. תוס׳ אחרות: יד) אבוה לא שאנו אלא קודם חיבת מחולקת נמחק. לפני כפרה (אא״ה כך היה ביוסחם). משום גזיר״ה דילמא אתא לאחלופי ולהקריב התמורה לאשם דאין אדם מתכפר בעבירה דהילמא נמי אתא לאקרובי האשם עולה דכיון דשניהם לפנינו אבל לאחר כפרה לא גזרינן אטו לפני כפ״ה ולאחלופי דכולי האי לא גזרינן וקריבה ולא גזרה דרעייה ס״ל דלא נגזר בתמורת אשם אלא לפני כפרה אבל לאשם ודאי אינה קריבה דאין אדם מתכפר בעבירה ופריך והא תני כו׳ וא״כ ל״ר״א אין יקרב ולר תמורה כלל לא לעולה ולא לאשם קשיא. תוס׳ אחרות: טו) קשיא איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת קודם כפרה כו׳ ודתני רב חנניא כו׳ אלא אימא יביא בדמיו עולה: טו) וחפשוט כו׳ דאמר אין בנה קרב אשם אע״פ שחחלת הקרבן הופרש לשם אשם וכ״ש שלא תקריב עולה שחחלת הקרבן לא היתה עולה. תוס׳ אחרות: יז) ר׳ אלעזר לא שמיע ליה בלומר לא סבירא ליה. תוס׳ אחרות: יח) קא״ר אלעזר אלא מפריש כו׳ ר׳ אלעזר מודה כו׳ דר׳ אלעזר: יט) אלא משום דחזי להקרבה. פי׳ דסבר דאין דיחוי האם חל כלל על הולד. תוס׳ אחרות: כ) עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: כא) שלמים ניקדוש גופיהו לעולה כלומר ותיבעי רעייה: כב) אם המיר נקבה באשמו וילדה: הס״ד ומה״ד ימותו המשוי ליה שם חטאת דלמיתה אזלא משום טעמא דמפרש בגמרא: הס״ד ומה״ד יביא בדמיהן עולה: כג) בניחותא ופרושי קא מפרש: כד) אותו שמותר זה שלו שהמפריש: כה) מה מכורו תיבת מסרו נמחק: כו) כפרה ס״א דירעה ריבא בדמיו עולה וקא עביד כו׳: כז) עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: כח) רב חנניא אות ר׳ נמחק: כט) הוא הולד עצמו אות ר׳ נמחק: ל) קיימא לעולה תיבת דמיה קריבה נמחק: לא) אחיין אלא דורון בעלמא הוא לשון: לב) ואפילו. גליון לר׳ אליעזר ולרבי אליעזר אפילו לרבנן דר״ש ולד ראשון נמי אינו קרב וכ״ש שני ומותיב מרריב״ל דאמר אפילו לרבנן דאמרי ראשון קרב בשני מדון אלמא שני גרע מראשון אבל לרבא א)לכ״ש ולד קרב:

ל) נראה דל״ל רבה וכ״ל לרבה דאמר לעיל יח דלתרבה דולד שני לד״ה קרב משום דלקולי בעלמא היא ע״ש.

אשם) [להקריבו לאשם יקריב] שיכול הוא להתכפר באיזה שירצה ששניהם זכרים הם: אמר רבא שתי תשובות בדבר [חדא דאין אדם מתכפר. בשבח הקרש בדבר הבא בעבירה דולד זה בא מתמורה שבאה בעבירה דהא כתיב לא ימיר אותו: ועוד הא תאני הא חנניא. בריש פירקין ולד שני אינו קרב והאי ולד תמורה דיינו ולד שני דתמורה עצמה הוי ולד ראשון דאתיא מכח הזבח אלא אי אתמר הכי אתמר]: לא שנו. דפליגי רבנן ור׳ אליעזר אלא לפני כפרה דלפני כפרה לא מצי לתקריב אשם דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה: אבל לאחר כפרה דברי הכל אין עצמו קרב עולה. דקולא לאו לכפרה אתיא. והא תאני רב חנניא [לסוגיעה] דולד שני אינו קרב כלל קשיא: ל״א דברי הכל ולד קרב אשם. אמר רבא ב׳ תשובות כו׳. ועיד הא תאני כו׳. אלא אימא יביא בדמיו עולה: לנדבת יחיד דולד שני אינו קרב איכא דאמרי לא שני: דפליגי אלא לפני כפרה דרבנן סברי האי ולד הוי מותר אשם וירעה ויפלו דמיו לנדבה ור׳ אליעזר סבר לנדבת יחיד אבל לאחר כפרה כדי להקריבה ור׳ אליעזר אומר יביא בדמיו של ולד שני עולה והחני רב חנניא כו׳. אלא אימא יביא בדמיו עולה

אם היה כהן עבודתה ועורה שלו. פירוש אם היה כהן זה שהמותר שלו הוא עצמו מקריבה והעור שלו ואפילו אינו מחוסר משמרת בתוספתא ס״ל ובא בכל אות נפשו וטרפ בנ״ק בשילהי הגחל קמא (דף קט:) לשון רש״י: **אבל** לפני כפרה ד״ה **הוא עצמו** יקרב אשם. ופ״ת וכי עדיף הא׳ ולד תמימה דאילו אימיה אינה קריבה אשם הכלכה דאשם דמשמרת אשם ו״ל דשמא סבירא ליה דתמורת אשם כיון דנקבה היא שפיר ג) קרינה אשם לפני כפרה דלא מיגמר הילכתא אלא בתמורה דהיא עצמה חזיא לאשם כגון זכר אבל לאחר כפרה כל מותרות נדבה אלו ובתר הכי קאמר מחלוקת לפני כפרה ס) שהתמורה נמי ג)דמיה קרינה לעולה ס״ל: **אין** אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה. ותמורה בהא בעבירה היא שעבר על לא תעשה ואע״ג דתמורת עולה ושלמים קרינה הינו לאו לכפרה אתיין ג)לשון רש״י: **ולד שני** אינו קרב. ולד תמורה טולד מה קפרין והא רבי יהושע ס״ל אליבא דרבי שמעון קאמר ופליגי רבנן עליה דכל ולדות קרבי עד סוף העולם ומירן דפרין אהא דקאמר ד״ה ואפילו ס) כר׳ אליעזר ואיהו דקאמר ג)אפילו לרבנן ולד ראשון קרב ולד שני אינו קרב אלמא גרע שני מראשון וא״כ לר׳ אליעזר דאמר בתמני׳ ולד ראשון אינו קרב כ״ש שני: **אבל** גבי אשם דליכא שם עולה על אמו. הכא לא מצי לפרושי דליכא שם עולה על אמו בעולת העוף דהא הוי שם עולה על אמו בעולת העוף אלא ה״פ אחילת הקדש דאמיה לאו לשם עולה מיקדיש דהא לשם אשם הוקדש: **בדמיהן** אין בעצמן לא. ותימה לתוס׳ הרמ״ל מאי קפרין היינו טעמא דהכא הוא עצמו לא קפרין דאם תאמר אם הני טעמי דלעיל אלא לגבי המתורה עצמו אבל הולד יש לו בחיית אמו והיכי קאמרת בתמורת נקבה לאשם דבנה עצמה יקרב עולה וה״ר אמו ל״ל לעיל בפירקין ס) (דל״ל) דפרין מהאי משנה דהכא לר״ל דאמר בתמורת נקבה לעולה ולדה עצמו יקרב עולה:

דליכא שם אשם על אמו אבל גבי נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אפילו רבי שמעון מודה ועוד הא שמעינן ליה לר׳ שמעון ג) לעולתו עושה תמורה אמר ליה ר׳ יהושע סבר ליה כאידך תנא ג) אליבא דרבי שמעון [א] דתניא ר׳ שמעון בן יהודה אומר משום ר׳ שמעון אף לעולתו אין עושה תמורה ג): **מתני׳** ג)אתמורת אשם בולד תמורה [ב] ולדן ולד ולדן עד סוף כל העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו ד) [ג] דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר ימותו ורבי ס) [ד] ג) אליעזר אומר יביא בדמיה עולות ג)אשם שמתו בעליו ושכיפרו בעליו ג)ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיו לנדבה ר׳ אליעזר אומר ימותו ו) ר׳ ג)אליעזר אומר יביא בדמיה עולה והלא אף נדבה עולה היא ומה בין דברי ר״א לדברי חכמים אלא בזמן שהיא באה ז) ג)עולה סומך עליה ומביא נסכים ונסכיה משלו ראם היה כהן עבודתה ועורה שלו הובזמן שהיא נדבה אינו סומך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל ציבור אע״פ שהוא כהן עבודתה ועורה ס) (ה) משל אנשי משמר: **גמ׳** וצריכא דאי אשמעינן אשם בהא קאמר רבי אליעזר ימותו משום דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה אבל גבי תמורת אשם ולד תמורתה אימא מודי להו לרבנן ואי אשמעינן התם בהא קאמרי רבנן אבל גבי אשם ט) מודו ליה לר׳ אליעזר צריכא י) [ו] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה י) מחלוקת לאחר כפרה אבל לפני כפרה דברי הכל הוא עצמו יקרב אשם אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה ועוד התני׳ (ג) רב חנניא לסיועי לר׳ יהושע בן לוי יב) דאמר ולד ראשון קרב יג) ולד שני אינו קרב אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה יד) מחלוקת קודם כפרה אבל לאחר כפרה הוא עצמו קרב עולה והתני רב חנניא לסיועי לר׳ יהושע בן לוי קשיא טו) בעא מיניה רבי אבין בר חייא מר׳ אבין בר כהנא הפריש נקבה לאשם בנה מהו שיקרב לעולה טו) ותיפשוט ליה מדר׳ יוסי ברבי חנינא דאמר מודה רבי יז) אליעזר לא שמיע ליה מאי א״ל בנה קרב עולה האי מאי עד כאן לא קאמר רבי יח) אליעזר אלא מפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אבל גבי אשם דליכא שם עולה על אמו אפילו רבי אליעזר מודה א״ל טעמא דרבי אליעזר לאו משום דשם עולה על אמו יט) אלא משום דחזי להקרבה והא נמי חזי להקרבה איתיביה ולדן ולד ולדן עד סוף כל העולם כ) יביא בדמיהן עולה בדמיהן אין עצמו

לעצמו ולהחליף הראשון לרעייה והתמורה לאשם הוא״ל וסוף סוף דמיה קרבי לא מיכפת ליה אי כד) מקריב לה ומקבל תרי מיסורי חדא דמקריב התמורה ועוד דמייתי בדמי האשם עולה והוא לא נתכפר עדיין דתמורה לא כיפרה לו כדאמרינן לקמן דאין דבר הבא בעבירה מכפר על חטא ותמורה בהא בעבירה שעבר על לא תעשה ויקרא מ) אבל אשם שכפרו בעליו דלא אתי לאחלופי דהא אם נמצא דראשון קודם כפרת שני לא מיכפת לן הי קריב והי רועה אימא מודה להו לרבנן כו׳: **הוא עצמו.** ולד התמורה יקרב אשם אם אבד הראשון: **בעבירה.** ותמורה עבר על לא תעשה ויקרא מ) ואע״ג דתמורת עולה ושלמים קרבה הינו לאו לכפרה אתיין. (כ) כא) **ורב חנניא לסיועי לר׳ יהושע בן לוי.** (דף יח:): [ה] **ולד שני אינו קרב.** והאי ולד שני הוא דתמורה קרי וולד הוא ומכח אחר אתי: **מחלוקת.** דולד תמורה קודם כפרה דהתם אמר ר״ל יתות דאי אמרת דעיבה כיון דדמיה קרבי אתי לאחלופי ולאקרויה לאשם ורבנן אמרי כיון דאיהו גופיה לא אקריב עולה לא אתי לאחלופי אבל לאחר כפרה דליכא למימר אחלופי הוא כא) והולד עצמו יקרב עולה: **מדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר.** לעיל [יט:] מידה ר״ל כו׳ [מב] ושמעינן מינה דטעמייה דרבי אליעזר גבי ולד (ו) מפרש נקבה לעולה משום דליכא שם עולה על אמו אבל הכא דליכא שם עולה על אמו לא: **משום דחזי להקרבה.** הולד: **אחיכיה.** מתניתין היא תמורת אשם כו׳: **יביא בדמיהן עולה.** מילתיה דרבי אליעזר נקט: הוא

ולדן ירעו דקו״ל כל שבחטאת מתה באשם רועה ותמורת חטאת מתה: ויפלו דמיהן לנדבת צבור. דמותר אשם דמיו קרב עולה: ר׳ אליעזר אומר ימותו. כדמפרש בגמ׳ דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה: ר׳ אליעזר אומר יביא בדמיהן עולה לנדבת יחיד: אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו. באשם אחר ונשתייר ראשון ירעה כו׳: וצריכא. למיפלג בתרייתו בפ״ד בתמורת אשם וכאשם שמתו בעליו: דאי אשמעינן. בחדא באשם שמתו בעליו או שנתכפרו בהא קאמר ר׳ אליעזר ימותו משום דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה דאי אמרת לאחר שנתכפרו ירעה גזרה שמא יאמרו קודם שנתכפרו בששניהם עומדים (אחד מהן ירעה) [אחר לכפרה ואחר לרעייתן] והיה מפריש לרעייה קודם שיתכפר באחר וזה איני רין שכורי שהוא מ״חויב להביא אשמו ושניהם ראויים לאשם לא ירעה האחד עד שיתכפר בחבירו משום הכי קאמר ימות: אבל גבי תמורת אשם ולד תמורה. דהכא ליכא למיגזר דלעולם דינו ירעו בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אימא מודי להו לרבנן דירעו צריכא למימר נמי בהא ימותו דגזר הני אטו הני אשם שמתו ושכפרו: ל״א דאי תנא תמורת אשם להוד דהיינו בבא קמייתא הוה אמינא התם דפליגי רבנן משום דאחר לאיחלופי דאי אמרת תמורת אשם ימות נזרה בהא אשם עצמו ימות האשם עצמו הלכך קאמרי [ירעו] דאם יתחלפו לכשיגיעו אית ליה תקנה ודחזור ויביאנו ויקריבנו אבל בתרייתא באשם שמתו בעלים אי נתכפרו דהכא ליכא חלוף (דלא הוי) [דהא לא הוי] אלא אי אשם אימא לא פליגי אלא [קסברי] ימות להכי תנא בתרייתא דבהא נמי פליגי (דפליגי בהא אטו ראשון) ואי תנא אשם שמתו בעלים אמר ר׳ אליעזר ימות משום דלא יתחלף הלכיכא אחר אמר ר׳ אליעזר ימות משום דלא אבל תמורת אשם כו׳. לא שנו. דולד תמורת אשם דלרבנן ירעה ולר׳ אליעזר יביא בדמיו עולה אלא לאחר כפרה לאחר שנתכפר כאשם עצמו ונשתייר זה: אבל לפני כפרה. אם עדיין לא נתכפר בו והרי שניהם עומדים האשם עצמו וולד תמורתו: דברי הכל הוא עצמו. הולד עצמו אם ירעה (קרב

דליכא שם אשם על אמו. דלא אשכחן נקבה: **עושה תמורה.** אלמא נתמלא לה קדושת הגוף לרעות. לשון ירושלמי נקבות היכי קרבי שלמים [ב] הא קדום גופייהו לעולה כלומר (ג) ובעו רעייה דהא אמרינן (ב״ק דף עח:) מי נעי פטר נפשיה בעולת העוף כלומר בעולת עוף נקבה: **ועוד הא אמר ר׳ שמעון.** דקדשה לגופה דהא אוקימנא לר״ש לעיל [ע״ב] דסבירא ליה כר׳ אלעזר בן עזריה: **מתני׳ תמורת אשם.** בין זכר בין נקבה תרעה דהילכתא גמירי לה (לעיל דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם תרעה: **ולד תמורה.** כגון אם המיר (ד) (הפריש) נקבה לאשמו וילדה: **יביא עולה.** דמותרות לנדבת יחיד אזלי: **והלא אף הנדבה עולה היא.** בניחותא (ג) אלא פרוסי מפרס ואזיל מאי ביניהו: **כומן שהיא באה חובה.** שהיא מוטלת על היחיד להקריבה סומך עליה כו׳: **ואם היה כהן.** אותו (ד) שהפריש האשם וכפר באחר ויתחר הראשון לרעייה: **עבודתה ועורה.** של עולה הבאה מן המותר: **שלו היא.** שהוא (עצמו) מקריבה ונוטל את העור ואפילו אינו מאותו משמר המשמרת באותה שבת דהכי תניא מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירלה בכל אות נפשו וטרפ בנ״ק בשילהי הגחל קמא (דף קט:): **ולא סומך עליה.** דקרבן צבור אין בו סמיכה חוץ מפר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח דגמירי שתי סמיכות בצבור במנחות בפרק שתי מדות (דף נג.): **ואע״פ שכהן.** כלומר ואפילו הוא כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר שהרי של צבור היא ואין כהן של משמר אחר רשאי להקריב דכתיב (דברים יח) לבד ממכריו על האבות מה כה) [ו] ג) מקרו אבות זה לזה אני בשבתי ואתם בשבתכם (סוכה מו.): **גמ׳ וצריכא.** לאיפלוגי בתרתי ר׳ אליעזר ורבנן: **דאי אשמעינן אשם.** שכיפרו בעליו בהוא קאמר אבל אליעזר ימות משום דגזר אחר כפרה שנתכפר בראשון אי אמרת יביא בדמי המותר עולה אתי למימר נמי קודם כפרה כו) אם נפל בו מום אחר כ) אתי לאתויי בדמיו עולה וקעביד איסורא דכל זמן שלא נתכפר קיימי דמיה לאשם: **אבל תמורת אשם.** דליכא למימר הכי דהא קודם כפרה נמי תמורת אשם לאו להקרבה קיימא דהכי הוא דגמירי לה: **אימא מודה.** רבי אליעזר דרוש. כז) ע״ל ירושלמי דאי אשמעינן גבי תמורה בהיא קאמר ר׳ אליעזר תמות היא וולדותיה משום דאתי לאיחלופי דאיתיהן עומדות בהקדש והתמורה אתי לעעות ולהחליף הראשון לרעייה והתמורה לאשם הוא״ל וסוף סוף דמיה קרבי לא מיכפת ליה אי כד) מקריב לה ומקבל תרי איסורי חדא דמקריב התמורה ועוד דמייתי בדמי האשם עולה והוא לא נתכפר עדיין דתמורה לא כיפרה לו כדאמרינן לקמן דאין דבר הבא בעבירה מכפר על חטא ותמורה בהא בעבירה שעבר על לא תעשה ויקרא מ) אבל אשם שכפרו בעליו דלא אתי לאיחלופי דהא אם נמצא דראשון קודם כפרת שני לא מיכפת לן הי קריב והי רועה אימא מודה להו לרבנן כו׳: **הוא עצמו.** ולד התמורה יקרב אשם אם אבד הראשון: **בעבירה.** ותמורה עבר על לא תעשה ויקרא מ) ואע״ג דתמורת עולה ושלמים קרבה הינו לאו לכפרה אתיין. (כ) כא) **ורב חנניא לסיועי לר׳ יהושע בן לוי.** (דף יח:): [ה] **ולד שני אינו קרב.** והאי ולד שני הוא דתמורה קרי וולד הוא ומכח אחר אתי: **מחלוקת.** דולד תמורה קודם כפרה דהתם אמר ר״ל יתות דאי אמרת דעיבה כיון דדמיה קרבי אתי לאיחלופי ולאקרויה לאשם ורבנן אמרי כיון דאיהו גופיה לא אקריב עולה לא אתי לאיחלופי אבל לאחר כפרה דליכא למימר איחלופי הוא כא) והולד עצמו יקרב עולה: **מדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר.** לעיל [יט:] מידה ר״ל כו׳ [מב] ושמעינן מינה דטעמייה דרבי אליעזר לאיעזר גבי ולד (ו) מפרש נקבה לעולה משום דליכא שם עולה על אמו אבל הכא דליכא שם עולה על אמו לא: **משום דחזי להקרבה.** הולד: **אחיכיה.** מתניתין היא תמורת אשם כו׳: **יביא בדמיהן עולה.** מילתיה דרבי אליעזר נקט: הוא

מסורת הש״ס

ג) [לעיל יח:]. ב) [ל״ל ור׳ אלעזר תוי״ט יע״ש. עי׳ רש״ק ותי׳ לעיל יג: רש״י ד״ה ר״מ]. ג) פסחים עג. [שבועות יב.]. ד) ל״ל יביאו עד שיסתאבו [יב.]. ה) ל״ל יביאו עד שיסתאבו. ו) [שבועות יב. כפסחים יב.]. ז) ל״ל תוספ. אימא ר׳ יהושע). ח) ל״ל תוספ. ט) [לעיל יח:]. ט) [לעיל יט:]. ט) ל״ק מ״ל. י) ל״ק. כ) [דברים יח.]. ל) [ל״ל שמכרו האמנון]. מ) בתמד ל״ק. נ) דמיה. ס) אבל לאחר כפרה ל״ל הוא עצמו קרב עולה שהתמורה נמי קאי לעולה ס״ל הס״ל ל״ק. ע) ל״ל ל״ק. פ) ל״ק מ״ו.

הגהות הב״ח

(א) במשנה יעורה של כ״ל ואות מ׳ נמחק: (ב) נב׳ ועוד המני ר׳ חייא לקיומי לר׳ יהושע: (ג) רש״י ד״ה עושה תמורה וכו׳ לעולתו בבעו וכו׳ בעולת נקבה ובהא דאמר ר״ש דקדשה: (ד) ד״ה אימא מודה וכו׳ לא מיכפת ליה אי לא מקריב: (ה) ד״ה ר׳ חייא לקיומי לר״ל: (ו) ד״ה מדר׳ יומי וכו׳ גבי ולד של מפרים:

הגהות הגר״א

(א) גמ׳ דתניא דשב״ר כו׳. גירס״י תמורה ל״ש ל״ל בחב״ל לר״ש נקבות היכי קרבי שלמים הא קדים גופייהו לעולה דהא אמרינן אי בעי פטר נפשיה בעולת העוף ל״ל ר״ש ס״ל כו׳ עד ועוד יאמ״כ הא אמר ר״ש דקדשה לגופה דהא אוקימנא לר״ש כלאמ״ש ל״ל ר״ש ס״ל כו׳: (ב) מתני׳ ולדן ולדן. ל״ל ולדה ולדה: (ג) דמיו. ל״ל דמיהן: (ד) וא״א יביא בדמיה. ל״ל לר׳ אלעזר אומר יביא בדמיהן: (ה) שם מקל אנכי. ל״ל (ו) שם לגירסא. גירס״י ע״פ דאי אשמעינן גבי תמורה בהיא קאמר ר״ש ימותו משום דאתי לאיחלופי אבל גבי אשם דלא אתי לאיחלופי אבל גבי אשם דלא אתי לאיחלופי אימא מודה להו כו׳ עד גרירה: (ז) רש״י ד״ה ואמ״ש. מפרו. ל״ל מכרו: (ח) ר״ה ולד שני כו׳. וע״ע ד״ה לתה אמר ר״ש בדף יח ועל ולד ולד תמורה כו׳ הא לא אף ולד עצמו לא קרב. אלא ל״ל דפריך על ולד ולד: (ט) ד״ה מדר׳. ומשמעון כו׳. דלכאורה לא מוכח דריב״ל לא קאמר רק דאין קרב אשם מתב ושמעינן מי׳:

רבינו גרשום

שלמים הני שלמים מכח קדושה דחויה אתיאן דלשום עולות בולהו אקרישינהו ולא חזי לעולה: ל״א למימרא דקדושת הגוף לשום עולה לאשים אקרישינן לכולהו: והא בעו רעייה. נקבות דמכח קדושה דחויה אחיין: ר׳ יהושע סבר לה כר׳ שמעון דאמר תימכר שלא במום בכל מידי דלא חזי לגופיה להקרבה לא נחתא לה קדושת הגוף לשם ההוא זבח הילכך לא בעי רעייה אלא (ימכרו לצרכי) (קרבי) שלמים: איכור דאמר רבי שמעון. לא נחתא ליה קדושת הגוף גבי נקבה לאשם: דליכא שם אשם. עליה בנקבה אבל גבי נקבה לעולה דאיכא שם עולה בנקבה אפילו ר׳ שמעון מודי דקדושה קדושת הגוף: דעוד הא שמעינן. דאמר אף לעולתו עושה תמורה אלמא דקדש קדושת הגוף והיכי מצי קרבי שלמים. ר׳ יהושע סבר לה כאידך תנא אליבא דר׳ שמעון כו׳ דאמר אף לעולתו אין עושה תמורה: תמורת אשם. אפילו זכר ולדי בשתתמורה נקבה: אז ולד תמורה אשם דמיו קרב עולה: ר׳ אליעזר אומר ימותו. כדמפרש בגמ׳ דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה: ר׳ אליעזר אומר יביא בדמיהן עולה לנדבת יחיד: אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו. באשם אחר ונשתייר ראשון ירעה כו׳: וצריכא. למיפלג בתרייתו בפ״ד בתמורת אשם וכאשם שמתו בעליו: דאי אשמעינן. בחדא באשם שמתו בעליו או שנתכפרו בהא קאמר ר׳ אליעזר ימותו משום דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה דאי אמרת לאחר שנתכפרו ירעה גזרה שמא יאמרו קודם שנתכפרו בששניהם עומדים (אחד מהן ירעה) [אחר לכפרה ואחר לרעייתן] והיה מפריש לרעייה קודם שיתכפר באחר וזה איני רין שכורי שהוא מ״חויב להביא אשמו ושניהם ראויים לאשם לא ירעה האחד עד שיתכפר בחבירו משום הכי קאמר ימות: אבל גבי תמורת אשם ולד תמורה. דהכא ליכא למיגזר דלעולם דינו ירעו בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אימא מודי להו לרבנן דירעו צריכא למימר נמי בהא ימותו דגזר הני אטו הני אשם שמתו ושכפרו: ל״א דאי תנא תמורת אשם להוד דהיינו בבא קמייתא הוה אמינא התם דפליגי רבנן משום דאחר לאיחלופי דאי אמרת תמורת אשם ימות נזרה בהא אשם עצמו ימות האשם עצמו הלכך קאמרי [ירעו] דאם יתחלפו לכשיגיעו אית ליה תקנה ודחזור ויביאנו ויקריבנו אבל בתרייתא באשם שמתו בעלים אי נתכפרו דהכא ליכא חלוף (דלא הוי) [דהא לא הוי] אלא אי אשם אימא לא פליגי אלא [קסברי] ימות להכי תנא בתרייתא דבהא נמי פליגי (דפליגי בהא אטו ראשון) ואי תנא אשם שמתו בעליו אמר ר׳ אליעזר ימות משום דלא יתחלף הלכיכא אחר אמר ר׳ אליעזר ימות משום דלא אבל תמורת אשם כו׳. לא שנו. דולד תמורת אשם דלרבנן ירעה ולר׳ אליעזר יביא בדמיו עולה אלא לאחר כפרה לאחר שנתכפר כאשם עצמו ונשתייר זה: אבל לפני כפרה. אם עדיין לא נתכפר בו והרי שניהם עומדים האשם עצמו וולד תמורתו: דברי הכל הוא עצמו. הולד עצמו אם ירעה (קרב

אלו קדשים פרק שלישי תמורה

הוא עצמו. ואע"ג דולד התמורה חזי להקרבה: [יז] **מאי הוי משני ליה.** כלומר מדקאמר משניא לך שינוי דחיקי בבלאי דהוה ידע שינויא אחריתא: **מתני' הרי אלו בכור ומעשר.** בכור ומעשר: [ב] שלא ימכרו באיטליז לאחר שנפל בהן מום [יח] ונפדו: **חוץ מן הבכור ומן המעשר.** מפני שאין [יט] הנאתן להקדש במכירתם דדמי בכור לכהן ודמי מעשר לבעלים ומשום הנאה דילהו לא מזלזלינן בקדשים (ג) [כ]: [ג] נפל בהן מום בבכור ומעשר אינו יכול להוציאן מקדושה דבבכור כתיב לא תפדה [כא] ובמעשר כתיב לא יגאל [ויקרא כז] **חוץ מן הבכור והמעשר.** שאין בהן לכתחלה מחוצה לארץ כשאר כל הקדשים: **שהבכור והמעשר יש להן פרנסה במקומן.** יש להן מקנה במקומן שיגיע עד שיסתאבו ויאכלו במומם לבעלים ושאר כל הקדשים אע"פ שנפל בהן מום הרי הן בקדושתן ונריך אתה לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן והואיל וסופו להקריב דמיהן יעלו הן עצמן ויקרבו [כב]: **גמ' לא מיתייב.** מלקות משום כל מום לא יהיה [כג] בו [ד]: **ומיבני כשיעי של מעשר.** כגון קרא לגו' עשירי דקדש ואינו קרב כדאמרינן בשילהי בכורות (דף ס.) [כד] **התשיעי נאכל במומו: להוציא אם הפשיעי.** שלא יקרב ויכון דאינו קרב פשיעה לן דלא מייתיב המטיל בו מום הכא נמי כו': **כן אנטיגנוס ולא קבלו חימנו.** וקשיא אמתני' דקתני אם נתן תמיימים יקרבו: **הא ר' ישמעאל כו'.** [ג] ה) (בסיפא אחיא): **ג' זקנים.** רבי ישמעאל ור"ע ובן עזאי: בכור ומעשר ובכורים [כד] דטעונין הנאת מקום דכתיב (דברים יב) והנאתם שמה עולותיכם וגו' ותרומת ידכם אלו בכורים: **מה בכור אינו נאכל כו'.** כדמפרש לקמיה (ע"ב) דבעי מתן דמים ולימורין למזבח: **ד) בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית.** דכתיב (שם כו) והנאתם לפני ה' אלהיך [ה]: **הנאה.** המזבח דכתיב והנאתם לפני ה' אלהיך: **וליהדר דינא כו'.** למה לי קרא ליהדר דינא ולימא בכור יומיה וחזר הדין אלא דאשה שנהנו הנאת מקום ואינן נאכלין אלא בפני הבית אף מעשר: **ומאי קסבר.** דפשיטא ליה דבכור אינו נאכל ומעשר שני מספקא ליה: **וקידשה לעתיד לבא.** תרוייהו בכור ומעשר בני הנאה ניתנו ויקריבום הואיל והשתא נמי קדושה היא ירושלים להקריב כה [ו]: **ואי לא קידשה לעתיד לבא.** ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר תיבעי ליה נמי בכור ואמאי ליף מעשר שני מבכור: **לעולם לא קידשה לעתיד לבא.** ודקשיא מאי שנא בכור דפשיטא ליה בכי האי בכור עסקינן שנזרק דמו בפני הבית וחרב כו' וליף בשר מדם דכי היכי דאי הוה דם השתא לא היה נזרק אלא קידשה לעתיד לבא בשר נמי לא יאכל: ואתי

עצמו לא הכא במאי עסקינן כגון שילדה נקבה ועד סוף העולם [ה] לא אוליד חד זכר [א] א"ל משנינא שינויי דחיקי בבלאי כגון שילדה נקבות עד סוף העולם [ב]: **מתני'** [ג]תמורת [א]הבכור והמעשר [ב]ולדן וולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כבכור וכמעשר ויאכלו במומן לבעלים מה בין בכור ומעשר לבין כל הקדשים [ג]שכל הקדשים נמכרים באיטלז ונשחטין באיטלז ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר [ד]ויש להן פדיון [ה]ולתמורותיהן פדיון [ו]חוץ מן הבכור והמעשר [ז] [ח]ובאין מחוצה לארץ [ד] חוץ [ט]מן הבכור והמעשר [ה] [ז]שאם באו תמימים יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו במומן לבעלים א"ר שמעון [ח]מה טעם שהבכור והמעשר יש להן פרנסה ממקומן ושאר כל הקדשים אע"פ שנולד בהם מום הרי אלו בקדושתן: **גמ'** אמר [ו] רבא בר רב עוזא בעון במערבא המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו מי אמרינן כיון דלא קריבן לא מיחייב או דילמא כיון דקדשו מיחייב א"ל אביי ותיבעי לך המטיל מום בתשיעי של מעשר [ט]אלא מאי שנא תשיעי דלא קמיבעיא לך דרחמנא מעטיה [י]עשירי להוציא התשיעי ה"נ רחמנא מעטינהו [יא]לא תפדה [ז] קדש הם [יב]הם קריבין ואין תמורתן קריבה רב נחמן בר יצחק מתני לה הכי [ה] א"ר אחא בריה דרב עוזא בעון במערבא המטיל מום בתשיעי של מעשר מהו א"ל [ה] ותיבעי לך המטיל מום בתמורת בכור ומעשר אלא מ"ש תמורת בכור ומעשר דלא מיבעיא לך דרחמנא מעטינהו קדש הם הן קריבין ואין תמורתן קריבה תשיעי של מעשר נמי רחמנא מעטיה העשירי להוציא את התשיעי: ואם באו תמימין כו': ורמינהו [ט] [יג]בן אנטיגנוס העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו אמר רב חסדא לא קשיא הא ר' ישמעאל הא ר' עקיבא [יד]דתניא ר' יוסי אומר ג' דברים משום ג' זקנים רבי ישמעאל אומר [י] יכול יעלה אדם מעשר שני [טו] בזמן הזה ויאכלנו בירושלים ודין הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום [יג] מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית לא אם אמרת בבכור שכן [יד]טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח תאמר במעשר דלא אמרת ביכורים טעונין הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה [טו]ביכורים אין נאכלין אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית מה לביכורים שכן טעונין [טז]הנחה תאמר במעשר דלא תלמוד לומר [יז]ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך הקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית וליהדר דינא וליתי במה הצד אמר רב אשי משום דאיכא [יז] למימר מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ומאי קסבר [יח] אי קסבר [יט]קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ל"ש בכור ולא שנא מעשר בני הבאה נינהו ואי קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה [יט]ולא קידשה לעתיד לבא [טו] אפילו בכור נמי תיבעי לך [טו] לעולם קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא והכא במאי עסקינן כגון שנזרק דמו של בכור בפני הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים כיון דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא אתי בשר ליף מדם ואתי

המטיל סום כתמורת בכור ומעשר מהו. כפ' כל המנחות נאות מלה (מנחות דף נו:) פליגי תנאי במטיל מום בנבול מום מיכא למ"ד נוקה ומיכא למ"ד אינו נוקה והן בעיא דהכא לתרוייהו אפילו למ"ד התם נוקה משום דחזיא להקרבה קודם המום אבל הני דלא חזיא לעולה להקרבה לא נקי אי לא שנא ולמ"ד התם אינו נוקה היינו משום דמעיקרא נמי היה בו מום כו' אבל הכא דמעיקרא היה תם לקי אי לא שנא: **אי** קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא בכור נמי נייתי. סרש"י בזמכיים (דף קז:) דלמ"ד קדשה לעתיד לבא מקריבין אע"פ שאין בה מום ומ"מ הא בעינן מזבח וליכא ומ"ל דסרין מבכור שנשחט וזנרק דמו קודם שחרב הבית דאין חסר אלא אמילה לפנים מן המומה דומיא דמעשר אי נמי י"ל דסרין הכי בכור נמי נייתי וריבוים מזבח [ב] ומ' קסבר לא קדשה לעתיד לבא בכור נמי תיבעי הש"ג דלמ"ד לא קדשה לעתיד לבא אין בעלי מומין יאכלו בירושלים יותר משאר ערים ועוד דאמר פ' בתרא דזבחים (ג"ז סב) דלמאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ומ"ש לתרץ מיהא דקשיא שניה דמיירי הכא במעשר שנזרע קודם שחרב הבית שהיה טעון הבאה בירושלים דבהיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל:

הכי גרס רש"י **לעולם קסבר לא** קדשה לעתיד לבא. ובקה דאם כן למה לי אלא טעמא דאתקש בשר לדם מיפוק ליה דנפסל ביולא בזמכיים שאין לו חומה דמי ועוד דאמר בזמכיים (דף ס.) [ג]מזבח שנפגם אין מאוכלין בגיגו קדשים קלים ומפיק ליה מהאי טעמא דאתקש בשרו לדמו והכא אמר דהן היקשא דבשר לדם הוי למ"ד לא קדשה לעתיד לבא בשלכן נראה לר"י דה"ג אי קסבר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני לא נאכל בכל ערי ישראל ומ"ש לתרץ מיהא דקשיא שניה דמיירי הכא בשעתה וקדשה לעתיד לבא ודקשיא לן בכור נמי נייתי הכא במאי עסקינן שנזרק דמו לפני הבית וחרב הבית והשתא מיתלו לפני הבית דאין בשלמא בכור דמו לפני הבית אתי אלא בפני הבית דמיירי בשעתה דאמרינן דבריתא קאי דמקיש מעשר לבכור ומסתמא בכור דומיא דמעשר דאינו חסר אלא הנאת מקום ומיירי כשנזרק דמו לפני הבית אבל בריתא לא מיירי אלא בבכורים שלא הוקמו אבל הוקמו לפני הבית דנאכלין אף לאחר חורבן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' תתני לה כי אמר רבא בריה: (ב) רש"י ד"ה חוץ מן וכו' מזלזלין בקדשים הס"ד ואח"כ מ"ה יש להם פדיון אם נפל בהן מום:

הגהות הגר"א

[א] גמ' א"ל משניא כו'. נ"ל דבריש"י העולם אלו הוי משני ליה אפני ליה הכא מום אמום לאתי לאתלופי: [ב] רש"י ד"ה הרי. ומעשר הס"ד ומה"ד שלא נמכרין: [ג] ד"ה הא. בסיפא כו'. פי' מלאת דר"ע:

רבינו גרשום

עולה: ותפשוט ליה מדר' יוסי בר חנינא דאמר לעיל. ומודי ר' אלעזר במפריש נקבה לאשם: לא שמיע ליה. לא למדה מעולם ורב כהנא זו) [ר' אבין בר חייא]. ומודי ר' אלעזר. מאי כלומר מאי אהדריה רבין בר כהנא: עד כאן לא קאמר רבי אליעזר בנה קרב עולה אלא גבי מפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על נקבה אבל גבי אשם דליכא שם אשם על נקבה מודי דאין בנה קרב עולה: א"ל טעמיה דר' אליעזר גבי מפריש נקבה לעולה דבנה קרב עולה לאו משום דשם עולה על אמו אלא משום דחזי לעולה דזכר הוא והאי נמי בנה של אשם זכר הוא וחזי לעולה: הכא במאי עסקינן דבריא בדמיהן בגון דלא חזי להקרבה דנקבה ילדה: משניא לך שינוי דחיקי בבלאי דעיילא פילא בקופא דמחטא [אין] דמתניתין בהכי עסקינן דלדה נקבה עד סוף העולם: ואי לאו שינוי. דחיקי [כי האי גוונא] מאי הוה יכיל לשנויי בה: הוה יכיל לשנויי. האי דקתני יפלו דמיהן לנדבה היינו כי ילדה נקבה אבל ילדה זכר יקרב עולה (כדאמינא אנא) [כדאמרן]: [והלא אף בנדבה עולה. מה שאמרו חכמים ויפלו דמיהן לנדבה היינו (עול') א"כ מה בין דברי רבי אליעזר לחכמים אלא זה יש ביניהם דבזמן שהיא באה חובה לנדבת יחיד כדברי ר' אליעזר טעונה סמיכה ונסכים משלו כשאר קרבן יחיד ואם היה כהן זה שמביאה עבורתה ועורה שלו שאף על פי שאין משמר שלו עובר יכול הוא להקריבה ולהקטירה דכתיב ובא בכל אות נפשו ושרת ועירה יהיה שלו כדכתיב עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ובזמן שהיא באה נדבה לעולה נדבת צבור אין סומך עליה דאין קרבן צבור טעון סמיכה ואינו מביא עליה נסכים משלו אלא משל צבור ואע"פ שהוא כהן בעל ולד תמורה אשם זה אינו יכול לעובדה אלא עבודתה ועורה לאנשי משמר העובד: דאיכלו במומן לבעלים. בלא פדיון בכבור ומעשר שאין בהן פדיון דכתיב בהו לא יפדה ולא יגאל: שכל הקדשים נמכרים באטליז. משום דדיוח שלהן להקדש חוץ מבכור ומעשר שהנאתן לבעלים היילכך אין מזלזלין בהן: ובאין מחוצה לארץ לארץ להקריב הרוץ מן הבכור ומעשר שאין באין ואף על פי כן אם באו תמימין דעבוד בכור ומעשר יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו לבעלים בלא פדיון) (מתני') ואמר רבי שמעון מה טעם בכור ומעשר אין באין מחוצה לארץ (לפי שיש) [לכתחילה בשכור ומעשר] יש להן פרנסה במקומן [שיכול לפרנסן בחוצה לארץ עד שעה] שיפול בהן מום קבוע ולאחר כשיפול בהן מום יכול לאוכלן בלא פדיון הילכך אין צריך להעלותן ישאר כל הקדשים אין להן פרנסה בחוצה לארץ שיהו נתרחין לאלתר כשיפול בהן מום בלא פדיון אלא צריכין פדיון הילכך הרי הן בקדושתן וחמירי מבכור ומעשר הילכך באין מחוצה לארץ: הטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו. [חומרן דאמרן] המטיל מום (בבהמת) [בשאר] קדשים עובר משום חמשה לארון הכי מאי אמרינן כיון דלא קרבי דבכור ואין המורתן קריבין הילך מעשה העבודה מבכור והילכך לא מיחייב או דילמא כיון דקדשן מיחייב: ותיבעי ליה [מטיל מום] בתשיעי של מעשר. דלא קרב כדתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחר עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו לבעלים והעשירי מעשר והאחד עשר קרב שלמים אבל התשיעי לא קרב [אלא אם שנא כו'] כן (אטיטס) [אנטיגנוס] העלה בכורות ולא קבלו ממנו אפילו דאעבוד: לא קשיא. הא דקתני ואם באו תמימים יקרבו [כו' ישמעאל] דמקיש לקמן מעשר שני לבכור אין נאכל אלא בפני הבית מכלל דאפילו בכור חוצה לארץ יאכל לפני הבית והא דקאמר ולא קבלו ממנו [דיינו] כו' עקיבא דמקיש לקמן בכור למעשר שני אינו בא אלא מן הארץ דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וכו' אף בכור נמי אינו בא אלא מן הארץ: [כשום ג' זקנים. ר' ישמעאל ור' עקיבא ובן עזאי. בכור טעון הבאת מקום דכתיב והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם כו' מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית כשהיה דמו קרב למזבח אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית דכתיב ואימורין וטעונין הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בכורים אין נאכלין אלא בפני הבית דכתיב בהו והניחו אצל מזבח: ולמה ליה קרא למילף ניהדר דינא וניתי ונילף מעשר שני מה מעשר שני אינו בא אלא מן הארץ דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וכו' אף בכור נמי אינו בא אלא מן הארץ: [כשום ג' זקנים. ר' ישמעאל ור' עקיבא ובן עזאי. בכור טעון הבאת מקום מה בכורים אין נאכלין אלא בפני הבית דכתיב בהו והניחו אצל מזבח: ולמה ליה קרא למילף ניהדר דינא וניתי ונילף מעשר שני מה מעשר שני אינו בא אלא מן הארץ דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וכו' אף בכור נמי אינו בא אלא מן הארץ: [כשום ג' זקנים. ר' ישמעאל ור' עקיבא ובן עזאי. בכור טעון הבאת מקום מה בכורים אין נאכלין אלא בפני הבית דכתיב בהו והניחו חזור הדין לא ראי הצד השוה כו'

תורה אור השלם

1. וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיְיָ׃
ויקרא כז לב
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם הַקְטֵיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ׃ במדבר יח יז
3. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים׃
דברים יד כג

מוסף רש"י

הובא להלן דף כד ע"ב)

שיטה מקובצת

א) העולם ולא אוליד: כ) העולם. ל"א משנינא לך שינוי דחיקא בבלאי כגון שילדה נקבות (הלכה) עד סוף הדורות ואי לא משני ליה שינוי דחיקא בבלאי מאי הוי משני ליה זכר יקרב עולה נקבה יפלו דמיה לנדבה ס"א הוה משני ליה אי לפני כפרה תניא זכר יפלו דמיו לנדבה נקבה יביא בדמיה עולה אי לאחר כפרה תניא זכר יקרב עולה נקבה יפלו דמיה לנדבה: ג) המעשר עי' תו' זבחים ד"ה בכור (דף עם ע"ב): ד) מחוץ לארץ לארץ: ה) והמעשר אם באו. עי' תוס' בכורות ד"ה התרת (דף לו ע"ב): ו) אמר רב אחא בר רב עדא בעו במערבא: ז) תפדה כי קדש הם הם קריבין. עי' תוס' זבחים ד"ה קדש (דף ס"ב): ח) א"ל אביי תיתיבי לך: ט) בן. עי' תשובת הרשב"א סי' של"א: י) יכול יעלה אדם מעשר שני בירושלים ויאכלנו בלא פדיון דסבר קדושת הארץ לא בטלה הצריך להפריש תרומות ומעשרות. תוס' אחרות: יא) שני ויאכלנו בירושלים בזמן הזה וריון: יב) מה בכור כו' בפסוק מפרש מ"ש בכור מעשר משום דיש היקש ואין משיכין על היקיש: יג) דאיכא למפרך מה: יד) עי' בהשמטות בסוף המס': טו) לבא מעשר שני לא ליבעי

לו א מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה כ:
לח ב מיי' פ"ד מ"ד שם הלכה ו:
לט ג מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יב וס"א מהלכות בכורות הלכה יח:
מ ד מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה יא ופ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יז:
מא ה מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ה:
מב ו מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה יב ופ"ג מהלכות תמורה הלכה כ:
מג ז מיי' פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ח:
מד ח מיי' פ"ג מהל' בכורות הלכה ה:
מה ט מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' ט:
מו י מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הל' ג [טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' קלב]:
מז כ מיי' פ"ט מהל' מעשה הקרבנות הלכה כה:
מח ל מיי' פ"ג מהלכות בכורים הלכה ח:
מט מ מיי' פ"ג מ"ב שם הלכה יב:
נ נ מיי' פ"ג מהל' תרומות הל"ה ופי"ב מהל' שמיטה הלכ"ו ופ"ו מהל' בית המקדש הלכה ז"ז:

תוספות

דף ס: [ב] [בכורות טו.]. ג) בכורות נא. [ד"ה נ.]. ד) [בעל ה:]. ה) [בעל ח: כ"ק יב:]. ס) [נזיר כ"ק יב:]. ו) [בעל ה: ד"ה קדש הס]. ז) מלה פ"ד מי"א]. ח) מכות יט. [זבחים ס. תוספתא פ"ה הלכה ט"ו]. ט) [מגילה ד. מכות יט. שבועות עז. זבחים ס. קז: תוליק ז. ערכין לב:]. י) גירסא אחרת היה לפני רש"י בגמ'. כ) [עי' מו"ע דלא דוקא]. ל) גי' כ"ק מה"ד כלן חוץ מן הבכור ומן המעשר אם נפל בהם מום אינו יכול לפדותן ולהעלות מקדושתן דבבכור כו'. מ) [במדבר יח]. נ) [ויקרא כב]. ס) גי' כ"ק וכולן אחיין בספרי ר"פ ולכתחלה דלא יביאו בספרי אחיי טעמא. ע) מה בכורים כ"ק. פ) אלו בכורים כ"ק. צ) אלו הם ד"ה ומה"ד ומי' קסבר כ"ק.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' תתני לה כי אמר רבא בריה: (ב) רש"י ד"ה חוץ מן וכו' מזלזלין בקדשים הס"ד ואח"כ מ"ה יש להם פדיון אם נפל בהן מום:

הגהות הגר"א

[א] גמ' א"ל משניא כו'. נ"ל דבריש"י העולם אלו הוי משני ליה אפני ליה הכא מום אמום לאתי לאתלופי: [ב] רש"י ד"ה הרי. ומעשר הס"ד ומה"ד שלא נמכרין: [ג] ד"ה הא. בסיפא כו'. פי' מלאת דר"ע:

ל) נראה דל"ל גרסינן אפילו בכור נמי תבעי לך. כלומר דאי לא קידשה ומי'.

כא: אלו קדשים פרק שלישי תמורה

ג א מיי' פ"א מהלכות כלאיים הלכה ה:
נא ב מיי' פ"ז מהלכות בית המקדש הלכה יד:
נב ג מיי' פ"א מהלכות בית המקדש הלכה ה ופ"י מהלכות מעה"ק הלכה ג:
נג ד מיי' פ"א מהלכות כלאיים הלכה יג:
נד ה מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה ז:
א ו מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה ח:
ב ז מיי' שם הל' ט:
ג ח מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה כ:

מוסף רש"י

מעשר חולין הוא. וכמולין למדין למד מן הלמד (חכמות יט.). בכל הרואה. כלל מקום שיכול לרמות מסם אם שילה (חגיגה ט.). בכור שבעבר שנתו. מעומו כמוך שנתו, שנאמר (דברים טו) לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה (ירמיה ה:) וכעיין זנמנים (שם). בספולי המוקדשין. כאילו נפל בו מום (שם ושם). ויפסל. הואיל ומנני עניי ומיתני, שהרי אין שנה בלא ג' רגלים בריב שנים (ירמיה שם). מקיש בכור למעשר. למעשר דגן קא משמעי קרא (שם). מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה. שהרי בעלים ומן הבעור לבעור כל המעשרות מן הבית ולהמוריות כדמפיק (דברים יד) מקלה שלם שנים מיתים (ירמיה שם). אם שבה מעבריתיו שנה לאשונה (ירמיה שם). יום אחד משנה זו. דכי שותנו מיום אחרון (שנתו יכול לאכלו אותו מיום ראשון ומיום המחרת שהוא משנה אחרת, הקיש שני ימים (בכורות כ.). יהיה לך כחזה התנופה. בכבוד משמעי נפרד ויקח לקח (שם).

הדרן עלך אלו קדשים

ולד חטאת ותמורת חטאת ואחטאת שמתו בעליה ימותו. דהני הוו הקבר ה' חטאת בעלת מום, יחבר ג' חטאת בעלים בין לפני כפרה בין לאחר כפרה, ולד חטאת לחבר מתה שהרי אינה ראויה לכפרה, שלא הפרישה מתחילה לקן, ותמורת חטאת נמי לחבי מתה שהרי בא בעבירה, ולא יעיר כתיב, ואחטאת שמתה בעליה נמי לחבי מתה דאין כפרה לעתים, דמיתתן כפרה עליהם (מנחות ו.). ושאבדה. עד שהיא תמיתה ושוב נמצאת והרי היא בעלת מום (שם). אם משכיפרו הבעלים. אם כיפרו הבעלים באחרת, שלא לו להתכפר בדמי זו שעברה שמתה לו שלמה ונמצאת בעלת מום, חטאת. הואיל ונמצאת בעלת מום, אבל אם נמצאת תמיתה קודם כפרה, אף שמתכפרו באחרת אינה מתה אלא תרעה (שם).

שיטה מקובצת

א) ולפיכן קדשים מהדדי: ב) יכול יעלה אדם מעשר שני: ג) דלא. ל"א מה לבכור שכן חלקה בו א) זכן אכילתו ואכילת ת"ל: ד) החומה. ס"א וקא קשיא ליה בשלמא קדשים קלים בעי לאמוקי ר"מ אלא מעשר ליתכיל בכל הראוה ת"ל ואכלת כו' מקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל כו' אף מעשר אינו נאכל כו' מחיכה וכן עד תוכת מהו דתימא נרשם על כל תוכה קו מלמעלה להורות כי לפ"ד דאי דרכי מתקן: ה) מהו דתימא ליתאכול מע"ש בכל הרואה קמ"ל ואי"מ מ"מ מאי קשה ליה יכול יהר מקדשים קלים הא אינהו נמי הוי נאכלים בכל הרואה ובספרי כפרש טעם שהיה מסופק בכעשר יותר משאר קדשים לפי שלא חילק בי הכתוב בזמנו נאכלים שהוא נאכל בכל זמן בכל אדם אבל קדשים קלים צריך לאכול לשני ימים לכך היה יודע שאין לקבל. תוס' אחרות: ו) בספולי המוקדשים ויפסל לפי שנאכל בבכור לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה. תוס' אחרות: ז) לחברתה. ס"א ותנאי קדמאי בכור שאין נפסל משנה לחברתה כו': ח) מנא להו. גליון תימה מהיקשא דאין היקש למחצה ר"ל כיון שיש קרבן פסול אם עברה שנתה ס"ד דנילף מינה קמ"ל: ט) בשנה ע"י תוס' ר"ה שנה: י) שנאכל לשני ימים דסד"א כיון דכתיב ובשרם יהיה לך כחזה התנופה ולמה מחזה ושוק של תודה קמ"ל דהוי כחזה ושוק של שלמים. ת"א: יא) ורבנן ס"א נפקא להו לשני ימים ולילה מן לך יהיה הוסיף לך הכתיב הויה אחרת ורבנן דרשי ליה בזכחים מדייה לך הכתיב הויה אחרת כזו פי' כחזה התנופה ר"ל של תודה ומיהו דכחזה הוסיף לך עוד זמן אחר כראשון דהיינו יום אחד כיוצא בו. תוס' אחרות: יב) ושאבדה ונמצאת בעלת מום. הייה אבדו: יכפרו בלא נמצאת בעלת מום כתה יהא דנקט בעלת מום משום דבלא מום לא היתה מתה אליבא דרבנן דרכי אא"כ נמצאת לאחר כפרה אבל כשנמצאת בעלת מום ואיבא אחתי לריעתה הדא ראבדה ועוד דריא בעלת מום אז הוא מתה אפילו נמצאת קודם כפרה ואפילו לרבנן כך פי' הקונטרס ולא נהירא לר"י דאמר בגמרא אבידה לילה לא שמיה אבודה פי' כיון דבהדיא שעתא דאבדה אינה ראויה להקרבה אין דיחור של אבודה חל על דיחוי של לילה אלמא דאדרבה כשיש עליה דיחוי אחר מעכב דיחוי של אבודה לחול ועוד דבגמרא דייק מסיפא דמתני' כרבנן דלפי"ז נידוק מהך רישא דהא ע"כ כרבנן דאי כרבי למה נקט נמצאת [בע"מ] יעוד למ"ד בגמ' דכל מוריים שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה וה"נ נתכפר בשאינה אבודה דהא אבודה בעלת מום ואפילו תמימה דומיא דבעלת מום כלומר כשנתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה אף לפני כפרה יאר"י דנקט בעלת מום לרבותא דאע"פ שהיא דחויה חל עליה דיחוי של אבודה דסד"א דלא חל כמו שאינו חל על אבודה לילה: יג) אם כפר: על אות מ' ש' נרשם קר: יד) ואינו עושה תמורה. לא כשנמצאת תמימה אלא כשנמצאת בעלת מום דכיון דלמיתה אזלא פרחה קדושה מינה וכן לא מועילין דלא איקרו בקדשי השם: טו) אותו מן הלמד הס"ד: טו) אותו מן הלמד הס"ד: יז) בכור ואכתי ליכא לספוקי מעשר טפי מבכור: בשר ודם חדא מילתא היא. דאפילו בקדשים כה"ג יכול ללמד מעשר מהאי בכור שנזרק דמו לפני הבית וקשיא: יח) מהאי בכור הס"ד: יט) בכור ומתני' דלא: כ) להני כתיב יהיה אות ר' נמחק: כא) מום ועוד דבעל כפרו באחרת לאחר נמצאת ודחו ליה בידים דלא רצו לכפר בה ודאי מודו דלמיתה אזלא: כב) רועה דכי קמיגין הלכה לכשה מסיני דלמיתה מדבר אם בקרבנות א"ר הרי כבר אמרנו דבאת והבאתם אלא אינו מדבר אלא בכדרי חוליל יכול אף בכור ומעשר ת"ל נדרך קדמנות הבאים בנדר ובנדבה יכול שאני מיצוה ומצוה ולהביא חטאת ואשם אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני דבר ראשם שאין להם פרנסה במקומן ומוציא אני בכור ומעשר שיש להם פרנסה במקומן ומאותה דרשה ודאי לא מפקינן אלא שאינו חייב להעלותן לגבל אבל ודאי אם באו יקרבו. תוס' אחרות: טו) הואיל ואין בה ריעותא כל כך:

ג) א מיי' פ"ט מהלכות כלאיים הלכה ה:
נא ב מיי' פ"ז בית המקדש הל' יד:
נב ג מיי' פ"א מהל' בית המקדש הל' ה ופ"י מהל' מעה"ק הל' ג:
נג ד מיי' פ"א מהלכות כלאיים הלכה יג:
נד ה מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה ז:
א ו מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה ח:
ב ז מיי' שם הל' ט:
ג ח מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה כ:

ממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה בבור. והשתא משכחת פלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע דרבי ישמעאל אית ליה דלכתחילה אין מביאין בכור ומעשר ממקום לאחר לאחר מגל דיעבד אם בא תמימים יקרבו והיינו כתמני' ור"ע אפילו דיעבד נמי לא קרבי דאיתקש למעשר דגן והיא דגן אגניגנום כוותיה אמיא וא"ש בגמלא ר"ע כדמפרש טעמא דאיתקש בכור למעשר דגן אלא לרבי ישמעאל מאי טעם אי סבירא ליה היקשא דמעשר דגן אפילו דיעבד נמי לא יתא אי לא סבר לה אפילו לכתחילה נמי יביא וי"ל דאפיק מדרשא דספרי שפירש לעיל רק קדשין אשר יהיו לך כו' וגו' מכלל שמביאין קדשים ממקום לאחר לאחר יכול אף בכור ומעשר כו' ת"ל רק והיינו דוקא לכתחילה הוא דאיתעבו דבהא אירי ליה קרא דכתיב תשא ונאת והיינו לכתחילה: **יכול** יעלה אדם מעשר שני ויאכלנו בו'. וא"ת אמאי ס"ד שיהא נאכל בכל הרואה הא לפני ה' אלהיך כתיב ליה וי"ל דומיא דשלוחים מעשר שני בכל הרואה ויש ספרים דגרסינן לה להך קושיא ולהאי שינויא:

הדרן עלך אלו קדשים

ולד חטאת ושאבדה ונמצאת בעלת מום.

פרש"י ואפילו לרבנן דאמרי לקמן ופליגי עליה דרבי דאין חטאת מתה אלא בשנמצאת אחר שנתכפרו הבעלים בהא מודו הואיל ואיכא תרתי לריעותא דאמרה ונמצאת בעלת מום ולהכי נקט בעלת מום דאי תמימה הואיל ונמצאת קודם כפרה אפילו כיפרו בעלים שוב נאחטת רועה עכ"ל ולא נהירא דמשמע לפירושו דתרתי ריעותא מציאין אותה למיתה ואדרבה סוגיא דשמעתין משמע דתרתי ריעותא מציאין אותה לידי רעייה דאחר רבא בגמ' אבודה לילה לא שמה אבודה פי' ואינה מתה אלא לרועה ועוד לר' אבא דאמר בגמ' לקמן (כג.) הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה [אבידה] מתה והכא בנתכפר בשאינה אבודה מיירי וא"כ למה לי בעלת מום לר' אבא מיהו איכא סיגיות כפי מי שהיה טמא (פסחים דף ז.), ובפ' התודה (מנחות דף כ.) ולקמן (דף כג.) נמי דלית להו דרבי אבא ועוד דדייק לקמן בגמ' מנבא דאמרי לחא"כ דמתניתין דנמי היא מבכור הוא מאי לאיתיה דמדנקטי בעלת מום [ג] לכ"ע לפרש דנקט בעלת מום לרבותא דמהו דתימא הואיל [ד] ואיתרבו כל כך דאבודה ובעלת מום הוא לה כאבודה לילה ורועה קמ"ל דאפ"ה מתה: **אם** כיפרו בעלים חטאת. נמר כדאית ליה ואמר כדאית ליה לרבי אפילו אם נמצאת לפני כפרה ולרבנן בנמצאת לאחר כפרה:

**ואתי מעשר שני ויליף מבכור. דהקישא דאוכלת לפני ה' וגו' (דברים יד) דמעשר שני איתקש לבכור וכיון דאיכא בכור דפשיטא לו דלא מיתתמיל אלא בפני הבית כגון האי גמרינן מעשר מינה: ומי ילפינן קדשים מהדדי. כגון הכא דילפת בשר מדם ומעשר מבשר: והא א"ר יוחנן כו'. ומפרש טעמא באיזהו מקומן (זבחים דף מט.): למד מן הלמד. כגון הכא דמעשר למד מבשר ובשר גופיה למד מדם: חולין הוא. ולמידין אותו עו): כבר הלמד אוזלי'. דאם הוא חולין למידין אותו (ה) עו) מהמלמד ו): כבר המלמד. דם המלמד בעי למיהוי חולין: מאי איכא למימר. הא הוי המלמד בכור יז). קשיא לי כיון דלא קידשה לעתיד אמאי מספקא ליה במעשר וכמדומה אני שלשון ירושלמי הכתוב בספרים עיקר יכן קבלתי במס' מכות (דף יט.) לי קשבר קידשה לעתיד לבוא בכור נמי ליבעי ומי קשבר לא קידשה מעשר נמי לא ליבעי לעולם קשבר קידשה לעתיד לבוא והכא דפשיטא ליה בבכור כגון שנזרק דמו בפני הבית וא"ג כיון דאם איתיה לדם אחר לאחר הבית אינו נאכל אלא לבנים מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לבנים מן החומה מה לבכור שכן [א] טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר במעשר דלא ג) ת"ל ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך מקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא לבנים מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לבנים מן החומה מאי קשיא ליה דקאמר יכול אמרת הואיל ד) ותנן אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה ה) ובירושלים לבנים מן החומה ז) ו) (וכן) קדשי קדשים ח) לבנים מן הקלעים מהו דתימא ט) בירושלים ליתי מעשר שני בכל הרואה קמ"ל: י) אחרים אומרים יכול יהא בכור שעבדה שנתו ו) כספולי המוקדשין ויפסל תלמוד לומר מעשר דגנך ותירושך ויצהרך מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה אף בכור יא) אינו נפסל משנה לחבירתה ז) ולרבנן דמפקי להו לטעמא אחרינא משנה לחבירתה מנא להו יב) נפקא להו [2] מלפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה יג) לימד על הבכור שאינו נפסל משנה לחברתה ולאחרים לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה מאי דרשי ביה מיבעי ליה יד) לכדתניא יום אחד משנה זו ויום אחד משנה אחרת הלימד על הבכור ו) שנאכל לשני ימים ולילה אחד ורבנן יא) טנאכל לב' ימים ולילה אחד מנא להו אמר קרא [3] יהיה לך כחזה התנופה:

הדרן עלך אלו קדשים

ולד ו) חטאת ותמורת חטאת ו) ואחטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה יב) ושאבדה ונמצאת בעלת מום יג) [ב] משכפרו הבעלים תמות יד) ואינה רעושה תמורה

לא

(זבחים דף מז.). כחזה ושוק של תודה יג) וכתיב יהיה להוסיף עוד הוייה אחרת מיולת בה והיינו יום ג': **הדרן עלך אלו קדשים**

ושאבדה ונמצאת בעלת מום. קודם שנתכפר באחרת: **אם כיפרו הבעלים.** אחרי כן באחרת: **תמות.** ואפילו לרבנן דאמרי לקמן (כב.) ופליגי עליה דרבי דאין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שכיפרו הבעלים בהא מודו הואיל ואיכא תרתי לריעותא דאבדה ונמצאת בעלת מום יד). ולהכי נקט בעלת מום דאי תמימה הואיל ונמצאת קודם כפרה אפילו כיפרו בעלים שוב נאחטת רועה: [ד] [דהר] כתב בסופיה לך יהיה דאיסוף לך הכתוב הוייה אחד יום שני מכאן שנאכל לשני ימים ולילה אחד: **סליק שריקא** אילה **ולד** חטאת כו'. ישעיברה שנתה או שאבדה. אם לא דספיק להקריבה [עד שעיברה שנתה אז] עד שאבדה ונמצאת בעל מום או עד משכפ (בעלמא) [בעליה] באחרת בין זו ובין זו תמות: ואין עושין תמורה. זו שנמצאת דלא לדשה קדושת הגוף אלא קדושת דמים: רה

ה) וזבחים מט: שבועות י.). ו) [וזבחים נ. וזבחים ק. ג) [כלילות נג.]. ד) גירסת רש"י חיוי קן. ה) מגילה מ:, ו) ל"ל וכלן [ולקן]. ז) [ר"ה ה: זבחים כט. תוספתא מנחות ל"ג ס"ג], ח) בכורות כ:. ט) [בכורות שם וש"ס מביאתו ותהר סיפיהן]. י) תענית ד:, יא) [ל"ל עו. יב) [ל"ל ולא אוכלין קדשים בירושלים ואיכא שם: ואי קסבר דלא קידשה אפילו מעשר לפשוט ליה דא"ל: נ"ל: אמר רבינא לעולם קס"ל קדושה ראשונה קדושה לע"ב דקאמרת אי הכי אפילו בכור תיב ניתי לא מצית למימר הכי דהמי כמאי עסקינן בבכור שנזרק ד"א קודם תרבן הבית וחדב הכמו דעדיין בשורו קיים דליף בשרת מדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח היה צריך מתן [ובודרי [אימורים] במזבח והשתא דל יון מיבח דאיכל לית ליה חקנה ולא מצי למיכלה ולילף מעשר א מהאי בכור דאינו נאכל אפשר בירושלים אף מעשר שני אלא נאכל אע"ג דקדושה נמי לע יני לבוא ומדמעשר ליף מבכור הוי דשאר בכורות ילפי מהאי בכ"ר ומי ילפינן בקדשים מהדדי והאמר במס' זבחים בכל הח' למידין למד מלמד חיון כדקדשה

ה"א מעשר בבכור קדשים נינהו ובשורו למוד הוא מדכן ודיכא ליף מעשר מבשרו דלמד הוא]: מעשר. דגן חולין הוא ריכול לחלק לאוכלו בכל מקום: הניחא לכ"ד בתר למד אזלינן. אי למד קדשים הוא אין למידין מן למד ואי למד חולין הוא למידין מן למד ש ר' דמי [דהאי למד מעשר חולין הוא אלא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר דמלמד דתיינו בשורו קודש הוא והיכי מצי ילוף מ' מלמד דקודש: לא הוי הכא למד מלמד דבשר ודם חדא מילתא ומצי ילוף מעשר מינה]: ל"א. לעולם קסבר קדושה ראשונה לא קד מן לעתיד לבוא והכא בבכור שנזרק דמו בפני הבית ותחב הבית: יעדיין בשורו קיים כיון דאי איתיה לדם אכתי לאחר תרבן [כמו בשורו] שה בר זריקה הוא דליכא בית הבחירה זריקה לא חשיבא מידי ואתי [מעשר] [בשר] ויליף מדם מה דם לא חשיבא זריקה אף בשר נמי ליח חקנה ואתי מעשר ליף מבכור ומי ליפנין כו'. ולא מיסחבר לר' האי ל"א אלא אמר קדמייתא עיקר דהכי אשכחן דכתב במסכת מכות: ליה עוזאי אמר יכול יביא אדם מעשר שני. בזמן ביהמ"ק [ויאכלנו]: בכל הרואה. בכל מקום שיכול לראות משם ירושלים: [מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה. כדתני: נאכלים בכל העיר לכל אדם. שכן חלקתה בו זמן שאכילתו ואוכלין דבכור תם אינו נאכל אלא לשני יב ולילה אחד ואינו נאכל אלא לכהנים ומעשר שני אין בו זמן ונאכל לכל אדם: יאמר קא קשיא דאמרינן יכול. כלומר אמאי בר סלקא דע מעשר יאכל בכל הרואה הכי קשיא ליה משום]: דתנן אין בין שילה לי. דהתם נאכל בכל הרואה משום דכפר הויה דלית ליה חוקין בשלמא בכור בעי חומה. דכתיב ואכלת לפני ה' אלהיך במקום מקודש: בכור שעבדה שנתו דכתב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה: מעשר שני אין נאכל אלא לבנים מן החומה. בכל מקום שיכול לראות משם ירושלים: ותנאי קדמאי ג' הקנים: נפקא להו. דנאכל לב' ימים ולילה אחד מן אך בכור שור וגו' וסמיך ובשרם יהיה לך כחזה התנופה ובשוק הימין ואמרינן במס' בכורות ואיכא כחזה ושוק דתודה דנאכל ליום ול' חד

ו) יכ"ה ג"כ גי' רגמ"ה ורש"י ז"ל.

ואתי מעשר שני ויליף מבכור. דהקישא דאוכלת לפני ה' וגו' (דברים יד) דמעשר שני איתקש לבכור וכיון דאיכא בכור דפשיטא לו דלא מיתתמיל אלא בפני הבית כגון האי גמרינן מעשר מינה: **ומי ילפינן קדשים מהדדי.** כגון הכא דילפת בשר מדם ומעשר מבשר: **והא א"ר יוחנן כו'.** ומפרש טעמא באיזהו מקומן (זבחים דף מט.): **למד מן הלמד.** כגון הכא דמעשר למד מבשר ובשר גופיה למד מדם: **חולין הוא.** ולמידין אותו עו): **כבר הלמד אוזלי'.** דאם הוא חולין למידין אותו (ה) עו) מהמלמד ו): **כבר המלמד.** דם המלמד בעי למיהוי חולין: **מאי איכא למימר.** הא הוי המלמד בכור יז). קשיא לי כיון דלא קידשה לעתיד אמאי מספקא ליה במעשר וכמדומה אני שלשון ירושלמי הכתוב בספרים עיקר יכן קבלתי במס' מכות (דף יט.) לי קשבר קידשה לעתיד לבוא בכור נמי ליבעי ומי קשבר לא קידשה מעשר נמי לא ליבעי לעולם קשבר קידשה לעתיד לבוא והכא דפשיטא ליה בבכור כגון שנזרק דמו בפני הבית וא"ג כיון דאם איתיה לדם אחר לאחר הבית אינו נאכל אלא לבנים מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לבנים מן החומה מה לבכור שכן [א] טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר במעשר דלא ג) ת"ל ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך מקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא לבנים מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לבנים מן החומה מאי קשיא ליה דקאמר יכול אמרת הואיל ד) ותנן אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה ה) ובירושלים לבנים מן החומה ז) ו) (וכן) קדשי קדשים ח) לבנים מן הקלעים מהו דתימא ט) בירושלים ליתי מעשר שני בכל הרואה קמ"ל: י) אחרים אומרים יכול יהא בכור שעבדה שנתו ו) כספולי המוקדשין ויפסל תלמוד לומר מעשר דגנך ותירושך ויצהרך מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה אף בכור יא) אינו נפסל משנה לחבירתה ז) ולרבנן דמפקי להו לטעמא אחרינא משנה לחבירתה מנא להו יב) נפקא להו [2] מלפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה יג) לימד על הבכור שאינו נפסל משנה לחברתה ולאחרים לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה מאי דרשי ביה מיבעי ליה יד) לכדתניא יום אחד משנה זו ויום אחד משנה אחרת הלימד על הבכור ו) שנאכל לשני ימים ולילה אחד ורבנן יא) טנאכל לב' ימים ולילה אחד מנא להו אמר קרא [3] יהיה לך כחזה התנופה:

הדרן עלך אלו קדשים

ולד ו) חטאת ותמורת חטאת ו) ואחטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה יב) ושאבדה ונמצאת בעלת מום יג) [ב] משכפרו הבעלים תמות יד) ואינה רעושה תמורה

מסורת הש"ס

ו) [וזבחים מט: שבועות י.], ב) [וזבחים נ. וזבחים ק. ג) [כלילות נג.], ד) גירסת רש"י חיוי קן. ה) מגילה מ:, ו) ל"ל וכלן [ולקן]. ז) [ר"ה ה: זבחים כט. תוספתא מנחות ל"ג ס"ג], ח) בכורות כ:. ט) [בכורות שם וש"ס מביאתו ותהר סיפיהן]. י) תענית ד:, יא) [ל"ל עו. יב) [ל"ל ולא אוכלין קדשים בירושלים ואיכא שם: ואי קסבר דלא קידשה אפילו מעשר לפשוט ליה מ"ל: נ"ל: אמר רבינא לעולם קס"ל קדושה ראשונה קדושה לע"ב דקאמרת אי הכי אפילו בכור תיב ניתי לא מצית למימר הכי דהמי כמאי עסקינן בבכור שנזרק ד"א קודם תרבן הבית וחדב הכמו דעדיין בשורו קיים דליף בשרת מדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח היה צריך מתן [ובודרי [אימורים] במזבח והשתא דל יון מיבח דאיכל לית ליה חקנה ולא מצי למיכלה ולילף מעשר א מהאי בכור דאינו נאכל אפשר בירושלים אף מעשר שני אלא נאכל אע"ג דקדושה נמי לע יני לבוא ומדמעשר ליף מבכור הוי דשאר בכורות ילפי מהאי בכ"ר ומי ילפינן בקדשים מהדדי והאמר במס' זבחים בכל הח' למידין למד מלמד חיון כדקדשה

ג) א מיי' פ"ט מהלכות כלאיים הלכה ה:
נא ב מיי' פ"ז בית המקדש הל' יד:
נב ג מיי' פ"א מהל' בית המקדש הל' ה ופ"י מהל' מעה"ק הל' ג:
נג ד מיי' פ"א מהלכות כלאיים הלכה יג:
נד ה מיי' פ"א מהלכות מעה"ק הלכה ז:
א ו מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה ח:
ב ז מיי' שם הל' ט:
ג ח מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה כ:

לא נהנין. מדרבנן: ולא מועלין. יד) דאם נהנו פטורין מקרבן מעילה דכיון דלא היא ולא דמיה קריבין אחזא קדושתה: ואם עד שלא כפרו הבעלים. אתרוייהו קאי כלומר כל זמן שלא כפרו הבעלים שלא רצה להתכפר בתחרת: תרעה עד שתסתאב. שנתה דוקא קאי דאי אתנדה ומצאת בעלת מום הא מפקחת וקיימא: ישמור מבעי ליה. פרש"י ישמור אותה אולי יעשה מום קבוע ול"נ דא"כ היינו תרעה דקתני כט) לכן נראה לפרש ישמור אותה אולי מתרפה וחזא להקרבה ל): אי תניא גבי עיבורה שנתה התם הוא דלא אחני כ) (לה אבודה) משום דהוא להקרבה. והיינו כשיטת ר"ש דריבוי ריעותות מביאין אותה לידי רעוי: ומי אמר רבא הכי. דהיכא דנפקלה קודם המיכוד דמהניא ליה מיכוד לגות והתמר רבא אנודת לילה לא שתה אבודה ומ"מ לפירוש ממתני' דקתני אבדה ומצאת בעלת מום מתה אע"ג דאיכא ריעותא אחריתי עם האבידה ר"ל דבשלמא ממתני' לא מצי למיפרך דשתי מתני' דאבדה קודם מיכוד מיכוד לה לגות לילה ריעותא אחריתי ומ"ה לא דמי לאבודת לילה דריעותא דלילה נמי עליה קודם המיכוד אבל לרבא פריך שפיר שהרי ריעותא דעברה שנתה נמי עליה קודם המיכוד ומ"ה פריך מאבודת לילה ומצאי לא דמי אבודת לילה לא חזיא לא לגופה ולא לדמי כאן משמע דשיטת ר"י דריבוי ריעותות מביאין אותה לרעיה ולא למיתה: אמר לך רבא. פרש"י ולאי היכא דאיכא דיחוי ונתכפר בתחרת מתה בלא מום אבודה ולרשב"ל ולאי לא) תקשה דכי תריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לרשב"ל תריצנא ולי לא קבילא לי ולי משום לב) אבדה ומצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבודה לאודה לאודה הוא ושוב נתכפר בתחרת לא קשיא דתריץ לאוד ואבודין לאוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי עכ"ל ולא נראה דמשאר מילתא דרשב"ל בקושיא דהא מייתי לה בכמה מקומות בהש"ס ועוד קשה דממה שהקשה לא תירץ מ) לכן נראה לר"י לפרש כי היכי דאיצטריך לשנויי אמתני' דבעי תרתי אבודה ובעלת מום ולפיכך אתה צריך לחלק ולומר דתריץ לאוד ואבודין לאוד הכי נמי נתרץ לרשב"ל דתריץ לאוד ועברה שנתה לאוד דתריץ לא חזי לשום הקרבה ועברה שנתה חזיה להקרבה דשאר קרבנות נג):

תרעה עד שתסתאב. לעברה שנתה דוקא קאי דאי אבודה ומצאת בעלת מום הא מפקחת וקיימא: ישמור מבעי ליה. פרש"י ישמור אותה אולי יעשה מום קבוע ול"נ דא"כ היינו תרעה דקתני כט) לכן נראה לפרש ישמור אותה אולי מתרפה וחזא להקרבה ל): אי תניא גבי עיבורה שנתה התם הוא דלא אחני כ) (לה אבודה) משום דהוא להקרבה. והיינו כשיטת ר"ש דריבוי ריעותות מביאין אותה לידי רעוי: ומי אמר רבא הכי. דהיכא דנפקלה קודם המיכוד דמהניא ליה מיכוד לגות והתמר רבא אנודת לילה לא שתה אבודה ומצאת בעלת מום מתה דקתני כט) אע"ג דאיכא ריעותא אחריתי עם האבידה ר"ל דבשלמא ממתני' לא מצי למיפרך דשתי מתני' דאבדה קודם מיכוד מיכוד לה לגות לילה ריעותא אחריתי ומ"ה לא דמי לאבודת לילה דריעותא דלילה נמי עליה קודם המיכוד אבל לרבא פריך שפיר שהרי ריעותא דעברה שנתה נמי עליה קודם המיכוד ומ"ה פריך מאבודת לילה ומצאי לא דמי אבודת לילה לא חזיא לא לגופה ולא לדמי כאן משמע דשיטת ר"י דריבוי ריעותות מביאין אותה לרעיה ולא למיתה: אמר לך רבא. פרש"י ולאי היכא דאיכא דיחוי ונתכפר בתחרת מתה בלא מום אבודה ולרשב"ל ולאי לא) תקשה דכי תריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לרשב"ל תריצנא ולי לא קבילא לי ולי משום לב) אבדה ומצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבודה לאודה לאודה הוא ושוב נתכפר בתחרת לא קשיא דתריץ לאוד ואבודין לאוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי עכ"ל ולא נראה דמשאר מילתא דרשב"ל בקושיא דהא מייתי לה בכמה מקומות בהש"ס ועוד קשה דממה שהקשה לא תירץ מ) לכן נראה לר"י לפרש כי היכי דאיצטריך לשנויי אמתני' דבעי תרתי אבודה ובעלת מום ולפיכך אתה צריך לחלק ולומר דתריץ לאוד ואבודין לאוד הכי נמי נתרץ לרשב"ל דתריץ לאוד ועברה שנתה לאוד דתריץ לא חזי לשום הקרבה ועברה שנתה חזיה להקרבה דשאר קרבנות נג):

א) לא נהנין ולא מועלין ואם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת ויעושה תמורה ומועלין בה: גמ' (א) ב) מאי טעמא לא תני להו ג) גבי הדדי רישא פסיקא ליה וסיפא לא פסיקא ליה למה לי למיתנייה גבי מעילה למה לי למיתנייה גבי תמורה תנא הכא תמורה ואידי דתנא תמורה תנא נמי מעילה ד) ואידי דתנא גבי מעילה מעילה תנא נמי תמורה ה) אמר ריש לקיש ו) חטאת שעיברה שנתה רואין אותה כאילו ז) עומדת בבית הקברות ורועה תנן ח) שעיברה שנתה ואבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שכיפרו בעלים מתה תיובתא דריש לקיש לקיש אמר לך ריש לקיש כי קתני רישא מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום ט) אם אחר שכיפרו בעלים תמות אי הכי אימא סיפא אם עד שלא כיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ואי בעלת מום הא מסאבא וקיימא אמר רבה הכי קאמר י) (תנא) שאבדה ונמצאת בעלת מום עובר אם אחר שכפרו בעלים מתה אם קודם שכיפרו בעלים תרעה עד שתסתאב במום קבוע ותימכר אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאם כן ישמור מיבעי ליה למיתני י) ועוד שעיברה שנתה למאי הלכתא קתני [ב] יא) אלא אמר רבא יב) הכי קתני עברה שנתה ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אחר שכיפרו הבעלים מתה קדם שכיפרו הבעלים תרעה עד שתסתאב ותימכר יג) [וגבי עברה בעלת מום יד) וצריך למיתני אם אבדה גבי בעלת מום טו) שנתה] דאי תנא יז) גבי שעיברה שנתה הוה אמינא התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא למילתה אבל בעלת מום דאי לא מומא חזיא אימא לא תהני ליה אבדה יח) ואי תני גבי בעלת מום התם הוא דמהניא לה אבדה משום דלא חזיא להקרבה אבל עיברה שנתה דחזי' להקרבה אימא לא תהני לה אבדה צריכא ומי אמר רבא הכי והאמר רבא יט) אבידה דלילה לא שמה אבידה לא דמי אבידה דליליא לא חזיא לא לגופה ולא לדמי אבל הא נהי דלגופה לא חזיא לדמי חזיא יא) כ) תנן יב) השני יראה עד שיסתאב וימכר ויפלו לנדבה לפי שאין חטאת הציבור מתה הא דיחיד מתה כא) יג) ר' יוחנן בעלי חיים נדחין וכשהוא מתכפר בשני שבוזג שני מתכפר ואידך קמא הוה ליה כי עיברה שנתה וטעמא דציבור הא דיחיד מתה אמר לך דחויין לחוד ואבודין לחוד יג) מ"ט אבודין דעתיה עליהון דילמא משתכחין דחויין לא הדרי מתחזיין

גופא

כט) (מעילה יח, ע"ב), ב) גי' ל"ק ואחידי דתנא גבי תמורה תעילה תנא נמי גבי מעילה תמורה, ג) פסחים נו. יומא מו., ד) ל"ק מ"ז, ה) ל"ק, ו) (פסחים נו.), ז) יומא פב. סנהדרין יב. ח) (לקמן נב.), ט) (יומא מד.), י) ל"ל תתיקין ל"ק, י) ל"ל ואפילו לדבי ל"ק, כ) ל"ל ודתמיעלא הגה"ר ונ' ל"ק דמי מרגלא, ל) ל"ל לאבודה, מ) עיין רש"ק שהאריך ונל"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה לי וכו' מתניתין. נ"ב בדף יח: (ב) ד"ה עברה שנתה ואבדה וכו' תרעה הן דעבדה. נ"ב דבעלה מום מסאבא וקיימא כנ"ל: (ג) ד"ה עברה וכו' מתה. נ"ב וכן פירש רש"י בתתיתין בעמוד ב': (ד) ד"ה ואתמר רבא וכו' ולא שמה אבודה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ד"ה אמר לך רבא ולאי היכא דאיכא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ש כו'. נירש"י הדדי אלא פליגא לה ריש"ל כו': [ב] שם אלא אמר רבא כו'. ואונה אבודה בתחלע משום דעברה שנתה מיירי אפילו קודם לאבדה ובעל מום אח"כ: [ג] רש"י ד"ה ת"ל כו'. עי' תוס' שהקשו עליו ועיד קשה לת"ל דא"ל להקשות על מתני' ועוד הל"ל על ר"ל. ול"ע דה"פ ה"ל בעברה כו' מי' ונם נאבדה וקמני דמתה אפי' קודם כפרה. דקאמר ומשמע אפילו מיכפרו הבעלים: כי קאני מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום. ולקמן פריך מ"ל עברה שנתה למאי הלכתא קתני לה בהדי הך דתמות יט): אמר רבה הכי קאמר שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה. ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הוא ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעברה שנתה לא קאי כלל: ואם עד שלא כיפרו הבעלים. כלומר שלא רצו להתכפר בתחרת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מפקחת וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר: ישמור מיבעי ליה. כלומר הוא ולא ובכר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע: ועוד עברה שנתה למאי קאני לה. הוא ולאו עלה אילי שום דינא כ): עברה שנתה ואבדה. כא) ונמצאת תמימה וכיפרו הבעלים בתחרת או אבדה ונמצאת בעלת מום דאיכא ריעותא ומי תרתי לריעותא וכיפרו הבעלים בתחרת מתה קודם שכיפרו הבעלים כב) שאין רוצים להתכפר בתחרת תרעה הך דעברה (כ) שנתה ואבדה ונמצאת תמימה כג) וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים אחרי כן ריעה בלא אבדה דחדא הוא דאיכא לריעותא: דמכניא בה אבידה. מועלת בה להכיאה למיתה: משום דלא חזיא למילתה. כד) אפי' קודם אבידה דבת שנתה כתיב (במדבר טו) וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא: דאי לאו מומא חזיא אימא. פסול חסרון בעלמא והוא ונמצאת קודם כפרת הסעיה תרעה ולא תיהני ליה אבידה לגמות: דלא חזיא להקרבה. בשאר קרבנות וכל הך דבעיין תרתי לריעותא היינו כי נמצאת קודם כפרת אינה אבל נמצאת לאחר כפרה אפילו אין שם ריעותא דאיכוד מתה (ג): ומי אמר רבא הכי. דהיכא דנפקלה קודם כה) לאיכוד מהני לה איכוד לגות: והאמר רבא אבודים לילה לאו שמה אבודה. אם אבדה בלילה והפרים אחרת תמתיה לאו שמה אבודה ורועה אם נתכפר בתחרתה. וה"ל הוא ולא ובעברה שנתה לא חזיא לאקרובי לא מיהני (ג) ביה אבודה: ולא לדמי. שאין דמיה ראויין ליקרב בשעת אבידתה דאין קרבן בלילה: לדמי חזיא. קודם שאבדה: פנ. במסכת יומא (דף סב.) גבי שעירי יום הכפורים מת אותו של עזאזל מניח שנים מן הסוס ומגריל ומשלח האחד והשני יראה עד שיסתאב: הא דיחיד. כי האי גוונא מתה: וא"ר יוחנן. במסכת יומא (דף סד.) בעלי חיין נדחין ונדחה שני שבוזג ראשון כשמת חבירו לעולם ומכשהוא מתכפר בשני שבוזג שני וקמא הוי דחוי כשמת חבירו כאילו עברה שנתו. ותרתי לריעותא דלינה מתה משום דחטאת צבור היא הא דיחיד מת ואע"ג דליכא שום אבידה מת משום דיחוי דקמא מאחר שנתכפר בתחרת אלמא תרתי לריעותא לא בעינן וקשיא לרבא: [ד] אמר לך. רבא ולאי (ה) כא) אינה אבודה ולר"ל ולאי מיקשי כ) וכדתריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לר"ל תריצנא ולידיי לא קבילא לי ולי משום אבודה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבודה לאודה לאודה הוא ושוב נתכפר בתחרת לא קשיא דחוין לאוד ואבודין לאוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי.

רבינו גרשום

לא נהנין בה מדרבנן: ולא מועלין. בה מדאורייתא: אם עד שלא כפרו הבעלים עיברה שנתה או נמצא ודרצין להתכפר בדמיהן אותה שעיברה שנתה חרעה וחימכר ואותה שהיא בעלת מום תימכר לאלתר ועושין תמורה כיון דיש בה קדושת דמים ומועלין בה נמי: מ"מ לא תני. לה כילה מתניתין בהדדי לכולה חמש חטאות המיתות בהדי אלא פליג ותני לה לחלק לחוד דימותר ולחרי לחוד. משום דרישא הני חלת קמאי פסיקא ליה. דבין לפני כפרה ובין לאחר כפרה מיתות: סיפא לא פסיקא ליה. דהא לפני כפרה ידעו. ומאי טעמא תני לה בתמורה דקאמר דעושין תמורה והדר תני מועלין בה משום אגב דקאי בתמורה ואידי דתנא תמורה תני ומועלין בה נתחם בכמ: מעילה איכא פירקא דמתחיל נמי ולד חטאת כו'. ואידי דתחם תני מעילה תנא נמי התם דתמורה: חטאת שעיברה שנתה. אע"ג דקיימא בעזרה: רואין אותה כאילו עומד בבית הקברות. מה התם לא מצי כהן אזיל לאיתויי אף הכא נמי לא חזיא להקרבה אלא תרעה: [אם משכיפרו הבעלים תמות. משמע דקאמר נמי אשעיבדה שנתה] אי הכי אימא סיפא כו'. [אמר לך ריש לקיש כי קתני תמורה אאבדה ונמצא בעל מום ולא אעיבדה שנתה. ואי בעל מום למה לי תרעה אלא אעיב"ה שנתה קאמ' תרעה: מדהא קא מיירי בעיבדה שנתה אף משכיפרו בעלים תמות נמי מיירי בעיבדה שנתה וקשיא לריש לקיש: אמר רבה הכי דכי אם עיבדה שנתה [אז] אבדה ונמצא בעל מום עובר [אי אבדה] [ושאבדה] ונמצאת בעלת מום קבוע אם משכיפרו בעלים תמות הדבה איכא תרתי לריעותא דאבדה ונמצ' בעל מום הלכך תמות ולא קשיא סיפא נמי דכולה בחדא [מיירי] [איידי דאיהיא ואיהיא] תרעה עד שתסתאב במום קבוע: דא"כ. דבבעלת מום עובר קא מיירי אמאי קתני תרעה ישמור עד שישנה מום קבוע (אידי) בעי למיתנא דעד שעיברה שנתה אם משכיפרו הבעלים לא תמות אא"כ אבדה ונמצאת בעלת מום לחוד למאי הלכתא קתני לה (א"כ לעיבדה) [דהיא דעיבדה] שנתה. ל"א ותוב כי קתני תמות אאבדה ונמצאת בעלת מום ולא אאעיבדה שנתה [א"כ] למה תנייה לעיבדה שנתה בין הני דתתיתין אלא אמר רבא (הבי קתני) [הכי נמי] שעיבדה שנתה ואבדה וכן נמי היא ואבדה ונמצ' בעל מום אם משכיפרו הבעלים תמות משים ראית מסאבא וקיימא כנ"ל: (ג) ד"ה עברה וכו' מתה. נ"ב וכן פירש רש"י בתתיתין בעמוד ב': (ד) ד"ה ואתמר רבא וכו' ולא שמה אבודה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ד"ה אמר לך רבא ולאי היכא דאיכא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מ"ש כו'. נירש"י הדדי אלא פליגא לה ריש"ל כו': [ב] שם אלא אמר רבא כו'. ואונה אבודה בתחלע משום דעברה שנתה מיירי אפילו קודם לאבדה ובעל מום אח"כ: [ג] רש"י ד"ה ת"ל כו'. עי' תוס' שהקשו עליו ועיד קשה לת"ל דא"ל להקשות על מתני' ועוד הל"ל על ר"ל. ול"ע דה"פ ה"ל בעברה כו' מי' ונם נאבדה וקמני דמתה אפי' קודם כפרה. דקאמר ומשמע אפילו מיכפרו הבעלים: כי קאני מתה אאבדה ונמצאת בעלת מום. ולקמן פריך מ"ל עברה שנתה למאי הלכתא קתני לה בהדי הך דתמות יט): אמר רבה הכי קאמר שעברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום עובר לאחר שכיפרו הבעלים מתה. ואפי' כיפרו הבעלים אחרי כן הוא ואיכא תרתי לריעותא מתה ואעברה שנתה לא קאי כלל: ואם עד שלא כיפרו הבעלים. כלומר שלא רצו להתכפר בתחרת תרעה כו'. והשתא ליכא למיפרך הא מפקחת וקיימא דאין בהמת קדשים נמכרת על מום עובר: ישמור מיבעי ליה. כלומר הוא ולא ובכר נפל בה מום עובר ישמור מיבעי ליה למיתני כלומר ימתין אולי יעשה מום זה קבוע: ועוד עברה שנתה למאי קאני לה. הוא ולאו עלה אילי שום דינא כ): עברה שנתה ואבדה. כא) ונמצאת תמימה וכיפרו הבעלים בתחרת או אבדה ונמצאת בעלת מום דאיכא ריעותא ומי תרתי לריעותא וכיפרו הבעלים בתחרת מתה קודם שכיפרו הבעלים כב) שאין רוצים להתכפר בתחרת תרעה הך דעברה (כ) שנתה ואבדה ונמצאת תמימה כג) וכי אר"ש בן לקיש דאפי' כיפרו הבעלים אחרי כן ריעה בלא אבדה דחדא הוא דאיכא לריעותא: דמכניא בה אבידה. מועלת בה להכיאה למיתה: משום דלא חזיא למילתה. כד) אפי' קודם אבידה דבת שנתה כתיב (במדבר טו) וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא: דאי לאו מומא חזיא אימא. פסול חסרון בעלמא והוא ונמצאת קודם כפרת הסעיה תרעה ולא תיהני ליה אבידה לגמות: דלא חזיא להקרבה. בשאר קרבנות וכל הך דבעיין תרתי לריעותא היינו כי נמצאת קודם כפרת אינה אבל נמצאת לאחר כפרה אפילו אין שם ריעותא דאיכוד מתה (ג): ומי אמר רבא הכי. דהיכא דנפקלה קודם כה) לאיכוד מהני לה איכוד לגות: והאמר רבא אבודים לילה לאו שמה אבודה. אם אבדה בלילה והפרים אחרת תמתיה לאו שמה אבודה ורועה אם נתכפר בתחרתה. וה"ל הוא ולא ובעברה שנתה לא חזיא לאקרובי לא מיהני (ג) ביה אבודה: ולא לדמי. שאין דמיה ראויין ליקרב בשעת אבידתה דאין קרבן בלילה: לדמי חזיא. קודם שאבדה: פנ. במסכת יומא (דף סב.) גבי שעירי יום הכפורים מת אותו של עזאזל מניח שנים מן הסוס ומגריל ומשלח האחד והשני יראה עד שיסתאב: הא דיחיד. כי האי גוונא מתה: וא"ר יוחנן. במסכת יומא (דף סד.) בעלי חיין נדחין ונדחה שני שבוזג ראשון כשמת חבירו לעולם ומכשהוא מתכפר בשני שבוזג שני וקמא הוי דחוי כשמת חבירו כאילו עברה שנתו. ותרתי לריעותא דלינה מתה משום דחטאת צבור היא הא דיחיד מת ואע"ג דליכא שום אבידה מת משום דיחוי דקמא מאחר שנתכפר בתחרת אלמא תרתי לריעותא לא בעינן וקשיא לרבא: [ד] אמר לך. רבא ולאי (ה) כא) אינה אבודה ולר"ל ולאי מיקשי כ) וכדתריצנא לעיל עברה שנתה ואבדה לר"ל תריצנא ולידיי לא קבילא לי ולי משום אבודה ונמצאת בעלת מום קשיא לך אמאי נקט בעלת מום תמות משום אבודה לאודה לאודה הוא ושוב נתכפר בתחרת לא קשיא דחוין לאוד ואבודין לאוד ואע"ג דאבדה בעינן ריעותא אחריתי.

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ד:
ה ב מיי' פ"ל מהלכות פסה"מ הלכה ז:
ו ג מיי' שם הלכה ח וע"ש בכ"מ:
ז ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יום"כ הלכה טו:

מוסף רש"י

לא נהנין. מהם למתעלה דאיכא וקדושין הוי ואם נהנין אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן ואינו משלם אלא קרן בלבד [מעילה ד.]. ואם עד שלא כיפרו הבעלים. בתחרת נמצאו ויילה להתכפר דהמי דמתי אותה שהיא בעלת מום דאיכא ומאמר אותה תרעה ואותה שעברה שנתה תרעה עד שתסתאב כו' [שם]. ועושה תמורה ומועלין בה. דאיכא הקדושה קדושת דמים [שם]. רישא פסיקא ליה. לעולם ומתו. דמאי הפלגה איכא לפלגני בריש, אחם ליכא למימר כיפרו ולא כיפרו, דולד חטאת ותמורת חטאת אינו נפדיים לא הוי חטאת, ומעלת שתנו בעליה נמי הא מחו לה בעלים, אבל בסיפא איכא לפלוגי [שם ד.]. ראוין אותה. בכל מקום שהיא, כאילו עומדת בבית הקברות, שאין הכהן יכול ליקרב אליה, אבל לא מחטאות המתות הוא אלא שאינה קריבה, הלכך רועה עד שיבוא בה מום ותימכר [רוא"ש שם ורע"ו פסחים נו.]. ויפלו למיר נדבה לשורפות שבתוכו עליהן נדבה, יקריבוהו בה לא המוקדש, זה מדרבנן על יהודע הכהן בתוספת תמורה (כב.) שכל מיתר חטאת ואשם נקרן המוצה חוץ מחטאות מתות שהן הלכה למשה מסיני [פסחים עב.]. אבידה דלילה. אבידת לילה ומפרים אחרת תמתיה בלילה ונמצאת לאחר הביקר, לא שמה אבידה. תפילו לדבי [לקמן ד.]. לאו לגיתה אוזלא אלא לדעיה הוא לילה לאו שעת הקרבה היא [פסחים עט.]. רשני יודעה עד שיסתאב. במסכת יומא (סב.) נבי שני שעירי יום"כ שמת המגרלה ויגיעדו להביא שני שעיריים אחרים ולהגרל עליהם ויעמדו אותה ומצאו שנים לשם, אחד מוצא לאשון ואחד מוצא שני, אחד יקרב לשעיר הנעשה כפרים והשני יעבה ויפלו דמיו לנדבה. [שבועות יב. וכעיין יומא שם]. וכן אם בל מת ויבאו לשם לעזאזל, אותה שמתה והשני יעבה [יומא שם]. שאין חטאת הציבור מתה. כי נמיר תמת חטאות כיחיד נמיר, ויעמדו מפרש בהוריות (ו.) ובתמורה (טו.) מה מלינו ולד חטאת ותמורת מעלת ומעלת שתנו בעליה בעלים, אלא מחטאת עצמה לא כיחיד [יומא שם].

שיטה מקובצת

[ל] להו כולהו גבי הדדי אלא פליג להו ריש"ל: [מ] תמורה. ביריסת ס"ר ומאי טעמא תני לה בתמורה והדר תני לה במעילה משום דקאי בתמורה קא תנא תמורה ואידי דתני תמורה תני נמי מעילה וכי קאים במעילה לתני [מעילה] ואידי דתני מעילה תני נמי תמורה: [נ] עי' בתוספות בסוף המסכת: [ס] תנן ישעיבורה שנתה ושאבדו ונמצאת בעלת מום אם כיפרו בעלים תמות תיובתא דר"ל כי קתני תמות אאבדה כו': [ע] מום אי הכי כו' והשאר נמחק: [פ] קאמר אי שאבדה: [צ] ועוד שעיבורה שנתה למאי הלכתא קתני לה כיון דלא קיימי על שום דינים שבמשנה שהיו אם כפרו אינה כתה ועושה תמורה [כעולין בה]. [ק] קתני ל"א ותוב כי קתני תמות על אבודה ונמצאת בעלת מום [מה דתני] ביני דני שעיבורה שנתה למה לי למתנייה אלא אמר רבא הכי קתני. נלינן לא שייך למימר תסורי מחסרא לפי דאבדה כי מצעי קא הכא והכא אבל ונמצא בעל מום לא מצי למימר דקא אתרוייהו דאי במום קבוע כאי תרעה ואי במום עיבור ישמור מבעי ליה: [ר] ותמכר וצריך למיתני אבדה גבי עיבורה שנתה וצריך למיתני אבדה גבי בע"מ דאי ואיכא בם נמחק: [ש] [ת] יב) עי' בהשמטות בסוף המסכת: [ת] מרעלין מדאורייתא דאם: [ט] אחרת דכיון דלא כפרו בה הבעלים לא רחיא לה לגמרי: [ט] הוראיל ודמיה עתידין: [י] אלא פליג לרבי כלומר: [מ] קמאי לב' בתראי: [מ] דמתות. נלינן ה"ה דהמ"ל עברה שנתה לאאי תנא הוא כדפמ"ל: כן דינא הס"ד ומה"ד אלא אמר רבא. ודאי כתני' דקתני דמתה אעברה שנתה קאי ולא קשיא לר"ל דהכי קתני הס"ד ומה"ד עברה: [מ] ואבדה דאיכא תרתי לריעותא ונמצאת תמימה ולא רצו הבעלים להתכפר בה וכיפרו: [כ] הבעלים באחרת שלא רצו להתכפר בהא דנמצאת מתה ואתרוייהו קאי תרעה: [נ] תמימה ואידך דנמצאת בעלת מום: מיכבר כיד וכו': [ד] למילתה שם כתיב להקרבה בא שום מום ולא חזיא למילתה אפי': [ס] קודם האיבוד מהני: [ו] אבודה ואפילו לדבי דאמר: [ו] מיהני בה אבודה: [ס] ודאי היכא דאיכא דיחוי: [ע] דקתני תחרתה עד שתסתאב בין ע"י אוהו מום או ע"י מום אחר: [ן] להקרבה. ואפילו דאמר אף בנמצאת קודם כפרה מתה דיינו כשנתכפר אחר מכאן אבל עד שלא נתכפר מתכפר ודאי באיזה שירצה: [ל] ודאי קשה וכי תריצנא: [ל] כשום אבודה. ונמצאת: [ג] עי' בהשמטות בסוף המסכת:

במום קבוע: דא"כ. דבבעלת מום עובר קא מיירי אמאי קתני תרעה ישמור עד שישנה מום קבוע (אידי) בעי למיתנא דעד שעיבורה שנתה אם משכיפרו הבעלים לא תמות אא"כ אבדה ונמצאת בעלת מום לחוד למאי הלכתא קתני לה (א"כ לעיבורה) [דהיא דעיבורה] שנתה. ל"א ותוב כי קתני תמות אאבדה ונמצאת בעלת מום ולא אאעיבורה שנתה [א"כ] למה תנייה לעיבורה שנתה בין הני דתתיתין אלא אמר רבא (הבי קתני) [הכי נמי] שעיבורה שנתה ואבדה וכן נמי היא ואבדה ונמצ' בעל מום אם משכיפרו הבעלים תמות משים ראית מסאבא וקיימא כנ"ל: (ג) ד"ה עברה וכו' מתה. נ"ב וכן פירש רש"י בתתיתין בעמוד ב': (ד) ד"ה ואתמר רבא וכו' ולא שמה אבודה ולר' דאמרינן אפילו: (ה) ד"ה אמר לך רבא ולאי היכא דאיכא:

גופא אבודה לילה. קס"ד דלא היתה אבודה אלא בלילה ובעלות השחר נמצאת ולא משכחת לה דתיהוי אבודה בשעת כפרה דהא בלילה לא קרבה מבדתה: **אפילו אבודה יום נמי.** שנמצאת קודם כפרת מבדתה: **דהא אמרי רבנן.** במתני' (ג) אבודה בשעת הפרשה כלומר בשעה שעדיין מבדתה שהפרים מתמיה מופרשת ועומדת אלא קרבה קודם מציאתה של זו רועה דקתני ומכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו הבעלים: **אלא אליבא דרבי.** דאמר תמות וקמ"ל דבא דעד כאן לא קאמר רבי כו' לרעיה אזלא הואיל ואי נמי קיימא לקמן לא מצי מהדר אפיה דאי אבודה בשעת כפרה דהא בלילה לאו אבודה היא: **בשעת כפרה.** שהבדה בלילה ושוב לא נמצאת עד שנתכפר באחרת: **עיקר** [ט] **אבודה.** תחילת אבידתה: **נקטינן אבודה.** בשעת כפרה מתה: **ולא נגובה.** ואם המזיקה לו לאחר כפרה רועה ויפלו דמיה לנדבה: **אחת כעדרו.** שנתערבה לו בעדרו אע"ג דקא חזי לבולהו הואיל ואינו מכיר בה אלא לאחר כפרה הויא אבודה: **ואפילו אחת.** של חטאת נאחת של חולין: **אכל אבראי.** שהלכה למדבריות ונתערבה בבהמות של אחרים [ב] ואותן אחרים עצמן אינם מכירין בה אפילו הכי כיון דאיכא דחזי לה לאותן אחרים חזו לה ואע"ג דאין מכירין אותה לא הויא אבודה: **וכל שכן אבראי דלא קא חזי לה.** איהו לגמרי: ל"א **אכל בעדר דקחזי לה.** דהא חזי להו איהו לבולהו אע"ג דאין מכיר בה לא הויא אבודה ט): [ג](ד) **ופליגי.** כלומר שיפרישו מהן לאחר זמן כשיכירנה: **דלא קא ידע.** שאינו מכיר אי זו היא מיבעי תיקו [ע"כ ל"ל]: **אבודה**[כ] **כבוס.** אבודה בשעה שהם מבדתה בכוס שהבדה והפרים אחרת ושחטה וקיבל דמה ובעידו דם בכוס נמצאת זו: **האמר אבודה בשעת הפרשה.** כלומר שנמצאת בעוד שמבדתה קיימת ממה וכל שכן הכא שנשחטה כבר כא) ואיכא למימר כל העומד ליזרק כזרוק דמי וכאבודה בשעת כפרה דמיא: **כי אמרו רבנן אבודה בשעת הפרשה רועה.** ואפי' נתכפרו הבעלים שוב נאחרת הני מילי שנמצאת קודם שנתקבל דמה של מבדתה בכוס אבל הכא כו': **לעולם אליבא דרבי.** ולאו בשתי בהמות מיבעי ליה אלא בבהמה אחת שקבל את דמה בשני כוסות: **ואכד האחד.** בשעת זריקת חביבו: **אליבא** [ד] **דמאן דאמר.** בנמסכת יומא בפרק הוליאו (ו') [כ] בכוס אחד עושה את מבינו דימוי דחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן מן [ג] האחת ארבע מתנות כדין חטאת עשאן לאלו דחוץ ושיריו נשפכין ליסוד והן נשפכין לאמה [ד] (דהא איתכשר בארבע מתנות [ה] אבל הכא דאבד באחד) לא מינעי לך דוחלי פסולה החטאת דהתם דכולהו לקמן הוא דהוי הזמה כשר אע"ג דהג' כוסות נשפכין לאמה דהא איתכשר בד' מתנות אבל הכא דאבד באחד כיון דאיהו הוה קמן הוי דימוי ליפך לאמה השתא כי אבד הוי להו תרתי לגיעותא בחטאת שעברה שנתה ואבדה והזמה גופיה פסול [ה]: **שיריים.** שכולן נשפכים ליסוד אבל הכא דאבדה מהניא ליה דאיהו לא אבודה למיהוי דימוי דלאו מעדתא דידיה זריק והוה ליה דימוי ואבוד ופסול הזמה: **מתני'** **ואח"כ נמצאת הראשונה תמות.** ואפי' נמצאת תמימה הואיל וכבר כיפרו הבעלים דכי בעינן תרתי לגיעותא היכא דנמצאת ואחר כך כיפרו הבעלים: **ילכו ליס המלח.** כל היכא דאי הוה חטאת הוה מתה מעות נמי אזיל ליס המלח: **מאלו ומאלו.** יערבו יחד דכיון דמתרוייהו מייתי לא הוו חטאת שכיפרו בעליה בחטאת אבל אי הוה מייתי מחד מינייהו מידמו אחריני דהוו להו דמי חטאת שכיפרו בעליה בחטאת אבל כי מייתי מאלו ומאלו ליכא חטאת שכפרו בעליה [ו] והוי כשאר מומר חטאת דאזיל לנדבה: **דימכר ויביא מאלו ומאלו כו'.** אבל אם היתה תמימה מיקרב היא והמעות ילכו ליס המלח הואיל וכיפרו הבעלים בחטאת. וכל הנך אליבא דרבי[ז](ה) [ו]: **ואין המעות הולכות ליס המלח.** ואפילו נתכפרה בחטאת מן הצבורין לאחר שנמצאת האבוד הואיל וקודם כפרה נמצאת: **אם קרבה שניה עד שלא נשחטה.** הראשונה בדית לוקה לאחילה חולין תמות אף ע"פ שהיא חולין דחטאת שכיפרו הבעלים היא: **גמ'** [ח] [ה] **אבודה בשעת הפרשה.** כגון הנך מעות דנמצאו קודם כפרה ואזלו ליס המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו: **טעמא מאלו ומאלו.** דליכא למימר דנתכפרו בעלים בחטאת: **הא הביא.** חטאת אחת מן הצבורין השני יצא ליס המלח ואע"ג דנמצאת קודם כפרה ולא היה אבוד אלא בשעת הפרשה: **הניחא לרב הונא דאמר.** לקמן [כג.]: הכל

אפי' אבודה דיממא נמי דאמרי רבנן אבודה בשעת הפרשה רועה. ואם תאמר לימא דלרבי אבא דאיכא מינה מתה הא דיממא כה"ג מתה ולרבי לומר דהאי שיטה ליתיה דרבי נמי) אבא ה"ג מיכא סוגיות בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף ל:.) ז) דלא מיתוקמי כרבי אבא:

גופא אמר רבא אבודה דלילה לא שמה אבודה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן מאי איריא אבודה דלילה אפי' אבודה דיום נמי דאמרי רבנן אבודה בשעת הפרשה רועה ו) ואלא אליבא דרבי עד כאן לא קאמר רבי אלא אבידה דיום אבל אבידה דלילה אפי' רבי מודה דלרעייה אזלא איבעית אימא לעולם אליבא דרבנן והכא במאי עסקינן ᵃבאבדה (ח) בשעת כפרה עד כאן לא קאמרי רבנן אבדה בשעת כפרה מתה אלא היכא דעיקר אבידתה ביום אבל היכא דעיקר אבידתה בלילה לא אמר אביי נקטינן ᵇאבידה(ט) ולא גנובה אבידה ולא גזולה היכי דמי אבידה א"ר אושעיא [י] אפילו אחת בעדרו [יא] ואפילו אחת באחת ור' יוחנן אמר אחורי הדלת איבעיא להו היכי קאמר אחורי הדלת הוא דליכא דקא חזי לה אבל אבראי דאיכא דחזי לה לא הויא אבודה או דילמא אחורי הדלת ᶜדאי מהדר אפיה חזי לה הויא אבודה וכל שכן אבראי דלא קחזי לה תיקו [יב] [א] א"ר פפא [יג] ᵈגמרינן אבודה ממנו ולא מרועה לא הויא אבודה וכ"ש אבודה מרועה ולא אבודה ממנו אבודה ממנו ומרועה ᵉואחד בסוף העולם מכיר בה מאי תיקו בעי רב פפא [יד] אבודה בכום מהו אליבא דמאן אילימא אליבא דרבי האמר אבודה בשעת הפרשה מתה אלא כי קמיבעיא ליה אליבא דרבנן מי אמרינן כי אמרי רבנן בשעת הפרשה רועה קודם [טו] שיקבל דמה בכום אבל הכא סבירא להו[ז] כל העומד ליזרק כזרוק דמי או דלמא [יז] כמה דלא אזדריק דם כי אבדה בשעת הפרשה דמיא ורעיא ואיכא דאמרי לעולם אליבא דרבי כי קמיבעיא ליה כגון שקיבל דמה בשתי כוסות ואבד אחד מהן ואליבא[ח] דמאן דאמר כום עושה חבירו דחוי לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמ"ד כום עושה חבירו שיריים [יח] ה"מ היכא דאיתנהו לתרוייהו דכל היכא דבעי זריק אבל הכא הא [יט] ליכא או דלמא לא שנא [יא] תיקו: **מתני'** ᵗהמפריש חטאת ואבדה [יב] [ט](והפריש) אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה תמות ᵗהמפריש מעות לחטאתו ואבדו [ט](והפריש) חטאת תחתיהם ואחר כך נמצאו המעות [יג] יוליכם לים המלח ᵗהמפריש מעות לחטאת ואבדו והפריש מעות אחרות תחתיהן ולא הספיק ליקח חטאת מהן עד [ט] שנמצאות הראשונות יביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה ᵗהמפריש מעות לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיהן לא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות והרי חטאת בעל מום תמכר ויביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה ᵗהמפריש חטאת ואבדה והפריש מעות תחתיה ולא הספיק ליקח [יד] מהן חטאת עד שנמצא חטאתו והרי היא בעלת מום תימכר ויביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה והרי שתיהן בעלת מום ימכרו ויביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה [טו] המפריש חטאת ᵗואבדה והפריש אחרת תחתיה לא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה [טו] היו שתיהן תמימות אחת מהן תיקרב חטאת והשניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו הבעלים [יא]ואין המעות הולכות לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים [יב]המפריש חטאת והרי היא בעלת מום מוכרה ויביא בדמיה אחרת ר"א בר"ש אומר אם קרבה שניה עד שלא נשחטה [טו] תמות שבבר כיפרו הבעלים: **גמ'** טעמא דהקריב אחרת תחתיה הא לא הקריב אחרת תחתיה רועה מני רבנן היא דאמרי אבודה בשעת הפרשה רועה אימא סיפ' המפריש מעות לחטאת ואבדו והפריש [כ] אחרים תחתיהם [יז] יביא מאלו ומאלו והשאר יפלו לנדבה טעמא מאלו ומאלו הא הביא מאחד מהן השני [יח] יוליכו לים המלח אתאן לרבי [יט]דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה רישא רבנן וסיפא רבי הניחא לרב הונא דא"ר הונא אמר רב הכל

דימוי דלאו מעדתא דידיה זריק והוה ליה דימוי ואבוד ופסול הזמה: **מאי דלמא לא שנא חיבעי:** **מתני'** **ואח"כ נמצאת הראשונה תמות.** ואפי' נמצאת תמימה הואיל וכבר כיפרו הבעלים דכי בעינן תרתי לגיעותא היכא דנמצאת ואחר כך כיפרו הבעלים: **ילכו ליס המלח.** כל היכא דאי הוה חטאת הוה מתה מעות נמי אזיל ליס המלח: **מאלו ומאלו.** יערבו יחד דכיון דמתרוייהו מייתי לא הוו חטאת שכיפרו בעליה בחטאת אבל אי הוה מייתי מחד מינייהו מידמו אחריני דהוו להו דמי חטאת שכיפרו בעליה בחטאת אבל אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו: **טעמא מאלו ומאלו.** דליכא למימר דנתכפרו בעלים בחטאת: **הא הביא.** חטאת אחת מן הצבורין השני יצא ליס המלח ואע"ג דנמצאת קודם כפרה ולא היה אבוד אלא בשעת הפרשה: **הניחא לרב הונא דאמר.** לקמן [כג.]: הכל

עין משפט נר מצוה

ח א ב מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה ט:
ט ג מיי' שם הלכה יג:
י ד מיי' שם הלכה י:
יא ה מיי' שם הלכה יב:
יב ו מיי' שם הלכה ג:
יג ז מיי' שם פ"ה הלכ' ח:
יד ח מיי' שם הלכה כ:
טו ט מיי' שם הלכה ג:
טז י מיי' שם הלכה ד:
יז כ מיי' שם פ"ד הלכה ג:
יח ל מיי' שם פ"ה הלכה ח:
יט מ מיי' שם פ"ד הלכה ז:

רבינו גרשום

דלא מסח דעתיה מינייהו דסבר מישתכחי (הילכתא) [הלכך] ירעו: ל"א אלמא הואיל דאי דחיית ליה כו'. כליישנא קמא לית ביניייהו אלא שינוי לשון: אילימא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי במתניתין המפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת תחתיה ולא הספיק כו': השתא אבודה בשעת הפרשה. דיממא (בהדא) דאבודה היא בשעת הפרשה דשניה ולא בשעת כפרה ואמור רבנן עליה דרועה דלא שמה אבודה למות אבודה דלילה לא כ"ש: אלא אליבא דר'. דפליג עליהון דרבנן קאמר ולא קשיא דע"כ לא קאמר ר' כו': ואיבע"א לעולם אליבא דרבנן. קאמר: והכא במאי עסקינן. כגון שנאבדה בלילה ועדיין היתה אבודה ביום בשעת כפרה ואחר [כך] נמצאת: יע"כ לא קאמרי רבנן אבודה בשעת כפרה מתה אלא היכא דעיקר אבידתה ביום אבל הבא דעיקר אבידתה בלילה לא הוה לא מתה אלא רועה: נקטינן. דקא מירדי מתניתין אבודה ממש ולא גנובה וגזולה. דאבודה גמירי: כגון שנחלפה לו אחת חטאת. בתוך עדרו ואינו מכירה או אפילו אחת חטאת באחת של חולין ואינו יודע אי זו היא של חטאת: או אם (נדחה) [כרחה] אחרי הדלת. ואין אדם רואה אותה: אבל אבראי. אם כרחה חדין דאיכא שם אדם דקא חזי ליה: או דילמא אחורי הדלת ראי מהדר אפיה. בעל הבהמה להתם הוה חזי ליה ואפי' הכי כל כמה דלא חזי ליה (דריא) (חשובה) אבידה וכל שכן אבראי דלא חזי ליה כלל: ל"א אבל נתחלפה בעדר. דקא חזי ליה אבל אינו מכירה לא הוי אבודה דאמרינן דלמא מידכר מינניה ומוציאה מן העדר ופליג עליה (דר"א): אבודה ממנו. שאינו מכירה: ולא אבודה מרועה. שהרועה מכירה: (אבודה בכוס. שהיתה אבודה עד שעה שכבר קבלו דמה של חבריה בכוס ואח"כ נמצאת קודם ליזרקו אי אליבא דרבי יש לומר אבודה בשעת הפרשה חבריה בלבד א"ר מתה אבודה בכוס כ"ש): ואי בעי תימא אפי' לר' קא מיבעיא ליה דלא מיבעיא ליה אבידה היא עצמה הבהמה אלא הכי קא מיבעיא ליה כגון שקבל דמה בב' כוסות ואבד אחד מהן ואליבא דמאן דאמר במס' יומא כפ' הציאו לו [כוס עושה חברו דחוי דהכי קאמר התם למעלה הוא אומר בשעיר נשיא ואת כל דמו ישפוך ולמטה הוא אומר בשעירת יחיד ואת כל דמה ישפוך: מניין לחטאת שקבל דמה בד' כוסות. ונתן (ר' מתנות מכוס אחד) (מתנה אחת מזה ומתנה אחת מזה) שכולם האחרים נעשו שיריים ונשפכים ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפך אל יסוד יכול לא נתן אלא (מתנה אחת) (ד' מתנות) מאחת מהן שהאחרים נשפכין ליסוד ת"ל ואת (כל) דמו של אותו כוס בלבד ישפוך ליסוד הרן האחרי' נשפכין לאמה (לזבל והיגיו) ואליבא דמאן דאמ' כוס עושה חברו דחוי שאינו נשפך ליסוד אלא לאמה לא תיבעי לך דהאי נמי כי אבד דמי דלא מצי (זריק) ליה כ"ש דהוי דחוי: כי תבעי לך אליבא דמאן דאמר כוס עושה חברו שיריים. היינו ר"א ב"ר שמעון (דאמר מניין שאפי' לא נתן אלא (מתנה אחת) (ד' מתנות) מכוס אחד שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפך והא כת' ואת כל דמו ישפוך ההוא למעוטי שירים שבצאר בהמה דנשפכין לאמה מאי) מי אמרינן כוס עושה חברו שיריים הני מילי דאי אתיתן לתרוייהון דלא נאבד אחד מהן אבל אבד אחד מהן מהניא ליה אבידה והוי דחוי או דלמא

מסורת הש"ס

ט) [כפ"ל: אבודה, וכן לקמן].
כ) [פסחים יג: ל"ל עי' מנחות עמ' קכ: כריתות כל:]. ג) יומא מז: [ובמיס לד: קיב.] (מנחות כ.).
ד) ל"ל והקריב. ה) ל"ל והקריב.
ו) [נסה"מ שנמצאות הני' עד שנמצאו המעות הראשונות].
ז) [ובמיס קיב) [פסחים נז. מנחות פ. ע"ש]. ח) [ובמיס קיב.].
ט) ויפריש מהן לאחר זמן כשיכירנו ופליג לרבי אבא דאמר ל"ל אמורי הללו דלא מהדר אפיה קא ידע לה דהוה אבודה וכ"ש בעדר דלא קא ידע כלומר אחיו מכיר אחיהו היא תיבעי הם"ד כל.ל.ל.ל.ל.
י) דף מז:. כ) והכל דאבד. ל"ל.
ל) דאמר אבודה בשעת הפרשה כגון הגך מעות דנמצאו קודם כפרה אחי ליס המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו הם"ד ואח"כ ל"ל דאיכא דחזי לה אבל אבראי ד"ה כגון הגך מעות דנמצאו קודם כפרה אחי ליס המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו הם"ד ואח"כ ל"ל דאיכא דחזי לה אבל אבראי ד"ה כגון הגך מעות דנמצאו קודם כפרה אחי ליס המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו הם"ד ואח"כ ל"ל ד"ה כגון הגך מעות דנמצאו הולכות ליס המלח לרבנן ואפי' נתכפר באחד מן הצבורין לאחר שנמצא האבוד הואיל וקודם כפרה נמצא הם"ד ואח"כ מ"ה הניחא.

הגהות הב"ח

(ח) גמ' במאי עסקינן בתבבה דנמצאת בשעת כפרה: (ט) שם והפרים מעות אחרים תחתיהן:
(א) רש"י ד"ה דהא אמרי רבנן בתמני' בסמוך אבודה: (ב) ד"ה ל"ל אבל וכו' ופליגי. כ"כ כך היה הגירסא לאותו גיסא אחרת:
(ה) ד"ה תימכר וכו' אליבא דרבי הם"ד ואח"כ ל"ל ד"ה אם קרבה וכו' בעלים הוא הם"ד ואח"כ ל"ל ד"ה בעמה ד"ה הא הכא וכו' הפרכה הם"ד ואח"כ ל"ל ד"ה אבודה בשעת הפרשה וכו' מאלו ומאלו ואין המעות הולכות ליס המלח לרבנן ואפי' נתכפר באחד מן הצבורין לאחר שנמצא האבוד הואיל וקודם כפרה נמצא הם"ד ואח"כ מ"ה הניחא.

הגהות הגר"א

[א] גמ' מיקו. ביכ"ש ל"ל אבל בעדר דקחזי לה לא הויא אבודה ופליגי ל"ל אמורי כו' עד ל"ל בעדר דלא קא ידע לה דתנני' [ב] רש"י ד"ה אבל. ואומן כו' אליבא קנגע בבעיא דר"פ לקמן: [ג] ר"ה ל"ל ופליגי כו'. ואפשר לפרש ופליגי דפליג על ר' אושעיא: [ד] ד"ה אליבא וכו'. קבה לתה פשיטא ל' מילי אלו דהתמלת תפסל ועוד שבבל דמוקם היא דהתמלת תפסל ועוד יש הרבה לתמוה. ע"ל דוקא החטאת כפרה רק דמיירי בנמצא כום הנני לאחר זריקת הראשון ומיבעי ליה אם כבר כום הנני ולמי לאחר: [ה] ד"ה אבודה ל"ל אחר ד"ה הא הכא כו':

מוסף רש"י

כל העומד ליזרק. שאינו מתוקר אלא זריקה, בזרוק דמי. לחול עליו כל שם פסול קדשי קדשים אבל לאחר שחרוי לא משתחרי עד דזריק (פסחים יג.). כוס עושה חבירו דחוי. כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן לא כל מתנות הקבועות מכוס אחת (יומא נח.) דדמייה כיסים שלא ניתן ממנו על הקרבנות ויפסל לאחה שבעזרה המוליאה דמים לנחל קדרון (זבחים לד. ועי"ש תוס.). כוס עושה חבירו שירים. ונשפך ליסוד כדמתיר (ויקרא) דאת כל הדם יסוך וגו' (זבחים לד. ועי' יומא שם). אין חטאת. שנפסלו בעליה, מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו הבעלים. לאחר שכיפרו בעליה בחטאת, הא אם נמצאת קודם לכן כי הא דתניא עומדות ונתכפר בחטאת מהן שניה רועה (מנחות ט. תוס' ד"ה ועי"ש פסחים מז.). דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה. חטאת שכיפרו בעליה דקי"ל דאחלה לאיתה. אפילו לא היתה דאשונה אבודה בשעה שנתכפר שנייה אלא בשעת הפרשה. ותשהפרים זו תחתיה נמצאת, ומיקמה לן בה דאם נתכפר בחטאת מהן שניה מתה (זבחים יב.).

ט) רועה אלא אליבא דרבי ועד כאן: כ) אושעיא. ס"א כגון שנחלפה לו אחת בתוך עדרו ואפילו אחת באחת: ג) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ד) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ה) רי"פ פשיטא לי אבודה מרועה לא: ו) פפא אבודה ומנצאת בכוס: ז) קודם שנתקבל דמה: ח) דלמא כל כמה דלא כו' ורעיא דלא אמרינן כל העומד ליזרק כזרוק דמי איבעיא אימא לעולם: ט) שיריים מי אמרינן ה"מ: י) הא אבד אי דלמא לא שנא. ל"א ומאי קסבר אי קסבר כוס עושה חבירו דיחוי אף על גב דאיתיה הוהא כוס לא זריק מינו (אלא) לאמה משתפך אלא קסבר כוס עושה חבירו שיריים ה"מ כי איתיתן לתרוייהו אבל אבד אחד מהן מהניא ליה אבידה אי דלמא לא שנא: יא) תיבעי תיבה תיקו נמחק: יב) ואבודה והקריב אחרת תחתיה כו' ואבראי והקריב חטאת: יג) המעות יולכו ליס המלח כו' והמפרישי מעות הראשונות: יד) ליקח בהן חטאת: טו) הראשונה והרי שתיהן:

טו) ונשחטה הראשונה תמות: יז) תחתיהם ולא הספיק ליקח בהן חטאת יביא כו' טעמא דהביא מאלו: יח) השני יולכו ליס המלח: יט) עיקר אבידתה תחלה: כ) אבודה ונמצאת בכוס: כא) כבר דאיכא אות ג' נמחק: כב) לו דכוס אחר אות ה' נמחק: כג) האחד אדבע אות ת' נמחק: כד) לאמה לא תבעי כו' השאר נמחק: כה) פסול. גליון וקשה דלמה פסל הזבח כיון דמצי למעבד המתנות מכוס השני יראה לי"ש דאין הבע"א כלל מפסול זבח אלא לענין דם שבכוס מבעיא ליה היכא דנאבד ונמצאת אי אמרינן ישפך לאמה אי ליסד דלמ"ד עושה חבירו דיחוי כ"ש הכא הנדחה וישפך לאמה: כו) בעלים והשאר הרי בשאר: כז) דרבי דאמר אבודה בשעה הפרשה כגון הגך מעות דנמצאו קודם כפרה ואזלו ליס המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו הם"ד ומה"ד ואין: כח) ד"ה אבידה כו' נחתוך מכאן ושייך למעלה: כט) אבא ופליגי רבי ורבנן בכל ענין:

הכל מודים. ואפילו לרבנן דאמרי אבודה בשעת הפרשה רועה מודו שאם משך אחת מהן [ב] והקריבה מדעתו דהא האחרת בידים דגלי דעתיה דלא איכפת ליה מינה ואפילו משך האבודה ונתכפר בה והנשארת היא שלא נאבדה מעולם מתה וכי פליגי רבנן היינו בנא לימלך דגלי דעתיה דניחא ליה בתקנתייהו [ג] שהפרים חטאת ואבדה והפרים אחרת ונמצאת הראשונה ובא לפיונו לימלך מה יעשה אמרינן ליה לך התכפר [ד] באבודה ושאינה אבודה תרעה הא נמי דקתני מאלו ומאלו דמשמע דאם הכאי מחד מהן השני ילך ליס המלח ואפילו נתכפר באבודה משכחת לה כגון משמך מדעתו ולא נמלך דהתם רבנן מודו הלכך תנא הך תקנתא יביא מאלו ומאלו [ו] והך תקנתא ניחא ליה טפי מלומר יבוא ויטרח לבית דין וימלך ונאמר לו שיתכפר באבודין ושאינו אבודין יפלו לנדבה: **אלא רבי אבא דאמר.** אפי' משך מדעתו את האבודה ונתכפר בה אמרי רבנן תרעה [ז] הואיל והיא לא נדחית ולא נאבדה מעולם ואע"ג דלא נמלך ובהא פליגי: **דרבי סבר מפריש לאבוד לאבוד דמי.** המפריש תחת קרבן לבוד דינו כאבוד וכי היכי דאם נתכפר בשאינו אבוד מודינו דמת האבוד הנשאר הכי נמי כי מתכפר באבוד מת שאינו אבוד: **ורבנן סברי לאו כאבוד דמי.** [ח] והא דקתני מאלו ומאלו דמשמע דאם התכפר באחד מהן ואפילו באבודין ילכו שאינו אבודין ליס המלח רבי היא ולא רבנן ורישא רבנן וסיפא רבי: [ט] **הכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן.** הך סיפא דקתני לפלוגתא בהדיא [י] הכי קאמר דקא"ל [יא] דבר זה הוא בני דלעיל דפליגי אהדדי חדא רבי וחדא רבנן: [יב] **לגופא דרב הונא דאמר הכל מודים שאם משך אחד מהן והקריב בין נתכפר באבוד בין נתכפר בשאינו אבוד. ומאי הקריב דקתני רישא והקריב אחרת אחריה הקריב לשמו מדעתו.** והכי קאמר הקריב אחרת לשחיטה תחילה ונמצאת הראשונה ועדיין לא נשחטה האחרת זו תמות הנותרת ואפילו הניח לת זו ונתכפר באבודה הואיל ולא נמלך ורישא וסיפא דברי הכל [יג] **דהשתא ליכא למידק מרישא הא לא הקריב רועה דהא בדלא הקריב עסקינן וסיפא נמי דקתני יביא מאלו ומאלו אבל אי מיתיה מחד מיניהו אזלי מינן ליס המלח דברי הכל דמקתמא משמע שהקריב מדעתו בלא נמלך: אלא לר' אבא כו' ורבנן סברי לאו כאבוד דמי.** וקשה אע"ג דמשך האבודה מדעתו ודחה לת זו. **השתא ליכא לתרוצי רישא מאי הקריב לשחיטה מדעתו דהא משוס משיכה [יד]** לא מהני מידי אלא ודאי הקריב ממש ואיכא למידק הא לא הקריב רועה השניה וכגון דנתכפר [טו] בשאינה אבודה ורבנן היא דמפריש לאבוד לאבוד דמי וגבי מעות נמי מפרש לאבוד לאו כאבוד דמי וסיפא דמשמע דאי מייתי מחד מיניהו אפי' שאינו אבודין [יב] [יז] (חולין) דפישין אזלי ליס המלח לאו כרבנן היא רישא רבנן וסיפא רבי. ואי קשיא לרבי אבא נמי תרץ מאי הקריב [יג] לשחיטה וקודם שחיטה נמלאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה ורישא וסיפא רבי אלא פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפרים שנמתה דנשלמה לרב הונא נקט הקריב לאשמועינן [יד] מדעתו [טו] דאם משך להקריב ולא נמלך לא עשו לו תקנה [טז]: **דלא עשו תקנה בקדשים.** דלא איכפת לן אי מייתה שניה ואמרינן ליה זיל איכפר בשאינה אבודה כו': **ורבנן סברי כו'.** והכי משמע מתניתין אחת מהן תקריב כדי שתמות השניה שאינה אבודה ואבודה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה כי אמי גוונא [יז] דבא לימלך דאמרינן ליה התכפר באבודה אלא היא דנמלאת לאחר שכיפרו הנעלים ההיא ודאי מתה דליכא תקנתא בהמלכה והא הדין נמי אם נמצאת קודם ולא נמלך: **יאכלו.** גבי שירי מנחה כתיב (ויקרא ו) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וסיפיה דקרא בחצר אהל מועד יאכלוה וקא דריש יאכלוה קרא יתירא הוא ולאמר יאכלו בלא ה"א יאכלו עמה חולין ותרומה כו'. ואי קשיא הא אין מכניסין חולין לעזרה הא לא קשיא יאכלוס מבחון ואח"כ יכנסו ויאכלו המנחה כדי שתאכל עם הבצע אכילה הוגנת: **יאכלוה.** ה"א דיאכלוה קדרים דמשמע יאכלוה לחודה: **אכילה מרובה.** שיש להן שירי מנחות הרבה: **מאי לאו אפילו רבי.** וש"מ עשו תקנה בקדשים דקתני לא יאכלו חולין עמה כדי שלא תבוא לידי נותר ומיפסל: **בשני יעבה.** גבי שעירי יום הכפורים [טז] והכי פריסת לה לעיל (דף כב:): **ות"ר.** במס' יומא (דף סד.): **בעלי חיין אינן נדחין.** במיתת חבירו והוא יקרב ושני שבזוג שני יעבה והאי נמי דלא הוי ליה כמפרים לאיבוד דמפרי הראשון שמת הפרשו שניים האחרים:

[א] **הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריבה רישא רבי וסיפא** רבנן. ואי קשיא לישני לה נמי לר' אבא מאי הקריב לשחיטה וקודם שחיטה [ב] (ראשונה) נמלאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה וסיפא ורישא רבי לאו פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפרים שנמתה דנשלמה לרב הונא נקט הקריב לאשמועינן מדעתו דאם משך מדעתו ולא נמלך. לשון רש"י: הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריב שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא לימלך דרבי אבא אמר רב דאמר הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה על מה נחלקו במתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאיבוד כאיבוד דמי [ג] ורבנן סברי לאו כאיבוד דמי רישא סתם לן כרבנן סיפא סתם לן כרבי [ג] ומאי קמשמע לן דפליגי רבי ורבנן בהדיא קתני לה מחלוקת רבי ורבנן בסיפא המפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות אחת מהן תקרב ושניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו בעלים ואין מעות הולכות ליס המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו בעלים הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת רבי [א] ורבנן [ד] גופא אמר רב הונא אמר רב הכל מודים [ה] שאם משך אחת והקריבה שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא לימלך דרבי סבר לא עשו תקנה בקדשים ואמרינן [ו] לך התכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך [ז] התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה מותיב רב משרשיא ולא עשו תקנה בקדשים והתניא [ח] יאכלו מה ת"ל [ט] למלמד שאם היתה אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השבע יאכלוה מה ת"ל שאם היתה אכילה מרובה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא נאכלת על הגסה מאי לאו אפילו רבי לא רבנן [י] ורבי אבא אמר רב הכל מודים [יא] במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה על מה נחלקו דמתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאיבוד כאיבוד דמי [יב] ורבנן סברי לאו כאיבוד דמי תנן [יג] [יד] השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת [טו] ציבור מתה הא דיחיד מתה [טז] ואמר רב בעלי חיים אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר ואידך בתרא הוה ליה כמפריש לאיבוד וטעמא דציבור הא דיחיד מתה מאי

[ב] מ"ר פ"ד מהלכות פסקה"מ הלכה ג:
בא ג מ"ר פ"י מהל' מעשה הקרבנות הלכה יא:
כב ד מ"ר פ"ד מהל' פסקה"מ הלכה ג:
ה (מ"ר פ"ה מהל' עבודת יום"כ הלכה טון):

מוסף רש"י

יאכלו מה ת"ל. כתו"כ קא דרש אלו קדש והטמאת המנה וגו', דכתיב בכ"ה הקרא יאכלו אהרן ובניו, וכסיפיה כתיב יאכלוה, ודרש הכתי יאכלו עמה חולין ותרומה כמו שהיא תעוטה, יאכלוה דסיפא שלא יאכלו עמה חולין ותרומה כמו שהיא מרובה (מנחות נא ע"ב). **השני ירעה עד שיסתאב.** במסכת יומא (סב.) גבי שני שעירי יום"כ שמת המשתלח והגלרלו להביא שני שעירים אחרים ולהגריל עליהם ויתמלא האחד ומתלאו שניס כאם, אחד מחוג לאשון ואחד מחוג שני, אחד יקרב לשעיר הנעשה בפנים והשני ירעה ויפלו דמיו לנדבה (שבועות יב. וכריתות יומא שם ולעיל כב.). וכן אם שלו שם מת והרי יש כאן שנים לעזאזל, האחד ישמלא והשני ירעה (יומא שם). **שאין חטאת ציבור מתה.** דכי נמיכי ממש חטאת ביחיד נמיכי, וטעמא מפרש בהוריות (ו.) ובתמורה (טו.), מה מצינו ולד חטאת ותמורת חטאת ותמלא שמתו בעליה בלא חטאתם בלבור, אף חטאת שכפרו בעליה, ואע"פ שאפשר לביות בלבור לא נאמר אלא ביחיד (יומא שם). **בעלי חיים אינן נידחין.** אם אירעה לבם שעת פסול עדיין יכולין להתקן בשלמיהן לו אחר, ולא אחריהן הואיל ונלאה ירעה אלא בחוטין, כגון מת המשתלח יפסל הלם (שם סד.) כגון שניר של שם שנשחט וקולדם ונרקב דמו מת המשתלח יפסל הלם, אבל כל זמן שהקרבן מי מיני נפסל משום דימוי (פסחים עג.).

רבינו גרשום

לא שנא דאפילו (אבד) [הכי] לא מיפסל אידך תיכבי. ול"א האי נמי קאמר אלא דמשני לשון: המפריש חטאת ואבדה והקריב אחרת תחתיה ואח"כ נמצאת הראשונה תמות. משום דהויא אבודה בשעת כפרה וכן המפריש מעות לחטאתו ואבדו והקריב חטאת אחר תחתיה: ואח"כ נמצאו לאחר כפרה ילכו ליס המלח. היינו במקום מיתה: אבל המפריש מעות לחטאתי ונאבדו והפריש מעות אחרים תחתיהם ולא הספיק כו'. יביא מאלו ומאלו חטאת שנייהם אריין ליקח מהן שהראשונה לא נאבדו אלא בשעת הפ"שה בלבד והשאר המותר מאלו ומאלו יפלו לנדבה: וכן המפריש מעות לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאו המעות והרי חטאת בעל מום תמכר ודינו כמעות דלעיל וכן לא שנא הפריש המעות תחילה ואח"כ חטאת ונמצאת בעל מום או הפריש חטאת תחילה ואח"כ מעות או הפריש חטאת ואח"כ חטאת ושניהם בעל מום דהוי קדושת דמים דינן אחד הוא: המפריש חטאת ואבדה כו'. מחלוקת רבי ורבנן דר' אית ליה אבודה בשעת הפרשה מתה ורבנן סברי אין מתה אלא אבודה בשעת כפרה והוא הדין למעות: המפריש חטאת בשעת שחיטה נמצאת שהיא בעל מום מוכרה והיא חולין ויביא בדמיה אחרת ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר כו'. פירש טעמא בסיפא דפירקין משום דסמוך המוקדשין אלימי למיתפס דפדון: טעמא משום דיש מותר מאלו ומאלו משום הכי יפלו לנדבה הא הביא מאלו ומאלו משאינן אבודין ולא נשתייר מהן לא נשנה דאפילו לא נשתייר מהן אבודין ולא נשתייר מהן אבודין בין אם נשתיירה אבודה בין אם נשתיירה שאינה אבודה [מתה]: סיפא. דריקינן ילכו ליס המלח אחיא כו' וניתא נמי אליבא דרב הונא דאיכא לאוקומי נמי רישא כו' והיכי דמי דאיכא למימר מאי הקריב (דקתני ברישא) [אחרת תחתיה ואח"כ נמצא הראשונה דקתני לא

[ג] **הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריבה** רבנן. ואי קשיא לישני לה נמי לר' אבא מאי הקריב לשחיטה וקודם שחיטה [ב] (ראשונה) נמלאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה וסיפא ורישא רבי לאו פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפרים שנמתה דנשלמה לרב הונא נקט הקריב לאשמועינן מדעתו דאם משך מדעתו ולא נמלך. לשון רש"י: הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריב שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא לימלך דרבי סבר לא עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך התכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה מותיב רב משרשיא ולא עשו תקנה בקדשים והתניא יאכלו מה ת"ל למלמד שאם היתה אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השבע יאכלוה מה ת"ל שאם היתה אכילה מרובה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא נאכלת על הגסה מאי לאו אפילו רבי לא רבנן ורבי אבא אמר רב הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה על מה נחלקו דמתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאיבוד כאיבוד דמי ורבנן סברי לאו כאיבוד דמי תנן השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת ציבור מתה הא דיחיד מתה ואמר רב בעלי חיים אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר ואידך בתרא הוה ליה כמפריש לאיבוד וטעמא דציבור הא דיחיד מתה מאי

[ד] **לא לרבי אבא דאמר.** ולא רצה לתרץ דרבינו הכי הא אם משך אחד מהם כלומר אותה שאינה אבודה השניה ילכו ליס המלח דמאלו ומאלו משמע לא שנא אבודה ולא שנא שאינה אבודה ילכו השניה ליס המלח ומיהו לקמן בסוף הסניא משני הכי מילתא דפסיקא נקט. לשון הרוס': [ג] ורבנן סברי לאו כאבוד דמי. גליון ומתניתין הכי פירושא אחד מהן תיקרב והשניה אפילו אינה אבודה תמות דמפריש לאבוד כאבוד דמי ואפי' בחדא רישותא וחכמים אומרים כו' אלא בנמצאת לאחר כפרה אבל קודם רועה ההיא שלא אבודה וכן כל מתניתין כפרש כדפרשינן לפי' רב הונא. הר"י ז"ל: [ד] כ"כי אין רישא רבנן וסיפא רבי כו' שתיהן עומדות תמימות אחת כו': [ד] ורבנן ל"א הניחא לרב הונא אמר רב הכל מודים כו' מחה בין כי נתכפר באבודה בין נתכפר בשאינה אבודה ההיא חטאת דפיישא מתה איכא למימר מאי הקריב הקריב לשחיטה מדעתו ואח"כ נמצאת חטאת האבודה ונתכפר בה הראשונה דהקריב מדעתו תמות ואיכא למימר אפילו רישא רבי היא אלא לרבי אבא אמר רב דאמר הכל מודים שאם נתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאבוד כאבוד דמי ורבנן סברי לאו כאבוד דמי ואע"ג דהביא מאלו ולא הביא מאלו דמשמע דאם נתכפר באבודה דמי ואע"ג דלא נמלך ולא נמלך בכ"ד דמי: [ה] ראי' לדבר הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריבה שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא לימלך דרבי סבר לא עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך התכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה מותיב רב משרשיא ולא עשו תקנה בקדשים והתניא יאכלו מה ת"ל למלמד שאם היתה אכילה מועטת אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השבע יאכלוה מה ת"ל שאם היתה אכילה מרובה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא נאכלת על הגסה מאי לאו אפילו רבי לא רבנן ורבי אבא אמר רב הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה על מה נחלקו דמתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאיבוד כאיבוד דמי ורבנן סברי לאו כאיבוד דמי תנן השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת ציבור מתה הא דיחיד מתה ואמר רב בעלי חיים אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר ואידך בתרא הוה ליה כמפריש לאיבוד וטעמא דציבור הא דיחיד מתה מאי

[ו] **לך התכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינן לך התכפר באבודה ושאינה אבודה תרעה.** ולא נמלך ורישא וסיפא דברי הכל [ז] **דהשתא ליכא למידק מרישא הא לא הקריב רועה דהא בדלא הקריב עסקינן וסיפא נמי דקתני יביא מאלו ומאלו אבל אי מייתי מחד מיניהו אזלי מינן ליס המלח דברי הכל דמקתמא משמע שהקריב מדעתו בלא נמלך: אלא לר' אבא כו' ורבנן סברי לאו כאבוד דמי.** וקשה אע"ג דמשך האבודה מדעתו ודחה לת זו. **השתא ליכא לתרוצי רישא מאי הקריב לשחיטה מדעתו דהא משוס משיכה [ח]** לא מהני מידי אלא ודאי הקריב ממש ואיכא למידק הא לא הקריב רועה השניה וכגון דנתכפר [ה] בשאינה אבודה ורבנן היא דמפריש לאבוד לאבוד דמי וגבי מעות נמי מפרש לאבוד לאו כאבוד דמי וסיפא דמשמע דאי מייתי מחד מיניהו אפי' שאינו אבודין [יב] [ט] (חולין) דפישין אזלי ליס המלח לאו כרבנן היא רישא רבנן וסיפא רבי. ואי קשיא לרבי אבא נמי תרץ מאי הקריב [יג] לשחיטה וקודם שחיטה נמלאת הראשונה תמות ורבי היא דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה ורישא וסיפא רבי אלא פירכא היא דא"כ אמאי נקט הקריב כלל ליתני הפרים שנמתה דנשלמה לרב הונא נקט הקריב לאשמועינן [יד] מדעתו [טו] דאם משך להקריב ולא נמלך לא עשו לו תקנה [טז]: **דלא עשו תקנה בקדשים.** דלא איכפת לן אי מייתה שניה ואמרינן ליה זיל איכפר בשאינה אבודה כו': **ורבנן סברי כו'.** והכי משמע מתניתין אחת מהן תקריב כדי שתמות השניה שאינה אבודה ואבודה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה כי אמי גוונא [יז] דבא לימלך דאמרינן ליה התכפר באבודה אלא היא דנמלאת לאחר שכיפרו הנעלים ההיא ודאי מתה דליכא תקנתא בהמלכה והא הדין נמי אם נמצאת קודם ולא נמלך: **יאכלו.** גבי שירי מנחה כתיב (ויקרא ו) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו וסיפיה דקרא בחצר אהל מועד יאכלוה וקא דריש יאכלוה קרא יתירא הוא ולאמר יאכלו בלא ה"א יאכלו עמה חולין ותרומה כו'. ואי קשיא הא אין מכניסין חולין לעזרה הא לא קשיא יאכלוס מבחון ואח"כ יכנסו ויאכלו המנחה כדי שתאכל עם הבצע אכילה הוגנת: **יאכלוה.** ה"א דיאכלוה קדרים דמשמע יאכלוה לחודה: **אכילה מרובה.** שיש להן שירי מנחות הרבה: **מאי לאו אפילו רבי.** וש"מ עשו תקנה בקדשים דקתני לא יאכלו חולין עמה כדי שלא תבוא לידי נותר ומיפסל: **בשני יעבה.** גבי שעירי יום הכפורים [טז] והכי פריסת לה לעיל (דף כב:): **ות"ר.** במס' יומא (דף סד.): **בעלי חיין אינן נדחין.** במיתת חבירו והוא יקרב ושני שבזוג שני יעבה והאי נמי דלא הוי ליה כמפרים לאיבוד דמפרי הראשון שמת הפרשו שניים האחרים:

[ה] **אלא לרבי אבא דאמר.** אפילו רישא רבי היא אלא לרבי אבא אמר רב דאמר הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה דפיישא מתה על מה נחלקו על נתכפר באבודה דרבי סבר מפריש לאבוד כאבוד דמי ורבנן סברי לאו כאבוד דמי ואע"ג דהביא מאלו ולא הביא מאלו דמשמע דאם נתכפר באבודה דמי ואע"ג דלא נמלך ולא נמלך בכ"ד דמי: [ו] **לך התכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה.** [ח] **מהן מעצמו ולא נמלך בכ"ד הקריבה:** [ט] **התכפר בשאינה אבודה והאבודה מתה אליבא דרבי ורבנן סברי אמרינן ליה לך לתכפר באבודה:** [י] **דמאלו דהך תקנתא:** [יא] **בהדיא קא"ל תיבות הכי קאמר דקא"ל נמחק:** [יב] **אבודין הלין דפרישין:** [יג] **מאי הקריב הקריב לשחיטה:** [יד] **לאשמועינן דאם משך מדעתו:** [טו] **גוונא בבא לימלך:** [טז] **הכפורים והא פרישית:** [יז] **שכפרו דלדידיה אפילו נמצאת קודם כפרה משכחת לה כגון כשכיפר בשאינה אבודה:** [יח] **הרס"ר מאי טעמא דכו':** [יט] **כטוהר דכתיב ומכבר נדרך וכחוזה תמות ורבנן סברי כי נמי בשאינה אבודה מצוה מן המובחר מ"מ טוב לנו לתקן שלא יבאו קרשים לידי מיתה דס"ל:** [כ] **לשון רש"י. גליון אי נמי הא דאין מכניסין חולין הנ"מ ראוי למזבח שאין ראוי מכניסין דהא בנסיון בבנדי חולין בעזרה:** [כא] **עי' בהשמטות בסוף המסכת:**

[ח] **אלא לר' אבא דאמר.** ולא רצה לתרץ דרבינו הכי הא אם משך אחד מהם כלומר אותה שאינה אבודה דמאלו ומאלו משמע לא שנא אבודה ולא שנא שאינה אבודה ילכו השניה ליס המלח ומיהו לקמן בסוף הסניא משני הכי מילתא דפסיקא נקט. לשון הרוס': [ג] ורבנן סברי לאו כאבוד דמי. גליון ומתניתין הכי פירושא אחד מהן תיקרב והשניה אפילו אינה אבודה תמות דמפריש לאבוד כאבוד דמי ואפי' בחדא רישותא וחכמים אומרים כו' אלא בנמצאת לאחר כפרה אבל קודם רועה ההיא שלא אבודה וכן כל מתניתין כפרש כדפרשינן לפי' רב הונא. הר"י ז"ל: [ד] כ"כי אין רישא רבנן וסיפא רבי כו' שתיהן עומדות תמימות אחת כו': [ד] ורבנן ל"א הניחא לרב הונא אמר רב הכל מודים כו' מחה בין כי נתכפר באבודה בין נתכפר בשאינה אבודה ההיא חטאת דפיישא מתה איכא למימר מאי הקריב הקריב לשחיטה מדעתו ואח"כ נמצאת חטאת האבודה

[ט] עד כאן שייך לעמוד הקודם

כג: ולד חטאת פרק רביעי תמורה

כג א מיי׳ פ״ה מהלכות פסח״מ הלכה ה:
כד ב מיי׳ פ״ג מהלכות אישות הלכה ג:
כה ג מיי׳ שם ופ״ה מהלכות פסח״מ הלכה ט:

רבינו גרשום

הפריש מכש קאמר אלא דהקריב אחרת תחתיה) לשחיטה כדעתו (ולא הקריב מכש ותמות השניה) (ולא שחטה עד שנמצאת שאחז האבודה ונתכפר באבודה כדעתו) הראשונה תמות דקתני אהדיא ראשיר קאמר דהקריב לשחיטה קודם שנמצאת האבודה לחכי קרי ליה ראשונה ותמות משום דמשך אחת מהן מדעתו ואיכא למיכר דאפי׳ רישא רבי היא וליכא למידק מיהו טעמא משום דהקריב דלאו הקריב מכש הוא אלא הקריב לשחיטה. אלא לר׳ אבא אמר רב דאפי׳ הכל כודים שאם נתכפר כו׳ לא מיתוקמא סיפא כדדיקינן מינה דליכא ליס המלח כלל כדבון אלא (כר׳) (לר׳) דאמר המפריש לאבוד דכי דכי רישא כדבון וסיפא כר׳ אין ומאי קמ״ל בר׳: גובא אפי׳ רב הינא אמר רב הכל כודין שאם משך אחת מהן והקריב מדעתו שהשניה פיגול. דקסבון ליה הוא״ל עבד מדעתו על מה נחלקו על הבא לידלך איזו קרבב דר׳ סבר לא עשו תקנה בקדשים דלא איכפת לן בהדיא דמתה אלא אמרינן ליה לך התכפר בשאינה אבודה דלא איתליד ביה דיעותא (אבודה כתה דאיתליד ביה דיעותא דבון) [סברי עשו תקנה בקדשים כי היכי דלא תמות ואמרינן ליה לך התכפר באביד כו׳]: דהכי נחלקו בתחניתין בבא לימלך כר׳ דאמר דתמות סבירא ליה דאע״ג דשינה הפרשה אבודה דלא כשעת כפרה אפי׳ הכי תמות אע״ג דבא לימלך ודבון סברי אם בא לימלך לעולם אין מתה השניה דלא כשכתה לה דמתה אלא ההיא דנמצאת לאחר כפרה (דהא) (דההיא) נתכפר בשאינה אבודה ונשתייר דאבודה הלכך מתה (אלא) [אבל] הבא לימלך לעולם לא מתה השניה כשום דאמרינן ליה לך התכפר באבודה משום דעשו תקנה בקדשים: יאכלו מה ת״ל דכתיב בחצר אהל מועד יאכלוה מה ת״ל דכתיב והנזורות מן המנחה יאכלו אהרן ובניו מצינו האכל במקום קדוש בחצר אהל מועד ולא היה צ״ל יאכלו ולא יאכלוה. אלא יאכלו מה ת״ל שאם היתה מוקעת שאם לא היה לן לכתוב ליכל אלא מעט מן מנחות אוכלין עמה חולין או תרומה כדי שתהא נאכלת מן השבע כדי שיהא באכילתה שביעה זה דיאכלוה כד ת״ל שאם היתה לו מן המנחות הרבה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא המנחה נאכלת מן הגסה לאחר שביעה להכי כתיב אהל מועד ולא היה צ״ל יאכלו ולא יאכלוה. אלא יאכלו מה ת״ל שאם היתה מוקעת שאם לא היה לן לכתוב ליכל אלא מעט מן מנחות אוכלין עמה חולין או תרומה כדי שתהא נאכלת מן השבע כדי שיהא באכילתה שביעה זה דיאכלוה כד ת״ל שאם היתה לו מן המנחות הרבה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא המנחה נאכלת מן הגסה לאחר שביעה להכי כתיב אהל מועד ולא היה צ״ל יאכלו ולא יאכלוה. אלא יאכלו מה ת״ל שאם היתה מוקעת שאם לא היה לן לכתוב ליכל אלא מעט מן מנחות אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא המנחה נאכלת מן השבע כדי שיהא באכילתה שביעה זה דיאכלוה כד ת״ל שאם היתה לו מן המנחות הרבה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא המנחה נאכלת מן הגסה לאחר שביעה להכי כתיב אהל מועד ולא היה צ״ל יאכלו ולא יאכלוה. אלא יאכלו מה ת״ל שאם היתה מוקעת שאם לא היה לן לכתוב ליכל אלא מעט מן מנחות

אכל כפרי סדרי. כגון הפרים שני נצורי מעות לאחריות ונתכפר בא' דדמי להו לאיך אימא ליה: **קמ"ל.** ר' אמי: **חמש חטאות מחוסר.** בכל ענין שהן והך חדא מיעייהו היא שכיפרו בעליה: **ר"ר סביר"א ליה.** דאמר אחוה בשעת הפרשה מתה משום ע) כפרו בעליה [בתחלת] ואידך הוה ליה לאחריות יקתני הא דיחיד מתה. ות"ת לעיל פריך ג) מהא לר' אבא דתניא ליה כמפרים לאיכוד והכא תניא ליה כמפרים לאחריות ו"ל דמשמע ליה דשמה כיון דבשעה שהפרים השני היה יודע שלא יתכפר בו אלא בשני שבזוג ראשון ס"ל כאחריות ולא דמי להפרים לאיכוד דלעיל דהתם היה סובר דהראשון נאבד ומתכפר בזה שמפרים עתה והוה ליה כמפרים לאיכוד ולא הוי כאחריות ולא דמי לאחריות אלא הכא שהיה יודע בשעת הפרשת הפרים השני שיתכפר בראשון הוה ליה כמו אחריות ותמ"ה קתמר דיחיד מתה וקשה לרבי אושעיא דאמר מפרים שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשני רועה ומשני דמי לאיכוד דמר מצוה בראשון ותמצי לאחר מצוה בראשון ישמשה שהפרים הפרש לאיכוד ואין זה אחריות ולכך מתה יהא דמדמי ליה לעיל למפרים לאיכוד היינו מטעם דמצוה בראשון אי שמא יש לפרש ס"ל הכא כרב הונא דאמר לעיל ד) מיהא אבודה אינה מתה לא לרבי ולא לרבנן ומשום הכי פריך מינה דהיה סבור שהוא כמפרים לאחריות: **רבי אליעזר בר' שמעון** אומר אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. וא"ת מ"ש הכא ממתני' דאמרי רבנן בהחיה דמתני' דאפילו מזרק דמה דשניה בעוד ראשונה בעלת מום קיימא אין לה דין מיתה והכא אמר דאם נשחטה בעלת מום מתמזרק דם תמימה דאסורה ולר' אליעזר בר' שמעון אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. וא"ת מ"ש הכא ממתני' דאמרי רבנן בהחיה דמתני' דאפילו מזרק דמה דשניה בעוד ראשונה בעלת מום קיימא אין לה דין מיתה והכא אמר דאם נשחטה בעלת מום מתמזרק דם תמימה דאסורה ולר' אליעזר בר' שמעון אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו' אחריות וקתני דיחיד מתה [ב] ו) רב לטעמיה ז)דאמר מצוה בראשון תני רב שימי בר זירי קמיה דרב פפא אבדה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן תרעה אבדה בשעת כפרה לרבנן מתה לרבי רועה יא) קל וחומר ומה אבודה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה אמר רבי מתה אבודה בשעת כפרה דלרבנן מתה לרבי לא ב"ש אלא תני הכי אבודה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן רועה בשעת כפרה דברי הכל מתה: רבי אלעזר בר"ש אומר וכו': יב) יא)תנו רבנן יא)אין מרגלין ביום טוב כיוצא בו יא)אין מרגלין בבכור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא ביו"ט דקא טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בכור מאן תנא אמר רב חסדא יג) יב)בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי יב)דתנן ב"ש אומר יא)לא יזמנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב חסדא ר' אלעזר בר"ש היא דתניא יב)היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תפדה ונשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה יד) רבי אלעזר בר"ש אמר אפילו בשר בעלת מום בקדירה ונזרק דמה של תמימה יוצא לבית השריפה ורב חסדא לוקמה אידי ואידי כב"ש דלמא כי אמרי ב"ש בבכור דקדושתיה מרחם אבל פסולי המוקדשין לא ולוקמא אידי ואידי כר"א בר"ש דלמא כי אמר ר"א ברבי שמעון בפסולי טו) [מוקדשין] דאלימי למיתפס פדיונן אבל בבכור לא ור"א בר"ש לית ליה הא יב)דתנן יכל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא אלמא כיון דשרית ליה (ה) טפי וזבין טו) יא)אמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר [ג] (אמרי) במערבא יב)משמיה דרבי אבין מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אמר גזירה יא)שמא יגדל מהם עדרים עדרים:

הדרן עלך ולד חטאת

אבל בתרי סדרי לא קמ"ל אמר ר' הושעיא א) ב)המפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן וחבירתה רועה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן השתא המפריש לאיבוד אמרי רבנן לאו כאיבוד דמי לאחריות מיבעיא ג) אלא אליבא דר"ש ג) ד)האמר ר"ש חמש חטאות מתות אלא אליבא דרבי אמר רבי באיבוד אבל ד) אחריות לא תנן ד)המפריש חטאת והרי היא בעלת מום מוכרח ה) ומביא אחרת תחתיה ר"א בר"ש אומר אם קרבה שניה קודם שנשחטה ראשונה תמות שכבר כיפרו בעליה קא ס"ד דר' אלעזר בר"ש כרבי סבירא ליה ואפילו באחריות נמי לא דלמא ר"א בר"ש כאבוה סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות ו) תנן ה)לפי שאין חטאת ז) צבור מתה הא דיחיד מתה (ח) ט)[א] אמר רב בעלי חיין אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר ט) ואידך הוה ליה ט) אחריות וקתני דיחיד מתה [ב] ו) רב לטעמיה ז)דאמר מצוה בראשון תני רב שימי בר זירי קמיה דרב פפא אבדה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן תרעה אבדה בשעת כפרה לרבנן מתה לרבי רועה יא) קל וחומר ומה אבודה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה אמר רבי מתה אבודה בשעת כפרה דלרבנן מתה לרבי לא ב"ש אלא תני הכי אבודה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן רועה בשעת כפרה דברי הכל מתה: רבי אלעזר בר"ש אומר וכו': יב) יא)תנו רבנן יא)אין מרגלין ביום טוב כיוצא בו יא)אין מרגלין בבכור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא ביו"ט דקא טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בכור מאן תנא אמר רב חסדא יג) יב)בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי יב)דתנן ב"ש אומר יא)לא יזמנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב חסדא ר' אלעזר בר"ש היא דתניא יב)היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תפדה ונשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה יד) רבי אלעזר בר"ש אמר אפילו בשר בעלת מום בקדירה ונזרק דמה של תמימה יוצא לבית השריפה ורב חסדא לוקמה אידי ואידי כב"ש דלמא כי אמרי ב"ש בבכור דקדושתיה מרחם אבל פסולי המוקדשין לא ולוקמא אידי ואידי כר"א בר"ש דלמא כי אמר ר"א ברבי שמעון בפסולי טו) [מוקדשין] דאלימי למיתפס פדיונן אבל בבכור לא ור"א בר"ש לית ליה הא יב)דתנן יכל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא אלמא כיון דשרית ליה (ה) טפי וזבין טו) יא)אמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר [ג] (אמרי) במערבא יב)משמיה דרבי אבין מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אמר גזירה יא)שמא יגדל מהם עדרים עדרים:

הדרן עלך ולד חטאת

אידי ואידי כבית שמאי. ג)דולמא כי היכי דמתמרי ב"ש בבכור מתמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין מ"ש דאוקים ריש כב"ש וסיפא כרבי (ח) דו) [ולענין בכרי שמעון]: בכור אין לו פדיון יב) דכתיב (במדבר יח) לא תפדה ואם פדאו אינו תופס פדיונו בקדושתו: **נשחטין באיטליז.** אלמא לאו בקדושתייהו קיימי מכי איפריק ואישתמיט: **אלמא כיון דשרית ליה.** למוכרו באיטליז עופי ופריק ליה מיד הקדש ביוקר הואיל וסופו למוכרו יפה גבי הרגאל דכיון דידע בשעת פדיון דפסולי המוקדשין דסופו להרגיל ולמכור העור בדמים יקריים עופי ופריק ליה מיד הקדש: **מה שמשביח בעור פוגם בבשר.** מה שמשתכר בדמי העור פוגם בדמי הבשר ואין כאן ריוח לפי שמתירה לאחוז העור וחותך הבשר ושוב אינה יפה לימכר: **שנראה כעובד בקדשים.** שעושה מפות על הבהמה בעודה מחובר ועבודה ממש ודאי לא הוי דאין עבודה לאחר מיתה אבל נראה כעבודה: **גזרה שמא יגדל מהן.** מפסולי המוקדשין: **עדרים עדרים.** דאי שרית ליה להרגיל מסהי להו ולא שחיט עד שיזדמנו לו נפחים ואתי לידי גלגל עדרים ואתי לידי תקלת גיזה ועבודה ופסולי המוקדשין אסורין בגיזה ועבודה אפילו לאחר פדיונן [בכורות יד.]: **הדרן עלך ולד חטאת**

מסורת הש"ס

ע) פסחים מ: יומא פה. [ומנחות פ. לקמן כה. ע"ש], ב) [לעיל טו. וש"נ], ג) [וכ"ל ש"ק], ד) לעיל נב: ע"ש, ה) [לעיל טו. כב.], ו) [כ"ל ומתני'], ז) [ומתמ' לד.], ח) בכורות נ:.. ט) [ע"ש בבכורות נע"ב], י) בכורות נ:.. יא) [ב"ק], יב) סם נ:. כל הסוגיא ע"ש, יג) בכורות נא. [וש"נ], יד) [ע"ז מח: בכורות נ:.], טו) [ע"ז מח: בכורות נ:.], טז) [כ"ל תמרי מפני מי יכ"ל בכורות נ:. ש"ק], יז) דפיפרי בעלים ויש מפרים לאחריות מה דמה דפרי הבעלים לאחריות היא מה דמה לשם מיוחד לכן ס"ל כרבי ס"ל כי והכ"ל. ש"ק], יח) בי' ש"ק אח"כ. כ) מנני הש"ס ותמ"ס ותמ"ל כסחוט. ל"ק. יט) אלא לשם מיוחד כדי ש"ק. ל) [כ"ל דמיין], מ) ש"ס ופוסטו ונו' ש"ק והוסטו. מא) מפסיטו ש"ק. מב) ש"ל הקרבת ש"ק. מג) דס"ד כי היכא. ש"ק. מד) [ר' אלעזר] אמר לי' כי' ש"ק. מה) [שאינה ש"ק]. מו) ש"ל יש עליה.

הגהות הב"ח

(א) גס' ואמר רב יוסי וכשהוא מתכפר: (ב) שם בפי חנין: (ג) רש"י ד"ה לפי שאין וכו' קאי ש"ג ע"ל דף כג סוף ע"ש: (ד) ד"ה רב יוסי דתחלת: (ה) ד"ה אין מרגלין וכו' דבשאינו רוצה להפשיטו שלם מפשיטו: (ו) ד"ה בעלת מום תפדה שנעשה בעל מום קודם הפרשה: (ז) ד"ה נשחטה הכעלת מום כו' אף לאחר פדיונה אסורה ע"ל והד"ה: (ח) ד"ה אחי וכו' כי' שמעון הס"ד ותמ"ס בבכור לא כנור לון:

הגהות הגר"א

[א] גס' אמר רב. ל"ל ואמר רב: [ב] שם רב לעמיה. גרס"י רב ס"ל כר"י: [ג] שם אמרי וכו' חוזר למעלה וא"ל לתירוץ דר"ש בין בבכור בין בפסולי המוקדשין וכן ר' יוסי בר אבין נמי קאי למעלה (וכן פירש רש"י בבכורות): [ד] שם ר"ש ד"ה בכרי. והיא מתה כס"ד ותמ"ל לשון זה פסוק בכרי ס"ל והד"ה: [ה] ד"ה אין מרגלין. בבכור נ"ש:

רבינו גרשום

אבל בתרי סדרי. דאינו ב' פ. לקמן כה. ע"ש], ב) [לעיל טו. וש"נ], ג) [וכ"ל ש"ק], ד) לעיל נב: ע"ש, ה) [לעיל טו. כב.], ו) [כ"ל ומתני'], ז) [ומתמ' לד.], ח) בכורות נ:.. ט) [ע"ש בבכורות נע"ב], י) בכורות נ:.. יא) [ב"ק], יב) סם נ:. כל הסוגיא ע"ש, יג) בכורות נא. [וש"נ], יד) [ע"ז מח: בכורות נ:.], טו) [ע"ז מח: בכורות נ:.], טז) [כ"ל תמרי מפני מי יכ"ל בכורות נ:. ש"ק], יז) דפיפרי בעלים ויש מפרים לאחריות מה דמה דפרי הבעלים לאחריות היא מה דמה לשם מיוחד לכן ס"ל כרבי ס"ל כי והכ"ל. ש"ק], יח) בי' ש"ק אח"כ. כ) מנני הש"ס ותמ"ס ותמ"ל כסחוט. ל"ק. יט) אלא לשם מיוחד כדי ש"ק. ל) [כ"ל דמיין], מ) ש"ס ופוסטו ונו' ש"ק והוסטו. מא) מפסיטו ש"ק. מב) ש"ל הקרבת ש"ק. מג) דס"ד כי היכא. ש"ק. מד) [ר' אלעזר] אמר לי' כי' ש"ק. מה) [שאינה ש"ק]. מו) ש"ל יש עליה.

בו א מיי' פ"ד מהלי' פסה"מ הלכה ב: כז ב מיי' שם הלי' ח: כח ג מיי' פ"ד מהלי' קרבן פסח הלכה ו ופ"ז הלכה ו: כט ד מיי' פ"ג מהלי' איסו"ב הלכה ו ופ"ט פ"ו מיהו תלמ שעי' ח: ל ה מיי' פ"ח מהלכות בכורות הלי יט ע' כ"מ ופ"ע הי"ד מיהו ז) שם פעיף ח: **לא** ו מיי' שם הלכה ג וכפ"ה: **לב** ז מיי' פ"ז מהלי' מיפוני מזבח הלכה יב:

מוסף רש"י

המפריש שתי חטאות לאחריות. שאם תאבד האחת יביא הכירתה. [פסחים נז.] יתכפר בחבירתה. [מחות ב' מדמי'. קודם שנשחטה ראשונה. כגון ליקח לאכילת חולין, תמורת. אע"פ שהיא חולין. לחטאת שיכפרו הבעלים היא. [לעיל נב.] **שאין חטאת צבור מתה.** דכי נמיכי ממש חטאות ביחיד נמיכי, וטעמא מפרש בהוריות (ו.) ובתמורה (כו'). מה מלינו ולא חטאת ותמורת חטאת ותעלת אמתו בעליה שלא תמצלם בצבור. אף חטאת שכפרו בעליה, ואע"פ שתפסר לריעה בצבור לא נתמה אלא ביחיד [מא. מב.] **בעלי חיין אינן נידחין.** אם הריעה לכם שעת פסול עליון יכולין להתקן כשיזדוג לו אחר, ולא אמרינן הואיל ונתמה יתמה בכפים המפשטין שלעיים בנ"ח [מג.] ולא בפסולי המוקדשין. אע"פ שנפדין ישתנון לחולין [מד.] אמ"ש שהעיר מאכר איקר לחזיר לגבי מזבח הדם. אבל מאת המשתלח יפסן הדם. אבל כל זמן שהקרבן חי אינו נפסל משום דיחיד. [פסחים נט. מה. לקמ"ל] כג. אין מרגלין בבכור. ולפיכך בעל מום. להפשיטו דרך הרגלים כל העור שלם לעשות ממנו מפות לפתים או לאוכלי דגים ושמן שמתכין אותו בעורות כבשים המפשטין שלעיים בנ"ח [מג.] ולא בפסולי המוקדשין. אע"פ שנפדין ישתנון לחולין [מד.] אמ"ש שהעיר מאכר איקר לחזיר לגבי מזבח הדם. אבל מאת המשתלח יפסן הדם. אבל כל זמן שהקרבן חי אינו נפסל משום דיחיד. [פסחים נט. מה.] כגון שעיר של שם שנשחט וקיבל זריקת דמי מת המשתלח יפסן הדם. אבל כל זמן שהקרבן חי אינו נפסל משום דיחיד. [פסחים נט. מה.] כגון שעיר של שם שנשחט וקיבל זריקת דמי מת המשתלח יפסן הדם. אבל כל זמן שהקרבן חי אינו נפסל משום דיחיד. [פסחים נט. מה.] **אין מרגלין בבכור.** ולפיכך בעל מום. להפשיטו דרך הרגלים כל העור שלם לעשות ממנו מפות לפתים או לאוכלי דגים ושמן שמתכין אותו בעורות כבשים המפשטין שלעיים בנ"ח [מג.] ולא בפסולי המוקדשין. אע"פ שנפדין ישתנון לחולין [מד.] אמ"ש שהעיר מאכר איקר לחזיר לגבי מזבח הדם. אבל כל זמן שהקרבן חי אינו נפסל משום דיחיד. [פסחים נט. מה.] **אלא בבכור מאן תנא אמר רב חסדא.** [מ"ר] **בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי.** [מ"ר] **דתנן ב"ש אומר לא יזמנה ישראל עם הכהן.** [מ"ר] **בכורות שם.** בית שמאי היא. דסבר בכור בעל מום בקדושתו קאי אפילו לאחר שחיטה כאן, וכי היכי דאם מרגלין משום כזיון הקדשים, דפוגם הבשר דמתיילא לתתן העור ומיתן הבשר. בבעל מום נמי אין מרגלין. [שם]. **לא יזמנה ישראל עם הכהן.** אם יזמנו כהן אורח ישראל על הבכור בעל מום לא יאכל עמו. [שם] **רב. ר' אלעזר בר"ש היא.** דמתמיר בפסולי המוקדשין לאחר שחיטה אפילו לאחר שחיטה בקדושתייהו קיימי. [שם כג.] **שתי חטאות.** שהפריש לאחריות. שאם תאבד האחת יתכפר בחבירתה ויבא מום בתחת. [שם]. **תמימה תקרב.** לאחתתו, בעלת מום תפדה. ונמיה לנדבת [שם]. **נשחטה בעלת מום.** אחר פדיונה. אם עד שלא נזרק דמה של תמימה. נשחטה, מותרת. כאילה. [שם] אע"פ שנזרק דם התמימה קודם שתיאכל בשר בעלת מום. [שם] אם לא יכלו כיתר וזבחה לן לן המחלת שבלת לכלל כיתר וזבחה שוב אין בה קדושה בעבעלת מום. משנזרק דמה של תמימה אסורה. אפילו בהנאה. דהיינו לה חטאת שהיפרו בעליה ולמתים אוכלא. זו היא אחת מתמם חטאות המתות [שם]. אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. דסבריא ליה לאחר שחיטה בקדשים. שתכין בעור לגיר לוקמה אידי ואידי כב"ש. דקס"ל דכי היכי דמתמרי ב"ש בבכור מתמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין לאחר שחיטה [שם]. **ור"א בר"ש.** דמתמיר בפסולי המוקדשין לאחר שחיטה. מי לית ליה הא דתנן מכרין באיטליז, אלמא לאו בקדושתייהו קיימי, ותשום הא ריוחא דהקדש, דכיון דזימנין דטפי ופריק ליה מיד, ל"ל דאפי' להרגיל משום דיוחא דהקדש, דכיון דימכור העור ביוקר ופריק ליה מעיקרא [שם כג.]. **כל פסולי המוקדשין.** כל הקדשים בעלי מומים שנפדו בזמנן, דמה של תמימה אסורה. **אפילו בעל מום תקרב.** [שם]. **ונשקלין בליטרא.** כדרך שהקצבין מוכרין בשר חולין [שם]. ולא חייבין לנזיון הקדשים לפי שהנאתן להקדש [לעיל ה.]. **פוגם בבשר.** ולכך דוחה בשר כולי הלי, שהרי מתקן את הבשר ופוסטה בעור [בכורות יח.]. **אמרי במערבא.** לעיל קאי לומר לעולם דמכי הכל היא לחטוי להרגיל, דנזיון גדול הוא, **שנראה כעובד עבודה בקדשים.** שתכין בעור לגיר מפות כשהוא עדיין על הקדשים [שם]. **שמא יגדל מהם עדרים עדרים.** לומר דמכי הכל אסור להרגיל, דאי שרית ליה אתי לבהמה מלאחוט עד שיגמלו מני אחד מהמקבלים עורות שלמים, ובין כך ובין כך יגדל עדרים מפסולי המוקדשין ואתי כהו לידי תקלה בגיזה ועבודה [שם]. **הדרן עלך ולד חטאת**

בכור מתמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין לאחר שחיטה [שם]. **ור"א בר"ש.** דמתמיר בפסולי המוקדשין לאחר שחיטה. מי לית ליה הא דתנן מכרין באיטליז, אלמא לאו בקדושתייהו קיימי, ותשום הא ריוחא דהקדש, דכיון דזימנין דטפי ופריק ליה מיד, ל"ל דאפי' להרגיל משום דיוחא דהקדש, דכיון דימכור העור ביוקר ופריק ליה מעיקרא [שם כג.]. **כל פסולי המוקדשין.** כל הקדשים בעלי מומים שנפדו בזמנן, דמה של תמימה אסורה. **אפילו בעל מום תקרב.** [שם]. **ונשקלין בליטרא.** כדרך שהקצבין מוכרין בשר חולין [שם]. ולא חייבין לנזיון הקדשים לפי שהנאתן להקדש [לעיל ה.]. **פוגם בבשר.** ולכך דוחה בשר כולי הלי, שהרי מתקן את הבשר ופוסטה בעור [בכורות יח.]. **אמרי במערבא.** לעיל קאי לומר לעולם דמכי הכל היא לחטוי להרגיל, דנזיון גדול הוא, **שנראה כעובד עבודה בקדשים.** שתכין בעור לגיר מפות כשהוא עדיין על הקדשים [שם]. **שמא יגדל מהם עדרים עדרים.** לומר דמכי הכל אסור להרגיל, דאי שרית ליה אתי לבהמה מלאחוט עד שיגמלו מני אחד מהמקבלים עורות שלמים, ובין כך ובין כך יגדל עדרים מפסולי המוקדשין ואתי כהו לידי תקלה בגיזה ועבודה [שם]. **הדרן עלך ולד חטאת**

ד"ל: **ע)** ליה כמפרים לאחריות. בס"י כתוב לא דהויא ליה כשתי חטאות לאחריות **יא)** רב סבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון דהויא ליה כמפרים לאיבוד וכל המפרים לאיבוד כאיבוד דמי תני רב שיזבי בר זעירא קמיה: **יב)** רועה אל קרחת: **יג)** תו' עי' תוס' נמחות ד"ה מפריש (לף פג ע"ב): **יג)** ב"ש היא. גליון וכ"ת וכי סתם לן תנא כב"ש מצינו למימר דה"ק בבור אסור להרגיל כמו ב"ש ואומרים דאסור כו': **יד)** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **טו)** בפסולי המוקדשין דאלימי כו' אבל בכור דלא אלים למתפס פדיונו לא: **טז)** וזבין ד"ל אי שרית ליה להרגיל וכן דגיסה הראב"ד [ל"ל: **ז)** נמי כפרה הבעלים באחרת היא מה"ה דס"ד ומה"ד לשון זה פשוט ל"א והד"א: **יח)** הפריש אח זו יאפילו: **יט)** לאיבוד דתחילת הפרשתו של שני לא היתה לשם הקרבה אלא לשם כך שיאבד: **כ)** בעי הוה מחכמר בהאי דשייר ליה: **כא)** כשנתחיל להפשיט חוחבו בסכין חיבת כשמפשיטו נמחק: **כב)** קודם הקרבת השניה: **כג)** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **כד)** וסיפא כראב"ש: **כה)** פדיון אלא הוא בקדושתו להקדיב דמו וחלבו ואימוריו כדין בכור דכתיב:

א) הישעיא. [מנחות קף פ ע"ש]: **ב)** מיבעיא. ל"א ל"ל אבודה בשעת הפרשה רועה שתי חטאות לאחריות לא כ"ש: **ג)** דר"ש והא אבר ר"ש: **ד)** אבל באחרות לא. ל"א עד כאן לא קאמר רבי אלא שנמצא בשעת הפרשה דמתה אבל שתי חטאות לאחריות לא: **ה)** מוכרח ויביא בדמיה אחרת ר"א בר"ש כו' שכבר כיפרו הבעלים: **ו)** מתות. ל"א והא הכא דליכא למימר מצוה בראשון דראשונה בעלת מום היא וקתני תמות אלמא קדושת דמים נדחית מאי לאו אפילו רבי סבר לה כאבוה תני. כס"א הוא מהופך דזה התנן הוא קודם תנן דלעיל וכן נרסה הראב"ד [ל"ל: **ז)** חטאת הצבור מתה: **ח)** ואידך הוי ליה לאחריות ומ' דיחנן דאמר בתכפר בשני שבזוג שני וראשון ימות לא מצי מיתתי דראשון נראה בשעת הפרשה ושוב נדחה הלכך הוי דיחוי יותר בכפרש שתי חטאות דבתחלת הפרשתו דיי יודע שאחד מהן יתמה. תוס' אחרות: ואידך הוי ליה לאחריות. גליון ואע"ג דלעיל פריך מינה לר' אבא ומ"מ לא לכפרש לאיבוד והכא מדמי לכפרש לאחריות מצינו למימר שהמקשה סבר דכיון דכשהפרש ידע שלא יתכפר בראשון הוה ליה כמפרש לאחריות. הר"ר

מאיר אמר ר' הושעיא אשתי חטאות לאחריות ומתכפר בא' דדמי להו לאיך אימא ליה: **קמ"ל.** ר' אמי: **חמש חטאות מחוסר.** בכל ענין שהן והך חדא מיעייהו היא שכיפרו בעליה: **ר"ר סביר"א ליה.** דאמר אחוה בשעת הפרשה מתה משום ע) כפרו בעליה [בתחלת] ואידך הוה ליה לאחריות יקתני הא דיחיד מתה. ות"ת לעיל פריך ג) מהא לר' אבא דתניא ליה כמפרים לאיכוד והכא תניא ליה כמפרים לאחריות ו"ל דמשמע ליה דשמה כיון דבשעה שהפרים השני היה יודע שלא יתכפר בו אלא בשני שבזוג ראשון ס"ל כאחריות ולא דמי להפרים לאיכוד דלעיל דהתם היה סובר דהראשון נאבד ומתכפר בזה שמפרים עתה והוה ליה כמפרים לאיכוד ולא הוי כאחריות ולא דמי לאחריות אלא הכא שהיה יודע בשעת הפרשת השני שיתכפר בראשון הוה ליה כמו אחריות ותמ"ה קתמר דיחיד מתה וקשה לרבי אושעיא דאמר מפרים שתי חטאות לאחריות מתכפר בא' מהן והשני רועה ומשני דמי לאיכוד דמר מצוה בראשון ישמשה שהפרים הפרש לאיכוד ואין זה אחריות ולכך מתה יהא דמדמי ליה לעיל למפרים לאיכוד היינו מטעם דמצוה בראשון אי שמא יש לפרש ס"ל הכא כרב הונא דאמר לעיל ד) מיהא אבודה אינה מתה לא לרבי ולא לרבנן ומשום הכי פריך מינה דהיה סבור שהוא כמפרים לאחריות: **רבי אליעזר בר' שמעון** אומר אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. וא"ת מ"ש הכא ממתני' דאמרי רבנן בהחיה דמתני' דאפילו מזרק דמה דשניה בעוד ראשונה בעלת מום קיימא אין לה דין מיתה והכא אמר דאם נשחטה בעלת מום מתמזרק דם תמימה דאסורה ולר' אליעזר בר' שמעון אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. וא"ת מ"ש הכא ממתני' דאמרי רבנן בהחיה דמתני' דאפילו מזרק דמה דשניה בעוד ראשונה בעלת מום קיימא אין לה דין מיתה והכא אמר דאם נשחטה בעלת מום מתמזרק דם תמימה דאסורה ולר' אליעזר בר' שמעון אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו' אחריות וקתני דיחיד מתה [ב] ו) רב לטעמיה ז)דאמר מצוה בראשון תני רב שימי בר זירי קמיה דרב פפא אבדה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן תרעה אבדה בשעת כפרה לרבנן מתה לרבי רועה יא) קל וחומר ומה אבודה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה אמר רבי מתה אבודה בשעת כפרה דלרבנן מתה לרבי לא ב"ש אלא תני הכי אבודה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן רועה בשעת כפרה דברי הכל מתה: רבי אלעזר בר"ש אומר וכו': יב) יא)תנו רבנן יא)אין מרגלין ביום טוב כיוצא בו יא)אין מרגלין בבכור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא ביו"ט דקא טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בכור מאן תנא אמר רב חסדא יג) יב)בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי יב)דתנן ב"ש אומר יא)לא יזמנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב חסדא ר' אלעזר בר"ש היא דתניא יב)היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תפדה ונשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה יד) רבי אלעזר בר"ש אמר אפילו בשר בעלת מום בקדירה ונזרק דמה של תמימה יוצא לבית השריפה ורב חסדא לוקמה אידי ואידי כב"ש דלמא כי אמרי ב"ש בבכור דקדושתיה מרחם אבל פסולי המוקדשין לא ולוקמא אידי ואידי כר"א בר"ש דלמא כי אמר ר"א ברבי שמעון בפסולי טו) [מוקדשין] דאלימי למיתפס פדיונן אבל בבכור לא ור"א בר"ש לית ליה הא יב)דתנן יכל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא אלמא כיון דשרית ליה (ה) טפי וזבין טו) יא)אמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר [ג] (אמרי) במערבא יב)משמיה דרבי אבין מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אמר גזירה יא)שמא יגדל מהם עדרים עדרים:

הדרן עלך ולד חטאת

ביצד מערימין. אם זכר עולה. מפרש בגמ' דדוקא נקט עולה דלא נתמא מקדושתיה אבל שלמים לא בתמא מקדושתייהו ואם נקבה זבחי שלמים בגמרא פריך ונקבה מי קא קדשה בבכורה. כלומר וא"ל להתפיסה בקדושה[1] ומוקי לה בבהמת הקדש ואין לזנוח שיחול עולה קדושה האם ורוצה להתפיסה בקדושה אחרת וסיפא דילדה שני זכרים מוקי לה בבהמה דחולין ומ"כ מיירי ריש"א וסיפא בחולין ומציעתא בבהמת הקדש ותימה למורי הרמ"ר[2] למה לא דחק לאוקומי מציעתא בבהמת חולין הרי סיפא דבחולין איירי ואפ"ה תתפיס בזבחי שלמים ותיקן משום דבעי לאוקומי מאיבל מערימין:

ע) **קסבר** רשב"ג ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין. לפיכך אין קדושה חלה על טומטום ואנדרוגינוס שהרי קודם שתחול קדושת האם עליהם היו כבר בעלי מומין לפיכך אין קדושת האם חלה עליהן וגם בקדושת פה לא קדשי כיון שהן בעלי מומין ואין דעתו על בעלי מומין דאי קסבר ממעי אמן הן קדושין אם כן נחתא קדושת האם עליהן משעה טו[1] שנולדו ועדיין לא היו בעלי מומין שהרי בבהמת הקדש מוקמי' טו[1]) לה דאי ממעי אמן הן קדושין לא חיילא קדושת הפה עליהן והוי בקדושת האם ומטוויה דאם וא"ת מנגן דטעמא דרשב"ג משום דקסבר בהוייתן הן קדושין דלמא טעמא דרשב"ג דמשום דאין דעת המקדיש כי אם זוכר ודאי ולנקבה ולאיתא כדאיתא ריש פרק מי שמת (כ"ב דף קמ:) וא"ל דמוכח שפיר דקסבר בהוייתן הן קדושין דאי דעת המקדיש כ"ל לודאי מ"מ תקדוש בקדושת הפה יז) וקאמר דאין קדושה חלה עליהן כלל וא"ת לרב חסדא דאמר בבכורות פ' על אלו מומין (דף מא:) יח)דטומטום ואנדרוגינוס לא בטמקדש אמר אין לך מוס אגדול מזה וחכ"א אינו בכור יט) ונגזז ונעבד וקאמר בגמרא אלא אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס אבל בטומטום ד"ה פסיקא וקדושה מספיקא ושחטנו ולאחר שחיטה תבדק אם זכר הוא או נקבה ואמאי קאמר רשב"ג דאין קדושה חלה עליהם וא"ל דלרב חסדא הכי נמי קדושה חלה על טומטום והא דקאמר אין קדושה היינו קדושה הפה דאין דעתו כ"ל לזכר ודאי או לנקבה ולאיתא כדאיתא פרק מי שמת (נ"ב דף קמ:) והא דקאמר הש"ס דאי ממעי אמן הן קדושין הא תפסתיהו קדושת אימיה לא אמיא כרב חסדא ות"ק הכא אמר דלמ"ד בהוייתן הן קדושין אינו אומר דאין דעת המקדיש כ"ל אם כן אין לך מוס גדול מזה ומכ"ש אינו בכור יט) ונגזז ונעבד וקאמר בגמרא אלא אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס אבל בטומטום ד"ה פסיקא וקדושה מספיקא ושחטנו ולאחר שחיטה תבדק אם זכר הוא או נקבה ואמאי קאמר רשב"ג דאין קדושה חלה עליהם וא"ל דלרב חסדא הכי נמי קדושה חלה עליהם הפה דאין דעתו כ"ל לזכר ודאי או לנקבה ולאיתא כדאיתא פרק מי שמת (נ"ב דף קמ:) והא דקאמר הש"ס דאי ממעי אמן הן קדושין הא תפסתיהו קדושת אימיה לא אמיא כרב חסדא ות"ק הכא אמר דלמ"ד בהוייתן הן קדושין ולמה לי קרא מאחר דדיינינן להו כבעלי מומין דאין קדושת הגוף חלה עליהן וא"ל דופן פטור שנאמר לפני משכן ה' כל שאינו ראוי לבא לפני משכן ה' אין מחיינין עליו ופריך בגמ' (שם דף קיד.) עלה תיפוק ליה מואל פתח אהל מועד עד דמסיק בוולדות קדשים וקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין אלמא משמע דשפיר הן (כאן) [כלאין] לבא לפני משכן ה' אם כן אין מחיינין עליו ופריך בגמ' (שם דף קיד.) עלה תיפוק ליה מואל פתח אהל מועד ועי"ק לפי מה דפר"י בפ' מרובה (נ"ק דף עז:) גבי הא דאמר מר עז להוציא את הנדמה וקשה לר"י לשם ל"ל קרא למעוטי נדמה תיפוק ליה דבעלת מום הוא מדאיתתי הוה ליה מומא כדאיתא ריש בכורות (דף ו:) ותירץ ר"י דאיצטריך קרא למעוטי נדמה דולדות קדשים דמהו דתימא דליקדשו אגב אימיה קמ"ל אי עז דלא וקשה מ"מ כיון דממעטינן מאי עז למעוטי נדמה דולדות קדשים דאם כן אינו אלא מעוט אחד אי אפשר לומר דמיעט נדמה דולדות קדשים דאם כן אינו אלא מעוט אחד אי אפשר לומר דמיעט נדמה דולדות קדשים מאי עז דלא דממעטינן להו מלפני משכן ה' לא קרא למעוטי נדמה ולדות קדשים דאם כן אינו אלא מעוט אחד אי אפשר לומר דמיעט נדמה ד

אין קדושה חלה עליהן. ואפי׳ אמצעיתא נמי קאי דהוי ולדות קדשים ואפי׳ קדושת אמן אינה חלה עליהן דהא סתם אין קדושה קאמר: **בהוייתן.** כשהן נולדין והלכך אין שום קדושה חלה עליהן [כב]: **הא פספסיהנו קדושת אמן.** משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש: **אלא ס״מ.** [ד] [כג] כולה מתני׳ ר״ש היא: **אילו כד״** (לא) נאמר **כו׳.** אהאי קרא קאי (ויקרא כז) אך בכור אשר יבוכר לה׳ בבהמה לא יקדיש איש אותו [כד]: **אילו נאמר בכור אשר יבוכר לא יקדיש.** ולא כתיב אים אותו ולא כתיב בבהמה הייתי אומר בכור אדם לא יקדיש שום דבר להקדש: **ס״ל אותו.** מדקאמר אותו משמע דאבכור בהמה נמי [כה] קאמר וה״ק אך בכור אדם אשר יבוכר בבהמה לא יקדיש אותו אותו אי אתה מקדיש אבל מקדיש אדם בכור הקדישות ועדיין אני אומר הוא לא יקדיש אבל יקדישוהו אחרים ת״ל בבהמה בבהמה עסקתי יכול לא יקדישנו בבטן ת״ל אשר יבוכר לה׳ משיבוכר לה׳ אי אתה מקדיש אבל אתה מקדיש בבטן יכול אף ולדי כל הקדשים כן ת״ל אך הא אלמא ס״ל ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושין רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור עם יציאת רובו עולה הוי או בבור הוי עולה הוי [כו] דכל פורתא ופורתא דקא נפיק הוא כליל או בבור הוי דכל פורתא ופורתא דקא נפיק במיליתיה הוא ל״א שכן קדושה חיילא עליה או דלמא בבור הוי שכן קדושתו מרחם א״ל מאי תיבעי לך היינו דבעי אילפא אמר יעל הלקט עם נשירת רובו יהא הפקר לקט הוי או הפקר הוי לקט הוי שכן קדושתו בידי שמים או דלמא הפקר הוי שכן זוכין בו עניים ועשירים ואמר אביי מאי תיבעי ליה דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים ה״נ דברי מי שומעים: **מתני׳** האומר ולדה יש של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים היא שלמים וולדה הרי זה ולד [כז] זבחי שלמים דברי ר״מ [כח] א״ר יוסי אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחת דבריו קיימין ואם משאמר הרי זו שלמים נמלך ואמר ולדה עולה הרי זו ולדה שלמים: **גמ׳** א״ר יוחנן הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר מ״ט קסבר ר׳ יוחנן אם שיירו משוייר [כט] עובר לאו ירך אמו הוא [ל] דהוה ליה ה״ [לא] כמפריש שתי חטאות לאחריות רצה מתכפר בה רצה מתכפר בחבירתה מותיב רבי אלעזר היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים ואי סלקא דעתך [לב] שיירו משוייר הרי זה ולד שלמים הרי זו שלמים [לג] בעי מיתנא אמר רב טבלא בר מינה דההיא [לד] הא אמר רב לתנא תני הרי זו שלמים מיתיבי [לה] האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה [לו] עוברה זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר [לז] עובר ירך אמו מש״ה זכתה לו [לח] והוי ליה כמשחרר חצי עבדו ומני [לט] מאיר היא כדתניא המשחרר

אמר על הבכור עם יציאת רובו יהא עולה. ודוקא עם יציאת רובו אבל אמר עם יציאת מיעוטו לא מיבעי ליה דולדא עולה חיילא עליה דאמרי לא חל קדושת בכור עליה כלל: **היא** שלמים וולדה הרי זו וולדה שלמים. דמיד שאמר היא שלמים חל קדושת פיו נמי על העובר כמו על האם [מא] (ולא מיכוונייה דאם אלו מכח קדושת פיו) ואפילו למאן דאמר ליה שיירו משוייר מיהא אין יכול לעשות לקדושה אחרת דמיד שהקדיש האם נתכוון נמי שתחול על פיו אומה קדושה על העובר ואינו יכול לעשותו מקדושת האם אח״כ הזכיר תחלה קדושת הולד ופי׳ ר״ש הכא לא שייך למימר בהוייתן (מ) ומנמי אמן דכי אמר בהוייתן ולא ממעי אמן ה״מ בהקדישה ולנסוף נתעברה דאיכא לא אתפסי׳ לעובר שום קדושה אלא בקדושתה דאימיה דאקדיש אבל במקדיש מעוברת תשיב עובר לקבולי קדושה עכ״ל וא״כ הא דאמר לעיל ואם נקבה זבחי שלמים יאוקימנא ליה בבהמת קדשים ל״ל דמיירי בהקדישה ואח״כ נתעברה.

רצה בה מתכפר. דכי אמרינן (לעיל דף כא:) ולד חטאת למיתה אזיל ה״מ כשהקדישה ולנסוף נתעברה אבל הקדישה מעוברת תשיב עובר לקבולי קדושה בלמפרע נפשיה ולא מכח אמו והוי כמפרש [שתי] חטאות לאחריות דמתכפר בחיה שילה. לשון רש״י: **קסבר** רבי יוחנן **שאם שייר פיאה שאבר** ולדה חולין **והיא חטאת** משוייר והוי חולין. וכיון דאי בעי לא קדיש אלמא לאו ירך אמו הוא כי לא משייר ליה נמי לאו ירך אמו הוא ומתמת עצמו קדיש ולא מתמת אמו ולא הוי ולד חטאת. לשון רש״י: **הרי** זה ולד שלמים. אלמא [מב] (לא) קרי ולד שלמים דמכח אימיה נתחל ליה קדושה ולא מתמת נפשיה [מג] דגבי חטאת נמי ולד חטאת מיקרי ואזיל למיתה: **דאי** ס״ד דשיירו משוייר. דמשיב כמה נאפי נפשיה וכי לא שייריה מתמתיה הוא דקדיש הרי הולד עצמו שלמים איבעי ליה למיתני. לשון רש״י:

[א] אמאי אין קדושה חלה עליהן קסבר רשב״ג **[ב]** ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין דאי ס״ד [ג] ממעי אמן הן קדושין אמאי אין קדושה חלה עליהן הא תפסתינהו קדושה דאימייהו אלא ש״מ ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים [ד] והאי תנא סבר ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושים דת״ר אילו [ה] (לא) נאמר בבור לא יקדיש הייתי אומר בבור לא יקדיש הקדישות ת״ל [ו] איש אותו אותו אי אתה מקדיש אבל מקדיש אדם בבור הקדישות ועדיין אני אומר [ז] הוא לא יקדיש אבל יקדישוהו אחרים ת״ל בבהמה בבהמה עסקתי יכול לא יקדישנו בבטן ת״ל אשר יבוכר לה׳ [ח]משיבוכר לה׳ אי אתה מקדיש אבל אתה מקדיש בבטן יכול אף ולדי כל הקדשים כן ת״ל [ט]אך [י] חלק אלמא ס״ל [יא]ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושין [יב] א״ל רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור עם יציאת רובו [יג] עולה עולה הוי או [יד]בבור הוי עולה הוי [טו] דכל פורתא ופורתא דקא נפיק הוא כליל או בבור הוי דכל פורתא ופורתא דקא נפיק [טז] במיליתיה הוא ל״א שכן קדושה חיילא עליה או דלמא בבור הוי שכן קדושתו מרחם א״ל מאי תיבעי לך [יז] היינו דבעי אילפא אמר [יח]על הלקט עם נשירת רובו יהא הפקר לקט הוי או הפקר הוי לקט הוי שכן קדושתו בידי שמים או דלמא הפקר הוי שכן זוכין בו עניים ועשירים ואמר אביי מאי תיבעי ליה [יט]דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים ה״נ דברי מי שומעים: **מתני׳** [כ]האומר ולדה יש של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים היא שלמים וולדה הרי זה ולד [כא] [כב] זבחי שלמים דברי [כג]ר״מ [כד] א״ר יוסי אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחת דבריו קיימין ואם משאמר הרי זו שלמים נמלך ואמר ולדה עולה הרי זו ולדה שלמים: **גמ׳** [כה]א״ר יוחנן הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר מ״ט קסבר ר׳ יוחנן אם שיירו משוייר [כו] עובר לאו ירך אמו הוא [כז] דהוה ליה ה״ [כח]כמפריש שתי חטאות לאחריות רצה מתכפר בה רצה מתכפר בחבירתה מותיב רבי אלעזר היא שלמים וולדה עולה הרי זה ולד שלמים ואי סלקא דעתך [כט] שיירו משוייר הרי זה ולד שלמים הרי זו שלמים [ל] בעי מיתנא אמר רב טבלא בר מינה דההיא [לא] הא אמר רב לתנא תני הרי זו שלמים מיתיבי [לב]האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה [לג] עוברה זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר [לד] עובר ירך אמו מש״ה זכתה לו [לה] והוי ליה כמשחרר חצי עבדו ומני [לו]ר׳ [לז] מאיר היא כדתניא המשחרר

[מ] ולמאי אתא לגלויי עליה דקא לאו בבכור אדם מישתעי אלא בבכור בהמה מדבר ולגלויי שלא יקדישנו שום אדם לקדושה אחרת והד״א: [מא] בקדושה דהאם דולדות: [מב] דתמני׳ ה״נ וכך היא שנויה בת״כ אבל עדיין אני אומר הוא לא יקדיש אבל יקדישנהו אחרים ת״ל בבהמה בבהמה עסקתי: [מג] תיחול עליה אות ד׳ נמחק: [מד] על תיבה קדושה נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ״ד דאור למחקו: [מה] בלקט שאין חייבין בלקט אלא: [מו] דהא ודאי תיבת לא נמחק: [מז] קודמין ובכור הוא תיבות כל כך נמחק: [מח] על בהמת חולין מעוברת הס״ד: [מט] ולדה של זו עולה: [נ] בדישא לה ולבל תיבת להאם נמחק: [נא] (לשלמים דאינו יכול לשנות אותם לקדושה אחרת וכו׳): [נב] בהוייתן הן קדושים ולא: [נג] קדושה שלא ע״י האם: [נד] [נה] נפשיה דאם אלא מכח אמו ודר׳: [נו] לאמיתה: [נז] ולד שלמים: [נח] האם ולא מכחיה דאם אלא מכח קדושה: [נט] רצה כו׳. עיי׳ תוס׳ סנהדרין (לף פ: ד״ה עיכו):

אין משפט נר מצוה

ד א מיי׳ פ״ד מהלכות תמורה הלכה יב:
ה ב מיי׳ שם פ״ב יב:
ו ג מיי׳ שם פ״ג יב:
ז ד מיי׳ פ״ד מהלכות ממנות עניים הלי יד:
ח ה ו מיי׳ פע״ו מהלי מעה״ק הלכה ה:
ט ז ח מיי׳ פ״ד מהלי פסה״מ הלכה י:
י ט מיי׳ פ״ז מהלכות עבדים הלי ה ע׳ כ״מ:

מוסף רש״י

בהוייתן הן קדושין. ביאיתן (חולין צ) כשנולדים הן קדושים ולא נמעי אמן (לעיל יא. מוחות פג מבנה״ר) ולהכי נקט נשן בהויתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ״ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך, אלו המתנות, אשר יהיו לך אלו הולדות (שם ובעי״ז זבחים קיד זבריחות כב. ולעיל יא.), ממעי אמן. משעת איצתן נמעי אמן (חולין פט.). אך חלק. אבין ולקין מיעוטין (עדויות קה. פסחים ה. שם נא שבועות יג.). **רצה בה מתכפר.** והולד יעבוד. **רצה בולדה מתכפר.** והיא תעבוד (בכורות עח.) דלא תשיב ליה כולד מעטת הולד הפריסה מעובר, ודעתיה הוה נמי לתכפר בעובר ומתכפר לאיזו מהם שילה (חולין פא.) דכי אמרינן ולד מעטת למיתה אזיל היינו היכא דמפרש מעטאת ומעבדה הילה. דהלכה למשה מסיני ניתנו מתם מעטות מתות והכי נמיבי לה דמתה, אבל אי אפרשה מעובדת תשוב עובר בהמה אחרת ומילא עליה קדושה בלמפי נפשיה והוא ליה כמפרש שתי מעטאת לאחריות דמתכפר בחיה שילה דהמיה מעבה (לעיל יא.). **כמפריש שתי חטאות לאחריות.** שאם תמצה לאחת יביא מבירתה (פסחים צז.) יתכפר בחבירתה (חולין פ. מכות יא.). **אם היתה עוברה זכתה לו.** לעובר בקנלת גע זה לחיות מעומדר (גיטין כג.).

שיטה מקובצת

[מ] ולדי קדשים אות ד׳ ת׳ נמחק: [נ] קדושים. ס״א לאפוקי מהאי תנא דת״ר כו׳: [נ] תיבת לא נמחק: [נ] אומר. נס״א בכור אדם מקדיש הקדשות אבל פשוט לא יקדיש הקדשות ת״ל בבהמה כו׳ כן גירסת כל הס״י: [נ] ת״ל אך בכור אך חלק רכל חד וחד קאים בקדושתיה דאימיה אלמא: [נ] קדושין. גליון לכאורה נראה דפליגתא דעובר ירך אמו איירי במקדיש בהמה מעובדת ובסברא הוא דפליגי ופלוגתא דבמעי אמן הן קדושין איירי בהקדישה ואח״כ נתעברה ונפיק מקרא דאך חלק דהבא או מהאשה וילדיה דאמר בסמוך ומאן דאמר בהויתן מפיק מקרא דרק קדשיך אשר יהיו לך וגו׳. ר״י ז״ל: [נ] רובו יהא עולה: [נ] נפיק קא קאים במיליתיה: [נ] לך לאו היינו: [נ] ולדה. עיי׳ תוס׳ לעיל (י ע״ב): [נ] ולד שלמים תיבת זבחי נמחק: [נ] ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומר אם: [נ] משוייר עובר לאו ע׳ תוס׳ זבחים (דף קיד ע״ב): [נ] הוא והוה ליה אות ד׳ נמחק: [נ] אם ס״ד אם שייריי: [נ] מיתבעי ליה למיתנא: [נ] דההיא דהא תני תנא קמיה דרב הרי זו שלמים ואמר ליה רב לתנא: [נ] היתה מעוברת זכתה: [נ] משוייר ועובר ירך: [נ] לו דהוה ליה: [נ] ומני רבי היא דתניא רבי אומר המשחרר: [נ] עליהן כשנולדין בעלי מומין הס״ד: [נ] ש״מ דכולה מתני׳: [נ] תיבת לא נמחק: [נ] נמי קאי אך חלק אך בכור דהיינו בכור אדם אשר יבוכר: [נ] שאר הקדשות ואבור: [נ] יקדיש את בכור:

[נא] ולמאי אתא לגלויי שלא יקדישנו שום אדם לקדושה אחרת ת״ל אך ולד כל הקדשות יהא יכול להקדישו בפני אימן לשנותו מקדושת אימן כמו עובר בכור: ת״ל אך. מיעט אלמא סבירא ליה דולדי קדשים בפני אימן הן קדושים ונתפסין בקדושת אימן אי דלמא בכור אדם מקדיש הקדשות אבל פשוט לא יקדיש הקדשות ת״ל בבהמה כו׳ כן גירסת כל הס״י: [נב] ת״ל אך חלק רכל חד וחד קאים בקדושתיה דאימיה אלמא: [נג] קדושין. גליון לכאורה נראה דפליגתא דעובר ירך אמו איירי במקדיש בהמה מעובדת ובסברא הוא דפליגי ופלוגתא דבמעי אמן הן קדושין איירי בהקדישה ואח״כ נתעברה ונפיק מקרא דאך חלק דהבא או מהאשה וילדיה דאמר בסמוך ומאן דאמר בהויתן מפיק מקרא דרק קדשיך אשר יהיו לך וגו׳. ר״י ז״ל: [נד] רובו יהא עולה: [נה] נפיק קא קאים במיליתיה: [נו] לך לאו היינו: [נז] ולדה. עיי׳ תוס׳ לעיל (י ע״ב): [נח] ולד שלמים תיבת זבחי נמחק: [נט] ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומר אם: [נ] משוייר עובר לאו ע׳ תוס׳ זבחים (דף קיד ע״ב): [נא] הוא והוה ליה אות ד׳ נמחק: [נב] אם ס״ד אם שייריי: [נג] מיתבעי ליה למיתנא: [נד] דההיא דהא תני תנא קמיה דרב הרי זו שלמים ואמר ליה רב לתנא: [נה] היתה מעוברת זכתה: [נו] משוייר ועובר ירך: [נז] לו דהוה ליה: [נח] ומני רבי היא דתניא רבי אומר המשחרר: [נט] עליהן כשנולדין בעלי מומין הס״ד: [נ] ש״מ דכולה מתני׳: [נא] תיבת לא נמחק: [נב] נמי קאי אך חלק אך בכור דהיינו בכור אדם אשר יבוכר: [נג] שאר הקדשות ואבור: [נד] יקדיש את בכור:

תורה אור השלם

ו. אך בכור אשר יבכר לה׳ לא יקדיש איש אתו אם שור אם שה לה׳ הוא:
ויקרא כז כו

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ס״ל בבהמה וכו׳ ולמאי אתא ל״ל ולא״ת ד׳ נמחק: (ב) ד״ה אמר וכו׳ ההיא שנאמר אמר דתימוכ: (ג) ד״ה עם שניתה וכו׳ לקט אמר דלההוי וכו׳ לעשירים הס״ד ולא״כ מ״ש קדושה מיניהו חיל עליה דוראי: (ד) ד״ה ה״ל דבכי וכו׳ קומין ולכך בכור הוא: (ה) ד״ה אבל אם אמר כו׳ לא שייך למימר בהויתן ולא במעי אמן וכו׳ לשון ראשון הס״ד ולא״כ מ״ה אם לכך נתכוון כו׳ שמתמה כשאמר: (ו) תוס׳ ד״ה היא כו׳ בהויתן ולא במעי אמן.

הגהות הגר״א

[א] נמ׳ אמאי עד עליהן ל״נ: [ב] שם דבל פורתא עד מילא עליה ל״נ רש״י וגרסתו שכן כליל: [ג] מתני׳. זבחי ל״נ: [ד] רש״י ד״ה אלא. כולה. ל״נ וכולה: [ה] ד״ה נב. דתניא ולד ה״ז. ל״נ דתני ה״ז ולד:

רבינו גרשום

קסבר בהוייתן הן קדושים. בשעה שנולדין ובאותה שעה (סבר) [כבר] ניכרין הן טומטום ואנדרוגינוס ואינן קדושים דאי ס״ד עדין במעי אמן הן קדושין כו׳: והאי דאמר דבהוייתן הם קדושים אתיא לאפוקי מהדין תנא דתניא אילו נאמר אך בכור לא יקדיש האי קרא דבחב אך בכיר אשר יבוכר וגו׳ כלומר אילו נאמר אך בכור אשר יבוכר לה׳ בבהמה לא יקדיש (איש) ולא נאמר [איש] אותו הייתי אומר הכתוב משמע שבכור אדם לא יקדיש הקדש שהייתי אומר אך בכור אשר יבוכר לה׳ היינו בכור אדם (בבהמה) לא יקדיש לגמרי לכן נאמר לא יקדיש אותו דבכור בהמה לא יקדיש דמוקדש ועומד הוא אבל אקדיש שאר הקדשות של בהמה: דעדיין אני אומר בכור אדם מקדיש הקדש ולא פשוט: בבהמה. בבכור בהמה עסקתי ולא באדם כלומר (הוו) הכתוב [בבהמה] שאיני מדבר בבכיר אדם אלא בבכור בהמה אבל אדם מקדיש הקדש בין בכור בין פשוט: יכול לא. יהא רשאי לקדשנו הבכור לקדושה אחרת אפילו כשהוא עדיין בבטן אמו: ת״ל אשר יבוכר משביכר לה׳. [כלומר א׳ אחה מקדישו [משנולד] אבל אתה מקדישו בבטן אמו לקדושה אחרת יכול אף וולד כל הקדשות יהא יכול להקדישו בפני אימן לשנותו מקדושת אימן כמו עובר בכור: ת״ל אך. מיעט אלמא סבירא ליה דולדי קדשים בפני אימן הן קדושים ונתפסין בקדושת אימן אי דלמא בכור אדם מקדיש הקדשות אבל פשוט לא יקדיש הקדשות ת״ל בבהמה בבהמה עסקתי: דכל פורתא דקא נפיק. קאי במיליתיה בעיקר קדושתו של בכור עצמו: ל״א עולה הוי שכן קדושה חמורה וחייבא עליה או דלמא בכור הוי שכן קדושתו מרחם: אמר א״ל הלקט. על השיבלין שלקט בשעת נשירתן רובן לארץ דעיקר דין לקט היינו אותו שנשור לארץ ואמר יהא הפקר: לקט הוי שכן קדוש בידי שמים שעוהר לחיות לכל אדם ולדמא הפקר הוי שכן עניים בין עניים ובין עשירים: [ואמר אביי דברי הרב קודמין. נזרת שמים והוי לקט הבא נמי גבי בכור דברי הרב קודם והוי בכור]: **מתני׳** האומר ולדה של זו עולה ואח״כ אמר יהא אמו אלמא שלמים דבריו קיימים ואם אמר תחלה לומר קודם ולדה עולה והיא שלמים ורצה להקדיש שניהם כך אע״ג שטעה ואמר תחלה היא שלמים שלא מדעתו הואיל ורצה להקדיש שניהם ואי אפשר לפה לקרות ב׳ שמות כאחד שלא יקדים זה לזה אע״פ שטעה ואמר קודם היא שלמים ונמלך ואח״כ אמר וולדה עולה לא אמר כלום [אלא הרי זו ולד שלמים]: **גמ׳** מ״ט קסבר. אם שיירו לולד משוייר שאם נתפסר [באימה] [בבהמה] ונשתייר בנה. הוי משוייר. ולא חשיב כולד חטאת דימית אלא שכיון דהוי מעוברת קודם הקדישה דמי כמי שהקדיש עובר לבר ואמרו לבדה דעובר לבר ירך אמו הוא אלא משוייר דלא ימות אלא ריעה דרינו כמפריש ב׳ חטאות לאחריות דהשניה רועה: האם איתא דשיירו משוייר. אמאי קרו ליה לולד שיירו אלא כיון דאמר הרי זה ולד שלמים ש״מ דעובר ירך אמו ואם שיירו אינו משוייר: א״ל ר׳ טבלא בר מינה דההיא דתני תנא כו׳. ומיהא לא קשיא אם היתה עוברה זכה לו גט שיחורר והוה ליה כמשחרר חציו דקנה חציו דבר הכא נמי כי אמר לה ולדך בן חורין נעשה כמקנה לה לשחרור אחד

מוסף רש״י

בהוייתן הן קדושין. ביאיתן (חולין צ) כשנולדים הן קדושים ולא נמעי אמן (לעיל יא. מוחות פג מבנה״ר) ולהכי נקט נשן בהויתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ״ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך, אלו המתנות, אשר יהיו לך אלו הולדות (שם ובעי״ז זבחים קיד זבריחות כב. ולעיל יא.), ממעי אמן. משעת איצתן נמעי אמן (חולין פט.). אך חלק. אבין ולקין מיעוטין (עדויות קה. פסחים ה. שם נא שבועות יג.). **רצה בה מתכפר.** והולד יעבוד. **רצה בולדה מתכפר.** והיא תעבוד (בכורות עח.) דלא תשיב ליה כולד מעטת הולד הפריסה מעובדת, ודעתיה הוה נמי לתכפר בעובר ומתכפר לאיזו מהם שילה (חולין פא.) דכי אמרינן ולד מעטת למיתה אזיל היינו היכא דמפרש מעטאת ומעבדה הילה. דהלכה למשה מסיני ניתנו מתם מעטות מתות והכי נמיבי לה דמתה, אבל אי אפרשה מעובדת תשוב עובר בהמה אחרת ומילא עליה קדושה בלמפי נפשיה והוא ליה כמפרש שתי מעטאת לאחריות דמתכפר בחיה שילה דהמיה מעבה (לעיל יא.). **כמפריש שתי חטאות לאחריות.** שאם תמצה לאחת יביא מבירתה (פסחים צז.) יתכפר בחבירתה (חולין פ. מכות יא.). **אם היתה עוברה זכתה לו.** לעובר בקנלת גע זה לחיות מעומדר (גיטין כג.).

שיטה מקובצת

[מ] ולדי קדשים אות ד׳ ת׳ נמחק: [נ] קדושים. ס״א לאפוקי מהאי תנא דת״ר כו׳: [נ] תיבת לא נמחק: [נ] אומר. נס״א בכור אדם מקדיש הקדשות אבל פשוט לא יקדיש הקדשות ת״ל בבהמה כו׳ כן גירסת כל הס״י: [נ] ת״ל אך בכור אך חלק רכל חד וחד קאים בקדושתיה דאימיה אלמא: [נ] קדושין. גליון לכאורה נראה דפליגתא דעובר ירך אמו איירי במקדיש בהמה מעובדת ובסברא הוא דפליגי ופלוגתא דבמעי אמן הן קדושין איירי בהקדישה ואח״כ נתעברה ונפיק מקרא דאך חלק דהבא או מהאשה וילדיה דאמר בסמוך ומאן דאמר בהויתן מפיק מקרא דרק קדשיך אשר יהיו לך וגו׳. ר״י ז״ל: [נ] רובו יהא עולה: [נ] נפיק קא קאים במיליתיה: [נ] לך לאו היינו: [נ] ולדה. עיי׳ תוס׳ לעיל (י ע״ב): [נ] ולד שלמים תיבת זבחי נמחק: [נ] ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומר אם: [נ] משוייר עובר לאו ע׳ תוס׳ זבחים (דף קיד ע״ב): [נ] הוא והוה ליה אות ד׳ נמחק: [נ] אם ס״ד אם שייריי: [נ] מיתבעי ליה למיתנא: [נ] דההיא דהא תני תנא קמיה דרב הרי זו שלמים ואמר ליה רב לתנא: [נ] היתה מעוברת זכתה: [נ] משוייר ועובר ירך: [נ] לו דהוה ליה: [נ] ומני רבי היא דתניא רבי אומר המשחרר: [נ] עליהן כשנולדין בעלי מומין הס״ד: [נ] ש״מ דכולה מתני׳: [נ] תיבת לא נמחק: [נ] נמי קאי אך חלק אך בכור דהיינו בכור אדם אשר יבוכר: [נ] שאר הקדשות ואבור: [נ] יקדיש את בכור:

כה: כיצד מערימין פרק חמישי תמורה

דתנא קמא סבר אם שיירו משוייר. וכיון דאי נעי למיסייריה ולמיעבדיה חולין הרשות בידו אלמא בהמה באנפי נפשיה היא ואי"כ כי מקדים ליה לאימיה בחטאת חל נמי קדושת פיו על הולד והוי נמי חטאת ומשום הכי אינה נאכלת ותנא בתרא סבר שיירו אינו משוייר אלא כיון אמו הוא אי יכי מקדים ליה לאימיה הולד קדום מעוטה דאם כשאר ולדות קדשים ולא מקדושת פיו ומיהו כי אחטה לאימיה ומצא בה ולד בן מרבעה חי אינו קדום דבהויתו דוקא הוא דקדום חה אלא היה לו הוייה לא קדום ומש"ה קאמר דנאכלת לכל דאם דאי שיירו משוייר מיד דאקדים ליה לאימיה תמול נמי קדושת פיו על הולד והקשה מורי הרמ"ר דבמתני' תנן היא אלמים וולדה עולה הרי זה ולד אלמים ופרש"י עלה דלא שייך למימר בהויתן הן קדושין בהקדש' מעוברת אלמא אינו יכול לשנות הולד דמעוטה דאם קדים מיד דאקדים ליה לאימיה ומותיב מינה לר' יוחנן דאמר שיירו משוייר ובעי למימר דאים ליה להאי מתני' שיירו אינו משוייר ואפ"ה אינו יכול לעשות הולד בחולין ואי חולין הוא כדאמר הכא למ"ד שיירו אינו משוייר אמאי אינו יכול להקדים הולד בעולה ותיקן דל"ל דקדושת האם מוקי לה בהכי דלא מצי לאקדושי בקדושה אחרת אלא מיד שיולד תחול עליו קדושת האם מיהו חולין הוא עד שיולד ואי שתו לאימיה בתוך כך הולד נאכל לכל אדם ואע"ג דבריאה דממתני' תנן אם נקבה זכתי אכלים ואוקימנא בגמ' בבהמת קדשים אלמא יכול הוא לשנות הולד בקדושה אחרת ההוא בהקדישה ולבסוף נתעברה אייני כדפרישית ברים שמעתין ולריך לאלק בין הקדישה מעוברת להקדישה ולבסוף נתעברה ויש ספרים דגרסי איפכא מ"ק סבר שיירו אינו משוייר ואלה קדושה על הולד מעוטה דאם מיד לפיכך אינו נאכל ותנא בתרא סבר שיירו משוייר והוי הולד חולין ומש"ה קתני דנאכל לכל אדם ואין אנו יכולין להעמיד דהני נמי דלא אלה קדושת האם על הולד למ"ד שיירו משוייר מ"מ מיחול עליה קדושת פה האדם כדתנן במתני' היא אלמים וולדה עולה הרי זה ולד אלמים ועוד היכי מצינו למימר לא"ק דשיירו אינו משוייר הא בפ"ק (לעיל דף י.) גבי פלוגתא דבר פדא ור' יוחנן דקדושה אלה על העוברין מייתי הני ב' בריתות דהכא למימר כתנאי וא"כ ע"כ הא דאיכא נאכלת בעי לאוקומי כר' יוחנן ואיתא סבר דשיירו משוייר אלא ודאי

גירסת רש"י עיקר:

ואת אמרת מעמא דר' יוחנן משום דסבר אדם מתכפר בשבח הקדש. מימה דהכא משמע דאית ליה לרבי יוחנן אם אדם מתכפר בשבח הקדש ובפ' בתרא דכריתות (דף כז.) מינגיא ליה ר' אלעזר לר' יוחנן אי מתכפר בשבח הקדש אי לא אמר לי כמה [מנים] גדל זה בגיגיו ועדיין לא ידע אי מתכפר בשבח הקדש אי לא אלמא דס"ל דמתכפר ולריך לאלק בין שבח הקדש דמותה לשבח הקדש דחטאת והכא בחטאת **לא** נצרבה [שאסר תוך כדי דיבור].

ג) פי' כדי שאלת [שלום] תלמיד לרב שלום עליך רבי דהא ק) דקיי"ל (כ"ב קכ:) תוך כדי דיבור כדיבור דמי והייגו כדי שאלת רב לתלמיד ד):

מתני' [ו] **הרי זו תמורת עולה.** דר"מ אית ליה תפוס לשון ראשון: **דבריו קיימין.** ותניא תמורת עולה ותניא תמורת אלמים ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה תניא תמורת עולה ובדמי תניא תמורת אלמים. ובהכי עסקינן שהיו לבעיר כשמיר את זו בהן:

המשחרר חצי עבדו. קנה לחציו והוי חציו כן חורין ואע"פ שלא שחררו כולו יש לו יד לקבל את גיטו וידו בתוך כאחד: **אלא אי אמרת אם שיירו משוייר.** אם שחרר האם ושייר הולד משוייר הוא לעבודתו אלמא ב' גופים ניהו אמאי זכתה לו הוי) כעבד המקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו שלו שמיהם עבדים לאים אחד ואין חבירו משוחרר שהרי הרב לא הסליק גט שחרור שלו אם אמרת שהרי הרב לא הסליק גט שחרור לא נמלך בין שבח הקדש ולא מקדושת פיו ומיהו כי אחטה לאימיה ומצא בה ולד בן מרבעה חי אינו קדום דבהויתו דוקא הוא דקדום חה אלא היה לו הוייה לא קדום ומש"ה קאמר דנאכלת לכל אדם דאי שיירו משוייר מיד דאקדים ליה לאימיה תמול נמי קדושת פיו על הולד והקשה מורי הרמ"ר דבמתני' תנן היא אלמים וולדה עולה הרי זה ולד אלמים ופרש"י עלה דלא שייך למימר בהויתן הן קדושין בהקדש' מעוברת אלמא אינו יכול לשנות הולד דמעוטה דאם קדים מיד דאקדים ליה לאימיה ומותיב מינה לר' יוחנן דאמר שיירו משוייר ובעי למימר דאים ליה להאי מתני' שיירו אינו משוייר דאים ליה לאימיה ומש"ה אינו יכול לעשות הולד בחולין ואי חולין הוא כדאמר הכא למ"ד שיירו אינו משוייר אמאי אינו יכול להקדים הולד בעולה ותיקן דל"ל דקדושת האם מוקי לה בהכי דלא מצי לאקדושי בקדושה אחרת אלא מיד שיולד תחול עליו קדושת האם מיהו חולין הוא עד שיולד ואי שתו לאימיה בתוך כך הולד נאכל לכל אדם ואע"ג דבריאה דממתני' תנן אם נקבה זכתי אכלים ואוקימנא בגמ' בבהמת קדשים אלמא יכול הוא לשנות הולד בקדושה אחרת ההוא בהקדישה ולבסוף נתעברה אייני כדפרישית ברים שמעתין ולריך לאלק בין הקדישה מעוברת להקדישה ולבסוף נתעברה ויש ספרים דגרסי איפכא מ"ק סבר שיירו אינו משוייר ואלה קדושה על הולד מעוטה דאם מיד לפיכך אינו נאכל ותנא בתרא סבר שיירו משוייר והוי הולד חולין ומש"ה קתני דנאכל לכל אדם ואין אנו יכולין להעמיד דהני נמי דלא אלה קדושת האם על הולד למ"ד שיירו משוייר מ"מ מיחול עליה קדושת פה האדם כדתנן במתני' היא אלמים וולדה עולה הרי זה ועוד היכי מצינו למימר לא"ק דשיירו אינו משוייר הא פ"ק (לעיל דף י.) גבי פלוגתא דבר פדא ור' יוחנן דקדושה אלה על העוברין מייתי הני ב' בריתות דהכא למימר כתנאי וא"כ ע"כ הא דאיכא נאכלת בעי לאוקומי כר' יוחנן ואיתא סבר דשיירו משוייר אלא ודאי

גירסת רש"י עיקר:

ואת אמרת מעמא דר' יוחנן משום דסבר אדם מתכפר בשבח הקדש. מימה דהכא משמע דאית ליה לרבי יוחנן אם אדם מתכפר בשבח הקדש ובפ' בתרא דכריתות (דף כז.) מינגיא ליה ר' אלעזר לר' יוחנן אי מתכפר בשבח הקדש אי לא אמר לי כמה [מנים] גדל זה בגיגיו ועדיין לא ידע אי מתכפר בשבח הקדש אי לא אלמא דס"ל דמתכפר ולריך לאלק בין שבח הקדש דמותה לשבח הקדש דחטאת והכא בחטאת

לא נצרבה [שאסר תוך כדי דיבור].

ג) פי' כדי שאלת [שלום] תלמיד לרב שלום עליך רבי דהא ק) דקיי"ל (כ"ב קכ:) תוך כדי דיבור כדיבור דמי והייגו כדי שאלת רב לתלמיד ד):

מתני' [ו] **הרי זו תמורת עולה.** דר"מ אית ליה תפוס לשון ראשון: **דבריו קיימין.** ותניא תמורת עולה ותניא תמורת אלמים ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה תניא תמורת עולה ובדמי תניא תמורת אלמים. ובהכי עסקינן שהיו לבעיר כשמיר את זו בהן:

המשחרר חצי עבדו [א] **חצי עבדו** [ב] **יצא** לחירות גיטו וידו באין כאחת [ג] **ואי אמרת שיירו משוייר** [ד] **עובר לאו ירך אמו הוא אמאי זכתה לו והא תניא** [ה] **נראין** [ו] **שהעבד זוכה לקבל גט שחרור של חברו מיד רבו שאינו שלו ולא מיד רבו שלו** [ז] **אלא ש"מ אם שיירו אינו משוייר** [ח] **ותיובתא** [ט] **דרבי יוחנן** [י] **תיובתא לימא אם שיירו משוייר תנאי היא** [יא] **דתניא** [יב] **האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד וולדה כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכמים אומרים** [יג] **דברי קיימין משום שנאמר** [יד] **האשה וילדיה תהיה לאדוניה קרא מאי תלמודא לרבנן אמר רבא** [טו] (**אמר**) [טז] **קרא לרבי יוסי הגלילי דקתני וולדה כמותה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה בזמן שהאשה לאדוניה וולדה לאדוניה** [יז] **מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יוסי** [יח] **סבר שיירו אינו משוייר ורבנן סברי משוייר אמר לך ר' יוחנן דכולי עלמא** [יט] **שיירו משוייר והכא היינו טעמא דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה אלא ודאי לימא כי הני תנאי** [כ] [כא] **דתניא** [כב] **השוחט את החטאת ומצא** [כג] **בה בן ד' חי** [כד] **תני חדא אין נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא ליום** [כה] **אחד ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ותניא אידך נאכלת לכל אדם ונאכלת בכל מקום ונאכלת לעולם מאי לאו** [כו] **תנאי** [א] **דת"ק סבר שיירו** [ב] **אינו משוייר ומר סבר שיירו משוייר אמר לך רבי יוחנן דס"ע אם שיירו משוייר והני תנאי בהא קמיפלגי דמר סבר** [ג] **ולדי קדשים בהויתן** [ד] **הן קדושים ומר סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשהקדישה ולבסוף נתעברה כאן בשנתעברה ולבסוף הקדישה** [ה] **מתקיף לה רבא ממאי דמעמא דרבי יוחנן** [ו] **אם שיירו משוייר דלמא היינו טעמא דר' יוחנן** [ז] **דאדם מתכפר בשבח הקדש אמר ליה רב המנונא** [ח] **רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן ויתיב** [ט] **לקמיה דרבי יוחנן ולא אהדר ליה האי שינויא ואת אמרת טעמא דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש: אם משאמר הרי זו שלמים נמלך כו'** [י] **פשיטא** [יא] **ולדן שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך אמר רב פפא לא** [יב] **נצרבה אלא שאמר בתוך כדי דיבור מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור** [ג] **והאי** [ד] **עייוני הוא דקמעיין קמ"ל: מתני'** [ה] **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר** [ו] **אמר רבי יוסי** [ז] **אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת כאחת דבריו קיימים ואם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה:**

גמ'

אלא אי אמרת אם שיירו משוייר. לא כחטאת מיירי בהקדישה ולבסוף נתעברה כיון דבשעת הקדש ליכא עובר דמעי מקדיש ליה לאימיה ותנא בתרא דלא משוי דר' יוחנן דאמר רצה בה מתכפר רצה בולד מתכפר דאדם מתכפר בשבחי הקדש דהיינו ולד: א"ל רב המנונא ר' אלעזר תלמיד דר' יוחנן הוה ויתיב קמיה. וקא מותיב ליה היא שלמים ולדה עולה (חמורת שלמים דולד): ולא אהדר ליה האי שינויא. אלא א"ל ר' טבלא כד מינה דההיא כו': ואת אמרת כו'. אלא מדלא אהדר ליה הכי ש"מ דטעם דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר לולד משוייר ותמורת שלמים ה"ז תמורת עולה ותמורת עולה ה"ז תמורת שלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: [ושלמים] הואיל ואי אפשר כו' דבריו קיימין יתמכר דלא אמר ה"ז תמורת עולה ושלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: אם משאמר תמורת עולה ואחר כך נמלך ואמר כו'. הרי זו תמורת עולה בלבד

המשחרר חצי עבדו. קנה לחציו והוי חציו כן חורין ואע"פ שלא שחררו כולו יש לו יד לקבל את גיטו וידו באין כאחד: **אלא אי אמרת אם שיירו משוייר.** אם שחרר האם ושייר הולד משוייר הוא לעבודתו אלמא ב' גופים ניהו אמאי זכתה לו הוי) כעבד המקבל גט שחרור לחבירו מיד רבו שלו שמיהם עבדים לאים אחד ואין חבירו משוחרר שהרי הרב לא הסליק גט שחרור שלו אם אמרת שהרי הרב לא הסליק גט שחרור לא נמלך בין שבח הקדש ולא מקדושת פיו ומיהו כי אחטה לאימיה ומצא בה ולד בן מרבעה חי אינו קדום דבהויתו דוקא הוא דקדום חה אלא היה לו הוייה לא קדום ומש"ה קאמר דנאכלת לכל אדם דאי שיירו משוייר מיד דאקדים ליה לאימיה תמול נמי קדושת פיו על הולד והקשה מורי הרמ"ר דבמתני' תנן היא אלמים וולדה עולה הרי זה ולד אלמים ופרש"י עלה דלא שייך למימר בהויתן הן קדושין בהקדש' מעוברת אלמא אינו יכול לשנות הולד דמעוטה דאם קדים מיד דאקדים ליה לאימיה ומותיב מינה לר' יוחנן דאמר שיירו משוייר ובעי למימר דאים ליה להאי מתני' שיירו אינו משוייר דאים ליה לאימיה ומש"ה אינו יכול לעשות הולד בחולין ואי חולין הוא כדאמר הכא למ"ד שיירו אינו משוייר אמאי אינו יכול להקדים הולד בעולה ותיקן דל"ל דקדושת האם מוקי לה בהכי דלא מצי לאקדושי בקדושה אחרת אלא מיד שיולד תחול עליו קדושת האם מיהו חולין הוא עד שיולד ואי שתו לאימיה בתוך כך הולד נאכל לכל אדם ואע"ג דבריאה דממתני' תנן אם נקבה זכתי אכלים ואוקימנא בגמ' בבהמת קדשים אלמא יכול הוא לשנות הולד בקדושה אחרת ההוא בהקדישה ולבסוף נתעברה אייני כדפרישית ברים שמעתין ולריך לאלק בין הקדישה מעוברת להקדישה ולבסוף נתעברה ויש ספרים דגרסי איפכא מ"ק סבר שיירו אינו משוייר ואלה קדושה על הולד מעוטה דאם מיד לפיכך אינו נאכל ותנא בתרא סבר שיירו משוייר והוי הולד חולין ומש"ה קתני דנאכל לכל אדם ואין אנו יכולין להעמיד דהני נמי דלא אלה קדושת האם על הולד למ"ד שיירו משוייר מ"מ מיחול עליה קדושת פה האדם כדתנן במתני' היא אלמים וולדה עולה הרי זה ועוד היכי מצינו למימר לא"ק דשיירו אינו משוייר הא פ"ק (לעיל דף י.) גבי פלוגתא דבר פדא ור' יוחנן דקדושה אלה על העוברין מייתי הני ב' בריתות דהכא למימר כתנאי וא"כ ע"כ הא דאיכא נאכלת בעי לאוקומי כר' יוחנן ואיתא סבר דשיירו משוייר אלא ודאי לימא כי הני תנאי [כ] [כא] **דתניא** [כב] **השוחט את החטאת ומצא** [כג] **בה בן ד' חי** [כד] **תני חדא אין נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא ליום** [כה] **אחד ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ותניא אידך נאכלת לכל אדם ונאכלת בכל מקום ונאכלת לעולם מאי לאו** [כו] **תנאי** [א] **דת"ק סבר שיירו** [ב] **אינו משוייר ומר סבר שיירו משוייר אמר לך רבי יוחנן דס"ע אם שיירו משוייר והני תנאי בהא קמיפלגי דמר סבר** [ג] **ולדי קדשים בהויתן** [ד] **הן קדושים ומר סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשהקדישה ולבסוף נתעברה כאן בשנתעברה ולבסוף הקדישה** [ה] **מתקיף לה רבא ממאי דמעמא דרבי יוחנן** [ו] **אם שיירו משוייר דלמא היינו טעמא דר' יוחנן** [ז] **דאדם מתכפר בשבח הקדש אמר ליה רב המנונא** [ח] **רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן ויתיב** [ט] **לקמיה דרבי יוחנן ולא אהדר ליה האי שינויא ואת אמרת טעמא דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש: אם משאמר הרי זו שלמים נמלך כו'** [י] **פשיטא** [יא] **ולדן שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך אמר רב פפא לא** [יב] **נצרבה אלא שאמר בתוך כדי דיבור מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור** [ג] **והאי** [ד] **עייוני הוא דקמעיין קמ"ל: מתני'** [ה] **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר** [ו] **אמר רבי יוסי** [ז] **אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת כאחת דבריו קיימים ואם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה:**

גמ'

אלא אי אמרת אם שיירו משוייר. לא כחטאת מיירי בהקדישה ולבסוף נתעברה כיון דבשעת הקדש ליכא עובר דמעי מקדיש ליה לאימיה ותנא בתרא דלא משוי דר' יוחנן דאמר רצה בה מתכפר רצה בולד מתכפר דאדם מתכפר בשבחי הקדש דהיינו ולד: א"ל רב המנונא ר' אלעזר תלמיד דר' יוחנן הוה ויתיב קמיה. וקא מותיב ליה היא שלמים ולדה עולה (חמורת שלמים דולד): ולא אהדר ליה האי שינויא. אלא א"ל ר' טבלא כד מינה דההיא כו': ואת אמרת כו'. אלא מדלא אהדר ליה הכי ש"מ דטעם דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר לולד משוייר ותמורת שלמים ה"ז תמורת עולה ותמורת עולה ה"ז תמורת שלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: [ושלמים] הואיל ואי אפשר כו' דבריו קיימין יתמכר דלא אמר ה"ז תמורת עולה ושלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: אם משאמר תמורת עולה ואחר כך נמלך ואמר כו'. הרי זו תמורת עולה בלבד

בעלמא לא סבר ר"י הגלילי אם שיירו משוייר והכא [קרא] אשכח ידרש וכו' מיתיבי האומר לשפחתו הרי את שפחה כו' תיובתא דרבי יוחנן דאמר דאדם מתכפר בשבחי הקדש ולא אמר ר"ל דאם אף: עין] בהריתן. עי' תוס' זבחים (דף לח ע"ב) ד"ה אף: עין] מתקיף כל הספרים שנים של כח"י גורסין זה המתקיף למעלה ג"כ מיד אחר אמר ר"י הפריש חטאת מעוברת ולדה כו' מתיב ר"א עד אמר ר' טבלא כו' מתקיף לה רבא ממאי כו' אמר ר"ה רב המנונא כו' וא"א מתניתין בשהפרישם דלבסוף נתעברה בהמה דלבסוף נתעברה דאם שיירו לולד משוייר וא"א אפילו תיקא מתני' שהפרישם בהמה מעוברה תנא דמתני' סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ורבי ורבי קדשים בהויתן הן קדושים הואיל וכן אם שיירו איתיביה האומר לשפחתו הרי את בת חורין ולדך עבד כו' עד משום דאמר כו' שנאמר למען אילימא דלולדה לא דהא שייריה ועוד אי נמי דלא הא ליה לה דו ועוד אדרבה קרא קשיא לה לרבנן אמר רבא שנאמר לר"ש הגלילי אלמא לר"ש הגלילי אינו משוייר אמר לך ר' יוחנן

ג"ל) ד"ה פיגל: יג) ליום ולילה אחר: יד) לאו בדא פליגי דת"ק דקא משוי לעובר כאימיה סבר אם שיירו משוייר ותנא בתרא דלא משוי לעובר כאימיה סבר שיירו אינו משוייר: יד) בהריתן. עי' תוס' זבחים (דף לח ע"ב) ד"ה אף: עין] מתקיף כל הספרים שנים של כח"י גורסין זה המתקיף למעלה ג"כ מיד אחר אמר ר"י הפריש חטאת מעוברת ולדה כו' מתיב ר"א עד אמר ר' טבלא כו' מתקיף לה רבא ממאי כו' אמר ר"ה רב המנונא כו' וא"א מתניתין בשהפרישם דלבסוף נתעברה בהמה מעוברה דאם שיירו לולד משוייר וא"א אפילו תיקא מתני' שהפרישם בהמה מעוברה תנא דמתני' סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ורבי ורבי קדשים בהויתן הן קדושים הואיל וכן אם שיירו איתיביה האומר לשפחתו הרי את בת חורין ולדך עבד כו' עד משום דאמר כו' שנאמר למען אילימא דלולדה לא דהא שייריה ועוד אי נמי דלא הא ליה לה דו ועוד אדרבה קרא קשיא לה לרבנן אמר רבא שנאמר לר"ש הגלילי אלמא לר"ש הגלילי אינו משוייר אמר לך ר' יוחנן

המשחרר חצי עבדו [א] **חצי עבדו** [ב] **יצא** לחירות גיטו וידו באין כאחת [ג] **ואי אמרת שיירו משוייר** [ד] **עובר לאו ירך אמו הוא אמאי זכתה לו והא תניא** [ה] **נראין** [ו] **שהעבד זוכה לקבל גט שחרור של חברו מיד רבו שאינו שלו ולא מיד רבו שלו** [ז] **אלא ש"מ אם שיירו אינו משוייר** [ח] **ותיובתא** [ט] **דרבי יוחנן** [י] **תיובתא לימא אם שיירו משוייר תנאי היא** [יא] **דתניא** [יב] **האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד וולדה כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכמים אומרים** [יג] **דברי קיימין משום שנאמר** [יד] **האשה וילדיה תהיה לאדוניה קרא מאי תלמודא לרבנן אמר רבא** [טו] (**אמר**) [טז] **קרא לרבי יוסי הגלילי דקתני וולדה כמותה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה בזמן שהאשה לאדוניה וולדה לאדוניה** [יז] **מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יוסי** [יח] **סבר שיירו אינו משוייר ורבנן סברי משוייר אמר לך ר' יוחנן דכולי עלמא** [יט] **שיירו משוייר והכא היינו טעמא דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה אלא ודאי לימא כי הני תנאי** [כ] [כא] **דתניא** [כב] **השוחט את החטאת ומצא** [כג] **בה בן ד' חי** [כד] **תני חדא אין נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא ליום** [כה] **אחד ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ותניא אידך נאכלת לכל אדם ונאכלת בכל מקום ונאכלת לעולם מאי לאו** [כו] **תנאי** [א] **דת"ק סבר שיירו** [ב] **אינו משוייר ומר סבר שיירו משוייר אמר לך רבי יוחנן דס"ע אם שיירו משוייר והני תנאי בהא קמיפלגי דמר סבר** [ג] **ולדי קדשים בהויתן** [ד] **הן קדושים ומר סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשהקדישה ולבסוף נתעברה כאן בשנתעברה ולבסוף הקדישה** [ה] **מתקיף לה רבא ממאי דמעמא דרבי יוחנן** [ו] **אם שיירו משוייר דלמא היינו טעמא דר' יוחנן** [ז] **דאדם מתכפר בשבח הקדש אמר ליה רב המנונא** [ח] **רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן ויתיב** [ט] **לקמיה דרבי יוחנן ולא אהדר ליה האי שינויא ואת אמרת טעמא דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש: אם משאמר הרי זו שלמים נמלך כו'** [י] **פשיטא** [יא] **ולדן שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך אמר רב פפא לא** [יב] **נצרבה אלא שאמר בתוך כדי דיבור מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור** [ג] **והאי** [ד] **עייוני הוא דקמעיין קמ"ל: מתני'** [ה] **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר** [ו] **אמר רבי יוסי** [ז] **אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת כאחת דבריו קיימים ואם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה:**

גמ'

אלא אי אמרת אם שיירו משוייר. לא כחטאת מיירי בהקדישה ולבסוף נתעברה כיון דבשעת הקדש ליכא עובר דמעי מקדיש ליה לאימיה ותנא בתרא דלא משוי דר' יוחנן דאמר רצה בה מתכפר רצה בולד מתכפר דאדם מתכפר בשבחי הקדש דהיינו ולד: א"ל רב המנונא ר' אלעזר תלמיד דר' יוחנן הוה ויתיב קמיה. וקא מותיב ליה היא שלמים ולדה עולה (חמורת שלמים דולד): ולא אהדר ליה האי שינויא. אלא א"ל ר' טבלא כד מינה דההיא כו': ואת אמרת כו'. אלא מדלא אהדר ליה הכי ש"מ דטעם דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר לולד משוייר ותמורת שלמים ה"ז תמורת עולה ותמורת עולה ה"ז תמורת שלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: [ושלמים] הואיל ואי אפשר כו' דבריו קיימין יתמכר דלא אמר ה"ז תמורת עולה ושלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: אם משאמר תמורת עולה ואחר כך נמלך ואמר כו'. הרי זו תמורת עולה בלבד

מוסף רש"י

מיד רבו שאינו שלו. דכיון דעבד לאיתיה כתורת כחרוב, אלים מי מלי מיהוי (גיטין כט:), ולא מיד רבו שלו. אם שייסם של זיים אחר [שם ובדרשון כט:] דיל עבד כיל רבו דמי וכשמקבו גט בידו לא [גיטין עב:]. האומר לשפחתו. מעוברת, הרי את בת חורין. נגבו שחרור זה, וולדך עבד ולדה כמותה. משוחרר, כדילוף בפיפה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה, כומן שהאשה לאדוניה הולד שתלך לאדוניה, אין האשה לאדוניה אין הולד לאדוניה (קדושין יח:). מאי תלמודא. היכא שמעינן מהאי קרא דבריו קיימין (שם). אין נאכלת אלא לזכרי כהונה. כדין הטעמא, קא אלקא דעתך דכמקדיש בהמה מעוברת עסקינן, דאי נמקדיש ריקנית ונתעברה דבולי עלמא הואיל ומכח איתיה בה הקדש חולין הוא, דאלקדושי בקדושה אחרת אלא מיד שיולד תחול עליו קדושת האם מיהו חולין הוא עד שיולד ואי שתו לאימיה בתוך כך הולד נאכל לכל אדם ואע"ג דבריאה דממתני' תנן אם נקבה זכתי אכלים, ואוקמינן בגמ' בבהמת קדשים אלמא יכול הוא לשנות הולד בקדושה אחרת ההוא בהקדישה ולבסוף נתעברה אייני כדפרישית ברים שמעתין ולריך לאלק בין הקדישה מעוברת להקדישה ולבסוף נתעברה ויש ספרים דגרסי איפכא מ"ק סבר שיירו אינו משוייר ואלה קדושה על הולד מעוטה דאם מיד לפיכך אינו נאכל ותנא בתרא סבר שיירו משוייר והוי הולד חולין ומש"ה קתני דנאכל לכל אדם ואין אנו יכולין להעמיד דהני נמי דלא אלה קדושת האם על הולד למ"ד שיירו משוייר מ"מ מיחול עליה קדושת פה האדם כדתנן במתני' היא אלמים וולדה עולה הרי זה ולד אלמים ועוד היכי מצינו למימר לא"ק דשיירו אינו משוייר הא פ"ק (לעיל דף י.) גבי פלוגתא דבר פדא ור' יוחנן דקדושה אלה על העוברין מייתי הני ב' בריתות דהכא למימר כתנאי וא"כ ע"כ הא דאיכא נאכלת בעי לאוקומי כר' יוחנן ואיתא סבר דשיירו משוייר אלא ודאי לימא כי הני תנאי [כ] [כא] **דתניא** [כב] **השוחט את החטאת ומצא** [כג] **בה בן ד' חי** [כד] **תני חדא אין נאכלת אלא לזכרי כהונה ואינה נאכלת אלא ליום** [כה] **אחד ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים ותניא אידך נאכלת לכל אדם ונאכלת בכל מקום ונאכלת לעולם מאי לאו** [כו] **תנאי** [א] **דת"ק סבר שיירו** [ב] **אינו משוייר ומר סבר שיירו משוייר אמר לך רבי יוחנן דס"ע אם שיירו משוייר והני תנאי בהא קמיפלגי דמר סבר** [ג] **ולדי קדשים בהויתן** [ד] **הן קדושים ומר סבר ולדי קדשים במעי אמן הן קדושים ואיבעית אימא לא קשיא כאן בשהקדישה ולבסוף נתעברה כאן בשנתעברה ולבסוף הקדישה** [ה] **מתקיף לה רבא ממאי דמעמא דרבי יוחנן** [ו] **אם שיירו משוייר דלמא היינו טעמא דר' יוחנן** [ז] **דאדם מתכפר בשבח הקדש אמר ליה רב המנונא** [ח] **רבי אלעזר תלמידיה דרבי יוחנן ויתיב** [ט] **לקמיה דרבי יוחנן ולא אהדר ליה האי שינויא ואת אמרת טעמא דר' יוחנן משום דאדם מתכפר בשבח הקדש: אם משאמר הרי זו שלמים נמלך כו'** [י] **פשיטא** [יא] **ולדן שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך אמר רב פפא לא** [יב] **נצרבה אלא שאמר בתוך כדי דיבור מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור** [ג] **והאי** [ד] **עייוני הוא דקמעיין קמ"ל: מתני'** [ה] **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר** [ו] **אמר רבי יוסי** [ז] **אם לכן נתכוין תחלה הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת כאחת דבריו קיימים ואם משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה:**

גמ'

אלא אי אמרת אם שיירו משוייר. לא כחטאת מיירי בהקדישה ולבסוף נתעברה כיון דבשעת הקדש ליכא עובר דמעי מקדיש ליה לאימיה ותנא בתרא דלא משוי דר' יוחנן דאמר רצה בה מתכפר רצה בולד מתכפר דאדם מתכפר בשבחי הקדש דהיינו ולד: א"ל רב המנונא ר' אלעזר תלמיד דר' יוחנן הוה ויתיב קמיה. וקא מותיב ליה היא שלמים ולדה עולה (חמורת שלמים דולד): ולא אהדר ליה האי שינויא. אלא א"ל ר' טבלא כד מינה דההיא כו': ואת אמרת כו'. אלא מדלא אהדר ליה הכי ש"מ דטעם דר' יוחנן משום דאם שיירו משוייר לולד משוייר ותמורת שלמים ה"ז תמורת עולה ותמורת עולה ה"ז תמורת שלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: [ושלמים] הואיל ואי אפשר כו' דבריו קיימין יתמכר דלא אמר ה"ז תמורת עולה ושלמים אלא אמר ה"ז תמורת עולה ותמורת שלמים: אם משאמר תמורת עולה ואחר כך נמלך ואמר כו'. הרי זו תמורת עולה בלבד

תורה אור השלם

ו. אם אדניו יתן לו אשה וילדה בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו: שמות כא ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' דת"ק סבר שיירו משוייר ומר סבר שיירו אינו משוייר: (ב) רש"י ד"ה כתוך כדי נ"כ וע"ש נכ"ר עם: ע"ש:

גליון הש"ס

גמ' ותיובתא דרבי יוחנן תיובתא. עיין בכ"ק דף מז ע"ל תוס' ד"ה מאי: שם הני חדא אין נאכלת. עיין זבחים דף לה ע"ל תוספות ד"ה פיגול:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דת"ק כו'. גרס"י לריף: [ב] שם ויהא עד דקקמעיין. כ"ל ל"ג ועי' מ"ל פנ"ש מהלי' מעשה הקרבנות):

רבינו גרשום

מאבריה וגיטו יידו של זלד באין כאחד. דיש לה רשות לאמר לעצמה שמקבלת לו גיטו ולילא למימר מה שקנתה מחמה קנתה רבה דהא יש בה קצת שחרור (אלא אי אמרת כו'. מי זכיא ליה לקבל גיטו: והתניא (נראין) דברים שהעבד מקבל גיטו של חברו מיד רבו של חברו. דכיון דליתיה עבדו של נוחן הגט הלכך יכול לקבל ממנו וזוכה בי לחברו אבל לא מיד רבו של עצמו לצירך חברו אם היו שניהם של אדון אחד משום דיד עבד כיד רבו דמי דמה שקנה עבד קנה רבו ואי אמרת אם שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא א"כ לא נעשה כהקנה לה אחר מאבריה ואמאי זכת לו אלא מדא' אם היתה עובדה וכתה לו ש"מ דעובר ירך אמו הוא וקשיא לר' יוחנן: משום שנאמר האשה וילדיה. כלומר שהרי הולד הולך אחר האשה והרי הוא כפיה: מאי א"ל לרבנן כלומר מה ראיה הוא הכתוב לרבנן אדרבה קשיא להו אלא לר' יוסי הגלילי סתיירא: מאי לאו תנאי היא כו'. (כיון) המצאו הכי: אינו נאכל אלא לזכרי כהונה כו'. כלומר שיש עליו לל דין חטאת: מאי לאו בהא פליגי. דת"ק סבר אם שיירו אינו משוייר אלא ירך אמו ודינו כאמו ותנא בתרא אמר אם שיירו לעובר שאם רצה להקדיש לו בפני עצמו לשם וכת אחר היה יכול ולאו ירך אמו הוא ולא הוי דינו כאמו וא"ל איפכא דת"ק סבר אם שיירו משוייר דיכול להקדישו כפני עצמו לחטאת הלכך דינו כחטאת ואידך

גמ' תמורת עולה תמורת שלמים גרסי' ול"ג ותמורת שלמים: ור' יוסי קסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים כו'. (ג) ור' יוסי אמר לך קסבר האי גברא אי אמינא (ו) האי ליעבד תמורת עולה ושלמים מהוי קדושה ולא קריבה וטעה בהכי דסבר אימא תמורת עולה ליקרב הלכך אע"ג [1] דאמינא דהאי ליעבד לתרוייהו מיכוין הוה ליה כאומר לא תמול זו אלא אם כן אלה זו [2]. לשון ירושלמי דר' מאיר[ד] סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים [3] הוא דקטעי דקסבר אי לא אמינא כו' הוא דהדר ביה והתניא בהכי [4] דבריו האחרונים כלום דולאי לא מצי לאימלוכי: **נהמה** (ו) **חציה עולה וחציה חטאת תקרב עולה.** דתפוס לשון ראשון וכיון דקדשה לגבוה קדושת עולה קדשה כולה ואע"ג דגבי האומר רגלה של זו עולה לא אר"מ דמיחול קדושה בכולה כדקתני (ד) טו) בפירקין[ה] (דף יח.) אפ"ה בחציה מודה כלאמרי' התם הכל מודים בדבר שהנשמה תלויה בו: [1] **תמוס.** דלף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו [1] לא הוי מחוייב חטאת הלכך תמוס: **ושוין באומר חציה חטאת.** תמלה והדר חציה עולה דתמוס: **שוין מני ר"מ.** דעל כרחך הכי משמע דאפילו ר"מ דאמר בריש[ה] תיקרב הא תמוס והא מילתא [ה] פשיטא דהא ר"מ תפוס לשון ראשון אית ליה וכיון דאמר חציה חטאת בריש[ה] כ"ש דתמוס הואיל ואינו מחוייב חטאת: **מעורבים.** שנתערבו בה שתי קדושות ואע"ג דתרוייהו חייבי עלה קרבה הואיל ומערב בה מידי דחזי להקרבה קמ"ל: **תמורה אינעריבא ליה.** לאשמועינן דכיולא בה היא ואינה קריבה אלא היא תימכר לאחר שתשחט ויבא כדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים דמהו דתימא נהי דאיהי לא קריבה [1] כו': **ואינה קריבה.** הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב אלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בהיא שעתא בכולה דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: קדושת

גמ' [1] **א"ר יצחק ברבי** [2] **יוסי א"ר יוחנן הכל מודים באומר תחול זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון ראשון לא תחול זו אא"כ חלתה זו תרוייהו** [3] **קדשי לא נחלקו אלא כגון משנתינו דאמר תמורת עולה תמורת שלמים דר' מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הויא ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו** [2] **ורבי יוסי** [4] **סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה** [א] [3] **קמ"ל:** [ד] **ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים כולה תקרב עולה דברי ר"מ וחכ"א תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה שלמים** [ה] **א"ר יוחנן הכל מודים באומר תחול זו ואחר כך תחול זו דברי הואיל וא"א להוציא שני שמות באחת דבריו קיימין רבי יוסי חיינו רבנן כולה רבי יוסי קתני לה תניא אידך בהמה חציה עולה וחציה חטאת (כולה) תיקרב עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר תמות ושוין** [א] **באומר חציה חטאת וחציה עולה שתמות שוין מני ר"מ פשיטא מהו דתימא אי לאו דאשמעינן הוה אמינא טעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון אלא היינו טעמא חטאת מעורבת קריבה** [1] **ואפילו כי אמר חציה חטאת והדר אמר חציה עולה קריבה קמ"ל דלא תניא אידך** [2] **אמר בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים קדושה ואינה קריבה** [1] **עושה תמורה** [2] **ותמורתו כיוצא בו מני רבי יוסי היא פשיטא דקדושה ואינה קריבה תמורתה איצטריך ליה דמהו דתימא** [3] **נהי דהיא לא קרבה תמורתה תקרב קא משמע לן מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דחויה תמורתה נמי מכח קדושה דחויה קאתיא אמר רבי יוחנן** [4] **בהמה של שני שותפים הקדיש חציה שלו וחזר ולקח חציה אחרת והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה**

כיוצא

אמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הכל מודים כו'. כך היא המשנה לר' יצחק בר יוסף דטעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון ואי אמר תמורת עולה ושלמים אפי' ר"מ מודה דתרוייהו חיילי יח) ולא פליג ר"מ אלא בתמורת עולה תמורת שלמים[ה] כדמפרש מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים כו' ור' יוסי סבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים קדושה ואינה קריבה כלומר לא יוכל להקריבה דאפי' הוי תמורת עולה וחציה הוי תמורת שלמים אימא תמורת עולה תמורת שלמים ותקרב לפיכך תמול אתרוייהו לשמייהס נתכוון: **האומר** בהמה זו חציה תמורת עולה חציה תמורת שלמים כולה תיקרב עולה דברי ר"מ. וא"ת לרבי יצחק בר יו[ו]יוסי דאמר טעמא דר"מ מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה [א] [3] קמ"ל:[ד] [2] ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים כולה תקרב עולה דברי ר"מ וחכ"א תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה שלמים[ה] א"ר יוסי אם לכך נתכוון מתחלה הואיל וא"א להוציא שני שמות באחת דבריו קיימין רבי יוסי חיינו רבנן כולה רבי יוסי קתני לה תניא אידך בהמה חציה עולה וחציה חטאת (כולה) תיקרב עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר תמות ושוין [4]באומר חציה חטאת וחציה עולה שתמות שוין מני ר"מ פשיטא מהו דתימא אי לאו דאשמעינן הוה אמינא טעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון אלא היינו טעמא חטאת מעורבת קריבה [1] ואפילו כי אמר חציה חטאת והדר אמר חציה עולה קריבה קמ"ל דלא תניא אידך [2]אמר בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים קדושה ואינה קריבה [1] עושה תמורה [2]ותמורתו כיוצא בו מני רבי יוסי היא פשיטא דקדושה ואינה קריבה תמורתה איצטריך ליה דמהו דתימא [3] נהי דהיא לא קרבה תמורתה תקרב קא משמע לן מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דחויה תמורתה נמי מכח קדושה דחויה קאתיא אמר רבי יוחנן [4]בהמה של שני שותפים הקדיש חציה שלו וחזר ולקח חציה אחרת והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה

כיוצא

מיבריין בשלמים וי"ל דר"מ סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כוותיה דאפ אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה ופליג עליה דכי היכי דבתחלת הקדש חיילא אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי כי אמר תמורה אחבר שהנשמה תלויה בו חיילא אכולה כר' יוסי דמדמה תמורה לתחלת הקדש כדתנן בפ"ק (מס ו.) א"ר יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה אף כשאמר רגלה של זו תמת זו תהא כולה תמורה תחתיה ה"נ סבירא ליה לר"מ דכי היכי דחייל תחלת הקדש אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי תחול תמורה אכולה ור' יהודה סבר דאין תמורה חלה אחבר כלל אפילו בחבר שהנשמה תלויה בו אע"ג דבתחלת הקדש מודה בדבר שהנשמה תלויה בו וטעם כדפי' בפ"ק (דף יח.) אי משום דדרש בהמה בבהמה אי משום דמקיש תמורה למעשר מה מעשר קרבן יחיד כו' אי נמי י"ל דכי אמר חציה אפילו ר' יהודה מודה דיש לחלק בין חציה לאחבר שהנשמה תלויה בו דהכי נמי אינו צריכין לחלק לרבי יוסי דאמר וכן וחציה מודה דמיבר כאשר אפרש בסמוך בעזרת השם: **רבי** יוסי **אומר תמות.** פירש"י דלף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו אינו מחוייב חטאת הלכך תמות וקשה היכי חיילא קדושת חטאת עליה כלל אמאר בנדרים (דף ו.) דאפילו אמר על הבהמה הרי זו חטאת אם אינו מחוייב חטאת לא אמר כלום לפיכך פר"י דהכא מיירי דאמר וחציה תמות חטאת וה"ג בתוספ' [פ"ש ע"ש] בהמה זו חציה זו תמת עולה וחציה זו תמת חטאת תיקרב עולה ר' יוסי אומר תמות ונעשה דר' יוסי מטוס דשניהס חייבי וכיון דאיכא תמורה עפי' הנהיא דאמר אם אינו מחוייב חטאת לא אמר כלום לפיכך פר"י דהכא אומר כן דחשיב תמורה עפי' הנהיא דאמר אם אינו מחוייב חטאת לא אמר כלום אלא אדעתא שתהא כולה תמורה כ) אי תמת חציה של עולה אי תמת חציה של שלמים והוי קריבה ואע"ג דבפ"ק (לעיל י.) קאמר רבי יוסי דאין ממיירין בהמה שלימה נאכרים כדתנן ולא שלמים בהן בחציה מודה דאם אמר בהמה זו של חולין תמת חציה של זו דחיילא והיינו האי דפרישית לעיל דלריך לאלה בין חציה לשאר ומהו דתימא דתקרב תמורתה אע"ג דהיא לא קריבה קמ"ל דלא קריבה כיון דמכח קדושה דחויה קא אתייא:

יז) א ב מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה ג:
יח) ג מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ג:
יט) ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הל' ד ע' ס"מ:

מוסף רש"י

דברי הכל תפוס לשון ראשון. דאין קדושה חלה על קדושה (נדחים ל: ושם דיה לא חיילא). ערש"ש בהמשך גירסא אחרת. הקדיש חציה. אמר מהם. (נדחים יב:). ואינה קריבה. הואיל וכתחילת הקדשה לא נלאה להקריב, דחייביה כיתה חולין ותחי מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותרעה ויקומן בדמיה אמתא. (שם. וכש"ו קדושין ז. ובריתות כו.), ועושה תמורה. אם המיר בה (קדושין שם) אבל אינה דשותפין (נדחים שם), ותמורתה כיוצא בה. אינה קריבה, דאמרה קדושה דחויה בלתה.

רבינו גרשום

דרייהו קדשי. וחמכר ותביא בדמי חציה תמורת עילה ובדמי חציה תמורת שלמים: ליישנא אחרינא שניה נמי חייבא ור' יוסי סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים אלא אמר תמורה נמי אשלמים הוה אמינא קדושה לשם תמורת שלמים (ואינה קריבה קמ"ל דמשו"ה קאמר נמי תמורת שלמים) (ואין קרי' דמיה להמירת שלמים כיון דלא אמר תמורה נמי אשלמים) דליקרב נמי אשלמים ל"א מפרש כלישנא קמא טעמא דר' מאיר ור' יוסי: אלא בדין הוא. דתמורת עולה ושלמים בעי מימר ובהכי סגי אלא כיון דאמר תמורת עולה תמורת שלמים משום הכי בדקינן ליה כו': והתניא. סתיא: הרי זו תמורה עולה כו'. ר' יוסי היינו חכמים דאמר דבריו קיימים הכי נמי דסבר דתימכר ויביא כו' אין ודאי כרבנן והא קמ"ל דמאן חכמים ר' יוסי: ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה כו'. (הילוכה) [פירושא] כבייתא דלעיל דחכמים דיינו ר' יוסי אלא שמקצר הברייתא: כולה תקרב עולה. דכיון דאמר חציה עולה תפסה קדושה בכולה דברי ר"מ דהכא אמרינן דאי תפוס לשון ראשון נר' יוסי אמר תמות דחיילא קדושה שניהם עליה וכיון דאינו מחוייב חטאת (והוי כחטאת שמתו בעליה) (הוי כחטאת שביפרו בעליהן) שכמו כן נשתייר זה שאינו צריך לו דאינו מחוייב חטאת הלכך תמות: ומודיע באומר חציה חטאת תחלה ואח"כ חציה עולה שתמות דאפילו לר"מ דאמר תפוס לשון ראשון כיון דאמר תחלה חציה חטאת והוא אינו כחייב חטאת הוי כחטאת שביפרו בעליה תמות: מהו דתימא היינו טעמא דר"מ. דאמר תקרב עולה דקסבר [מעורבת] קריבה כשאמר חציה עולה וחציה חטאת ואפילו כי אמר

כו': קדושה ואינה קריבה ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ועושה תמורה. כשהם דומר תמורה לקדושת הגוף: עושה תמורה ותמורה כיוצא בה. דתימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים. מני ר' יוסי היא. דאמר דבריו קיימים: פשיטא. דודאי ר' יוסי היא: דמהו דתימא תמורתה תיקרב. דאתמרה לא הזכיר בה לא עולה ולא שלמים אלא אמר הרי זו תמורת זו: קמ"ל. דלא קרבה דמאי שנא היא דלא קרבה משום דהויא לה קדושה מדקרבה דיש לה ב' שמות תמורה נמי אתיא מכח קדושה דחויה ולא קרבה: [הקדיש חציה. חלקו וחזר ולקח חציה אחר מחברו והקדיש קדושה ואינה קריבה משום דבשעה שהקדיש חלקו לא היתה כולה שלו ולא חפס לה קדושת הגוף]: נעושה תמורה. והא ראייה היא לשם זבח שריצה ותמורתה כיוצא בה ותימכר ויביא בדמיו כו':

גליון: ז) קריבה ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ועושה תמורה תמורתו כיוצא בו אמר מר קדושה ואינה קריבה מני: ח) תמימא. כ"א תמורה תיקרב דלא הזכיר בה לא עולה ולא שלמים קמ"ל: ט) אמינא כי האי: י) אע"ג דאמר בהאי כי איכריי דהוה ליה: יא) זו ואהאי דשהה ביני וביני בין שלמים לעולה עיוני קא מעיין: יב) שלמים מהדר קא מהדר ביה מתמורת עולה ור' יוסי סבר הדין גברא דאמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הוא: יג) בהכי הס"ד המ"ד דאין דבריו האחרונים כו'. לאימלוכי הס"ד ואח"כ מה"ד ר' יוסי חיינו רבנן כו' מודו הס"ד: יד) בדבריו האחרונים: טו) בחמה זו חציה: טז) בפירקא קמא אפ"ה: יז) קרבה דהויא כה ריעוחא אבל תמורה דליתא בה ריעוחא היקרב קמ"ל דלא דמאי שנא איהי דלא קריבה: יח) חיילי אלא טעמא דר"מ בתמורת: יט) בר יוסף: כ) תיבת אי נמחק:

שמע מינה מדר' יוחנן תלת ש"ם יש דיחוי בדמים. ויש ספרים דגרסי ש"מ קדושת דמים מדחה וי"מ מדחה את התמורה דאינה קריבה כלאמר ותמורתה כיוצא בה ולא נראה שהרי בפ' בתרא דכריתות (דף מ:) גבי מעמא מקדש עשיר שהפרים קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה וקאמר עלה[1] ש"מ תלת ש"מ קדושת דמים מדחה והתם ליכא לפרושי מדחה התמורה דהא אין תמורה בעופות אלא ודאי הכי פירושא כמו יש דיחוי בדמים כלומר אפילו בדבר שאין בו אלא קדושת דמים וא"ת מ"מ אינו מתורץ התם דהא לא שייכא קדושת דמים בעופות דהא קיימא לן [2](שקלים פ"ד מ"ח) דאין לעופות פדיון י"ל דהתם ה"פ ש"מ יש דיחוי אפילו בדבר דליתא ביה קדושת הגוף וה"ה אפילו קדושת דמים אין בה כהכיא דמעמא מקדש עשיר שהפרים קן כו' וא"ת מאי קמ"ל ר' יוחנן כולהו נמי שמעינן בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף נח.) על המפרים נקבה לפסחו וקאמר עלה ש"מ תלת ש"מ [3] שמע מינה תלת (פ) ש"מ [4] קדושת דמים נדחה וש"מ [5](מומין) נדחין ושמע מינה דיחוי מעיקרו הוי דיחוי אמר אביי הכל מודים היכא דאמר [6]חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה היכא דאמר חציה תמורה וחציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים או דלמא מעשר קרובה שכן מקדיש לפניו ולאחריו [7]תיקו: [8] **מתני'** [9]הרי זו תחת זו תמורת זו [10] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו אין זו תמורה [11]ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין וצריך לעשות [12] דמים: **גמ'** למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא ורמינהו [13]קדשי בדק הבית אמר [14] חליפת זו תמורת זו לא אמר כלום תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין ואי סלקא דעתך [15] לישנא דאיתפוסי היא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא [16] [17] אמר אביי תחת משכחת לה לישנא דאיתפוסי ולישנא דאחולי לישנא דאתפוסי דכתיב ואם ביוצא בה [18] שמע מינה תלת (פ) ש"מ [19] (מומין) נדחין ושמע מינה דיחוי מעיקרו הוי דיחוי אמר אביי הכל מודים היכא דאמר [20]חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה היכא דאמר חציה תמורה וחציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים או דלמא מעשר קרובה שכן מקדיש לפניו ולאחריו [21]תיקו: [22] **מתני'** [23]הרי זו תחת זו תמורת זו [24] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו אין זו תמורה [25]ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין וצריך לעשות דמים: **גמ'** למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא ורמינהו [26]קדשי בדק הבית אמר [27] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין ואי סלקא דעתך [28] לישנא דאיתפוסי היא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא [29] [30] אמר אביי תחת משכחת לה לישנא דאיתפוסי ולישנא דאחולי לישנא דאתפוסי דכתיב

[1] **קדושת דמים מדחה.** המקדיש בהמה לדמים בשעה שאינה ראויה לגופה כגון הכא דכי אקדשה לא אקדשה אלא לדמי ומדחי לה ממזבח לעולה [2] ס"ד דלא חייל דיחוי אלא אמידי דאקדשיה למזבח ונדחה: **בעלי חיים נדחין.** ואע"ג דהדר מיחזו לעולם משום דיחוי קמאי: **דיחוי מעיקרא.** כגון זו שמתחלת הקדשה נדחית הוי דחוי ופלוגתא היא דאיכא למ"ד (סוכה לג.) נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי: **חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה.** אפילו נתכוון מתחלה לכך דלא מסיבא מילתא בתריתא מידי דאין מעשר קדוש כה"ג אלא דרך מנין [3]ויהא הוא עשירי וה"ה נמי אם אמר חציה עולה וחציה תמורה לא חיילא תמורה לגבי עולה דלא קאי שום בהמה גביה שהוא מימר בה: **אלא חציה מעשר וחציה תמורה.** [4] ותרוייהו כי הדדי מינהו הי חיילא [5]: תמורה נוהגת בכל: **מתני' חתח זו תמורת זו חליפי זו.** לשון תמורה מינהו: **מחוללת.** לשון חילול הוא ולא אמר כלום שאין בהמת קדש תמימה יוצאה לחולין: **נעשות לו דמים.** שתהא אותה של חולין שוה כאותה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יתאנה ההקדש: **גמ' אתפוסי.** בתמורה: **קדשי בדק הבית.** אם העמיד בהמת חולין ואמר זו תמורת זו וחליפי זו: **לא אמר כלום.** דלשון תמורה הוא ואינן עושין תמורה כדאמרינן בפ"ק (לעיל יג.) יצאו קדשי בדה"ב כו': **זו תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין.** ולא ההקדש לחולין וזה נכנס תחתיו שקדשי ב"ה נפדין אפילו תמימין אלמא תחת ליתנא דאחולי הוא. ל' ירושל' מי תפסן פדיונן כלומר מי עבדי תמורה: ואם

[6] **חציה תמורה וחציה מעשר.** כגון זו שמתחלת הקדשה נדחית הוי דחוי ופלוגתא היא דאיכא למ"ד (סוכה לג.) נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי: **חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה.** אפילו נתכוון מתחלה לכך דלא מסיבא מילתא בתריתא מידי דאין מעשר קדוש כה"ג אלא דרך מנין [7]ויהא הוא עשירי וה"ה נמי אם אמר חציה תמורה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה דאמר חציה תמורה וחציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים או דלמא מעשר קרובה שכן מקדיש לפניו ולאחריו [8]תיקו: [9] **מתני'** [10]הרי זו תחת זו תמורת זו [11] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו אין זו תמורה [12]ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין וצריך לעשות דמים: **גמ'** למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא ורמינהו [13]קדשי בדק הבית אמר [14] חליפת זו הרי זו תמורת זו לא אמר כלום תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין ואי סלקא דעתך [15] לישנא דאיתפוסי היא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא [16] [17] אמר אביי תחת משכחת לה לישנא דאיתפוסי ולישנא דאחולי לישנא דאתפוסי דכתיב ואם

[18] **ביוצא בה.** המקדיש בהמה לדמים בשעה שאינה ראויה לגופה כגון הכא דכי אקדשה לא אקדשה אלא לדמי ומדחי לה ממזבח לעולה [19] ס"ד דלא חייל דיחוי אלא אמידי דאקדשיה למזבח ונדחה: **בעלי חיים נדחין.** ואע"ג דהדר מיחזו לעולם משום דיחוי קמאי: **דיחוי מעיקרא.** כגון זו שמתחלת הקדשה נדחית הוי דחוי ופלוגתא היא דאיכא למ"ד (סוכה לג.) נראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה אבל דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי: **חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה.** אפילו נתכוון מתחלה לכך דלא מסיבא מילתא בתריתא מידי דאין מעשר קדוש כה"ג אלא דרך מנין [20]ויהא הוא עשירי וה"ה נמי אם אמר חציה תמורה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה דאמר חציה תמורה וחציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים או דלמא מעשר קרובה שכן מקדיש לפניו ולאחריו [21]תיקו: [22] **מתני'** [23]הרי זו תחת זו תמורת זו [24] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו אין זו תמורה [25]ואם היה הקדש בעל מום יוצא לחולין וצריך לעשות דמים: **גמ'** למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא ורמינהו [26]קדשי בדק הבית אמר [27] חליפת זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום תחת זו מחוללת על זו דבריו קיימין ואי סלקא דעתך [28] לישנא דאיתפוסי היא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא [29] [30] אמר אביי תחת משכחת לה לישנא דאיתפוסי ולישנא דאחולי לישנא דאתפוסי דכתיב

[31] ר"ל דכריב ספרים נרסי גם כאן פשיטא וכו' א"ר פפא לא נגרסא לעיל (דף כה סע"ב).

עין משפט נר מצוה

כ א ב מיי' פ"ג מהלכ' תמורה הלכה ג:

כא ג מיי' שם פ"ב הלכה ח:

כב ד מיי' פ"ז מהלכ' ערכין הלכה מ ט:

כג ה מיי' שם הלכה ז:

מוסף רש"י

קדושת דמים נדחה. יש תורת דיחוי בדבר שאינו קדש אלא לדמיו, כגון זו שמתחילה לא הקדישם אלא לדמיה שתמכר ויקדשו דמי תניה, שהרי ליקרב למזבח לא היתה ראויה ואפילו הכי מל עליה תורת דיחוי לדמות מעל המזבח לעולה ולא אמרינן אין דיחוי אלא בדבר שהוקדש לגופו ליקרב (קדושין ז: וכעי"ז פסחים צח: וזבחים יב. וכריתות כז.) הואיל ונדחה ידחה, אלא מימא אין דיחוי בקדשים אלא הקדיש לגופו ונדחה מהקריב, אבל קדושת דמים לא אלימא לאמוקי דיחוי, ואי לא תיתי לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דחזר ונקח תניה מקרבו (פסחים שם). ל"א יש דיחוי בגבול הדמים שלא פרע לקנות תניה של תמירו שלא היתה קנויה לו כשהקדישם, שעדיין לא קנה תניה מבל תמירו, ואינו נראה לאורי (זבחים שם). **בעלי חיים נדחין.** בהמה שנלמדת במיום דחויה דיחוי גמור, שלא לכשנלאית למה שהיתה ראויה, אינה קריבה אלא דוגה (פסחים צח:) אם נדחו ידחו לעולם ואיכא למ"ד (וזמה קד.) אין דיחוי אלא כשמוצין אבל בעלי חיים שנלחו חוזרים ונגאלין, ולדידיה קריבה הן בהמה כשחזר ונקח תניה (קדושין ז:). **דיחוי מעיקרו.** כגון זו שמתחילת הקדישה לא נראית ליקרב, ואיכא למ"ד דפליג ואמר אין דיחוי אלא בנראה ונדחה (שם). **אין זו תמורה.** לא אמר כלום, שאין קרבן חמים מתחלל (ב"מ נז.). **וצריך לעשות לו דמים.** אם אין זו של חולין יפה כשל הקדש, מוסיף עליה מעותיו עד כדי דמי הקדש (שם).

שיטה מקובצת

א) ש"מ בע"ח נדחין רש"מ קדושת דמים מדחה רש"מ דחוי מעיקרו הוי דחוי אמר: **ב)** תיקו. ברוב ספרים תופסים כאן פיסקא ואם משאמר (תמורה) [הרי זו] שלמים כו' פשיטא אמר רב פפא כו' א): **ג)** זו חליפי זו אות ת' נמחק: **ד)** לעשות לו דמים: **ה)** אמר חליפי זו אות ת' נמחק: **ו)** דעתך דתחת לישנא: **ז)** סיפא. ל"א קדשים בה"כ [מ"] מיתפסי פריון והתניא קרבן יצאו קדשי בדה"כ שאינן קרבן: **ח)** לעולם ולא חייל עלה אלא קדושת דמים דדמי כאילו מקדיש חצי דמיה ומדחה אחרת הבאה מכחה כגון המורתה דאמר רחמורתה כיוצא בה דנדחה מעל המזבח דלא קריבה לעולם וה"נ בבריתא דקדושת דמים מדחה דקתני רחמורתה כיוצא בה ל"א קדושת דמים מדחה כשאינה ראויה לגופה כגון הני דאקדשיה למזבח ולא אקדשיה אלא לדמי ומדחה לה ממזבח לעולם (דלא). כך מצאתי ברש"י כת"י דהוה ס"ד דלא הוי דחוי לגמרי אלא: **ט)** תמורה דתרוייהו כי: **י)** חיילא מי אמרינן אין קדושת תמורה חיילא אא"כ בהמת קדש לפניו והשתא אח"ל דקדושתו חייל כה"ג הי חייל ברישא. תמורה נוהגת. ברש"י כת"י בכל הקדשים אבל מעשר בחולין ולא בקדשים: **יא)** מאי רבמשנה: **יב)** מעיקרו דקדש קדושת: **יג)** ההכי דחה מ"מ תיבת קמשני נמחק: **יד)** ליה דטעמא. על תיבת מרבי נרשם למעלה מעלה נוסחות לו הוראי לפ"ד למחקו ותיבת אליעזר ל"ש ונמחק ועיין בקדושין (דף ז) בתוס': **טו)** בסמוך. גליון ועוד מאי אמר בסמוך חציה תמורה וחציה מעשר כמו דפ' בקונטרס ונראה דכשהגביר העשירי אמר בציאת דובו הוא חציה עולה וחציה מעשר ואמר כולה עולה דאפילו לר' יוסי דאמר בעולה ושלמים חיילא תרוייהו הכא מודה שהקרב עולה דקדושתה חמורה שכן כליל וקדושתה של פיו משא"כ במעשר ואף על גב דאמר לעיל דברי דבר כו' ה"מ בבכור ועולה שקדושתם שוה זה כליל זה קדושתו מרחם אבל עולה ומעשר לא. לשון הר"י ז"ל בגליון:

טז) קדושין ז: פסחים נח. יומא מד. כריתות כז. [כח.] זבחים יב. נט. [עב.]: **יז)** ל"ל חיים. **יח)** [ב"מ מ.]. **יט)** ד"ה ב"ח ל"ל קודם ל"ש קדושת ל"ק, **כ)** ולא מימא דלא ליהוי דיחוי ל"ק. **כא)** והוא הי' עשירי ל"ק, **כב)** (דף כח.), **כג)** [ל"ל מנחות ק:]. **כד)** מעיקרא ואע"ג שקדוש קדושת ל"ק, **כה)** יקדוש קדושת ל"ק, **כו)** משום אידך מילתא דר"י לאמר ל"ק, **כז)** דטעמא דמ"ד דב"ש ל"ק, **כח)** דקסבר ר"י דב"ש ל"ק, **כט)** דמ"ד דס"ל דב"ה אינן נדחין ליף מקרא ל"ק, **ל)** דקאמר התם ל"ק, **לא)** [וכוכחים יב. תירץ בענין אחר], **לב)** ונקרבה ל"ק, **לג)** עי' רש"ק וגי' ל"ק דמסתבר ליה דטעמא דב"ש משום כ', **לד)** ל"ל ר' יוסי רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ש"מ תלת ש"מ בעלי חיים נדחין וש"מ קדושת דמים מדחה וש"מ דחוי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' סיפא. גרס"י ל"ל יאי ס"ד ליעשה לאתפוסי היא מי תפסן פדיונן אמר כו':

רבינו גרשום

ש"מ בעלי חיים. שאין בהן מום נדחים מהקרבה: וש"מ קדושת דמים מדחה. דהא בהמה קדושת דמים היא ומדחה הקרבה. וש"מ דחוי מעיקרא. כגון זו שנדחית מתחלה בשעה שהקדישו חלקו שלא היתה ראויה להקרבה הוי דחוי דאע"ג דלא נראית בעולם להקרבה ואע"ג משעה שהקדישה הוי דחוי דסד"א דנראה ונדחה שוב אינו נראה אמרינן אבל דחוי מעיקרא לא הוי דחוי: לגמרי קמ"ל דהוי דחוי: דברי הכל עולה אפילו לר' יוסי דחציה מעשר לא קדוש דמעשר אינו קדוש אלא בשעת יציאתו מתחת השבט העשירי: אבל היכא דאמר חציה תמורה וחציה מעשר. ולא אמר בראוי לא על תמורה ולא על מעשר דאין אדם אומר הרי זו תמורה [סתם] אא"כ אמר תמורה [תחת] זו וכן אין אדם יכול לומר הרי זה מעשר אלא בשעת יציאתו מן הדיר: והיכא דאמר סתם רבי חציה תמורה וחציה מעשר מאי לשון איזה יקרב תמורה יקרב שכן נוהגת כו': שכן מקרש לפניו ולאחריו. כדתני קרא לתשיעי עשירי כו' שלשתן הקדשין: נמלך **[ב]** פשיטא דתפוס לשון ראשון: לא נצרכה. אע"ג דנמלך בתור כדי דבור בכדי שאילות שלום **[ג]** הרב לתלמיד מהו דתימא כדבור דמי והאי דשתק דנמלך דעיניו קא מעיין הוא מה היה דעתו לומר כדי לשתף עם עולה ולידהי דבריו קיימין דליהוי תמורה עולה ושלמים קמ"ל דלא: מי שאמר על בהמה אחת הרי זו תחת זו או תהא זו תמורת זו או זו חלופי זו הרי זה לשון תמורה. דתמורה וחליפין כתיב בפירוש לא יחליפנו ולא ימיר אבל אמר זו תהא כחוללת על זו אין זו לשון תמורה ולא לקי: ואם היה הקדש בעל מום. ואמר זו מחוללת על זו: יצא לחולין. ונכנס זו תחתיו דהרי

[ד] גיר' רבינו היה נכתב פשיטא וכו' א"ר פפא לא נגרסא כו' וכדלעיל (דף כה סע"ב) וע' פשיטא מקומלא אות ב'. **[ה]** עי' ס"ק עג: ולא"ע ועא"ע במוס' לעיל דף כה: ד"ה לא נגרסא ובס"ד מו"ר סימן רנה ס"ק כה.

ואם אחתיה תעמוד. עמדה במקומה והיינו דומיא דאתפוסי שהקדש עומד במקומו הלכך הואיל ותרוייהו משמע [ג] לא מסרו הכתוב אלא לחכמים דידעי למימר היכא הוי תחת אתפוסי והיכא הוי מילול: **גבי קדשי בדק הבית כו': ידו לאוקדש חול הוי.** הניח ידו לקודש ואמר זו תחת זו אידך דחולין ודאי יד) לחולין מתכוין וחול הוא: **ידו לאחול.** ואמר זו תחת זו אתפוסי הוא דקדש בעל מום עושה תמורה (ה) ודאי הוה בעי האי לאחולי הוה מנח ידיה על ההיא טו) דקדש: **ואמר הרי אלו טו) תחת אלו.** ולא הניח ידו לא כאן ולא כאן: **לאתפוסי.** מתכוין או לאחולי מתכוין. והוא הדין נמי דמלי למיבעי נחלא אלא אידי דבעי יו) מיבעיא הך בעיא אחריתי בתרתי נקט (כ) סילוקא דתרתי: **איסורא.** לא ימיר ז): **תמימה אחת תמימה לאתפוסי.** דהא ודאי אי אפשר דלא הויא חדא לאתפוסי הואיל וחדא תמימה דהקדש ח) מיכא יח) מיהת בקדשי מזבח ותמימים אמרינן לעיל דאתפוסי הוא: **ובעלא מום אחת בעלא מום לאחולי.** דודאי אתפוסי ליכא למימר דלא בעא לא כמיב ט) דליעביד תמורה: **או דלמא תמימה דחולין אחת בעלא מום כו'.** ואף על גב דפשיט לעיל דלא שביק איתירא ועביד איסורא ליכא למיבעי הכא הואיל ואי אפשר דלא עביד איסורא בחדא ליכא למימר כי היכי דבהא עביד איסורא בהא נמי לא איכפת ליה ודאי אתפוסי הוא: **היו לפניו שלש בהמות כו'.** דאף על גב דפשיטנא דלא שביק איתירא ועביד איסורא ליכא הכא למיבעי דאיכא למימר זיל בתר רובא כיון דע"כ תרתי לאתפוסי דהשתים דהקדש תמימות וליכא אחולי נהו שלשה נמי אתפוסי הוא: **גברא לא איתחזיק.** יט) דבשלשה זמנין הויא חזקה תרי זימני לא הוי חזקה. לשון ירושלמי בעי אבוי (כו') מ) לא דלמא תמימה אחת תמימה לאתפוסי דחזיא להקרבה אבל תמימה אחת בעלת מום דבעלת מום דהקדש לא כ) (הוי') חזיא להקרבה לאחולי איכוון ל) (נ) כיון דבעא למימר חדא לאתפוסי כו' כלומר דאילו הוה בדעתיה לאתפוסי חדא ולאחולי חדא הוה קאמר בהדיא הך לאתפוסי הך לאחולי כי הדדי כלומר שתיהן לאתפוסי ואין שוות הואיל ולא פירש [ד] מ) על שתיהן הניח ידו ושתיהן תמורה דהא איבעי ליה לאתמוחי ידיה על בעלת מום דקדש אי הוה בדעתיה לאחוליה אלא אי הוה לפניו (כו') נ) מדהכי תרתי בהמות לאתפוסי דודאי מתפיס הגך תרתי דחולין בההיא דקדש דממילין שניס באחד [לעיל ט.] דהא כיון דתמימה דקדש ליכא למימר לאחולי אלהיא בעלא מום נמי לאתפוסי ולקי שלשה מלקיות או דלמא בעלא מום דקדש לאחולי ואלא לא אתמה ידיה על ההיא כ) דבעלא מום שהניח ידו על חולין דכיון ס) דלאחולי הוה בעי הוה ליה לאתמוחי אבעלא מום דקדש. הא דנקט כא) כל ההיא דבעלא מום קמ"ל דאי הוה מנח ידיה על התמימה של קדש שעם הבעלא מום הוה מהני נמי כאילו אתמה על בעלא מום דקדש והא"ש) אמרי' בההיא דבא אחולי איכוון ובתמימה לאתפוסי דאע"ג דאתמ ידיה הואיל וליכא למימר אחולי בה בדידה. רמי דמוי כגון דהויין ג' בהמות של קדש ואחת בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות והעמידן בשתי שורות זו כנגד זו ואמר רמי כמו איתרמי שכוונם זו מול זו ואמר ידיה על הגך דחולין ואמר אלו אחת אלו מי אמרינן כיון דרמי חדא לקביל חדא להכי פלגינהו לגא בעי לשוויי לבעל מום כי הני כב) דהיינו לאתפוסי אלא לאחולי או דלמא בתר דבורא דידיה אזלינן והרי הניח ידו על החול ולאתפוסי איכוון. ליתא אמרינא או דלמא בתר גא) חולין וכיון דרוצה לאתפוסי איכוון נמי לאתפוסי: **יצא לחולין דבר תורה.** לאמרינן כי הני דבעלא מום לאתפוסי איכוון דהכא דידיה אזלינן בתר רובא דבעלא: כב) הני דינו לאתפוסי ואיתי לאחולי אי: כג) בתר רבוא אזלינן: כד) שתים הש"ד ומה"ד והא אנן תנן בפרק הזהב אלו דב"ים שאין כו' זכולהו נקלא מקרא ההם הש"ד ומה"ד ביטול: כה) מצינו. גלינן ונראה דה"ם בעל מום לאחולי דלאתפוסי לא אמרינ' דשביק היתירא ועוד מה יוריח בהך התפסה כיון שהחולין בעל מום אבל לאחלי מרויח לאכול קמייתא דהקדש דחביבא ליה טפי. הר"ש בגלין:

בעי רב אשי היו לפניו שתי בהמות. ה"ה דבחל בהמת קדש בעלת מום ומד ממימה חולין מלי למיבעי ואידי דליכא בתמון בעיות דמיירלי דוקא בשתי בהמות נקט נמי הכא כן: **בעלת מום** תחת בעלת מום לאחולי: **או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום דהקדש ובעל מום דחולין תחת תמימה דהקדש תרוייהו לאתפוס** ואתרוייהו לקי. תימה למה לאמר לקי זה הוה מלי למימר בקיצור בעלת מום תחת בעלת מום לאחולי אי דלמא הא נמי לאתפוסי ופירש"י דבעלת מום תחת בעלת מום לא תפיס דאין רע עושה תמורה כרע דזוקא טוב כרע אי רע בטוב ואתרוייהו לקי: ואח"ל היכא דאיכא קצת למעבד בהיתירא לא עבד כולה באיסורא ולאחולי הוא ולא תמורה אבל רע ברע לא ולא נהירא דזה לא מצינו לפ)ועוד דאדרבה משמע לעיל בפ"ק (דף ט.) דרע ברע תפיס דאמר לעיל מ"ל מימא קלא טוב ברע אי רע [נו] משמע דרע ברע תפיס מיהו כל הסיעה דהכא משמע כפירוש רש"י דבעבעיא דלעיל נמי נקט שתי בהמות של חולין תמימות ולא נקט בעל מום ור"י פירש דרע ברע נמי חיל תמורה עליה מיהו יש לנו לומר טפי לאתוולי מלאתפוסי דלמה יתפיס מאחר דלאינו מעלה אותה דגם זאת אינה ראויה להקרבה: **אף צריך לעשות דמים דבר תורה.** ולא יצא לחולין עד שיעשה דמים וכמי פירושא דאמרמי' יצא לחולין וצריך לעשותו דמים כלומר יצא לחולין כשיעשה דמים והא דאיצטריך למימרי לחולין משום דתנא לעיל מיהו ליתני דלא נפקי לחולין אלא נתפסין בתמורה וחה חה קדושים תנא נמי ליתנא לאחולי:

[1] ואם תחתיה תעמוד הבהרת [א] דאחולי דכתיב [2] תחת הנחושת אביא זהב [ב] והלכך גבי קדשי מזבח דעבדין תמורה לישנא דאתפוסי הוא גבי קדשי בדק הבית דלא עבדין תמורה לישנא דאחולי הוא אמר רבא אפילו בקדשי מזבח [ג] משכחת לה לישנא דאחולי הוא [א]כגון שהיה הקדש בעל מום א"ר אשי אפילו בבעל מום נמי [ד] משכחת לה לישנא דאחולי ומשכחת לישנא דאתפוסי [3] ידו אקודש חול הוי ידו אחול קודש הוה בעי אביי [ה] [4] היו לפניו שתי בהמות של קדש בעלות מום ושתי בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מהו [א] מי אמר לאתפוסי [ב] ולקי או דלמא כל היכא דאיכא היתרא לא שביק איניש היתרא ועביד איסורא ואת"ל כל היכא דאיכא היתרא לא שביק איניש ועביד איסורא [ג] [5] היו לפניו שתי בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום ושתי בהמות של חולין אחת מהן בעלת מום ואמר הרי אלו תחת אלו מהו [ב] מי אמר תמימה תחת תמימה לאתפוסי בעלת מום תחת בעלת מום לאחולי או דלמא תמימה דחולין תחת בעלת מום דהקדש בעלת מום דחולין תחת תמימה דהקדש [ד] ותרוייהו לקי ואם ת"ל כל היכא דאיכא היתירא לא עביד איסורא ולאחולי הוא ולא לקי [6] היו לפניו שלש בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום ושלשה בהמות של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מי אמרינן [ה] מדתמימות תחת תמימות לאתפוסי תמימות נמי תחת בעלת מום לאתפוסי או דלמא הכא נמי כל היכא דאיכא היתירא לא עביד איסורא וההיא בתרייתא לאחולי הוי ואם תימצי לומר הכא נמי כיון דאכתי גברא לא איתחזק באיסורי לא שביק התירא ועביד איסורא בעי רב אשי [7] היו לפניו ארבע בהמות של קדש ואחת מהן בעלת מום וארבע בהמות של חולין [ו] ואמר הרי אלו תחת אלו מהו הכא ודאי כיון דאיתחזק גברא באיסורי (בכולן) [ז] לקי בארבע מלקיות או דלמא אע"ג דאיתחזק [ח] באיסורא לא שביק איניש היתירא ועביד איסורא [ט] [8] והוי בתרייתא לאחולי הוי תיקו: אם היתה הקדש בעל מום יצא לחולין כו': [9] א"ר יוחנן יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות דמים דבר תורה במאי עסקינן אי נימא אאונאה בהא נימא ר"ל אף צריך לעשות דמים [י] [דבר תורה] והא [יא]תנן אלו דברים שאין להם אונאה העברים והשטרות והקרקעות וההקדשות אלא אבטול מקח בהא נימא ר' יוחנן צריך לעשות דמים מדבריהם והאמר

לחולין הוה חמורתו: מי אמרינן לאתפוסי. בתמורה קאמר ולקי תרי מלקיות: או דלמא כל היכא דאיכא היתירא דיכול לאחולי דלית ביה לאו ועביד איסורא להמיר: מי אמרינן מה תמימה תחת תמימה קא אמר. לאתפוסי תמורה דכיון דשניהן תמימות על איזו שמנית ירו מתפסת בתמירה: ובעל מום [דחולין]. תחת בעל מום דהקדש: ובעל מום. דחולין תחת תמימה דהקדש דהיינו טוב ברע או רע בטוב ואתרוייהו לקי: ואח"ל היכא דאיכא קצת למעבד בהיתירא לא עבד כולה באיסורא ולאחולי הוא ולא לקי אלא חדא: היו לפניו ג' בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום דקא מ"ל: מי אמר' מתמימה תחת תמימה לאתפוסי: תמימה דחולין נמי תחת בעל מום. דקודש לאיתפוסי דאזלינן בתר רובה: או דלמא הבא נמי אמר' כל היכא כו'. כיון דאכתי גברא לא אתחזק תלתא דומני באיסורי לכעבר תמורה אמרינן לא שביק התירא אלא לאחולי הוא: בעי רב אשי היו לפניו כו'. ל"א בעי אביי היו לפניו כו' או דלמא תמימה תחת תמימה לאיתפוסי דחזיא תמימה דקודש להקרבה הלכך תפסה תמורה אבל תמימה תחת בעל מום של קודש ולא הויא בעלת מום לא תפסה תמורה אלא לאחולי הוא: ואת"ל הכא כיון דבעי למימר בפירוש חדא לאיתפוסי וחדא לאחולי ולא אמר תרוייהו תפסו דתרוייהו כי הדדי אנא ידיה על הנהו דחולין דאי לאחולי איתבעי ליה לאתנויי ידיה על ההיא בעלת מום כדאמרינן לעיל הניח ידו על הקודש חולין מדלא אתנה ידיה עלה אלא על תמימה דחולין

ש"ס חרוייהו חפסן: אלא היו לפניו ב' בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום ושלש בהמות תמימות [של חול] והניח ידו על בהמה תמימה של חול ואמר הרי אלו תחת אלו ודכא תמימה ב' תמימות של חולין בתמימות אחת של קודש וכדתנן בפ"ק ממירין אחד בשנים כו': מי אמרינן מדהני תרתין בהמה תמימה דקודש הויא תמימה שלישית של חול לאתפוסי בהויא תמימה דקודש ולא דלמא לאחולי הוא והדין דלא אתנה ידיה על הויא תמימה דקודש דבהדי בעלת מום ולא על בעלת מום נמי דהכי הוה דינא: אי הוה לאחולי האי דלא אתנה משום דקסבר רובה עדיף מיטב לדינא על הרוב שלש ולא על השתים אבל מכל מקום דעתו לאחולי תיבעי. [רמוי רמ"ן] חדא להרי חדא כלומר אם חיבר כל אחת של הקדש כנגד אחת של חולין: דהנה חולין כולן תמימין וחדא דהקדש בעלת מום ואמר אלו תחת אלו מאי מי אמרינן כיון דרמי חדא להרי חדא מעשיו מוכיחין דתמימה כנגד תמימה לאחולי או דלמא לא משגיחינן אלמוי אלא בתר דבורא אזלינן דאמר הרי אלו תחת אלו ודאי משמע נמי דאמר אתמימה דחולין ולהנו כולהו לאיתפוסי: ל"א או דלמא בתר רובה ואהנהו אנא ידיה ולהוהיין כולהו לאיתפוסי בבעי: יצא לחולין דבר תורה. משום דכי אמר כלשון תמורה אינו יצא לחולין אלא היא וחמורתה קודש אבל כשאמר הרי זו מחוללת שלא אמר בלשון תמורה: יצא לחולין דבר תורה. כפסולי המוקדשין דנכרין וצריך לעשות לו דמים כראמרן לעיל מדבריהן של חכמים שדברי תורה אין אונאה להקדשות דעמיתו כתיב דהקדש במאי פליגי אי נימא אאונאה אדון אונאה. ל"א קאמר כפירוש דטעו בשתות דהיינו דין אונאה דחייב להחזיר לו בהא נימא ריש לקיש דבר תורה והתנן כו': ואלא דטעו בכדי ביטול מקח בייחר משתות בהא נימא

דמינן דמשכחת לה לישנא דאחולי בגון. תיבת הוא נמחק: ד) נמי. דומנין משכחת לה לישנא דאחולי וזימנא משכחת לה לישנא: ה) לאתפוסי. מתכוין ולקי: ו) איסורא. ולאחולי הוי הוי: ז) דהקדש ובתרוייהו לקי: ח) אמרינן מדהני תרתי תמימות הוה תמימות לאתפוסי דהוה מיהא בהמה של הקדש בעלת מום: ט) חולין תמימות: י) לקי ארבע מלקיות אי: יא) לאיתחזק גברא באיסורא לא. גלין אע"ג דאיתחזקא גברא אין זה חזקה גמורה דבבבל אחת ובדבור בא. הר"י ז"ל: יב) ע' בהשמטות בסוף הסס': יג) דמים והא אנן תנן חיכוח דבר תורה ל"ש ונמחק: יד) ודאי לאחולי מתכוין: טו) דהיא דהקדש הס"ד: טו) חיבת חטאת נמחק: יז) רבעי למבעיא הך: יח) ותחת בקדשי מזבח תמימים תיבת מיהת ראות ר' ליש: יט) איתחזיק תלתא זימני הוי: כ) דהיא בהרי דבעלת: כא) רנקט על ההיא בהרי דבעלת: כב) הני דינו לאתפוסי ואיתי לאחולי אי: כג) בתר רבוא אזלינן: כד) שתים הש"ד ומה"ד והא אנן תנן בפרק הזהב אלו דב"ים שאין כו' זכולהו נקלא מקרא ההם הש"ד ומה"ד ביטול: כה) מצינו. גלינן ונראה דה"ם בעל מום לאחולי דלאתפוסי לא אמרינ' דשביק היתירא יעוד מה יוריח בהך התפסה כיון שהחולין בעל מום אבל לאחלי מרויח לאכול קמייתא דהקדש דחביבא ליה טפי. הר"ש בגלין:

מסורת הש"ס

ה) נ' מים, רב אחאי, ב) והאי. ג) נ"מ נז. כל הסוגיות ע"ש). ד) נ' י"ק, ה) נ"מ נו. ו) נ"ק מ"ז, ז) ויקרא כז), ח) מיכא בתחת ובקדשי מזבח תמימים תמרינן לעיל דלתפוסי הס"ד נ"ק, ט) [סס], י) וכיו לפניו נ' בהמות של קדש ותחת מהן נ"מ ושני בהמות של חולין תמימות ותחר הרי אלו תחת אלו מהו מי אמרי' תמימה דחולין תחת נ"מ דהקדש נמי לאתפוסי מדתמימה תחת תמימה לאתפוסי הא נמי לאתפוסי ח"ד כי' תמימה לאתפוסי דחזיא כו' נ"ק), יא) נ"ק מ"ז, יב) אח"ל כיון דבעי למימר נ"ל נ"ק, יג) ועל שמיהן לא הניח ידו כו' נ"ק, יד) נ' בהמות של קדש ותחת מהן נ"מ וג' בהמות של חולין תמימות והניח ידו על של חולין נ"ק), טו) ותח"ל לכיון נ"ק), יז) נ"ל דכיון.

הגהות הגר"א

[א] גב' מי אמר לאתפוסי עד איקורא ל"ג רש"י. ונגכמו לאתפוסי מכיון לו לאחולי מכיון ואח"ל כו' וכ"ה הגירסא נגוזה: [ב] שם מי אמר תמימה כו' עי' רש"י ותוס' שדחקו מאד וי"ל מי אמרינן תמימה תחת תמימה בעלת מום תחת בעלת מום ותרוייהו לקי ח"ד תמימה דחולין תחת בע"מ דהקדש לאחולי בעלת מום דחולין תחת תמימה דהקדש לאתפוסי אח"ל כו'. פי' דבע"מ תחת בע"מ ח"ש לומר לאחולי דמלי אהני תיקו. גיכס"י ל"ח כני אמי כו' לפניו שתי בהמות של קדש ואחת מהן ב"מ ושתי בהמות של חולין תמימות מי אמר הרי אלו תחת אלו מהו מי אמרינן תרוייהו לאתפוסי ח"ד תמימה תחת תמימה לאתפוסי אבל תמימה תחת ב"מ לאחולי אח"ל כיון דבעי למימר חדא לאתפוסי וחדא לאחולי כי הדדי עבדן ואתרוייהו אנא ידיה אלא אי כו' לפניו שתי בהמות של קודש ואחת מהן ב"מ ושלשה בהמות של חולין תמימות מאי מדהכי לאתפוסי אלא נמי לאתפוסי ח"ד הכא בע"מ לאחולי קמכוון והא לא אתנה ידיה על הנהו דבע"מ דה"א הא דנקט ב"מ דה"א הא דנקט כו'. הכא דבע"מ אח"ל כיון דבעי למימר ידיה על תמימה דהקדש לאתפוסי מכוון דמי דמוי מאי מי אמרינן כיון דרמי חדא לקבל חדא להכי פלגינהו דלא בעי לשוויי לבע"מ כי הני ח"ד בתר דבורא דידי' אזלינן ל"ח בתר רובא אזלינן מיהני: [ג] רש"י ד"ה ואם. לא תפסו כו'. לא יכולתי להולמה ול"ל דמקמתא דעתו של חדם על לשון המועל: [ד] ד"ה גבולי. על שמיהן ל"ל ועל שמיהן:

שיטה מקובצת

ה) הבהרת. ומשמע לישנא דאחולי: ב) זהב. והואיל וכך לא מסר הכתוב אלא לחכמים גבי קדשי מזבח דעבדי תמורה לישנא כו' דלא עבדי תמורה: ג) מזבח.

עין משפט גר מצוה

בג א מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ט:
בד ב מיי' פ"ע מהל' תמורה הלכה ב:
בה ג ד ה ו מיי' שם הלכה ג:
בו ז מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ח:
כז ח מיי' פ"ע מהלכות מכירה הלכה ח טוש"ע מ"מ סימן רכז סעיף כט:

תורה אור השלם

1. ואם תחתיה תעמוד הבהרת לא פשתה ערבת השחין הוא וטהרו הכהן: ויקרא יג כג
2. תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקדתך שלום ונגשיך צדקה: ישעיהו ס יז

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ידו אחול וכו' דאי הוה: (ב) ד"ה לאתפוסי וכו' נקט נמי הכא בהרתי הס"ד: (ג) ד"ה נגרא לא אתמוק וכו' כיון דבעא למימר נ"ב והו דיבור הוא מי' על ירושלמי לפי גירסת ירושלמי שאינו כגיסא שלנו וכן טוס כמנון הוא לפי גירסת ירושלמי:

מוסף רש"י

יצא לחולין דבר תורה. ואפילו אין זו יפה כמותה, כדאמר לאמעיט מאומאה (ב"מ נז.). **אף צריך לעשות דמים דבר תורה.** דגני הקדשות ערכן כתיבה כעליה וקסבר ערכן שוויו שמעם. וד' יוחנן סבר ערכן כל דמים שיעבריטו משמע ליה, אם זו אם יוקר (שם). **והשטרות.** המוכר שטרות לגבות חוב שבתוכו ויטלנו לעצמו (שם נז.). **וההקדשות.** גזבר המוכר הקדש אי אמוכר עולמו שנפל בו מום (שם).

רבינו גרשום

ואם תחתיה תעמוד הבהרת. כלומר שבמקומה עומדת [אף] בהמה זו של קודש במקומה בקדושתה ותופסת אחרת בקדושתה דכתיב והיה הוא יתמורתו יהיה קודש: ומשמע לישנא דאחולי. שמוציאי מקדושתו ונכנס זה במקומו דכתיב תחת הנחשת שגזלו אביא זהב במקומו הואיל וכן כו': אמר רבא אפילו בקדשי מזבח הוי לישנא דאחולי כגון שהיה הקודש בעל מום [בהכי] סבירא ליה לרבא דהא ואם היה קדש בעל מום משמע נמי (אחילי) [אריש] קאי אמר ה"ז תחת זו] שהרי לא מצינו תחת גבי תמורה: הניח ידו על הקדש בעל מום. ואמר תהא זו של חולין תחת זו של קדש (שירי) [שיתחלל] עליו חול היינו משמע לישנא דאחולי שיצא של קודש ויכנס זה במקומו: אם הניח ידו על זו של חולין ואמר תהא זו תחת זו. הוי האי בעל מום קודש ולא יצא לחולין דבר תורה: מי אמרינן לאתפוסי. בתמורה קאמר ולקי תרי מלקיות: או דלמא כל היכא דאיכא היתירא דיכול לאחולי לא דלית ביה לאו ועביד איסורא להמיר: מי אמרינן מה תמימה תחת תמימה קא אמר. לאתפוסי תמורה דכיון דשניהן תמימות על איזו שמנית ירו מתפסת בתמירה: ובעל מום. דחולין תחת תמימה דהקדש דהיינו טוב ברע או רע בטוב ואתרוייהו לקי: ואח"ל היכא דאיכא קצת למעבד בהיתירא לא עבד כולה באיסורא ולאחולי הוא ולא לקי אלא חדא: היו לפניו ג' בהמות של קודש ואחת מהן בעלת מום דקא מ"ל: מי אמר' מתמימה תחת תמימה לאתפוסי: תמימה דחולין נמי תחת בעל מום. דקודש לאיתפוסי דאזלינן בתר רובה: או דלמא הבא נמי אמר' כל היכא כו'. כיון דאכתי גברא לא אתחזק תלתא זימני באיסורי לכעבר תמורה אמרינן לא שביק התירא אלא לאחולי הוא: בעי רב אשי היו לפניו כו'. ל"א בעי אביי היו לפניו כו' או דלמא תמימה תחת תמימה לאיתפוסי דחזיא תמימה דקודש להקרבה הלכך תפסה תמורה אבל תמימה תחת בעל מום של קודש ולא הויא בעלת מום לא תפסה תמורה אלא לאחולי הוא: ואת"ל הכא כיון דבעי למימר בפירוש חדא לאיתפוסי וחדא לאחולי ולא אמר תרוייהו תפסו דתרוייהו כי הדדי אנא ידיה על הנהו דחולין דאי לאחולי איתבעי ליה לאתנויי ידיה על ההיא בעלת מום כדאמרינן לעיל הניח ידו על הקודש חולין מדלא אתנה ידיה עלה אלא על תמימה דחולין

בין לאמר בין לאמר אית ליה דשמואל כו'. פרש"י ולא נדקא מיכוון לאחולי ולאי מיתחיל כלומר אם היה נדעתו לאות ההקדש ולחללו בדמים פחותים ולאי מיתחיל אבל להכי אמר ר' שמעון בן לקיש צריך לעשות לו דמים דבר תורה משום דלמא מיהו קמיכוון לחללו בדמים פחותים אלא סבר הוא שיהו החולין שוין דמי ההקדש ורבי יוחנן סבר כך ולאי מתכוין לחללו עכ"ל וכן נפרש משמעות הלשון כי אמר שמואל דיעבד כלו' דבר שאינו מותר לעשותו לכתחלה אלא דיעבד וכגון שחללו נתתכוין בפחות משויין אבל לכתחלה כלומר דבר שמותר לכתחלה כמו אלא נתכוין לחללו על פחות משוויו אלא כסבור היה החולין שוין דמי ההקדש ונמלא שטעה לא אמר שמואל כך שיחול ההקדש עליו ורבי ירמיה סבר אפילו לכתחלה כלומר דבר המותר לכתחלה כגון אלא נתכוין לפחותו משויו אמר שמואל דמחולל אבל אין לפרש כדמשמע לפוס ריהטא כי אמר שמואל דמחולל היינו דיעבד אבל לכתחלה לא דא"כ הא דאמר [משמיה] (משמע) דר' יוחנן בטול מקח יש להן היינו לכתחלה והיכי קאמר דאונאה אין להן וכי מותר להונות ההקדש לכתחלה ועוד היכי קאמר רבי ירמיה אפילו לכתחלה אמר שמואל דמותר לחלל שוה מנה על שוה פרוטה ועוד מחולל דאמר שמואל משמע דיעבד ועוד דאמר פ"ק דסנהדרין (דף יד:) דבעינן לחלל ההקדש משעה ישראל וכהן אחד וליף לה התם מקראי לכך צריך לפרש כדפי' רש"י):

לא אמרו אלא דשמוה בי תרי. כלו' הא דאמרן פחות מכדי אונאה חוזר פי' חוזר ההדיוט להקדש אונאתו מיהו חילול הוי וקשה דמשמע פרק המחנקין (שם דף פח.) גבי זקן ממרא דאפי' לגורל של הקדש צריך עשרה בני אדם לפדותו ומוקי התם דפליגי זקן ממרא וסנהדרין בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בהקדשן וקאמר התם דלא מחייב אא"כ פליג זקן ממרא אסנהדרין בדבר שיש בו חיוב חטאת ומפרש לה התם כשנפדה ההקדש בג' לר"א אינו פדוי והוה הקדש ואי קידש בו האשה אא"כ אינה מקודשת ולרבנן הוי פדוי ויצא לחולין ואם קידש בו האשה מקודשת אלמא דשלשה ועשרה לגבי כדאית ליה ונמר כדאית ליה מעכבין והכא משמע דהוי מחולל בתרי ועוד שמואל היכי קאמר דמחולל על שוה פרוטה ונריך נומר דהכא מיירי בנעל הבית הפודה הקדש שלו וכי האי גוונא אמר שמואל דמחולל על פחות משוויו [a] אבל גזבר המוכר הקדש צריך שלשה או עשרה לגבי ונמר כדאית ליה: **מתני'** **דלא כרבי מאיר.** פירוש דקתני תחת חטאת תחת עולה לא אמר כלום וכיון דאמר רבי מאיר אין אדם מוציא דבריו לבטלה הכי נמי הכא דעתיה אחטאת שיש לו בבית או בבית לו אעולה שיש לו בבית הוציא דבריו ועוד יש מפרשים דקתני אם אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום והיינו דלא כרבי מאיר דכיון דאין אדם מוציא דבריו לבטלה דעתיה לומר הרי לעולה וגמר ואמר לשם דמיס: **הדרן עלך כיצד מערימין**

והאמר רבי ירמיה [b] אקרקעות דחולין ורבי יונה אמר אהקדשות תרווייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אונאה אין להן ביטול מקח יש להם לעולם אביטול מקח ואיפוך [b] ומי מצית אמרת איפוך הניחא למ"ד אהקדשות וכ"ש אקרקעות אלא למאן דאמר אקרקעות אבל הקדשות אין להן ביטול מקח היכי איפוך להא [c] אמר רבי ירמיה לא תיפוך לימא בדשמואל קא מיפלגי [c] דאמר שמואל [a] הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל [a] דר' יונה לית ליה דשמואל ורבי ירמיה אית ליה דשמואל לא בין דמר ובין דמר אית ליה דשמואל [d] דרבי יונה סבר בי אמר שמואל [e] דיעבד אבל לכתחלה לא אמר ורבי ירמיה סבר אפילו לכתחלה ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך ודקא קשיא לך מתניתין [f] אלו דברים הקדשות כדרב חסדא דאמר רב חסדא [g] [d] אין להן אונאה אינן בתורת אונאה [e] דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר [h] אמר עולא לא [i] אמרו [a] אלא בשמוי בתרי אבל בשמוי בתלתא ואע"ג דאתי במאה לא הדר איני [i] [j] והאמר רב ספרא היכא אמר מאה כתרי ותרי כמאה [l] לענין עדות אבל לענין אומדנא [m] [n] בתר דעות אזלינן ותו [o] תלתא ותלתא לא אזלינן בתר בתרא [p] דיד הקדש על העליונה קסבר עולא צריך לעשות דמים מדבריהם וכל דרבנן אקילו בה רבנן: **מתני'** [q] הרי זו תחת עולה תחת חטאת לא אמר כלום תחת חטאת זו ותחת עולה זו תחת חטאת ותחת עולה שיש לי בבית היה לו דבריו קיימים [r] [s] אמר על הבהמה טמאה [t] ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב מתני' דלא כרבי מאיר דאי כר"מ הא [u] אין אדם מוציא דבריו לבטלה: [v] הרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיו עולה: טעמא דבהמה טמאה ובעלת מום דלא חזיין לא בעיין מומא [w] אבל מפריש [x] נקבה לאשם או לעולה בעיין מומא א"ר יהודה אמר רב מתני' דלא כר"ש דתנן [y] ר"ש אומר תימכר שלא במום [z]:

הדרן עלך כיצד מערימין

מתני' **זו אחת חטאת** [aa] **זו.** שהיתה חטאת עומדת לפניו: **הרי אלו לעולה.** משמע לדמי עולה לדי אינה גופייהו הוה בעי לאקרויי הוה אמר הרי אלו עולה: **גמ'** **מתני'.** דקתני תחת חטאת תחת עולה לא אמר כלום דלא כר"מ דאמר [ab] [ac] נותן דמיו כמה שהוא רצוי לימכר בשוק שאדם יודע שאין ערך לפחות מכן חדש וגמר ואמר לשם דמיס [ad]: **לא בעינן מומא.** לא בעיין נדעות דהא מספקי וקיימי: [ae] **הא מפרש נקבה כו' בעיא מומא.** הוצרך להקרבת שלמים: **דלא כר"ש.** דאמר בפ' אלו קדשים (לעיל דף יט:) המפרש נקבה לאשם מתכר שלא במום. ליטנא אחרינא קדש גופא דבעיא נדעות דלא כר"ש [af] דאמר בפ' אלו קדשים (שם כ:) אף לעולתו אינו עושה תמורה אלמא לא קדש לגופיה: **הדרן עלך כיצד מערימין**

לשם דמיס: **הדרן עלך כיצד מערימין**

---

[a] ר"ל דר"י עד אית ליה דשמואל (ל"ג רש"י וכ"כ הגריבה"ל בס"מ): [b] שם דר' יונה סבר עד אפילו לכתחלה (ל"ג רש"י וגרסתו ולא בקמקמין לאחולי ולאי מיתחיל אבל הכא משום דלא קמקמין לאחולי): [c] שם דיד ל"ל יד: [d] שם אבל מפרש כי. אע"ג דלא אקדים אלא לדמי עולה אבל לגבי הקדש זכר כ' אם הוא ליקרב:

רבינו גרשום

ר' יוחנן מדבריהם ולא דברי תורה הא איתמר ר' יונה אמר אהקדשות האי דבעי למימר לקמיה דבטול מקח יש להן דבר תורה: ור' ירמיה אמר אקרקע. יש להן בטול מקח ותרוייהו משמיה דרבי יוחנן אבר בטול מקח יש להן. דבר תורה: ואיפוך. ור' יוחנן דאמר מדבריהם תי"ל ליה בריש לקיש ודריש לקיש בר יוחנן ולא קשיא לך: ומי מצית אכרת איפוך. הניחא לס"ד לר' יוחנן דאמר דהקדש יש להן בטול מקח וכ"ש אקרקע איצטריך למימר איפוך אלא לר' ירמיה אקרקע יש להן בטול מקח ולא אהקדש היכי אפיך לה: אלא לא תיפוך. ור' יוחנן מדבריהם קאמר יש להן בטול מקח ולא מדאורייתא לרבי יוחנן ולא קא מיפלגי. ר' יונה ור' ירמיה בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל: דר' יונה לית ליה דשמואל. דקסבר בטול מקח יש להן יהאי שחיללו על פרוטה דיינו טפי מבטול מקח ור' ירמיה אית ליה: ואב"א לעילם. כראמר מעיקרא דאאונאה פליגי אשתות ולא תיפוך ודקא קשיא לריש לקיש ואלו דברים שאין להם אונאה הקדש סבר לה דאין להן אונאה כדרב חסדא דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר ל"א במאי קמפלגי ר' יוחנן דאמר אחד זו ואחד זו דבר תורה לית ליה דשמואל כדמתרצינן איפוך ואב"א אפילו רב אית ליה דשמואל ואמר לך רב אי דקא מכרון לכתחלה לאחולי בכך בשוה פרוטה (מתחלה שפיר) (מיתחיל) אלא שאני הכא במתני' כאומר זו מחולל על זו דלא קא מכוין לאחולי כפרוטה הלכך קאמר וצריך לעשות לו דמים דבר תורה: ואב"א דכ"ע לית להו דשמואל ופליגי בכדי אונאה כו': לא שנו. דצריך לעשות לו דמים כדי שלא יתאנה הקדש אלא שלא נישום הקרש בשלשה כשאמר זו מחולל על זו אבל נשום בשלשה אינו חוזר ואין צריך לעשות לו דמים שוב: והאמר רב ספרא דאאונאה היכא אמר מאה עדים כתרין. כלומר [אם] (אין) מבחישין מאה עדים שני עדים חשובין הללו שנים כאותן מאה שאין מאמינין לאלו יותר מאלו הואיל [ואין] מוסיפין אותן: אבל לענין אומדנא אוזלין בתר רוב דעות. אע"ג דנשום בשלשה לכתחלה: ותו אפילו לא הויא אלא תלתא ותלתא. דתלתא בתראי מטפן בשומא מי לא אזלינן בתר בתרא אלא עולא דאמר אבל נישום בשלשה אינו חוזר סבר לה כר' יוחנן כו': ל"א. לא אמרן דצריך לעשות לו דמים שוב אלא דשמו לכתחלה בתרי אבל דשמו בתלתא אע"ג דאתאן כי מאה דמטפר [לא הדרי ולא אמר"] (ולאהדר אמר) דרני תלת לא ליהדר עדיף שומייהו מדתרי (אלא אי) [ואין] אחו אחרניי דמטפר ליהדר קמ"ל דלא

---

[a] נמ"ר מ. ע"ש ומ"ש ומ"ש ליתא תיבת דחולין. [b] נ"מ מ. בכורות כה. ג: קידושין יא: מעילה יד: עירכין כט. [c] ביומא פב. וכן בנדונות מב. אמר ר"ש בריש דר"י לרב פפא בהן מילתא. [d] עירכין ה. ומ"ש. [e] [ועיל יט:]. [f] [וקדק בה. [g] [ועיל סיע"ל]. [h] [נ"ל ייחס]. [i] [ערכין ה.]. [j] גי' נ"ק המעריך פחות מכן חדש נותן דמיו כו'. [k] גי' נ"ק אבל מפרש. [l] ומחילו דאמר שמואל כו' נ"ק. [m] [ע"ש תוס' נ"מ מ. ד"ה ומר סבר].

הגהות הב"ח

[a] נמ' אלו דברים כו' הקדשות כו' כדרב חסדא אמר לעולם רב חסדא מאי אין להן: [b] שם ומו דאפילו תלתא וכו' בתר בתרא נ"ב בתמיה: [c] רש"י ד"ה לא בין יסו' ולאי מקמקמיניין נ"ב עיין בתוספות דזיכו פירוסו של בריעבד ועיין בכ"מ דף מ: לא פרש"י כך ע"ש בתוס':

גליון הש"ם

מתני' אמר על הבהמה טמאה. עיין מדרש רבה פרשת חי שרה ענני שלשה שאלו אותו כתונן: **תום' ד"ה לא דבי' אבל נזבר המוכר הקדש.** עיין עוד מגן מגילה דף כג ע"ב ד"ה אלם ונאלמני שם שם:

הגהות הגר"א

[a] נמ' דר"י עד אית ליה דשמואל (ל"ג רש"י וכ"כ הגריבה"ל בס"מ): **[b]** שם דר' יונה סבר עד אפילו לכתחלה (ל"ג רש"י וגרסתו ולא בקמקמין לאחולי ולאי מיתחיל אבל הכא משום דלא קמקמין לאחולי): **[c]** שם דיד ל"ל יד: **[ד]** שם אבל מפרש כי. אע"ג דלא אקדים אלא לדמי עולה אבל לגבי הקדש הגוף לה אבר בטול מוס ואע"ג דאמרינן לעיל הקדש זכר כו' שם הוא ליקרב:

שיטה מקובצת

a) דאיפוך דר"י לרשב"ל ודרשב"ל לדר"י: **b)** דהא אמר לך ר' ירמיה: **c)** מתניתין דאלו דברים: **d)** חסדא מאי אין: **e)** תוס'. ל"א במאי קמפלגי דדשמואל דאמר שמואל יכו' וא"א כ"ע אית להו דשמואל ואי קא מכוין לאחולי ודאי מתחיל אלא שאני הכא דלא קא מכוין לאחולי ואי בעית אימא דכו' אונאה ומתרץ ר"ל לאלו דברים שאין להן כדרב חסדא דאינו אונאה שזאת היתה גירסת רש"י ז"ל ולא נצטרך לדחוק לשון דיעבד ולכתחלה לפי פירושו וכמו שרקדקו בתוס': **f)** לא אמרן אלא דשמוי בי תרי אבל שמוי בי תלתא ואע"ג דאתי בי מאה לא הדר: **g)** אינו. ל"א אבר עולא לא שנו אלא דלא נשום הקדש בשלשה אבל נשום בשלשה אינו חוזר והאמר רב ספרא כו' וכן גריס הראב"ק אלא שהוא מתפך הלשונות: **h)** אומדנא דברי הכל בתר רוב דעות אזלינן כו' יתלתא מי לא אזלינן: **i)** טמאה. עי' תוס' לעיל (דף ז ע"ב): **j)** לבשלה. ס"א דתנן המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכ"א לא כלום: **k)** במום ל"א טעמא דאמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום אבל אמר על נקבה דחזיא לשלמים מגו דקדושה קרושה הגוף לשלמים קדש גופה נמי מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב דלא כר"ש בן יהודה דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש אף לעולתו אינו עושה תמורה: **l)** דאי מיתחללין: **m)** ודאי מיתחללין: **n)** לר' יונה: **o)** לא אמרן דמשלם: **p)** אפילו אתו בי תיבת הדור נמחק: **q)** תיבת זו נמחק: **r)** דאמר בפ"ק דערכין גבי האומר ערך פחות מכן חדש עלי נותן: **s)** דמיכ דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ה"נ ג"כ משום בהמה שיש לו בבית קאמר אי נמי איכוין לאקדרשיה קדושת דמים: **t)** כדבי שמעון בן יהודה דאמר:

הדר כיון דשמוי בתלת (הני והאמר רב ספרא אפילו לכ"ד כו'): הרי זו תחת חטאת או תחת עולה ולא עולה עדיין לא אמר כלום: (ואם אמר) תחת חטאת אי תחת חטאת שיש לו כביחו דבריו קיימין: דאי ר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. וגמר ואמר: לשון דמיו הכא נמי סבירא ליה דתימכר: טעמא דאמר על בהמה טמאה דעל בעלת מום. ימכרו לאלתר כלא דעתיה משום דהא כמאבי דקיימי אבל מפריש נקבה לאשם בעיא מומא קודם שתמכר: ל"א אבל אמר על נקבה הרי זו לעולה קדשה קדושת הגוף לעולה ותמכר ועושה תמורה מגו דחזיא לגופיה לשלמים: ודלא כרבי שמעון בן יהודה. דאמר לעיל בפרק אלו קדשים אף לעולה אין עושין תמורה דלית ליה מגו ולית ליה שם עולה על אמו: הדרן עלך כיצד מערימין

כל האסורין [לגבי מזבח] אוסרין בכל שהן. אפי' נתערבו אחד בחולין לאין ניכרין אבל אוסרין למזבח אם אינו ניכר. וכולהו משכחת להו דאין ניכרין אבל טרפה לא משכחת לה אלא כדמוקים לה במסכת זבחים בפרק כל הזבחים שנתערבו (דף עד:) כגון שנתערבה לדיסת הזאב בנקיבת הקוץ אי נמי בולד טרפה ואליבא דר"א דאמר לא יקרב: **גמ' וקשיא לן.** התם[1] מאי אפי' דקאמר דהא קתני כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות דמשמע אחד מן הזבחים נתערב בהרבה חטאות המתות ואפי' אחד דיתר ברבות דאיסור כולן יאותו ומאי (ב) קאמר ב) פסיטא לן דכ"ש דכי הוי איסורא יותר עופי (גבי איסור) ג) פסיטא דיאותו דהא איסור רובא: **ומשנינן.** התם[2] דהכי קתני כל הזבחים שנתערב בהן אחד מחטאות המתות דמשמע דאחד חטאת נתערבה בזבחים כשהיו הרבה ואפילו אחת דאיסור ברבות דיתר כולן יאותו ולא בטיל אחד בייאותו ולמה לי למיהדר ולמיתני הכא: **הא פס הוא.** גבי חטאות המתות ושור הנסקל: **דאיסורי הנאה גינהו.** ומשום הכי חסיבי ולא בטלי: **אבל.** הני דתתני' רובע ונרבע דמיתרץ באכילה להדיוט דבהכי עסקינן שרבע או נרבע על פי עד אחד דאינה נסקלת בכך או שהבעלים הודו ומודה בקנס פטור אימא ליבטלו קמ"ל מתניתין: וכזבחים [עב.] גרסי' ד) מו ואי אשמועינן הא דממזבח ה"מ הכא הוא דלגבוה מאיס ומשום הכי לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם להדיוט אבל מילתא דלהדיוט נמי אסורה אימא ליבטל קמ"ל התם ימותו דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל דאי בטיל אימא ירעו עד שיוממו ויפדו ויאכלם להדיוט: **מתניתא** התם בזבחים [עא.] (ברובע) **אחד מן הזבחים שנתערב ברובע ונרבע דתולין ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא דמי היפה שבהם מאותו המין.** כלומר ממין אותו קרבן מאותו המין, אם עולה הוא יביא דמי יפה שבהם עולות ואם שלמים הם יביא דמי יפה שבהם שלמים דיד הקדש על העליונה ואם עולה היתה יביא דמי היפה עולה. אלמא שמעי' מהתם דלא בטלי ברובע: **תדא בחולין.** מתני' דהכא מיירי דנתערבו בשהן חולין ואחר כך הקדישן והיא דזבחים מיירי דנתערבו בשהן קדושים דהתם קתני כל הזבחים: **אבל.** הכא גבי חולין דלא מאיסי בשעת תערובות דלא שייך בהו אלא גבוה אימא דינטלו וכי מקדיש להו קדשי שפיר דהא כבר אינטיל ליה איסור וליקרבו קמ"ל: וכזבחים [עב:] קפריך ניתני הא דתמורה ולא בעי הא דזבחים ומשני הכא תקנתא אינטריכא ליה להכי הדר תנא לה הכא בזבחים דהתם בתמורה תנא אחרין בכל שהן ולא תנא תקנתא והכא תנא תקנתא ימכרו ויביא דמי יפה שבהן מאותו המין: **וכתולין נמי תנינא.** בחולין ממש לא בטלי ברובע בעלי חיים וכל הגך דחסיבי: **ותורות לבוכין.** מפרש במסכת ע"ז [דף לב.] ה) שנוקבין כנגד הלב ו) עגול בדרך אותו נקב הוליאו האימורין והקטירום לעבודת כוכבים ותקרובת עבודת כוכבים אסור בהנאה: **ושיער גזיר.** אסור בהנאה דבעי שילוח תחת הדוד: **וכשר בחלב.** חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ושוב נתערבה בחלב חתיכות כולן אסורות ואליבא דמאן דאמר בשר בחלב אסור בהנאה בשחיטת חולין בפרק כל הבשר יד) [דף קיד:]: ז) **מאי שנא הכא.** בקדשים דתני איסורי הנאה כגון חטאות המתות ושור הנסקל ואיסורי אכילה כגון טרפה בהדי הדדי: ח) **תערובת דחולין כו'.** כלומר דגבי מסכת עבודת כוכבים הוי תערובת דחולין איפסיק ותני איסורי הנאה לחוד דקתני [ע"ז טו:] ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן ואוסרין בהנאה יין נסך והדר תני בשיטה אחריתי [שם לב:] ואלו דברים שאינן אסורין איסור הנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כו' מיסתברא קאי גבי מסכת עבודת כוכבים משום דבעי לפרושי איסורי דיין נסך דקמיין ט) ליה דהם נמי אסורין בהנאה: **הכא נמי גבי זבחים דקמיין ט) ליה דכולהו אסורין לגבוה: מן הבהמה.** ממעט ולא כל הבהמה: **והלא דין הוא.** ולא צריך קרא: **תורם בשור וכתמור יכיח.** שמותר לגבוה אם הקדישו אחרי כן: **עול לך מה שהבאתם.** דלאו פירכא היא מהאי טעמא: **סרי שנתעבדה עבירה בשני עדים.** כלומר הרי יש לך להביא בדין זה אותו שני עדים מעידין בו שרבע או שנרבע דהוא ולאי חייב מיתה ואסור לגבוה: **על פי עד אחד או על פי הבעלים.** דליכא מיתה ממין לך שאסור לגבוה אי לאו קרא: **אני אדינגו.** ולא צריך קרא: **הודאתם עד אחד פוסלתו מהקרבה.** דכיון דאמר מכס מוס קבוע הוא פסול מהקרבה: **פוסלתו מאכילה.** שהרי נסקילה הוא:

ליפוייהן

כל האסורין לגבי מזבח אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן ומחיר והכלאים והטרפה ויוצא דופן איזהו מוקצה להעבודת כוכבים הוא אסור ומה שעליו מותר ואיזהו הנעבד כל שעובדין אותו הוא ומה שעליו אסור וזה וזה מותר באכילה: גמ' אמר מר אוסרין בכל שהן דלא בטלי ברובא תנינא כל הקדשים שנתערבו בחטאות מתות או בשור הנסקל אפי' אחד ברבוא ימותו וקשיא לן מאי קאמר הכי קתני נתערבו בהן מחטאות מתות או שור הנסקל אפילו ברבוא ימותו איצטריך ס"ד אמינא אבל הכא דלאו איסורי הנאה אבל הכא דלאו איסורי הנאה אימא ליבטל ברובא קמ"ל ורובע ונרבע נמי תנינא נתערבו רובע ונרבע ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן מאותו המין אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב שימי בר אשי אמר לי חדא בחולין וחדא בקדשים וצריכי דאי אשמועינן גבי קדשים משום דמאיסי אבל גבי חולין אימא ליבטלי ובחולין נמי תנינא ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן ליין נסך ועבודת כוכבים וציפורי מצורע ועורות לבובין ושיער גזיר ופטר חמור ובשר בחלב ושור הנסקל ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה [המשתלח] הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהן צריכי [א] דאי אשמעינן התם (דאיסורי הנאה דלא בטלי אבל הכא ליבטלי) ואי אשמועינן הכא דלגבוה דמאים אבל להדיוט אימא [ב] איסורי הנאה ליבטלו ברובא [ג] קמ"ל [ד] ורובע ונרבע מנלן דאסירי לגבוה דתנו רבנן [ה] מן הבהמה להוציא רובע ונרבע והלא דין הוא ומה בעל מום שלא נתעבדה בה עבירה פסול לגבי מזבח רובע ונרבע שנעבדה בהן עבירה אינו דין שאסורין לגבי מזבח חורש בשור וחמור יוכיח שנתעבדה בו עבירה ומותר לגבי מזבח מה לחורש בשור וחמור שאין חייבין מיתה תאמר ברובע ונרבע שחייבין מיתה טול לך מה שהבאתה הרי שנתעבדה בהן עבירה בשני עדים נעבדה בהן עבירה על פי עד אחד או על פי הבעלים מנין אמר רבי שמעון אני [ו] דן ומה בעל מום שאין התראת שני עדים פוסלתו מאכילה הודאת עד אחד פוסלתו מהקרבה [ז] ברובע ונרבע שהודאת שני עדים פוסלתו מאכילה אינו דין שהודאת עד אחד פוסלתו מהקרבה ת"ל מן הבהמה להוציא רובע ונרבע והא אתיא מדינא יג) [לא אתיא] אמר

כל האסורין: אבל הכא דלאו איסורי [הנאה] נינהו אימא ליבטלו ברובא וכפ' התערובות (זבחים עא.): קאמר ולאי משמעי' הכא ה"ל דלהדיוט שריין קמ"ל הך דקתני התם ימותו ואפי' להדיוט אסירי: **והרובע** והנרבע. התם בפרק התערובות (שם) משני אי מהתם מי קתני בכמה והכא קתני בכל שהוא ויהן דהתם אינטריך לאשמועינן תקנתא ק) (והכא משני להו לעלמא): **חורש** בשור וחמור יוכיח שנעבדה בו עבירה ומותר למזבח. כדדרשינן ר) מאלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב קדשים שנתעבדה בהן עבירה: **טול אתה** מה שהבאתה. פרש"י לאו פירכא היא מהאי טעמא הרי שנתעבדה בה עבירה בשני עדים כלומר הרי יש לך להביא בדין זה אותו שני עדים מעידין בו שרבע או שנרבע דהא ולאי חייב מיתה ואסור לגבוה אי לאו ממשקה ישראל לקמן (דף כט.) דדרשינן מן המותר לישראל והאי הרי הוא אסור בהנאה וי"ל דאיצטריך היכא דשחטו והקריבו קודם שנגמר דינו דמותר בהנאה הוא כדאיתא בב"ק פרק ארבעה וחמשה (דף מא.) אי נמי יש לפרש טול מה שהבאתה הרי שנעבדה בו עבירה בב' עדים ואפילו לקל ואומר לא נרינא דנלאו הכי נמי ידע ביה שהוא אסור למזבח:

ב) כל האסוריין לגבי מזבח אוסרין בכל שהן הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן ומחיר והכלאים והטרפה ויוצא דופן איזהו מוקצה לעבודת כוכבים הוא אסור ומה שעליו מותר ואיזהו הנעבד כל שעובדין אותו הוא ומה שעליו אסור וזה וזה מותר באכילה. גמ' אמר מר אוסרין בכל שהן דלא בטלי ברובא תנינא כל הקדשים שנתערבו בחטאות מתות או בשור הנסקל אפי' אחד ברבוא ימותו וקשיא לן מאי קאמר הכי קתני נתערבו בהן מחטאות מתות או שור הנסקל אפילו ברבוא ימותו ומאי קאמר דהכי קתני נתערבו בהן מחטאות המתות דמשמע דחד חטאת נתערבה בזבחים כשהיו הרבה ואפילו אחת דאיסור ברבות דיתר כולן יאותו ולא בטיל אחד בייאותו ולמה לי למיהדר ולמיתני הכא: **הא פס הוא.** גבי חטאות המתות ושור הנסקל: **דאיסורי הנאה גינהו.** ומשום הכי חסיבי ולא בטלי: **אבל.** הני דתתני' רובע ונרבע דמיתרץ באכילה להדיוט דבהכי עסקינן שרבע או נרבע על פי עד אחד דאינה נסקלת בכך או שהבעלים הודו ומודה בקנס פטור אימא ליבטלו קמ"ל מתניתין: וכזבחים [עב.] גרסי' ד) מו ואי אשמועינן הא דממזבח ה"מ הכא הוא דלגבוה מאיס ומשום הכי לא בטלי וירעו עד שיסתאבו ויאכלם להדיוט אבל מילתא דלהדיוט נמי אסורה אימא ליבטל קמ"ל התם ימותו דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל דאי בטיל אימא ירעו עד שיוממו ויפדו ויאכלם להדיוט: **מתניתא** התם בזבחים [עא.] (ברובע) **אחד מן הזבחים שנתערב ברובע ונרבע דתולין ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא דמי היפה שבהם שבהם קרבן מאותו המין.** כלומר ממין אותו קרבן שנתערב בהן אם שלמים היו יביא דמי יפה שבהן שלמים דיד הקדש על העליונה ואם עולה היתה יביא דמי היפה עולה. אלמא שמעי' מהתם דלא בטלי ברובא: **תדא בחולין.** מתני' דהכא מיירי בנתערבו בשהן חולין ואחר כך הקדישן והיא דזבחים מיירי דנתערבו בשהן קדושים דהתם קתני כל הזבחים: **אבל.** הכא גבי חולין דלא מאיסי בשעת תערובות דלא שייך בהו אלא גבוה אימא דינטלו וכי מקדיש להו קדשי שפיר דהא כבר אינטיל ליה איסור וליקרבו קמ"ל: וכזבחים [עב:] קפריך ניתני הא דתמורה ולא בעי הא דזבחים ומשני הכא תקנתא אינטריכא ליה להכי הדר תנא לה הכא בזבחים דהתם בתמורה תנא אחרין בכל שהן ולא תנא תקנתא והכא תנא תקנתא ימכרו ויביא דמי יפה שבהן מאותו המין: **וכתולין נמי תנינא.** בחולין ממש לא בטלי ברובא בעלי חיים וכל הגך דחסיבי: **ותורות לבוכין.** מפרש במסכת ע"ז [דף לב.] ה) שנוקבין כנגד הלב ו) עגול בדרך אותו נקב הוליאו האימורין והקטירום לעבודת כוכבים ותקרובת עבודת כוכבים אסור בהנאה: **ושיער גזיר.** אסור בהנאה דבעי שילוח תחת הדוד: **וכשר בחלב.** חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ושוב נתערבה בחלב חתיכות כולן אסורות ואליבא דמאן דאמר בשר בחלב אסור בהנאה בשחיטת חולין בפרק כל הבשר יד) [דף קיד:]: ז) **מאי שנא הכא.** בקדשים דתני איסורי הנאה כגון חטאות המתות ושור הנסקל ואיסורי אכילה כגון טרפה בהדי הדדי: ח) **תערובת דחולין כו'.** כלומר דגבי מסכת עבודת כוכבים הוי תערובת דחולין איפסיק ותני איסורי הנאה לחוד דקתני [ע"ז טו:] ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן ואוסרין בהנאה יין נסך והדר תני בשיטה אחריתי [שם לב:] ואלו דברים שאינן אסורין איסור הנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כו' מיסתברא קאי גבי מסכת עבודת כוכבים משום דבעי לפרושי איסורי דיין נסך דקמיין ט) ליה דהם נמי אסורין בהנאה: **הכא נמי גבי זבחים דקמיין ט) ליה דכולהו אסורין לגבוה: מן הבהמה.** ממעט ולא כל הבהמה: **והלא דין הוא.** ולא צריך קרא: **תורם בשור וכתמור יכיח.** שמותר לגבוה אם הקדישו אחרי כן: **עול לך מה שהבאתם.** דלאו פירכא היא מהאי טעמא: **סרי שנתעבדה עבירה בשני עדים.** כלומר הרי יש לך להביא בדין זה אותו שני עדים מעידין בו שרבע או שנרבע דהוא ולאי חייב מיתה ואסור לגבוה: **על פי עד אחד או על פי הבעלים.** דליכא מיתה ממין לך שאסור לגבוה אי לאו קרא: **אני אדינגו.** ולא צריך קרא: **הודאתם עד אחד פוסלתו מהקרבה.** דכיון דאמר מכס מוס קבוע הוא פסול מהקרבה: **פוסלתו מאכילה.** שהרי נסקילה הוא:

ליפוייהן

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יב:
ב ב מיי' פ"ד מה' שס הל' ח ופ"ג הל' ח:
ג ג מיי' פ"ד מה' שס הל' מ ופ"ג הל' ד:
ד ד מיי' פ"ג מה' שס הל"ז ופ"ד הל' נח:
ה ה מיי' שס פ"ג הל"ד:
ו ו מיי' שס פ"ג הל"י:
ז ז מיי' שס פ"ג הל"ח:
ח ח מיי' שס פ"ד הל' י:
ט ט מיי' פ"ח מהל' ע"ז הל"ח
טור ש"ע י"ד סימן קמה סעיף ח:
י י מיי' פ"ו מהלכות פסולי המוקדשין הל' ח:
יא כ מיי' שס הל"ב:
יב ל מיי' פע"ז מהל' מ"א הל' ו טור ש"ע י"ד סימן קלד סעיף ח:
יג מ מיי' פ"ז מהל' ע"ז הל"ט
טור ש"ע י"ד סי' קמ:
יד ג מיי' פי"א מהל' טומאת צרעת הל' ז ופי"ו מהלכות מ"א הל"ח:
טו ס מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה ט:
טז ע מיי' פ"א מהל' מיר הלכה יד:
יז פ מיי' פי"ב מהלכות בכורים הל' ד ופט"ו מהלכות מ"א הל' ז טור ש"ע י"ד סימן שכא סעיף ח:
יח צ מיי' פט"ו מהלכות מ"א הל' ו טור ש"ע י"ד סימן לב סעי' ח:
יט ק ר מיי' שס הל' ז:
כ ש מיי' שס הלכה ו:
כא ה מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל' כ:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיי מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי קאמר ומשנינן הכי קתני: (ב) רש"י ד"ה ומאי וכי' ומאי אפילו בו' דקאמר פסיטא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דאי אשמעינן התם דאיסורי הנאה כו'. גירסת שלפנינו היא נכונה ולא כגי' רש"ק והא דלא מצינו כן בזבחים משום דשם פריך מתמלות מתות דאיסורי הנאה ניתו: [ב] שם קמ"ל. גירס"י ומ"ש התם בקדשים דתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה בהדי הדדי ומ"ש גבי מערבות חולין דאיפסק ותני איסורי אכילה לחוד מעסקנא דלא הוא מני איסורי הנאה דתמיין ליה ס"ג גבי זבחים תני דתמיין ליה דטולנו לחוד לגנאי:

שיטה מקובצת

ה) ראיתיו נעבד אות ה' נמחק:
ו) שהן מאי קמ"ל דלא: ז) אמינא ס"א אחד ברובא: ד) אמינא ס"א ה"מ נתערב במידעם דאסור בהנאה אבל כי נתערב במידעם דלא אסור בהנאה לא אהכי אשמעינן הרא: ט) קמ"ל. ס"א הא נמי תנינא בסיפא דההיא דקתני סיפא דההיא נתערבו ברובע כו': ו) נתערבו ברובע ונרבע: ז) בדמי היפה שבהן: ח) ליבטל. ס"א ל"א אמר רב כהנא כו' עד אמר לי אי מההיא הו"א ה"מ בקדשים אבל בחולין הו"א דלא אשמעינן הדא בחולין דאסור בהנאה נמי חני חדא דימנא דתנן אלו אסורין: י) אימא אפילו איסורי: יא) קמ"ל הרובע (אות ר' נמחק) ומאי שנא לענין תערובות קדשים דתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה בהדי הדדי ותערובות חולין אפסיק ותני איסורי הנאה לחוד ואיסורי אכילה לחוד כי קאים בע"ז משום דבעי לפרושיה איסורי דיין נסך פריש נמי כל איסורי הנאה דדמיין ליה כי קאים הכא משום דבעי לפרושי מוקצה נעבד ואתנן ומחיר מפרש נמי כל דאסורים לגבי מזבח דדמיין ליה: יא) אני אדיגנו ומה בעל מום שאין הודאת שני עדים: יב) על תיבות לא אתיא נרשם עליהם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי אותו אות ב' נמחק:
יג) הבשר. עיין בהר"ן בפ"ב דע"ז:

מוסף רש"י

אוסרין בכל שהן. כל המתערבין בהן ואפילו אחד בריבוא (זבחים עא.). והמוקצה. שהקלהו לצרך הקרבנות עבו"ם ולא הקריבו (שם עא.). והנעבד. שעשאו עבודת כוכבים והשמרתה לה (שם וכ"ר"ה קדושין [ו]). בחטאות מתות. ממש חטאות מתות ניתנו, וולד חטאת ותמותת אמו שעבר עליה ותמותם חטאת ושניהם כעליה ושאבה ונמצאת בעלת מום (זבחים ט ובי"ר ציר' ושכיפרו בעליה באחד ושעיברה שניהם). אפילו אחד ברובא. כשהתה משמע אחת כשהיה בריבוא של חטאות המתות, הילכך פרין בגמרא מאי אפילו, הא הוו חטאות רובא, דקתני שנתערבו בחטאות המתות (שם). מאי קאמר. כל שכן היו דרובא למיתה ימותו (שם עא.). נתערבו בהן כו'. אחד דאיסורא ברובא דסיתיקיל (שם). ירעו עד שיסתאבו. דממתת הזבח המעורב בהן ולאמרו כולן להדיוט, ולהלוו על המעות בעודו חי אי אפשר. הילכך יביאו עד שיסתאבו ויביא כדמי היפה שבהן מאותו המין ממין הקרבן, אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן, דשמא זוהמא הוא היפה, ואתמר כל מקום שהוא זוהמא יהא ממולג עם מעות הלוו ויביא מן המעות ואולה, ואם שלמים שלמים (שם). ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן. כל מקום שנתערבו אם אפילו אחד באלף לא בטיל ואוסרין את כולן (ע"ז עו.). יין נסך. תכיף בלקוח מכיות (שם). ועבודת כוכבים. לוכה שבעזרה ונתערבה בלקוח לוכות שאינן עבודת כוכבים (שם). וציפורי מצורע. איסורי הנאה הן ובמס' קדושין (מ.) מפרש להו (שם עג.). ועורות לבובין. דהוו נמי איסורי הנאה כדאמרינן בגין מעמידין (שם ע"ז כב.). ושיער גזיר. דאיסורי הנאה הוא, דכתיב (במדבר ו) ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים (שם). פטר חמור. לאקוה בהנאה כל זמן שלא נפדה (שם). ובשר בחלב. חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונתערבה בטחון עעם ותחזה ונתערבה בלקוח חתיכות אוסרות כולן בהנאה (שם ע"ז). וחולין שנשחטו בעזרה. איסורי הנאה הן ובמס' קדושין (מ.) מפרש להו (שם). מן הבהמה. אלמד כי קרבן מכס מן הבהמה ולא כל בהמה (נדה מא.) מעקלת בהמות ולא כולן (ב"ק מ.). להוציא רובע ונרבע. ס"מ עד אחד אי ס"מ הבעלים שלא נסקל דאסור לגבי מזבח (שם).

רבינו גרשום

אוסרין למזבח בכל שהן. שאוסרין כל הבהמות שנתערבו בהן אפי' הן רובא: והטרפה. כגון שניקב הוושט ואחר כך הבריא [הערוך] (הערוך) עליו ראה"כ ו) נתערבה באחרות: בחטאות מתות. באותן חמש חטאות שמתות: וקשיא לן מאי קאמר. פשיטא דכי נתערב זבח אחד בחטאות מתות דכולן יאותו דהאיל דרובן מתות: אלא הכי קאמר כל הזבחים כשרים שנתערב בהן אחת מחטאת מת אפי' אחת כריבוא כולן יאותו דלא בטלה ברובא. דהני חמש חטאות ושור הנסקל אסוריין בהנאה: אבל כי מתערב מידי דלא אסור בהנאה. כגון הני דמתניתין האחין והמחיר והכלאים והטרפה לא להכי איצטריך מתניתין: והא נמי תנינא בסיפא דההיא דכל הזבחים נתערבו בהן רובע ונרבע ברובע על פי עד אחד או ע"פ הבעלים דאינו חייב מיתה קא מיירי ואינו אסור בהנאה: ומכרו כולן ויביא בדמי יפה שבהן מאותו מין. כלומר אם נתערבו בעולות ובאשם ובשלמים ומכרו אותן כמדין כדי לפטור תוכבת אכל הן עצמן לא יקרבו אע"ג דרובע ונרבע לא אסור בהנאה אלמא אע"ג דאינן אסורין בהנאה לא בטלי ברובא: ואמר לי רב שימי. להכי איצטריך למימר הכא והבא דחדא בחולין מתניתין דהכא מיירי שנתערבו בחולין והא כל הזבחים מיירי שנתערבו בקדשים ומיירי דאי אשמעינן גבי קדשים משום הכי לא בטלי דאי אשמעינן גבי חולין אימא ליבטלו דלא אסיר בהנאה דטרפה לא אסיר בהנאה אלא באכילה דתני דלא בהדדי: ואתערובה דחולין אפסק דתני איסורי הנאה לחוד. כגון יין נסך דע"ז ועורות לבובין: ואיסור אכילה לחוד. ג) דקתני סיפא ואלו אסורי' באכילה דמתחר בהנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כו' (ונהיינו טעמא דכי קאי במסכ' ע"ז משום דבעי לפרושי איסורי דיין נסך פריש גבי איסור דדמיין ליה כי קאי במתניתין כיון דבעי לפרושי מוקצה נעבד ואתנן ומחיר דאסור לגבי מזבח אפי' איסור כו': דאפי' להדיוט לא בטלי: ל"א אי מן האי נתערבו בהן רובע ונרבע אינו אסור בהנאה אבל בחולין. נתערבו בחולין אימא לא אסירא אלא ליבטלו אשמעינן הדא מתניתין דמירי דנתערבו בחולין ולא בטלי: ודאסורי בהנאה. כגון מוקצה ונעבד ולא בטלי: בחולין אמאי איצטריך למתני' הא חנא ליה הדא דאמנא דאמר אסורין דבכל שהן יין נסך ועבודת זרה ועורות לבובין דלא בטלי בחולין אי אמההיא הוה אמינא הני מילי איסור לחודיהו דאסורין בהנאה כגון אתן ומחיר והכלאים והטרפה כי נתערבו בחולין אימא ליבטלן להכי איצטריך מתניתין דלא: ומאי שנא לענין אי איערוב קדשים הא מתני' ומתני' דכל הזבחים שנתערבו בהן כו': קתני התם נמי טרפה בהדייהו דאסור באכילה דתני איסור הנאה ואיסור אכילה בהדי הדדי דמוקצה ונעבד היינו איסורי הנאה וטרפה לא אסירא בהנאה אלא באכילה דתני לחוד ואיסורי הנאה לחוד. כגון יין נסך דע"ז ועורות לבובין: ואיסור אכילה לחוד. ג) דקתני סיפא ואלו אסורי' באכילה דמתחר בהנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כו' (ונהיינו טעמא דכי קאי במסכ' ע"ז משום דבעי לפרושי איסורי דיין נסך פריש גבי איסור דדמיין ליה כי קאי במתניתין כיון דבעי לפרושי מוקצה נעבד ואתנן ומחיר דאסור לגבי מזבח אפי' איסור כו': דאפי' להדיוט לא בטלי: ל"א אי מן האי נתערבו בהן רובע ונרבע בשני עדים כלומר הרי מדין זה למדנו שנעבדה בהן עבירה בשני עדים. רובע ונרבע בעד א' לא למדנו להכי איצטריך מן הבהמה למעוטינהו דא"ר (ישמעאל) [שמעון] אני אדגנו לרובע ונרבע בעד אחד מדין ק"ו ומה בעל מום כו': הודאתם בהקרבה. כדאמרן בפרק כל פסולי המוקדשין נאמן ישראל לומר בכזיר זה נתתי לכהן במומו: רובע ונרבע. ב' עדים פוסלין מאכילה דחייב מיתה הוא אינו דין שהעד עד אחד פוסל מהקרבה ת"ל מן הבהמה. הא למה לי קרא לרובע ונרבע ע"פ עד אחד: הא אתיא. מן דינא כדאמר ר' ישמעאל דמצי ליף מדינא

ו) לכאורה נ"מ דאמתי לא מפרש רביו כמלוקימתא דהס"מ דזבחים ע"ד והוכיח כרש"י מכן דמתני' והא דלא אמר נגמ' דמתחרן רביו ז"ל דא"ל מקרי עדיפא ולא מקרי עדיפא ומטוה לישב. ב) נראה דל"ל דאמרו דאיכא מאן דאמר דאיכא מאן דאמר דאיכא מאן דאמר

אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא כו'. וכתב"כ קא אמר לה ר"ע להאי פירכא מה לבעל מום שכן מומו ניכר תמיה אמאי לא קאמר מתנן ומתיר יומיא דאין מומו ניכר ואסורין למזבח: **ומה** אתנן ומחיר **שצפויין מותרין.** וה"ה דהוה מצי למעבד ק"ו כדאיתא פרק כל הצלמים (ע"ז מו:) ומה אתנן ומחיר שמותרים בתלוש להדיוט אסורים בבעלי חיים לגבוה נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה והשתא לא שייך למימר או חילוף כדאמר הכא ופרק כל הצלמים (גז"ש) לא עבד כי האי ק"ו לאסור אבני הר למזבח דאמר התם ומה אתנן דמותר בתלוש להדיוט אסור בבמוכר לגבוה נעבד אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה

וכלי שרת. כלומר שלא הוצרך לכלי שרת. שהקריב בכלי אשירה באותו שהיה משמש לאשירה שימש לשם: **וכשאי אשירה.** הקטירו דכתיב התם ב) ואת האשירה אשר עליה תכרתו: **מנין למוקצה מן התורה.** קס"ד דהכי קאמר מנין שמייב אדם להקפות קרבנו לשמים ולא יקריבנו מיד כשהקדישו: **שימרא דזומא.** לתוכת ג) גבוה: **אימרא דזומא.** כשם דעד שלא נשמר מעולם ולא משמו: **לי ולא לאחרן אחר.** דהכי קאמינא ד) למוקצה לעבודת כוכבים שאסור מן התורה מהכא: **עד שיעבדו.** בו שום עבודה לצורך עבודת כוכבים או משיכת קרון אל שום דבר שאסור אבל מקמי שלא עד שיעבדו בו שום עבודה לצורך כומרי עבודת כוכבים אבל משיעבדו בו שום עבודה לא מיתסר דתו לא מקרבי ליה ד) וכ"ש ולשון זה נראה לי עיקר מדתני אלא עד שיעבדו בו ואי לגישנא קמא לא ה"ל למיתני ג) אלא והכי איבעי ליה למיתני אין מוקצה אסור עד שיעבדו בו ולשון ראשון ל"ש: **עד שימסרוהו לכומרים.** לאכילה דתו לא מקרבי ליה: **עד שיאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים.** שמפטמין אותו לצורך הכומרים ותו לא מקרבי ליה ה) [ו]: **מלאן ומכאן הוה.** מבבל ומארץ ישראל: **מנהני מילי.** דמותרין לאכילה להדיוט: **ממשקה ישראל.** גבי קרבנות כתיב במשכנא דיומקאל. משמע מן המותר לאכילת ישראל הבא קרבן: **ואי ס"ד.** דמוקצה ונעבד אסירי להדיוט ל"ל הני קראי דלעיל מן הנקר להוציא את הנעבד מן הנאת להוציא את המוקצה ממשקה ישראל ואי ס"ד אסורי להדיוט אסור לגבוה ה) : **מן הנקר** [ז] **מן הכתבה מן הנקר ומן הנאת מן הנקר למאי.** אם עולה קרבנו מן הנקר שאין צריך לכלום דהא כתיב מן הנקר לעיל הני דלמטה ולאי להוציא את הטרפה וקמא לנעבד. אלמא אתא קרא לטרפה: **ג) אינטריכי.** תרי קראי דאי ממשקה ישראל הוה אמינא למעוטי טרופה ואחר כך הקדישו כו': **ד) אימא פישחרי.** להכי אינטריך מן הנקר אבל גבי מוקצה ונעבד תרי קראי ל"ל הא הקדישו ואח"כ הקלהו או עבדו לא מיתסר דלאו דידיה הוא ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא מדאינטריך למעוטי לגבוה ואי אינטריכא לכל הקדישה. **ג' קראי דאי** ממשקה ישראל דאי הא דולקא היכא דולדה טרפה דומיא דערלה וכלאי הכרם דכתיב בההוא קרא דכתיב בראשיה מן המתים ואמרי' בפסחים (דף מח.) ממותר שתי מאות שנשתיירו בגוד מכאן לערלה וכלאי הכרם שבטלין במתים וכי היכי דערלה לא היתה לה שעת הכושר טרפה נמי לא נפקא לן מינה אלא דולדה טרפה ולהכי אינטריכא כל אשר יעבור לגטרפה לאחר ולדתה ולא לאחר הקדישה ואח"כ ומן הנקר אחת לאחר הקדישה ומן הנקר אחת לאחר שנכנסה לדיר ונעשת טרפה שנשברה רגלה למעלה מן הארכובה אפי' הכי אינה עוברת אף הכא אע"פ דלא נטרפה אלא מאחר שהקדישה לא קרבה: **ההיא נמי איצטרך.** כל אשר יעבר ואיצטריכו תלתיהו דאי ממשקה ישראל לחדר הוה אמינא הני מילי דלא היתה לו שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם והיכי דמי כגון שנולדה טרפה ממעי אימה היא אסורה דלא היתה לה שעת הכושר אבל היכא דהיתה לה שעת הכושר דיצא': אימא תשתרי. להכי כתיב מן הבקר דלא ג) אייתר ליה כל אשר יעבר [אלא] להיכא דהקדישה ואח"כ נטרפה דלא קרבה: ל"א אי אמרת בשלמא שרי לישראל באכילה [מוקצה ונעבד] היינו דצריך קרא מן הבקר ומן הצאן לגבוה אע"ג דשרו לישראל אלא אי אמרת כו'. [והיינו] כלישנא קמא אלא דבהאי [לישנא] מפורש טפי: לא צריכא דשקלא אגרא חדא ויהב לה מאה סלקא דעתך אמינא אירך מתנה יהבינהו ניחלה הניתתרי קמ"ל דאסורי דבולהו מכח אתנן אחד דלשום עבירה יהבינהו לה: ל"א הכי דמי אי דהוי כו'. מפרש כלישנא קמא: אלא הכי קתני נתן לה סתם אתננה מותר דאיכא למימר לשום מתנה יהב לה:

מנין למוקצה (שאסור) מן התורה. קא סלקא דעתך דהכי קאמר מנין שלריך להקפות הקרבן לשם הקריבה לגבוה קודם ההקרבה ומשיק דקאמר מנין דאסור להקריב אותו שהוקצה לעבודה כוכבים וקא קשה דהא דרשינן מקרא מתריבי עובדא לו לומר הך מגא מיתני ליה מהכא: **אלא** עד שיעבדו בו'. פרש"י שיעבדו בו שום עבודה לשם שום קרבן אל מקמי הכי לא מיתסרי ל"ל עד שיעבדו בו שום עבודה לצורך הכומרים אבל ג) (אם) משיעבדו בו שום עבודה לצורך הכומרים לא מיתסר דתו לא מיקרבי לצ' שמעתי ולשון ראשון לא נראה לי עיקר מדתני אלא ד) עד שיעבדו בו' ואי כלישנא קמא (לא) הוה מצי למיתני מין מוקצה אסור (אלא) עד שיעבדו ולשון ראשון לא שמעתי לי רש"י: מ) **בהא מבאן ומבאן.** פירוש בהא מאתן ישראל ומבכל היה מלמיד חכם ולא מהגיע זכותא לאדון ישראל:

מנא ה"מ שמותר מוקצה ונעבד להדיוט. תימה מהיכא תימי לאסור להדיוט דהא אפי' לגבוה לא מיתסר אי לאו הני קראי דלעיל להדיוט מהיכא תימי לאסור ואומר ר"י דכיון דמפיק מקרא דאסור לגבוה אף להדיוט אלף מינה דאסור ואי ס"ל מאי קא משני אי סלקא דעתך דאסורין להדיוט למה לי קרא למעוטי לגבוה הא לא מיתסר להדיוט אלא מקרא דגבוה הם ומר דהכי קאמר אי ס"ד דגמרינן איסור להדיוט מקרא דאסור מיהא איסור לגבוה למה לי למיכתבינן לאיסור גבי קרבנות לכתביה גבי הדיוט וממילא ידעינן דאסור לגבוה ממשקה ישראל מן המותר ליישראל: **איצטריך.** כלומר לעולם שמעינן ממשקה ישראל דאסור לגבוה אלא דאיכא דעתך לאסורן להדיוט אמר מרפאים (שם) מגלגל שם מתיבין לה מתיון לה מתיון לה מתיון לה מתיון לה עוכרת, שתיון עוכרת בכרתות, והאי קרא כתיב כמעשנו ובמרגין שלר מיניה בנ"ש, נאמר כאן מתם אמו ונאמר להלן מתם הבכנו כו' בפ"ש דבכורות (נז. בתוספות ד"ה). **נתן לה ולא בא עליה כו'.** מפרש ופליג (ע"ז סב). **אלא הכי קתני נתן לה.** ולא בא עליה עכשיו אלא לאחר זמן, או בא עליה ולא נתן לה עכשיו אלא לאחר זמן (שם). **וליחול עליה אתנן למפרע.** שהרי מתחלה על מנת כילה נתנו לה (שם סג.).

רבינו גרשום

וכלי שרת ה) הקדיש מכלי אשירה היו: **ובעצי אשירה.** הקטירו: **ומוקצה ונעבד.** היה אבל בעלמא כל מוקצה סתם לעבודת כוכבים הוי מוקצה ואסור: מנין למוקצה מן התורה שצריך להקצותו ולעשות לו שימור קודם הקרבה דכתיב תשמרו להקריב לי: כל שעושין לו שימור. (לפניו) (לפטמו): אלא מעתה. פלא אימרא דצומא דלא עבד שימור כלומר אם הקריב כבש בחדש שלא נעשה לו שימור שאינו מפוטם הכי נמי דאסורה: א"ל אנא תשמרו להקריב לי במועדו קאמינא. כל שמוקצה לגבוה ולא לאדון אחר: אלא עד שיעשו בו מעשה לשם עבודת כוכבים. כלומר או גיזה או עבודה: ידע באחא. כלומר כבר ידע באחא לשנויי שמעתא וזה הועיל לו דסליק להתם דאריב רא"י מחכים. א"ל רב נחמן באחא ודאי ידע לתורצי דמיכן ומיכן הוה ולמד בין בבבל בין בא"י: [מנהני מילי. דמותרין באכילה מדאיצטריך קרא למעוטי ממשקה ישראל היינו מן המותר לישראל והא ראוי להקדש כלומר דהני אע"ג דמותר באכילה אסור לגבוה דהא כתיב מן הבקר ומן הצאן למעוטי מוקצה ונעבד: דאי ס"ד אסורי להדיוט. באכילה א"כ ל"ל קרא מן הבקר ומן הצאן למעוטי תיפוק לי ממשקה מן המותר לישראל אלא ש"מ להכי איצטריך קרא למעוטי משום דמותר באכילה וכל היכא וכו']: כשהוא א' מן הבקר למטה שאין ח"ל. דהוה יכול למימר אם עולה קרבנו בקר זכר תמים יקריבנו אלא מן להוציא את הטרפה [איצטריך. להוציא את הטרפה ולא מצי נפקא ממשקה ישראל דסד"א הני מילי דילפינן מינה כי נטרפה ואח"כ הקדישה דכי הקדישה לא הויא מותר לישראל אבל הקדישה ואח"כ נטרפה אימא תשתרי לגבוה כיון דבשעת הקדישה הוי מותר לישראל להכי איצטריך מן הבקר להוציא את הטרפה]: והא מהכא נפקא. הקדישה ואח"כ נטרפה מהכא נפקא פרט לטרפה שאין עוכרת כלומר אע"ג דקודם לכן לא הויא שעת הכושר אלא לאחר שנכנסה לדיר ונעשת טרפה שנשברה רגלה למעלה מן הארכובה אפי' הכי אינה עוברת אף הכא אע"פ דלא נטרפה אלא מאחר שהקדישה לא קרבה: **ההיא נמי איצטריך.** כל אשר יעבר ואיצטריכו תלתיהו דאי ממשקה ישראל לחדר הוה אמינא הני מילי דלא היתה לו שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם והיכי דמי כגון שנולדה טרפה ממעי אימה היא אסורה דלא היתה לה שעת הכושר אבל היכא דהיתה לה שעת הכושר דיצא': אימא תשתרי. להכי כתיב מן הבקר דלא ג) אייתר ליה כל אשר יעבר [אלא] להיכא דהקדישה ואח"כ נטרפה דלא קרבה: ל"א אי אמרת בשלמא שרי לישראל באכילה [מוקצה ונעבד] היינו דצריך קרא מן הבקר ומן הצאן לגבוה אע"ג דשרו לישראל אלא אי אמרת כו'. [והיינו] כלישנא קמא אלא דבהאי [לישנא] מפורש טפי: לא צריכא דשקלא אגרא חדא ויהב לה מאה סלקא דעתך אמינא אירך מתנה יהבינהו ניחלה הניתתרי קמ"ל דאסורי דבולהו מכח אתנן אחד דלשום עבירה יהבינהו לה: ל"א הכי דמי אי דהוי כו'. מפרש כלישנא קמא: אלא הכי קתני נתן לה סתם אתננה מותר דאיכא למימר לשום מתנה יהב לה:

ולכי אשירה] ועצי אשירה ומוקצה ונעבד אמר רב טובי בר מתנה א"ר יאשיה ב) [א] מנין למוקצה מן התורה שנאמר [1] תשמרו להקריב לי ג) במועדו כל שעושין לו שימור מתקיף לה אביי אלא מעתה איתית אימרא דצומא ולא עביד ליה שימור ה"נ דלא חזו להקרבה [א"ל] אנא תשמרו להקריב לי ד) במועדו קאמינא לי ולא לאדון אחר ואיזהו ה) אחר שמקריבין לו הוי אומר זו עבודת כוכבים אמר רבא בר רב אדא אמר רב יצחק אין מוקצה אסור אלא עד שיעבדו ו) עולא א"ר יוחנן עד שימסרוהו לכומרי עבודת כוכבים (ה) ז) בהא אמר רבי יוחנן עד שיאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים אמר ליה רבי אבא ח) לבהא מפלגיתו אתון אעולא א"ל לא עולא נמי כי קאמר הוא דשפי ליה ט) כרשיני עבודת כוכבים א"ר אבא ידע י) בהא לשנויי שמעתא ואי לא דסליק יא) התם לא הוה ידע יב) דארץ ישראל גרמה ליה אמר ליה רב יצחק בהא מיכן ומיכן הוה יג) [ב] דתני רב חנניא טריטאה קמיה דר' יוחנן יד) אין מוקצה אסור אלא עד שיעשו בו מעשה טו) הוא תני לה יז) והדר אמר לה יח) מאי מעשה עד שיגזז ויעבדו בו: איזהו נעבד כו': יט) מנא הני מילי אמר רב פפא דאמר קרא [2] ממשקה ישראל כ) מן המותר לישראל ואי ס"ד אסירי להדיוט למה לי קרא (כ) כא) ממעטינהו מגבוה וכל היכא דאסירי להדיוט לא בעי קרא והא טרפה דאסירא להדיוט ומעטיה קרא מגבוה דתניא כב) כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ת"ל אלא להוציא את הטרפה איצטריך סד"א הני מילי דנטרפה ואחר כך נתקדשה אבל נתקדשה ואחר כך נטרפה אימא כג) דתישרי לגבוה והא מהכא נפקא [3] כל אשר יעבור תחת השבט כד) פרט לטרפה שאינה עוברת ההוא נמי איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דלא היתה לה שעת הכושר דנולדה טרפה ממעי אמה אבל היכא דהיתה לה שעת הכושר כה) ויצאת לאויר העולם ואח"כ נטרפה אימא תשתרי לגבוה קמ"ל כו): **מתני'** דואיזהו אתנן האומר לזונה כו' כו) הוליך טלה זה בשכרך אפי' הן ק' בולן אסורין כז) וכן האומר לחבירו כח) כז) הוליך טלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי רבי כט) (מאיר) אומר אינו אתנן וחכמים אומרים אתנן: **גמ'** אמר מר ואפילו הן מאה כולן אסורין היכי דמי אילימא דשקלה כט) אגרא מאה בהמות פשיטא דכולהו אסירי מה לי חד כט) מה לי מאה [ג] לא צריכא דשקלה אגרא [ד] חדא ויהיב לה ימאה דכולהו מכח אתנן קאתי כט) ל) ת"ר נתן לה ולא בא עליה ולא נתן לה אתננה מותר נתן לה ולא בא עליה אתננה קרית ליה ותו בא עליה ולא נתן לה לא) [ג] מאי יהיב לה אלא הכי קתני נתן לה ואח"כ בא עליה בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה מותר וליחול עליה אתנן למפרע לא) אמר רבי אלעזר שקדמה

אלא עד שיאכילוהו כרשיני: ו) ידע באחא לשנויי תיבת בהא נמחק: יא) דסליק מהתם ס"א הכא: יב) ידע דובתא דארץ ישראל גרמה ליה אמר רב נחמן בר יצחק באחא מיכן: יג) דתני. ס"א תני: יד) לה דהוא אמר תיבת והדר נמחק: טו) מנא הני מילי. עי' חוס' זבחים (דף פא ע"ב): טז) קרא למעטינהו אות מ' נמחק: יז) דתניא מן הבקר להוציא את הנעבד או אינו אלא להוציא את הטריפה כשהוא: יח) אימא תישתרי אות ת' נמחק: יט) הכושר. גליון תימה דבכל הנך פסולין דלעיל רובע ונרבע ואתני ומחיר מצי למימר מגלן דמתסרי בהיתה להן שעת הכושר וצריך לומר דמאחר דגלי בטרפה ה"ה באינן. ד"י ז"ל: כ) בשמעון כסו המס: כא) לזונה הילך טלה: כב) חברותו הילך טלה: כג) דשקלה באגרא מאה: כד) חד ומה לי חד ומה לי מאה לי ע"י בשקילא באגרא: כה) קאתו. ל"א אי דהוה אגרא מאה פשיטא דכולן אסורין לא צריכא דאית אגרא חדא ויהב לה חד ואחפיסה מן קרמאה והדר משדר לה עד מאה דסהו דתיכא בין דאחפיסה לה מן קדמאה הלין דקא משדר לה מתנה ניתנו קמ"ל דהאי מרבה באתננה הוא: כו) לה אתננה מותר מאי יהיב לה הא לא יהיב לה מידי אלא: כז) למפרע. ל"א אמאי מותר תיגלי מילתא למפרע דכי בא עליה ויהיב לה דמעיקרא אתנן הוא אמר ר"א בר כו': כח) קאמינא מנין למוקצה: כט) תיבות שום דבר נמחק: ל) למיתני הכי תיבת אלא נמחק: לא) ליה. הס"ד ומה"ד אי לאו דסליק מהתם מכבל לארץ ישראל הס"ד ומה"ד מכאן: לב) שאין תלמוד לומר אשאינו. לב) מה"ד איצטריך תרי: לג) שרי באכילה דהשתא לא נפקא ממשקה ישראל הס"ד ומה"ד והא מהכא נפקא. כלומר חד מהני קראי לא איצטריך למעוטי טרף ואח"כ הקדיש דהמרבא נפקא מכל אשר יעבור פרט לטרפה הס"ד: לד) דלמעלה דאינה חיה א"נ שאינה עוברת בבריאות חוט. תתיבת וכי עד שוף הדבוב נמחק: לה) נטרפה דלא שמעינן לה מכל אשר יעבור תחת השבט ואי לא הוה כתיב אשר יעבור והוה כתיב מן הבקר דלמטה הוה מוקי לנטרפה ואח"כ הקדישה הילכך איצטריך לכולהו: לו) דשקלא חדא תיבת תרי נמחק: לח) לה מאה וקמ"ל תיבת ב' נמחק: לט) חד אחפיסה שמחפסה אותו: מ) מה"ד באתה מכאן: מא) דאסור כהאי גווונא דה"נ אמרי' בטריפה דממשקה ישראל.

מ) גי' רש"ק, ב) [מוספפתא דע"ז סוף פ"ו ע"ש וע"ע בכ"מ פ"ד מהל' איסורי מזבח ה"ד], ג) (נדה מא.), ד) [פסחים מח. מנחות ס. ו. מולין נ"ב], ה) מנחות ה.], ו) (מנחות ו. בכורות מ. מ.) חולין קו.]. ז) [נ"ל הא ליד כ"ש בתוספה שבתוספתא], ח) עיין תוי"ט, ט) רש"ק מ"ז [בעמו של הרש"ק דמוקה חיבת מאיר ולהי הוא מקום דבמוגיא לקמן ל. אימא מ"ט מ"ט דרבי יוסי וכן בתוספה שבתוספתא אמנם דע דבתוס' ר"ק ע: פר"ה אתנן כו' דאמרינן מצוה דהכא רבי מאיר אומר אינו אתנן ובכור שלפני מום: היה הגיהכא לקמן ל. מ"ט מ"ט דר"מ ור"י], (יומא עב.) מ"מ דר"מ ור"י], (יומא עב.) [ע"ז סב: כל הענין], כ) [פוסקים ון], ל) ר"ש לגרסן ר"ק, מ) מן הנקר לעצמה דנקרלאי לעיל כתיב מן הבהמה מן הנקר ומן הלאן ולמטה כתיב אם עולה קרבנו מן הנקר שאין מ"ל שאינו. ל"ק, נ) עי' ל"ק שלאמרין, ס) גי' ל"ק ומהכא נפקא, ע) דשקלה אגרא מאה דהוה לה אתנה עמה לה מאה ומקמ"ל כו' ולא מתנה הם"ד ואח"כ ד"ה ליחול כו'. ל"ק, פ) דכולהו אתו נמד לה"ק ל"ל דנמד מתפסה. ל"ק, צ) יעב"ץ מ"ז, ק) עד שיעבדו בו ולי כלישנא קמא הוה ליה למתני אין מוקצה אסור עד כו' וכ"ה בר"ש. ל"ק, ר) נמד' ל"ק, ש) אמרי, ת) עיין רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) נמ' בהא מ"ר יוחנן נ"ב סס ת"מ: (ב) שם למה לי קרא למעטינהו: (ג) שם ולא נתן לה למאי: (ד) רש"י ד"ה עד שיעבדו וכו' לא מקרבי ליה ולשון כ"ל וחיבת וכ"ש נמחק: (ה) ד"ה ואי ס"ד וכו' אסור לגבוה ול"ל מן הנקר מן הבהמה ומן הלאן הם"ד: (ו) ד"ה שאינה עוכרת וכו' ומן הבא נפקא וכו' הקדישה הם"ד ואח"כ מ"ש נמי ארצטריך כו' וארצטריכא ג': (ז) ד"ה דשקלה אגרא והוא וכו' ונתן לה ק' וקמ"ל וכו' דחד שמתפסה:

הגהות הגר"א

[א] נמ' מנין למוקצה כו'. מי' היכא אשמען שיש דמו על מוקצה דאמרינן מן הלאן למוקצה וקילף מקרא דתשמרו לעשה ואתי מן הלאן לפוסלו: [ב] שם דמני. ל"ל מני: [ג] שם ל"ל. גרס"י דשקלה תרי והוה לה התנה לה אלא מד וקמ"ל דאתנן לה התנה לה אלא מד דאתנן לה אלא מד אתנן לה אלא מד אתנן לה אלא מד א

כגון דקא בהצירה. **גג**) מסמע דלא מצינו אתנן אלא בכה"ג דקאי בחצירה **בד**) אע"ג קשיא הא דאמר במרובה (ב"ק ע:) גבי אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו אי) דקאי עלה במימה דלי תבעא לה קמן לדינא דלא מ"ל זל הב לה שכרי מתמיה בנפשו הוא כו) ומין דלא מצינו אתנן אלא דקאי בחצירה והיכי שייך למימר זל הב לה הא תפסה בה ופר"י דכיון דאי לא הוה מוחזק בה לא אמר זל הב לה אע"ג מ) דהשתא) דמעשה אלרה היא זוכה בה לא קרינא ליה אתנן אי לאו טעמא דמפרש התם כיון דקיבל לה משום לגלגא ידי שמים הוי אתנן ומודי הרמ"ל פי' דאין אנו לריכין לומר דבר זה דהא דמוקי ליה הכא דקאי בחצירה היינו משום דדמיק למצוה בא עליה ואמ"כ נתן לה אבל הקנה לה קנין סודר כשמיבעלי לי מיקני ליך עלה זה בכל מקום שהוא קנוי ובהכי ניחא הכיא דמרובה (גז"ש) דאי מבעא ליה קנין לדינא לא אתרעא ליה זל הב לה: **ורבא** אמר אחת זו ואחת זו אתנגה **אמור** ובהן **הבא** עליה מוקה משום זונה. וקשיא מ"כ מה גזרו ב"ד של חשמונאי דגזרו הכא על העובדת כוכבים מיב משום נשג"ז הא אמר הכא דעובדת סכבים זונה דאוריתא היא וי"ל דרבא הכא עליה מוקה כמ"ד כשג"ש אבל משום זונה לקי דאוריתא וא"ת לגבי דאמר דאמר כהן הכא על העובדת כוכבים אינו לוקה משום זונה הא מן בפרק הבא על יבמתו (יבמות נט: ופש:) אין זונה אלא בישראל ושבעובדת בעולת בעל זונה וי"ל דבעובדת כוכבים הא זונה אבל אבל הקדישה בעובדת כוכבים הא זונה אבל בעובדת כוכבים אינו לוקה משום זונה אבל הכא אינו אלא בעובדת כוכבים ולא אמרינן בה אינו לוק

ר' אלעזר היא דאמר פנוי הבא כו'. (ד) בעיא זונה קרי זונה הלכך אתן נמי אסור דאתן זונה קרינא ביה ואנא דאמרי כרבנן: **בנין אב הוא.** אי נקט פנויה ה"א פנויה אין לדיכא איסורא אבל כל אתן של אשה האסורה לו לא ניתסר דהא כתיב בקרא זונה[ו] ותסתם זונה היינו בפנוי ופנויה לר' אלעזר: [ה]**ובנין אב הוא.** ללמד שאין אתן אסור אלא בפנוי ופנויה אבל מאלמנה דאסירא ליה לכ"ג לא קמ"ל. ל"א הא מני דקתני אלמנה לכ"ג אתנה אסור ר"ע היא דאמר כפי' החולין[ז] אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הלכך בעריות דכריתות דמיין ולרבא דאמר [כט:] כל זונה הוי אתן מאי שנא דקתני כגון אלמנה אפי' פנויה נמי דהא רבא לא דריש להאי תוספא כתביי אף זונה נמי לא מיתסר עד דאמר לה בהדיא הילך אתן אבל בסתמא מתנה בעלמא הוא דלא הויא זונה בחדא בעילה בסתמא ודלא כר"א אבל היכא דזונה מעיקרא הא[ח] לרבא נמי בסתמא אתן הוא ואפילו פנויה: **מערא שריא.** ואתמי קאמרי רבנן דהוי אתן הא ליתא אנא דאסר אתן המותרת אלא ר' אלעזר לחודיה: **אלו.** אבל הישראל עצמו ולדידיה אסורה שפחה[ט]: **ליטנא מעליא.** ועבד היינו אבר המשמש[י] כ"ש: **שפחה לעבד עברי מישרא שריא.** דכתיב [דברים טו] משנה שכר שכיר עבדך[כ] שעובד בין ביום ובין בלילה שהוליד לרבנו בנים משפחתו[כא]: **אין רבו מוסר לו כו'.** דכתיב [שמות כב] אם בגפו יבא בגפו יצא ורבי[כב] דאמר [כט.] לא הוי אתן לית ליה הא' סברא דודאי אפי' אין לו אשה ובנים מוסר לו רבו שפחה כנענית: **יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית.** בעל כרחו של עבד דגזירת הכתוב היא דכתיב [שמות כא] אם בעל אשה הוא וכתיב בתריה אם אדוניו יתן לו אשה וגו': **מתני' שכנגד הכלב אסורין.** להקרבה דמחיר כלב הן: **אתן כלב.** הילך טלה זה ותלין לבנתן אצלי: **מחיר זונה.** שהחליף טלה בזונה[כג] וקנתה בשפחתו בתוכו טלה:

ולדותיהן. דמחיר ואתן: **מותרין.** שנאמר[כד] שניהם ולא ולדותיהן: **גמ' ולא רבים כמחיריהם.** אלמא מחיר אינו דמים: **אימא אתנן.** יב] ממש[כה] דהא מחיר כלב אינו אתנן: (ז) [ג] **ומחיר כלב כתיב.** כלומר מדכתיב וי"ו גבי ומחיר מוסיף על ענין ראשון ובין חליפיו ובין יג] אתנן אסור: **ומשני שנים ולא ג'.** [אינו אתנן זונה ואתנן ומחיר כלב]: **מחד מינייהו.** שאין באותן שכנגדו שום טלה דמי הכלב דהשתא דמי הכלב מעורבין בכולהו. כגון שאותן שכנגדו שור כל חד וחד דינר דהוו עשרה דינרין ואותן תשעה שעמו שוין כל חד דינר חסר מעה דהיינו תשעה דינרין פחות תשעה מעות והכלב שור דינר ותשעה מעות הרי י' דינרים נמצא נתשעה מאותן שכנגדו מגיע מדמי הכלב והעשירי כולו כנגדו. לשון ירושלמי כגון דשוי לכל חד וחד מאותן שכנגדו מרבע זוזי ופלגי חומשא דזוזא דהוו בין כולהו מ"ח זוזא ואותן שעמו לא שוו כל חד אלא ד' זוזי דהוו אלפים ושש זוזי וכלנא שוי חמשא והוו מ"ח נמצא נתשעה מעשרה שכנגדו בכל אחד מלי חומש מדמי הכלב והעשירי כולו כנגדו:

רבי אלעזר היא דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה אי ר' אלעזר מאי אירא אלמנה ניתני פנויה אלמנה איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובנין אב הוא לא ניתסרו קא משמע לן[ו]: האומר לחבירו הא לך טלה זה כו': והא שפחה לעבד מישרא שריא אמר רב הונא אצלו קאמר והא דקתני[ז] [עבד][ח] לישנא מעליא קאמר אי הכי מ"ט[ט] דרבי אמר שמואל בר[י] רב יצחק לעולם עבדי וכי קתני בעבד עברי אי הכי מ"ט דרבנן שפחה לעבד עברי מישרא שריא הכא במאי עסקינן כגון דלית ליה אשה ובנים[יא] אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית: **מתני'** [יב]ואיזהו מחיר כלב האומר לחבירו[יג] [א] [יד]הוליך טלה זה תחת[טו] כלב[יז] וכן ישני שותפין שחלקו אחד נטל עשרה ואחד תשעה וכלב שכנגד הכלב[יח] אסור ושעם הכלב מותר [יט]אתנן הכלב ומחיר זונה הרי אלו מותרין שנאמ' [כ] [כא]שנים ולא ארבעה [כב]ולדותיהן מותרין[כג] הן ולא ולדותיהן: **גמ'** [כד]**ת"ר** מחיר כלב זהו חליפי כלב וכן הוא אומר [כה]תמכר עמך בלא הון ולא רבית במחיריהם אימא [כו]אתנן[כז] [ב] זונה[כח] [ב] (א"כ לא קרב הוו תלתא [כט]גם שניהם ולא שלשה) מי קאמרינן אנן אתנן ומחיר אתנן ולא מחיר קאמרינן א"כ נימא קרא לא תביא אתנן זונה וכלב מדכתיב אתנן זונה ומחיר כלב ש"מ[ל]: השותפין שחלקו אחד נטל כו': [לא]ניפוק חדא להדי כלבא והנך כולהו לישתרו הכא במאי עסקינן כגון [לב]דטפי דמי כלב מחד מינייהו והאי[לג] טיפונא דכלב שדי בבולהו: אתנן כלב ומחיר זונה מותר כו': א"ל רבא מפרזקיא לרב אשי

מגא

מאכל מאלמנה לכ"ג דאין בה איסור משום זונה אלא שם אחר יש בה לא הוא אתנן קמ"ל דבהאי נמי הוא אתנן ועוד יש גירסא אחרת בספרים מיתיבי כו' עד הא דקתני בסיפא כו' ומשני הא מני ר"ע היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין והא קמ"ל דכל זונה דאלמנה לכ"ג ידו[ד] לא תפסי בה קדושין וע"ע מאי הוי קשיא ליה ומאי הוצרך לאגמורי דאלמנה הא קמ"ל הא מיכן שפיר כיון דאמר הא מני ר"ע היא וי"ל דהוה קשיא ליה הא דקתני סיפא כגון אלמנה לכ"ג אמאי איצטריך למיתני הכי ולאוקומי כר"ע לא ניתני אלא דישא אחת זונה ישראלית ותיתי כר"ע וכבל ניתי הכי בה זונה הוא אתנן לרבנן בחייבי כריתות ולר"ע בחייבי לאוין והכי אגמריה למילתיה הא קמ"ל דזונה דאלמנה לכ"ג לא לא הוה מאי אלא דישא אחת זונה ישראלית איכא למיעבי ולומר דהוא זונה כבר כגון שנבעלה לחייבי כריתות מ"מ זונה מוקמת הוא זונה לגבי אתן אפילו היא שכבת ונבעלה לאותה לה להכי תנא סיפא כגון אלמנה לכ"ג לאסמועינן דלא הוא אתן אלא מציאה דלא תפסי בה קדישין דומיא דאלמנה לכהן גדול לר"ע ולרבא דאמר אפי' תפסי בה קדושין הוא אתן בין שהיתה זונה כבר כגון שנבעלה כבר לחייבי כריתות אי נמי כגון זונה מוקמת מאי שנא דקתני כגון אלמנה לכה"ג ומשני דומיא דאלמנה מה אלמנה מתמא לא לקי עד דאמרו בה אף זונה עד דאמר לה הילוי אתן ואז הוי אתן זונות הוא כיון שמזמר לה לשון אתן[ט] [י]לא הוא אתן ולאפוקי מדר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ולדידיה אפי' בחדא זימנא[יא] הוא זונה אפי' בסתמא הוא זונה אבל היכא דהוא זונה מעיקרא אתנגב אסור אפילו בסתמא דמופקרת היא ואתן זונה מיקרי כפרש"י ודוחק הוא לפרש היכא דאסתנא דבסתמא לא הוא אתן לרבנן[יב] (היכא) אי בפנויה הא לית לה דהוא אתן כלל אפי' אמר לה הילך אתן ואי בזונה כבר כגון שנבעלה לחייבי כריתות אי מופקרת הא אמרו לאפי' בסתמא הוא אתן לכ"ג לפרס אף זונה עד דאמר לה הילך אתן כלומר אי נתן לה אתן אינו שנבעלה כבר לחייבי כריתות אי בזונה מופקרת לא הוא אתן אלא בהדיא הילך טלה זה בתחנך אבל נתן לה בסתמא ולא פירש לא אתן ולאפוקי מדר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה כך לאפילו פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה אפי' בסתמא נמי היי אתן אבל היכא דזונה היא מעיקרא פירוש לרבנן נמי היכא דהוא זונה בהיא ביאה שהוא נותן לה האתנן כגון אם הוא נותן לאמותו אי לאחד מחייבי כריתות אפי' בסתמא הוא אתן כיון דבאותה ביאה[יג]שוא זונה כדאמר לר' אלעזר דמשום דמשוי לה זונה אפי' בפנוי הבא על הפנויה הוא אתן[יד] אפי' בסתמא היכא דהוא נעשית זונה באותה ביאה אבל היכא דנעשית זונה כבר ובא אחר בתפיס בה קדושין ונתן לה אתנן לא הוא אתן בסתמא אא"כ פירש בהדיא הילך טלה זה בתחנך:

ואידך[טו] **ישתרו.** פירוש מעעה בריה והשתא נימא לפר"י דפסק הילכתא בכולהו הש"ס דיש בריה אבל לר"מ דפסק הילכתא דאין בריה הימ פריך כ"ב בפשיטות ואדרב ליתתרו ו"ל משום דאיכא תנאי[ט] בריה פריך ליה ממתני' דלא בוטיה מיתוקמא יש לתמוה הכמה משמע שאם איסור מעורב בהיתר נוטל האיסור ומומכין על בריה לומר שזהו האיסור שנתמלא[יא] לכן בהיא דלבוקה יין מבין הכותים (דמאי פ"ז מ"ד) שני לוגין שאי עתיד להפרש הרי הן[יב] מעשר ומומן על בריה ולומר שזהו האיסור שוה וכן הדין דג' שלקחו קיימין בשותפות ומתה אחת מהן דברין הש"ס בפשיטות בסמ' יומא (דף יח:) ונשקול ד' זוזי וניפשיטנו ואידך ליתתרו מעשר בריה וא"כ בכל איסור המעורב בהיתר נמצוך אבריה ונשקול כשיעור האיסור ואידך ליתתרו וכן זבחים שנתערבו בשור הנשקל לאמרינן (זבחים דף ע:) יפיתו ואמאי הי דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי מ"מ נשקול חד מיניהו ואידך ליתתרו ומומר מורי הרמ"ר כלל גדול בדין זה דולאי כל דבר שהוברר האיסור מתחלה ואח"כ נתערב בהיתר לא ממכין אבריה: [ועי' הינט תוספות בכורות נו: ושיין לדף נז. ד"ה לברור וע"ע תוספות סוטה יח. ד"ה חזר]

מנ א מיי' פ"ג מהלכות עבדים הלכה ד:
מד ב מיי' פ"ד מהלכ' תמורה ה"ב:
מהמורי מוזפת הלי נז:
מה ג מיי' שם הלי יח:
מו ד מיי' שם הלי יח:
מז ה מיי' שם פ"ג הלכה יב:
מח ו מיי' שם פ"ד הלי יח:

תורה אור השלם

1. תמכר עמך בלא דון ולא רביתי בם והיראת מאלהיך
תהלים כה יג
2. לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית יי אלהיך לכל נדר כי תועבת יי אלהיך גם שניהם:
דברים כג יט

מוסף רש"י

לישנא מעליא קאמר. שמעתה ולרבי נקיי הדעת לספר בלשון נקיה: פסחים נ.: **אחד** נטל עשרה. טלאים, **ואחד** תשעה ובלב. עתה, **שכנגד הכלב אסור.** אותן עשרה הטלאים שכנגד הכלב אסורין דאחד מהן היה מליוסי של כלב ויהיה מחיר כלב ולא יודעין מי היה, **ושעם הכלב מותר.** התשעה שעם הכלב לית בהו איסורא (בכורות נז.). **דטפי דמי** כלב מחד מיניהו. שתשעה כנגדם שבתוך עשרה שוין יותר מתשעה שעם הכלב והכלב שוה את העשירי ואותו משהו ששוין אותן תשעה שכנגדו יותר מתשעה שעמו, דהשתא הר מחיר כלב הולך בכל התשעה שכנגדו בכל חד פירמא יבעשירי כולי כנגדה (שם ע"ש בארוכה).

רבינו גרשום

עוברת כוכבים כו'. בגוי אלמנה לכ"ג כו'. והגך תפסי בהו קדושי יאתנגן אסור וקשיא לאביי: אמר לך אביי. הא סיפא מני ר' אלעזר היא דאמר פנוי כו' שלא לשום אישות קידושין: עשאה זונה. ואתנגה אסור אע"ג דתפסי בה קדושין: אי ר' אלעזר. מאי אירא דתני כגון אלמנה לכהן גדול ליתני כגון פנויה (דהא) [דוהא] תפסי בה קדושי יאתנגן אמאי קאמר כגון אלמנה: אלמנה איצטריך ליה למימר דסד"א הואיל יבנין אב דוא הא דר' אלעזר דקאמר עשאה זונה (דומיא) [ד] [ושמא] דכולהו ילפי מהכא כה פנויה שאין כו בה שומאה איסור אחר ולא איסור לאו שבא עליה (שלא) [אלא] לשום אישות ותפסי בה קידושי אתנגה אסור אף כל דומי דפנויה דלית בה איסור לאו ותפסי בה קדושין אתנגה אסור אבל אלמנה גרושה אע"ג דתפסי בהו קידושין כיון דאית בהו איסור לאו אימא לא ליתסר אתנגה קמ"ל. דלהכי איצטריך ליה למימר כגון אלמנה וכו' דאסירי: ל"א אמר לך אביי הא סיפא ר' עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסי בחייבי לאוין וקאמר דכל זונה דלא תפסי בה קידושי היינו ערות ועבודת כוכבים דומיא דאלמנה לכ"ג דלא תפסי בה קידושי אתנגה אסור אבל זונה ישראלית דתפסי בה קידושי אתנגה מותר: ולרבא דאמר דאע"ג דתפסי קידושי [כמו] בזונה ישראלית אתנגה אסור מאי שנא דקתני סיפא כגון אלמנה לכ"ג הא איהו סבר דכל זונה ישראלית אפ' פנויה דלא אסור לכהן אתנגה אסור: אמר לך רבא. להכי קתני כגון אלמנה דסבר דומיא דאלמנה מה אלמנה אם בא עליה כהן בסתמא בלא התראה לא לקי אף זונה בסתמא אם בא עליה סתם ואח"כ נתן לה לא היי אתן [ולא הויא זונה] עד דאמר לה בפירוש הא ליך אתן [וקבלתי לשם אתנן] ולאפוקי מדר' אלעזר דאמר עשאה זונה אפילו בסתם: אבל היכא. דזונה היא מעיקרא דכבר אמר לה אחר לה ליך אתן וקיבלה אפילו בא עליה אחר בסתם ואח"כ נתן לה סתם אתנגה אסור דהא הויא זונה מעיקרא: יהא שפחה לעבד מישרא שריה. ליה מאי איסור יש בזה אתנן או אמאי קרוי זה אתנן: אמר רב הונא (זטלין)[ח] אצל עצמי קאמר. דדיני איסורא ל"א מאן עברי הוא עצמי כלומר (טלין) [ותלין] אצלי עמי קאמר והוא דקאמר עברי לישנא מעליא קאמר כלומר דאינו רוצה לומר בפירוש ותלין עמי [א"כ דהוא עצמי קאמר אמאי קאמר ר' אינו אתנן דא יש בו איסור דישראל בעל שפחה אלא מאן עברי דקאמר מחני' עבד עברי דמותר בשפחה כנענית אי הכי מאי טעמא דרבנן דאמרי דהוי אתנן]: כגון דלית לה אשה ובנים. לעבד עברי דחניא יש לו לעבד עברי כשכנסם אשה ובנים רבו מוסר כו'. אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית משום דכתב אם בגפו יבא בגפו יצא שלא היה לו אשה בגפו יצא שלא יסור לו שפחה כנענית ואם מסר לו שאמר לחבירו הילך טלה ותלין שפחה אצל [עבדו] (עברי עברו) הוא זה אתנן דהוי איסור דהא לא הוה ליה אשה ובנים: אם שכנגד [הכלבן] (כל) אסור כל העשירה דאמרינן כל חד וחד שייך כנגד הכלב כדמפרש בגמרא ואותן תשעה שעם הכלב מותרין: לא רבית במחיריהם. בחליפיהם: אימא מאי מחיר כלב אתנן ממש דכלב כגון דאמר לה הילך טלה זו ותלין שפחתך אצל כלבי: א"כ. הוו להו תלתא אתנן זונה ואתנן כלב ומחיר כלב וגם שניהם כתב ולא שלשה: ומאן דאמר אימא [כו'] אמר לך ליבא למיפרך שנים ולא שלשה דמי קא אמרינן אתנן (דהא) משמע אכלב (כלב) דהיינו שלשה אתנן ולא מחיר קאמרינן כלומר דמאי מחיר אתנן כלב והיינו שנים: א"כ. כדאמרת מאי מחיר כלב נימא קרא אתנן זונה וכלב דהוה משמע נמי אתנן אכלב אלא מדכתב רחמנא אתנן זונה ומחיר כלב ש"מ מחיר הוא דקאמר רחמנא אכלב דהיינו חליף ולא אתנן: ל"א מחיר כלב היינו דכלב ולא חליף: א"כ נכתב קרא אתנן זונה וכלב ולא בעי מחיר כלב דוי"ו דומחיר נוסף על ענין ראשון דאתנן ומחיר דהוי"ו דומחיר חליף על כלב: לא א"כ. תועבת ה' גם שניהם כתב שנים ולא שלשה ואי כדאמרת הוו שלשה אתנן זונה ואתנן ומחיר דכלב: הכא במאי עסקינן כגון דאיפסי דמי כלבא מכל חד בנייהו. דשכנגדו דההוא טופרינא דכלב שייך בכולהו לאשלומי הילכן שכנגד הכלב כולן אסורין: ל"א אמאי אסורי כולן שכנגד הכלב לישקול חד מהנהו דבהדי כלבא דתיסר ואיתי לישתרו: אמר רב אשי הכא במאי עסקינן. כגון דשוויין כולהו עשרה אימראין כל חד וחד ד' זוזי ופלגי דחומשא וכלבא שוה ה' זוזי דזוזא יתירא דכלבא אותו חמישי משיך בכולהון דפלגו חומשא דכולהו סליק לחד (חומש) [זוז] הינו אותי זוז חמישי שהכלב שוי יותר. והאי לישנא בתרא כפרש טופרינא דלישנא קמא: אתנן כלב כדאמרן ומחיר זונה. כגון שהחליף טלה בזונה הרי אלו מותרין שנים שנים ולא ארבעה ותהיינו ארבעה אתנן זונה ואתנן כלב ומחיר זונה ומחיר כלב:

מ) ל"ק, ב) [כבריתא יש: פסחים ג. ד"ה ל"ק], ג) קדושין כ., ד) ל"ל בגלל ל"ל ומ"ה בתמה בגמרא, ה) [ל"ל בגלל זה], ו) בכורות נז., ז) [ע' תוספות יבמות נט: ד"ה סניס], ח) [ל"ל הס ומילקוט מיתא שנאמר הס ולא ולדותיהן וכ"ל בגמרא שנמשניות ועי' בפי' הרב מברטנורא שם ובפרש"י דהכא], ט) [תוספתא רפ"ד], י) ר"ל אתן כלב גי' רש"ק אתן זונה ואתן כלב ל"ל קרא הוי תלתא גם שניהם ולא ג' מי כו' כ"ל ועי' ל"ק דאיכ' אתן אתן זונה ואתן כלב ל"ל הוי תלתא וכתיב גם שניהם ולא תלתא מי קאמרינ. כ) [בכורות נז. ע"ש], ל) [דברים כג], מ) הר"ש ל"ק, נ) [יבמות מד:], ס) הכי גמי ל"ק, ע) גירסת ל"ק שעובד לרבו בין ביום ובין בלילה ומה היא עבודתו בלילה שהוליד לרבו בנים משפחתו כל"ל ועיין בכס"מ כמותם פרשה ראה, פ) [קדושין טו.], צ) ל"ל וקנתה, ק) ומאי מחיר כלב היינו אתן אם ס"ד ואתן"כ ד"ה ומשני שנים ולא ג' אתן זונה ואתן ומחיר כלב הס"ד ואתן"כ ד"ה ומחיר כלב הס"ד ואתן"כ מדכתיב כו' אסור הס"ד ואתן"כ ד"ה אתן כלב כו' כלומר ל"ל ד"ה מחד מיניהו כו' ל"ק, ר) ל"ל אבל בגמרא רש"ק, ש) מ"ש ל"ע, ת) ל"ל וקן, א) ל"ל מדיומה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ש דר' מאיר אמר שמעאל: (ב) שם בגמרא שנאמר שניהם ולא אחנגה וכו' הם ולא: (ג) שם גמ' אימא אתנן ממש א"כ הוו תלתא ובתיב גם שניהם ולא שלשה: (ד) רש"י ד"ה רבי אלעזר וכו' דלבעילת זונה: (ה) ד"ה לימא וכו' המשמש הס"ד ומיהת כ"ש נמתק: (ו) ד"ה אין רבו וכו' ור' מאיר דאמר: (ז) ד"ה אימא וכו' הייני אתנן דהוה שלשה אתנן זונה ואתנן ומחיר כלב ומחיר כלב ל"ל גבי אתנן כתיב שנים ולא שלשה כתיב שנים ולא ג' הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] בתנו' הילך. ל"ל הילך וכן לעיל אלו אתנן ל"ל כלל המתני' הילך: [ב] שם אימא אתנן זונה ואתנן כו'. עי' גרס"ק. וגרס"י כך אימא אתנן מחיר כלב דהא ומחיר כלב כתיב שנים ולא שלשה אימא אתנן כלב א"כ נימא כו': [ג] הש"י ד"ה ומחיר כלב כתיב כו' ל"ל קודם ד"ה אימא כו':

שיטה מקובצת

א) לן. ל"א כי קתני הא בערוות שאין כו' דהא קתני סיפא כגון כו' אמר לך אביי הא מני ר"ע היא דאמר כו' כאשר כתבתי לעיל בדף שלפני זה: ב) דקתני עבדי לישנא: ג) כר נחמני תיבות רב יצחק נמתק: ד) לחבירו הילך טלה זה תחת כלב זה וכן: ה) אסורים דעם הכלב מותר אתנן כלב ומחיר זונה: ו) אתנן ממש א"כ הוי להו תלתא גם שניהם כתיב ולא שלשה: ז) אתנן ש"מ מחיר הוא דקאמר רחמנא ולא אתנן ש"מ ל"א אימא מאי מחיר כלב אתנגה של כלב א"כ נכתוב קרא אתנן זונה וכלב אימא אתנן זונה ומחיר כלב דמחיר כלב מוסיף על ענין ראשון וקרי ביה הכי אתנן ומחיר כלב תועבת ה' גם שניהם כתיב שניהם ולא שלשה: ח) טופרינא דכלב שוי בכולהו. ל"א שכנגד הכלב אמאי אסורין אחד דבהדי כלבא נחסר ותשעה אחרינו אמ' רב אשי כגון דשוין כולהון כל חד וחד ארבע ארבע זוזין ופלגא חומשי וכלב שוה חמשה זוזין דזוזא יתירתא דכלבא משיך בכולהון: ט) שפחה דכתיב לא יהיה קדש הס"ד ומה"ד לישנא מעליא. ועבד דיינו אבר המשמש וכ"ש: י) וקנאה לשפחה: יא) שנאמר הם ולא. תיבת שניהם נמתק: יב) אתנן דהו להו תלתא אתנן זונה ואתנן כלב וחליפי כלב הוי שלשה הס"ד ומה"ד אתנן ומחיר כלב בחמיה הס"ד ומה"ד אתנן כלב ולא כחיר קאמרי' לישנא אחרינא אימא אתנן כלב: יג) ובין אתנן אסור: יד) לכה"ג כו' דלא: טו) אתנן וגם מפקרא עצמה לזנות מפני חמרה ממון אבל בחדא בעילה ולא פירש לשון אתנן לא הויא אתנן ומתנה בעלמא היא ולאפוקי: טז) תיבות הויא זונה נמחק: יז) תיבת היא נמחק: יח) ביאה הויא זונה תיבת שויא נמחק: יט) אתנן. ה"נ אפילו: כ) הנאי טובא דאית להו בריה ופרין לימא ממתניתין דלא כוותיה מיתוקמא ויש לתמוה:

יא) [ד] [ושמא] דכולהו ילפי מהכא כה פנויה שאין בה שום שומאה איסור אחר ולא איסור לאו שבא עליה (שלא) [אלא] לשום אישות ותפסי בה קידושי אתנגה אסור אף כל דומי דפנויה דלית בה איסור לאו ותפסי בה קדושין אתנגה אסור אבל אלמנה גרושה אע"ג דתפסי בהו קידושין כיון דאית בהו איסור לאו אימא לא ליתסר אתנגה קמ"ל. דלהכי איצטריך ליה למיתני כגון אלמנה וכו' דאסירי: ל"א אמר לך אביי הא סיפא ר' עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסי בחייבי לאוין וקאמר דכל זונה דלא תפסי בה קידושי היינו ערות ועבודת כוכבים דומיא דאלמנה לכ"ג דלא תפסי בה קידושי אתנגה אסור אבל זונה ישראלית דתפסי בה קידושי אתנגה מותר: ולרבא דאמר דאע"ג דתפסי קידושי [כמו] בזונה ישראלית אתנגה אסור מאי שנא דקתני סיפא כגון אלמנה לכ"ג הא איהו סבר דכל זונה ישראלית אפ' פנויה דלא אסור לכהן אתנגה אסור: אמר לך רבא. להכי קתני כגון אלמנה דסבר דומיא דאלמנה מה אלמנה אם בא עליה כהן בסתמא בלא התראה לא לקי אף זונה בסתמא אם בא עליה סתם ואח"כ נתן לה לא היי אתן [ולא הויא זונה] עד דאמר לה בפירוש הא ליך אתן [וקבלתי לשם אתנן] ולאפוקי מדר' אלעזר דאמר עשאה זונה אפילו בסתם: אבל היכא. דזונה היא מעיקרא דכבר אמר לה אחר לה ליך אתן וקיבלה אפילו בא עליה אחר בסתם ואח"כ נתן לה סתם אתנגה אסור דהא הויא זונה מעיקרא: יהא שפחה לעבד מישרא שריה. ליה מאי איסור יש בזה אתנן או אמאי קרוי זה אתנן: אמר רב הונא (זטלין)[ח] אצל עצמי קאמר. דדיני איסורא ל"א מאן עברי הוא עצמי כלומר (טלין) [ותלין] אצלי עמי קאמר והוא דקאמר עברי לישנא מעליא קאמר כלומר דאינו רוצה לומר בפירוש ותלין עמי [א"כ דהוא עצמי קאמר אמאי קאמר ר' אינו אתנן דא יש בו איסור דישראל בעל שפחה אלא מאן עברי דקאמר מחני' עבד עברי דמותר בשפחה כנענית אי הכי מאי טעמא דרבנן דאמרי דהוי אתנן]: כגון דלית לה אשה ובנים. לעבד עברי דחניא יש לו לעבד עברי כשכנסם אשה ובנים רבו מוסר כו'. אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית משום דכתב אם בגפו יבא בגפו יצא שלא היה לו אשה בגפו יצא שלא יסור לו שפחה כנענית ואם מסר לו שאמר לחבירו הילך טלה ותלין שפחה אצל [עבדו] (עברי עברו) הוא זה אתנן דהוי איסור דהא לא הוה ליה אשה ובנים: אם שכנגד [הכלבן] (כל) אסור כל העשירה דאמרינן כל חד וחד שייך כנגד הכלב כדמפרש בגמרא ואותן תשעה שעם הכלב מותרין: לא רבית במחיריהם. בחליפיהם: אימא מאי מחיר כלב אתנן ממש דכלב כגון דאמר לה הילך טלה זו ותלין שפחתך אצל כלבי: א"כ. הוו להו תלתא אתנן זונה ואתנן כלב ומחיר כלב וגם שניהם כתב ולא שלשה: ומאן דאמר אימא [כו'] אמר לך ליבא למיפרך שנים ולא שלשה דמי קא אמרינן אתנן (דהא) משמע אכלב (כלב) דהיינו שלשה אתנן ולא מחיר קאמרינן כלומר דמאי מחיר אתנן כלב והיינו שנים: א"כ. כדאמרת מאי מחיר כלב נימא קרא אתנן זונה וכלב דהוה משמע נמי אתנן אכלב אלא מדכתב רחמנא אתנן זונה ומחיר כלב ש"מ מחיר הוא דקאמר רחמנא אכלב דהיינו חליף ולא אתנן: ל"א מחיר כלב היינו אתנגה דכלב ולא חליף: א"כ נכתב קרא אתנן זונה וכלב ולא בעי מחיר כלב דוי"ו דומחיר נוסף על ענין ראשון דאתנן ומחיר דהוי"ו דומחיר חליף על כלב: לא א"כ. תועבת ה' גם שניהם כתב שנים ולא שלשה ואי כדאמרת הוו שלשה אתנן זונה ואתנן ומחיר דכלב: הכא במאי עסקינן כגון דאיפסי דמי כלבא מכל חד בנייהו. דשכנגדו הדהוא טופרינא דכלב שייך בכולהו לאשלומי הילכן שכנגד הכלב כולן אסורין: ל"א אמאי אסורי כולן שכנגד הכלב לישקול חד מהנהו דבהדי כלבא דתיסר ואיתי לישתרו: אמר רב אשי הכא במאי עסקינן. כגון דשוויין כולהו עשרה אימראין כל חד וחד ד' זוזי ופלגי דחומשא וכלבא שוה ה' זוזי דזוזא יתירא דכלבא אותו חמישי משיך בכולהון דפלגו חומשא דכולהו סליק לחד (חומש) [זוז] הינו אותי זוז חמישי שהכלב שוי יותר. והאי לישנא בתרא כפרש טופרינא דלישנא קמא: אתנן כלב כדאמרן ומחיר זונה. כגון שהחליף טלה בזונה הרי אלו מותרין שנים שנים ולא ארבעה ותהיינו ארבעה אתנן זונה ואתנן כלב ומחיר זונה ומחיר כלב:

ט) תולי ל"ל והו"ל. שאין בה איסור טומאה ולא איסור לאו רק שבא עליה שלא לשם אישות.

מנא הא מילתא דאמור רבנן אין זנות לבהמה. דקתני במתני' אתנן כלב מומר לשון רש"י וקשיא וכי לא היה יודע דמתני' קלא דרש דב' ולא ד' ועוד מאי קמתבר לא דאמתיע כי' וכי לא: ז)(לא) היה ר"ל ז)אבל מדשה בשמיה בשמעון ועוד כי מייתי בריתא דב' ולא ד' אמאי מתני' דקתני נמי הכי ונראה לפורר דוקא מ' מסרוקין היה יודע המשנה והפסוק דב' ולא ד' והיה פשיטא ליה דאם היה עומן האתנן לכלבת דאיון אתנן מאון מאוס קלא דשנים ולא מרבעה אבל היה בעי להבין אם אדם עומן אתנן לזונה על מנת שיצן כלבו אלנה אם ביאת כלב מיקרי ביאת זונה אי לא ואע"ג דאין דאין אתנן שאדם עומן לכלבת אסור מ"מ אתנן שעומן כלב נאסה אסור ומשני לא בשמעתי ז) מנת דליתני אתנן שעומן אדם לה ואתנן שהכלב עומן לה והלשון דמוק קלת ומאי הכי מייתי מן הבריתא דכי היכי דאמר דאין ביאת אדם בהמה קרויה זנות וממתני' לא ראה להבין מאון דמשנה אין לדיבור לפרש אתנן בהמה הנעבדת לכלב אסור היה לה לפרש ומינמות (דף עט:) מוכח דמילתא דרב אחא נאמר על אשה שנבעלה לכלב דאיכא האם מעשה ברינה אחת בהימלו שהיתה מכבדת ורבעה לכלב כיפרי מאמוריה בא מעשה לפני ח) חכמי' והכשירוה ועל המעשה בעא רב אחא מפרזיקא מנא לה מילתא: **דריחא** ליה בנפחיתה. ותימה דהכא גבי נעבד דאסיון ולד נעבד ובמק' ע"ז (דף מו:) בעי המשמתה לקמה סולת מהו למנחות יש שיעור בנעבד או אין שיעור בנעבד ומייתי הך מילתא דרבא דולד נעבד אסור ומשני התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה ובגא הוא דאמינא דאפיה ז)אחבן ט) סולת מעיקרא מיקרי והשתא סולת אלמא אריון עופי בשיעור מבטלד ובגי אתנן הי סבלא דב"ש לחפן דאמרו שיעור בתקומין הוא עומד ומיתיון ועשאן סולת אסורין ובולד מודו דשרי מדרשא דהם ולא ולדותיהם רש עשם לחלק דולדא גבי עבודת כוכבים ולד אסור כדמפרש הכא דאיכא ליה בנפחיה ודעתו להשתמשות לכל הנפח אבל בהמה לקמה אין דעתו להשתמות אלא למה שהוא רואה להיות את המיתון ולא את הסולת אבל גבי אתנן ז"ח) דעתה אעיקר והעילוי לפיכך גבי בהמה דדעת הזוה לבהמה ולא לולד ובגי קמה דעתה לסולת שהיא עיקר: **רבי אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב.**

פרש"י אבל להדיוט ד"ה שרי אלא מגופה קא רבו ולא הוירא דבפ' אלו טרפות (חולין נמ.) מפרש הדיא דאפי' להדיוט נמי אסור והא דאליעזר לגבוה כמ) ז)(נמי שרי) להדיוט ר) (כמן דרבנן) דאפי' לגבוה נמי שרו לכן נראה דאף להדיוט אסור והא דנקט לא יקרב משום רבנן דאמרי יקרב נקטינה: **אבל** נרבעי אבסוף עיברו ד"ה מותרין. פירוש ל) זה חה גורם מותר ויקשה דשמעינן ליה לר' אליעזר דאיתא ליה בסרק כל שעה (פסחים מ.) זה חה גורם אסור ל)וי"ל דהתם מיירי בדבר שאסור אף להדיוט דאיכא מיירי בגאסור גבוה לבד (נוב' תוס' סנהדרין פ: ד"ה אלא):

[א] מנא הא מילתא דאמור רבנן אין א) זנות לבהמה. דקתני מתני' אתנן כלב מומר לשון רש"י וקשיא וכי לא היה יודע דמתני' קלא דרש דב' ולא ד' ועוד מאי קמתבר לא דאמתיע כי' וכי לא: ז)(לא) היה ר"ל ז)אבל מדשה בשמיה בשמעון ועוד כי מייתי בריתא דב' ולא ד' אמאי מתני' דקתני נמי הכי ונראה לפורר דוקא מ' מסרוקין היה יודע המשנה והפסוק דב' ולא ד' והיה פשיטא ליה דאם היה עומן האתנן לכלבת דאיון אתנן מאון מאוס קלא דשנים ולא מרבעה אבל היה בעי להבין אם אדם עומן אתנן לזונה על מנת שיצן כלבו אלנה אם ביאת כלב מיקרי ביאת זונה אי לא ואע"ג דאין אתנן שאדם עומן לכלבת אסור מ"מ אתנן שעומן כלב נאסה אסור ומשני לא בשמעתי ז) מנת דליתני אתנן שעומן אדם לה ואתנן שהכלב עומן לה והלשון דמוק קלת ומאי הכי מייתי מן הבריתא דכי היכי דאמר דאין ביאת אדם בהמה קרויה זנות וממתני' לא ראה להבין מאון דמשנה אין לדיבור לפרש אתנן בהמה הנעבדת לכלב אסור היה לה לפרש ומינמות (דף עט:) מוכח דמילתא דרב אחא נאמר על אשה שנבעלה לכלב דאיכא האם מעשה ברינה אחת בהימלו שהיתה מכבדת ורבעה לכלב כיפרי מאמוריה בא מעשה לפני ח) חכמי' והכשירוה ועל המעשה בעא רב אחא מפרזיקא מנא לה מילתא: **דריחא** ליה בנפחיתה. ותימה דהכא גבי נעבד דאסיון ולד נעבד ובמק' ע"ז (דף מו:) בעי המשמתה לקמה סולת מהו למנחות יש שיעור בנעבד או אין שיעור בנעבד ומייתי הך מילתא דרבא דולד נעבד אסור ומשני התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה ובגא הוא דאמינא דאפיה ז)אחבן ט) סולת מעיקרא מיקרי והשתא סולת אלמא אריון עופי בשיעור מבטלד ובגי אתנן הי סבלא דב"ש לחפן דאמרו שיעור בתקומין הוא עומד ומיתיון ועשאן סולת אסורין ובולד מודו דשרי מדרשא דהם ולא ולדותיהם רש עשם לחלק דולדא גבי עבודת כוכבים ולד אסור כדמפרש הכא דאיכא ליה בנפחיתה ודעתו להשתמות לכל הנפח אבל בהמה לקמה אין דעתו להשתמות אלא למה שהוא רואה להיות את המיתון ולא את הסולת אבל גבי אתנן ז"ח) דעתה אעיקר והעילוי לפיכך גבי בהמה דדעת הזוה לבהמה ולא לולד ובגי קמה דעתה לסולת שהיא עיקר: **רבי אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב.**

פרש"י אבל להדיוט ד"ה שרי אלא מגופה קא רבו ולא הוירא דבפ' אלו טרפות (חולין נמ.) מפרש הדיא דאפי' להדיוט נמי אסור והא דאליעזר לגבוה כמ) ז)(נמי שרי) להדיוט ר) (כמן דרבנן) דאפי' לגבוה נמי שרו לכן נראה דאף להדיוט אסור והא דנקט לא יקרב משום רבנן דאמרי יקרב נקטינה: **אבל** נרבעי אבסוף עיברו ד"ה מותרין. פירוש ל) זה חה גורם מותר ויקשה דשמעינן ליה לר' אליעזר דאיתא ליה בסרק כל שעה (פסחים מ.) זה חה גורם אסור ל)וי"ל דהתם מיירי בדבר שאסור אף להדיוט דאיכא מיירי בגאסור גבוה לבד (נוב' תוס' סנהדרין פ: ד"ה אלא):

מתני' נתן לה מוקדשין. לא חייל עליהו אתנן כדמפרש בגמ': **נתן לה עופות.** מולין הרי אלו אסורין שוב להקרבה: **ולד עריפה לא יקרב.** אבל להדיוט ד"ה מותר דלאו מגופה קא רבי: **גמ' איספורק.** שם מקום: ח) **לפרה.** אדומה: **וריקועין.** ליפוי למזבח אם נתן לה זהב: **אחורי בית הכפורת.** דאמרינן בפ"ק דיומא (דף כא.). י"ל אמה היו נותרים בעזרה אחורי חומת בית הכפורת דאפילו התם דקילא קדושתה אסור האתנן אם יש יו) בנין לעשות והוא נתן לה אבנים באתנה: **אתנן ומחיר אל עלייהו.** כדרבינן במתני' לכל נדר להביא את העוף: **בממנה על פסחו.** הא דאיצטריך קרא כ) למעוטיה כגון שהפרים פסחו ולאחר זמן אמר לזוה הבעלי לי והימני על פסחי באתנתך ויכון דאמר רבי כא) דשאי אדם לשום אתנן אחרים אם יצטרך למעות ליחול עליה אתנן דהכי איצטריך לכל נדר להוציא הנדור: **ואם ימעט.** דריש הכי שנתמעט ביתו שאין לו מה שהוא צריך כ) [לקנות לצורך פסח דהיינו] מהיות משה החייהו משה שיתנה אחרים עמו על פסחו ויתנו לו מעות: כג) **מכדי אכילה.** אם נתמעט הבית מכדי אכילה יקבל מיתו ומזונו מן השה (כ) ד) שאין לו מה שיאכל כג) החייהו משה אם אין לו עניים לצלותו מכדי אכילה הוא והחייהו כד) ולא החייהו משה כ): [ב] **(ולא) מכדי מקח.** שאם רוצה לעשות סמורה ונתמעט ביתו מכדי אותו מקח שאין לו מה ליתן בו אינו ממנה אחרים עם פסחו בכך: **עובר ירך אמו הוא.** והוא עצמו נרבע: **זה וזה גורם.** הזכר שבא על בהמה זו והיא גרמו לולד שיבא והכי גרמוהו איסור והיתר דאביו מיתר ואמו אסורה:

למ"ד

[א] מנא הא מילתא דאמור רבנן אין א) זנות לבהמה. דקתני מתני' אתנן כלב מומר לשון רש"י וקשיא וכי לא היה יודע דמתני' קלא דרש דב' ולא ד' ועוד מאי קמתבר לא דאמתיע כי' וכי לא: ז)(לא) היה ר"ל ז)אבל מדשה בשמיה בשמעון ועוד כי מייתי בריתא דב' ולא ד' אמאי מתני' דקתני נמי הכי ונראה לפורר דוקא מ' מסרוקין היה יודע המשנה והפסוק דב' ולא ד' והיה פשיטא ליה דאם היה עומן האתנן לכלבת דאיון אתנן מאון מאוס קלא דשנים ולא מרבעה אבל היה בעי להבין אם אדם עומן אתנן לזונה על מנת שיצן כלבו אלנה אם ביאת כלב מיקרי ביאת זונה אי לא ואע"ג דאין אתנן שאדם עומן לכלבת אסור מ"מ אתנן שעומן כלב נאסה אסור ומשני לא בשמעתי ז) מנת דליתני אתנן שעומן אדם לה ואתנן שהכלב עומן לה והלשון דמוק קלת ומאי הכי מייתי מן הבריתא דכי היכי דאמר דאין ביאת אדם בהמה קרויה זנות וממתני' לא ראה להבין מאון דמשנה אין לדיבור לפרש אתנן בהמה הנעבדת לכלב אסור היה לה לפרש ומינמות (דף עט:) מוכח דמילתא דרב אחא נאמר על אשה שנבעלה לכלב דאיכא האם מעשה ברינה אחת בהימלו שהיתה מכבדת ורבעה לכלב כיפרי מאמוריה בא מעשה לפני ח) חכמי' והכשירוה ועל המעשה בעא רב אחא מפרזיקא מנא לה מילתא: **דריחא** ליה בנפחיתה. ותימה דהכא גבי נעבד דאסיון ולד נעבד ובמק' ע"ז (דף מו:) בעי המשמתה לקמה סולת מהו למנחות יש שיעור בנעבד או אין שיעור בנעבד ומייתי הך מילתא דרבא דולד נעבד אסור ומשני התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה ובגא הוא דאמינא דאפיה ז)אחבן ט) סולת מעיקרא מיקרי והשתא סולת אלמא אריון עופי בשיעור מבטלד ובגי אתנן הי סבלא דב"ש לחפן דאמרו שיעור בתקומין הוא עומד ומיתיון ועשאן סולת אסורין ובולד מודו דשרי מדרשא דהם ולא ולדותיהם רש עשם לחלק דולדא גבי עבודת כוכבים ולד אסור כדמפרש הכא דאיכא ליה בנפחיתה ודעתו להשתמות לכל הנפח אבל בהמה לקמה אין דעתו להשתמות אלא למה שהוא רואה להיות את המיתון ולא את הסולת אבל גבי אתנן ז"ח) דעתה אעיקר והעילוי לפיכך גבי בהמה דדעת הזוה לבהמה ולא לולד ובגי קמה דעתה לסולת שהיא עיקר: **רבי אליעזר אומר ולד טרפה לא יקרב.**

פרש"י אבל להדיוט ד"ה שרי אלא מגופה קא רבו ולא הוירא דבפ' אלו טרפות (חולין נמ.) מפרש הדיא דאפי' להדיוט נמי אסור והא דאליעזר לגבוה כמ) ז)(נמי שרי) להדיוט ר) (כמן דרבנן) דאפי' לגבוה נמי שרו לכן נראה דאף להדיוט אסור והא דנקט לא יקרב משום רבנן דאמרי יקרב נקטינה: **אבל** נרבעי אבסוף עיברו ד"ה מותרין. פירוש ל) זה חה גורם מותר ויקשה דשמעינן ליה לר' אליעזר דאיתא ליה בסרק כל שעה (פסחים מ.) זה חה גורם אסור ל)וי"ל דהתם מיירי בדבר שאסור אף להדיוט דאיכא מיירי בגאסור גבוה לבד (נוב' תוס' סנהדרין פ: ד"ה אלא):

מתני' נתן לה מוקדשין. לא חייל עליהו אתנן כדמפרש בגמ': **נתן לה עופות.** מולין הרי אלו אסורין שוב להקרבה: **ולד עריפה לא יקרב.** אבל להדיוט ד"ה מותר דלאו מגופה קא רבי: **גמ' איספורק.** שם מקום: ח) **לפרה.** אדומה: **וריקועין.** ליפוי למזבח אם נתן לה זהב: **אחורי בית הכפורת.** דאמרינן בפ"ק דיומא (דף כא.). י"ל אמה היו נותרים בעזרה אחורי חומת בית הכפורת דאפילו התם דקילא קדושתה אסור האתנן אם יש יו) בנין לעשות והוא נתן לה אבנים באתנה: **אתנן ומחיר אל עלייהו.** כדרבינן במתני' לכל נדר להביא את העוף: **בממנה על פסחו.** הא דאיצטריך קרא כ) למעוטיה כגון שהפרים פסחו ולאחר זמן אמר לזוה הבעלי לי והימני על פסחי באתנתך ויכון דאמר רבי כא) דשאי אדם לשום אתנן אחרים אם יצטרך למעות ליחול עליה אתנן דהכי איצטריך לכל נדר להוציא הנדור: **ואם ימעט.** דריש הכי שנתמעט ביתו שאין לו מה שהוא צריך כ) [לקנות לצורך פסח דהיינו] מהיות משה החייהו משה שיתנה אחרים עמו על פסחו ויתנו לו מעות: כג) **מכדי אכילה.** אם נתמעט הבית מכדי אכילה יקבל מיתו ומזונו מן השה (כ) ד) שאין לו מה שיאכל כג) החייהו משה אם אין לו עניים לצלותו מכדי אכילה הוא והחייהו כד) ולא החייהו משה כ): [ב] **(ולא) מכדי מקח.** שאם רוצה לעשות סמורה ונתמעט ביתו מכדי אותו מקח שאין לו מה ליתן בו אינו ממנה אחרים עם פסחו בכך: **עובר ירך אמו הוא.** והוא עצמו נרבע: **זה וזה גורם.** הזכר שבא על בהמה זו והיא גרמו לולד שיבא והכי גרמוהו איסור והיתר דאביו מיתר ואמו אסורה:

למ"ד

מתני' נתן לה מוקדשין. לא חייל עליהו אתנן כדמפרש בגמ': **נתן לה עופות.** מולין הרי אלו אסורין שוב להקרבה: **ולד עריפה לא יקרב.** אבל להדיוט ד"ה מותר דלאו מגופה קא רבי: **גמ' איספורק.** שם מקום: ח) **לפרה.** אדומה: **וריקועין.** ליפוי למזבח אם נתן לה זהב: **אחורי בית הכפורת.** דאמרינן בפ"ק דיומא (דף כא.). י"ל אמה היו נותרים בעזרה אחורי חומת בית הכפורת דאפילו התם דקילא קדושתה אסור האתנן אם יש יו) בנין לעשות והוא נתן לה אבנים באתנה: **אתנן ומחיר אל עלייהו.** כדרבינן במתני' לכל נדר להביא את העוף: **בממנה על פסחו.** הא דאיצטריך קרא כ) למעוטיה כגון שהפרים פסחו ולאחר זמן אמר לזוה הבעלי לי והימני על פסחי באתנתך ויכון דאמר רבי כא) דשאי אדם לשום אתנן אחרים אם יצטרך למעות ליחול עליה אתנן דהכי איצטריך לכל נדר להוציא הנדור: **ואם ימעט.** דריש הכי שנתמעט ביתו שאין לו מה שהוא צריך כ) [לקנות לצורך פסח דהיינו] מהיות משה החייהו משה שיתנה אחרים עמו על פסחו ויתנו לו מעות: כג) **מכדי אכילה.** אם נתמעט הבית מכדי אכילה יקבל מיתו ומזונו מן השה (כ) ד) שאין לו מה שיאכל כג) החייהו משה אם אין לו עניים לצלותו מכדי אכילה הוא והחייהו כד) ולא החייהו משה כ): [ב] **(ולא) מכדי מקח.** שאם רוצה לעשות סמורה ונתמעט ביתו מכדי אותו מקח שאין לו מה ליתן בו אינו ממנה אחרים עם פסחו בכך: **עובר ירך אמו הוא.** והוא עצמו נרבע: **זה וזה גורם.** הזכר שבא על בהמה זו והיא גרמו לולד שיבא והכי גרמוהו איסור והיתר דאביו מיתר ואמו אסורה:

למ"ד

שאין המום פוסל בהן אתנן ומחיר חל עליהן מוקדשים שהמום פוסל בהן אינו דין שאתנן ומחיר חל עליהן תלמוד לומר לכל נדר להוציא טעמא דמעטינהו קרא הא לא מעטינהו קרא הוה אמינא כי יהיב לה מוקדשין חל עליהן אתנן ומחיר והא יג) לאו ט)ממונא הוא אמר רב הושעיא בממנה על פסחו ורבי היא דתניא ט)ואם ימעט הבית מהיות משה החייהו משה מכדי אכילה ולא מכדי מקח רבי אומר אף מכדי מקח שאם אין לו כ)ממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו ומעותיו חולין שע"מ כן הקדישו ישראל יג) פסחיהן: כל האסורים לגבי מזבח ולדותיהן מותרים ט)ותני עלה ורבי אליעזר אוסר אמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת שעיברו ולבסוף נרבעו דרבי אליעזר ל)סבר ט)עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא אבל נרבעו ולבסוף עיברו דברי הכל מותרין רבא אמר מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו דרבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור ורבנן סברי זה גורם מותר אבל עיברו ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורין ורבא לטעמיה דאמר ט)רבא ולד נרבעת אסורה היא ולדה נרבעו ולד נוגחת אסור היא וולדה נגחו לישנא אחרינא אמרי לה ט)אמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מחלוקת שנרבעו כשהן מוקדשין דר"א סבר ט"ו) ביזוי מילתא ורבנן סברי לא אבל נרבעו כשהן חולין הואיל ואשתנו דברי הכל מותרין רבא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן חולין דרבי אליעזר סבר ט"ו) ביזוי מילתא ורבנן סברי הואיל ואשתנו מותרין אבל נרבעו כשהן מוקדשין דברי הכל אסורין: ולד

בשור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיתה. בפרשי שהרי עומד למות הילכך מקודשת. ח) ולא כתב ובאחתן. כלומר כל מה שלקוח מאתן ועוד דאי אמרת מה שלקחה בהמה מאתנתה אסור א"כ היינו ולדותיהן שבא מן האתן ומתניתין קחני ולדותיהן מותרין. אמר קרא גם שניהם הם ולא ולדותיהן. גם היינו דבריא לרבות שינויהם כגון חיטין ועשאתן סולת אע"ג דנשתנו אסוריי: רבית דלל דרישי הכי. שניהם הם ולא שינויהם ושינוייהם ולדותיהם מותרים וגם דאמרינן דאתי לרבות קשיא ל"ה דהא לא קא מרבי מידי מינה: פרט לפרה שאינה באה לבית. דכל מעשיה עושין בהר המשחה דמיתרת להביא מאתנן: וחכ"א בית לרבות את הדריקועין. שאין מביאין מאתנן אפי' אחרי בית הכפרת מבחוץ לטוח הקיר דהתם נמי קרינן ביה בית ה': נתן לה מוקדש' כאתנה הרי אלו אסיר: שהיה בדין שהעופות יהו מותרין: ח"ל לכל נדר. להביא את העוף שבא בנדר ונרבה שאתנן חל עליהן: פרט לדבר הנדור כבר היינו מוקדשין שכבר נדרוהן הן. הא אין אדם אומר דבר שאינו שלו דשל הקדש הן והיכי חל אתנונה בהני מוקדשין מיירי דישנן ברשותו. כגון נתן לה מומנה על פסחו באתנתה האליבא דר' היא דיכול לקנות הפסחו כה שצריך: דתניא אם ימעט הבית מהיות משה. כלומר אם נחסר לבית שאין לו מה שצריך לתקון הפסח כגון עצים או חבלין החייהו משה: מכדי אכילה ולא מכדי מקח. כלומר אם נחסר לו מצורך תקון אכילתו יכול ליקח מעות מאחרים ומנמנד על שם פסחו ויקנה מעות ויקנה מהן עצים לצורך תקון אכילת פסחו ואל יקח מאותן מעות מקח אחר כגון טלית או כסות: ר"א אף מכדי מקח שאם צריך לטלית או לדבר אחר ממנה אחרים כו'. ומעות חולין ויעשה בהן: אבל אינו אלא בחדר והדלת סגר בפניו: כא) אתנן. ס"א אזלינן בתר עיקר ודעת הזונה ולא לולד: כב) תיבות נמי שרי נמתק: (ל) פי' דזה וזה:

ג) ירמות נט: סוטה כז.: ד) [עיין ירמות שם מיתת תנן וע"ש]. ה) [מנהדרין פ. ע"ז כד.]. ו) ולא נוגחת אסור נ"ק. ז) ע"ז לד: ע"ש. ח) [ברכות ד: וס"ז]. ט) [ע"ז לד: וע"ש]. י) [קדושין נח. ע"ז נד: חולין קח.]. יא) [פסחים ל. ע"ש]. יב) ע"ז כד. מו:. יג) בכורות ל. חולין נח. [ע"ש בתוס' שגיליתים כנ' דהכא יולא כמעה שבמשניות]. יד) לעיל יז., מ"ז; כ"ק שם: טו: יה) [עיין ירמות פנ. ובש"ן]. יו) [תוספתא פ"ד ה"ב]. יז) [פסחים ל. ע"ש כל הענין]. יח) [ומעיר כל"ל]. יט) ע"ז מו:. כ) [חולין נח. ע"ש]. כא) [מנחות פ., ב)] [ע"ז כד: ע"ש ולע"ז]. כב) [ע"ז כד: ע"ש ולע"ז]. כג) [ע"ש מתנן כלב כי' בתרגון לה והם"ד ל"ק]. כד) ני' רש"ש. ה) ל"ק. ו) [אתין לי נזרכי לכילא הפסח כגון אם אין לו מה ליקח לרכי אכילא]. ז) [ע"ז מ"ז והר"מ]. ח) רש"ק מ"ז ובי' ל"ק דלי הוה ריוה לפרס טעמא דאמרי' דמנינ' סבירא הדשה. ט) [ע"ז מ"ז]. י) [ע"ז מ"ז]. כ) [ע"ז מ"ז]. כא) [ע"ז מ"ז]. כב) [ע"ז מ"ז]. כג) [ע"ז מ"ז]. כד) [ע"ז מ"ז]. כה) [ע"ז מ"ז]. כו) [ע"ז מ"ז]. כז) [ע"ז מ"ז]. כח) [ע"ז מ"ז]. כט) [ע"ז מ"ז]. ל) [ע"ז מ"ז]. לא) [ע"ז מ"ז]. לב) [ע"ז מ"ז]. לג) [ע"ז מ"ז]. לד) [ע"ז מ"ז]. לה) [ע"ז מ"ז]. לו) [ע"ז מ"ז]. לז) [ע"ז מ"ז]. לח) [ע"ז מ"ז]. לט) [ע"ז מ"ז]. מ) [ע"ז מ"ז]. מא) [ע"ז מ"ז]. מב) [ע"ז מ"ז]. מג) [ע"ז מ"ז]. מד) [ע"ז מ"ז]. מה) [ע"ז מ"ז]. מו) [ע"ז מ"ז]. מז) [ע"ז מ"ז]. מח) [ע"ז מ"ז]. מט) [ע"ז מ"ז]. נ) [ע"ז מ"ז]. נא) [ע"ז מ"ז]. נב) [ע"ז מ"ז]. נג) [ע"ז מ"ז]. נד) [ע"ז מ"ז]. נה) [ע"ז מ"ז]. נו) [ע"ז מ"ז]. נז) [ע"ז מ"ז]. נח) [ע"ז מ"ז]. נט) [ע"ז מ"ז]. ס) [ע"ז מ"ז]. סא) [ע"ז מ"ז]. סב) [ע"ז מ"ז]. סג) [ע"ז מ"ז]. סד) [ע"ז מ"ז]. סה) [ע"ז מ"ז]. סו) [ע"ז מ"ז]. סז) [ע"ז מ"ז]. סח) [ע"ז מ"ז]. סט) [ע"ז מ"ז]. ע) [ע"ז מ"ז]. עא) [ע"ז מ"ז]. עב) [ע"ז מ"ז]. עג) [ע"ז מ"ז]. עד) [ע"ז מ"ז]. עה) [ע"ז מ"ז]. עו) [ע"ז מ"ז]. עז) [ע"ז מ"ז]. עח) [ע"ז מ"ז]. עט) [ע"ז מ"ז]. פ) [ע"ז מ"ז]. פא) [ע"ז מ"ז]. פב) [ע"ז מ"ז]. פג) [ע"ז מ"ז]. פד) [ע"ז מ"ז]. פה) [ע"ז מ"ז]. פו) [ע"ז מ"ז]. פז) [ע"ז מ"ז]. פח) [ע"ז מ"ז]. פט) [ע"ז מ"ז]. צ) [ע"ז מ"ז]. צא) [ע"ז מ"ז]. צב) [ע"ז מ"ז]. צג) [ע"ז מ"ז]. צד) [ע"ז מ"ז]. צה) [ע"ז מ"ז]. צו) [ע"ז מ"ז]. צז) [ע"ז מ"ז]. צח) [ע"ז מ"ז]. צט) [ע"ז מ"ז]. ק) [ע"ז מ"ז]. קא) [ע"ז מ"ז]. קב) [ע"ז מ"ז]. קג) [ע"ז מ"ז]. קד) [ע"ז מ"ז]. קה) [ע"ז מ"ז]. קו) [ע"ז מ"ז]. קז) [ע"ז מ"ז]. קח) [ע"ז מ"ז]. קט) [ע"ז מ"ז]. קי) [ע"ז מ"ז]. קיא) [ע"ז מ"ז]. קיב) [ע"ז מ"ז]. קיג) [ע"ז מ"ז]. קיד) [ע"ז מ"ז]. קטו) [ע"ז מ"ז]. קטז) [ע"ז מ"ז]. קיז) [ע"ז מ"ז]. קיח) [ע"ז מ"ז]. קיט) [ע"ז מ"ז]. קכ) [ע"ז מ"ז]. קכא) [ע"ז מ"ז]. קכב) [ע"ז מ"ז]. קכג) [ע"ז מ"ז]. קכד) [ע"ז מ"ז]. קכה) [ע"ז מ"ז]. קכו) [ע"ז מ"ז]. קכז) [ע"ז מ"ז]. קכח) [ע"ז מ"ז]. קכט) [ע"ז מ"ז]. קל) [ע"ז מ"ז]. קלא) [ע"ז מ"ז]. קלב) [ע"ז מ"ז]. קלג) [ע"ז מ"ז]. קלד) [ע"ז מ"ז]. קלה) [ע"ז מ"ז]. קלו) [ע"ז מ"ז]. קלז) [ע"ז מ"ז]. קלח) [ע"ז מ"ז]. קלט) [ע"ז מ"ז]. קמ) [ע"ז מ"ז]. קמא) [ע"ז מ"ז]. קמב) [ע"ז מ"ז]. קמג) [ע"ז מ"ז]. קמד) [ע"ז מ"ז]. קמה) [ע"ז מ"ז]. קמו) [ע"ז מ"ז]. קמז) [ע"ז מ"ז]. קמח) [ע"ז מ"ז]. קמט) [ע"ז מ"ז]. קנ) [ע"ז מ"ז]. קנא) [ע"ז מ"ז]. קנב) [ע"ז מ"ז]. קנג) [ע"ז מ"ז]. קנד) [ע"ז מ"ז]. קנה) [ע"ז מ"ז]. קנו) [ע"ז מ"ז]. קנז) [ע"ז מ"ז]. קנח) [ע"ז מ"ז]. קנט) [ע"ז מ"ז]. קס) [ע"ז מ"ז]. קסא) [ע"ז מ"ז]. קסב) [ע"ז מ"ז]. קסג) [ע"ז מ"ז]. קסד) [ע"ז מ"ז]. קסה) [ע"ז מ"ז]. קסו) [ע"ז מ"ז]. קסז) [ע"ז מ"ז]. קסח) [ע"ז מ"ז]. קסט) [ע"ז מ"ז]. קע) [ע"ז מ"ז]. קעא) [ע"ז מ"ז]. קעב) [ע"ז מ"ז]. קעג) [ע"ז מ"ז]. קעד) [ע"ז מ"ז]. קעה) [ע"ז מ"ז]. קעו) [ע"ז מ"ז]. קעז) [ע"ז מ"ז]. קעח) [ע"ז מ"ז]. קעט) [ע"ז מ"ז]. קפ) [ע"ז מ"ז]. קפא) [ע"ז מ"ז]. קפב) [ע"ז מ"ז]. קפג) [ע"ז מ"ז]. קפד) [ע"ז מ"ז]. קפה) [ע"ז מ"ז]. קפו) [ע"ז מ"ז]. קפז) [ע"ז מ"ז]. קפח) [ע"ז מ"ז]. קפט) [ע"ז מ"ז]. קצ) [ע"ז מ"ז]. קצא) [ע"ז מ"ז]. קצב) [ע"ז מ"ז]. קצג) [ע"ז מ"ז]. קצד) [ע"ז מ"ז]. קצה) [ע"ז מ"ז]. קצו) [ע"ז מ"ז]. קצז) [ע"ז מ"ז]. קצח) [ע"ז מ"ז]. קצ

ולד טרפה כו': למ"ד טרפה [א] (ב)אינה ילדה משכחת לה כגון שנטרפה ולבסוף עיברה ובהא פליגי דר' אליעזר סבר [ג] (ד)זה וזה גורם אסור ורבנן סברי זה וזה גורם מותר למ"ד טריפה אינה [ג] (ה)היה משכחת לה כגון שעיברה ולבסוף נטרפה ובהא פליגי דר' אליעזר סבר (ו)עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא א"ר הונא (ז)מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח ביצת טרפה שאסור מ"ט ע"כ לא פליגי עליה דרבי אליעזר אלא בולד בהמה דמאווירא קא רביא אבל ביצת טרפה מגופה דתרנגולתא קא רביא אפי' רבנן מודו [ד] א"ל רבא לרב הונא תניא דמסייע לך (ח)מלא תרוד רימה הבאה מאדם חי רבי אליעזר מטמא (א)וחכמים מטהרין עד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא ברימה דפירשא בעלמא הוא אבל [ה] ביצה דמגופה דתרנגולת הוא אפילו רבנן מודו א"ל אביי אדרבה איפכא מסתברא ע"כ לא פליג ר' אליעזר עלייהו דרבנן אלא ברימה דאיקרי אדם מחיים רימה דכתיב [ו] (ז)ותקות אנוש רמה ובן אדם תולעה אבל (ח) גבי ביצה (ט)[אימת גדלה לכי מסרחא וכי אסרחא עפרא בעלמא הוא] אפי' ר"א מודה [ו] ועוד תניא (י)מודה ר"א לחכמים (כ)באפרוח ביצת טרפה [ו] שמותר א"ל (ל)אי תניא תניא: רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כשרה כו': מ"ט אילימא דמפטמא מינה (מ)אלא מעתה האכילה כרשיני ע"ז ה"נ דאסירא אלא תני ר' חנינא טריטאה קמיה דרבי יוחנן כגון שהניקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל ויבולה לעמוד עליה מעת לעת: כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין כו': מנא ה"מ (נ)דת"ר [2]תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלכיך בשר ולא חלב מכאן (ס)ד"ר אשאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים איכא דאמרי תזבח ואכלת (ע) אין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך קסבר (פ)פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:

הדרן עלך כל האסורין

יש בקדשי מזבח (צ) שאין בקדשי בדק הבית

ויש בקדשי בדק הבית שאין בקדשי מזבח שקדשי מזבח עושין תמורה (ק) (ר)וקדשי (ש)בדק הבית אין עושין תמורה קדשי מזבח) (ת) חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא ולדן

הדרן עלך כל האסורין

יש בקדשי מזבח [וכו'] (אין בהן) משום פיגול. דתמר מ"פ ג"ש נזבחים (דף מו.) ג' כריתות בשלמים למה אחת לכלו ואחת לפרט ולומר לדון בדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל (א) שהיו מרוחקים ומה שלמים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (ב)ונותר עון עון מפיגול ונטמא חילול מילול מנותר:

למאן דאסר טרפה אינה יולדת. ומשכחת לה שעיברה ולבסוף נטרפה ונעובר ירך אמו הוא פליגי תימה כה)דתמר לעיל אבל עיברה ולבסוף נרבעה ד"ה אסור משום דהיא יולדה ונרבעו והכא אמר דלמ"ד טרפה אינה יולדת משכחת לן בשעיברה ולבסוף נטרפה דרבנן סברי מותר דלאו ירך אמו הוא וקיימא לן בשלו טרפות (מולין נח.) דטרפה אינה יולדת ואם כן נימא רבא דלא כרבנן וי"ל כו)דודאי טרפות שהוא תלוי במיות ובריאות כיון שאמו רואין הולד מי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו ואין לנו לפסולו בשביל פסול טרפות כז) אבל גבי רביעה וגיחה ודאי כיון אמו הוא ומיהו ק"ק דא"כ הוי ממני לגדדין דגבי ולד נרבע ל"ל שנרבעו ולבסוף עיברו כח)הולד טריפה ל"ל שעיברו ולבסוף נטרפו דמסקינא היא פרק אלו טרפות (גז.ש) דטרפה אינה יולדת וי"ל כיון דבטרפה לא שייך עובר ט) בעמין אחד לא הוי לגדדין שאינו יורד כט)אלהגיד לך אלא כל היתר הולדות של כל האסורים לגבי המזבח ובנרבע דאיכא ב' לגדדין ואינו מותר אלא לו) לגד אחד חשיב ליה בשביל אותו לד אחד חשיב אותו ובטרפה דליכא אלא לד אחד חשיב אותו לד המותר: **דמאווירא** קא רבי. פירוש ולד בעמי בהמה אינו אחוז בגופה אלא תלוי הוא באחר ומעמדו הוא עובר וגדל אבל ביצה מעורה היא בשאכול ל"ל מאחרא הוא קרבי לאחר שנולד הולך וגדל הלכך עיקר גידולו אינו בא מאמו אבל ביצה מגופה דתרנגולת קרבי והבדר מוכיח שלאחר שנולדה אינה גדילה שני הלשונות פרש"י: **מלא** תרוד רימה הבאה **מאדם** חי ואח"כ מת **רבי אליעזר מטמא** דנוש" הוא כ) ועד כאן לא פליגי רבנן עליה כו'. עוד פרש"י וגרסה בעיני דלפילו בחיים נמי מטמא רבי אליעזר דאבר מן המי מטמא בנגע ובמשא ובאהל בהעור והרוטב (מולין קכח.) תימה דבמסכת נזיר פרק כ"ג (דף נא.): בעי הרקיב כשהוא חי ומת מהו ומאי קמיבעיא ליה הא ר"א מטמא לפיכוס דלשון ולפיכוס שני אפי' לא מת וכ"ש מת ר"ל דמיבעיא ליה אליבא דרבנן דאמרת ע"כ לא מטהרי רבנן אלא ג) בנמת דפירשא בעלמא ואינו מגוף האדם אלא בריה בפני עצמה אבל רקב מודו לא) ובגמרא ד) מייתי למיפשט הבעיא שהבאתי מהגיא ה) (והעור והרוטב) (דף קכח) א"ר יהושע לא אם אמרת בנמת שם לו רוב ורובע ורקב תאמר בחי אין לו רוב ורובע ורקב ו) ואור"י דר' יהושע היינו דבנן דהכא דאבר דחי אין לו רימה דאי לר' אליעזר כיון דיש לו רימה כ"ש שיש לו רקב והשקה הר"ר אחי מורי דהכא לב) תני אלא תרוד (רקב) רימה ובמשניות (אהלות פ"ב מ"ב) תנן חיה רימה בין חיה בין מתה מטמאה דברי ר' אליעזר וחכמים מטהרין ובגמרא דהיינו דוקא כשפירש מאדם לג) חי ומת השיעור אלא תרוד ואלא היא דמ"מ שיעור תרוד אלא בעי הכא:

אלא באדם מקרי רימה בו'. אבל בילה (לכי) אימת גדלה לכי מסרחא וכי מסרחא עפרא בעלמא הוא תימה למה הולרך לומר האי טעמא לד)וי"ל דאיתו אלא גרוותא דמילתא דכי נמי אדם לא מיקרי רימה מ"מ לא דמי לבילא אפרוח: **שינקה** חלב רותח. וה"ר אברהם עבודת כוכבים אם אכלה כל ימיה שעיקר גדלתה מהן שהוא אמור ולאסם דיהנא אפילו:

למ"ד כו'. פלוגתא היא בשלו טרפות (מולין נ:) איכא למ"ד טרפה יולדת ואיכא למ"ד אינה יולדת יא): **זה וזה גורם.** ולילא לפליגי בעובר ירך אמו הוא אלא א"כ עיברה ואח"כ נטרפה דהתם למ"ד ירך אמו הוא אירע הטרפות בגופו יב) אבל היכא דנטרפה ולבסוף עיברה ליכא למימר ירך אמו הוא שהרי יש בו לד היתר אלא זה וזה גורם פליגי: **אפרות.** שנולד מבילת יונה טרפה שאסור ליקרב: (ג) (ד)ולד נמעי בהמה אינו אדוק בגופה אלא תלוי באויר ומעצמו הוא גוזר וגדל והולך אבל בילה כל זמן שאינה נגמרה אדוקה בשאכול וגדילה ונגמרה מגוף התרנגולת. ל"א מאוירא קא רביא לאחר שנולד והולך וגדל הילכך עיקר גידולו אינו מאמו אבל בילה מגופה דתרנגול רביא והדבר מוכיח שלאחר שיצאת אינה גדילה יד) משום הכי מודו רבנן (ה)לשון הירושלמי: [א] **א"ל רבא לרב הונא כו'.** אלישנא קמא למ"ד טרפה יולדת אלישנא בתרא למ"ד טרפה אינה יולדת טו) שיצאת בכר בשאכול בשעה שנטרפה התרנגולת: **מלא תרוד.** במסכת זיר (דף נ:) מפרש שיעורו: **הבאה מאדם חי.** ואח"כ מת: **רבי אליעזר מטמא.** דגופיה הוא (ו) ועד כאן לא פליגי רבנן עליה כו'. (ד) טו) ח)[ל"ל ועיקר] דלפילו בחיים נמי מטמא ר"ל דאבר מן יז) המי מטמא בנגע ובמשא ובאהל כאבר מן המת יח) בהעור והרוטב (מולין קכח:) אבל בשאכות אפי' ר' אליעזר מודה דיקרב דהא גופא אחרינא הוא וגוף זה לא היה בנמעי הטרפה: **בתר דאסרחא.** אחר שהסריחה הבילה יצא זה ממנה ובאסרחא פקע איסורא דהואי עפרא בעלמא הלכך מותר זה שיצא ממנה אחרי כן: **הכי נמי דאסירא.** והא אמר לעיל (ט) דמוקמה הוא יט) ואסור בשאכלה כרשיני אבל דלאו מוקמה לא: **אלא רוחא שחרית.** כל ימיו: **הואיל ויבולה לעמוד.** על אותו אבל של שחרית מעת לעת בלא שום אכילה אחרת ובשהגיע מעת לעת חזרה וינקה הלכך כל גדלתה ממנה היא ואפילו אכלה דברים אחרים בינתיים (ו) : **רק בכל אות נפשך** כ) ר)(**מאכל**) **בשר.** בנפשוי המוקדשין מוקמינן לה בנפיקי דני רבנן ב) : **איכא דאמרי תזבח ואכלת בשר אין לך בו היתר אכילה אלא משעת זביחה.** לאפוקי אבל וגיחה דהנאה דמחיים היא אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ולא מייתר ליה כא) לאוכלה למדרס ולא לכלבין ומהך דרשא משמע דלכלבין שפיר דמי דהכי משמע אתה לא תאכל קודש זביחה בלומר לא תתהני ממיים אבל כלבין דלאחר מיתה הוא אפי' בלא זביחה שפיר דמי ופודין את הקדשים להאכילן לכלבים כב) תרי תנאי היינו והכי מוקמינן ג) (בשחיטת מולין) (דף קב:):

הדרן עלך כל האסורין

קדשי בדק הבית. ממעטינן להו בשילהי פ"ק (לעיל יג.) דלא עבדי תמורה: **פיגול ונותר וטמא** כג) **כו'.** בשלמים בתיבי וכפ"ק כד) (ו) דינמות (דף ז.) מפרש שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח

ביצה נופיה דאימיה הוא דהא תניא דשורין בביצת טרפה שאסורה מפני שגדלה באיסור: ס) אבל. ס"א באפרוח שיצא מביצת טרפה אפילו רבנן מודו דולד מעליא הוא: ו) מודה. ס"א אבל אפרוח אימת קא גדיל מביצה בתר דמסרחא הדיא שאתא עפרא בעלמא ואישתרי ליה וכי אסורה הביצה דעיקרא הוא דאסור דבת אוכלא הויא השתא לא אסירא דעוד תניא כו': ז) טרפה. ס"א שיקרבו ע"ג מזבח א"ל: פ) מזבח מה שאין בקרשי כו' בדק הבית מה שאין בקדשי: פ) מתיבת וקדשי עד תיבת וחייבין נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו:) וחייבין עליהן משום תיבת עליו נמחק: פ) יולדת. ס"א כגון שנטרפה ולבסוף עיברה וה"נ בזה הוה גורם פליגי ר' אליעזר סבר אסור ורבנן סברי מותר אבל בעובר ירך אמו ליכא למימר דפליגי אלא א"כ עיברה ואח"כ נטרפ' שלמ"ד ירך אמו הולד לא יקריב משום דבגופו אסור ולמ"ד הולד לאו ירך אמו הוא יקריב דבגוף לא אירע שום פסול אבל היכא דנטרפה ולבסוף עיברה אבל לא אירע לה אירע הטרפות בגופו אבל: יג) מה"ד באפרוח שנולד: יד) מפי המורה לשון הירושלמי תיבות משום הכי נמחק ותיבות מורי רבנן ל"ש: טו) יולדת באפרוח ליכא היתירא בגויה דאוקמינן התם בשיחלא קמא: טו) כו' ונראה בעיני דאפילו: יז) המת כדאמרי' בהעור והרוטב דבהאי מלא תרוד רקב אי אפשר שלא יהא בו כזית בשר: יח) הוא דאסור באכילת כרשיניין של עבודת כוכבים אבל: כ) נפשך תזבח ואכלת בשר: כא) אכלה למדרש אות לי' נמחק: כב) לכלבים ותרי תנאי: כג) וטמא וכולהו בשלמים תיבת כו' נמחק: כד) בפ"ק דכריתות: כה) תימה דהא אמר לעיל: כו) ויש לימר דלא דמי דודאי: כז) טרפות אמו: כח) עיברו וגדי דלד טריפה: כט) יורד אלא לדגיד: ל) אלא צד אות לי' נמחק: לא) ובגדר מייתי תיבת ובגמרא נמחק: לב) דהכא אמרי' מלא תרוד רימה: לג) מאדם לאחר מיתה שאז אומר ר"א שיש לו תורת בשר מת אבל

פלוגתייהו דהכא כשפירש מאדם חי: לד) טעמא תיפוק ליה דאדם איקרי רימה אבל גבי ביצה לא שייך האי טעמא:

נט א מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' י:

ס ב מיי' פ"ג מהלכות מיפוני מזבח הל' יג

[מוש"ע יי"ד סימן פו סעיף ז וכתב אלפס מולין פ"ג דף רפ. ע"ש היטבן]:

סא ג מיי' **סט** הל"י ומותרת:

ד [מיי' פ"ג **סט** הל"י]:

א ה מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"ב וש"ס מהל' ערכין הלכה ז:

תורה אור השלם

1. אף כי אנוש רמה ובן אדם תולעה: איוב כה ו
2. רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר בברכת יי אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל: דברים יב טו

מוסף רש"י

תזבח. רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר, בספולי המוקדשין לאחר פדיונן המשוב מדבר (בכורות ו: סה.). **הדרן עלך כל האסורין וקדשי בדק הבית אין עושין תמורה.** דגני תמורה כמיב קרבן, וקדשי בדק הבית לא מיקרו קרבן (לעיל יג.).

רבינו גרשום

חולין ראחר ה) עיבורו הואיל ונשחטנו שהקרישן דברי הכל מותרין: ורבא אמר רב נחמן כו'. ולמאן דאמר בשחיטת חולין טריפה אינה יולדת. אמרין מתעברת משכחת לה האי ולד טריפה דקתני כגון שעיברה ואח"כ נטרפה: ר' אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא. מה אמו אפורה שהיא טריפה אף ולד נמי: מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח שיצא מביצת טרפה שאסור באכילה. אי ללישנא קמא אי ללישנא בתרא. דהתם במסכת חולין הוריין תרי לישני. אבל באפרוח שיצא מביצה טריפה אי ללישנא קמא לא דמי לולד טריפה דהתם איכא היתרא בגויה דזה וזה גורם מותר באפרוח ליכא היתרא בגויה דאוקימנא התם בביצה טרפה דשיחלא קמא דמגופא דאימה פרשה הילכך אסור. וללישנא בתרא ביצה נמי הויא ירך אמו דמגופא דאימיה היא דאתיא מאשכול של ביצים דמעורה בגופה הייני שגדילה באיסור מגופה של עצמה: (אבל) [אלא] בולד בהמה דמאווירא קא רבי שגדל לאחר שנולדה באויר העולם וגדל בהיתר אבל ביצה טריפה דאינה גדילה מאחר שנולדה אלא כל גדלתה הויא במעי תרנגולת באיסורא אפילו רבנן מודו דאסור: מלא תרוד רימה תולעה הבא מאדם חי. ואח"כ מת ר' אליעזר מטמא אותו מלא תרוד רימה (כאהל המנגע) [באהל ובמגע]; וחכמים מטהרין. הואיל ופירש מחיים ודמי כעפר בעלמא ולא מטמא דלא הוי מגופו: אבל באפרוח שיצא דמגופו דתרנגול [פי'] (היא) הביצה כדאמרן אפילו רבנן מודו

עין משפט

נב א מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' י:

ב מיי' פ"ג מהלכות מיפוני מזבח הל' יג

[מוש"ע יי"ד סימן פו סעיף ז וכתב אלפס מולין פ"ג דף רפ. ע"ש היטבן]:

סא ג מיי' **סט** הל"י ומותרת:

ד [מיי' פ"ג **סט** הל"י]:

א ה מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"ב וש"ס מהל' ערכין הלכה ז:

הגהות הב"ח

(ה) גב' וכן אדם תולעה אבל באפרוח אפילו רבי אליעזר מודה: (ו) שם ותלמא בשר אין לך בהן: (ז) רש"י ד"ה אפרות וכו' ליקרב הס"ד ואחר כך מ"ה דמאווירא קא רביא ולד נמעי: (ד) ד"ה רבי אליעזר וכו' רבנן עליה כו' ונראה בעיני דלפילו בחיים: (ס) ד"ה הכי נמי וכו' לעיל דף כ"ט דמוקמה הוא דאסור: (ו) ד"ה הואיל וכו' דינמיס רב הס"ד ואח"כ מ"ה בשר דכתיב רק בכל: (ו) ד"ה פיגול וכו' וכפ"ק דשבועות דף ז' מפרש שלמים:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה א"ל רבא לר"ה. נ"ל דצ"ל אמר רב הונא וצ"ל קודם ד"ה אפרות:

שיטה מקובצת

א) טריפה יולדת חיבת אינה ל"ש ונמחק: ב) סבר. ס"א עובר ירך אמו הוא רבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא ורש"י לא גרס לה: ג) אינה יולדת חיבת חיה נמחק: ד) מודו. ל"א אמר רב הונא מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח שיצאת מביצת טריפה שאסורה מ"ט ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בולד טריפה דאי ללישנא קמא משום דזה וזה גורם מותר ואי ללישנא בתרא משום דעובר לאו ירך אמו הוא ומותר אבל אפרוח שיצאת מביצת טריפה אי ללישנא קמא התם איכא היתרא בגויה באפרוח ליכא היתרא בגויה ואסור ואי ללישנא בתרא התם אמאי שרו רבנן דעובר לאו ירך אמו אבל

דולד מעליא הוא וכגופה דמי ואסור. א"ל אביי אדרבה כו': לישנא אחרינא אבל אפרוח אימת גביל מביצה כלומר אימתי נברא בביצה לבתר דמסרחא דהויא כולה מותרת אותה שעה הוא נצר והוהיא עפרא בעלמא היא הביצה דלא חזיא לאכילה ואישתרית לה הילכך מורי דמותר: ועוד דהא תניא בפירוש מורי ר' אליעזר לחכמים דמותר באכילה: אלא מעתה האכילה כרשיני ע"ז ולא אייר במסרה לעבודת כוכבים לכומרים אלא האכילה הוא עצמו שלא לשום ע"ז ואיפטר מיניהו הכי נמי דאסירא: אלא תני ר' חנינא טריטאה הכא במאי עסקינן ר' חנינא בן אנטיגנוס. כגון שהניקה חלב רותח של טרפה משחרית לשחרית הואיל ויבולה לעמוד בלא אכילה מכח אותו חלב מעת לעת שאין צריך אכילה אם אחרת הילכך גדל כולו מטרפה ואסור אבל כרשיני עבודת כוכבים אינו יכול לעמוד עליהן מעת לעת וצריך אכילה אחרת ומותר: אין פודין אותן. לפי שאסור באכילה ואינן ראויין אלא לכלבים ואין פודין לכלבים משום בזיון קדשים אלא יטותו ויקבורו: דת"ר רק בכל אות נפשך. בפסולי המוקדשים קא מיירי: חזבח ולא גיזה. אבל אי אתה רשאי לגזוז בהן: ואכלת אחה ולא לכלבך: ואכלת כשר ולא חלב. דאסור לחלב בקדשים דהיינו עבודה: מיכן שאין פודין כו'. איכא דאמרי חזבח ואכלת בוליה להכי אתא דאין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך דראוי לאכילה אבל קדום לכן אסורה לגיזה ולעבודה. וכיון דלא דריש ואכלת למעט אלמא קסבר פודין את הקדשים וכו':

הדרן עלך כל האסורין:

יש בקדשי מזבח כו'. קדשי בדק הבית אין עושין תמורה דלא איקרו קרבן ועוד דלא קדשי אלא לדמים וולדן ותלבן אסור

ל) נרלה דל"ל ואחר שנרבעו הקדשן הואיל ונטמאו ד"ה מותרין

לא: יש בקדשי מזבח פרק שביעי תמורה

ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן. בכורות (דף יד.) מוקי לה באיעבור קודם פדיונם ואוליד לאחר פדיונם דאי איעבור ואוליד קודם פדיונם אמר לעיל בפרק אלו קדשים (דף יז:) אם לרבות ולד בעלי מומין או ליקרב למען דאית ליה לר' יוסי דאיעבור לאחר פדיונם ולד איל ונכי מיקרו אלא ודאי מיירי דאיעבור קודם פדיונם ואוליד לאחר פדיונם דלא מהני דאין אמן שהן תמימים כמעי אמן אפי' אם יפול בהן מום כשיולדו אינן מותרין כדמניא התם דלא אלימי למיתפס פדיונם והם קדושין דכיון דאיעבור לפני פדיונם קדשו מיד למ"ד במעי אמן הם קדושים ואפי' למאן דאמר בהויתן וכשעת הויית אמן חולין מכל מקום תפסיהו (ג) קדושה בשעת הויתן: **הא** קדשי בדק הבית נותנין מנא ה"מ. מימה אלא מאי ענדינן מיניהו אי לא דיהבינן להו לאומנין בשכרן לחזק בדק הבית ואומר מורי הרמ"ר דס"ד דאין מותר לקנות אלא עצים ואבנים שהן צורך הבנין וקדושתן נשתרה עליהן אבל אין לאומנין בשכרם להוציאן לחולין אמור אלא (ג)מתנדבין מעות בפני עצמן לפרוע לאומנין משום הכי מיצרך קרא דמאותן עצמן שהוקדשו נותנין לאומנין:

זכרים יכמרו לצרכי עולות. (ד)משום דקיימא לן לקמן (דף נג:) דמתפים תמימים לבדק הבית אין יוצאין מידי מזבח וכי יהושע סבר זכרים יקרבו עולות אלא שביק אינים קדשי מזבח ומקדים קדושה דמים אלמא לר' יהושע אין מתם הקדשות לבדק הבית:

ופליגא דר"ב ארא בר אהבה. דאמר אפי' לר' אליעזר אין מתם הקדשות לבדה"ב והכא היינו טעמא משום דאין אדם חולק גדול וכיון שיש כאן (ה)הקרבת נסיכות לימכר:

לאתויי שיפוי ונכ"ה. ומיירי במקדיש אם (ו) הקורה דאי בגזברים שלקחו עצים אומר במעילה סוף פרק ולד חטאת (דף יד.) דאין מועלין בשיפוי אלא בנכייה והשתא גרוע לומר פירוש מאי מה שאין כן בקדשי מזבח היכי שייך שיפוי ונכייה בקדשי מזבח וי"ל כגון מקדיש שני גזרי עצים למערכה:

ומועלין בגדולין לאתויי מאי. לשון קשה הי"ל למימר למעוטי מאי: **ואפי'** למ"ד מועלין(ז) בקדשי מזבח ה"מ גידולי דחזו למזבח. פירש רש"י כגון וולדות ולי נראה דולדי וולדות אינן קדושים מטעם גידולין אלא מטעם דכתיב יהיו לך (לעיל יח:) אלו וולדות וע"ק דלא משכחת שום מנא דאית ליה מועלין בגידולי מזבח דולדי בגידולי קדשי בדק הבית אינו מועלין בגידולי בדק הבית (דף יג.) אבל בקדשי מזבח לא מועלין ומאן דאמר מורי הרמ"ר דמשמע היינו זעירי דאמר במעילה פרק ולד חטאת (דף יב:) המקדיש דם לנהמת קדשים מועלין בו ופריך עלה רב הסמונא והתנן אלו מוקדשין ובילי תרנגולים (ז) לא נהנין ולא מועלין ומדפריך ליה מגדולין אלמא משיב דם לגידולין ולהכי קאמר אפילו למאן דאמר מועלין בגידולין והיינו אפילו אי"ל דאמר מועלין בדם ה"מ דם דחזו לאכול אבל גידולין כגון אלו המוקדשין ובילי תורין לא:

א) ולדן (ב) אסור לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב (ג) אין נותנין מהן לאומנין בשכרן (ד) מה שאין כן בקדשי בדק הבית יש בקדשי בדק הבית (ה) שסתם הקדשות לבדק הבית (ו) הקדש בדק הבית חל על הכל (ומועלין בגידוליהן ואין בהן הנאה ז) לבעלים: **גמ'** וכללא הוא דכל קדשי מזבח עושין תמורה והרי עופות דקדשי מזבח הן (ח) ותנן (ט) המנחות והעופות אין עושין תמורה כי קתני אבהמה והרי ולד (י) קדשי מזבח הוא (יא) ותנן אין (יב) הולד עושה תמורה הא מני ר' יהודה היא דאמר ולד עושה תמורה והרי תמורה עצמה דקדשי מזבח (יג) (יד) ותנן (טו) אין תמורה עושה תמורה כי קתני אעיקר זיבחא השתא דאתית להכי אפי' תימא רבנן כי קתני אעיקר זיבחא: ואין נותנין מהן לאומנין כו': הא קדשי בדק הבית נותנין (ו) (יז) א"ר אבהו דאמר קרא (יח) ועשו לי (יט) משלי: יש בקדשי בדק הבית (כ) כו': אמר מר סתם הקדשות לבדק הבית (כא) וחל על הכל מאן תנא א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן (כב) דלא כר' יהושע (כג) דתניא (כד) המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים יכמרו לצרכי עולות ונקבות יכמרו לצרכי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים הן עצמן יקרבו עולות ונקבות יכמרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים (כה) לבדק הבית ופליגא דרב אדא בר אהבה (כו) דאמר רב אדא בר אהבה אמר רב בעדר שכולו זכרים אפי' ר' אליעזר מודה דלא שביק אינש קדשי מזבח ומקדיש לבדק הבית לא נחלקו אלא בעדר שיש בו מחצה זכרים ומחצה נקבות (כז) (כח) ור' אליעזר סבר אין חולק את נדרו ומדנקבות לאו עולות זכרים נמי לאו עולות ור' יהושע סבר (כט) חולק את נדרו ל"א אמרי לה אמר רב אדא בר אהבה אמר רב בשלא הקדיש אלא בהמה אפי' ר"א מודה דלא שביק אינש קדשי מזבח ומקדיש לבדק הבית לא נחלקו אלא כשיש שאר נכסים עמהן (כט) (לא) ור"א סבר אין אדם חולק את נדרו מדשאר נכסים לא לקדשי מזבח בהמה נמי לא לקדשי מזבח ורבי יהושע סבר אדם חולק את נדרו (לב) ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית בשלמא לליישנא בתרא היינו דקתני עם שאר נכסים לבדק הבית אלא לליישנא קמא ליתני יפלו לבדק הבית (לג) (א) תניא נמי הכי ודמיהן יפלו לבדק הבית: הקדש בדק הבית חל על הכל: לאיתויי מאי אמר רבינא (ב) לאיתויי שפויי (לד) ונ"ב: ומועלין בגידוליהן: לאתויי מאי אמר רב פפא (ג) לאתויי (לה) (בקדושת מזבח) לחלב המוקדשין וביצי תורין (ד) כדתניא (ה) חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין בד"א בקדשי מזבח (ו) אבל בקדשי בדק הבית הקדיש תרנגולת מועלין בביצתה חמורה מועלין בחלבה ואפילו למאן דאמר מועלין בגידולי מזבח ה"מ גידולין דחזו למזבח אבל גידולין דלא חזו למזבח אין מועלין בהן (ז):

מתני'

ולדן וחלבן. כפ"ס כל האמוריו (ב) כשר ולא חלב. ולדן מפרש בפ"ב דבכורות (דף יד.) בדאיעבר לפני פדיונה ואתיליד לאחר פדיונה דלית ליה תקנתא ליקריבינהו מכח קדושה דחויה אתי ליפרקינהו (ג) לא אלימי למתפס פדיונן אבל נתעבר לאחר פדיונה ולד נכי ואיל נינהו ומותרין (ד) ובקדשי בדק הבית אפי' דאיעבור קודם פדיונם שרו דלא אקדשינהו אלא לדמי ולא חמירא קדושתייהו כולי האי: (ה) **חל על הכל.** אפי' על האכנים ועל העצים: **ומועלין בגידולן.** מפרש טעמא בגמ': **גמ'** (ו) **אמר מר סתם הקדשות לבדק הבית.** ואפי' בהמה בהמשמע: **מאן תנא.** דאפי' בהמות אי אקדשינהו סתם דלא אמר למזבח אמרינן לבדק הבית אקדשינהו דלא כר' יהושע: **ודמיהן יפלו עם שאר נכסים כו'.** קסבר ר' אליעזר סתם הקדשות לבדק הבית ואפי' בהמה ומיהו כל הראוי למזבח כשהוא פודהו מיד הגזבר אינו פודהו אלא למזבח דאינו יוצא מיד מזבח לעולם כדתניא לקמן (נג:) בהאי פירקא המתפים תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח: **ר' יהושע אומר כו'.** אלמא מידי דחזי למזבח סתם קדושתיה למזבח: **ופליגא דרב אדא.** הא (ז) דאוקמיה **מתני'** כרבי אליעזר פליגא אדרב אדא דאמר לר"א נמי סתם מקדיש בהמה למזבח מקדיש לה והכא היינו טעמא משום דאין אדם חולק גדול וכיון דאיכא קדושה וחייל לחדא קדושה: **אדם חולק את נדרו.** זכרים לעולה ונקבות לדמי עולה דשלמים ליכא למימר דליקרבו אלא פדיון דכיון דאיכא חיל להו אתי לידי מעילה (ח) דמסתמא לא אמר שלמים ניתנו וכיון דהקדיש הכל אינו יכול ליהנות מהן: **אלא בהמה.** כל בהמותיו אפילו רבי אליעזר מודה דאע"ג דאיכא נקבות הואיל וחזיין כל הבהמות למזבח אמרינן שמתייהו למזבח חכרים יקרבו עולות ונקבות יתכרו לצרכי שלמים ודמיהן עולה הואיל דאיכא למימר (ט) כל הנדר למזבח: **אלא לישנא קמא.** דאמר רב בעדר שהוא מתנה זכרים ומתנה נקבות אע"ר אליעזר אין אדם חולק נדרו חזיא להקרבת הגוף וחזיא להקרבת דמים ואפילו ליכא שאר נכסים ואיכא למימר (ד) דכל הנדר למזבח פליג רבי אליעזר אמאי אני דמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית הא זימנין דליכא שאר נכסים כלל: **שפויי ונכייה.** שאם הקדיש אילן לבדק הבית יש מעילה (יא) נשפאין אם שפאו ויש מעילה בנכייתו עליו שנטרין בימות החמוה והויין לו לזבל: (יב) **חלב המוקדשין.** חלב של מוקדשין. גבי קדשי מזבח נקיט תורין (יג) (יד) לגבי מזבח וגבי קדשי בדה"ב נקט תרנגולת ולא תורין לאורחא דמילתא נקט דאין דרך להקדיש לבדה"ב דבר הראוי למזבח: **חמורה.** דבאותה היא דאע"ג דטמאה היא מילא עלה קדושת בדק הבית כדבר טהור: **גידולין דחזו למזבח.** כגון ולדות קדשים (ז):

מתני'

מסורת הש"ס

א) במורות יד., ב) [נ"ל להכניס וכ"ה במשנה שבמקביות וכפי' המפניו' להרמב"ם והרא מברטנורא], ג) לעיל יב., ד) לעיל יב., ה) שם, ו) נ"ל מנא הני מילי ל"ל מאבהו וכו' וכ"ג מופקות דהכא ד"ה הא קדשי בו' וכ"ל בילקוט), ז) נ"ל דתמן), ח) לעיל כ. וש"נ [שקלים פ"ד מ"ז], ט) גי' נ"ק לאתויי מלב מוקדשין ובילי תורין דקדשי מזבח, י) נ"ל כדתמן), כ) מעילה יב., ל) נ"ל דחזי לגבי נ"ק, מ) גירסת נ"ק האומרים וכן הוא בס"י וכלאתמרינן במעילה דף יג: המקדיש את האתרוג מועלין בכולו, ג) [נ"ל תורים].

תורה אור השלם

1. וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: שמות כה ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דרבי אליעזר סבר: (ב) רש"י ד"ה ולדן ומו' כל האמוריו אמר בשר: (ג) ד"ה אלא בהמה וכו' למימר **חבל** בדר למזבח: (ד) ד"ה אלא וכו' ומיהא למימר **דהכל נדר** למזבח: (ה) ד"ה מלב וכו' מורין **דדאורי** לגבי מזבח:

הגהות הגר"א

[א] גמ' תנ"ה. נ"ל תני הכי:

שיטה מקובצת

א) מחיבה מה עד חיבה יש בקדשי נדשם עד כל חיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ב) והקדש בבה"ב: ג) הנאה להכנים: ד) ולד דקדשי מזבח: ה) מזבח היא ותנן: ו) נותנין. מנא הני מילי א"ר: ז) לי מקדש משלי: ח) היבות כו' אמר מר נמחק: ט) הבית מאן תנא דסתם הקדשות לבדה"ב א"ר חייא: י) ותנן. ס"א רבי אליעזר היא: יא) נכסים יפלו לבדה"ב. ס"א ושאר נכסים לבדה"ב במאי פליגי ר' אליעזר סבר אין אדם חולק (על) [את] נדרו מדנקבות לאו אקדשינהו לעולה זכרים נמי לא אקדשינהו לעולה ור' יהושע סבר אדם חולק את נדרו ופליגי בדרב אדא בר אהבה כו' בעדר שכולו זכרים לא פליגי כי פליגי בעדר שיש בו זכרים ונקבות ל"א אמרי לה אמר רב אדא כו' אלא בהמה לא פליגי כו' כי פליגי כשיש כו' בשלמא להאי דאמר כי פליגי כשיש שאר נכסים היינו דקתני דדמיהן יפלו כו' אלא להאי לישנא דאמרת כי פליגי בעדר כו' אי דליכא שאר נכסים ליתני דדמיהן יפלו לבדה"ב תני הכי ולא ליתני שאר נכסים כך גירסת הספרים וכך גירסת הראב"ד ורש"י לא גרס כן: יב) אהבה אמר רב דאמר: יג) נקבות רבי אליעזר סבר אין אדם חולק: יד) סבר אדם חולק את נדרו בל"א: טו) ר"א אות ר' נמחק: טו) נדרו תנן ודמיהן: יז) הבית תני נמי אות א' נמחק: יח) שפויי ונכייה תיבת ונ"ב נמחק: יט) חיבות בקדושת מזבח נמחק: כ) בהן ואין בהן הנאה לבהנים מכלל דקדשי מזבח יש בהן הנאה לבהנים אמר רבינא דאפילו שפויי ונכייה לא מתהניא כהנים מיניהו ס"א ואין בהן הנאה לבהנים אמר רבינא אפילו הו': כא) וחלבן חלבן כראמרי' לעיל חיבות נפקא לן ל"ש: כב) ליפרקינהו אי אפשר דלא אלימי: כג) ומותרין אבל בקדשי בדק: כד) האי הס"ד ומה"ד חייב כרת במזיד ובשוגג קרבן הס"ד: ומה"ד סתם הקדשות לבדה"ב ואפילו יש בהן דברים הראויין למזבח הס"ד: כה) מה"ד אעיקר זיבחא. אותם שהקדישן ותמורה וולד באים מכח קדושה ואינה עיקר זבח הס"ד ומה"ד נותנין לאומנין בשכרן בשכר שבחזקין כדה"ב הס"ד ומה"ד ועשו לי מקדש סתם ותיבות אמר מר נמחק: כו) דאוקמיהו מתני': כז) אל תיבת דמסתמא ועל תיבת ניתנו נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: כח) מעילה בשיפויין תיבת בשפאין נמחק: כט) לובל הס"ד ומה"ד מה שאין כן בקדשי מובח דהכי תנן בס"ס מעילה המקדיש את החורש מועלין בכולו אבל הגזברים שלקחו העצים למערכה מועלין בעצים ואין מועלין בו בשפיוי ולא בנכייה שאין לאויין למערכה אלא גוברים משפין וקוצצין למדה אחת לפי כשנתנו מעות לא לדעת שיפויי ונכייה נתנם. הס"ד מה"ר חלב: ל) קדשים ואין בהן בקדשי בדה"ב הנאה לבהנים אבל בקדשי מזבח יש בהו הנאה: לא) איצבור ואוליד לאחר: לב) תפסיהו קדושת אמן לקדשן בשעת אות ה' נמחק: לג) אלא א"כ מתנדב אדם מעות: לד) עולות. ס"א קס"ד דשמעא משום דסבר דסתם הקדשות לבה"ב ומיהו יכמרו לצרכי עולות משום דלא יצאו מידי מזבח: לה) כאן וכרים ונקבות ע"כ לבדה"ב קאמר דאי למזבח א"כ יהיה (קרבנו) [נדרו] חלוק שהוזכרנו יקרבו עצמן עולות והנקבות: לו) אם החורש דאי: לז) מועלין בגידולי מזבח:

קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית אלמא בהמה למזבח ושאר נכסים לבדק הבית: ור' אליעזר סבר אין אדם חולק את נדרו. המקדיש סתם אלא הכל לבדק הבית דמה נקבות לא מצי אקדשינהו לעולה אף זכרים נמי לא אקדשינהו לעולה דאין אדם חולק נדרו הילכך אלו ואלו יכמרו ודמיהן יפלו לבדק הבית. והאי דקאמר ר' אליעזר אין אדם חולק את נדרו דזכרים לא אקדשינהו אלא לדמי היינו פליגא דרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה כו': דאפילו ר' אליעזר מודה דאין עצמן יקרבו עולות. אלא כי פליגי בעדר שיש בו כו': ור' יהושע סבר אדם חולק וזכרים יקרבו עצמן עולות ונקבות יכמרו דריבא דמיהן יפלו לבדק הבית חל על כל דבר אמר רבינא לאיתויי שפויי ונכייה. שאם הקדיש עצים לבדק הבית חל הקדש נמי על שפוי על הנסורת שנופלין כשכורתין אותו ועל הנכייה על העלים שנפלו ממנו מה שאין כן בקדשי מזבח דאמר בס"ס מעילה כפ' ולד חטאת (דף יד.) גזברין שלקחו עצים למערכה מועלין בעצים ולא בשפוי ונכייה: ומועלין בגידולין. לאיתויי חלב של הקדש דבהמת קדשים בדק הבית וביצי תורין דקדשי בדק הבית דמועלין נמי באותן גדולי הקדש כדאמן חלב כו': בד"א בקדשי מזבח. דהואיל וחלב וביצים אין לאמין לאמר. הלכך אין מועלין בהן, אבל בקדשי בדק הבית. הואיל וקדושת דמים הן וכולן ראוין לבדק הבית, אפילו אם הקדיש תרנגולת וכו', דמועלין בין בביצים בין בחלב (תוספתא יב:).

רבינו גרשום

לאחר פדיונן. כדאוקמינן התם במסכת בכורות בפרק שני כגון דאיעבר לפני פדיונן ואיתליד לאחר פדיונן; ואין נותנין מהן לאומנין (בבאין) [בעד] שכרן שבנוין ביהמ"ק; הא מני מתניתין ר' יהודה היא. דאמר אפי' ולד עושה תמורה: בעיקר זיבחא קתני מתניתין דקדשי מזבח עושה תמורה למעוטי תמורה דולד דלאו עיקר זיבחא נינהו ומיתוקמא מתניתין אפילו לרבנן: ר' אליעזר אומר זכרים יכמרו לצרכי עולות ונקבות [ימכרו] לצרכי (להביא) שלמים משום דתניא המקדיש תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח שכל דבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ודמיהן יפלו לבדק הבית. מדקאמר ר' אליעזר יכמרו ודמיהן יפלו [כו'] אלמ' קסבר סתם הקדש לבדק הבית: ר' יהושע אמר זכרים עצמן יקרבו עולות. לקדשי מזבח משום דקדשי בדק הבית הן כולן (לא) לה' ועולה כולה לה' הילכך זכרים עצמן יקרבו עולות אבל נקבות דלא הוי כולן כליל יכמרו ויביא בדמיהן עולות דקסבר ר' יהושע אדם חולק את נדרו: המקדיש נכסיו. כלומר דמאי דאית כהו דחזי למזבח לא שביק קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית אלמא בהמה למזבח ושאר נכסים לבדק הבית: ור' אליעזר סבר אין אדם חולק את נדרו. המקדיש סתם אלא הכל לבדק הבית דמה נקבות לא מצי אקדשינהו לעולה אף זכרים נמי לא אקדשינהו לעולה דאין אדם חולק נדרו הילכך אלו ואלו יכמרו ודמיהן יפלו לבדק הבית. והאי דקאמר ר' אליעזר אין אדם חולק את נדרו דזכרים לא אקדשינהו אלא לדמי היינו פליגא דרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה כו': דאפילו ר' אליעזר מודה דאין עצמן יקרבו עולות. אלא כי פליגי בעדר שיש בו כו': ור' יהושע סבר אדם חולק וזכרים יקרבו עצמן עולות ונקבות יכמרו דריבא דמיהן יפלו לבדק הבית חל על כל דבר אמר רבינא לאיתויי שפויי ונכייה. שאם הקדיש עצים לבדק הבית חל הקדש נמי על שפוי על הנסורת שנופלין כשכורתין אותו ועל הנכייה על העלים שנפלו ממנו מה שאין כן בקדשי מזבח דאמר בס"ס מעילה כפ' ולד חטאת (דף יד.) גזברין שלקחו עצים למערכה מועלין בעצים ולא בשפוי ונכייה: ומועלין בגידולין. לאיתויי חלב של הקדש דבהמת קדשים בדק הבית וביצי תורין דקדשי בדק הבית דמועלין נמי באותן גדולי הקדש כדאמן חלב כו': בד"א בקדשי מזבח. דלא חזי הני גידולין למזבח: [אבל] (אלא) בקדשי בדק הבית. אפי' בחמור של קדשי בדק הבית מועלין נמי בחלבו אע"ג דלא חזי לאכילה: ואפילו למאן דאמר מועלין בגידולי מזבח. הכא (נמי) בהני גדולי כגון חלב וביצי תורין דלא חזו למזבח אין מועלין: ואין בהן

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ז מהלכות איסורי מזבח הלכה יא:
ג ב מיי' פי"ט מהלי' מעשה קרבנות הל"ב:
ד ג מיי' פ"א מהל' מעילה הלכה נ:
ה ד מיי' פ"ה מהלכות ערכין הל' ז ופ"ו הלכה ל:
ו ה מיי' שם פ"ו הלכה מ:
ז ו מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ו:
ח ז מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה יא:
ט ח ט מיי' שם הלכה טו:
י ו מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז ופ"ט:
יא כ מיי' פ"ה מהל' מעילה הל"ט ופ"ט:
יב ל מיי' שם פ"ג הלכה יב:
יג מ מיי' שם הל' יג:

מוסף רש"י

המקדיש נכסיו. לבדק הבית (נדרים קג.). **ראויה לגבי מזבח.** תמימים (שם). **זכרים יכמרו לצרכי עולות.** דקי"ל (לקמן נג.) המתפים תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח, שכל הבאוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם (שם). **ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.** דקסבר ר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו בהמה, ומיהו מידי דחזי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם, ור' יהושע סבר לא שביק אינש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח. הילכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות (ריש ל.). **זכרים הן עצמן יקרבו עולות.** לפי שאינו חולין, דקסבר אדם חולק הקדישו, ואע"ג דמקדיש סתמא דעתיה היה להקריב למזבח הבאוי לו, ונקבות יכמרו לצרכי שלמים. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים עד שיתכרו, דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הבאוי למזבח, דומיא דבדק הבית שכולו קדוש, הלכך לדמי עולה אקדשינהו (בכורים קג.). ויפלו דדמיהן עולות דסתמייהו לעולה אקדשינהו (לעיל ב.). **בד"א בקדשי מזבח.** דהואיל וחלב וביצים אין ראוין למזבח, הלכך אין מועלין בהן, אבל בקדשי בדק הבית. הואיל וקדושת דמים הן וכולן ראוין לבדק הבית, אפילו אם הקדיש תרנגולת וכו', דמועלין בין בביצים בין בחלב (תוספתא יב:).

מסורת הש"ס

ל) [ר"ל לאיתויי מאי ומ"ל מאי] ומ"ל מאי מעילה יב. ומ"ל מאי מעילה יב. ומ"ל מאי מעילה יב.

מתני' מקדושה לקדושה. דקדשי בדק הבית שהקדישם למזבח לא עשה כלום וכקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה: **ומקדישין אותן.** אקדשי מזבח קאי: **שקדש עילוי.** כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית מעלין אותה כדמים לפי מה שיש לו כח בה ונותן לגזבר דתנן בערכין בפ' המקדש (דף כח:) מחרים אדם את קדשיו אם נדר נותן דמיהם ואם נדבה נותן את עוטבתם כלומר אם בהמה זו היתה נדר כגון דאמר הרי עלי עולה והפרש זו לגדלו כיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה נמצא שכולה שלו ונותן כל דמיה לתרם הכהן[ג] והוא הדין נמי לבדק הבית אם התפיס קדשי מזבח לבדק הבית ואם נדבה [ד] דאם מתה אינו חייב באחריותה נמצא שאין לו חלק בה אלא עוטבת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט מישראל מזכיר כדי שיתן עולתו וזאת לבן בתו כהן להקריבה כדי שיטול את העור וכפי אותה עוטבת הנאה יתן לבדק הבית: **ומחרימין אותם.** אם החרים קדשי מזבח נותן לכהן העילוי כמו שפירשתי: **אם מתו.** קדשי מזבח אפי' לאחר שהוממו אבל עדיין לא נפדו יקברו ואינו יכול לפדותם ולהאכילן לכלבים ואפילו לתתן דאמר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הני מילי בשנעשו טרפה דאיכא העמדה והערכה אבל מתו לא דבעינן העמדה והערכה. אי נמי האי מתו [ו] כגון שנבר ושחטה קודם פדיונן וקאמר דשוב אינו יכול לפדותן ולאוכלן דבעינן העמדה והערכה ויקברו: **יפדו.** דלא היו בכלל העמדה והערכה [ז] כדמוכח טעמא בגמרא [ע"כ]: **גמ' חרמי הנים.** היינו סתם חרמין. ולהכי נקט לשון חרמי כהנים דזימנין דחרמים לבדק הבית כגון אי פרים ואמר הרי זה חרם לבדק הבית: **לא עשה כלום.** ואפי' הקדש עילוי לא יהיב לכהנים: **כל חרם דקדש קדשים הוי.** שהיה מתחילה קדש לה' הוא ואין כח בכהן חל עליו: **לא עשה כלום.** דגופייהו לא מיפקע מבדק הבית ועוטבת הנאה לא שייכא בהו: **וכן חרמי הנים.** אין לו שום חלק בהם ואפי' עוטבת הנאה משום דאינו רשאי ליתנן אלא לכהן שבאותו משמר ואינה דומה דומקין דמקיש מטלטלין[ד] לחרמי קרקעות [ז] בערכין בפרק המקדיש (דף כח.): **הא קדשי מזבח.** דשייך בהו עוטבת הנאה מה שעשה עשוי ויהיב העוטבת הנאה לכהן: [ח] **הא דשייריה.** לקדשי מזבח דלא תנייה בהדי הני: **אבדא שייריה.** כלומר על דבר זה שייריה ואם הקדישן לה"ה מה שעשה עשוי ויהיב הקדש עילוי [ט] אבל לחרמי הנים לא דבהדיא מיעטיה קרא: **וניפנייה בהדי הנך.** ועימהן קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי הנים לא עשה כלום: **חרמי.** דאינו יכול להתפיסן אפי' לאחר משמר קדושתו [י]: **מאי לאו הקדש עילוי.** מקדישין אותו לבדק הבית ומחרימים דקתני היינו לחרמי הנים ויהיב לכהנים העילוי: [יא] **ל"ש כי מפיק.** קדשי מזבח לבדק הבית בלשון ל"ש בלשון חרם יהיב העילוי לגזברין: [ב] **אמר עולא.** קרא לא כרב הונא משמע מדהוה ליה למכתב חרם קדשי קדשים הוא וכתיב וכל חרם הרי משמע על הכל חייל חרם ואפילו אמידי דקדש קדשים הוא:

גזברין

לב"ה אין בה אלא עיבוב גזברין. פירש רש"י שאינה קרינה עד שיגאלו גזברין לעמוד על גנאי כלומר המתם [יב] היאך קרבנו של אדם קרב ואינו עומד ע"ג אבל שום דמים לא [יג] יהיה לב"ה וכ"ש לחרמי הנים דהא אפילו רב הונא דפליג אחרמי הנים מודה בב"ה ומשני מדרבנן כלומר הך בריתא דלעיל דשייריה לקדשי מזבח לומר דחייבי עליה בקדשי עילוי מלבנן הוא דחיל דמלוריתא ליכא אלא עיבוב גזברין ועולא נמי כי תירלה מדרבנן תירלה וקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר קרא לרבות אמידים לעבילה דכתיב בהו לה' עד כאן לשונו וקשיא טובא דאם כן מיקשי מתני' דלעיל דאמר מקדישין אותן הקדש עילוי ועוד קשה אמתא אסיקנא דהוו דרבנן ובערכין (גס זה שם) דרש כל חרם לה' מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים משמע דהוי עיקר דרשא לכן נראה לפרש דלעולא ודאי חייב ליתן הוא הדמים לבדק הבית כדתנן במתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי וכן בערכין ועולא ה"ק אין בה אלא עיבוב גזברין כלומר אין להקדש בהבמה אלא

מתני' [ט] אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותן מקדושה לקדושה ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן ואם מתו יקברו רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו: **גמ'** אמר רב הונא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים לא עשה כלום מאי טעמא אמר קרא כל חרם קדש קדשים הוא לה' כל חרם [א] דקדש קדשים הוי [א] ההוא לה' [ב] ליהוי מיתיבי קדשי בדק הבית שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה כלום חרמי כהנים שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק הבית לא עשה כלום הא קדשי מזבח שהתפיס לחרמי כהנים מה שעשה עשוי תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא [ג] כי שיירה אהדא שיירה דקדשי מזבח שהתפיסן לבדק הבית מה שעשה עשוי אבל לחרמי כהנים לא עשה כלום וליתנייה גבי הנך תנא דאית ביה תרתי קתני דלית ביה תרתי לא קתני תנן [ג] מקדיש אותן הקדש עילוי [ג] מאי לאו הקדש עילוי לבד"ה ומחרימין לחרמי כהן לא אידי ואידי קדשי בד"ה ולא שנא מפיק להו בלשון הקדש לבדק הבית ולא שנא מפיק להו בלשון חרמי לבדק הבית והא לא תני הכי דתניא בברייתא [ג] הקדש עילוי קדשי בדק הבית מחרימין אותם חרמי כהנים ועוד הא תניא [ד] קדשי מזבח שהקדישו לחרמי כהנים מה שעשה עשוי תיובתא דרב הונא תיובתא והא רב הונא קרא קאמר אמר עולא אמר קרא חרם כל חרם ומי אמר עולא הכי והא אמר עולא המתפים עולה לבד"ה אין בה אלא עיכוב גזברין

מקדישין אותן הקדש עילוי. לשון שומא כמו [ה] מעלין בדמים כלומר שמין כמה כח יש לו בה כדמפרש בערכין (דף כח:) המתפיס עולה לבדק הבית אם נדר נותן את דמיה שהרי אם היה נאבד היה חייב לשלם ואם נדבה נותן לפי עוטבת הנאה שבה פי' ומלי שקיל דבר מועט מישראל חכנו כדי להקריב במשמר בן כמו כהן לשון רש"י יב] ול"ג דלא מלינו זה הלשון לליתב לבן בתו כהן [ו] כ"ל גבי [ז] בכור (כמורות דף מ.) לכן נראה לפרש כדתנן בהדיא בערכין (גס זה שם) ואם נדבה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בשור זה [ח] לעולה ואע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב כמו (חולין דף נ:) אין בעלי אומנין רשאין לעמוד פי' חייבין ובערכין (גס זה שם) מפיק הקדש עילוי מדכתיב כל חרם קדש קדשים מלמד שהחרם חל אקדשי קדשים ועל קדשים קלים והקדש עילוי אקדשי מזבח קאי דאי אקדשי בדק הבית אמר בגמרא דקדשי בדק הבית שהקדים לקדשי מזבח [יג] לחרמי הנים לא עשה ולא כלום ופירש"י בגמרא דלא שייך עוטבת הנאה בקדשי בדק הבית ולא נהירא למורי הלי טעמא [יד] דאמנו מי לא שייך ביה לומר כמה אדם רוצה ליתן בבדק הבית אע"פ שאינו רשאי כמו בקדשי מזבח ונראה למורי דטעמא משום דבקדשי מזבח יש שם הבעלים לפדותן כשהוממו אבל בקדשי בדק הבית שהקדישן אין לבעלים עליהן יותר משאר אדם [טו] ולפיכך אין בידו להתפיס: **כל** חרם קדש קדשים לה'. לפוס ריהטא דרב הונא סבר לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה בן בתירא במסכת ערכין פרק המקדיש (דף כח:) דאמר ר' יהודה בן בתירא סתם חרמים לבדק הבית שנאמר כל חרם קדש קדשים לה' וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים מה מ"ל כל חרם קדש קדשים מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים ולאותו תנא ניחא שפיר דרשא דרב הונא דהא דאמר מלמד שחל על קדשים היינו דווקא חרמים דלה' אבל לר' יהודה בן בתירא לא שייך למדרש הכי דהא לא מיירי כלל בהתפסה דהקדש עילוי. ורמ"ר: **קדשי** בדק הבית שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים **לא עשה ולא כלום.** פירש"י דבשלמא קדשי מזבח יש בהן עוטבת הנאה כדמפרש בתמניתין אבל בקדשי בדק הבית אין בהן עוטבת הנאה יש בהן עוטבת הנאה: **חרמי** כהנים שהתפיסן בו'. פירש"י דאין לו בהן עוטבת הנאה שצריך הוא ליתנו לכהן (בע"כ) שבאותו משמר [טו] ואפילו למאן דלא מקיש מטלטלין לקרקעות ה"מ מקדש עכ"ל ואומר מורי הרב מילתא דמקיש מטלטלין לקרקעות בערכין בפרק המקדיש (דף כח.) אמר רב חסדא המחרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה החרים שדותיו נותנן לכהן שבאותו משמר ופריך וליקום מטלטלין לקרקעות ומשני ולאו תנאי היא דאיכא דמקיש ואיכא דלא מקיש ומה שפירש אפילו למאן דלא מקיש ה"מ במקדיש לא הבין רבי לשונו אלא נראה יז) לפרש למורי יז) (שי') בדהיה כהן והכא אמיה יח) כמאן דלא מקיש: **והאמר** עולא המתפים עולה לב"ה אין בה אלא עיכוב גזברין. פירש רש"י שאינה קרינה עד שיגאלו גזברין לעמוד על גנאי כלומר המתם יט) היאך קרבנו של אדם קרב ואינו עומד ע"ג אבל שום דמים לא [יא] יהיה לב"ה וכ"ש לחרמי הנים דהא אפילו רב הונא דפליג אחרמי הנים מודה בב"ה ומשני מדרבנן כלומר הך בריתא דלעיל דשייריה לקדשי מזבח לומר דחייבי עליה בקדשי עילוי מלבנן הוא דחיל דמלוריתא ליכא אלא עיכוב גזברין ועולא נמי כי תירלה מדרבנן תירלה וקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר קרא לרבות אמידים לעבילה דכתיב בהו לה' עד כאן לשונו וקשיא טובא דאם כן מיקשי מתני' דלעיל דאמר מקדישין אותן הקדש עילוי ועוד קשה אמתא אסיקנא דהוו דרבנן ובערכין (גס זה שם) דרש כל חרם לה' מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים משמע דהוי עיקר דרשא לכן נראה לפרש דלעולא ודאי חייב ליתן הוא הדמים לבדק הבית כדתנן במתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי וכן בערכין ועולא ה"ק אין בה אלא עיכוב גזברין כלומר אין להקדש בהבמה אלא

מסורת הש"ס

[ה] (כמורות נג.). [ו] (כמורות יד:). [ז] הכהן ואת הבהמה יקריב לנדרו ל"ק, ד) חרמי מטלטלין ל"ק, ה) (מולין קלד:). [ו] כ"ל גבי דבר המלכ כמו גבי בכור לבן נרמה. ל"ק, ז) ל"ל תרומה, ח) להעלותו לעולה ל"ק, ט) אינו כרש"י שלפנינו ופיין רש"ק, י) [שם כיל כהן ל"ק וע"ש], כ) אפילו כמאן דס"ל ל"ק, ל) [מענית כו.], מ) [ל"ל יהיו ל"ק].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לך רב הונא הא דשיירה: (ב) שם תנן מקדיש אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו: (ג) רש"י ד"ה יפדו וכו' והעמדה כמפורש טעמא בגמרא הס"ד ואח"כ ל"ל ד"ה לא עשה וכו' לחרמי כהנים היינו סתם:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ההוא. ל"נ: [ב] ליהוי. ל"ל הוא: [ג] רש"י ד"ה אמר עולא כו'. והוא לתוק. וג"ל דלמאריה קשה על רב הונא הא תנן דתרכין (דף כח) דרשי לאלי קרא לתיקן דחל אקדשים וכ"ל דהכי דרש ר"ה דהאי קרא אתי דחרמים חל אקדשי מזבח כדקאמר נמתני' דסם וקאמר דוקא חרמים אבל אינו חל אבל מזבח כהנים אבל לא אמרי עולא ואמר כל חרם משמע כל החרמים אף חרמי כהנים (וכ"נ כ"ו מד' התוס') וכ"ל דק"ק לה' הוא:

מוסף רש"י

מקדושה לקדושה. שאין קדושה מזבח מלה על קדושת בדק הבית ולפ"ג דקדושת מזבח תמורה, ולא קדושת בדק הבית על קדושת מזבח, שיהא מיב ליתן דמיהן לבדק הבית (בכורות נג:). ומקדישין אותן. קדשי מזבח לקדשי בדק הבית, הקדש עילוי. עוטבת הנאה שיש לו מקדושה מזבח יכול ליתן לבדק הבית זו היא עוטבת הנאה דיכול ליטול מלא מישראל אחר על מנת שיתננה לבן בתו כהן שקרינהו, כדאמרינן בפרק עד כמה (בכורות כז.). עילוי הייט שנעלה בדמים אותו שיעור עוטבת הנאה ונותן לגזבר (שם נג:). ומחרימין אותן. בקדשי מזבח מחרימין ויתן לכהן כפי עוטבת הנאה שיש לו בהן, אבל אתלק מזבח לא אחילא שום קדושה אחרימי (שם).

שיטה מקובצת

[ה] חרם דמן קדש קדשים קאתי' לה' יהא מיתיבי: [ו] ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו הקדש עילוי לקדשי בדה"כ ומחרימין אותן לחרמי כהנים לא: [ז] בברייתא מקדישין אותן הקדש: [ח] תניא בהדיא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים: [ט] נדבה אוהה בהמה שהחרים כגון דאמר הרי זו דאם: [י] מתו דקתני הכא כגון: [יא] קרקעות ס"א רכתיב בקרקעות כי אחוזת עולם להם מלמד שאין הכהנים מחרימין בערכין: [יב] כי שייריה לקדשי מזבח הא ראות ד'

נמחק: [יג] עילוי דקדש לה' קרינא ביה אבל: [יד] קדושות וקדשי מזבח יכול להתפיס לבדה"כ להקדש עילוי ולהכי שייריא הס"ד: [טו] העילוי הס"ד ומה"ד ואידי ואידי הני תרי לישני דקתני מתניתין מיירי במתפיס קדשי מזבח לקדשי בדה"כ הס"ד: [יז] רש"י מה שהזכיר גבי עולה שהיו הנאה דבן בתו לא דק דוראי החם מפרש הספר גבי בכור שהבשר שלו כשנותנו לו הלכך הוי טובת הנאה חשובה אבל בעולה שאין לכהן אלא העור לא חשיבה הך טובת הנאה ובערכין מפורש טובת הנאה אחרת גבי עולה: [יג] מזבח או לחרמי: [יד] טעמא. ס"א דלמה לא שייך לומר אם אמר הרי עלי מנה אי בהמה לבדה"כ אפילו חייב באחריותו כמו בקדשי מזבח וכן אפילו לא קבל אחריותו אמר: [טו] אדם דבל אדם יכול לפדותן לפיכך: [טז] כהן ולא נהירא דוראי כל מה שפירשנו במשנה שייך כמו כן בקדשי בדה"כ ראם אמר עלי חייב באחריותו ואם לא אמר עלי שייך לומר אומרין כו' אלא שעמא אחדינא איכא משום דקדשי מזבח תמיד שם כו': [יז] נראה למורי שיש לפרש בהריה דהך דהכא אתיא כמאן:

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה יא:
טו ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה יא יד יג יד:
טז ג מיי' פ"ה שם הלכה יב:
יז ד ה מיי' שם פ"ו הלכה ח:
יח ו מיי' שם הלכה י:

תורה אור השלם

1. אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיי מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיי׳: ויקרא כז כח

רבינו גרשום

הנאה לכהנים. בהקדש בדק הבית: אפי' בשפחי וגבייה דבדק הבי' דמתעלין בהן: אין משנין אותן מקדושה לקדושה ולא אפי' מקדושה קלה לקדושה חמורה כגון שלמים לעולה: ומקדישין אותן. פירוש לקדשי מזבח: הקדש עילוי. לשם קדשי בדה"ב ואותו עילוי נותן לבד"ה ומהו עילוי כדאמרינן בערכין בפרק המקדש שדהו אם נדר שאמר שור זה עלי לעולה שחייב באחריותו כיון דלא סגי דלא מקריב ליה דחייב באחריותו נותן את דמיו לבדק הבית הואיל והקדישו הקדש עילוי לבדק הבית ואם נדבה היא אותו קדשי מזבח שהקדיש לעילוי כיון דנדבה דלא אמר עלי אלא הרי זו עולה דלא חייב באחריותה אינו נותן לבדק הבית אלא דמי טובת הנאתה ומה הוא טובתה (אומרין כמה) [אומדים כמה] אדם כהן (אחד) [אחר] שאינו ממשמר העובד באותו זמן רוצה ליתן לבעלים של השור בשור זה שימתין לו עד זמן משמרתו ויתנו לו להעלותו עולה כדי שיזכה בעורו שאינו רשאי זה כהן להעלותו אלא בזמן משמרתו וכמה שאותו כהן רוצה ליתן לו כן הוא ליתן לבדק הבית והיינו עילוי: ומחרימין אותן. קדשי מזבח יכול לומר יהו חרם ואם כן אם נדר הם נותן את דמיהן לכהנים ואם נדבה נותן את טובתו כדאמרן: קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים שאמר יהו חרם לא אמר כלום. ואינו נותן לכהנים לא דמיהן ולא טובתן: דאמר קרא כל חרם קדש קדשים הוא לה'. ומשמע דכל חרם דמן קדשי מזבח אתי אם החרימו לה' יהא ולא לכהנים משום דאין יכול להתפיסן דאינן שלו הילכך לא עשה כלום [וקא דייק מדוקיא דבריתא הא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים תפסין לעילוי (לא) תפסי כדאמינא. ונותנן לכהנים חיובתא דרב הונא: אמר לך רב הונא]. כי שייריה לדוקיא דלא תנא בברייתא אחרא דוקיא שייריה הא קדשי מזבח שהתפיס לעילוי לקדשי בדק הבית תפסין אבל לא דייק כדאמרת לחרמי כהנים דלחרמי כהנים לא תפסי כדאמינא. אי הכי כיון דלא תפסי לחרמי כהנים ניתנייה בפירוש בברייתא גבי הנך דתני לא עשה כלום: לא תנא הנך דאית ביה תרתי קתני. כגון בין לקדשי מזבח בין לקדשי בדק הבית לא עשה כלום אבל הא קדשי מזבח שהתפיסן לחרמי כהנים דליתה בתרתי לא קתני דלחרמי כהנים לא תפסי הא לקדשי בדק הבית תפסי הלכך לא קתני לה בברייתא: ל"א דניתנהו בתרתי לא אידי (ולא) ואידי. ומחרימין אותן נמי לצורך בדק הבית קאמר דקאמר (לו) דלא שנא כי פסיק להו קדשי מזבח בלשון הקדש דקאמר יהו חרם לבדק הבית תפסו לבדק הבית לעילוי: והא לא תני בברייתא הכי. כדמתרצת דקתני בהדיא ומחרימין אותן חרמי כהנים כלומר לכהנים והתניא כו': [והא רב הונא קרא קאמר. דאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה' יהא כלומר ולא לכהנים]. אמר עולא. קרא להכי אתא חרם כל חרם דיכיל למימר חרם מאי כל חרם מלמד שחל חרם על כל קדש וקדש בין על קדשי קדשים דלה' הם בין על קדשים קלים לעילוי בדאמרן: מי אמר עולא הכי. דחל עליהו חרם על קדשי המזבח: והאמר עולא המתפים עולה לעילוי בדבדק הבית אין בה אלא עיכוב גזבר בלבד כלומר (אם אינה צריכה) לא חל עליה כלום ואינה צריכה לא שום פדייה ולא שום המתנה אלא עיכוב גזבר בלבד כלומר לאלתר כשיבא הגזבר של הקדש יתן רשות לשוחטה וישחטוה לשם עולה מיד בלא פדייה. וכיון דקדושת בדק הבית לא חל עליה כ"ש דחרם נמי לא חל עליה דהא רב הונא דאית ליה דחל עליה קדשי בדק הבית קאמר דלחרמי כהנים לא תפסי כ"ש עולא דאמר דלבדק הבית לא תפסי ק"ו דלחרמים נמי לא תפסי. וקשיא לעולא דאמר חרם כל חרם:

יט א מיי׳ פ״ב מהלכות מעילה הלכה ח:
כ ב ג מיי׳ פ״ו מהלכות ערכין הלכה י:
כא ד מיי׳ שם פ״ה הלכה יב:
כב ה ו מיי׳ שם הלכה יא ופ״ח מהלכות איסורי מזבח הלכה י:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. וְהַקְּטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל חֵלֶב לַיְיָ: ויקרא ג טז
3. וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיְיָ כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיְיָ יִהְיֶה קֹדֶשׁ: ויקרא כז ט
4. וְאִם בְּבְהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְּעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ: ויקרא כז כז

מוסף רש״י

כל חלב לה׳. בקדשים קלים כתיב, ״לבני כתיב בהו לה׳ למימרא דקדשי ה׳ קרינא ביה לענין מעילה (חולין קיז.) דתמעה בשגגה מקדשי ה׳ קרינא בהו (כריתות כג.). העמדה והערכה. שתמעת על הגליה ויעריכנה הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הנבהמה לפני הכהן והערך הכהן וגו׳ (שבועות יא.). **אם בהמה כו׳.** ואם כל בהמה טמאה וגו׳ וכתיב בתריה והערך אותה וגו׳ אלמא נפדין (תמורות קא.). **אינו אלא בבהמה טמאה.** כגון סוס וגמל וחמור. **כשהוא אומר.** למעוטי מאותה פרטה ואם בבהמה הטמאה ופדה וגו׳ (מנחות קא.).

שיטה מקובצת

א) בלבד מדרבנן וקרא למעילה הוא דאתא ס״א אספסתא בעלמא ואלא קרא למאי אתא מבעי ליה למעילה דחרמים למעילה כו׳: **ב)** למה לי קרא אות ה׳ נמחק: **ג)** ה׳ קדשים המיוחדין לה׳. ס״א חטאת ואשם מנין ת״ל נפש כי תמעול מעל ריבה למה לי קרא קדש קדשים כתיב בהו אלמא כו׳: **ד)** בהו אלמא אע״ג תיבת אלא ל״ש: **ה)** למעילה ס״א הא רב הונא קרא קאמר מבעי ליה דהוא קרא לכדתניא וחכמי׳ אומרים סחם חרמים לכהנים שנאמר כל חרם בישראל וגו׳ א״כ מה ת״ל כל חרם קדש קדשים לה׳ מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים מגלן דתפיס חרמים אקדשי מזבח אמר עולא דכתיב כל חרם על כל כל קדש וקדש חייל ומי אמר עולא הכי והא אמר עולא עולה שהתפיס לבדה״ב אין בה אלא עכוב גזברין כלבד אלמא לא תפסי קדשי בדה״ב אקדשי מזבח (מי מקרבינן) והא קרא קאמר וכל חרם קדש קדשים הוא לה׳ מדרבנן והא קרא אספסתא בעלמא ואלא קרא למאי אתא מבעי ליה למעילה דחרמים. למעילה חיפוק לי מקדש קדשים קדש קדשים לא משמע ליה מי לא אמר ר׳ יוחנן אין מעילה מפורשת כו׳ המיוחדים לה׳ איזה קדש המיוחד הוי אומר זה עולה אבל חטאת ואשם לא אחיין אלא מדרבי דתניא רבי אומר כל חלב לה׳ לרבות אימורי קדשים קלים למעילה אלמא קדשי קדשים לא משמע ליה. ושיה מכל וכל עם לשון ירושלמי שהיה לרש״י ז״ל והראב״ד ז״ל: **ו)** עשרי ואי מדאורייתא אמאי מה שעשה עשרי אלא: **ז)** ווה ווה מודים דלר״ש קדשי בדה״ב: **ח)** לך אי בקדשי: **ט)** יפרו. ל״א חגן אם מתו יקברו מאי לאו אריבא קתני אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדה״ב אין משגין אותן תיובתא דרשב״ל לא תרגמא אקדשי בדה״ב אי הכי אימא סיפא ר״ש אומר קדשי בדה״ב אם מתו יפדו אמאי כיון דתנא אקדשי בדה״ב קאי אימא ליה ר״ש אמר לך דשב״ל ר״ש סבר דתנא קמא יקברו אחרייהו קתני ואמר ליה ר״ש אי בקדשי מזבח קאמרת מדרינא לך דתניא דף ל״ר א״א) כתורות כו׳: **י)** אם כל (כל) בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה: **יא)** מה״ד עיכוב גזברין: **יב)** וקרא אספסתא ועיקר: **יג)** בעמא דלא אמר קדשים: **יד)** מה״ד וקדשי מזבח מו: **טו)** הבית מי מקרבינן להו: **טו)** גזברין ודא קרא: **יז)** קדש וקדש אסור לשחוט אית ה׳ ר׳ נמחק: **יח)** דמדרבנן הוא דהקדיש תיבת בהו נמחק: **יט)** סבר עולא דיכול תיבת עולה נמחק: **כ)** ואמאי ליכא איסורא: **כא)** מדרבנן פי׳ מה דאמר עולא המתפיס עולה לחרמי כהנים מה שעשה עשוי היינו מדרבנן אבל מדאורייתא תיבת כלומר נמחק: **כב)** תיבות כלל דרשי ל״ש נמחק: **כג)** עילוי ס״א משום דקרא קדש: **כד)** בדה״ב נתפסים אלא אפילו למ״ד אין נתפסים ה״מ בשר אבל עור תפיס ובעי פדיה והשתא: **כה)** כזבח ה״ג הך לא קאי אלא אקדשי בדה״ב וה״נ מוכח לרשב״ל דלרשב״ל לא קאי אקדשי מזבח ור״ש: **כו)** ליה לימא דסריר תיבת דלמא ל״ש ונמחק:

יא) נפש כי תמעול מעל. **יב)** בשגגה מקדשי יי׳ והביא את אשמו ליי׳ איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקודש לאשם: ויקרא ה טו **יג)** והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה לריח ניחוח כל חלב לי׳: ויקרא ג טז **יד)** ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לי׳ כל אשר יתן ממנו לי׳ יהיה קדש: ויקרא כז ט **טו)** ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך יסף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר בערכך: ויקרא כז כז

מסורת הש״ס

יא) נפש כי תמעל מעל. **יב)** בשגגה מקדשי יי׳ והביא את אשמו ליי׳ איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקודש לאשם: ויקרא ה טו **יג)** והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה לריח ניחוח כל חלב לי׳: ויקרא ג טז **יד)** ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לי׳ כל אשר יתן ממנו לי׳ יהיה קדש: ויקרא כז ט **טו)** ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך יסף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר בערכך: ויקרא כז כז

א) גזברין. שאינה קריבה עד שיגאלו הגזברין לעמוד על גבה כדאמרי׳ בעלמא (תענית דף כו.). היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד ע״ג אצל שום דמיס לא יהיב לגבך הבית וכ״ש לאחרי כהנים דהא אפילו רב הונא דהוה פליג אחרמי כהנים **ב)** הוה מודה אבגבך הבית: ומשני **מדרבנן.** **(ג)** האיך **(ד)** בריימתא דלעיל [ע״א] דשיירא לקדשי מזבח למימרא דחייל עליהו הקדש עילוי מדרבנן הוא דחייל דמדאורייתא ליכא אלא עיכוב גזברין ועולא נמי כי תירלה מדרבנן תירלה וקרא **יב)** לאתמכתא ועיקר קרא למעילה אתא לרבות חרמי כהנים למעילה והכי משמע כל המרם כו׳ לה׳ דאי אתהני מיניה פורתא מעל: **לרבות אימורי קדשים קלים למעילה.** דכתיב לה׳. **(ו)** מהיכא דרבי מפיק ר׳ יעקי נמי קדשי קדשים דכל חלב כתיב ורבי היינו טעמא **יג)** דאמר קדשים קלים דלדידיה משמע ליה דחטאת ואשם בכלל קדשי ה׳ הוא ואין לנעלים בהן כלום ולא אינצריך לרבויי אימורים ור׳ יעקי מיהא אינצריך לרבויינהו ואע״ג דכתיב בין בחטאת בין באשם קדשי קדשים בנו את אהרן **(ז)**. ל״א ירושלמי מנגן כלומר מאי משמע האי כל חרם דחייל לקדשי מזבח: יד) **מי קרבי (ד)**. כלומר אם התפיסה לבדק הבית **טו)** אמאי מקרביהו להו בלא פדיון דקאמר אין בה אלא עיכוב גזברין **טו)** והאי קרא כתיב לעיל כל חרם קדש **(ח)** דמשמע דחרם חייל אכל **יז)** הקדש וקדש אסור לשחיטה ולהקריבה עד שתפדה הקדש **[ג)** בעילוי: **שפי מעילות.** אחת משום קדשי מזבח ואחת משום קדשי ב״ה ואי מדרבנן הא לא חייל קדושת ב״ה אלא מדרבנן: **רשוי.** אילו הוא קדושה בתריתא **(ט)** מדאורייתא ורשוי מי לאו (דמדר׳ יח) **[ד]** בהולא) דהקדיש ולאו דאורייתא: **אחד קדשי מזבח כו׳.** והאי מי מתו יקברו אהולהו קאי. ר״ש ורבנן תרוייהו יליפי טעמייהו מקרא לקמן בין אליבא דר׳ יוחנן בין אליבא דר״ל: **זה וזה.** רבי יוחנן וד״ל מודיע דלר״ש קדשי בדק הבית לא היו אלא קדשי מזבח היו מדקתני קדשי בדק הבית יפדו ולא אמר אחמת יפדו מכלל דדווקא קאמר: **ודברי הכל.** ועוד שאינם מודיע לדברי הכל בין לרבי שמעון בין לרבנן בעל מום מעיקרו לא הוה בהעמדה והערכה בקדשי מזבח כדמפרש טעמא לקמן [נג.] ובקדשי ב״ה לא מיירי מידי **[ה]** דבעל מום מעיקרו דמודו דלרבנן קדשי בדק הבית בעי העמדה והערכה לא שנא בעל מום אחר הקדש ולא שנא קדש מומו להקדשו בעי העמדה והערכה דבקדשי ב״ה לא שאני לן בין בעל מום מעיקרא לתם ועשה בעל מום שהרי על עלים ואגנים הן חלין: **היינו דאינטריך ר״ש לפרושי.** דאי הוה אמר אחמת יפדו כיון דתנא קמא בתרוייהו איירי הוי משמע דאתרוייהו פליג להכי פריש: **אלא לר״ל.** דאמר רבנן לא קיימי אלא אקדשי ב״ה: **למה ליה.** לר״ש לפרושי: **לימא.** אחמת ואחת יפדו אלא אקדשי ב״ה דהא בקדשי מזבח לא איירי כלל נעיל לא בפדייה ולא בקבורה: **ר״ש.** דמתני׳ לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן וסבר דרבנן אתרוייהו קיימי: ואמר

יא) [ג״ל מדרבנן נ״ק וכ״מ], **ב)** [מעילה ט״ו. ע״ב], **ג)** חולין קיז. מעילה טו. [כריתות כג.], **ד)** נ״ק מ״ו. **ה)** בכורות יד: ע״ש, **ו)** [בכורות לב.]; **ז)** [חולין קלה. שבועות יח:], **ח)** [יומא מ. וש״נ], **ט)** [מנחות קא. בכורות ט:]; **י)** נ״ל אסר לא יקריבו וכ״ל במנחות יבכוריהם, **כ)** [נ״ל שפפרין], **ל)** הוא מוהה בנדק. נ״ק, **מ)** הך נ״ק, **נ)** [ויקרא ו. ז], **ס)** הד״ל נ״ק, **ע)** דהא האי קרא כל חרם קדש דרים עולה דמשמע דחרם חל אכל הקדש והקדש אסור לשחיטה. נ״ק, **פ)** [ויקרא כז], **צ)** מדאורייתא דאתיא למעוטי מעל דמדרבנן הוה הקדש כו׳ נ״ק, **ק)** נ״ל בנעל מום. **ר)** נ״ק, **ש)** נ״ל לעולה נ״ק, **ת)** בלאומר נ״ק, **א)** ליתא נ״ק, **ב)** ומשני מדרבנן הא דדרים מכל חרם דיכול להתפיס לתרמי כהנים הייט. נ״ק, **ג)** למה לי קרא ק״ק כו׳ נ״ק. **ד)** נ״ק מ״ו. **ה)** לא דרים כלל דרשי דקדש לה׳ ודרשי דכל לרבות. נ״ק, **ו)** נ״ל תנים דכתיב הא נ״ק גורם מדרש. **ז)** [מדאורייתא תפסי נ״ק], **ח)** [וע״ע תוס׳ מנחות נב. ד״ה גזרי ותוס׳ מעילה כ: ד״ה ומי איכא], **ט)** נ״ל לא קאי אמקדישין הקדש דפיפא ומי׳ נ״ק קאי גם אקדשי ב״ה דפיפא, **י)** קדשי מזבח לא היה בכלל העמדה והערכה קדשי ב״ה היה בכלל העמדה והערכה. **יא)** נמי׳ נ״ק מ״ו. **יב)** [ג״ל מדרבנן נ״ק וכ״מ], **יג)** [מעילה ט״ו. ע״ב], **יד)** [כריתות כג.], **טו)** נ״ל אמר עולא דמי עד בלבד ואם אינה מי קרבי מדרבנן מי עד נופל מגלן קאי אמיינמא מי דקרי״ל חל על קדשי מזבח: **[ג)** רש״י ד״ה מי. בעילה. נ״ל עילוי: **[ד)** ד״ה ראויה. בהוא. נ״ל הוא. דהקדיש נ״ל דהקדש: **[ה)** ד״ה וכ״ש. דבעל. נ״ל מנעל:

הגהות הב״ח

(א) נמ׳ ואם בבהמה טמאה: **(ב)** רש״י ד״ה ומשני מדרבנן הך כריימתא: **(ג)** ד״ה לרבות וכו׳ ומההיא וכו׳ ורבי היינו טעמא דלא אמר קדשי קדשים לדדיה: **(ד)** ד״ה מי קרבי. נ״ב זהו פי׳ לני׳ הירושלמי וכן נמתון:

הגהות הגר״א

[א) נמ׳ לעולה רבנן. נכ״מ מדרבנן. לעולה נ״ב: **[ב)** חרמים נמי כו׳. למעילה. נכ״מ. נ״ל מנגן אמר עולא כו׳ עד בלבד ואם אינה מי קרבי מדרבנן כו׳ עד נופל מגלן קאי אמיינמא מי דקרי״ל חל על קדשי מזבח: **[ג)** רש״י ד״ה מי. בעילה. נ״ל עילוי: **[ד)** ד״ה לאויה. בהוא. נ״ל הוא. דהקדיש נ״ל דהקדש: **[ה)** ד״ה וכ״ש. דבעל. נ״ל מנעל:

רבינו גרשום

אמר לך עולא. אין מראורייתא לא תפיס בהו חרם דהא התפיס עולה לבדק הבית אין בה אלא עיכוב גזבר אלא מדרבנן קא אמינא דחל עליהו חרם וקרא דכתיב כל חרם למעילה הוא דאתא דמגלין בחרמין מיבור רבל: למה לי קרא למעילה קדש קדשים כתיב. אלמא דרינא בקדשי קדשים דמרעלין בה: ולטעמיך הא דאמר ר׳ יוחי אין מעילה מפורשת כו׳. ל״א והא רב הונא קרא קאמר ההוא מיתבעי לכדתנן כו׳: ימי אמר עולא הכי ותאמר עולא כו׳. אלמא לא תפסי קדושי מזבח לקרשי בדק הבית וכ״ש חרמים שהתפיסן לחרמי כהנים מי מוכח שהתפיסן לחרמי כהנים מי קרבינן. (בדקאמר עולה שהתפיסן לקדשי בדק הבית אין כה אלא עיכוב גזבר וכ״ש חרמים) והא קרא קאמר עולא כל חרם קדש קדשים מלמד שחל על כל קדש וקדש: אמר לך עולא. מדרבנן הוא דתפסי חרמים קדשי מזבח: והאי קרא כל חרם. לאו להכי אתא אלא אסמכתא בעלמא הוא ואלא קרא כל חרם למאי אתא מיבעי ליה כל למעילה דחרם כו׳: עולה שהתפיסה לקדשי בדק הבית אסורה לשוחטה עד שתפדה. כדאמרן אם נדר נותן דמיהן ואם נדבה נותן תובתה.

מאי אסורה עד שתפדה מדרבנן: ואם עבר ושחטה. בלא פדייה מה שעשה עשוי: אי הכי אימא סיפא דמעלין בה אם נהנה ממנה: ב׳ מעילות אחד משום קדשי מזבח ואחד משום קדשי בדק הבית. ואי מדרבנן אסירה אמאי ב׳ מעילות. אימא דאויה למעול בה ב׳ מעילות אילו מדאורייתא אסור אבל כיון דמרבנן אין בה אלא מעילה אחת: ואם מתו. בעלי מומין אותן שאסר אחד קדשי מזבח כו׳: יקברו. ר׳ שמעון אומר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו אמר ר׳ יוחנן לרבנן דאמר אם מתו יקברו אחד קדשי מזבח יאחד קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה הלכך כיון דמתו ואי אפשר למעבד להו העמדה והערכה לא יפדו: ורישא לקיש אמר לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה ועליה קאמרי ואם מתו יקברו וזה וזה מודיע כין ר׳ יוחנן כין ריש לקיש דלרבי שמעון קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו דהא לא קאמר ר׳ שמעון בפירוש דיפדו אלא קדשי בדק הבית בלבד דדברי הכל בין רבנן בין ר׳ שמעון בין ר׳ יוחנן כין ריש לקיש דבעל מום מעיקרא אם מת יפדו דלא היה בכלל העמדה והערכה: [אלא לריש לקיש דאמר דלרבנן קדשי בדק הבית היו ועליהו קאמרי יקברו למה ליה לר׳ שמעון לפרושי. לר׳ שמעון קדשי בדק הבית אם מתו יפדו. לימא אם מתו יפדו ואנן ידעינן דאמאי דקאמרי רבנן קא מהדר ר׳ שמעון: אמר לך ריש לקיש. ר׳ שמעון לא הוה ידע על

יח) [ג״ל מדרבנן נ״ק וכ״מ], **ט)** [מעילה ט״ו. ע״ב], **ג)** חולין קיז. מעילה טו. [כריתות כג.], **ד)** נ״ק מ״ו. **ה)** בכורות יד: ע״ש, **ו)** [בכורות לב.]; **ז)** [חולין קלה. שבועות יח:], **ח)** [יומא מ. וש״נ], **ט)** [מנחות קא. בכורות ט:]; **י)** נ״ל אסר לא יקריבו וכ״ל במנחות יבכוריהם, **כ)** [נ״ל שפפרין], **ל)** הוא מוהה בנדק. נ״ק, **מ)** הך נ״ק, **נ)** [ויקרא ו. ז], **ס)** הד״ל נ״ק, **ע)** דהא האי קרא כל חרם קדש דרים עולה דמשמע דחרם חל אכל הקדש והקדש אסור לשחיטה. נ״ק, **פ)** [ויקרא כז], **צ)** מדאורייתא דאתיא למעוטי מעל דמדרבנן הוה הקדש כו׳ נ״ק, **ק)** נ״ל בנעל מום. **ר)** נ״ק, **ש)** נ״ל לעולה נ״ק, **ת)** בלאומר נ״ק, **א)** ליתא נ״ק, **ב)** ומשני מדרבנן הא דדרים מכל חרם דיכול להתפיס לתרמי כהנים הייט. נ״ק, **ג)** למה לי קרא ק״ק כו׳ נ״ק. **ד)** נ״ק מ״ו. **ה)** לא דרים כלל דרשי דקדש לה׳ ודרשי דכל לרבות. נ״ק, **ו)** נ״ל תנים דכתיב הא נ״ק גורם מדרש. **ז)** [מדאורייתא תפסי נ״ק], **ח)** [וע״ע תוס׳ מנחות נב. ד״ה גזרי ותוס׳ מעילה כ: ד״ה ומי איכא], **ט)** נ״ל לא קאי אמקדישין הקדש דפיפא ומי׳ נ״ק קאי גם אקדשי ב״ה דפיפא, **י)** קדשי מזבח לא היה בכלל העמדה והערכה קדשי ב״ה היה בכלל העמדה והערכה. **יא)** נמי׳ נ״ק מ״ו. **יב)** [ג״ל מדרבנן נ״ק וכ״מ], **יג)** [מעילה ט״ו. ע״ב], **יד)** [כריתות כג.], **טו)** נ״ל אמר עולא דמי עד בלבד ואם אינה מי קרבי מדרבנן קא אמינא דחל עליהו חרם וקרא דכתיב כל חרם למעילה הוא דאתא דמגלין בחרמין מיבור רבל: למה לי קרא למעילה קדש קדשים כתיב. אלמא דרינא בקדשי קדשים דמרעלין בה: ולטעמיך הא דאמר ר׳ יוחי אין מעילה מפורשת כו׳. ל״א והא רב הונא קרא קאמר ההוא מיתבעי לכדתנן כו׳: ימי אמר עולא הכי ותאמר עולא כו׳. אלמא לא תפסי קדושי מזבח לקרשי בדק הבית וכ״ש חרמים דלא תפסי: וקדשי שהתפיסן לחרמי כהנים מי מוכח שהתפיסן לחרמי כהנים מי קרבינן. (בדקאמר עולה שהתפיסן לקדשי בדק הבית אין כה אלא עיכוב גזבר וכ״ש חרמים) והא קרא קאמר עולא כל חרם קדש קדשים מלמד שחל על כל קדש וקדש: אמר לך עולא. מדרבנן הוא דתפסי חרמים קדשי מזבח: והאי קרא כל חרם. לאו להכי אתא אלא אסמכתא בעלמא הוא ואלא קרא כל חרם למאי אתא מיבעי ליה כל למעילה דחרם כו׳: עולה שהתפיסה לקדשי בדק הבית אסורה לשוחטה עד שתפדה. כדאמרן אם נדר נותן דמיהן ואם נדבה נותן תובתה.

ואמר רשמנא עביד לה העמדה והערכה. דכתיב נתריה[1] והעמיד והעריך וגו' והא ולאי קדשי מזבח היא מדבעינן מוס קבוע דאי בדק הבית תמימים נמי מפרקי דמאי מיכפא להו אי מס אי בעל מוס. אלמא קדשי מזבח נמי היו בכלל העמדה והערכה לרבנן דהא בריתא רבנן היא דהא סתם סיפרא היא[2] וסתם סיפרא ר' יהודה (נכורות דף פח.) בר פלוגתא דר"ש והיינו כרבי יוחנן. ומהכא שמעינן קדשי מזבח לרבנן וממתני' שמעינן קדשי ב"ה מדקאמר ר"ש [לג.] קדשי בדק הבית יפדו מכלל דשמעיניהו לרבנן דאמרי יקבלו: **כין עוב וכין רע.** משמע אחד טוב ואחד רע דשניהן שוין מס ובעל מוס: **אוסה למעוטי קדשי מזבח.** ולא קאי אלי והעמיד והעריך אריש דקרא דמשמעי בקדשי מזבח: **ור' יוחנן.** אית ליה ולאי דהאי כין עוב וכין רע בקדשי ב"ה קאי ומיהו והעמיד והעריך אריש דקרא דאוקימנא בקדשי מזבח ואסיפא דמשמעי[3] בב"ה קאי[4] ואותה למעוטי בעל מוס מעיקרו בקדשי מזבח. ולר"ל לא צריך בעל מוס מעיקרו למעוטי דהוא אמר [לג.]: לרבנן קדשי מזבח לא היו ואפילו קדש הקדשים לאומן וכ"ש אלי: **ואפי' חיה ועופות.** כגון אוזין ותרנגולין דלא שייכי כלל למזבח: **כין עוב לרע מכעי ליה.** יב) (ב) משמע דהוי מילוק כין עוב לרע וכין עוב וכין רע ומשמע אחד טוב ואחד רע ושניהן שוין: **מאו דמימים יקכרו.** אפילו הכי לאיתנהו בכלל העמדה והערכה היכא דאמרו דמימים עבוד רבנן מעלה דיקכרו הוא ולא הוו חזי להקרבה: **בקדשי מזבח.** קס"ד הסתם משום דלא היו בכלל העמדה והערכה: **אבל בקדשי בד"ה כו'.** דהיו בהעמדה והערכה: **ר"ש אומר כו' דמימין יקכרו.** משום מעלה: **ובעלי מומין יפדו.** לקמיה פריך היכי קאמר ר"ש יג) קדשי מזבח [(יפדו)] הא כין רבי יוחנן כין ר"ל אמרי דלר"ש קדשי מזבח הוו בכלל העמדה והערכה (ג): יד) **מרישא פיוכחא לרבי יוחנן.** דקתני לרבנן בקדשי מזבח יפדו: **בבעל מוס מעיקרו.** משום הכי טו) יפדו ובקדשי ב"ה יקכרו דהתם לא שני כין בעל מוס מעיקרו לקדש הקדישו לאומו: **כ)וכי מסתברא דאי בשקדש הקדישו אם מומו.** וטעמייהו דרבנן דלר"ל דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ליפלוג ר"ש עלה ולימא בקדשי מזבח יקכרו דהא לר"ש קדשי מזבח היו בהעמדה והערכה אלא מדלא פליג ש"מ בבעל מוס מעיקרו קאי כ) ומשום הכי (ד) קדשי מזבח יפדו וקדשי ב"ה נמי יפדו טו) דלר"ש (נמי) קדשי ב"ה לא היו: **לימא מיהו פיוכחא דר"ל.** דהא מגופה שמעינן דאבעל מוס מעיקרו קאי והשתא י"ל טעמא יז) דבעל מוס מעיקרו הא קדם הקדישו לאומו לרבנן נמי יקכרו יח): **בשקדם הקדישו אם מומו.** וטעמייהו דרבנן משום דקדשי מזבח לא היו: **נפלוג ר"ש עלה.** דקדשי מזבח ולימא יקכרו ולאמאי קתני לר"ש אחד קדשי מזבח ולא קדשי ב"ה יפדו: ומשני **ר"ל מיפך אפיך** יט) **וכיי מוסיב ממכילתא אחריתי.** דאסכת בריתא אחריתי דמסכף לה כ) ומוסיב לה הכי לר' יוחנן כ) דרשב"ל לא מייתי לה להא מיוסבתא לר' יוחנן כדגרסי' לה הכא דקתני בר"ש בהדיא קדשי מזבח יפדו כא) **אלא מיפך אפיך וכיי מוסיב לה כדאשכחנא במכילתא אחריתי כין דמימיכו כו'.** כב) ואע"ג דכין האי לישנא לישנא דלעיל כי דייקת בה ליכא מידי (כג) אלא כג) (לאו) דקתני בהדיא לר"ש קדשי מזבח יפדו: **כמה דכריס אמוריס.** דקאמר מ"ק בעלי מומין יקכרו בקדשי ב"ה אבל קדשי מזבח יפדו דלא נקדשי מזבח יפדו: **בבעל מוס מעיקרו.** כג) ובב"ה יקכר דהתם לא שני כין בין מעיקרו לגבעל מוס דאי תרתי קדשי ב"ה יפדו וקדשי מזבח יקכרו אלא אלא בקדשי ב"ה דקאמרי דאמרי רבנן יפדו ס"מ בבעל מוס מעיקרו אירי: **ה"נ דפליג.** ותנא לך פלוגתייהו בב"ה וה"ה דפליג עלייהו נמי בקדשי מזבח **לריש לקיש דאמר לרבנן כו'.** (ו) הא דקתני בהך בריתא קדשי מזבח יפדו לא שני לן בין מעיקרו לגבעל מוס ס"מ כו' בגלגמא לר' יוחנן דמוקיס לה בבעל מוס מעיקרו לא מיכפא לן אם נפדה לכלגיס דהא לא נחתא מעולה קדושה לגופיה אלא לריש לקיש איכא למיבעי: הכא

והא מה אני מקיים ט)(כל הבהמה) **אשר לא יקריב** ממנה **בבעלי** מומין **שיפדו.** ואין לומר דלימא איפכא דקרא דאשר [לא] יקריבו משמע דאינה פסולה אלא להקרבה אבל להדיוט שריא: **ואמר** רחמנא עביד לה העמדה והערכה. דבהאי קרא לא אשכח לא יקריבו כתיב והעמיד והעריך ואתם סיפרא ר' יהודה אלמא רבנן דעלמא אית להו העמדה בקדשי מזבח ובקדשי ב"ה ק"ל ממתניתין מדקאמר ר"ש יפדו מכלל דלרבנן לא יפדו יא) אלא קדשי ב"ה ק"ל מדכתיב והעמידו הכהן בין טוב ובין רע לאיזהו דבר שאין חילוק בין טוב לרע הוי אומר זה קדשי ב"ה ר"ר"ש: **אפילו** חיה **ואפילו** עוף. כגון שמתפיס תרנגולין לב"ה והא דאמרינן מנחות (דף ק:) אין לעופות פדיון ה"מ בשקדשה קדושת הגוף למזבח: **תמימים** יקכרו **בעלי מומין יפדו.** השתא ס"ד משום דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ותמימים יקכרו אלאין בהן מוס ואין לשאין לפדות יב) אלא מוס: **רבי** שמעון **אומר תמימים** יקכרו. דכי נמי קדשי ב"ה לא היו דלמפרש לקמן טעמא משום דחזו להקרבה: **הכא** במאי עסקינן **בבעל** מום מעיקרו. ואפ"ה בקדשי ב"ה יקכרו דבכל ענין היו אלא שייך לפלוגי בין מס מעיקרו לגבעל מוס מעיקרו הואיל ואינן עומדות אלא לדמיהן: **רבי** שב"ל יג) **מפיק** ותני **במכילתין אחריתיהן** לגעיל משבשתא אלא בין תמימין בין בעלי מומין יקכרו ומיירי בקדשי ב"ה וכדרבנן דאמרי שהיו [בכלל כו'] ר"ש אומר [תמימים] יקכרו כלאמר לקמן משום דחזו להקרבה וממתירין ביה קדושת מזבח במה דבריס אמוריס בקדשי ב"ה אמאן לת"ק ולכך אמר כו] יקכרו אבל קדשי מזבח כו' רש"א תמימין יקכרו אבל מדלא פליג בריתא בקדשי מזבח ר' שמעון אמר בין תמימין ובין בעלי מומין יקכרו ולא קשיין: ל"א ריש לקיש מיפך אפיך הא בריתא והכי מוסיב ממכילתא אחריתי והכי מוסיב מיתיבי מתו בין תמימין בין בעלי מומין יקכרו. רבי שמעון אומר תמימין מכילתא לתנא קמא קא מהדר. בד"א. דבין תמימין בין בעלי מומין יקכרו בקדשי בקר הבית אבל בקדשי מזבח [בע"מ יפדו] והא דייקא כר"ל אליבא דרבנן: מאי לאי בשקדם הקדישן את מומן. מיירי ותיובתא דר' יוחנן מהא סיפא דבד"א: אמר לך ר' יוחנן הכא במאי עסקינן דבבעל מום יפדו. בבעלי מומין מעיקרא: הכי נמי מסתברא. דאי לא תימא הכי ניפלוג ר' שמעון בקדשי מזבח דבעלי מומין יקכרו דהא אית ליה קדשי מזבח היו: אלא ש"מ. בבעלי מומין מעיקרא מיירי: אבל אי בשקדם הקדישן אית מומן מאי בעי העמדה והערכה נימא תיהוי כו'. כדאמרן לעיל. אי הכי ניפלוג ר' שמעון בסיפא דב"ריתא דקתני אבל אי קדשי מזבח בעלי מומין יפדו ולימא ר' שמעון דיקבלו כדאית ליה אמר

מוס מעיקרו ש"מ אבל בתם ונעשה בעל מום מאי בעי העמדה והערכה נימא תהוי תיובתא דר"ל דמוקים בתם ונעשה בעל מום אי הכי קשיא סיפא לר"ש אמר לך תני בסיפא בקדשי מזבח ר"ש אומר בין תמימין ובין בע"מ יקכרו ל"א ר"ל אפיך מפיך והכי מוסיב מכילתא אחריתי מתו בין תמימין ובין בעלי מומין יקכרו ר"ש אומר תמימין יקכרו ובעלי מומין יפדו בד"א בקדשי בקר הבית אבל בקדשי מזבח תמימין יקכרו וכע"מ יפדו מאי לאי בתם ונעשה בעל מום ותיובתא דר"י לא בבעל מום מעיקרא ה"נ מסתברא דאי תימא בתם ונעשה בעל מום נפלוג ר"ש בקדשי מזבח אלא לאו ש"מ בבעל מום מעיקרא אבל בתם ונעשה בעל מום בעי העמדה והערכה נימא תהוי תיובתא דר"ל ר"ל מוקי בתם ונעשה בע"מ א"ה נפליג ר"ש (בריש) בסיפא בקדשי מזבח א"ל ר"ל הני בסיפא בקדשי מזבח ר"ש אומר בין תמימין ובין בע"מ יקכרו יכן גרס הראב"ק ז"ל כן יש בס"א: ט) יפדו בד"א בקדשי בד"ה אבל בקדשי מזבח תמימין יקכרו וכע"מ יפדו תיובתא: י) בקדשי מזבח: יא) דמשתעי בקדשי בד"ה אות ב' נמחק: יב) ליה הוי משמע דיש חילוק אות ד' נמחק: יג) ר"ש בקדשי מזבח יפדו הא: יד) מה"ד תיובתא דר' יוחנן מרישא אות ל' נמחק: טו) הכי נמי יפדו: טז) יפדו לר"ש דהא לא היו בכלל העמדה והערכה הס"ד: יז) אפיך ס"א הא כד"א דלעיל דסבר ר"ל דהכי איתא בדקתני מכילתין אחריתי ולא מייתי לה להאי תיובתא ל"י כדגרס לה הכא מתיבו והכי מוסיב ראש"ג ואע"ג דאות ד' נמחק: יח) אלא דלאו קתני בהדיא אות ד' נמחק: יט) מעיקרו ובקדשי בדה"ב אות ב' נמחק: כ) אמר ברישא יכבורו:

ואמר רשמנא עביד לה העמדה והערכה. דכתיב נתריה[1] והעמיד והעריך וגו' והא ולאי קדשי מזבח היא מדבעינן מוס קבוע דאי בדק הבית תמימים נמי מפרקי דמאי מיכפא להו אי מס אי בעל מוס. אלמא קדשי מזבח נמי היו בכלל העמדה והערכה לרבנן דהא בריתא רבנן היא דהא סתם סיפרא היא[2] וסתם סיפרא ר' יהודה (נכורות דף פח.) בר פלוגתא דר"ש והיינו כרבי יוחנן. ומהכא שמעינן קדשי מזבח לרבנן וממתני' שמעינן קדשי ב"ה מדקאמר ר"ש [לג.] קדשי בדק הבית יפדו מכלל דשמעיניהו לרבנן דאמרי יקבלו: **כין עוב וכין רע.** משמע אחד טוב ואחד רע דשניהן שוין מס ובעל מוס: **אוסה למעוטי קדשי מזבח.** ולא קאי אלי והעמיד והעריך אריש דקרא דאוקימנא בקדשי מזבח ואסיפא דמשמעי[3] בב"ה קאי[4] ואותה למעוטי בעל מוס מעיקרו בקדשי מזבח. ולר"ל לא צריך בעל מוס מעיקרו למעוטי דהוא אמר [לג.]: לרבנן קדשי מזבח לא היו ואפילו קדש הקדישן לאומן וכ"ש אלי: **ואפי' חיה ועופות.** כגון אוזין ותרנגולין דלא שייכי כלל למזבח: **כין עוב לרע מכעי ליה.** יב) (ב) משמע דהוי מילוק כין עוב לרע וכין עוב וכין רע ומשמע אחד טוב ואחד רע ושניהן שוין: **מאו דמימים יקכרו.** אפילו הכי לאיתנהו בכלל העמדה והערכה היכא דאמרו דמימים עבוד רבנן מעלה דיקכרו הוא ולא הוו חזי להקרבה: **בקדשי מזבח.** קס"ד הסתם משום דלא היו בכלל העמדה והערכה: **אבל בקדשי בד"ה כו'.** דהיו בהעמדה והערכה: **ר"ש אומר כו' דמימין יקכרו.** משום מעלה: **ובעלי מומין יפדו.** לקמיה פריך היכי קאמר ר"ש יג) קדשי מזבח [(יפדו)] הא כין רבי יוחנן כין ר"ל אמרי דלר"ש קדשי מזבח הוו בכלל העמדה והערכה (ג): יד) **מרישא פיוכחא לרבי יוחנן.** דקתני לרבנן בקדשי מזבח יפדו: **בבעל מוס מעיקרו.** משום הכי טו) יפדו ובקדשי ב"ה יקכרו דהתם לא שני כין בעל מוס מעיקרו לקדש הקדישו לאומו: **כ)וכי מסתברא דאי בשקדש הקדישו אם מומו.** וטעמייהו דרבנן דלר"ל דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ליפלוג ר"ש עלה ולימא בקדשי מזבח יקכרו דהא לר"ש קדשי מזבח היו בהעמדה והערכה אלא מדלא פליג ש"מ בבעל מוס מעיקרו קאי כ) ומשום הכי (ד) קדשי מזבח יפדו וקדשי ב"ה נמי יפדו טו) דלר"ש (נמי) קדשי ב"ה לא היו: **לימא מיהו פיוכחא דר"ל.** דהא מגופה שמעינן דאבעל מוס מעיקרו קאי והשתא י"ל טעמא יז) דבעל מוס מעיקרו הא קדם הקדישו לאומו לרבנן נמי יקכרו יח): **בשקדם הקדישו אם מומו.** וטעמייהו דרבנן משום דקדשי מזבח לא היו: **נפלוג ר"ש עלה.** דקדשי מזבח ולימא יקכרו ולאמאי קתני לר"ש אחד קדשי מזבח ולא קדשי ב"ה יפדו: ומשני **ר"ל מיפך אפיך** יט) **וכיי מוסיב ממכילתא אחריתי.** דאסכת בריתא אחריתי דמסכף לה כ) ומוסיב לה הכי לר' יוחנן כ) דרשב"ל לא מייתי לה להא מיוסבתא לר' יוחנן כדגרסי' לה הכא דקתני בר"ש בהדיא קדשי מזבח יפדו כא) **אלא מיפך אפיך וכיי מוסיב לה כדאשכחנא במכילתא אחריתי כין דמימיכו כו'.** כב) ואע"ג דכין האי לישנא לישנא דלעיל כי דייקת בה ליכא מידי (כג) אלא כג) (לאו) דקתני בהדיא לר"ש קדשי מזבח יפדו: **כמה דכריס אמוריס.** דקאמר מ"ק בעלי מומין יקכרו בקדשי ב"ה אבל קדשי מזבח יפדו דלא נקדשי מזבח יפדו: **בבעל מוס מעיקרו.** כג) ובב"ה יקכר דהתם לא שני לן בין מס מעיקרו לגבעל מוס ס"מ כו' בגלגמא לר' יוחנן דמוקים לה בבעל מוס מעיקרו לא מיכפא לן אם נפדה לכלגיס דהא לא נחתא מעולה קדושה לגופיה אלא לריש לקיש איכא למיבעי: הכא

והא מה אני מקיים [1]ואם [2] [כל] בהמה[3] אשר (4) לא יקריבו ממנה קרבן לה' בבעלי מומין שיפדו יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה [3] שאינה קריבה כל עיקר יצתה זו [4]שאינה קריבה היום אלא למחר ואמר רחמנא עביד לה העמדה והערכה [5] אמר רב גידל אמר רב מ"ט [6] דריש לקיש דאמר לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה דאמר קרא [7]והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע איזהו דבר שאינו חלוק בין טוב לרע הוי אומר זה קדשי ב"ה ואמר קרא אותה למעוטי קדשי מזבח ורבי יוחנן אותה למעוטי מאי למעוטי בעל מום מעיקרו [8]ולתנא דבי לוי דאמר דאפילו בעל מום מעיקרו [9] בכלל העמדה והערכה דתני לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני [10] (ר') [11] לוי במתניתיה ואפי' חיה ואפילו עופות [12] והכתיב אותה קשיא אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דר"ש דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי ב"ה לא היו דאמר קרא [7]והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע איזהו דבר שהלוק בין טוב ובין רע הוי אומר זה קדשי מזבח ואמר קרא אותה למעוטי ב"ה אי הכי בין טוב לרע מיבעי ליה קשיא [13] מיתיבי מתו תמימין יקכרו ובעלי מומין יפדו בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי ב"ה בין תמימין בין בעלי מומים יקכרו ר"ש אומר אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית יקכרו בעלי מומין יפדו תיובתא דרבי יוחנן מרישא אמר לך ר' יוחנן הכא במאי עסקינן בבעל מום מעיקרו ה"נ מסתברא דאי תימא שקדם הקדישן את מומן ליפלוג ר"ש עלה לאו ש"מ בבעל מום מעיקרו אלא לימא תיהוי תיובתא דר"ל ר"ל מוקים לה בשקדם הקדישן את מומן אי הכי ניפלוג ר"ש עלה ר"ל מיפך אפיך [14] והכי מותיב ממכילתא אחריתי מתו בין תמימין בין בעלי מומין [15]יקברו [16] [בד"א בקדשי ב"ה אבל בקדשים יפדו] ר"ש אומר תמימים יקברו ובעלי מומין יפדו [17] תיובתא דרבי יוחנן מסיפא אמר לך ר' יוחנן הכא במאי עסקינן בבעל מום מעיקרו ה"נ מסתברא דאי תימא בשקדם הקדישן את מומן ניפלוג ר"ש עלה אלא לימא תיהוי תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הכא במאי עסקינן בשקדם הקדישן את מומן וניפלוג ר"ש עלה אמר לך ר"ל ה"נ דפליג ר"ש א"ל ר' ירמיה לרבי זירא לר"ל דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה וקתני [18] קדשי מזבח בעלי

א [מתי' פ"ב תהל' אלקוני מזבח תלמה ון]:

רבינו גרשום

מאי אמרי רבנן יקברו והכי קאמר להו אי בקדשי מזבח תנן אם מתו יקברו כו'. (בסוגיא דת"ק) תניא כותיה דר' יוחנן כדקאמר לרבנן אחד זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה) ואם כל בהמה טמאה וגו' והעמיד את הבהמה לפני הכהן דבעי העמדה והערכה בין קדשי מזבח ובין קדשי בדק הבית דבעלי מומין קבועין היינו שהיו קדשי מזבח ובהמה טמאה ממש היינו קדשי בדק הבית דאינה קדושה אלא לדמיה וכתי' בתריהו העמדה והערכה: ל"א מדקתני וכולהו כלישנא קמא: מ"ט דר' יוחנן דאמר לרבנן אחד זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה דכתיב ואם כל בהמה טמאה כו' איזהו דבר שאינו חולק בין טוב לרע. כלומר דבין תם ובין בעל מום קדושתו שוה היינו קדשי בדק הבית דאינן אלא לדמיה וכתי' אותה והערך אותה למעוטי קדשי מזבח. ור' יוחנן סבר אותה לרבנן למעוטי בעל מום מעיקרא דאינן בכלל העמדה והערכה. ל"א תנא מאי טעמא דרבי שמעון דאמר קדשי מזבח היו קדשי בדק הבית לא היו כדאמרן לעיל וזה וזה מודים מיס וכתי' אותה והערך למעוטי קדשי בדק הבית אי הכי לר' שמעון בין טוב ובין רע בין טוב לרע מיבעי ליה למיכתב אי בקדשי מזבח מיירי קשיא לר' שמעון: מיתיבי קדשי מזבח תמימים יקברו בעלי מומים יפדו קדשי בדק הבית בין תמימים ובין בעלי מומים יקברו והא ברייתא דייקא כריש לקיש אליבא (דרבי שמעון) (דרבנן) דאמר קדשי בדק הבית היו קדשי מזבח לא היו: ר' שמעון אומר אחד קדשי ר'. מאי לאו בתם דקתני בעלי מומין יפדו לא בשקדם הקדישן מומן קתני וקשיא לר' יוחנן מרישא דבריתא דקתני בעלי מומין יפדו דהא ר' יוחנן אמר לרבנן כין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה דיקבורו ומיירי בשקדם הקדישן את מומן והא ברייתא קתני יפדו [ותיובתא לרבי יוחנן מרישא: אמר לך ר' יוחנן רישא במאי עסקינן. דיפדו בבעל מום מעיקרא דדברי הכל לא היו בכלל העמדה והערכה: הכי נמי מסתברא. דבבעל מום מעיקרא דאי בשקדם הקדישן את מומן קאמר יפדו]: ליפלוג ר' שמעון עלה דרישא. ולימא יקברו דהא אמרן זה וזה מודין דלר' שמעון דקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה: ל"א קשיא סיפא לר"ש דמתני' דקאמר סיפא דהא ברייתא ר' שמעון אמר אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית תמימים יקברו בעלי מומין יפדו וקשיא דרבי שמעון אדרבי שמעון דהא ר' שמעון קאמר לעיל קדשי מזבח היו אלא לאו ש"מ סיפא נמי דקאמר ר' שמעון בעלי מומין מעיקרא קאמר דלא היו בכלל העמדה והערכה. השתא קא דייק ברייתא אבל בשקדם הקדישן את מומן מאי בעי העמדה והערכה נימא תיהוי תיובתא דריש לקיש דהא אמר לעיל דלרבנן קדשי מזבח לא היו: ריש לקיש מיקים לה לעיל לרבנן בשקדם הקדישן את מומן. ואפ"ה הכי לרבנן קדשי מזבח לא היו ואף הכא נמי לא היו אלא יפדו: אי הכי הדר קושיין דליפלוג ר' שמעון בריש דהא אמר קדשי מזבח היו ועוד קשיא סיפא דר' שמעון אריש: אמר לך ריש לקיש. תני בסיפא דהא

בריתא בקדשי מזבח ר' שמעון אמר בין תמימין ובין בעלי מומין יקברו ולא קשיין: ל"א ריש לקיש מיפך אפיך הא בריתא והכי מוסיב ממכילתא אחריתי והכי מוסיב מיתיבי מתו בין תמימין בין בעלי מומין יקברו בעלי מומין יפדו: בד"א לתנא קמא קא מהדר. בד"א. דבין תמימין בין בעלי מומין יקברו בקדשי בקר הבית אבל בקדשי מזבח [בע"מ יפדו] והא דייקא כר"ל אליבא דרבנן: מאי לאי בשקדם הקדישן את מומן. מיירי ותיובתא דר' יוחנן מהא סיפא דבד"א: אמר לך ר' יוחנן הכא במאי עסקינן דבבעל מום יפדו. בבעלי מומין מעיקרא: הכי נמי מסתברא. דאי לא תימא הכי ניפלוג ר' שמעון בקדשי מזבח דבעלי מומין יקברו דהא אית ליה קדשי מזבח היו: אלא ש"מ. בבעלי מומין מעיקרא מיירי: אבל אי בשקדם הקדישן את מומן מאי בעי העמדה והערכה נימא תיהוי כו'. כדאמרן לעיל. אי הכי ניפלוג ר' שמעון בסיפא דב"ריתא דקתני אבל אי קדשי מזבח בעלי מומין יפדו ולימא ר' שמעון דיקברו כדאית ליה אמר

מוס מעיקרו ש"מ אבל בתם ונעשה בעל מום מאי בעי העמדה והערכה נימא תהוי תיובתא דר"ל דמוקים בתם ונעשה בעל מום אי הכי קשיא סיפא לר"ש אמר לך תני בסיפא בקדשי מזבח ר"ש אומר בין תמימין ובין בע"מ יקברו ל"א ר"ל אפיך מפיך והכי מוסיב מכילתא אחריתי מתו בין תמימין ובין בעלי מומין יקברו ר"ש אומר תמימין יקברו ובעלי מומין יפדו בד"א בקדשי בקר הבית אבל בקדשי מזבח תמימין יקברו וכע"מ יפדו מאי לאי בתם ונעשה בעל מום ותיובתא דר"י לא בבעל מום מעיקרא ה"נ מסתברא דאי תימא בתם ונעשה בעל מום נפלוג ר"ש בקדשי מזבח אלא לאו ש"מ בבעל מום מעיקרא אבל בתם ונעשה בעל מום בעי העמדה והערכה נימא תהוי תיובתא דר"ל ר"ל מוקי בתם ונעשה בע"מ א"ה נפליג ר"ש (בריש) בסיפא בקדשי מזבח א"ל ר"ל הני בסיפא בקדשי מזבח ר"ש אומר בין תמימין ובין בע"מ יקברו יכן גרס הראב"ק ז"ל כן יש בס"א: ט) יפדו בד"א בקדשי בד"ה אבל בקדשי מזבח תמימין יקברו וכע"מ יפדו תיובתא: י) בקדשי מזבח: יא) דמשתעי בקדשי בד"ה אות ב' נמחק: יב) ליה הוי משמע דיש חילוק אות ד' נמחק: יג) ר"ש בקדשי מזבח יפדו הא: יד) מה"ד תיובתא דר' יוחנן מרישא אות ל' נמחק: טו) הכי נמי יפדו: טז) יפדו לר"ש דהא לא היו בכלל העמדה והערכה הס"ד: יז) אפיך ס"א הא כד"א דלעיל דסבר ר"ל דהכי איתא בדקתני מכילתין אחריתי ולא מייתי לה להאי תיובתא ל"י כדגרס לה הכא מתיבו והכי מוסיב ראש"ג ואע"ג דאות ד' נמחק: יח) אלא דלאו קתני בהדיא אות ד' נמחק: יט) מעיקרו ובקדשי בדה"ב אות ב' נמחק: כ) אמר ברישא יכבורו:

בעלי מומין יפדו דלא היו בכלל העמדה מיובמת דרבי יוחנן אמר לך רבי יוחנן כו' מיובמת דרשב"ל ס"ל דפליג ר"ש ודקדק רש"י דבריתא קמייתא נמי נימא הכי ומאי אוקמיה להאי ר"ל דלא דמי דהא אקמייתא ליכא למימר הכי דאם בעלי מומין דת"ק מיירי שהוממו אחר הקדשן ובקדשי מזבח [1]סברא הוא לומר דר' שמעון דקאמר במילתיה אחד קדשי מזבח [2]דומיא דבעלי מומין דתנא קמא מיירי שהוממו אחר שהוקדשו אבל בהך בתריתא דר"ש לא מיירי במילתיה כלל בקדשי מזבח [3]ובאחד מילתיה הוא דרבנן דאמר אבל בקדשי מזבח בעלי מומין יפדו מיירי שפיר בשקדם הקדשן ור"ש פליג עליהו [4]אבל לכך שנה התנא למילתיה משום דבמילתיה לא הזכיר כלל קדשי מזבח ולא גילה בדעתו כלל מה אומר בקדשי מזבח:

כדתניא כל הקדשים שנולדו בהן מום ושחטן ר"מ אומר יקברו.

מיירי בקדשי מזבח דסבר היו בכלל העמדה כר"ש ולרבי יוחנן אפי' כרבנן וחכ"א יפדו דס"ל לא היו בכלל העמדה לרשב"ל ניחא שפיר דהוא רבנן דתמהי' דאמר דקדשי ב"ה היו קדשי מזבח לא היו אלא לרבי יוחנן דאמר בין לרבנן בין לר"ש קדשי מזבח היו מאן דיהבו רבנן דהכא ולריכא למימר שקדם מומן להקדשן ופליגי בפלוגתא דתנא דבי לוי דלעיל דבפוף פרק הנהנה מן הקדש (מעילה יט:) גרים בהליל קדשי מזבח תמימים ונעשו בעלי מומין ועבר ושחטן [5]ר"מ אומר יקברו וחכ"א יפדו ובספרים כתוב [6]ר"מ אומר כר"ש רבנן דהכא כרבנן דהתם מימא מיהו מיובמת דר' יוחנן אמר לך ר' יוחנן רבנן דהכא לאוד רבנן דהתם לאוד מיהו [7]מהך דהכא ליכא לאוד דמיירי בקדשי ב"ה ובחכמים היינו ר"ש [8]אבל בפרק הנהנה במעילה (נז:ס"ב) תניא קדשי מזבח תמימים רבי אומר יקברו וחכ"א יפדו ומהתם ולאי ליכא לאוד דרבנן דהכא לאוד ולאין לתמוה לר' יוחנן למה לו לומר כן דנ' מחלוקות [9](יש) לימא דרבנן דהכא כרבנן דהתם קדשי מזבח לא היו י"ל דמתני' קשיא דמדקאמר ר"ש דקדשי ב"ה אם מתו יפדו מלמשמע לפרושי ב"ה מכלל דת"ק מיירי בהן כדפיכא [10]אבל הסוגיא בספרים **משום** דחזו להקרבה. וקשיא דת"ל מאי קאמר בפ"ק דשבועות (דף יא:) בני פרה שנחטה תפדה [11](ופריך) הא בעי העמדה כו' ומוקי לה בר"ש דאמר קדשי ב"ה לא היו ומה בכך הא תמימים היא ומקבר מיבעי ליה וי"ל דשם מלוק בדבר דולאי כשהקדיש קדשי ב"ה תמימים עבר בבל מקדישו ושינה בהן להקדיש שלא כמצותו דמצות תמימים למזבח דין הוא לקובבן כשמתו אבל פרה שלא שינה במצותה תפדה [12](ומה נקנו אותה עוד י"ל דולאי תמימים לבדק הבית שעומדין למזבח יש לנו [13]להחמיר דאמרת מזבח): **אלו** הן הנשרפין עדלה וכלאי הכרם. נרין עיון בשלמא בכלאי הכרם הא כתיבי פן תקדש המלאה [14]פן תוקד הא אלא עדלה נרין עיון בעמא מאי בשרפה ופי' רש"י משום לאיתקש לכלאי הכרם:

[1] **הנשרפין** אפרן מותר ונקברים אפרן אסור. נרין עיון בעמא מאי ואומר מורי הרמ"ר דנשרפין מין שהוא הכמוה לשורפן אחר שעשה כאילו נעשית מצותו ואין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ה"ל מין שנעשית מצותו הלך אסוריה והא דאמר אשיה אסורה לעולם אף פי שהחזיק הכמוה לשורפה (בכורות יב) היינו משום דכמיב (שם יג:) לא יבנה בידך תועבה מן החרם אבל הנקברין דלא הועלין הכמוה לשורפן משום איסוריהו לעולם:

שדרכן כו'. אעדלה וכלאי הכרם קאי. אוכלין ישרפו ומשקין יקברו: **ומדליקין.** ליהוות בפת ובשמן של תרומה: **חוץ לזמנן.** כלומר ע"מ לאכלן חוץ לזמנן או לאכלן חוץ למקומן: **ישרפו.** כדפירשתי לעיל לימד על כל פסולין שבקדש כו': אשם

כג א מיי' פ"ח מהלכות איסורי מזבח הלכה יא ע"ש כ"מ:
כד ד מיי' פ"ט מהלכות עכיכן הלכה ס:
כה ג מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה מ:
כו ד מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ג:
כז ה מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה ע:
כח ו מיי' פי"ט מהלכות מעה"ק הלכה ז:
כט ז מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה יג:
ל ח מיי' פי"ע מהל' פסה"מ הלכה יא ופי"ד מהל' תמורה הלכ' י:
לא ט מיי' פ"ג מהלכות חמץ ומצה הלכה יא טוש"ע א"ח סי' תמה סעיף ו מחכמים:
לב י מיי' פי"ח מהלכות תרומות הלכה ח:
לג כ מיי' פי"ע מהל' פסה"מ הלכה ח:

שיטה מקובצת

א) כדתניא ס"א קדשי מזבח תמימים ונעשו בעלי מומין ועבר ושחט ר"מ אומר יקברו וחכמים אומרים יפדו מדר"מ כר"ש רבנן דהכא כרבנן דהתם נימא תהרי תיובתא דר' יוחנן אמר לך ר' יוחנן רבנן דהתם לאוד ורבנן דהכא לאוד; ב) משום. ס"א הואיל וחזו למזבח עביד בהו רבנן מעלה ל"א משום דחזו להקרבה: ג) לה לרבא לר' יוחנן: ד) מעיקרא דבר"ע סבירא להו הכי דבעל מום: ה) והערכה ל"א לר"י דאמר אותה למעוטי בעל מום מעיקרו דלא בעי העמדה והערכה ולא וכו': ו) מחיבת דאמר עד תיבות אבל חכמים אומרים נרשם בחצי לבנה: ז) לא היו גם ר"ש ולא מיתסר ליה זו דברי ר"ש ומחלוקתו משום דקתני סיפא אבל קדם הקדישן את מומן או מום עובר להקדשן ונמלו יפוריין מכבורה ומן המתנות ואין יוצאין לחולין ליגזז וליעבד ולדן וחלבן אסורין לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב ונרשין תמורה ואם מתו יקברו ואמאי יקברו והא רב סבר לה כרשב"ל דאמר לרבנן קדשי בדה"ב היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו ומשום הכי לא מיתסר זו דברי ר"ש ומחלוקתו ואיכעיא אימא רב כר"ש כו'; ח) תני זו דברי ר"ש ומחלוקתו מיבעי אימא הכי נמי נמחק; ט) קדשים שהפילו (אות ה' נמחק) עי' תוס' זבחים (דף ס"ש ע"ב) ד"ה ומציא: י) שמעון. תוס' נדה דף מ"א: יא) ומדליקין. פסחים דף ל"ג ע"ב: יב) פדיון וקאמר יפדו אות ד' נמחק: יג) עבוד בהו מעלה אות ל' נמחק: יד) פדיון ואע"ג דשאר קדשים שקדם הקדש למומן אסורין בגיזה ועבודה לאחר פדיון: וחלבן מותר. לאחר פדיה ולא קרנא ביה בשר ולא חלב ולא קדשי קדושת הגוף אלא קדושת דמים וכיון שנפדו פקעו קדושתן: טו) נמי מותר חיבת וחלבן ונמחק: טו) רב יהודה אמר רב עלה: יז) כו' הס"ד ומה"ד תנא דבי לוי הא דאמריגן לעיל הכל היו בכלל העמדה והערכה: הס"ד ומה"ד ר"ש ומחלוקתו: יח) נמי סבירא להו דבעל חיבת אוקמת נמחק: יט) דההיא איכא לאוקמה חיבת מצי ל"ש: כ) הנפלים הפילה שליא: כא) ניחנו הס"ד ומה"ד ושור הנסקל דאסור בהנאה דכתיב לא יאכל וכו' אי נמי נפקא לן מכבעל השור נקי וכו': הס"ד ומה"ד ועגלה ערופה דאסור בהנאה כתיב שם ועדפו שם תהא קבורתה: הס"ד ומה"ד וצפורי מצורע דשוחטין על פני המים אבל משולחת לא משום דלא אמרה תורה שלח לחלקה: הס"ד ומה"ד ושיעיר נדיר נשרפין תחת הדוד של שלמים: הס"ד ומה"ד פטר חמור כתיב וערפתו וגמירי לא דאסור בהנאה מעגלה ערופה: הס"ד ומה"ד בשר בחלב דחחיכת בשר שנתבשלה בחלב אסורה בהנאה כפי כל הבשר: הס"ד ומה"ד חולין: כב) אם היא הדקדש בדה"ב כיון דאין קדושת מזבח חלה עליה כחולין היא א"נ אם חולין היא וקמ"ל דאע"ג דליכא: כג) מכלאים נמרי אות ד' נמחק: כד) מובח ואחד כו' בעלי מומין יפדו מיתוקם באותן קדשי מומין דתנא: כה) כתיב מדר"מ כר"ש: כו) כדפי' בתחילת כל הסוגיא בספר הס"ד ראב"ק:

יפדה: ואב"א אפי' תימא סבר לה רב כרבי יוחנן דאמר דלרבנן אחד זה ואחד זה היו ומדרבי בבעל מום מעיקרא דלא היו: ודקא קשיא לך א"כ רישא וסיפא מיתוקמא נמי כרבנן א"כ לימא דו דברי ר' שמעון ומחלוקתו תני הכי ולא חיקשה: **מתני'** אלו הן הנקברין. דכל דני אסור: בהנאה: ר' שמעון אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו מ"ט ישרפו. דדינו כקדשים שנשחטו חוץ למקומן מה הנך ישרפו דשינה דרכן אף חולין דשינה דרכן ישרפו. וקדשים שנשחטו חוץ למקומן מגלן דכתיב וכל חטאת אשר יובא את דמה וגו' לימד דכל ששינה מקומו דישרף

ל) נ"ל דמ"ש בשמ"ס כאן לוח ל.

מוסף רש"י

המתפים תמימים. כתמה תמימה (מנחות קא.). **אלא למזבח.** שיתכנו לגרמי קרבנות (שם). **כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן.** שהיה להם מום קבוע והקדשן לתמכר ולהביא מדמיהם קרבן למזבח (בכורות יד) הרי הן כמקדש עלים ואינים לדמיהם ואין בהן קדושת הגוף ואם נפדו הרי הן כמולין גמורים (חולין קכ.). **חייבין בבכורה.** אם נולדו בהן ולאחר פדיון ביכורו (לעיל י.) אם ילדו בכור הרי הוא קדוש, וכל זמן שלא נפדו הרי הן כמולין גמורים (בכורות יד.). **ויוצאין בחולין.** בפדיון לגמרי, ליגזז ולעבוד. כמולין גמרי, משום דמעיקרא לא חייבא בקדושה אמורה (שם וכעי"ז חולין שם) שמתכרין בגיזה ועבודה לאחר פדיון הוא, וקדם מום קבוע לקדשן, דלא קדשה קדושת הגוף (לעיל י.), מה שאין כן בקדם הקדשן את מומן (חולין שם). **והשוחטן בחוץ פטור.** לפיכך פדיון, ולפיכך הרי מומן חל כגון דוקין שבעין, לגבי קדשים מחייבי הקומתן מתוך, הכא פטור, משום דלא מלה עליהן המחילה קדושה כל כך (בכורות יד.) ואילו בקדם הקדשן את מומן חל מתמיין לקמן (שם). **אלא** מעיקרא דבר"ע סבירא להו הכי דבעל מום מעיקרא לא הוי בכלל העמדה והערכה. **ולא והתנן.** כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו. **ואמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"ש.** דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי ב"ה לא היו כדתנן ר"ש אומר קדשי ב"ה אם מתו יפדו ומודה ר"ש בבעל מום מעיקרו שנפרדה מ"ט דאמר קרא אותה אותה למעוטי בעל מום מעיקרו אבל חכמים אומרים אפילו בעל מום מעיקרו הי' בכלל העמדה והערכה א"ל **מאן חכמים תנא דבי לוי אי הכי זו דברי ר"ש ותו לא זו דברי ר"ש ומחלוקתו מיבעי ליה אמר ליה האי דלא קתני הכי** [נ] משום דרב סבר לה כריש לקיש דאמר לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו [ז] ורישא קתני ואם מתו יפדו וסיפא קתני אם מתו יקברו **ואיבעית אימא** רב כרבי יוחנן סבירא ליה ודקא קשיא לך זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו מיבעי ליה [ח] אימא הכי נמי: **מתני' ואלו הן הנקברין** [ט] קדשים [י] שהפילה יקברו הפילה שליא תקבר ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע [יא] ושעיר נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה [יב] רבי שמעון [יג] אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה שנשחטה בעזרה ואלו הן הנשרפין חמץ בפסח ישרף [יד] ותרומה טמאה [טו] והעדלה וכלאי הכרם את שדרכן לשרוף ישרוף ואת שדרכן להקבר יקבר [יז] ומדליקין בפת ובשמן של תרומה כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן הרי אלו ישרפו אשם

הכא במאי עסקינן. הא דקתני אם מתו לא מתו ממש אלא שעבר ושחטן קודם פדיון יג) דקאמר יפדו ואילו: **ר"מ אומר יקברו.** כר"ש דאמר קדשי מזבח היו בהעמדה והערכה: **יפדו.** שלא היו בהעמדה והערכה: **משום דמזבח להקרבה.** עבוד יג) להו מעלה בתמימים (ג) דמזבח: **לרבי יוחנן דמוקים לה בבעל מום מעיקרו.** ואמר משום הכי לא פליג ר"ש עלה אלא דס"ל בעל מום מעיקרו לא בעי העמדה והערכה והתנן כו' דבשלמא ל"ל ליכא לאקשויי דהוא מוקים לה בתם ונעשה בעל מום לאחר הקדש ואיכא למימר דבעל מום מעיקרו הוי בהקדש ב"ה דאע"ג דלמזבח אקדשיה אפ"ה כבדק הבית דמי דלא קדיש אלא לדמי והוי בהעמדה והערכה לרבנן אלא לר' יוחנן קשיא: **ומבפנים.** זרוע לחיים וקיבה: **ליגזז ולעבד.** לאחר פדיונן יד) **ולדן** טו) **וחלבן מותר.** אפילו אינבר קודם פדיונן ואיתילד לאחר פדיונן: **ואמר רבינו** [יז]. עלה בפרק שני דבכורות (יד:) הא דתנן יפדו זו דברי ר"ש דאמר קדשי ב"ה אם מתו יפדו והאי בעל מום מעיקרו בקדשי בדק הבית מחייב ליה אבל חכמים מר: יח) **ומחלוקתו.** דהא רבנן דפליגי עליה נמי יט) אוקמת דבעל מום מעיקרו לא הוה בכלל העמדה והערכה (ג): לחכי לא אמר רב זו דברי ר"ש ומחלוקתו דאיהו סבר לה כר' שמעון בן לקיש דאמר לרבנן קדשי מזבח בין לקיש דאמר ליה הכא: **ואיבעית אימא רב כר' יוחנן ס"ל.** דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי ב"ה בעי העמדה והערכה חוץ מבעל מום מעיקרו וכן ריש"ל וסיפא דהכא מום מעיקרו יא) מלי לאוקומה נמי כרבנן וכר"ש ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: **מתני' יקברו.** הנפלים: כ) **שליא תקבר.** שאין שליא בלא ולד. וכל הנך נקברים משום דאיסורי הנאה נינהו: כא) **חולין שנשחטו בעזרה ישרפו.** משום דמיחלפי בהו קדשים שאירע בהו פסול דאי אמר יקברו חיין אי מוחין הוו אי קדשים אתו למימר נמי קדשים שאירע בהן פסול טומאה או פסול אחר יקברו וקיימא לן בפסחים בפ"ב (דף כד.) בקדש בלא תערב לימד על כל הפסולין שבקדש שהן נשרפה: **וכן חיה שנשחטה בעזרה.** כא) אפי' אם כב) חולין היא דליכא למיגזר משום דלא ליקבור קדשים פסולין דהא כ"ע ידעי דחיה במוקדשים ליכא ולא אתי נחלופי אפילו הכי תערב: **חמץ בפסח.** בפסחים מפרש טעמא בפרק כל שעה (דף מ:) דגמר ליה מנותר: **תרומה טמאה.** נמי תערב. בנמה מדליקין (שבת כה.). מפרש טעמא דמותרת בהנאה דאמרינן נמי התם בפרק כל שעה (פסחים דף כג. לך מ) מיתנה להסיקה תחת תבשילך: **כלאי הכרם.** פן תקדש המלאה וגו' (דברים כב:) פן תוקד אם (קדושין ט:) ובגלה מכלאים (שם) גמרה: **אם** שדרכן כו'. אעדלה וכלאי הכרם קאי. אוכלין ישרפו ומשקין יקברו: **ומדליקין.** ליהוות בפת ובשמן של תרומה: **חוץ לזמנן.** כלומר ע"מ לאכלן חוץ לזמנן או לאכלן חוץ למקומן: **ישרפו.** כדפירשתי לעיל לימד על כל פסולין שבקדש כו': אשם

רבנן דפליגי אדר' שמעון: א"ל לא. מאן חכמים תנא דבי לוי אבל רבנן דבפלוגתא דר' שמעון בבעלי מומין מעיקרא כר' שמעון סבירא להו: אי הכי זו דברי ר' שמעון. [ומחלוקתו מיבעי למימר לרב א"ל רבא רב כריש לקיש סבירא ליה דאמר דלרבנן קדשי מזבח לא היו ולא מתוקמא סיפא כרבנן דקתני בשקדם הקדישן את מומן ואם מתו יקברו ואי דאמרי דקדשי מזבח לא היו אמאי יקברו הלכך לא מיתסר ליה זו דברי ר' שמעון ומחלוקתו. אבל כר' שמעון (ומחלוקתו) מיתוקמא סיפא נמי דהא בין ר' יוחנן בין ר"ל מודו דלר' שמעון קדשי מזבח היו הלכך כי קדם הקדישן את מומן יקברו אבל בבעל מום מעיקרא היינו שקדם מומן להקדישן מודה ר"ש דלא היו בכלל קדש נדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, דלכתיב בספרין דקדשים שנשחטו לשחר כך והעמיד את הבהמה, ומין דמתה לא אפסר לבעמה (חולין שם). חולין שנשחטו בעזרה ישרפו. ולא סני להו בקבורה (קדושין מ.). וכן חיה שנשחטה בעזרה. אע"ג דטולי עלמא ידעי דלאו קדשים ניתנו (חולין פה.) ומהיא נמי גזרו שלא תתלקן בדין חולין שנשחטו בעזרה. שהשוו חכמים לבריאן בכל מקום. שלא יפקפקו בהן (קדושין שם).

המתפים תמימים. כתמה תמימה (מנחות קא.). **אלא למזבח.** שיתכנו לגרמי קרבנות (שם). **כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן.** שהיה להם מום קבוע והקדשן לתמכר ולהביא מדמיהם קרבן למזבח (בכורות יד) הרי הן כמקדש עלים ואינים לדמיהם ואין בהן קדושת הגוף ואם נפדו הרי הן כמולין גמורים (חולין קכ.). **חייבין בבכורה.** אם נולדו בהן ולאחר פדיון ביכורו (לעיל י.) אם ילדו בכור הרי הוא קדוש, וכל זמן שלא נפדו הרי הן כמולין גמורים (בכורות יד.). **ויוצאין בחולין.** בפדיון לגמרי, ליגזז ולעבוד. כמולין גמרי, משום דמעיקרא לא חייבא בקדושה אמורה (שם וכעי"ז חולין שם) שמתכרין בגיזה ועבודה לאחר פדיון הוא, וקדם מום קבוע לקדשן, דלא קדשה קדושת הגוף (לעיל י.), מה שאין כן בקדם הקדשן את מומן (חולין שם). **והשוחטן בחוץ פטור.** לפיכך פדיון, ולפיכך הרי מומן חל כגון דוקין שבעין, לגבי קדשים מחייבי הקומתן מתוך, הכא פטור, משום דלא מלה עליהן המחילה קדושה כל כך (בכורות יד.) ואילו בקדם הקדשן את מומן חל מתמיין לקמן (שם). **אלא** מעיקרא דבר"ע סבירא להו הכי דבעל מום מעיקרא לא הוי בכלל העמדה והערכה. **ולא והתנן.** כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו. **ואמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"ש.** דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי ב"ה לא היו כדתנן ר"ש אומר קדשי ב"ה אם מתו יפדו ומודה ר"ש בבעל מום מעיקרו שנפרדה מ"ט דאמר קרא אותה אותה למעוטי בעל מום מעיקרו אבל חכמים אומרים אפילו בעל מום מעיקרו הי' בכלל העמדה והערכה א"ל **מאן חכמים תנא דבי לוי אי הכי זו דברי ר"ש ותו לא זו דברי ר"ש ומחלוקתו מיבעי ליה אמר ליה האי דלא קתני הכי** [נ] משום דרב סבר לה כריש לקיש דאמר לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו [ז] ורישא קתני ואם מתו יפדו וסיפא קתני אם מתו יקברו **ואיבעית אימא** רב כרבי יוחנן סבירא ליה ודקא קשיא לך זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו מיבעי ליה [ח] אימא הכי נמי: **מתני' ואלו הן הנקברין** [ט] קדשים [י] שהפילה יקברו הפילה שליא תקבר ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע [יא] ושעיר נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה [יב] רבי שמעון [יג] אומר חולין שנשחטו בעזרה ישרפו וכן חיה שנשחטה בעזרה ואלו הן הנשרפין חמץ בפסח ישרף [יד] ותרומה טמאה [טו] והעדלה וכלאי הכרם את שדרכן לשרוף ישרוף ואת שדרכן להקבר יקבר [יז] ומדליקין בפת ובשמן של תרומה כל הקדשים שנשחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן הרי אלו ישרפו אשם

ל) [נ"ל דמ"ש בשמ"ס כאן לוח ל.]
מ) [מוסף מתמה תמורה ס"ש ס"ז], **נ)** בכורות יד. [חולין קל. לעיל י.]; **ס)** [בכורות יד.]; **ע)** [עיריכון פב. וש"נ], **ו)** בכורות טו., **ז)** [עי' תוס' ש"ל סב: ד"ה ולקבריכון], **ח)** [עי' תוס' ע"ז מיר מה: ד"ה רבי מאיר ותוד שם ד"ה תפיין], **ט)** קדושין נח. חולין קכ., **י)** [עתוס' פסחים כ: ד"ה לאוי יעמוס, שבת כה. ד"ה כדן], **כ)** עיין רש"ק, **ל)** כ"א וקמ"ל תע"ג דליכא למיגזר וכו' נ"ק, **מ)** [במדבר יט, ובכתה זו בשבת כה.], **נ)** אין סברא הוא לומר נ"ק, **ס)** גי' נ"ק כתב מלמא דרבנן כו', גי' נ"ק ולכך שנה התנא למילתיה ולא הזכיר כלל במילתיה קדשיוכי', **ע)** וגספרים שלפניו רבי אומר נ"ק, **פ)** הך דהכא, נ"ק, **צ)** נ"ק, **ק)** נ"ק, **ר)** נ"ק, **ש)** הלמה נקברה אותה ועוד יש כו', נ"ק, **ת)** רש"ק מ"ז, **א)** לאמרינ כמו בקדשי מזבח, נ"ק, **ב)** [קדושין יו: חולין קטו.], **ג)** נ"ל דהתוס' נרסי להדיא בתמני' הנשרפין אפרן מותר ומן נלמה דמדבר מותר ומן נלמה דמדבר מותר, לקמן דף ד"ה ונגרפים עיין רש"ק.

הגהות הב"ח

(א) במשנה ומרומה טמאה וכלאי הכרם והעדלה אח: **(ב)** רש"י ד"ה משום וכו' בתמניתים דחחזו למזבח: **(ג)** ד"ה ומחלוקתו וכו' והערכה ומשני לחכי לא נ"ל ד"ה:

גליון הש"ס

מתני' קדשים שהפילה. עיין נדה דף מא ע"א תוס' ד"ה קפנרי:

הגהות הגר"א

[א] נמ' רצה. נ"ל לרבא: **[ב]** שם לר"י דמוקים מ' ולא פרץ דקאמר לעיל בהדיא ר"ל דקמה בגמ"ת קאי' ועוד דר"ל ד"ה קאי מ"ר ור"ל ולר"ש דוקא דבע"מ מעיקרו בקדשי ב"ה דמי כמ"ש רש"י: **[ג]** שם משום דבע"ל מ' ריש"ל מ'. היה יכול לתרץ כיון דס"ל כר"ל ע"ב לא תוקים לנרייתא בנע"מ מעיקרו רק שמתכן אמתא דלף לבמ"ל ל"ש בע"מ מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה:

רבינו גרשום

לך ר"ל חני בסיפא בקדשי מזבח [בין תמימי' ובין בע"מ יקברו] הואיל וחזו למזבח ע"י פדייה. עבדו בהו מעלה דומיא דיקבורו דהא אינן יוצאין מידי מוכח: שמעת מינה פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דהא כיון דמתו ופריק להו לא חזו אלא לכלבים: אלא הכא במאי עסקינן. כגון שעבר ושחטן קודם פדייה דהשתא כי פריק להו חזו למיכלנהו: וכדתניא כו' וחכ"א יפדו. מדר' מאיר כו' שמעון דאמר דבעל מוכח היו יקברו: רבנן דהכא דאמרי יפדו כרבנן דהתם דלעיל אליבא ד"י שמעון בן לקיש דאמר קדשי מזבח לא היו דיפדו: ל) נימא תיובתא כו'. זו דברי ר' שמעון דאמר קדשי בדק הבית אם מתו יפדו דלא היו בכלל העמדה והערכה והני קדש' שקדם מומן [בקדש] את הקדישן אע"ג דקדשי מזבח ניתנו כיון דלא חל עליהן הקדש גמור למזבח הלכך דיניהו כקדשי בדק הבית דאם מתו יפדו דלא היו בכלל העמדה והערכה: אבל חכ"א. הכל היו בכלל [והעמדה והערכה] אפי' קדשי בדק הבית אפי' בעל מום מעיקרו. וקשיא לר' יוחנן דאמר אותה לרבנן למעוטי בעל מום מעיקרא דלא היו דקס"ד דהא חכמים היינו רבנן דפליגי אדר' שמעון: א"ל לא. מאן חכמים תנא דבי לוי אבל רבנן דבפלוגתא דר' שמעון בבעלי מומין מעיקרא כר' שמעון סבירא להו: אי הכי זו דברי ר' שמעון. [ומחלוקתו מיבעי למימר לרב א"ל רבא רב כריש לקיש סבירא ליה דאמר דלרבנן קדשי מזבח לא היו ולא מתוקמא סיפא כרבנן דקתני בשקדם הקדישן את מומן ואם מתו יקברו ואי דאמרי דקדשי מזבח לא היו אמאי יקברו הלכך לא מיתסר ליה זו דברי ר' שמעון ומחלוקתו. אבל כר' שמעון (ומחלוקתו) מיתוקמא סיפא נמי דהא בין ר' יוחנן בין ר"ל מודו דלר' שמעון קדשי מזבח היו הלכך כי קדם הקדישן את מומן יקברו אבל בבעל מום מעיקרא היינו שקדם מומן להקדישן מודה ר"ש דלא היו בכלל

אפשר לשלפינהו מוסב.לא) ג)(כלל) לא קאי כלל אקושיא דליטבטליהו ברוכה אלא אקושיא קמייתא דהתם קתני ילדן ובמתני' יקבר והלשון ד)לא דוקא: כב)**ונשרפין** ה) מותרין. ו)(הקדש קשיא) ויתיא לי גרסי' נשרפין אפרן מותר וכן גרסי' במקצת ספרים מיהו יש לישב דלמילתותא נקטוה אפר הקדש הכא דמתני' דנשמעון תון לומן דאפרן מותר ומשום דנשמעון מותיב מיניהו דקאמר ונשרפין דהקדש כב) דאפרן מותר והתנא נמיב ליה הכא:

הדרן עלך יש בקדשי מזבח וסליקא לה מסכת תמורה

אם תלוי [א]ישרף רבי יהודה אומר יקבר [ב]חטאת העוף הבאה על הספק [ג] תשרף ר' יהודה אומר יטילנה לאמה [ד]כל הנקברין לא ישרפו וכל הנשרפין לא יקברו ר' יהודה אומר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברין רשאי אמרו לו אינו מותר לשנות: **גמ'** [ה] שער הנזיר יקבר רמי ליה טבי לרב נחמן תנן שער הנזיר יקבר ורמינהו [ו]האורג [ז]מלא הסיט מצמר בבור [ח] [בבגד] ידלק הבגד [ט]משער הנזיר ופטר חמור בשק ידלק השק א"ל [י]כאן בנזיר טמא כאן בנזיר טהור אמר ליה שנית נזיר אנזיר פטר חמור אפטר חמור קשיא אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר ליה מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת כאן בשק כאן בשער איתמר נמי [יא] אמר רבי יוסי ברבי חנינא כאן בשק כאן בשער רבי אלעזר אמר כאן בנזיר טהור כאן בנזיר טמא א"ל [יב] ליבטל שק ברובא אמר רב פפא בציפורתא ציפורתא לישלופינהו א"ר ירמיה הא מני ר' יהודה היא דאמר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברים רשאי אמר ליה קא קשיא לן לשלופינהו ואת מוקמת לה כר' יהודה הכי קאמינא אם אפשר לשלופינהו מוטב [יג] ואם לאו אוקמה כר' יהודה דאמר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברין רשאי [יד]: ואלו הן הנשרפין: אמר מר חמץ בפסח ישרף סתם לן תנא כר' יהודה [טו]דאמר אין ביעור חמץ אלא שרפה: תרומה טמאה [יז] והערלה כו': הא כיצד אוכלין בשרפה משקין בקבורה [יח]: חטאת העוף כו': תניא א"ר יהודה [יט] חטאת העוף הבאה על הספק יטילנה לאמה [כ] ומנתחה אבר אבר וזורקן לאמה ומתגלגלת והולכת לנחל קדרון: כל הנקברין לא ישרפו כו' [כא]: מ"ט [כב]משום [כג]דנקברין אפרן אסור ונשרפין אפרן מותר ונקברין אפרן אסור והתניא [כד]דם הנדה [כה]ובשר המת שנפרכו טהורין מאי לאו טהורין ומותרין לא טהורין ואסורין מתיב רב פנחס [כו][כז]עולת העוף שנתמצה דמה מוראתה ונוצה שלה יצאו מידי מעילה מאי לאו יצאו מידי מעילה ומותרין לא יצאו מידי מעילה ואסורין [כח] ונשרפין דהקדש אפרן מותר והא תניא [כט]כל הנשרפין [ל]אפרם מותר [לא]חוץ מאפר אשירה ואפר דהקדש לעולם אסור ומיערב הוא דלא קעריב להו ותני להו משום דאשירה יש לה בטילה בעובד כוכבים הקדש אין לו בטילה עולמית קתני מיהא אפר הקדש לעולם אסור אמר רמי בר חמא כגון דנפלה דליקה בעצי הקדש מאליה [לב] כיון [לג] דלא ידיע מאן [לד] דלא הוי אינש דלמעול דליפוק אפרן לחולין רב שמעיה אמר כי תניא הא מתניתא [לה] בתרומת הדשן תניא דלעולם אסור [לו]דתניא ושמו בנחת לושמו כולו ושמו שלא יפזר:

הדרן עלך יש בקדשי מזבח וסליקא לה מסכת תמורה

מ"ש לשלפינהו מוטב ודקא קשיא לן פטר חמור אפטר חמור הא דקתני יטילנה ומתני' יקבר לא מיתסי שניר [לו](כאן בטומאה כאן בטהור) אלא אוקמה כר' יהודה כולה ומיתוקמא שפיר: **מ"מ.** נקברין לא ישרפו משום דנקברים אפרן אסור ואמו [לז]מיתסי"ל: **דם הנדה ובשר המת.** אע"ג דקי"ל נמס' נדה (דף נד:) מטמאין למין ויכשין [לח] היכא דעשו אפר בעלמא טהורין אם אין שם אלא מרווח רקב ומותר בהנאה ובשר המת מן הנקברין הוא ושרי אפרו: **שנתמצה דמה.** שנעשית מצותה: **מוראה ונוצה שלה.** נקברין ניהו דאמרי' (דף כא.) מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה נגלעין במקומן: **ומותרין.** אפילו לכתחלה אם חפר וגנלן: **כל הנשרפין.** כגון ממן ותמורה ועגלה וכלאי הכרם אפרן מותר לכיסוי נגדיס: **לעולם אסור ומיערב לא עריב כו'.** האי מקשה מפרש ואזיל לגרייתה דלא מיקשי ליה היא גופה כיון דאפר עני אשרה ואפר הקדש שניהן אסורין אמאי פליג להו מהדדי ולא תני חוץ מעני אשרה ואפר הקדש ולא ליתני לעולם אסור ומפרש משום דאינון שוין לאשירה יש לה ביטול ביד עובד כוכבים כדקיי"ל בסמ' ע"ז מנין לעובד כוכבים שפוסל אלוהו דכתיב [לט](דברים ז) פסילי אלהיהם [מ] וכתיב [מא](שם) ולקחת לך בפ' ר' ישמעאל (ע"ז נב.) בגמ' עובדת כוכבים של עובד כוכבים אסור כו': ה"ג **לא הוה אינים דלמעול.** דאי הדליקה אדם מעל המקיק ונפק אפר לחולין והנך דטעונין שרפה בלא שום מעילה יצא אפרן לחולין דקליפת קדושתייהו הואיל ונפסלו והא דקתני אפר הקדש אסור היכא דליכא מעילה ולא הוה אינים דלמעול ובעלי הקדש קאמרי: **כי מניא הא.** דאפר הקדש אסור בגמלא קומץ של הדשן קאמר שהכהן מורם בכל יום שמרים ונותנו אצל המזבח כדאמר בפ"ב דיומא (דף כד.) נאמר כאן והרים [יקרא ו] ונאמר להלן והרים [שם] מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו: **ושמו אצל המזבח ושמו כולו.** וכיון דטעון גניזה אסור בהנאה:

הדרן עלך יש בקדשי מזבח וסליקא לה מסכת תמורה

פטור וכיון דחטאת יולדת עוף היא כדכתיב כו': יג) ואינה נאכלת לא חיבת נקטרת נמחק: יד) ואיידי דעוף רך חיבת דעור נמחק: טו) ומתני' דקתני יקבר בשער: טו) בשק דמסמע מעט: יח) מתיבת ואי קשיא עד סוף הדיבור נרשם בחצי לבנה: יח) קאמינא לך אם אפשר לשלופינהו מוטב ראם לאו דקא קשיא: יט) ויכשין אם נפרכו דנעשו חיבת היכא נמחק: כ) מתיבת וכתיב עד סוף הדיבור נרשם בחצאי לבנה: כא) א)כ"ת חיבת כלל נמחק ג"ל שהוא ר"ת כי חירוצו: כב) נשרפין דהקדש מותרין: כג) אפרן מותר והתנא אות ד' נמחק: כד) ליק

ו) [פסחים מח.], ז) [ערלה פ"ג מ"ב, ח) [כנדר מה: כתבו תוס' ד"ה מן], ד) [ע"ז מ"ב], ט) [ע"ז מ"ב], ט) [ע"ז ד"ה רבי מאיר], ד) פסחים מ"ב, ט) [עי' תוס' לעיל נ.: ד"ה הנשרפין], ו) מיוסף דמעילה פ"ח ה"ב, ז) פסחים מז:, ח) שם כו. מז:, ט) עיין רש"ק שכתב דרש"י לא דק דהא רבנן פ"ל בריש דמתני' דחולין שנשחטו בעזרה בפי' קנוכה פ"ב ובכריתות פב: פירש הטעם דהוי מכח פסול, י) ל"ק, כ) לקמן ל"ק, ל) דעוף רך הוא ממקמקע ויוצא בקילות. ל"ק, מ) ובגמ' קו. פרש"י דמלא סיט כפול הוי מלא הרחקת גודל מאצבע אבל מלא סיט פשוט הוי הרחקת אמה מאצבע ע"פ ועיין בברטנורה בשבת, נ) [במדבר ז], ס) [ויקרא יט], ע) [כלן בשק כלן בשער כל"ל], פ) ל"ל [מאצייטו], צ) ל"ל לן. [ל"ל כו' קלי אקושיא כו' ואקשיא קמייתא ל"ק], ק) ל"ל אינו מדוקק ל"ק, ר) דהקדש אפרן מותרין וקשיא למה נקט הקדש ומאמא דלרבותא נקטינן אפר הקדש הכא דמתני' מנא דשמעון מותיב מיניהו דקאמר ונשרפין דהקדש אפרן ל"ק, ש) ל"ל אינו אפילו דהקדש,

גליון הש"ם

רש"י ד"ה כל הנשרפין וכו' דלמא אתי אגיש. קשה לי למאי נ"ל טעמא לזה כיון דמצוה בשרפה פשיטא דלא יקבר לגבול מצוה:

הגהות הגר"א

[א] גם ליבטל שק ל"נ: [ב] שם ואם לאו. הלשון ומוק ומפשר למגרס ומתיא לן והיה כמוב כ"ל ומ"ל: [ג] שם ונשרפין דהקדש כו'. פי' וכיון דאיכא נשרפין דאפרן אסור לא אמי למשרי. ויאמר דאפי' דהכלו הנקברין ויאמרו דאפרן דהכלו אסור כ' דאלוקי לפרש קושיות הגמ' דאל"כ היכן קתני דנשרפין דהקדש אפרן מותר ומפשר לומר נ"כ משום דקתני כל הנקברין לא ישרפו משמע כל הני דמתיב דאמרי' אף קדשים שפיגו כו' ואם איתא דנשרפין דהקדש אפרן אסור לא אמי לשרי. [ד] שם כיון דלא ידיע מאן. ל"נ כ"ז: [ה] שם דלא הוי סי'. לא שייך הכא אלא נמ' כ"ש שבא לתרץ כיון דלא מיירי בפסולי המוקדשין אלא בעלי הקדש ופקו לחולין בתמיעלת המלקיש לכך קאמר שבלה מאליה: [ו] שם מתרומת הדשן. גירס"י בגמלא קומץ של תרומת הדשן תניא כו' ומפשר דלכתי נקט כאן הטיעור דקומץ דיותר מכאן מותר דומשו מולו הייט שיעור הקומץ:

רבינו גרשום

ל"ק הא בנזיר טמא הא בנזיר טהור. הא דקתני משער נזיר בשק ידלק היינו בשער נזיר טמא [נ' טהור] משום דדינו היינו לשלח תחת הדוד ולשרוף הלכך נשרף. והא דתני יקבר היינו בשער נזיר טהור [נ' טמא]: ל"ק הא דקתני דפטר חמור בשק ידלק היינו בשאר השער בשק דאי אמרת נקבר זמנין דבשכתה ליה אינש (והיה) (ריהיה) משתמש בו הלכך ידלק. הא בשער אבל בשער של פטר חמור שאינו ארוג יקבר שאפילו אם יבוא לידי אדם לאחר מיכן יניחנו דאינו ראוי לכלום. ובפלוגתא האי ובפלוגתא היינו כמו כתנאי אלא משום דר' יוסי ב"ר חנינא אמורא הוי מש"ה נקט האי לישנא בפלוגתא: א"ל רב טבי ובשק אמאי ידלק השק וניבטל האי שער בשק ברובא: א"ר פפא בציפורתא כגון שאבע מאותו שער נזיר בשק דמות עוף דמלאכה חשובה היא הלכך לא בטיל וידלק: ואכתי אמאי ידלק ונשלופינהו שלופי לאותו השער מן השק ויקברנו ולא ישרף השק: הא מני דישרף ר' יהודה היא דאמר במתני' אם רצה להחמיר כו'. א"ל קשיא לן לשלופינהו דאנא קא בעינא למעבד ליה הקנתא דלא ישרף כלל ומוקמת לה את כר' יהודה דישרף: א"ל הכי קאמינא אם אפשר לשלופינהו (מוטב) (מותר) דלא ישרף ואם אי אפשר לשלופינהו (דילקן) אוקמא להא מתני' דקתני ידלק כר' יהודה דאמר אם רצה להחמיר כו': אימר דאמר ר' יהודה דאם רצה להחמיר היינו בקבר ע"י הערובה כגון שק זה מי שמעת ליה דישרוף תנא אם לא רצה לחלוץ ולקבור אלא לשרוף יחד דשאי כר' יהודה: את שדרכו לישרף. כגון אוכלין ישרוף ואת שדרכו לקבר כגון משקין דלא אפשר להו בשריפה יקבר: מדליקין את הנר ואת השמן ואת הפת האפיי (את התנור) כלומר דנהנה ממנה כהן בתרומה טמאה להסקה וניחוש אי משהי לה לחרומה לצורך הסקה דדלמא אתי בה לידי תקלה שמא יאכלנה: פת זרוק לה לבין (עינים) (העצים) ומינכר מילתא דלא חזי (היסק) [הו לאכילה ושמן בכלי מאוס: [אשם תלוי שאירע בו פיסול ישרף. כדין שאר קדשים דהא נאכל הוא לכהנים כאשם ודאי: ר' יהודה אומר יקבר. משום דתני לה בברייתא כגון: בהדי חולין שנשחטו בעזרה וכבר אמר' כמתני' לעיל דחולין שנשחטו בעזרה יקברו: חטאת העוף הבא על הספק. כגון יולדת ספק זכר או נקבה או ספק הפילה רוח או ספק זבה מביאה קרבן ואינו נאכל: (ר' יהודה אומר) תשרף. (כגון) [כיון] דחייבת להביא דינו כשאר קדשים פסולין דנשרפין ר' יהודה אומר לעולה לאמה של מים היורד לנחל קדרון וזו היא קבורתו ד"ר יוסי נאכל לא ישרף אלא יקבר כשאר נקברין שאין איסור אלא [אלא] באכילה]: ת"ר אשם תלוי וחטאת העוף הבא על הספק. כיון דתני לה בהדי חולין שנשחטו בעזרה קא סבר ר' יהודה יקברו ובאשם שאירע בו פיסול קתני דאי לא אירע בו פסול נאכל הוא כדתניא במס' כריתות ר' יוסי בר' יהודה אומר אשם תלוי נאכל חטאת העוף הבא ע"ל הספק אינה נאכלת מ"מ אשם תלוי אין בו אלא ספק אחת ספק קדש הוא ו) דספק חלב אכל אכל ספק חולין דספק שומן הוא ואין בו אלא ספק חולין שנשחטו בעזרה מש"ה נאכלין ועוד משום דאמרינן מתנדב אדם ומביא אשם תלוי בכל הון שאם לא בא על חטא זה בא על [חטא] אחר: אבל חטאת העוף. יש בו ב' פסיקות של איסור ספק הוא חולין בעזרה דספק איסור נבילה משום דנמלקה ואי חולין היא אי אית בה איסור נבילה מש"ה אינו נאכל: דנקברין. אותן שדינן ליקבר אם שרפן אפרן אסור הלכך אסור לשנות שאם היה שורפן היו נהנין מאפרן דקי"ל דנשרפין אפרן מותר: דם הנדה ובשר המת. שדרכן ליקבר ומצאנן ונעשה אפר (טהורין) מותרין [מאי לאו טהורים ומותרים] אפרן בהנאה: עולת העוף שמצאה. דמה על קיר המזבח מוראה ונוצה שלה שאינה בהקטרה יצאו מידי מעילה שכבר יש לה שעת היתר שאין בהן מצות הקטרה וכבר נעשית מצותן דאין כהן שם מצוה הלכך יצאו מידי מעילה אבל היא נעשה (כשרה) [כשרה] מתעלין בה עד שתבא לבית הדשן דלא נעשה מצותה עד (שהוקטרה) שאין בה שעת היתר להכהנים דכולה בליל והא מוראה ונוצה דנקברין הן כדתנן בארץ בפלוגתא דר' יוסי ר' יהודה אומר מעצי אשירה ואפר הקדש אלא קא הדר ואמר ואפר הקדש לעולם אסור משום דאשירה יש לה בטילה כעובד כוכבים מותרת: הכא במאי עסקינן דאפר הקדש לעולם אסור. כגון שנפלה דליקה בהקדש דלא הוה אינש דלמעול בה דליק: ממיק אפר להולין דוחה דין מעילה אם הוא דבר שאמצותה בשריפה מאחר ששרפו שנעשה מצותו אין בו מעילה ואפרו מותר ואם הוא דבר שאין מצותו בשרפה כיון שבשרפו שמעל בו יצא לחולין ואפרו מותר אבל כשנפלה דליקה מאליה דלא מעל בה אדם דלא יצאת לחולין הלכך אותו אפר הקדש לעולם אסור. והיינו טעמא דהמועל (אמר) חייב קרבן מעילה משום דכיון דמעל בה הוציאה לחולין ומשום [הכי] (כן) מביא קרבן מעילה דהוציא הקדש לחולין: רב שמעיה אמר כי תניא ההיא. דאפר הקדש לעולם אסור בתרומת הדשן ל"א היינו אפר הטעון גניזה: כדתניא ושמו אצל המזבח יכול למימר ושם אצל המזבח אלא חד ושמו מיבעי ליה ושמו כולו ואידך ושמו דנפיק מו"ר מיבעי ליה לושמו בנחת שלא יפזר סליק:

ו) [מי' פי"ט מהל' פסולי המ"מ הל' ז]:
לד ב מי' פי"ח מהל' ממזרים פרק ה"ו:
לה ג מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יד:
לו ד מי' פ"ג מהלכות כלאים הלכה יב:
לז ה מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יג:
לח ז מי' סש מהלכות איסורי המזבח הלכה יד:
לט ח מי' פ"ה מהלכות איסורי ביאה הלכה יד טור"ע י"ד סי' קפח סעיף ד:
מ ח מי' פ"ג מהלכות עומאת מת הלכה ו:
מא ט מי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ו:
מב י מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יג:
מג ל מי' פ"ב מהל' מתנות עניים ומופקין הל' טו:

מוסף רש"י

חטאת העוף הבאה על הספק. כגון הפילה ספק ולד ספק מינו ולד, מינה אוכלת הקדשים שמא ולד הוא עד שתביא ספיקה, העולה בלה עד מגיה, אם ילדתי הרי היא לאומכי ואם לא הרי היא נדבה, וחטאת העוף מביאה על הספק ואין כאן משום חולין בעזרה, דמקרבי ספיק נמקבת נזיר בספק מי שאמר (כנ.) ואמורה נאכלה שמא חולין היא ומליקתה שיש נבלה, ופליגי בה ר' יהודה וחכמים (פסחים כח.). **ואפר דהקדש לעולם אסור.** לרבי מקנו גבי הקדש לעולם וגבי אשירה לא נקט לעולם, משום דאשירה יש לה היתר אם שורפה פו"ג ונבלה, אבל הקדש אין בו ביטול והכי תמיהי בפליטי תמורה (שם כז.). הדרן עלך מסכת תמורה

שיטה מקובצת

ב) תשרף. עיין נזיר (דף מט): ג) חיבות שער הנזיר יקבר נמחק: ד) בכור בכבד. ס"א בחוץ הבבר ידלק הבבד. ע' תוס' בכורות (דף לג) מי ג): ד) נמי. ס"א בפלוגתא דר' יוסי בר חנינא אמר כאן: פ) ראשי. ל"א אימר דאמר רבי יהודה בפני עצמו על ידי תערובות מי אמר תני אם לא רצה לחלוץ ראשי ותיבות אמר מר נמחק: ו) תרומה טמאה הערלה וכלאי הכרם אם שדרכו כו' הא כיצד. ובקצת ס"א כתוב רק את שדרכו לישרף כו' הא כיצד ונראסא זאת היא עיקר וכן פי' רש"י במתני' את שדרכו כו' אערלה וכלאי הכרם קאי ולא רצה רש"י [לפרש] דקאי נמי על תרומה טמאה דשמן טמא ראוי להדלקה ויין טמא לזילוף אך יש לישב בשאר משקין ודוחק: ז) בקבורה ומדליקין בפת ובשמן של תרומה וניחוש דלמא אתי לידי חלקה אמר רבא פת דוריק לה לבין העצים שמן דשדי ליה בכלי מאוס. אשם תלוי כו' ת"ר אשם תלוי וחטאת העוף הבאה על הספק וחולין שנשחטו בעזרה ר' יהודה אומר יקבר ר' שמעון אומר ישרפו: ח) יהודה כיצד חטאת: ט) לאמה מנתחה אבר אבר וזורקה לאמה: י) כו'. נ"א חנינא אמרו לו אין מותר לשנות תדע שהרי נשרפין אפרן מותר ונקברין אפרן אסור ורמינהו דם כו': יא) חיבות דלא ידע מאן נמחק: יב) שהפילה ואינה יודעת אם הפילה מין חיוב אם מין פטור בפרק המפלת מפרש איזו מין חיוב איזו מין א [מי' פי"ט מהל' פסוה"מ הל' ז]:
לד ב מי' פי"ח מהל' ממזרים פרק ה"ו:
לה ג מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יד:
לו ד מי' פ"ג מהלכות כלאים הלכה יב:
לז ה מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יג:
לח ז מי' סש מהלכות איסורי המזבח הלכה יד:
לט ח מי' פ"ה מהלכות איסורי ביאה הלכה יד טור"ע י"ד סי' קפח סעיף ד:
מ ח מי' פ"ג מהלכות עומאת מת הלכה ו:
מא ט מי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ו:
מב י מי' פי"ט מהל' פסה"מ הלכה יג:
מג [מי' פי"ט מהל' ע"ז הל"י]:
מד ל מי' פ"ב מהל' מתנות עניים ומופקין הל' טו:

ג) ל"ל כל הנשרפין וכו'.

ד) ל"ל ספק קודש הוא ספק מגו מגו ספק שומן הוא ואין בו וכו'.